

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
Τόμος 44, Παράρτημα 12

ΔΗΜΗΤΡΑ Π. ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΑ – ΓΙΩΡΓΟΣ Ε. ΡΟΔΟΛΑΚΗΣ

Ο ΚΩΔΙΚΑΣ VATICANUS GRAECUS 2639

*Ναξιακά νοταριακά έγγραφα του δουκάτου του Αιγαίου
και της τουρκοκρατίας (1472-1598 και 1702-1798)*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΘΗΝΑ 2012-2013

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ 44

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 12

*

ACADEMY OF ATHENS

YEARBOOK OF THE RESEARCH CENTRE

FOR THE HISTORY OF GREEK LAW

VOLUME 44

SUPPLEMENT n° 12

ΔΗΜΗΤΡΑ Π. ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΑ – ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ε. ΡΟΔΟΛΑΚΗΣ

Ο ΚΩΔΙΚΑΣ VATICANUS GRAECUS 2639

*Ναξιακά νοταριακά έγγραφα του δουκάτου του Αιγαίου
και της τουρκοκρατίας (1472-1598 και 1702-1798)*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2012-2013

Μέρος Δεύτερο	215-284
Δ - Πράξεις 107-158 (Διαφόρων νοταρίων, ετών 1472-1598).	215-284
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:	
Μετάφραση παλαιοτούρκικων σημειωμάτων- εγγραφών.	285-289
ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ	
I. Πίνακας συνοπτικός των πράξεων	293-297
II. Πίνακας γραφένων (νοτάριοι, καντζελλάριοι και άλλοι)	299-300
III. Ευρετήριο των πράξεων (νομικός χαρακτηρισμός τους)	301-302
IV. Ευρετήριο κυρίων ονομάτων.	303-317
V. Ευρετήριο τοπωνυμίων.	319-323
VI. Νομικοί όροι και λέξεις – Γλωσσάρι	325-354
ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΑ	355-370
ZUSAMMENFASSUNG	371-374

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Οι προκλήσεις της έρευνας στο περιβάλλον
της νομικής ανομοιομορφίας του μεταβυζαντινού κόσμου
Σκέψεις με αφορμή την έκδοση του *Vaticanus Graecus 2639*

Η κατάλυση της βυζαντινής νομιμότητας και η ανά περιοχές υποκατάστασή της από δικαϊκά συστήματα πλειόνων και εναλλασσόμενων κατακτητών επέφερε, όπως ήταν αναμενόμενο, την επιβολή του συστήματος δημοσίου δικαίου του εκάστοτε επικυρίαρχου¹. Τα συστήματα αυτά προσαρμόσθηκαν στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιφέρειας με κύριο γνώμονα τις εκάστοτε κρατούσες πολιτικές και οικονομικές σκοπιμότητες και μετά από συνεκτίμηση των τοπικών αναγκών και συνθηκών, ενίοτε δε, και την πρόσφορη αξιοποίηση πρακτικών που αποτελούσαν κατάλοιπα του βυζαντινού παρελθόντος². Οι εξελίξεις αυτές, πολύ ση-

1. Βλ. ενδεικτικά D. Jacoby, *La féodalité en Grèce médiévale. Les "Assises de Romanie" sources, application et diffusion*, Paris-Hage 1971, 34· P. Topping, «Feudal Institutions as revealed in the Assizes of Romania the Law Code of Frankish Greece», στον τόμο *Studies on Latin Greece A. D. 1205-1715, [Variorum Reprints]*, London 1977, κυρίως 175-177· H. Inalcik, «The Ottoman Empire and Its Effects upon the Reaya», στον τόμο *The Ottoman Empire, Conquest, Organization and Economy, [Variorum Reprints]*, London 1978, no XIII, 339 επ.· Σπ. Ασδραχάς, *Μηχανισμοί της αγροτικής οικονομίας στην Τουρκοκρατία (ΙΕ'-ΙΣΤ')*, Αθήνα 1978, passim· Χρ. Γάσπαρης, *Η γη και οι αγρότες στη μεσαιωνική Κρήτη (13ος-14ος αι.)*, Αθήνα 1997, 183 επ.

2. Για τον λόγο αυτό παρατηρείται η διατήρηση αρκετών στοιχείων διοικητικής και φορολογικής οργάνωσης με πιθανές βυζαντινές καταβολές σε ορισμένες αγροτικές κυρίως περιφέρειες, όπως στη λατινοκρατούμενη Πελοπόννησο του 14ου αι. ή στη βενετική Κρήτη του 13ου-15ου αι. (F. Dölger, *Beiträge zur Geschichte der byzantinischen Finanzverwaltung*, Leipzig 1927, 95· P. Topping, «Le régime agraire dans le Péloponnèse Latin au XIVe siècle», στον τόμο *Studies on Latin Greece A. D. 1205-1715, [Variorum Reprints]*, London 1977, 258 επ.· Chryssa Maltéizou, «Byzantine "consuetudines" in Venetian Crete», *Dumbarton Oaks Papers* 49 (1995 [Symposium on Byzantium and the Italians, 13th-15th centuries], 277-278). Ανάλογο φαινόμενο αποτελεί στις οθωμανοκρατούμενες περιοχές η διατήρηση ορισμένων παραμέτρων του βυζαντινού φορολογικού συστήματος επί των αγροτικών

μαντικές για τη διαμόρφωση, κατά περιοχές, μίας νέας κοινωνικής και οικονομικής διαστρωμάτωσης,³ βαίνουν παράλληλα με τις αλλαγές που επήλθαν ως προς τη ρύθμιση των σχέσεων ιδιωτικού δικαίου των γηγενών πληθυσμών. Οι τελευταίες αυτές διεργασίες δεν παύουν να ελκύνουν κατά προτεραιότητα το ενδιαφέρον των ιστορικών του δικαίου λόγω της πολλαπλότητας των νομικών αντιλήψεων και των μηχανισμών απονομής του δικαίου που συρρέουν υπό καθεστώς ξενικής κυριαρχίας αλλά και της ανάγκης διερεύνησης του δικαϊκού υπόβαθρου των θεσμών που επιμένουν να διατηρούνται, έστω και σιωπηρώς, σε ισχύ για μακρύ χρονικό διάστημα.

Η πολυμορφία της μεταβυζαντινής, ως περιόδου της ιστορικής εξέλιξης του ελληνικού δικαίου με ιδιαίτερα έντονα και αυτοτελή χαρακτηριστικά⁴, αναδεικνύεται καταρχήν μέσα από την εμφάνιση ιδιόμορφων δικαιοπολιτικών καθεστώτων. Αυτά αναπτύχθηκαν κυρίως στις περιοχές της φραγκικής (1192-1489) και ακολούθως βενετικής (1489-1571) Κύπρου⁵, του φραγκικού

γαίων καθώς και η πρακτική της ανανέωσης των προνομιακών σουλτανικών θερατίων κατ' αναλογία με την ανανέωση των χρυσοβούλλων των βυζαντινών αυτοκρατόρων σε κάθε επερχόμενη μεταβολή στον αυτοκρατορικό θρόνο (H. İnalcık, «The Problem of the Relationship between Byzantine and Ottoman Taxation», στον τόμο *The Ottoman Empire, Conquest, Organization and Economy*, [Variorum Reprints], London 1978, No II, 238-242· Του Ιδίου, «Ottoman Methods of Conquest», ό.π., no I, 113· Του Ιδίου, «Suleiman the lawgiver and Ottoman Law», ό.π., no VII, 128, 130· Μ. Τουρτόγλου, *Τό φονικόν καί ἡ ἀποξημίωσις τοῦ παθόντος. Βυζάντιον-Τουρκοκρατία-Μετεπαναστατικοί χρόνοι μέχρι καί τοῦ Καποδιστρίου*, Ἀθήναι 1960, 85-87· Του Ιδίου, «Φορολογικές διενέξεις "Φράγκων" καί "Ρωμαίων" στή Νάξο κατά τήν τουρκοκρατία», *Μελετήματα Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 2, Ἀθήνα 1993, 232· Του Ιδίου, «Περί τῆς συλλογικῆς εὐδύνῃς σέ βυζαντινά καί μεταβυζαντινά νομικά ἰδίως κείμενα», *Μελετήματα Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 5, Ἀθήνα 2008, 14 επ.

3. Η διαστρωμάτωση αυτή συναρτάται, κατά περίπτωση, με ποικίλους και συχνά ετερόκλητους παράγοντες όπως λ.χ. τον βαθμό εξάρτησης, συνδιαλλαγής ή αντίδρασης του ντόπιου πληθυσμού προς τον εκάστοτε επικυρίαρχο, τις αντιστάσεις και τον τρόπο ενσωμάτωσης της παλαιάς βυζαντινής αριστοκρατίας στις νέες ιεραρχικές δομές, την αριθμητική και στρατιωτική παρουσία του κατακτητή, τα μέσα και τον βαθμό εδραίωσης της κυριαρχίας του, τις δημοκρατικές και οικονομικές αντιλήψεις κ.λπ.

4. Βλ. σχετικά Δ. Παππούλιας, *Τό Ἑλληνικόν Ἀστικόν Δίκαιον ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ ἐξελίξει*, Ἀθήναι 1912, 8· Του Ιδίου, *Περί τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἑλλήνων νομικῶν ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου*, Ἀθήναι 1928, 24 επ.

5. Για τη φραγκική Κύπρο βλ. ενδεικτικά J. Richard, «La situation juridique de Famagouste dans le royaume des Lusignans», *Πρακτικά του Α' Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Λευκωσία 1972, 221-229· Του Ιδίου, «Le droit et les institutions franques dans le royaume de Chypre», *Πρακτικά 15^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, 1-20· Μ. Euthimiou, *Greeks and Latins in Thirteenth - Century Cyprus: a Study of Churchmen and Crusaders*, Miami Univeristy, Oxford, Ohio 1974· N. Svoronos, «Questions sur la situation économique, sociale et juridique des Grecs Chypriotes pendant

Δουκάτου των Αθηνών (1204-1456)⁶, του Πριγκηπάτου της Αχαΐας ή του Μορέως (1205-1452)⁷, της βενετοκρατούμενης Κρήτης (1211-1669)⁸, του

la domination franque», *Πρακτικά 15^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινών Σπουδών*, Αθήνα 1976, 1-18· Π. Ζέπος, «Τό δίκαιον της Κύπρου επί Φραγκοκρατίας», *Ἐπετηρίς Ἀρχείου Ἑρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* (=ΕΑΙΕΔ (ἀπό το 1964 καί μετά ΕΚΕΙΕΔ) 23 (1976) [1978], 123-141· Α. Beihammer, «Byzantine Chancery Traditions in Frankish Cyprus: The case of the Vatican MS Palatinus Graecus 367», στον τόμο *Identités croisées en un milieu méditerranéen. Le cas de Chypre (Antiquité – Moyen Âge)*, Rouen - Havre 2006, 301-315· M. Nader, *Burgesses and Burgesses Law in the Latin Kingdoms of Jerusalem and Cyprus (1099-1325)*, England 2006. Για τή βενετοκρατούμενη Κύπρο βλ. ενδεικτικά Γ. Πλουμίδης, *Κανονισμοί της νήσου Κύπρου (1507-1522)*, Ιωάννινα 1987· Αικατερίνη Αριστείδου, «Οι Ασσιζες στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της βενετοκρατίας», *Ἐπετηρίς Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἑρευνῶν* 27 (2001), 95-101· Τῆς Ἰδίας, «Ἡ βενετοκρατία στην Κύπρο (1474-1570)», στον τόμο *Κύπρος Πετράδι στο Στέμμα της Βενετίας*, Λευκωσία 2003, 33-48. Για τήν ἐφαρμογή των ἐλληνικῶν ἐκδόχων των Ἀσσιζῶν του βασιλείου των Ἱεροσολύμων που ἰσχύσαν στην Κύπρο ἐπὶ τρεῖς περίπου αἰῶνες (1191-1571) βλ. τήν ἐκτεταμένη εἰσαγωγή στην ἀγγλική τους μετάφραση ἀπὸ τον Ν. Coureas (ed.), *The Assizes of the Lusignan Kingdom of Cyprus*, Nicosia 2002.

6. Βλ. ενδεικτικά Κ. Setton, *Catalan Domination of Athens, 1311-1388*, London 1975· Elizabeth Zachariadou, «The Catalans of Athens and the beginning of the Turkish expansion in the Aegean area», *Πρακτικά του 15^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινών Σπουδών*, τ. 4, Αθήνα 1980, 402-419· Α. Kiesewetter, «Ricerche costituzionali e documenti per la signoria ed il ducato di Atene sotto i de La Roche e Gualtieri V di Brienne (1204-1311)», στον τόμο *Bisanzio, Venezia e il mondo franco-greco (XIII-XV secolo)*, Venezia 2002, 289-347· W. Haberstumpf, «Dinasti Italiani in Levante. Gli Acciaiuoli duchi di Atene: Regesti (secoli XIV-XV)», *Θησαυρίσματα* 35 (2005), 19-93.

7. Βλ. ενδεικτικά J. A. Buchon, *Nouvelles recherches historiques sur la principauté française de Morée et ses hautes baronnies*, I-II, Paris 1845· E. Gerland, *Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras*, Leipzig 1903· J. Longnon (ed.), *Chronique de Morée*, Paris 1911· Του Ἰδίου, *L'Empire latin de Constantinople et la Principauté de Morée*, Paris 1949· G. Recoura (ed.), *Les Assises de Romanie*, Paris 1930· D. Jacoby, «Les "Assises de Romanie" et le droit vénitien dans les colonies vénitiennes», *Venezia e il Levante fino al secolo XV, Atti del I Convegno internazionale di storia della civiltà veneziana*, Firenze 1973, 347-360· Του Ἰδίου, *La féodalité en Grèce médiévale. Les "Assises de Romanie" sources, application et diffusion*, Paris-Hage 1971, passim· Του Ἰδίου, «Western Conquerors and Byzantines in the Peloponnesus after the Fourth Crusade», *The American Historical Review*, 18 (1973), 873-874, 903-906· Cozzi, «La Repubblica di Venezia in Morea: un diritto per il nuovo Regno (1687-1715)», στον τόμο *L'età dei lumi. Studi storici sul settecento europeo in onore di Franco Venturi*, Napoli 1985, 739-789· C. Povoio, «L' amministrazione della giustizia penale in una terra di conquista: Peloponneso 1689-1715», στον τόμο *Diritto commune, diritto commerciale, diritto veneziano*, Venezia 1985, 163-181· P. Topping, «The Formation of the Assizes of Romania», *Byzantion* 17 (1944-1945), 29-314· Του Ἰδίου, *Feodal institutions as Revealed in the Assizes of Romania*, ό.π., 1-192.

8. Βλ. ενδεικτικά Δ. Μανίν, *Περὶ τῆς ἀστικῆς, ἐμπορικῆς καὶ ποινικῆς τῶν Ἑνετῶν νομοθεσίας* (μετ. Μ. Σ. Ἰδρωμένος), Κέρκυρα 1889 (ἀνατ. Αθήνα 2002)· Σ. Θεοτόκης, «Τα καπιτουλάρια τῆς βενετοκρατούμενης Κρήτης», *Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν* 4 (1940), 114-175· Elizabeth Santschi, «Procès criminels en Crète vénitienne (1354-1389)», *Θη-*

Δουκάτου του Αιγαίου (1212/14-1566)⁹, των βενετοκρατούμενων Επτανήσων (κυρίως από τα μέσα του 14ου έως τέλη του 18ου αι.)¹⁰, της Ρόδου

σαυρίσματα 7 (1970), 82-96· Της Ιδίας, «Aspects de la justice en Crète vénitienne d'après les «memoriali» du XIV siècle», *Κρητικά Χρονικά* 24 (1972), τ. II, 294-324· Της Ιδίας, *La notion de "feudum" en Crète vénitienne (XIII-XVe siècles)*, Montreux 1976· Χρ. Γάσπαρης, «Συναλλαγές με αντικείμενο κατοικίες στην περιοχή του Χάνδακα τον 14^ο και 15^ο αιώνα», *Θησαυρίσματα* 19 (1982), 102-130· Του Ιδίου, «Τα αστικά φέουδα (Burgessie), Η ακίνητη ιδιοκτησία των φεουδαρχών στον Χάνδακα» [*Πεπραγμένα του Η' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. ΒΙ], Ηράκλειο 2000, 137-150· Σ. Παπαμανουσάκης, «Διάγραμμα Ιστορίας του Κρητικού Δικαίου», *Τάλως* 1 (1989), 83-289· U. Tucci, «Il prestito ad presam nell' economia di Creta medievale», *Θησαυρίσματα* 31 (2001), 29-42· Λ. Σκουζάκης, *Ο θεσμός της πώλησης στο δίκαιο της βενετοκρατούμενης Κρήτης. Με βάση δημοσιευμένα ελληνικά νοταριακά έγγραφα (1495-1650)*, Χανιά 2003· Ι. Χατζάκης, «Η πατρική εξουσία στο δικαίκο περιβάλλον της βενετοκρατούμενης Κρήτης. Νομική διάσταση και εξελικτική πορεία ενός θεσμού», *ΕΚΕΙΕΔ* 39 (2005), 143-209.

9. Βλ. ενδεικτικά K. Setton, «The Latins in Greece and the Aegean from the Fourth Crusade to the End of the Middle Ages», *The Cambridge Medieval History*, τ. 4, Cambridge 1966, 388-430· D. Jacoby, «Les "Assises de Romanie" et le droit vénitien dans les colonies vénitiennes», στον τόμο *Venezia e il Levante fino al secolo XV, Atti del I Convegno internazionale di storia della civiltà veneziana*, Firenze 1973, 347-360· J. Loenertz, *Les Ghisi, dynastes vénitiens dans l' Archipel, 1207-1390*, Florence 1975· B. Slot, *Archipelagus turbatus. Les Cyclades entre colonisation latine et occupation ottomane c. 1500-1718*, τ. 1-II, Leiden - Constantinople 1982· A. Luttrell, «The Latins and Life on the Smaller Aegean Islands, 1204-1453», στον τόμο *Latins and Greeks in the Eastern Mediterranean after 1204*, London 1989, 146-157· Μ. Φώσκολος, «Η Τήνος από τη Γκιζοκρατία στη βενετοκρατία (1390-1411)», *Τηνιακά Ανάλεκτα* 4 (2000), 137-171· G. Saint-Guillain, «Amorgos au XIVe siècle. Une seigneurie insulaire entre Cyclades féodales et Crète vénitienne», *Byzantinische Zeitschrift* 94 (2001), 62-189.

10. Με ουσιαστικές ωστόσο διαφοροποιήσεις όσον αφορά στο νομικό καθεστώς που διαμορφώθηκε στην Κέρκυρα και στα άλλα Ιόνια νησιά (Κέρκυρα κυρίως 1386-1797, Ζάκυνθος 1484/5-1797, Κεφαλονιά 1500-1797, Λευκάδα 1716-1797). Βλ. ενδεικτικά G. Rojaco, *Le Leggi municipali delle Isole Ionie dal'anno 1386 fino alla caduta della Repubblica Veneta*, τ. Α' - Β', Corfu 1846-1848· Ε. Λούντζης, *Περί της πολιτικής καταστάσεως της Έπτανήσου επί Ενετών*, Άθηναι 1856· Σπ. Ασδραχάς, «Φεουδαλική πρόσδοδος και γαιοπρόσδοδος στην Κέρκυρα την εποχή της βενετικής κυριαρχίας», *Τα Ιστορικά* 2/4 (1985), 371-386· S. Flogaitis, *Système Vénitien de successions ab intestat et structures familiales dans les îles ioniennes*, Genève 1981· Σπ. Τρωιάνος, «Σκέψεις για τα ποινικά αποδεικτικά μέσα στην Κεφαλονιά του 17ου αιώνα: μια έκδοση του προνοητή G. Trivisan (3.10.1613)», [*Πρακτικά του Ε' Διεθνούς Πανιωνίου Συνεδρίου (Αργιστόλι - Ληξούρι, 17-21 Μαΐου 1986)*], Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Μελετών 1991, 303-310· Μ. Τουρτόγλου, «Περί της εκλογής δικαστικών και διοικητικών αρχών εις τήν νήσον Κέρκυραν. Βενετοκρατία-Δημοκρατικοί Γάλλοι (1797-1799)», *Μελετήματα Ιστορίας Έλληνικού Δικαίου*, Άθήνα 1993, τ. 2, 201-215· Του Ιδίου, «Η αίρετοκρισία στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου Πελάγους (17^{ος}-19^{ος} αι.)». Επιδιώξεις του δικαίου των θυζαντινών», *Μελετήματα Ιστορίας Έλληνικού Δικαίου*, τ. 3, Άθήνα 2000, 241-250· Σ. Πλουμίδης, *Γυναίκες και γάμος στην Κέρκυρα (1600-1864)*, Κέρκυρα 2008.

των Ιωαννιτών Ιπποτών (1346/7-1522)¹¹, της γενοβέζικης Χίου (1346-1566)¹². Σε όλες αυτές τις περιοχές η μεταφορά νομικών κανόνων προερχομένων από εξωγενή δικαιοσύνη συστήματα θα τροποποιήσει ή ανατροφοδοτήσει, σε τοπικό επίπεδο, τους βυζαντινούς νομικούς δεσμούς του εμπραγμάτου και ενοχικού δικαίου με ποικίλα στοιχεία προερχόμενα είτε από το φεουδαλικό¹³ είτε από το βενετικό δίκαιο¹⁴. Αντίστοιχο φαινόμενο παρατηρείται και στις οθωμανοκρατούμενες πε-

11. Βλ. ενδεικτικά A. Luttrell, «The Knights Hospitallers of Rhodes and their Achievements in the Fourteenth Century», *Revue de l'Ordre Souverain Militaire de Malte* 16 (1958), 136-143· Του Ιδίου, «Feudal Tenure and Latin Colonization at Rhodes: 1306-1415», *English Historical Review* 85 (1970), 755-775· Του Ιδίου, «The Greeks of Rhodes under Hospitaller Rule: 1306-1421», *Rivista di Studi Bizantini e Neellenici* 29 (1992), 193-223· Ζ. Τουρπανλής, «Νέα στοιχεία σχετικά με τη θέση των ελλήνων ορθοδόξων της Ρόδου από ανέκδοτα ιπποτικά έγγραφα (1451-1453)», στον τόμο *Μελέτες για την ιστορία της Ρόδου στα χρόνια των ιπποτών*, Θεσσαλονίκη 1970, 9-53.

12. Βλ. ενδεικτικά Φ. Αργέντης, *Ιστορία του Χιακού Οίκου Αργέντη*, Αθήνα 1922· Του Ιδίου, *Τὸ δίκαιον ἐν γενοατοκρατούμενῃ Χίῳ καὶ ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης 1346-1566*, Αθήνα χ.χ.· P. Argenti, *Libro d'oro de la noblesse de Chio*, τ. I-II, London 1955· Του Ιδίου, *The occupation of Chios by the Genoese and their Administration of the island 1346-1566*, Cambridge 1958· Του Ιδίου, «The Mahona of the Giustiniani. Genoese Colonialism and the Genoese relationship with Chios», *Byzantinische Forschungen* 6 (1979), 1-35· M. Balard, «Les Grecs de Chio sous la domination génoise au XIV siècle», *Byzantinische Forschungen* 5 (1977), 5-15· E. Basso (ed.), *Γενοβέζοι συμβολαιογράφοι στις υπερπόντιες χώρες. Έγγραφα συνταχθέντα στη Χίο από τον Giuliano de Canella (2 Νοεμβρίου 1380-31 Μαρτίου 1381)*, Αθήνα 1993.

13. Για την εφαρμογή των *Ασσιζών της Ρωμανίας*, του φεουδαλικού κώδικα του φραγκοκρατούμενου Πριγκηπάτου του Μορέως (πιθανόν μεταξύ 1333-1346) στο Δουκάτο της Νάξου έως τον 15ο αι., όσον αφορά κυρίως στα φέουδα και στις προκύπτουσες εμπράγματα σχέσεις μεταξύ των κατακτητών και των γηγενών πληθυσμών, βλ. ενδεικτικά Ί. Βισβίτης, «Αί βολαί τῆς νήσου Κέας», *Έπετηρίς Έταιρείας Βυζαντινών Σπουδών* (=ΕΕΒΣ) 19 (1949), 37 επ.· Του Ιδίου, «Ναξιακά νοταριακά έγγραφα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ δουκάτου τοῦ Αἰγαίου (1538-1577)», *ΕΑΙΕΔ* 4 (1951), 117, 127 επ.· Jacoby, *La féodalité en Grèce médiévale*, ό.π., 33· Slot, *Archipelagus turbatus*, ό.π., I, 49· Τουρτόγλου, *Φορολογικές διενέξεις "Φράγκων" καὶ "Ρωμαίων"*, ό.π., 225 επ.· πρβλ. και Topping, *The formation of the Assises of Romania*, ό.π., 304 επ. Για τη διατήρηση ωστόσο στοιχείων του βυζαντινού παρελθόντος στη φραγκοκρατούμενη Πελοπόννησο, όσον αφορά στις μεταξύ Ελλήνων σχέσεις και σε συγκεκριμένους δεσμούς του ιδιωτικού δικαίου, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έθιγαν φεουδαλικά προνόμια, βλ. Jacoby, *La féodalité en Grèce médiévale*, ό.π., 34, 37-38. Για την εφαρμογή του φεουδαλικού συστήματος στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα βλ. Ν. Πανταζόπουλος, «Τιμαριωτισμός καὶ ἐπίμορτος ἀγροληψία ἐν Επτανήσῳ ἐπὶ Βενετοκρατίας», *Επιστημονική Έπετηρίς τῆς Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Επιστημῶν* (=ΕΕπΣχΝομΟικΕ) ΑΠΘ, τ. ΙΘ', τευχ. Β' (Αντichάρισμα στὸν Ν. Ι. Πανταζόπουλο), Θεσσαλονίκη 1986, 209 επ.

14. Βλ. ενδεικτικά Γάσπαρης, *Η γη και οι αγρότες στη μεσαιωνική Κρήτη*, ό.π., 129 επ., κυρίως 148-149, 159, 228.

ριοχές όπου επίσης, και κυρίως όσον αφορά στις μορφές εκμετάλλευσης και παραχώρησης των δημοσίων γαιών, ανιχνεύονται σαφείς παρεμβάσεις του οθωμανικού δικαίου¹⁵.

Σε αντίθεση προς τα προεκτεθέντα, οι κληροδοτηθέντες από το βυζαντινό παρελθόν δεσμοί του οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου θα επιδείξουν, στις περιοχές κυρίως που θα παραμείνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα υπό καθεστώς οθωμανικής κυριαρχίας¹⁶, μεγαλύτερη ανθεκτικότητα. Προς την κατεύθυνση αυτή αποφασιστική είναι η συμβολή μιας πλειάδας παραγόντων ανάμεσα στους οποίους αξίζει ιδιαίτερα να επισημανθούν:

Ι. Η αναγνώριση από τον οθωμανό κατακτητή της αποκλειστικής δικαιοδοσίας των εκκλησιαστικών αρχών επί των διαφορών που σχετίζονται με τις προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, τη λύση και ακύρωση του γάμου, τις οικονομικές συνέπειες της μνηστείας και

15. Βλ. ενδεικτικά W. Padel-L. Steeg, *De la législation foncière ottomane*, Paris 1904· L. Barkan, «Türk-Islam toprak hukuku tatbikatının osmanlı imparatorluğunda aldığı şekiller» (=«Les formes du droit foncier turco-islamique appliquées à l'Empire ottoman», στον τόμο *Türk hukuk ve iktisat tarihi mecmuası*, II (1932-1939), Istanbul 1939, 119-184· L. Milliot, *Introduction à l'étude du droit musulman*, Paris 1953, 264-265, 574 επ· N. Beldiceanu, «Recherches sur la réforme foncière de Mehmed II», στον τόμο *Le monde ottoman des Balkans (1402-1566). Institutions, société, économie*, [Variorum Reprints], London 1976, XII, 27-39· H. İnalcık, «Suleiman the lawgiver and Ottoman Law», ό.π., no VII, 129· N. Πανταζόπουλος, «Τά προνόμια ως πολιτιστικός παράγων εις τας σχέσεις Χριστιανῶν-Μουσουλμάνων», *ΕΕΠΣΧΝΟΜΟΙΚΕ ΑΠΘ*, τ. ΙΘ', τευχ. Γ' (Αντιχάρισμα στὸν Ν. Ι. Πανταζόπουλο), Θεσσαλονίκη 1986, 46-58· Γ. Νάκος, *Τὸ νομικὸ καθεστὼς τῶν τῶς δημοσίων οἰκονομικῶν γαιῶν, Θεσσαλονίκη 1984*, passim, κυρίως 45 επ., 74 επ., 200 επ., 331 επ. όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές.

16. Στις λατινοκρατούμενες αντιθέτως περιοχές απαντώνται δεσμοί του οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου που ενδεχομένως οφείλονται σε επίδραση του φραγκικού δικαίου, όπως λ.χ. ο δεσμός της συζυγικής κοινοκτημοσύνης, κυρίως επί της επίκτητης μετά τον γάμο περιουσίας των συζύγων, στη Σύρο, στη Τήνο, λιγότερο στη Νάξο και πιθανώς στη Σίφνο και στη Μήλο ή και το κληρονομικό δικαίωμα της επικαρπίας της προίκας του θανόντος συζύγου από την χήρα σύζυγο εφόσον παρέμενε σε χρεία και δεν είχαν προέλθει τέκνα από τον γάμο. Υπέρ της απόψεως αυτής βλ. Αν. Χριστοφιλόπουλος, *Σχέσεις γονέων καὶ τέκνων κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον μετὰ συμβολῶν εἰς τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ ἐλληνιστικόν*, Ἀθῆναι 1946, 64 σημ. 3· Α. Δρακάκης, «Τὸ ἐν Σύρῳ ἔθιμον τῆς συζυγικῆς κοινοκτημοσύνης», *Θέμις ΝΕΤ* (1945), 167 επ· Ί. Βισβίτης, «Τινὰ περὶ τῶν προικῶν ἐγγράφων κατὰ τὴν βενετοκρατίαν καὶ τὴν Τουρκοκρατίαν», *ΕΑΙΕΔ* 12 (1968), 17-18· Του Ἰδίου, Ναξιακά νοταριακά ἔγγραφα, ό.π., 140-141. Βλ. ὅμως ἀντιθέτως Γ. Πετρόπουλος, *Νομικὰ ἔγγραφα Σίφνου ἐκ τῆς συλλογῆς Γ. Μαριδάκη (1684-1835)*, [Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, τ. ΓΙ], Ἀθῆναι 1956, 121· Του Ἰδίου, *Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ὡς εἰσαγωγή εἰς τὸ ἰσχύον ἐν Ἑλλάδι Ἀστικόν Δίκαιον καὶ εἰς τὸν Ἀστικὸν Κώδικα* (ἐπιμ. Μ. Τουρτόγλου), Ἀθῆναι 1963, 1228 επ· Μ. Τουρτόγλου, «"Συμφωνητικὸ γράμμα" τοῦ 15ου αἰῶνος», *Μελετήματα Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. Ι, Ἀθῆνα-Κομοτηνὴ 1984, 82.

της μη ιερολογημένης συμβίωσης, τις περιουσιακές σχέσεις γονέων και τέκνων (γνησίων ή δετών)¹⁷,

II. Η αναγνώριση εκτεταμένης δικαιοδοσίας στην ορθόδοξη εκκλησία επί τη βάση ενός “τεκμηρίου αρμοδιότητας” που προήλθε από την ηγετική θέση της Εκκλησίας μεταξύ του χριστιανικού πληθυσμού¹⁸.

17. Βλ. ενδεικτικά Έλευθερία Παπαγιάννη, *Ἡ νομολογία τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων τῆς βυζαντινῆς καί μεταβυζαντινῆς περιόδου σέ θέματα περιουσιακοῦ δικαίου*, II. Οἰκογενειακό δίκαιο, Ἀθήνα-Κομοτηνή 1997, 13, 19 επ., 42 επ., 49 επ., 68 επ., 76-77, 83 επ., 88 επ., 110 επ., 113 επ., 120 επ., 131-132, 170 επ., 210 επ.

18. Για την επέκταση της αρμοδιότητας των επισκοπικών δικαστηρίων ακόμη και επί ιδιωτικών διαφορών οι οποίες μπορούν να ενταχθούν στην ύλη του ενοχικού, εμπραγμάτου και εμπορικού δικαίου στις περιοχές της Σιάτιστας, των Σερρών καθώς και στα νησιά των Κυκλάδων, της Κω, της Ύδρας και της Κέρκυρας, ιδίως κατά τον 17ο-18ο αι. βλ. ενδεικτικά Ν. Πανταζόπουλος, «Ἐκκλησία καί Δίκαιον εἰς τήν Χερσόνησον τοῦ Αἰμου ἐπὶ Τουρκοκρατίας», *ΕΕπΣχΝομΟικΕ ΑΠΘ*, τ. ΙΘ', τευχ. Γ' (Ἀντιχάρισμα στόν Ν. Ι. Πανταζόπουλο), Θεσσαλονίκη 1986, 171 επ.· Κ. Πιτσάκης, *Πρόχειρον Νόμων ἡ Ἐξάβιβλος Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου*, Ἀθήναι 1971, *Εἰσαγωγή*, ἡ· Έλευθερία Παπαγιάννη, *Ἡ νομολογία τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων τῆς βυζαντινῆς καί μεταβυζαντινῆς περιόδου σέ θέματα περιουσιακοῦ δικαίου*, I. Ἐνοχικό δίκαιο - Ἐμπράγματο δίκαιο, Ἀθήνα 1992, 32-33, 37-38, 42-43, 49-51, 54, 64-68, 71-73, 78, 86-87, 89-92, 99-102, 107-108, 127-132, 135-140, 163, 168, 184, 209 όπου και η τεκμηριωμένη ἀνάλυση τῶν σχετικῶν μεταβυζαντινῶν νομικῶν πηγῶν. Για την επέκταση της ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας σε ζητήματα που ἀνέκυλταν ἀπό τήν ἐκ διαθήκης ἢ τήν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομική διαδοχή βλ. ενδεικτικά Πανταζόπουλος, *Ἐκκλησία καί Δίκαιον*, ὁ.π., 171 επ.· Του Ἰδίου, *Τά προνόμια ὡς πολιτιστικὸς παράγων*, ὁ.π., 74 επ.· Μ. Τουρτόγλου, «Ἀπονομή δικαιοσύνης στή Θεσσαλονίκη κατὰ τήν Τουρκοκρατία. Συμβολή στή μελέτη τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου», *Μελετήματα Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 2, Ἀθήνα 1993, 237 επ.· Έλευθερία Παπαγιάννη, *Ἡ νομολογία τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων τῆς βυζαντινῆς καί μεταβυζαντινῆς περιόδου σέ θέματα περιουσιακοῦ δικαίου*, III. *Κληρονομικό δίκαιο*, Ἀθήνα-Κομοτηνή 2010, 4, 48 επ., 50 επ., 74 επ., 84, 89, 137 επ., 148 επ., 168, 181, 204 επ., 238, 241· D. Tsourka-Papastathi, «Les institutions du droit privé: Mécanismes d'équilibre entre systèmes de droit concourants et concurrents», [*Βυζαντινά-Μεταβυζαντινά. La périphérie dans le temps et l'espace. Actes de la 6e Séance plénière du XXe Congrès international des Etudes byzantines*], Paris 2003, 148-149· Αναστασία Παλίου, «Βοεβόδες τῆς Κοζάνης καί ὁ ρόλος τους στήν ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης κατὰ τόν 19ο αἰῶνα», σὺν τόμῳ *Πνεύματος Δῶρημα Γεωργίῳ Π. Νάκῳ*, Θεσσαλονίκη 2010, 287 επ. όπου πηγές καί περαιτέρω βιβλιογραφικές ἀναφορές. Για τήν ἀνάθεση τῆς δικανικῆς ἀντιμετώπισης τῶν διαφορῶν οἰκογενειακοῦ καί κληρονομικοῦ δικαίου στή δικαιοδοσία τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἀμφοῦς (για τὸ πνευματικὸ μέρος) ἢ μικτῆς συνθέσεως (για τὰ περιουσιακὰ ζητήματα) με βάση τους «*Γενικούς Κανονισμοὺς περὶ διευθετήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί Ἐθνικῶν πραγμάτων τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον διατελούντων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν...*» τοῦ ἐτους 1860 (ἐπικύρωση ἀπὸ τὸν σουλτάνο τὸ ἐτος 1862) σὺν πλαίσιο τῶν ὁθωμανικῶν μεταρρυθμίσεων (Tanzimat) τοῦ 19ου αἰ. βλ. ἐιδικότερα Χ. Παπαστάθης, «Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καί ἡ ἐσωτερικὴ διοίκηση τοῦ Γένους κατὰ τήν περίοδο τοῦ Τανζιμάτ», σὺν τόμῳ *Νομοκανονικὲς Μελέτες* (ἐπιμ. Λ. Ντετζιόρτζιο), Τρίκαλα-Ἀθήνα 2009, 11-25· Αναστασία Παλίου, «Παράλληλη δικαιοδοσία δικαστικῶν ὁργάνων ἐπὶ γαμικῶν διαφορῶν στήν Κοζάνη στα τέλη τοῦ 19ου αἰ.», *ΕΚΕΙΕΔ* 42 (2010), 237-239 όπου καί περαιτέρω βιβλιογραφικές ἀναφορές.

III. Η ευρύτατη χρήση κατά την απονομή της δικαιοσύνης των νομοκανονικών συλλογών¹⁹ και η οιοική “νομοθετική” δραστηριότητα που ανέπτυξε η Εκκλησία σε θέματα που άπτονταν της δικαιοδοσίας της²⁰. Τέλος δεν μπορεί κανείς να παραβλέψει την κωδικοποιητική δραστηριότητα που ανέπτυξαν οι φαναριώτες ηγεμόνες στις παραδουνάδεις χώρες με πρότυπο βυζαντινά νομικά κείμενα αστικού και ποινικού δικαίου [*«Νομικόν Πρόχειρον»* Μιχαήλ Φωτεινοπούλου (Βουκουρέστιο 1765), *«Συνταγμάτιον Νομικόν»* (1780), *«Κώδις Πολιτικός Πριγκιπάτου Μολδαβίας»* (Ιάσιο 1816), *«Κώδις Ούγγροβλαχίας»* (Βιέννη 1818)]²¹.

19. Κυρίως της *Εξαβίβλου του Αρμενοπούλου* με τις παραφράσεις της σε απλή γλώσσα, του *Νομοκάνονος του Μ. Μαλαξού* κυρίως με τις πολυάριθμες παραλλαγές του «*εις άπλην φράσιν»* καθώς και του *Νομικού του Επισκόπου Θεοφίλου Καμπανίας* (κατά τα τέλη του 18ου αι.). Βλ. ενδεικτικά Γ. Μάουρερ, *Ό Έλληνικός Λαός*, τ. Α' (μετ. Ε. Καραστάδη), Αθήναι 1943, 90-91· Δ. Γκίνης, «*Η εις φράσιν κοινήν παράφρασις του Νομοκάνονος του Μαλαξού»*, *Έλληνικά* 8 (1935), 29-47· Του Ιδίου, «*Ό Νομοκάνων του Μαλαξού ως πηγή δικαίου του μετά την Άλωση Έλληνισμού»*, *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών* 13 (1938), 396-401· Του Ιδίου, *Νομικόν ποιηθέν καί συνταχθέν εις άπλην φράσιν υπό ... Θεοφίλου του εξ Ίωαννίνων* (1788), *ΕΕπΣχΝομΟικΕ ΑΠΘ*, Θεσσαλονίκη 1960· Κ. Πιτσάκης, *Τό κώλυμα γάμου λόγω συγγενείας έδδόμου θαμμού εξ αίματος στο βυζαντινό δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή 1985, 492· Του Ιδίου, *Έξαβίβλος, ό.π., ογ' -ος', 7δ' και 7ε'· Παπαγιάννη, Νομολογία, ΙΙΙ. Κληρονομικό δίκαιο, ό.π., 138, 142*. Για τη χρήση από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως νομικών συναγωγών που αποτελούσαν συμπλήματα βυζαντινής και μεταβυζαντινής νομικής ύλης βλ. τα υποστηριζόμενα από τον Δ. Αποστολόπουλο, *Τό Μέγα Νόμιμον*, Αθήναι 1978· Του Ιδίου, *Τό Νόμιμον της Μεγάλης Έκκλησίας 1564 - ci.1593*, τ. Α', *Τό ιστορικό περίγραμμα. Τά πανομοιότυπα*, Αθήνα 2008, κυρίως 15-36· Του Ιδίου (σε συνεργασία με την Μάχη Παϊζη-Αποστολοπούλου, Γιούλη Ευαγγέλου), *Τό Νόμιμον της Μεγάλης Έκκλησίας 1564 - ci.1593*, τ. Β', *Η άρχική συγκρότηση - Η μεταγραφή*, Αθήνα 2010, κυρίως 17-19.

20. Όπως λ.χ. οι πατριαρχικές αποφάσεις ή επισκοπικές εγκύκλιοι που θέτουν περιορισμούς ως προς το ανώτατο ύψος των προικών και των προγάμων δωρεών ή λαμβάνουν μέτρα κατά των πολυτελών ή επιδεικτικών τοπικών συνηθειών (γάμοι, στολισμός γυναικών), κατά του εθίμου προικοδοσίας της πρωτότοκης κόρης με το σύνολο της πατρικής περιουσίας, κατά της συνομολογήσεως υπέρμετρου ποσοστού τόκων κατά την κατάρτιση δανειακών συμφωνιών κ.α. Βλ. ενδεικτικά Δ. Γκίνης, «*Οί λόγοι διαζυγίου επί Τουρκοκρατίας»*, *ΕΕπΣχΝομΟικΕ ΑΠΘ* 8 (*Μνημόσυνον Π. Βιζουκίδου*), Θεσσαλονίκη 1960, 246-248· Του Ιδίου, *Περίγραμμα Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου, Πραγματεία Ακαδημίας Αθηνών* 26 (1966), λήμμα αρ. 100 (η', πξ', ριγ'), 238, 244, 337, 408, 424 (Θ'), 447, 462, 482, 488, 497, 525, 575., 576, 618, 619, 626, 631, 645, 779, 968, 1058· Πιτσάκης, *Τό κώλυμα γάμου, ό.π., 413, 489· Έλένη Κύρση-Νάκου, Αί περί προικοδοσιών “νομοθετικά” ρυθμίσεις βάσει των κανονικών Διατάξεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου (1701 -1844)*, Θεσσαλονίκη 1980, 32 επ· Παπαγιάννη, *Νομολογία, ΙΙ. Οικογενειακό δίκαιο, ό.π., 51-54, 18-19, 170-171· Της Ιδίας, Νομολογία, ΙΙΙ. Κληρονομικό δίκαιο, ό.π., 266-271, 283-284*.

21. Βλ. τη σχετική βιβλιογραφία στον Χ. Παπαστάδη, «*Νομοκάνων Γεωργίου Τραπεζουντίου. Η εις την νεοελληνικήν μεταγλώτισσιν των “Διαταγών των Άγίων Άποστόλων” κατά τό Ms. Gr. 696 (297) της Ρουμανικής Ακαδημίας»*, *ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1985), 367 σημ. Ι. Περί των βυζαντινής προελεύσεως δεσμών του ενοχικού, οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου

Ταυτόχρονα, η διατήρηση ή η σταδιακή διαμόρφωση, με την ανοχή του κυριάρχου, παράλληλων και πλέον ευέλικτων νομικών διαδικασιών²² θα συντελέσει στη σύγκλιση του νομικού συστήματος της βυζαντινής περιόδου με τους δεσμούς του εθιμικού δικαίου ή με συναλλακτικές πρακτικές που ανταποκρίνονταν στο ιστορικό παρελθόν κάθε περιοχής. Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν: Η κρίση των πολιτικών υποθέσεων που δεν ενέπιπταν καταρχήν στη δικαιοδοσία των εκκλησιαστικών αρχών από κοινοτικά κριτήρια με αμιγή ή μικτή σύνθεση²³. Η σταδιακή επέκταση της δικαιοδοσίας των κοινοτικών κριτηρίων επί ενός σημαντικού μέρους των ποινικών υποθέσεων²⁴. Η εκδί-

που περιλαμβάνονται στο *Συνταγμάτιον Νομικόν*, την πρώτη επίσημη κωδικοποίηση βυζαντινού αυτοκρατορικού και δημόσιου δικαίου, βλ. αναλυτικά Π. Ζέπος, *Συνταγμάτιον Νομικόν Αλεξάνδρου Ίωάννου Υψηλάντη Βοεβόδα Ήγεμόνος πάσης Ούγγροβλαχίας 1780*, *Πραγματείαι της Ακαδημίας Αθηνών*, τ. 4, τευχ. 2, Αθήναι 1936, κυρίως 67 επ., 141. Για τη νομική συλλογή του «Πανδέκτη» του Θωμά Κάρρα (1806) που καταρτίσθηκε κατ' επιταγή του Ιωάννου Μουρούζη ηγεμόνα Μολδοβλαχίας βλ. Δ. Γκίνης, *Περίγραμμα Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου*, *Πραγματείαι της Ακαδημίας Αθηνών* 26 (1966), λήμμα αρ. 592.

22. Για το ζήτημα βλ. Tsourka-Papastathi, *Les institutions du droit privé*, ό.π., 159 επ.

23. Βλ. ενδεικτικά Τ. Blancard, *Les Mavroyéni. Essai d'étude additionnelle à l'histoire moderne de la Grèce, de la Turquie et de la Roumanie*, Paris 1893· Τ. Βισβί-ζης, «Δικαστικά αποφάσεις του 17ου αιώνα εκ της νήσου Μυκόνου», *ΕΑΙΕΔ* 7 (1957), 20-154· Α. Δρακάκης, «Η Σύρος επί Τουρκοκρατίας, τ. Β'· Η Δικαιοσύνη καί τό Δίκαιον, Έπιτερίς Έταιρείας Κυκλαδικών Μελετών 6 (1967), Μέρος τρίτον. Τά έγγραφα, 299 επ.· Έλένη Κούκκου, *Οί κοινοτικοί δεσμοί στίς Κυκλάδες κατά τήν τουρκοκρατίαν. Ανέκδοτα έγγραφα*, Αθήνα 1989· Α. Σεβαστάκης, *Δίκαιο και δικαστική εξουσία στη Σάμο 1550-1912 με ανέκδοτα έγγραφα*, Αθήνα 1986· Μ. Τουρτόγλου, «Η νομολογία των κριτηρίων της Νάξου (17ος-19ος αι.)», *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 4, Αθήνα 2004, 91-178· Του Ίδιου, «Η νομολογία των κριτηρίων της Μυκόνου (17ος-19ος αι.)», *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 5, Αθήνα 2008 *passim*· Ξ. Αντωνιάδης, *Αρχείο εγγράφων Σκύρου*, Αθήνα 1990· Του Ίδιου, «Οι βοεβόδες της Σκύρου στην τουρκοκρατία», *Αρχαιολογία* 29 (1988), 52-57· Δ. Σιάτρας, *Ο κοινοτικός πολιτισμός της τουρκοκρατούμενης νησιωτικής Ελλάδας*, Αθήνα 2007.

24. Με την ανοχή του οθωμανού κατακτητή εφόσον η παραχώρηση της ποινικής δικαιοδοσίας όχι μόνον δεν περιλαμβανόταν στις κατά καιρούς χορηγήσεις ευρυτάτων προνομίων προς τους υπόδουλους αλλά αντιθέτως εναπόκειτο στη αποκλειστική του εξουσία (Γ. Μάουερ, *Ο Έλληνικός Λαός*, τ. Α' (μετ. Εύστ. Καραστάδη), Αθήναι 1943, §227, 446· G. Geib, *Darstellung des Rechtszustandes in Griechenland während der türkischen Herrschaft und bis zur Ankunft des Königs Otto I*, Heidelberg 1835, 122· Μ. Τουρτόγλου, «Περί της ποινικής δικαιοσύνης επί τουρκοκρατίας καί μετ' αυτήν μέχρι καί του Καποδιστρίου», στον τόμο *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 1, Αθήνα-Κομοτηνή 1984, 93 επ. όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές· Του Ίδιου, «Η νομολογία των κριτηρίων της Νάξου, ό.π., 93· İnalçik, Suleiman the lawgiver and Ottoman Law, ό.π., 118). Για την ποινική δικαιοδοσία του κλήρου και επί λαϊκών βλ. ενδεικτικά Ν. Μοσχολάκης, *Τό έν Έλλάδι δημόσιον δίκαιον επί Τουρκοκρατίας*, Αθήναι 1882, 53, 57· Μ. Τουρτόγλου, *Παρθενοφθορία καί εύρεσις θησαυρού, Βυζάντιον-Τουρκοκρατία-Μετεπαναστατικοί χρόνοι μέχρι καί του Καποδιστρίου*,

καση των εκκλήσεων κατά των αποφάσεων τοπικών κριτηρίων από τους Έλληνες δραγομένους του Οθωμανικού στόλου ή, σε πρώτο βαθμό, από έλληνες κριτές οριζόμενους από αυτούς²⁵. Η αιρετοκρισία στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής ή της κοινοτικής δικαιοδοσίας²⁶. Η πρακτική της εξωδικαστικής «διαλλαγής» («συμβιβασμού») μεταξύ των διαφερομένων μερών²⁷. Η απονομή της δικαιοσύνης επί ενδίκων διαφορών εμπορικού, αστικού και ποινικού δικαίου από «κριτήρια» οικονομικών συσσωματώσεων («κομπανίες») που έδρασαν στο εσωτερικό εμπορικών ελληνικών παροικιών²⁸. Εξάλλου, στις οθωμανοκρατούμενες περιοχές, η προσαρμογή των βυζαντινών ή τοπικών εθιμικών ρυθμίσεων στις νέες πραγματικότητες που δημιουργήθηκαν μετά την Άλωση, κοινωνικές ή οικονομικές, θα διευρυνθεί περαιτέρω με την αξιοποίηση ποικίλων ερμηνευτικών μεθόδων κατά την επίλυση των επίδικων ζητημάτων. Εδώ εντάσσεται,

Αθήναι 1963, 94 σημ. 2 και 3· Δ. Καπάδοχος, *Ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης στὴν Κέρκυρα ἀπὸ τοὺς Μεγάλους Πρωτοπαπάδες τὴν ἐνετική περίοδο (1604-1797): σύμφωνα μὲ ἀνέκδοτα ἔγγραφα τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου Κέρκυρας*, Αθήνα 1990, 152 επ.

25. Μ. Τουρτόγλου-Λυδία Παπαρρηγά-Αρτεμιάδη, *Ἡ συμβολὴ τῶν δραγομένων τοῦ στόλου στὴν προαγωγή τῆς δικαιοσύνης τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου*, Παράρτημα 2 ΕΚΕΙΕΔ 36 (2002), 17.

26. Για την ελεύθερη προσφυγή σε διαιτησία με έλληνες αιρετούς κριτές που εφαρμόζαν τα τοπικά έθιμα σύμφωνα και με τους χορηγηθέντες κατά καιρούς προνομιακούς ορισμούς βλ κυρίως Τουρτόγλου, *Ἡ αἰρετοκρισία στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καί Ἰονίου Πελάγους* (17^{ος}-19^{ος} αι), *ό.π.*, 241 επ. Για την εκκλησιαστική δικαιοδοσία ως «διαιτητική» στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα βλ. Καπάδοχος, *Ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης*, *ό.π.*, 162 επ. Για τη διαιτησία στη βενετοκρατούμενη Κρήτη βλ. Γεωργία-Παναγιώτα Λιμνίου, «Ἡ διαιτησία στο Κρητικό δίκαιο», *Τάλως* 8 (2000), 11-190. Για το αμφιλεγόμενο ζήτημα της δικονομικής φύσης της εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας ως «διαιτητικής» ή «δικαστικής» βλ. συνοπτική παράθεση των απόψεων που έχουν διατυπωθεί στην Παπαγιάννη, *Νομολογία, Ι. Ἐνοχικό-Εμπράγατο δίκαιο*, *ό.π.*, 8 σημ. 28.

27. Βλ. Tsourka-Papastathi, *Les institutions du droit privé*, *ό.π.*, 164 σημ. 74 όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές παραπομπές. Για τον χρηματικό συμβιβασμό μεταξύ του δράστη της ανθρωποκτονίας και των συγγενών του θύματος με σκοπό την αποφυγή της ανάμιξης των αρχών του κυριάρχου, λόγω και της συλλογικής ευθύνης των κατοίκων της περιφέρειας όπου είχε τελεσθεί η ανθρωποκτονία για καταβολή αποζημιώσεως (εάν δεν υπήρχαν συγγενείς του δράστη ή εάν ο δράστης του εγκλήματος παρέμενε άγνωστος ή φυγάς) βλ. Μ. Τουρτόγλου, *Τό φονικόν καί ἡ ἀποζημιώσις τοῦ παθόντος*, Αθήναι 1960, 89 επ.· Του Ιδίου, «Συμβολή στή μελέτη τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης κατά τῆ μεταβυζαντινῆς περιόδου», *Μελετήματα Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 5, Αθήνα 2008, 302 επ.

28. Για τη νομολογία της ελληνικής εμπορικής «κομπανίας» που έδρασε στην αυτόνομη πόλη του Σιμπίου Τρανσυλβανίας, με βάση τα διοικητικά και δικαστικά προνόμια που παραχωρήθηκαν κατά καιρούς από τους τοπικούς ηγεμόνες και τους αυστριακούς αυτοκράτορες βλ. Δέσποινα-Ειρήνη Τσοῦρκα-Παπαστάθη, *Ἡ νομολογία τοῦ κριτηρίου τῆς ἐλληνικῆς «κομπανίας» τοῦ Σιμπίου Τρανσυλβανίας 17^{ος}-18^{ος} αι. Πηγές τοῦ δικαίου καί τῶν θεσμῶν τοῦ ἀπόδημου ἐλληνισμοῦ*, Παράρτημα 10 ΕΚΕΙΕΔ 42 (2011), 1-686. Βλ. επίσης της Ἰδίας, *Ἡ ἐλληνικὴ ἐμπορικὴ κομπανία τοῦ Σιμπίου Τρανσυλβανίας 1636-1848. Ὅργάνωση καί Δίκαιο*, [Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου-246], Θεσσαλονίκη 1994, 1-446.

στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας, η ευρεία διασταλτική ερμηνεία των ρυθμίσεων του βυζαντινού δικαίου (κυρίως προκειμένου περί εκδόσεως διαζευκτηρίων ή νομιμοποιήσεως ακύρων γάμων)²⁹. Επίσης, η εφαρμογή, σε ορισμένες μόνον περιπτώσεις, της αρχής της εκκλησιαστικής οικονομίας, δηλαδή της «κατ' ἐπιείκειαν καὶ συγκατάβασιν» πλήρους ή μερικής παρέκκλισης από την άκαμπτη εφαρμογή των διατάξεων του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου³⁰. Αντίστοιχο φαινόμενο αποτελεί η αξιοποίηση του «περί δικαίου λόγου», ή του «ὀρθοῦ λόγου» ως ερμηνευτικού κριτηρίου, κατά την απονομή της δικαιοσύνης από τις κοινοτικές αρχές ή τους δραγομάνους του οθωμανικού στόλου³¹.

Η έως σήμερα έρευνα των μεταβυζαντινών νομικών πηγών, κυρίως

29. Για τη διασταλτική ερμηνεία των νομίμων λόγων διαζυγίου, η οποία εκτείνεται ακόμη και επί περιπτώσεων που εμφάνιζαν ελάχιστες ομοιότητες μεταξύ τους, καθώς και τις σκοπιμότητες που εξυπηρετούσε η ερμηνεία αυτή βλ. Δ. Γκίνης, «Οί λόγοι διαζυγίου επί Τουρκοκρατίας», *ΕΕπΣχΝομΟικΕ ΑΠΘ* 8 (Μνημόσυνο Π. Βιζυρκίδου), Θεσσαλονίκη 1960, 253-254. Για το ίδιο φαινόμενο στη νομολογία του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως των πρώτων χρόνων μετά την Άλωση βλ. Δ. Αποστολόπουλος, *Άνάγλυφα μιᾶς τέχνης νομικῆς: βυζαντινό δίκαιο καί μεταβυζαντινή νομοθεσία*, Αθήνα 1999, 203-207 όπου και αναφορά σε συγκεκριμένες συνοδικές αποφάσεις.

30. Βλ. ενδεικτικά Άμ. Αλιβιζάτος, *Ἡ οἰκονομία κατὰ τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Αθήνα 1949, κυρίως 21-13, 57 επ., 91 επ.· Πανταζόπουλος, *Ἐκκλησία καί Δίκαιον*, ὁ.π., 216, 224-225· *Ἐπιστολές τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν πρὸς τοὺς Μεγάλους Πρωτοπαπάδες τῆς Κέρκυρας (17ος-18ος αἰώνας)* (έκδ. Νικολέτα Βλάχου, ἐπιστ. ἐπιμ. Ἐλένη Ἀγγελομάτη-Τσουγκράκη, Ἀγ. Τσελίκας), Κέρκυρα 2009, 49 επ. Για την εφαρμογή του θεομῦ του χωρισμοῦ του ανδρογόνου «ἀπό τραπέζης καί κοίτης» ἀπό την Ορθόδοξη Ἐκκλησία της Κέρκυρας, κατὰ μίμηση τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ως μέτρου ἀπολύτως ἀναγκαίου για την ἀντιμετώπιση σοβαρῶν κοινωνικῶν καταστάσεων βλ. Καπάδοχος, *Ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης*, ὁ.π., 129 επ., 174, 256, 268, 271-274 κ.ά. Για την ἀρχή της οικονομίας πρβλ. Sp. Troianos, «Ἀκρίβεια und Οἰκονομία in der Heiligen Kanones», στον τόμο *Historia et Jus, II.1989-2004*, Αθήνα 2004, No 58, 785-799· Papastathi, *Les institutions du droit privé*, ὁ.π., 165 σημ. 77· C. Pitsakis, «ΟΙΚΟΝΟΜΕΙΝ: Droit rigide et droit flexible dans l'ordre juridique byzantin (Une esquisse d'introduction)», στον τόμο *Festschrift für Apostolos Georgiades zum 70. Geburtstag*, Athen 2006, ἰδίως 1051 επ. όπου και λοιπές βιβλιογραφικές ἀναφορές.

31. Βλ. σχετικά τις οδηγίες των δραγομάνων του οθωμανικού στόλου προς τα κοινοτικά κριτήρια για την επίλυση διαφορῶν ἐπιδικῶν ζητημάτων (Τουρτόγλου-Παπαρρήγα, *Ἡ συμβολή τῶν δραγομάνων*, ὁ.π., αρ. 36, 44), τις ἀναφορές των «κοινῶν» προς τις οθωμανικές ἀρχές (Τουρτόγλου, *Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Μυκόνου*, ὁ.π., 44 σημ. 9), τα ἀναφερόμενα στο νομικό ἔργο του ἑλληνα δικαστῆ στη Ρουμανία Δημ. Καταρτζή-Φωτιάδου του ἔτους 1793 κατὰ τῆς συνῆθειας των διαιτητῶν να μην ορκίζονται, κατὰ των βασανιστηρίων ως ἀποδευκτικού μέσου ὅταν ἐξικνεῖται μέχρι τήν φυσική ἐξόντωση του ἀνακρινόμενου (Δ. Οἰκονομίδης, «Ἡ Ἰσχυρὴ Τέχνη» τοῦ Δημητρίου Καταρτζή-Φωτιάδου», *ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), 26 επ.) κ.ά. Πρβλ. Μάουρερ, *Ὁ Ἑλληνικός Λαός*, ὁ.π., 96· Ν. Πανταζόπουλος, «Ἡ δικαιοδοτική πολιτική κατὰ τήν Ἐπανάστασιν καί την Καποδιστριακήν περίοδον (1821-1832). Ἀπόπειρες ὑποκαταστάσεως τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τήν ἐκτελεστική», *ΕΕπΣχΝομΟικΕ ΑΠΘ*, τ. 10^η (Ἀντιχάρισμα στὸν Ν. Ι. Πανταζόπουλο), Θεσσαλονίκη 1986, 108 επ.

αυτών που προέρχονται από τον ευρύτερο νησιωτικό χώρο του Αιγαίου, έχει καταδείξει ότι, σε αρκετά σημεία, ο υποτιθέμενος “ανταγωνισμός” μεταξύ βυζαντινού και εθιμικού δικαίου υπήρξε απλώς “φαινομενικός” καθώς αρκετές από τις “παλαιές συνήθειες” δεν διέφεραν ουσιαστικά από το προϊσχύσαν βυζαντινό δίκαιο³². Άλλωστε η εφαρμογή του προϋφισταμένου δικαίου των κατακτηθέντων πληθυσμών είχε, ανά περιοχές, ρητώς επιτραπεί από τους κατά περίπτωση εκδοθέντες γενικούς ή ειδικούς σουλτανικούς ορισμούς περί των δικαιωμάτων ζωής, θρησκείας, ιδιοκτησίας και ετεροδικίας υπέρ των Χριστιανών και Ιουδαίων με βάση αρχέγονες θεμελιώδεις αρχές της διεθνούς πρακτικής των λαών της Ανατολής, οι οποίες εν συνεχεία ενσωματώθηκαν στο μουσουλμανικό δίκαιο³³. Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές είναι πιθανόν ότι το ίδιο ίσχυσε, όσον αφορά στη ρύθμιση των εννόμων σχέσεων μεταξύ ελλήνων, και στις φραγκοκρατούμενες περιοχές³⁴ με βάση την επικρατούσα ακόμη στη Δύση *αρχή της προσωπικότητας του νόμου*³⁵.

Τεκμήρια της πρακτικής εφαρμογής του δικαίου των βυζαντινών, ως του δικαίου που είχαν ήδη βιώσει οι ελληνοφώνοι πληθυσμοί περισσότερο από μία χιλιετία, αποτελούν μία σειρά κειμένων νομοθετικού ή διοικητικού περιεχομένου, καθώς και άλλων αρχειακών πηγών, οι οποίες αποκα-

32. Πρβλ. τις απαντήσεις των επαρχιακών ειρηνοδικείων και των τοπικών δημογεροντιών στα ερωτήματα του Υπουργείου Δικαιοσύνης του 1833 όπου αναφέρεται ότι η τοπική συνήθεια επί ειδικών νομικών ζητημάτων (κυρίως εμπραγμάτου δικαίου) συμφωνεί με τον «γραπτό νόμο», δηλαδή με το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο (Γ. Βισβίτης, «Τά έρωτήματα του Υπουργείου της Δικαιοσύνης του έτους 1833 περί των νομικών έθιμων και αί έπ' αυτών απαντήσεις των τοπικών αρχών», *ΕΑΙΕΔ* 9 (1962), 12, 14, 15, 18, 19, 21, 23, 25 κ.λπ.) Βλ. ομοίως Μάουρερ, *Ο Έλληνικός Λαός*, ό.π., τ. Α', 90-91· P. Zepos, «Survivances byzantines dans le droit des coutumes», *Balkan Studies* 21.1 (1980), 1-19 (σε ανάτυπο) και με περαιτέρω τεκμηρίωση επί εξειδικευμένων ζητημάτων Μ. Τουρτόγλου, *Παρθενοφθορία και εύρεσις θησαυρού*, ό.π., 94 επ.· Του Ιδίου, Παρατηρήσεις αναφερόμενες στο μεταβυζαντινό δίκαιο, ό.π., 78· Του Ιδίου, Περί της ποινικής δικαιοσύνης, ό. π., 93 επ.· Του Ιδίου, Η νομολογία κριτηρίων της Νάξου, ό.π., 102 επ.· Του Ιδίου, «Η κατάσταση της δικαιοσύνης στην Ελλάδα κατά την άφιξη του Γωάννη Καποδίστρια», *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 4, Αθήνα 2004, 234· Πιτσάκης, *Εξάβιβλος*, ό.π., 7η'.

33. Ν. Πανταζόπουλος, «Η πτώσις του Βυζαντίου ως άφετηρία αναγεννήσεως του Έλληνικού Δικαίου», *ΕΕπΣχΝομΟικΕ ΑΠΘ, ΙΘ'*, τευχ. Γ' (Αντιχάρισμα στον Ν. Ι. Πανταζόπουλο), Θεσσαλονίκη 1986, 7 επ.· Του Ιδίου, Τά προνόμια, ό.π., 29 επ.· Tsourka-Papastathi, *Les institutions du droit privé*, ό.π., 148 όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές.

34. Για την ενσωμάτωση στοιχείων του τοπικού εθιμικού δικαίου στην διαμόρφωση του φεουδαλικού κώδικα των *Ασσιζών της Ρωμανίας* βλ. Topping, *The Formation of the Assizes of Romania*, ό.π., 304-314· Π. Ζέπος, «Τά “συνήθεια” εις τό Χρονικόν του Μορέως», *Πρακτικά του Β' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών*, τ. Α' (1981), 116.

35. Δ. Γκόφας, *Ιστορία του Ρωμαϊκού Δικαίου*, Ι, Αθήναι 1976, 180 όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές.

λύπτουν τον τρόπο απονομής της δικαιοσύνης και ρύθμισης των σχέσεων ιδιωτικού δικαίου κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο. Ανάμεσα σε αυτά αξίζει ιδιαίτερος να επισημανθούν τα ακόλουθα: Το *Χρονικόν τοῦ Μορέως* (μεταξύ 1330-1388)³⁶. Ο «ακτιναμές» του Σουλτάνου Σουλεϊμάν υπέρ της νήσου Σάμου που εκδόθηκε το έτος 1562³⁷. Οι κατά καιρούς παραινήσεις των Πατριαρχών προς τους ορθοδόξους χριστιανούς για τήρηση των «ἐκκλησιαστικῶν καὶ χριστιανικῶν νόμων» ή «τῶν νόμων πού ἐπικράτησαν

36. J. Schmitt, *The Chronicle of Morea*, London 1904 (ανατ. Groningen 1967), στίχοι 1631-1648, 2089-2097· πρβλ. ομοίως στη γαλλική εκδοχή του κειμένου, J. Longnon (ed.), *Livre de la conquête de la princée de l'Amorée, Chronique de Morée (1204-1305)*, Paris 1911, § 106. Για το ζήτημα βλ. ενδεικτικά Άδ. Αδαμαντίου, «Τά Χρονικά τοῦ Μορέως», *Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος* 6 (1906), 453 επ.· Ζέπος, *Τά "συνήθεια"* εἰς τό *Χρονικόν τοῦ Μορέως*, *ό.π.*, 112-118· Βισβίτης, *Ναξιακά νοταριακά ἔγγραφα*, *ό.π.*, 115, 118· Του Ἰδίου, «Τό πρόβλημα τῆς ἱστορίας τοῦ μεταβυζαντινοῦ δικαίου», *ΕΑΙΕΔ* 6 (1955), 138· P. Topping, «Co-existence of Greeks and Latins in Frankish Morea and Venetian Crete», στον τόμο *Studies on Latin Greece A. D. 1205-1715, [Variorum Reprints]*, London 1977, no XI, 5-6.

37. Βλ. σχετικά Α. Σεβαστάκης, *Τό δημόσιον δίκαιον ἐν Σάμῳ κατά τήν τουρκοκρατίαν τήν ἐπανάστασιν καί τό ἡγεμονικόν καθεστώς*, Θεσσαλονίκη 1959, 2. Ειδικότερα στον "ακτιναμέ" του έτους 1562 ορίζεται η εφαρμογή των νόμων των «ρωμαίων», δηλαδή των βυζαντινών αυτοκρατόρων επί των κληρονομικών και ποινικών υποθέσεων των υποδούλων. Πρβλ. και "ακτιναμέ" του έτους 1580 του σουλτάνου Μουράτ Γ' υπέρ των νήσων Νάξου, Άνδρου, Πάρου, Μήλου, Σαντορίνης και Σύρου, "ακτιναμέδες" υπέρ της νήσου Χίου των ετών 1535, 1578 και "ακτιναμέ" υπέρ της Καισαρείας του έτους 1734 όπου αναγνωρίζεται η ελευθερία διαθέσεως του συνόλου της περιουσίας του θανόντος με διαθήκη σε οποιονδήποτε ιδιώτη, κατά παρέκκλιση από το ιερό μουσουλμανικό δίκαιο και τους γενικούς σουλτανικούς προνομιακούς ορισμούς, σύμφωνα με τους οποίους οι λαϊκοί μπορούσαν να διαθέτουν ελευθέρως μόνο το 1/3 της περιουσίας τους και αυτό μόνον χάριν ευαγών σκοπών. Για το ζήτημα βλ. W. Macnaghten, *Principles and Precedentes of Moohumudann Law*, Calcutta 1825, 53-55, 241-249· Δ. Δημητριάδης (Δημητρόγλου), *Τερονομικόν Κληρονομικόν τῶν Μωαμεθανῶν Δίκαιον* (Φερῶζ), Ἀθήναι 1915, 7 επ.· Ν. Τορναούφ (μετ. Ν. Σακόπουλος), *Μουσουλμανικόν Δίκαιον κατά τὰς πηγὰς του*, τ. Α', Σμύρνη 1871, 171· Δ. Γκίνης, «Ἀνέκδοτον ἐγχειρίδιον περί τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς κατά τό Ὄθωμανικόν δίκαιον», *ΕΕΒΣ* 27 (1957), 275. Συναφές και το περιεχόμενο των "ακτιναμέδων" υπέρ των νήσων Χίου, Κυκλάδων, Ν. Σποράδων και νήσων του Αργοσαρωνικού που αναγνώριζαν την εγκυρότητα όλων των δικαιπραξιών που είχαν συνολομογηθεῖ στο παρελθόν μεταξύ των νησιωτῶν καθὼς και όλων των αποφάσεων των τοπικῶν κριτηρίων και των διαιτησιῶν. Επίσης επέτρεπαν την εκδίκαση των υποθέσεων κατὰ τα τοπικά δίκαια από πρόσωπα της εκλογῆς των νησιωτῶν, χωρίς παρέμβαση των τούρκων καθήδων. Για το ζήτημα βλ. ενδεικτικά Α. Μάμουκας, *Τά κατὰ τήν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος...*, τ. II, Ἀθήναι 1852, 323-324· D. Zakythinis, *La commune grecque. Les conditions historiques d'une décentralisation administrative*, στον τόμο *L' Hellénisme contemporain*, II (1948), 24-30, 96· Ά. Δρακάκης, *Ἡ Σῦρος ἐπὶ Τουρκοκρατίᾳ*, τ. Α', Σύρος 1948, 73-74· Β. Σφυρόερας, *Οἱ δραγομάνοι τοῦ στόλου. Ὁ δεσμός καὶ οἱ φορεῖς*, Ἀθήναι 1965, 1 σημ. 2, 16-17 σημ. 3· Ἐλένη Κούκκου, *Οἱ κοινοτικοὶ δεσμοὶ στίς Κυκλάδες κατὰ τήν Τουρκοκρατίᾳ*, Ἀθήνα 1980, 25 επ.

στην εὐσέβαστη πολιτεία τῶν χριστιανῶν»³⁸ καθώς και οι συναφείς αναφορές της πατριαρχικής νομολογίας σε νομικές πηγές της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου³⁹. Η πληθώρα δικαστικών αποφάσεων και νοταριακών εγγράφων όπου κατάδηλη γίνεται η εφαρμογή «τῶν γενικῶν πολιτικῶν νόμων» ή «τῶν βασιλικῶν νόμων» ή «τῶν νόμων καὶ τῶν παλαιῶν ἐθίμων»⁴⁰ ή τηρούνται πρακτικές που αποτελούν πιστή εφαρμογή συναφῶν ρυθμίσεων, άλλοτε του αυτοκρατορικού⁴¹ ή του δημῶδους βυζαντινοῦ δικαίου⁴², και άλλοτε διαφόρων νομικῶν συλλογῶν της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου⁴³. Εξάλλου στο ίδιο πλαίσιο εντάσσονται οι εντολές του οθωμανοῦ κατακτητῆ στα διοριστήρια ἐγγράφα των δικαστικῶν του αρχῶν να λαμβάνουν υπόψιν τους τα τοπικά ἐθίμα ὅταν κρίνουν υποθέσεις των υποδούλων⁴⁴. Χαρακτηριστικό επίσης εἶναι το προοίμιο της «Προχείρου Ἐπιτομῆς τῶν ἀνέκαθεν τοπικῶν συνηθειῶν» της νήσου Σαντορίνης του ἔτους 1797 ὅπου ειδικῶς αναφέρεται ὅτι «αἱ παλαιαὶ συνηθῆναι καθ' ἕκαστον τόπον μετὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς νόμους διεφυλάττοντο πάντοτε πανταχοῦ ὡς κεφάλαια νόμου»⁴⁵.

38. Πρβλ. Μ. Γεδεών, *Κανονικαὶ Διατάξεις, ἐπιστολαί, λύσεις, θεσπίσματα τῶν ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου μέχρι Διονυσίου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως*, Κωνσταντινουπόλις 1888, τ. 1, 189-192· Ἀποστολόπουλος, *Ανάγλυφα μιᾶς τέχνης νομικῆς*, ὁ.π., 162 ὅπου και η σχετικὴ βιβλιογραφία.

39. Παπαγιάννη, *Νομολογία, II. Οἰκογενειακὸ Δίκαιο*, 116 σημ. 24, 118 σημ. 23· Της Ἰδίας, *Νομολογία, III. Κληρονομικὸ Δίκαιο*, 285 σημ. 51· Παληοῦ, *Παράλληλη δικαιοδοσία*, ὁ.π., 250· Της Ἰδίας, «Εἰκονικὲς δικαιοπραξίες στὴν Κοζάνη τοῦ 19ου αἰῶνα», *ΕΚΕΙΔ* 44 (2012-2013), 465.

40. Τουρτόγλου, *Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Νάξου*, ὁ.π., 102 επ· Του Ἰδίου, *Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Μυκόνου*, ὁ.π., 54 σημ. 36 ὅπου και περαιτέρω βιβλιογραφικὲς αναφορές· Α. Σεβαστάκης, *Δίκαιο καὶ δικαστικὴ ἐξουσία στὴ Σάμο 1550-1912 μὲ ἀνέκδοτα ἐγγράφα*, Ἀθῆνα 1986 (= Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Η. Αρναούτογλου, Ι. Χατζάκης, *Περίγραμμα Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου. Τα ἐλληνικὰ κείμενα, Πραγματεῖαι Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 63 (2011), λήμμα αρ. 583, 420).

41. Τουρτόγλου, *Παρθενοφθορία καὶ εὐρεσις θησαυροῦ*, ὁ.π., 95 επ· Του Ἰδίου, «Ἡ ἐξασφάλιση τῶν δικαιωμάτων στὰ μεταβυζαντινὰ δικαιοπρακτικὰ ἐγγράφα», *Μελετήματα Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 3, Ἀθῆνα 2000, 37, 40 επ.

42. Τουρτόγλου, *Περὶ τῆς συλλογικῆς εὐδύνσης σὲ βυζαντινὰ καὶ μεταβυζαντινὰ νομικὰ ἰδίως κείμενα*, ὁ.π., 12-13, 16.

43. Βλ. ἐνδεικτικὰ Τσοῦρκα-Παπαστάθη, *Ἡ νομολογία τοῦ κριτηρίου τῆς ἐλληνικῆς "κομπανίας"*, ὁ.π., 32 και στα σχόλια των επιμέρους αποφάσεων τοῦ κριτηρίου τῆς κομπανίας ὅπου και οι ἐιδικὲς παραπομπὲς τῆς συγγραφῆς στα συναφῆ χωρία τῆς *Εξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου*, τοῦ *Νομικοῦ τοῦ Ἐπισκόπου Καμπανίας Θεοφίλου*, τῆς *Βακτηρίας Ἀρχιερέων*, τοῦ *Νομοκάνονος Μαλαξοῦ*, τοῦ *Συντάγματος κατὰ στοιχεῖον*, τοῦ *Συντάγματος Νόμων Πολιτικῶν* και τοῦ *Νομοκριτηρίου*. Πρβλ. και στὸν Πίνακα πηγῶν τῆς Ἰδίας, ὁ.π., 657-658.

44. Μάουρερ, *Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, ὁ.π., § 44, III.

45. Προϋπόθεση μάλιστα τῆς ἀποδοχῆς ἀπὸ τα κοινοτικά κριτήρια μιᾶς συνήθειας ὡς ὀρθῆς και δίκαιης αποτελούσε ὅτι η συνήθεια αὐτὴ δεν συντελοῦσε στὴ "φθορὰ" υφισταμένου

Διαφοροποιημένη ωστόσο, σε αντιπαράθεση με όσα έχουν προαναφερθεί, εμφανίζεται η κατάσταση απονομής της δικαιοσύνης στις βενετοκρατούμενες περιοχές. Και τούτο διότι, σύμφωνα με τα *Statuta Veneta*, το επίσημο δηλαδή νομοθετικό συμπίλημα της Γαληνοτάτης,⁴⁶ ο δικαστής, σε περίπτωση σιωπής του νόμου (*vacatio legis*), έχει τη διακριτική ευχέρεια να κρίνει την υπόθεση είτε με βάση την αρχή της αναλογίας (*a similibus est ad similia procedendum*) είτε με βάση το “γενικώς αποδεκτό” έθιμο (*secundum consuetudinem approbata*). Εάν πάλι η επίδικη περίπτωση δεν παρουσιάζει ουδεμία αναλογία με άλλες, ήδη κριθείσες, παρόμοιες υποθέσεις ή δεν υφίστατο “γενικώς αποδεκτό” έθιμο τότε, επικουρικά, εφαρμογή έχει η περί δικαίου συνείδηση του δικαστή σχετικά με την επακριβή εφαρμογή του νόμου (αναγωγή στις αρχές του φυσικού ή “ορθού” δικαίου).⁴⁷ Κατά συνέπεια, σύμφωνα με την ιεραρχία των πηγών του δικαίου που καθιέρωνε το βενετικό δίκαιο, οι τοπικές συνήθειες των ελληνικών πληθυσμών δεν θα μπορούσαν, ακόμα και σε περίπτωση σιωπής του νόμου, να εφαρμοσθούν εάν και εφόσον η δικανική κρίση κατέληγε στο συμπέρασμα ότι το έθιμο που επικαλείτο ο έλληνας διάδικος στη συγκεκριμένη επίδικη υπόθεση δεν ήταν γενικώς αποδεκτό, αλλά συνιστούσε, απλώς και μόνον, μία συνήθεια τοπικά περιορισμένη.⁴⁸ Ίσως λοιπόν γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο οι έλληνες κάτοικοι επεδίωκαν, πριν από τη συνομολόγηση των συνθηκών ειρήνης ή των συμβάσεων παραδόσεως πόλεων στους βενετούς επικυρίαρχους,

αυτοκρατορικού νόμου, αλλά απέβλεπε προς το “κοινόν όφελος”. Βλ. το σχετικό κείμενο εις I & Π. Ζέπων, *Jus Graecoromanum*, τ. 8, Αθήναι 1931, 503.

46. D. Rizzardi-Griffi, *Volumen Statutorum Legum ac lurium tam civilium quam Criminalium DD. Venetorum cum correctionibus serenissimorum Principum pro tempore*, Venetiis 1709, Prologus primus, 2-3. Για τον μη κωδικοποιητικό χαρακτήρα της Συλλογής Νόμων που εξέδωσε η Βενετική Δημοκρατία από το 1242 βλ. Θ. Φραγκόπουλος, *Ἡ ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις Ἀστική Νομοθεσία κατά τούς ἐνετικούς νόμους καί τās ἐν ἰσχύι διατάξεις τοῦ Ἰονίου Πολιτικοῦ Κώδικος*, Αθήναι 1886, 12, 18· I. Σκαλτσούνης, *Μελέται ἐπὶ τῶν Ἀστικῶν Νόμων τῶν Ἰονίων Νήσων*, Αθήναι 1866, 8.

47. Για τη δικαιοπλαστική δύναμη της νομολογίας των βενετικών δικαστηρίων (*diritto giudiziario*) βλ. ενδεικτικά Fr. Schupfer, *Manuale di storia del diritto Italiano. Le Fonti. Leggi e Scienza*, Città di Castello, ed. S. Lapi, 1892, 98-99· Flogaitis, *Système Vénitien de successions ab intestat*, ό.π., 32. Πρβλ. και Σκαλτσούνης, *Μελέται*, ό.π., 70-75· Φραγκόπουλος, *Ἡ ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις Ἀστική Νομοθεσία*, ό.π., 19-20· Μανίν, *Περὶ τῆς ἀστικῆς, ἐμπορικῆς καί ποινικῆς τῶν Ἑνετῶν νομοθεσίας*, ό.π., 22· Λούτζης, *Περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου*, ό.π., 225-226·

48. Πρβλ. και την εξουσιοδότηση του εκπροσώπου της Βενετίας στη νήσο Κέρκυρα να τροποποιεί τα ισχύοντα στη νήσο έθιμα εάν κρίνει ότι η τροποποίησή τους εξυπηρετεί την ευημερία της πόλεως και της νήσου (Παναζόπουλος, *Τιμαριωτισμός ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ Βενετοκρατίας*, ό.π., 223 σημ. 7 με παραπομπή στο άρθρο XI των *Legge Municipali* (Pojaço, *Legge Municipali*, τ. Α', ό.π., 27).

να ενσωματώσουν στη συνθήκη ειδικό άρθρο που θα προέβλεπε την υποχρεωτική εφαρμογή των συνηθειών τους (*iuxta usum Graecorum*) επί των εννόμων σχέσεων μεταξύ ελλήνων⁴⁹. Συνακόλουθη ήταν η μνεία της εφαρμογής του «δικαίου των Ελλήνων» («*usus graecorum*») ή «*consuetudo tempore graecorum*» ή «*consuetudo terre*») στα ειδικά προνόμια που παρείχε κατά καιρούς η Βενετία στους κατοίκους διαφόρων περιοχών⁵⁰. Αδιευκρίνιστο παραμένει πάντως εάν η ως άνω διάταξη των βενετικών στατούτων, κατά την οποία το γενικώς αποδεκτό έθιμο έχει εφαρμογή μόνον σε περίπτωση σιωπής του νόμου, είχε πιστή εφαρμογή στη δικαστηριακή πρακτική που ακολουθήθηκε, κατά περιόδους, στις διάφορες βενετοκρατούμενες περιοχές του ελλαδικού χώρου. Σύμφωνα με πληροφορία που παρέχει ο τελευταίος Δόγης της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας Δανιήλ Μανίν, στην περιοχή των Επτανήσων, η νομική ισχύς των εθίμων ήταν στην πράξη πολύ μεγαλύτερη εφόσον μπορούσαν όχι μόνον να συμπληρώσουν ισχύοντα νόμο, αλλά ακόμα και να τον ερμηνεύσουν, να τον τροποποιήσουν ή και να τον καταργήσουν μέσω κυρίως της οδού της αχρησίας (αρνητικά έθιμα)⁵¹.

49. Για τα αιτήματα αυτά βλ. ειδικότερα Χρύσα Μαλτέζου, «Η αρχαία κληρονομιά στην ιδεολογία του βενετοκρατούμενου έλληνισμού», *Τα Ιστορικά* 15 (1998), 61.

50. Βλ. τις ρυθμίσεις της συνθήκης Βενετών-Καλλέργη του έτους 1299 όπου επίσης παρατηρείται η διατήρηση βυζαντινών θεσμών εμπραγμάτου δικαίου σε επί μέρους άρθρα της συνθήκης (έμφύτευσις, δένδροκτησία, «άντιτοπία») στον Κ. Μέρτζιο, «Η συνθήκη Ένετων Καλλέργη και οι συνοδευόντες αυτήν κατάλογοι», *Κρητικά Χρονικά*, 3.2.(1949), 269, 272-273· πρβλ. και Μαλτέζου, Byzantine "consuetudines" in Venetian Crete, *ό.π.*, 270 όπου και λοιπές βιβλιογραφικές αναφορές. Βλ. επίσης και την παραχώρηση των νήσων Τήνου και Μυκόνου έτους 1392 από τους βενετούς στη δικαιοδοτική εξουσία «ρέκτορα» με την υποχρέωση να διοικεί και να αποδίδει το δίκαιο σύμφωνα με τις τοπικές συνήθειες των νήσων και μόνον σε περίπτωση ανάγκης σύμφωνα με τις τοπικές συνήθειες της Χαλκίδας, όπως αυτές είχαν κωδικοποιηθεί στο κείμενο των *Ασσιζών της Ρωμανίας* (Jacoby, *La féodalité*, *ό.π.*, 240 σημ. 1). Επιπρόσθετα το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται σε «καπιτουλάριον προσώπων δικαστών» (*capitularium prosoporum*) της βενετικής Κρήτης (2ο ήμισυ του 13ου αι.) που καθόριζε, μεταξύ άλλων, την απονομή της δικαιοσύνης σε διαφορές μεταξύ ελλήνων [E. Gerland (ed.), *Das Archiv des Herzogs von Candia*, Strasburg 1899, 98, «2. ... Et si consuetudo non reperiretur, procedam et iudicabo secundum meam bonam conscientiam. Excepto de ratione repromissarum, de quibus proceder et iudicare debeo iuxta usum Grecorum ...»· Θεοτόκης, Τά καπιτουλάρια της βενετοκρατούμενης Κρήτης 1298-1500, *ό.π.*, 146 (όπου το κείμενο σε ελληνική μετάφραση)] καθώς και σε δικαστικές αποφάσεις του τέλους του 14ου αι. με τις οποίες κρίνονται ποικίλα ζητήματα εμπραγμάτου δικαίου (Μαλτέζου, Byzantine "consuetudines", *ό.π.*, 273 επ.).

51. Μανίν, *Περί της άστικης, έμπορικης και ποινικής των Ένετων νομοθεσίας*, *ό.π.*, 21 σημ. 1, 23. Για το ζήτημα της ισοδυναμίας νόμων και εθίμων στο βενετικό δικαϊκό σύστημα βλ. επίσης Φραγκόπουλος, *Η έν τοις Ιονίοις νήσοις Άστυκή Νομοθεσία*, *ό.π.*, 23-24· Flogaïtis, *Système Venitien de successions*, *ό.π.*, 29-31. Αντίθετη άποψη, όσον αφορά κυρίως στην

Η ταυτόχρονη συνύπαρξη και λειτουργία διαφορετικών νομικών συστημάτων ή μηχανισμών απονομής ιδιωτικού και ποινικού δικαίου απετέλεσε βασικό παράγοντα εξισορρόπησης των αντίρροπων νομικών τάσεων που μοιραίως ανέκυπταν υπό καθεστώς ξενικής κυριαρχίας. Από την ποικιλομορφία αυτή των νομικών κανόνων, αλλά και την ευρεία δυνατότητα των διαδίκων να επιλέξουν ή να κάνουν παράλληλη χρήση πλειόνων συστημάτων ή μηχανισμών του δικαίου⁵², αλλά, ενίοτε, να μετέλθουν ακόμη και “παρελκυστικές” νομικές πρακτικές για να διαφύγουν από τις μη κοινωνικά αποδεκτές ή ασύμφορες ρυθμίσεις του δικαίου του εκάστοτε επικυρίαρχου⁵³ ακόμη δε και για να υπερκεράσουν

εφαρμογή του φεουδαλικού συστήματος στην Κέρκυρα, υπεστήριξε ο Ν. Πανταζόπουλος (Τιμαριωτισμός εν’Επτανήσῳ, *ό.π.*, κυρίως 224 επ.). Σε κάθε περίπτωση το ζήτημα έχει ανάγκη από περαιτέρω διεξοδική διερεύνηση με βάση το περιεχόμενο των σωζόμενων δικαστικών αποφάσεων ανά βενετοκρατούμενη περιοχή.

52. Για την επιλογή των διαδίκων μεταξύ προσφυγής σε κοινοτικό ή οθωμανικό δικαστήριο, την παράλληλη, *de facto*, δικαστική δικαιοδοσία κοινοτικών και εκκλησιαστικών δικαστηρίων που εφαρμόσθηκε σε ορισμένες περιοχές και τις σκοπιμότητες που ενδεχομένως εξυπηρετούσαν οι διεργασίες αυτές βλ. ενδεικτικά Μ. Τουρτόγλου, «Παρατηρήσεις άναφερόμενες στο “μεταβυζαντινό δίκαιο” και στην εξελικτική του πορεία», *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 4, Αθήνα 2004, 76· Παληού, Βοεβόδες της Κοζάνης, *ό.π.*, 285· Της Ιδίας, Παράλληλη δικαιοδοσία, *ό.π.*, κυρίως 249 επ. Για το ζήτημα της επιλογής των διαδίκων μεταξύ της προσφυγής σε οθωμανικό ή εκκλησιαστικό δικαστήριο βλ. Γκίνης, Οί λόγοι διαζυγίου, *ό.π.*, 244· Παπαγιάννη, *Νομολογία, ΙΙΙ. Κληρονομικό δίκαιο*, *ό.π.*, 141-146, 274, 289 σημ. 79· Της Ιδίας, *Νομολογία, ΙΙ. Οικογενειακό δίκαιο*, 120-122· Παληού, Βοεβόδες της Κοζάνης, *ό.π.*, 279-296. Για τη λειτουργία ανάλογων πρακτικών κατά τη βυζαντινή περίοδο πρβλ. Lisa Bénou, *Pour une nouvelle Histoire du Droit Byzantin. Théorie et pratique juridiques au XIVe siècle*, Paris 2011, 281 επ.

53. Για τη σύναψη εικονικών συμβάσεων και τις σκοπιμότητες που εξυπηρετούσαν οι συμφωνίες αυτές βλ. Ί. Σταυρίδης, *Συλλογή Πατριαρχικών καί Συνοδικών Έγκυκλίων, πατριαρχικών αποδείξεων καί Έγκυκλίων τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας*, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1900, 107, 182, 183· Παπαγιάννη, *Νομολογία, Ι. Ένοχικό δίκαιο-Εμπράγματο δίκαιο*, *ό.π.*, 78 και κυρίως Παληού, Εικονικές δικαιοπραξίες, *ό.π.*, 451-483 με αξιοποίηση πληροφοριών από πρακτικά καταχωρισμένα στους Κώδικες Επισκοπῆς Σερβίων και Κοζάνης των ετών 1849-1868 και 1875-1889 και στους Κώδικες του Μικτού Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου Κοζάνης των ετών 1890-1899 και 1900-1913. Για τις πράξεις υιοθεσίας τρίτων προσώπων από ακλήρους ή παραχώρησης εν ζωῇ της περιουσίας τους σε αγαθοεργά ιδρύματα (με παρακράτηση της επικαρπίας από τον δωρητή) προκειμένου να μην περιέλθουν οι περιουσίες αυτές μετά τον θάνατο του κληρονομούμενου ή του δωρητή στο τουρκικό δημόσιο, σύμφωνα με τις επιταγές του ιερονομικού κληρονομικού δικαίου βλ. Γκίνης, *Ανέκδοτον ἐγχειρίδιον περί τῆς ἐξ ἀδιαδέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς*, *ό.π.*, 275 σημ. 4, 278. Για τη συναφή πρακτική της καταρτίσεως «βαπτιστικών» συμβολαίων στη Μύκονο του 17ου-18ου αι. με σκοπό την προστασία της δωρούμενης στον αναδεκτό ακινήτου περιουσίας του αναδόχου από τις διεκδικήσεις του τουρκικού δημοσίου βλ. Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, «Μεταβιβάσεις ακινήτου περιουσίας ἀναδόχων διὰ «βαπτιστικῶν» συμβολαίων στή Μύκονο (17ος-18ος αι.)», *Μνημοσύνη* 15 (2001-2002), 237-238.

επιταγές του ίδιου του εθιμικού τους δικαίου⁵⁴, ανακύπτει μία σειρά ζητημάτων που αναφέρονται: Στην έκταση και τους τρόπους διάχυσης του βυζαντινού νομικού συστήματος στους πληθυσμούς που παρέμειναν εγκατεστημένοι στον τουρκοκρατούμενο και λατινοκρατούμενο ελλαδικό χώρο. Στον βαθμό της επιβίωσης γενικών ή τοπικών εθιμικών αρχών ή συνθηδίων στο εσωτερικό των κυρίαρχων εννόμων τάξεων και στη διερεύνηση του κατά περίπτωση επικρατέστερου δικαϊκού υποστρώματος όταν εφαρμόζονται αναλόγου περιεχομένου διατάξεις φραγκικού, βενετικού ή βυζαντινού δικαίου. Στο ζήτημα των ομοιοτήτων ή διαφοροποιήσεων που παρουσιάζει το νομικό καθεστώς των διαφόρων λατινοκρατούμενων περιοχών. Στη διοικητική και δικαστική οργάνωση των κοινοτήτων και την εξέλιξη της δικαιοδοτικής τους λειτουργίας. Στη σχέση μεταξύ εθιμικού δικαίου, βυζαντινής νομοθεσίας και φεουδαλικών, βενετικών ή οθωμανικών νομικών δεσμών, όπου και για όσο χρονικό διάστημα οι δεσμοί αυτοί διατηρήθηκαν σε ισχύ. Στην πολιτική που ακολούθησε ο εκάστοτε επικυρίαρχος, αφενός μεν έναντι των υπηκόων του, αφετέρου δε έναντι των κατακτημένων πληθυσμών και στις συναφείς προσπάθειες διευθέτησης των μεταξύ τους υφισταμένων διαφορών. Στο ζήτημα της φύσης και της έκτασης των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων των εκκλησιαστικών αρχών καθώς και της “νομοθετικής” δραστηριότητας που ανέπτυξε η Εκκλησία κατά την τουρκοκρατία κυρίως σε σχέση με ορισμένους ιδιόρρυθμους δεσμούς του εθιμικού οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου (λ.χ. «τράχωμα», «τριμοιρία»). Στο ζήτημα της αντίθεσης του εφαρμοζόμενου από την Εκκλησία δικαίου με το Οθωμανικό δίκαιο σε θέματα της δικαιοδοσίας της (οικογενειακό και κληρονομικό δίκαιο) καθώς και στο ζήτημα της προσπάθειας περιορισμού της δικαστικής δικαιοδοσίας της Εκκλησίας στις περιοχές κυρίως όπου υφίστανται εθιμικές κωδικοποιήσεις. Στο ζήτημα της επιρροής του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου στη σύνταξη των βασικών νομικών εγχειριδίων των παραδουναβίων ηγεμονιών αλλά και γενικότερα στο θέμα της σύνδεσης των νομικών εξελίξεων του ελληνικού κόσμου με τον νομικό βίο της βαλκανικής χερσονήσου κατά την τουρκοκρατία. Στην αντίχρεωση κοινών νομικών πρακτικών στην οθωμανοκρατούμενη βαλκανική

54. Για το ζήτημα των εικονικών αφιερώσεων περιουσιών που υπέκρυπταν εκποιήσεις με απώτερο σκοπό την καταστράτηγηση των κανόνων του δικαίου της προτιμήσεως βλ. Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, «Μορφές δωρεών και νομικοί περιορισμοί στις Κυκλάδες (17ος-18ος αι.)», *ΕΚΕΙΕΔ* 36 (2002), 169 σημ. 117. Για το ζήτημα των δωρεών επικαρπίας ως μία νέα μορφή εκμεταλλεύσεως της αγροτικής γής που αποδόσμευε τον μεν καλλιεργητή από την υποχρέωση καταβολής του τιμήματος του κτήματος («εμπατίκι»), τον δε δωρητή, ως κύριο της γής, από την υποχρέωση μη ανατροπής της καλλιεργητικής συμβάσεως «εντριτίας» ή «κοντουδερνίας» βλ. στην Ίδια, *ό.π.*, 151-152.

χερσόνησο που αποτελούν ενδεχομένως ενδείξεις της διαμόρφωσης ενός ευρύτερου “νομικού πολιτισμού” στην περιοχή, διακριτού έναντι εκείνου που ανέπτυξε ο δυτικός μεσαιωνικός κόσμος κατά την αντίστοιχη περίοδο. Επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον, κυρίως για τη μελέτη της ελληνικής νομικής επιστήμης και των συναφών δογματικών κατευθύνσεων της κατά την νεότερη πλέον περίοδο, παρουσιάζει η διερεύνηση των δυτικοευρωπαϊκών ή οθωμανικών νομικών προτύπων που επέδρασαν στα συνταγματικά κείμενα και στους αστικούς, ποινικούς και δικονομικούς κώδικες που θεσπίσθηκαν, κατά την εκπνοή πλέον του μεταβυζαντινού κόσμου⁵⁵, από τα δικαιιοπολιτικά καθεστώτα της *Επτανήσου Πολιτείας* (1800-1807) και του *Ηνωμένου Κράτους των Ιονίων Νήσων* [1815-με καταληκτικό όριο της μεταβυζαντινής περιόδου το 1841 (εισαγωγή Ιονίου Αστικού Κώδικα) ή την ένωση των νήσων με την Ελλάδα το 1864]⁵⁶, της *Ηγεμονίας της Σάμου* [1832-με καταληκτικό όριο μεταβυζαντινής περιόδου το 1897 (εισαγωγή Σαμιακού Αστικού Κώδικα) ή την ένωση της νήσου με την Ελλάδα το 1913]⁵⁷ καθώς και των καθεστώτων που

55. Για την άποψη ότι η μεταβυζαντινή περίοδος λήγει ουσιαστικά με την εισαγωγή ιδίου αστικού κώδικα σε έκαστο από τα τμήματα αυτά (Επτάνησος: Ιόνιος Αστικός Κώδικας 1841, Σάμος: Σαμιακός Αστικός Κώδικας 1897, Κρήτη: Αστικός Κώδικας 1904) βλ. Γκίνης, *Περίγραμμα*, ό.π., *Πρόλογος*, 9 και ομοίως Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Αρναούτογλου, Χατζάκης, *Περίγραμμα*, ό.π., *Εισαγωγή*, 157 σημ. 76.

56. Βλ. ενδεικτικά Ν. Dillori, *Ευρέτηριον της πολιτικής νομολογίας του Άνωτάτου Συμβουλίου της Δικαιοσύνης της Ίονιου Πολιτείας*, (1818-1847), 1-359· Ν. Μαρκέτης, *Περί της κατά τόν Ίόνιον Κώδικα κληρονομικής εξ' αδιαθέτου διαδοχής*, Άθηναι 1897· Ή. Κυριακόπουλος (Έκδ.), *Τά Συντάγματα της Ελλάδος*, Άθηναι 1960, 665 επ., 671 επ., 675 επ., 709 επ· Δ. Βενιέρης, *Κατάστασις της Ήπτανήσου Πολιτείας*, Κέρκυρα-Τριέστιο 1804· Φραγκόπουλος, *Η έν τοίς Ίονίοις νήσοις Αστική Νομοθεσία*, ό.π., *passim*· Σκαλτσούνης, *Μελέται*, ό.π., *passim*· Ελένη Καλλιγά, «Το Σύνταγμα του Maitland για τα Επτάνησα (1817). Ιόνιες καταβολές και βρετανικοί στόχοι», *Ιστορ* 3 (1991), 3-120· Σπ. Τρωάνος, «Ο Ιόνιος Πολιτικός Κώδικας στην ελληνική νομική φιλολογία κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά την Ένωση», στο τόμο *Το Ιόνιο Κράτος 1815-1864* [Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας, Κέρκυρα 21-24 Μαΐου 1988], Άθηναι 1997, 505-514· Ι. Κονιδάρης, «Η θέση των δημοκρατικών κοινοτήτων στα Συντάγματα της Επτανήσου Πολιτείας (1800-1807), Επτάνησος Πολιτεία (1800-1807)», [Πρακτικά Συνεδρίου, Αργοςτόλι 28-31 Οκτωβρίου 2000, Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών], Αργοςτόλι 2003, 47-56· Α. Νικηφόρου (επιμ.), *Συνταγματικά κείμενα των Ιονίων Νήσων*, Άθηναι 2008 όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές.

57. Βλ. ενδεικτικά Ν. Σταματιάδης, *Σαμιακά*, Σάμος 1899· Έπ. Σταματιάδης, *Σαμιακά, ήτοι ιστορία της νήσου Σάμου από των παναρχαίων χρόνων μέχρι των καθ' ήμας*, τ. 1-4, Σάμος 1881-1891· Του Ιδίου, *Σαμιακά, ήτοι ανέλιξις της νεωτέρας ιστορίας της Σάμου δι' έπισήμων έγγραφων*, τ. Α'-Β', Σάμος 1899· Κυριακόπουλος, *Συντάγματα*, ό.π., 858-867, 868-869· Γ. Σβορώνος, *Σαμιακή Νομοθεσία περιέχουσα προνόμια της ήγεμονίας Σάμου καί άπαντας τούς έν ισχύ νόμους αυτής*, Σάμος 1903· Α. Σεβαστάκης, *Τό Δημόσιον Δίκαιον έν Σάμω κατά την τουρκοκρατίαν, την Έπανάστασιν καί τό ήγεμονικόν καθεστώς*, Θεσσαλονίκη 1959· Του Ιδίου, *Δίκαιον καί δικαστική εξουσία*, ό.π., Άθήναι 1986· Ι. Βακιρτζής, *Ιστορία της Ηγεμονίας*

διαμορφώθηκαν στην Κρήτη, αρχικά κατά την περίοδο της *Ημιαυτονομίας* της νήσου (1867-1898) και στη συνέχεια κατά την περίοδο της *Κρητικής Αυτονόμου Πολιτείας* [1898-με καταληκτικό χρονικό όριο μεταβυζαντινής περιόδου το 1903 (εισαγωγή Αστικού Κώδικα Κρήτης) ή την ένωση της νήσου με την Ελλάδα το 1913]⁵⁸. Τέλος, θα πρέπει ίσως να επισημανθεί, ότι η παράλληλη εξέταση του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης στο πολιτειακό μόρφωμα της «*Συμπολιτείας του Ακρωτηρίου*» (Πάργα, Πρέβεζα, Βόνιτσα, Βουδρωτό), περιοχή από την οποία σώζεται μεγάλο σώμα ανέκδοτων, ως επί το πλείστον, δικαστικών αποφάσεων και νοταριακών πράξεων του 18ου - αρχών του 19ου αι.⁵⁹, μπορεί να αποβεί άκρως διαφωτιστική για την αποκάλυψη του εφαρμοσθέντος δικαίου στη γειτονική περιοχή των Επτανήσων κατά τη μακραίωνη περίοδο της βενετικής κυριαρχίας της.

Για τον ιστορικό του δικαίου οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά προσεγγίζονται, και συχνά αναπροσδιορίζονται, με βάση τις πληροφορίες που παρέχουν οι νομοκανονικές συλλογές, οι πολυπληθείς εκδόσεις πατριαρχικών εγγράφων και εκκλησιαστικής νομολογίας των χρόνων

Σάμου 1834-1912, Αθήνα 2005· Μ. Βαρβούνης, *Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η ηγεμονία της Σάμου*, Αθήνα 2005.

58. Βλ. ενδεικτικά Κυριακόπουλος, *Συντάγματα*, ό.π., 809-825· Σ. Παπαμανουσάκης, «Διάγραμμα Ιστορίας του Κρητικού Δικαίου», *Τάλως* 1 (1989), 235 επ. όπου και λοιπές βιβλιογραφικές αναφορές· Του Ιδίου (έπιμ.), *Κρητικός Κώδις II. Περίοδος Γ' Κρητική Πολιτεία (1898-1912)*, Μέρος Πρώτο, *Τάλως* 5/1-3 (1995), 13-2112. Του Ιδίου, «Κρήτη 1897-1898. Από την Επανάσταση στο Κράτος», *Τάλως* 12 (2004) 297-333· Του Ιδίου, «Το νομοθετικό έργο της "Κρητικής Πολιτείας"», ό.π., 335-361· Του Ιδίου, «Ο Κρητικός Αστικός Κώδικας», ό.π., 442-447, 449-479 όπου και λοιπές βιβλιογραφικές αναφορές.

59. Για το πολιτειακό καθεστώς της περιοχής αυτής, όπως διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη της Κωνσταντινουπόλεως της 21.3.1800 και το εκτελεστικό αυτής σουλτανικό φερμάνι της 1.4.1800 βλ. ενδεικτικά Π. Χιώτης, *Σειρά Ιστορικών Άπομνημονευμάτων*, τ. Γ', Κέρκυρα 1863, 748-753· Κ. Μαχαιράς, *Πολιτική και Διπλωματική Ιστορία της Λευκάδος (1797-1810)*, τ. 1, Αθήνα 1854, 227 επ.· Σπ. Ασδραχάς, «Ώφεις από τό προνομιακό καθεστώς της Πάργας, Πρέβεζας, και Βόνιτσας, στον τόμο Έλληνική Κοινωνία και οικονομία, η' και ιδ' αϊ., Αθήνα 1982, 199-223· Ρόδη Σταμούλη, «Η συνθήκη της Πρέβεζας (25 Δεκ. 1800) και η απήχησή της στα 1828», *Μεσαιωνικά και Νέα Έλληνικά* 5 (1996) (Μνήμη Α. Βρανούση), 403-454 όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές αναφορές Για τη νομολογία της περιόδου με βάση τις δημοσιευθείσες στην ΕΚΕΙΕΔ 35 (2001) αποφάσεις του Εφετείου Πάργας των ετών 1800-1806 [Δήμητρα Καραμπούλα, Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, «Το Βιβλίο των Αποφάσεων του "Συλλόγου της Επικλήσεως των πέντε" Πάργας (1803-1805), Ιστορικό Αρχείο Κέρκυρας, Φάκελος, 9 (1)», 145-169] και τους ανέκδοτους ακόμη κώδικες του Αρχείου Μητροπόλεως Πρεβέζης βλ. Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, «Δικονομικές διατάξεις και απονομή αστικής δικαιοσύνης στις περιοχές Πάργας, Πρέβεζας, Βόνιτσας (1800-1806)», ΕΚΕΙΕΔ 35 (2001), 171-281· Της Ιδίας, «Αποφάσεις Εφετείου Πάργας (1803-1805). Εισαγωγή-σχηματισμός», ΕΚΕΙΕΔ 35 (2001), 121-144.

της τουρκοκρατίας, οι σουλτανικοί ορισμοί νομοθετικού και διοικητικού περιεχομένου, οι κωδικοποιήσεις εθίμων, οι αποφάσεις νομοθετικού περιεχομένου των γενικών συνελεύσεων των κοινοτήτων και οι κοινοτικοί κανονισμοί, η νομολογία επισκοπικών, κοινοτικών και μικτών κριτηρίων, τα έγγραφα των αιρετοκρισιών, τα ιδιωτικά και νοταριακά δικαιοπρακτικά έγγραφα, τα πρακτικά και οι αποφάσεις των συνεχνιών, οι κώδικες μονών και μητροπόλεων, τα φραγκικά, βενετικά ή οθωμανικά διοικητικά έγγραφα που αναφέρονται κυρίως στην οργάνωση και απονομή της δικαιοσύνης. Οι σημαντικές αυτές πηγές της μακρόχρονης και ποικιλόμορφης μεταβυζαντινής περιόδου ερμηνεύονται με βάση το νομικό καθεστώς του εκάστοτε επικυρίαρχου και τις ιστορικές συνθήκες, το νομικό τους όμως υπόβαθρο αναδεικνύεται πληρέστερα σε συσχετισμό με τις πηγές και τα πορίσματα της προγενέστερης βυζαντινής περιόδου⁶⁰.

Με τα δεδομένα αυτά, το *Κέντρον Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* της Ακαδημίας Αθηνών (ΚΕΙΕΔ) παραμένοντας πιστό στην προδιαγραφείσα αποστολή του, η οποία είναι κυρίως αυτή της *περισυλλογής, έκδοσης καί σχολιασμού τῶν ἀνέκδοτων νομικῶν πηγῶν τῆς μεταβυζαντινῆς περιόδου*⁶¹, εμπλουτίζει με τον παρόντα τόμο την πολύτομη σειρά των σχετικών εκδόσεών του, η οποία χρονολογείται ήδη από το έτος 1948⁶², με τον ελληνόγλωσσο Βατικανό Κώδικα αρ.

60. Όπως έχει χαρακτηριστικά επισημανθεί, ο συσχετισμός των εγγράφων πηγών της μεταβυζαντινής περιόδου με τις πηγές της βυζαντινής, καταδεικνύει την εξέλιξη του βυζαντινού δικαίου όχι μόνον ως προς την "τυπική", αλλά και ως προς την ουσιαστική του μορφή (Παππούλιας, *Τό Έλληνικόν Αστικόν Δίκαιον*, ό.π., 31-32).

61. Δ. Παππούλιας, «Περί ιδρύσεως Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου», *Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών*, τ. 3 (1928), 739-742· *Συλλογή Νομοθεσίας Ακαδημίας Αθηνών*, Ἀθῆναι 1976, 189.

62. Ενδεικτικώς και μόνον γίνεται αναφορά στις εκδόσεις νομοκανονικών κειμένων και νομικών έργων ή συλλογών της μεταβυζαντινής περιόδου [Μ. Φωτεινοπούλου, *Νομικόν Πρόχειρον*, ΕΚΕΙΕΔ 24-26 (1982), 3-415/Νομοκάνων Γ. Τραπεζούντιου, ΕΚΕΙΕΔ 27-28 (1985), 379-616/Νομοκάνων Μ. Μαλαξού, κεφ. σζδ' - σπη', ΕΚΕΙΕΔ 16-17 (1972), 7-39/Δ. Καταρτζή-Φωτιάδου, *Δικανική Τέχνη*, ΕΑΙΕΔ 3 (1950), 26-54/Δ. Πύρρου, *Νόμος Δικανικός*, ΕΑΙΕΔ 6 (1955), 94-99/ναυτική νομοθεσία Ὑδρας (ΕΚΕΙΕΔ 38 (2004), 275-305] καθώς και στις εκδόσεις νοταριακών κωδικών και εγγράφων προερχομένων από τις περιοχές Νάξου [Κώδικας Ι. Μηνιάτη, ΕΚΕΙΕΔ 29-30 (1990), 129-1220/πράξεις Π. Μηνιάτη ΕΑΙΕΔ 4 (1951), 9-103, πράξεις Ι. Μηνιάτη, ΕΑΙΕΔ 12 (1968), 78-91 και 15, 32 /πράξεις Φ. Παρότση, ΕΚΕΙΕΔ 12 (1968), 91-93/πράξεις Κ. Κόκκου, ΕΚΕΙΕΔ 15 (1972), 34/πράξεις πρωτονοταρίου Δρυμαλίας, ΕΚΕΙΕΔ 15 (1972), 33-34], Μυκόνου (πράξεις Ι. Παρθένη, ΕΚΕΙΕΔ 9 (1962), 5-6), Πάρου [πράξεις Ν. Σπυρίδου, ΕΑΙΕΔ 8 (1958), 30-31, 153-155, Τζουάνε, ΕΑΙΕΔ 8 (1958), 158, 16-171, 173-175, 177-180, ΕΑΙΕΔ 15 (1972), 32-33, Ι. Κορτιάνου, ΕΑΙΕΔ 8 (1958), 183-186, Τ. Καμπάνη, ΕΑΙΕΔ 8 (1958), 186-187, 188-196, Ι. Σταματελάκη, ΕΑΙΕΔ 8 (1958), 193, 195-197,

2639. Ο δημοσιευόμενος Κώδικας συγκροτείται από εκατόν πενήντα οκτώ (158) ελληνόγλωσσες συμβολαιογραφικές πράξεις εβδομήντα ενός (71) χωρεπισκόπων, κοινοτικών κατξελλαρίων, πρωτονοταρίων και νοταρίων της πολιτικής ή/και εκκλησιαστικής αρχής οι οποίοι έδρασαν στο νησί της Νάξου, ως οι κατ' εξοχήν "νομικοί σύμβουλοι" των συναλλασσομένων, από τα τέλη του 15ου αι. έως τις αρχές του 18ου αι. (έτη 1472-1798). Οι πράξεις αυτές, οι οποίες αποτελούν έγγραφα με αυξημένη αποδεικτική αξία ενώπιον των κοινών συνελεύσεων αλλά και των τοπικών κριτηρίων⁶³, μαρτυρούν τη μακρά νοταριακή και εν

Δ. Χαμάρτου, *ΕΑΙΕΔ* 8 (1958), 197-199], Σκύρου [πράξεις ιερέων Παχωμίου, *ΕΚΕΙΕΔ* 29-30 (1990), 108-109, Νικολάου, *ό.π.*, 109-110, Σαμιώτη, *ό.π.*, 111-112, Δ. Τζικούρη, *ό.π.*, 112-115 και διαφόρων νοταρίων *ΕΚΕΙΕΔ* 31 (1995), 214-248], Σίφνου (πράξεις Μαρτίνου διακόνου, *ΕΑΙΕΔ* 8 (1958), 104-111), Σύρου (πράξεις Σκαρλάτου Μαξίμου, *ΕΑΙΕΔ* 18 (1973), 212-219), Χίου (Ν. Δεμέστιχου, και άλλων, *ΕΑΙΕΔ* 1 (1948), 79-149), Κερκύρας [πράξεις Ι. Χοντρομάτη *ΕΚΕΙΕΔ* 32 (1996), 149-192 / Π. Βαραγκά, *ό.π.*, 215-316/Φ. Κατωϊμέρη *ΕΚΕΙΕΔ* 33 (1997) 21-358 και άλλων νοταρίων, *ό.π.*, 468-472/Αρ. Αλεξάκη *ΕΚΕΙΕΔ* 34 (1998), 21-102], Ζακύνθου [πράξεις Χ. Βασιμούλου, *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), 50 επ., Ν. Νομικού, *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), 51 επ., Ι. Δεσνός, *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), 89-96 και *ΕΑΙΕΔ* 6 (1955), 3 επ., Θ. Ζωναρά, *ΕΑΙΕΔ* 6 (1955), 44 επ., Γ. Ψημάρη, *ΕΑΙΕΔ* 6, 59-71 και πολλών άλλων], Κεφαλονιάς [πράξεις Σ. Μοντεσάντου, *ΕΑΙΕΔ* 22 (1975), 78-79, Α. Μαυροϊωάννη, *ΕΑΙΕΔ* 22 (1975), 80 επ., Ν. Ρωμανού, *ΕΑΙΕΔ* 22 (1975), 88, 101-102, Γ. Καραντινού, *ΕΑΙΕΔ* 22 (1975), 125 επ. και άλλων], Κρήτης [πράξεις Ι. Ολόκαλου, *ΕΑΙΕΔ* 12 (1968), 95-97/Μ. Castrolifaca, *ΕΑΙΕΔ* 12 (1968), 97-101, C. Zamoffin, *ΕΑΙΕΔ* 12 (1968), 108-109 και άλλων], Αθήνας [πράξεις Α. Καρόρη, *ΕΑΙΕΔ* 12 (1968), 11-113]. Επίσης ενδεικτική αναφορά γίνεται στις εκδόσεις ιδιωτικών δικαιοπρακτικών εγγράφων των περιοχών Δημητσάνας (Μονή Φιλοσόφου) (*ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), 121-150), Δυτικής Μάνης (*ΕΑΙΕΔ* 3 (1950), 70-100, *ΕΑΙΕΔ* 6, 109-121), Σκύρου [*ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1985), *ΕΚΕΙΕΔ* 29-30 (1990), 299 επ., 94-108, 110-112], Σύρου (*ΕΚΕΙΕΔ* 12 (1968), 94-95, *ΕΚΕΙΕΔ* 18 (1973), 209-212, 215-216], Τήνου (*ΕΚΕΙΕΔ* 12 (1968), 93-94), Ύδρας (*ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1985), 686-698) *ΕΚΕΙΕΔ* 35 (2001), 35-99, *ΕΚΕΙΕΔ* 36, 197-204, Κέρκυρας και Ύδρας (*ΕΚΕΙΕΔ* 35 (2001), 35-99, *ΕΚΕΙΕΔ* 36 (2002), 197-204, *ΕΚΕΙΕΔ* 42 (2010), 203-216), του νησιωτικού χώρου του Αιγαίου (*ΕΚΕΙΕΔ* 41 (2008), 237-250) κ.λπ. κ.λπ. Τέλος, στις εκδόσεις δικαστικών αποφάσεων της νήσου Μυκόνου [*ΕΑΙΕΔ* 7 (1957), 33-144, *ΕΚΕΙΕΔ* 27-28 (1985), 18-225], του κριτηρίου της ελληνικής «κομπανίας» του Σιμπίου Τρανσυλβανίας [*Παράρτημα* 10 *ΕΚΕΙΕΔ* 42 (2011), 40-610], των δραγομάνων του οθωμανικού στόλου [*Παράρτημα* 2 *ΕΚΕΙΕΔ*, 36 (2002), 19-1080], του συλλόγου της «Επικλήσεως των πέντε» Πάργας (*ΕΚΕΙΕΔ* 35 (2001), 147-169) καθώς και στην έκδοση εγγράφων φραγκικών εκκλησιαστικών αρχών έτους 1463 (*ΕΚΕΙΕΔ* 16-17 (1972), 238-248).

63. Βλ. σχετικά κωδικοποιημένα έθιμα Νάξου έτους 1810, «Ὅποιον δὲ γράμμα ἤθελε παρήρσιασθῇ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, μὴ ὄν Καγγελarikόν ἢ Πρωτονωταρικόν, ὁποίας ὕλης καὶ ἂν ᾖναι ... (πλὴν ὁμολογιῶν καὶ ἐμπορικῶν συνθηκῶν προσωρινῶν) τὸ τοιοῦτο νὰ ᾖναι παντελῶς ἄκυρον, καὶ ὡς χάρτης ἄγραφος λογιζόμενον» (Ζέπων, *Jus Graecoromanum* *ό.π.*, 533, Κεφ. Β. *Περὶ κριτῶν καὶ κριτηρίων ἰδίως τῆς Ναξίας*, γ'). Σχετικά με την αυξημένη αποδεικτική αξία των κατξελλαρικών εγγράφων βλ. και σχετικές αποφάσεις των κοινοτικών κριτηρίων της Νάξου των αρχών του 19ου αι. ορισμένα από τα οποία επικυρώνονται από τους δραγομάνους του οθωμανικού στόλου [Τουρτόγλου-Παπαρρήγα, *Ἡ συμβολὴ τῶν*

γίνει αρχιεακή παράδοση του νησιού που αποδίδεται στη μακραίωνη κυριαρχία των δουκών του (1207-1580)⁶⁴. Το γεγονός εξάλλου ότι τα δημοσιεύμενα έγγραφα ανάγονται, τόσο στην περίοδο του Δουκάτου του Αιγαίου, η οποία υπήρξε μία από τις μακροβιότερες λατινικές πολιτείες της φραγκοκρατούμενης Ελλάδας, όσο και στην περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας που επακολούθησε, μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για μία ευρύτερη και τεκμηριωμένη συγκριτική μελέτη των δύο περιόδων.

Η ομάδα των εγγράφων που περιλαμβάνονται στον Κώδικα, ανήκε αρχικά στην ιδιοκτησία του Περικλή Γ. Ζερλέντη από τον οποίο και εκποιήθηκαν στον καθολικό αρχιεπίσκοπο Αθηνών Louis Petit⁶⁵.

δραγομένων του στόλου, ό.π., 22-23 (αρ. 15, 66)· Τουρτόγλου, *Ἡ νομολογία τῶν κριτηρίων τῆς Νάξου*, ό.π., 100]. Βλ. ομοίως και έγγραφο του καγκελλαρίου Πάρου Ν. Σπυρίδου του 18ου αἰ. (Τουρτόγλου, *Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης*, ό.π., III, 122-123)· πρβλ. και Ἰ. Βισβίτης, «Τὰ ἔγγραφα δικαιοπραξιῶν Μυκόνου τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰ.», *ΕΑΙΕΔ* 5 (1954), 127 επ. Κατὰ τὴν ἀπόψη μάλιστα που διετύπωσε ο Π. Ζέπος, το στοιχείο τῆς καταχωρίσεως τῶν ἀπαλλοτριωτικῶν συμβάσεων ἀκινήτων σε εἰδικούς κώδικες κατὰ τὴ μεταβυζαντινὴν περίοδο, συνηγορεῖ υπέρ τῆς ἀπόψεως ὅτι το ἰδιωτικὸ ἢ νοταριακὸ ἔγγραφο μεταβίβασεως αποτελοῦσε συστατικὸ τύπο τῆς σχετικῆς συμβάσεως, ἐνῶ ἡ ἐγχείρισή του στον ενδιαφερόμενο εἶχε ἀπλῶς ἀποδεικτικὴ σημασία (Π. Ζέπος, «Ἡ παράδοσις δι' ἔγγραφου ἐν τῷ βυζαντινῷ καὶ τῷ μεταβυζαντινῷ δικαίῳ», στον τόμο *Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου ἐπὶ τῇ 600τηρῇ τῆς Ἐξαβίδου αὐτοῦ (1345-1945)*, *ΕΕπΣχΝομΟικΕ ΑΠΘ* 6 (1952), 229 επ., 6λ. ομοίως Ἰ. Βισβίτης, «Αἱ μεταξὺ τῶν συζύγων περιουσιακαὶ σχέσεις εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν», *ΕΑΙΕΔ* 1 (1948), 22 σημ. 2· Του Ἰδίου, *Δικαστικαὶ ἀποφάσεις Μυκόνου*, ό.π., 69· Ζέπος, *Συναγμάτιον Νομικόν*, ό.π., 39 επ.· Ξ. Ἀντωνιάδης, «Τὸ ἰδιοκτησιακὸ καθεστὸς καὶ ἡ ἀγοραπωλησία ἀκινήτων στὴν τουρκοκρατούμενη Σκύρο», *ΕΚΕΙΕΔ* 29-30 (1990), 64. Πρβλ. ὅμως και τὴν ἀπόψη που διετύπωσε ο Γ. Πετρόπουλος υπέρ τῆς ἰσχύος ἐνός μικτοῦ συστήματος στὴν περιοχὴ τουλάχιστον τῆς Σίφνου (Νομικὰ ἔγγραφα Σίφνου, ό.π., 29 επ.). Τέλος θα πρέπει να σημειωθεῖ ὅτι ἰδιαίτερος ἐνδεικτικὴ γιὰ το εὖρος τῆς δικαιοδοσίας τῶν κοινῶν καγκελλαρίων και ἀρχιερατικῶν πρωτονοταρίων τοῦ κυκλαδικοῦ χώρου εἶναι ἡ πρακτικὴ τῆς καταχώρισης, ὅχι μόνον παντός εἶδους συμβολαίων και ἀποφάσεων κοινοτήτων, ἀλλὰ και δικαστικῶν ἀποφάσεων τῶν κοινοτικῶν κριτηρίων στους καγκελλαρικούς κώδικες. Στον ἐκδιδόμενον στον παρόντα τόμο *Vaticanus Graecus* αρ. 2639 σώζεται ἡ καταχώριση μίας κοινοτικῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐτους 1798 ἀπὸ τον «κοινό», —δηλαδὴ κοινοτικό, πρὸς διάκριση ἀπὸ τον ἀρχιερατικὸ καγκελλάριο τῆς λατινικῆς ἀρχιεπισκοπῆς και τους καγκελλαρίους τῶν προξενείων.— καγκελλάριο Νάξου Φρατζίσκο Μπαρότση, τὴν ὁποία υπογράφει και ἕνας «ἐπίτροπος ἀρχιερατικός» (αρ. 106).

64. Βλ. σχετικὰ Ἰ. Βισβίτης, «Οἱ κοινὸι καγκελλάριοι τῆς Νάξου ἐπὶ Τουρκοκρατίας», *Ἀρχεῖον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου* 12 (1941), 12 επ.· Του Ἰδίου, *Ναξιακὰ νοταριακὰ ἔγγραφα*, ό.π., 110-112.

65. Βλ. ἀναλυτικότερα στον παρόντα τόμο Γ. Ροδολάκης, *Εἰσαγωγή*. Α'. Γιὰ τον Κώδικα και γιὰ τὴν ἔκδοσιν, 39-40, 42.

Ο κώδικας *Vaticanus Graecus* με αρ. 2639 εντοπίσθηκε το έτος 1976, κατά τη διάρκεια ερευνητικής αποστολής, ανάμεσα στη συλλογή των 242 μεταβυζαντινών χειρόγραφων ελληνικών κωδίκων (αρ. 2403-2644) της *Biblioteca Apostolica Vaticana* από τον τότε Διευθυντή του ΚΕΙΕΔ Μενέλαο Τουρτόγλου. Στον εκλιπόντα προσφάτως Καθηγητή της Ιστορίας του Ελληνικού και Ρωμαϊκού Δικαίου, τέως Πρύτανη του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης και Ακαδημαϊκό Μενέλαο Τουρτόγλου το Κέντρον Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου οφείλει, όχι μόνον την έμπνευση και πρωτοβουλία της συγκεκριμένης έκδοσης, αλλά και τη συνεχή ενθάρρυνση των ερευνητών του για την κριτική προσέγγιση των πηγών του μεταβυζαντινού δικαίου και τη διερεύνηση των πεδίων εκείνων της νομικής μας ιστορίας που παραμένουν ακόμη “*terra incognita*”.

Αθήνα, Φεβρουάριος 2013

Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη
Διευθύντρια Ερευνών – Διευθύνουσα
Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου
της Ακαδημίας Αθηνών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ*

Γεώργιος ΡΟΔΟΛΑΚΗΣ

Ι. Περιγραφή του κώδικα

Στην πάνω δεξιά γωνία του εξωφύλλου του κώδικα Vaticanus Graecus 2639 αναγράφεται ως τίτλος: «*Συμβόλαια Νάξου 1700-1799*». Στο κέντρο περίπου υπάρχει με άλλο χέρι γραμμένος ο αριθμός «17».

Ο κώδικας παρουσιάζει έντονα σημεία φθοράς. Η μάλλον κακή κατάσταση του οφείλεται, κατά ένα μέρος, στην υγρασία και, κατά ένα άλλο μέρος, στη στάχωση η οποία έχει καταστρέψει τις αρχές και το τέλος στίχων σε μερικές πράξεις. Επίσης φθορές εντοπίζονται στα σημεία όπου τα έγγραφα ήταν διπλωμένα, όντας αντίγραφα σε χέρια ιδιώτη, πιθανόν συμβαλλομένου.

Δεν υπάρχει αρίθμηση των φύλλων. Έτσι οι αριθμοί των πράξεων που δώσαμε αποτελούν και το σημείο αναφοράς και παραπομπής. Μία αρίθμηση που συναντάμε από την πράξη αριθ. 107 μέχρι την τελευταία πράξη αριθ. 158, με ελληνικούς αριθμούς από α' (στην 107) μέχρι κη' (στην 158) —και αυτή με άλλο χέρι γραμμένη— μας προβληματίζει. Μολονότι οι αριθμοί κ', κα', κγ' και κδ' δε διακρίνονται λόγω φθοράς, παρεμβάλλονται άλλες τόσες περίπου πράξεις χωρίς αρίθμηση. Σε αρκετές πράξεις υπάρχουν επίσης αριθμοί (στην πάνω δεξιά γωνία), που πιθανότατα είναι εκείνοι των φύλλων του νοταριακού κώδικα από τον οποίο έχουν αντιγραφτεί.

Άλλα εξωτερικά στοιχεία που με την πρώτη ματιά διακρίνουμε στα

* Οι εκδότες εκφράζουμε θερμές ευχαριστίες στον Ομότιμο Καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης κ. Βασίλειο Δημητριάδη και στην Επίκουρο Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Σοφία Τζωρτζακάκη-Τζαρίδου για την ευγενική συνδρομή τους στη μετάφραση των παλαιoturκικών εγγραφών στα κείμενα του κώδικα. Επίσης θερμές ευχαριστίες απευθύνονται στον Προϊστάμενο του Παλαιογραφικού Αρχείου του Μορφωτικού Ιδρύματος της Ε.Τ.Ε. Αγαμέμνονα Τσελίκα για τη βοήθειά του στο διάβασμα σκοτεινών σημείων του κώδικα.

περισσότερα κείμενα είναι τα ίχνη από το δίπλωμα των εγγράφων¹. Επιπλέον σε αρκετές πράξεις παρατηρούμε στο «εξώφυλλο» του διπλωμένου φύλλου να είναι γραμμένη σάν τίτλος μία περιληπτική περιγραφή του περιεχομένου του². Από τα στοιχεία αυτά και από την αναγραφή σε πολλές πράξεις στο πάνω μέρος τους και πριν από την ημερομηνία ότι πρόκειται για αντίγραφο³, συμπεραίνουμε ότι πράγματι πρόκειται για αντίγραφα που κάποια στιγμή συγκεντρώθηκαν και σταχώθηκαν. Τα αντίγραφα αυτά είναι δίφυλλα και μονόφυλλα. Στα πρώτα κείμενα παρατηρούμε μία προσπάθεια να σχηματιστούν «τετράδια»⁴. Πιο συγκεκριμένα, η πράξη αριθ. 1 είναι μονόφυλλο γραμμένη στην εμπρός και πίσω σελίδα. Μονόφυλλο είναι επίσης η πράξη αριθ. 2, γραμμένη στην εμπρός σελίδα. Οι πράξεις αριθ. 3 και 4 είναι δίφυλλα, έχουν σταχωθεί σε τετράφυλλο (το ένα μέσα στο άλλο), όπως διαπιστώνουμε από τους τίτλους τους που προηγείται αυτός της αριθ. 4 και μετά έρχεται αυτός της αριθ. 3. Οι πράξεις αριθ. 5 και 6 είναι μάλλον μονόφυλλα. Οι επόμενες πράξεις αριθ. 7, 8, 9 και 12 είναι δίφυλλα και έχουν σταχωθεί σε οκτάφυλλο (η μία μέσα στην άλλη), όπως διαπιστώνουμε από τους τίτλους τους που αμέσως μετά την 12 έρχεται ο τίτλος της, ακολουθεί αυτός της 9, μετά έρχεται αυτός της 8 και τέλος αυτός της 7. Οι πράξεις αριθ. 10 και 11, μονόφυλλα προφανώς, έχουν σταχωθεί ενδιάμεσα αμέσως μετά την αριθ. 9. Στη συνέχεια, η στάχωση είτε πρόκειται για μονόφυλλα ή για δίφυλλα δεν παρουσιάζει άλλες ιδιομορφίες. Μόνο οι πράξεις αριθ. 91 και 116 (σε δίφυλλο γραμμένες) έχουν σταχωθεί πρώτα το φ. 2α και μετά το φ. 1α, ενώ ανάμεσα στα φύλλα της 91 παρεμβάλλεται η πράξη αριθ. 92. Ο τίτλος επίσης (σε υποτιθέμενο εξώφυλλο πρά-

1. Το δίπλωμα, όπως είναι γνωστό, γίνεται για να μην φθείρεται η γραφή και για να μπορεί να φυλαχτεί πιο εύκολα το έγγραφο, αφού έτσι αποκτάει μικρότερο μέγεθος. Στην περίπτωσή μας διπλώνεται δύο φορές οριζόντια σε τετράφυλλο ή δύο φορές οριζόντια και μία κάθετα σε οκτάφυλλο ή ακόμα μία φορά οριζόντια και δύο κάθετα πάλι σε οκτάφυλλο.

2. Είναι επίσης γνωστό ότι αυτός ο τίτλος χρησιμεύει για να ταυτοποιείται το περιεχόμενο του εγγράφου χωρίς να χρειαστεί να ξεδιπλωθεί.

3. Η ποικιλία παρόμοιων αναγραφών είναι μεγάλη. Έτσι από το απλό «κόπια» (πράξεις αριθ. 1, 4, 8, 10, 11, 43, 66, 75, 123, 133, 135, 142, 145, 158), «ίσον», «τό ἴσον ἀπαράλλακτον» (πράξεις αριθ. 102, 108), «κόπια ἐθγαλμένη» (πράξεις αριθ. 117, 118), «ἐθγαλμένη» (πράξεις αριθ. 131, 157), φτάνουμε σε πιο λεπτομερείς αναγραφές όπως, «κόπια ἐθγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικόν», «κόπια ἐθγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικὸν κατάστιχον...» (πράξεις αριθ. 107, 109, 125, 126, 153, 156), «κόπια ἐθγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικὸν οἰκειόχειρον τοῦ ποτὲ...» (πράξη αριθ. 138), «κόπια ἐθγαλμένη ἀπὸ ἑνα ἄλλο λίμπρο ὡς τὸ εἶδα γραμμένο διὰ χειρός ...» (πράξη αριθ. 115).

4. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε στοιχεία που συνάγονται από το αντίγραφο του κώδικα σε ηλεκτρονική μορφή, επομένως διατηρείται κάποια επιφύλαξη.

ξης) που έρχεται μετά την πράξη αριθ. 106 δεν μας παρέχει στοιχεία ότι ανήκει σ' αυτήν ούτε σε κάποια άλλη⁵.

Στη συνέχεια θα προχωρήσουμε σε λεπτομερέστερη περιγραφή της συγκρότησης του κώδικα⁶. Εύκολα διακρίνουμε τέσσερις ενότητες:

Α. Πράξεις αριθμ. 1-42, ετών 1702-1736.

Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει αντίγραφα αυτόγραφα διαφόρων νοταρίων, καντζελλαρίων, πρωτονοταρίων. Ανάμεσά τους διακρίνεται η πράξη αριθ. 6 του 1711 που είναι αντίγραφο του 1736 από αντίγραφο του 1719. Η πράξη αριθ. 40 είναι αντίγραφο που συνέταξε νοτάριος «εκ του καθολικού», η οποία είναι αχρονολόγητη, αλλά φέρει τη χρονολογία της κατάθεσής της στην καντζελλαρία από τους ενδιαφερόμενους (1732). Τις πράξεις αριθ. 3, 12, 28 και 35 συντάσσουν ιερείς και τις αριθ. 33 και 42 λαϊκοί. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι η αριθ. 42 έχει συνταχθεί από τον Κόνσολο της Φράντζας.

Β'. Πράξεις αριθ. 43-97.

Η δεύτερη ενότητα αποτελεί προφανώς νοταριακό κώδικα του Παντελέου Σουμμαρίπα, ή απόσπασμά του, με 57 πράξεις, ετών 1741-1757. Ο Παντελέος Σουμμαρίπας υπογράφει άλλοτε ως νοτάριος κοινός, άλλοτε ως νοτάριος και καντζελλάριος κοινός και άλλοτε ως καντζελλάριος κοινός. Ανάμεσα στις πράξεις του κώδικα του Σουμμαρίπα έχουν συρραφεί και αυτόγραφα του αντιγράφου, όπως η πράξη αριθ. 43, η πράξη αριθ. 54 (που αποτελεί αντιγραφή μόνο της αρχής της προηγούμενης της αριθ. 53), η πράξη αριθ. 66 και η πράξη αριθ. 75 (που είναι αντίγραφο της αριθ. 74).

Γ'. Πράξεις αριθ. 98-106, ετών 1760-1798.

Η Τρίτη ενότητα περιλαμβάνει μικρό αριθμό πράξεων. Η χρονολογική σειρά των πράξεων συνεχίζεται και σ' αυτή την ενότητα. Εκτός από την πρώτη πράξη αριθ. 98, που είναι αντίγραφο τρίτου, οι άλλες είναι αυτόγραφα αντίγραφα των συντακτών τους.

Δ'. Πράξεις αριθ. 107-158, ετών 1472-1598, διαφόρων νοταρίων.

Στην τέταρτη ενότητα περιλαμβάνονται:

α) πράξεις που είναι αυτόγραφα αντίγραφα (αριθ. 112-120, 124, 127, 129-137, 140, 141, 142, 142α, 145, 147-154, 156, 158),

β) πράξεις που είναι αντίγραφα άλλων προσώπων (αριθ. 110, 121, 123, 125, 138, 139, 143, 144, 146, 157),

γ) πράξεις που είναι αντίγραφα από αντίγραφα άλλων προσώπων (αριθ. 107, 108, 122, 128) και

δ) μία πράξη (αριθ. 126), που είναι αντίγραφο από αντίγραφο αντιγράφου

5. Πιθανόν να αναφέρεται σε μεταγενέστερο ιδιοκτήτη ή να ανήκε σε έγγραφο που έχει χαθεί.

6. Η συγκρότηση του κώδικα αποτυπώνεται σχηματικά στον Πίνακα συνοπτικό των πράξεων (πίνακας Ι), που βρίσκεται στο τέλος της έκδοσης.

και μία άλλη (αριθ. III), που είναι μετάφραση αντιγράφου από τα ιταλικά.

Η τέταρτη αυτή ενότητα –την οποία θεωρούμε ως δεύτερο μέρος του κώδικα– ανατρέπει τη χρονολογική σειρά των τριών πρώτων ενοτήτων (1702-1736, 1741-1757, 1760-1798). Πιο συγκεκριμένα περιέχει τέσσερις πράξεις που έχουν συνταχθεί το τελευταίο τέταρτο του 15ου αιώνα (οι αριθ. 107-110, ετών 1472-1498) και στη συνέχεια περισσότερες από πενήντα πράξεις που καλύπτουν όλη τη διάρκεια του 16ου αιώνα (πράξεις αριθ. III-158, ετών 1525-1598).

Από τη σκοπιά αυτογράφων και αντιγράφων, στην εν λόγω τέταρτη ενότητα τα αυτόγραφα αντίγραφα αποτελούν την πλειοψηφία. Τα αντίγραφα και αντίγραφα αντιγράφων από διάφορα τρίτα πρόσωπα εκτός από τους συντάκτες τους (που έχουν γίνει το 16ο και το 17ο αιώνα) καταλαμβάνουν το ένα τρίτο περίπου των πράξεων της ενότητας. Τέλος, μία πράξη, η αριθ. 216 του 1555, έχει αντιγραφτεί τρεις φορές, το 1662, μετά 1762 και τέλος το 1806. Αντίθετα, στις άλλες ενότητες στη μεν πρώτη όλες σχεδόν οι πράξεις (εκτός από δύο) αποτελούν αντίγραφα αυτόγραφα από το συντάκτη τους, στη δεύτερη μόνο τέσσερις πράξεις είναι αυτόγραφα αντίγραφα (όλες οι άλλες αποτελούν κώδικα νοταριακό ενσωματωμένο στον Βατικανό) και στην τρίτη μόνο μία πράξη αποτελεί αντίγραφο τρίτου, ενώ οι άλλες είναι αυτόγραφα.

Το κριτήριο τοποθέτησης μίας πράξης στη σειρά αποτελεί και στην τέταρτη ενότητα η χρονολογία και η ημερομηνία της σύνταξής της και όχι της όποιας αντιγραφής, παρόλο που οι αντίγραφές των πράξεων της καλύπτουν και τον 17ο αιώνα. Το ερώτημα γιατί η ενότητα αυτή έρχεται ως τέταρτη και όχι ως πρώτη, αφού χρονολογικά προηγείται, είναι αναπάντητο. Για να τονιστεί η διαφορά αυτής της τέταρτης ενότητας από τις άλλες τη θεωρούμε ως το δεύτερο μέρος του κώδικα.

Παρατηρούμε ακόμα ότι κατά κανόνα δεν υπάρχει συνεχής και χωρίς κενά αναγραφή των πράξεων, δηλαδή στην ίδια σελίδα να έχουν γραφτεί δυο πράξεις, όπως γίνεται συνήθως σε νοταριακούς κώδικες. Μόνο στη δεύτερη ενότητα που αποτελεί τμήμα νοταριακού κώδικα υπάρχουν πολλές διαφορετικές πράξεις γραμμένες στην ίδια σελίδα⁷. Στο δεύτερο μέρος (τέταρτη ενότητα) συναντάμε επίσης πράξεις γραμμένες στην ίδια σελίδα αλλά υπάρχει λογική συνέπεια για την αναγραφή

7. Οι πράξεις αριθ. 45 και 46, 47 και 48, 49 και 50, 55 και 56, 57 και 58, 59 και 60, 61 και 62, 63 και 64· οι 67, 68 και 69 έχουν γραφτεί συνέχεια η μία μετά την άλλη. Οι πράξεις αριθ. 71 και 71α, 80 και 80α έχουν λογική συνέπεια να είναι γραμμένες στην ίδια σελίδα, επειδή αποτελούν οι πρώτες πώληση και ακύρωσή της, οι άλλες συνυποσχετικό και διαιτητική απόφαση.

αυτή, επειδή αφορούν το ίδιο αντικείμενο⁸. Στην τρίτη ενότητα μόνο στην πίσω σελίδα της πράξης αριθ. 98 που αφορά πώληση εργαστηρίου (βαρελάδικου) έχει γραφτεί απόδειξη και ομολογία για την εν λόγω πώληση υπογραμμένη από τα μέλη της σχετικής συντεχνίας (πράξη αριθ. 99).

Όλες οι πράξεις έχουν γραφτεί στη Νάξο εκτός από τις παρακάτω: α) η πράξη αριθ. 99, έχει γραφτεί από τον πρωτομάστορα της συντεχνίας των βαρελάδων (του ρουφετίου των βουτζάδων) της Πόλης, όπως διαπιστώνεται από τη γραφή της και είναι υπογραμμένη από τον ίδιο και από τους μαστόρους της συντεχνίας –συνεπώς γράφτηκε και υπογράφηκε στην Κωνσταντινούπολη, β) οι πράξεις αριθ. 131 και 131α έχουν γραφτεί στη Σαντορίνη, στο κάστρο του Σκάρου και γ) η πράξη αριθ. 137 έχει γραφτεί στη χώρα της Άνδρου, όπου είναι το αρχοντικό της οικογένειας Πατέ⁹.

Σε μερικές πράξεις¹⁰ υπάρχουν εγγραφές στα παλαιοτουρκικά, μετάφραση των οποίων και σχολιασμός δημοσιεύονται στο «Παράρτημα».

II. Η προέλευση του κώδικα

Ο κώδικας, έχει σχηματιστεί από συρραφή αντιγράφων ναξιακών, κατά κύριο λόγο, νοταριακών πράξεων αλλά και δικαιοπρακτικών κειμένων που έχουν συνταχθεί από ιδιώτες· στην ουσία αποτελεί ένα είδος «συλλογή» που εκτός από την παραπάνω χρονολογία δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί πότε ακριβώς έγινε, από ποιόν και σε τί αποσκοπούσε. Μόνο υποθέσεις μπορούμε να κάνουμε.

Η μόνη σίγουρη πληροφορία αφορά την πώληση του κώδικα από τον Περικλή Ζερλέντη στον καθολικό αρχιεπίσκοπο της Αθήνας Louis Petit¹¹ και από αυτόν, πάλι με πώληση, στη Βατικανή Αποστολική Βιβλιοθήκη. Δε γνωρίζουμε πότε ακριβώς τον αγόρασε ο Louis Petit, δεδομένου όμως ότι βρισκόταν στην Αθήνα από το 1912 μέχρι το 1926 και ο Ζερλέντης πέθανε το 1925 είναι αυτονόητο ότι κατ' αυτό το χρονικό διάστημα (1912-

8. Έτσι έχουμε δάνειο και παράταση προθεσμίας εξόφλησής του (πράξεις αριθ. 114 και 114α), πώληση και απόδειξη εξόφλησης (πράξεις αριθ. 131 και 131α), μισιάρικο παντοτινό και σχετική εξόφληση (πράξεις αριθ. 133 και 134), πώληση και εξοφλητική απόδειξη (πράξεις αριθ. 135 και 135α), πώληση και διορισμός εκτιμητών με την απόφασή τους (πράξεις αριθ. 142 και 142α).

9. Βλ. Δ. Ι. Πολέμης, *Οι αφεντότοποι της Άνδρου*, Άνδρος 1995, 100, 140-141.

10. Αυτές είναι οι πράξεις αριθ. 9, 10, 11, 14, 15, 21, 35, 42, 100 και 148.

11. Είναι γνωστό ότι ο Ζερλέντης «πιεζόμενος υπό οικονομικών δυσχερειών, ήναγκάσθη νά πωλήσῃ ἐπανειλημμένως πολύτιμα ἔγγραφα του εἰς ἡμεδαπούς καὶ ἄλλοδαπούς». Βλ. Α. Θ. Δρακάκης, «Δύο Συριανοὶ λόγιοι (Κλων. Στέφανος – Περικλὴς Ζερλέντης)», *Ε.Ε.Κ.Μ.*, Θ' (1971), 85. Βλ. επίσης, Δ. Ι. Πολέμης, *ό. π.* (9), 140-141.

1925) τον απόκτησε, ενώ ο Ζερλέντης θα τον είχε αποκτήσει (αγοράσει) κι αυτός πιθανόν μετά από το 1883, όταν εγκαταστάθηκε στη Σύρο.

Το ιστορικό μεταβίβασης των αρχείων Ζερλέντη (στα οποία συμπεριλαμβάνεται ο κώδικάς μας) από τον Louis Petit στη Βατικανή Βιβλιοθήκη έχει ως εξής: Την 1η Μαρτίου 1926, ο Eugène Tisserant περνώντας από την Αθήνα σε παπική αποστολή για να εμπλουτίσει τη Βατικανή Βιβλιοθήκη και για να διαπραγματευτεί την αγορά της βιβλιοθήκης του Louis Petit, κάνει μεταξύ άλλων λεπτομερή περιγραφή του τμήματος Β' (αρχεία) της βιβλιοθήκης, στο οποίο περιλαμβάνεται το αρχείο Ζερλέντη που αφορά τη Νάξο¹². Τελικά τα χειρόγραφα αγοράστηκαν στις 9 Μαρτίου 1926 και στάλθηκαν στο Βατικανό, οπότε και περιήλθαν στη Βιβλιοθήκη του¹³. Ειδικά, τα αρχεία της Νάξου αποτέλεσαν τους κώδικες *Vaticani graeci* 2633-2642¹⁴.

Ο τίτλος «Συμβόλαια νοταρίων Νάξου 1700-1799» στο «εξώφυλλο» του κώδικα μας παρεπέμπε σε κάποιο χρήστη ή σ' εκείνον που έκανε τη στάχωση. Αν μπορούσε να πιστοποιηθεί η γραφή –πράγμα εξαιρετικά δύσκολο ιδιαίτερα λόγω του ότι αποτελείται από ελάχιστες λέξεις– θα μας έδινε στοιχεία της ταυτότητάς του. Μπορεί να τέθηκε κατά τη διάρκεια της κατοχής του κώδικα από τον Ζερλέντη ή ακόμα όταν ήταν στα χέρια του Louis Petit και να γράφτηκε από αυτούς τους ίδιους ή από κάποιον άλλο. Ο αριθμός επίσης «17» μας παραπέμπε σε αρίθμηση κάποιας «βιβλιοθήκης» είναι άγνωστο όμως σε ποιόν ανήκε η βιβλιοθήκη αυτή. Η πιθανότητα να ήταν η βιβλιοθήκη του Ζερλέντη η ακόμα του Louis Petit δεν απορρίπτεται.

Ο κώδικας έχει σταχωθεί μετά από τις 3 Νοεμβρίου 1806, χρονολογία

12. Βλ. A. Wenger, «Comment le fonds Petit est entré à la Bibliothèque Vaticane», *Actes du Colloque «Mgr Petit Assomptionniste, fondateur des «Échos d'Orient», Archevêque Latin d'Athènes (1868-1927)»*, Rome 15-17 Déc. 1997, *Orientalia Christiana Analecta*, 266, Rome 2002, 131-147. Στην εν λόγω εργασία του Wenger, ειδικά στη σ. 134, υπάρχει η περιγραφή του Tisserant, όπου το αρχείο Ζερλέντη αναφέρεται ως «archives Zerbenti» (sic!), προφανώς από λάθος του Tisserant.

13. «Un autre groupe de manuscrits fut acheté le 9 Mars 1926 au cours d'une autre mission: la bibliothèque de Mgr Louis Petit, Assomptionniste, Archevêque d'Athènes, 77 manuscrits grecs». Βλ. Jeanne Bignami Odier, «La Bibliothèque Vaticane de Sixte IV à Pie XI. Recherches sur l'histoire des collections de manuscrits.», *Studi e testi* 272, Città del Vaticano, 1973. Ο ίδιος ο Louis Petit σε γράμμα του προς τον H. Delehay, από 17 Μαρτίου 1926, αναφέρει ότι «Le Pape a en effet voulu prendre tous mes manuscrits, livres, collections d'archives ...». Βλ. *De Constantinople à Athènes: Louis Petit et les Bollandistes. Correspondance d'un archevêque savant (1902-1926)*, Bruxelles 2010, 168.

14. Βλ. A. Wenger, ό. π. (12), 142.

κατά την οποία έχει γραφτεί το αντίγραφο (από αντίγραφο αντιγράφου) πράξης του 1555 (πράξη αριθ. 126). Αυτό το χρονικό όριο για τη στάχωση του αποτελεί μια σίγουρη αφετηρία για τις υποθέσεις μας. Πέρα από τούτο το αναμφισβήτητο χρονικό όριο διακρίνουμε διάφορα προγενέστερα στάδια που αφορούν τη σύνδεση των δύο κυρίως μερών του κώδικα.

Του πρώτου μέρους η σύνδεση έχει μοναδικό συνδετικό στοιχείο τη χρονολογική σειρά από το 1702 (πράξη αριθ. 1) μέχρι το 1798 (πράξη αριθ. 106), η οποία ακολουθείται με αρκετή συνέπεια στις τρεις ενότητες που το συγκροτούν. Ακόμα και η ενσωμάτωση των πράξεων του Παντελέου Σουμμαρίπα έχει τεθεί σε χρονολογική σειρά, αφού ακολουθούν εννέα μεταγενέστερες πράξεις (η τρίτη ενότητα). Είναι όμως αξιοπερίεργο το ότι ο τίτλος στο εξώφυλλο του κώδικα με τα χρονικά όρια που αναφέρει, 1700-1799, καλύπτει μόνο τις πράξεις του πρώτου μέρους, αποσιωπώντας το δεύτερο μέρος (1472-1598). Συνεπώς το πρώτο μέρος καταρτίστηκε αυτοτελώς και έλαβε τον τίτλο που είπαμε, συνεπή με το περιεχόμενό του.

Το δεύτερο μέρος του κώδικα, με την ιδιοτυπία του να έχει αρίθμηση των πράξεων του από α' μέχρι κη', δείχνει ότι έχει καταρτισθεί αυτοτελώς σε ένα πρώτο στάδιο —άγνωστο από ποιόν και πότε— περιλαμβάνοντας αυτές τις 28 πράξεις, με χρονικό όριο μετά το 1698, όπως προκύπτει από την πράξη ια' (αριθ. 123) που είναι αντίγραφο του 1698 πράξης του 1552. Και σ' αυτό το πρώτο στάδιο η αρίθμηση έχει γίνει «μηχανικά» θα λέγαμε, αφού οι πράξεις αριθ. 122 και 123 είναι αντίγραφα της ίδιας πράξης (από διαφορετικούς αντιγραφείς και σε διαφορετικές χρονολογίες) αλλά έχουν αριθμηθεί η πρώτη ι' και η δεύτερη ια'. Σε δεύτερο στάδιο προστέθηκαν ανάμεσα στις πρώτες 28 άλλες τόσες περίπου που δεν φέρουν αριθμό με μόνο κριτήριο, κατά τη γνώμη μας, τη χρονολογία τους, επειδή δεν προκύπτει κάποια άλλη σχέση μεταξύ τους. Η σειρά που έχουν τεθεί όλες οι πράξεις του δεύτερου αυτού μέρους του κώδικα και στα δύο στάδια της σύνδεσής του ακολουθεί τη χρονολογία των πρωτοτύπων, ενώ δε λαμβάνονται διόλου υπόψη οι χρονολογίες των αντιγράφων.

Τελικά καταλήγουμε στην συμπέρασμα ότι το επαυξημένο δεύτερο μέρος ενώθηκε κάποια στιγμή με το πρώτο, μετά το 1806 (χρονολογία του αντιγράφου-πράξης αριθ. 126). Το ερώτημα παραμένει, γιατί τέθηκε στο τέλος και όχι στην αρχή παρά το ότι περιέχει τις αρχαιότερες πράξεις. Ίσως, χωρίς να υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος λόγος, να οφείλεται σε απλή επιλογή εκείνου που έκανε τη στάχωση ή εκείνου που την παράγγειλε παρασυρμένου από τον τίτλο.

Σχέση ανάμεσα στις πράξεις και τη δεματολογία τους που να δικαιολογεί τη «συλλογή» τους δεν μπορούμε να διακρίνουμε. Έχουμε

πράξεις που ενέχουν συμφέροντα της Καθολικής Μητρόπολης, των Ιησουιτών, ιερωμένων, εκκλησιών και μονών, αλλά συμπλέκονται με καθαρά ιδιωτικές πράξεις, όπως κληρονομικές διαφορές, αγοραπωλησίες, προικοσύμφωνα, μία συντροφία και με δικαιώματα φεουδαρχών. Αγροτικές-καλλιεργητικές συμβάσεις συνάπτουν και οι Ιησουίτες και οι φεουδάρχες και οι μεγαλοϊδιοκτήτες απόγονοι των φεουδαρχών κατά την τουρκοκρατία.

Σύνδεση με κάποιο ιστορικό γεγονός δε διαφαίνεται. Να έγινε η «συλλογή» με αφορμή την Επανάσταση του 1821 ή μετέπειτα επί Αντιβασιλείας και επί Όθωνα προκειμένου να τεκμηριωθούν δικαιώματα και διεκδικήσεις από το φόβο κατάργησής τους; Είναι ένα ερώτημα που θα μπορούσε να τεθεί, αλλά δε μας παρέχεται το ελάχιστο έρεισμα από τη δεματολογία των πράξεων.

Σε όλες τις υποθέσεις και τα ερωτήματα που εκθέσαμε μέχρι τώρα πρέπει να συνυπολογίσουμε ένα ακόμα στοιχείο: Πολλές από τις πράξεις και τα αντίγραφά τους έχουν συλλεχθεί αναντίρρητα από τα χέρια ιδιωτών, όπως προκύπτει από τους τίτλους στο εξώφυλλο των διπλωμένων εγγράφων. Οι πράξεις αυτές καλύπτουν αξιοσημείωτο ποσοστό του συνόλου (μετράμε 28 και ανάμεσά τους η πράξη-χρονολογικό κλειδί αριθ. 126, αντίγραφο του 1806 από *κόπιαν κόπιας*). Δεν αποκλείεται και για τα άλλα αντίγραφα να ακολουθήθηκε η ίδια διαδικασία: από τα χέρια ιδιώτη στα χέρια συλλέκτη. Συνεπώς το χρονικό όριο της συλλογής μετατίθεται αρκετά μετά από το 1806.

Μετά από όλα όσα εκθέσαμε παραπάνω, μπορούμε να υποθέσουμε τα εξής: Η τελική σύνδεση και των τεσσάρων ενοτήτων σε ένα κώδικα, το σημερινό Vaticanus Graecus 2639, έγινε από αυτόν τον ίδιο τον Ζερλέντη. Είχε συλλέξει λυτά έγγραφα και τμήμα ενός νοταριακού κώδικα που αφορούσαν τη Νάξο και τα είχε χωρίσει σε δύο μέρη. Η κατάρτιση του καθενός μέρους ακολούθησε τη διαδικασία που είπαμε παραπάνω. Έχοντας τιτλοφορηθεί το πρώτο μέρος, έβαλε πίσω του το δεύτερο χωρίς να αλλάξει τα χρονικά όρια του τίτλου και ύστερα τα στάχωσε, ώστε να αποτελέσουν ένα είδος κώδικα. Μετά πούλησε τον κώδικα αυτό στον Louis Petit. Δεν αποκλείεται μία άλλη υπόθεση, εξίσου πιθανή: Ο Ζερλέντης πούλησε στο Louis Petit ξεχωριστά τα δύο μέρη με μια στοιχειώδη συρραφή το καθένα· εκείνος, γνωρίζοντας ότι αφορούν τη Νάξο και έχοντας ήδη γραμμένο ένα τίτλο, τα συνένωσε· στάχωσε σε έναν κώδικα, που μπαίνοντας στη Βατικανή Βιβλιοθήκη έγινε ο Vaticanus Graecus 2639.

III. Οι συντάκτες των πράξεων του κώδικα.

Μεγάλη προσφορά του κώδικα αποτελεί το πλήθος των προσώπων που έχουν συντάξει τις πράξεις του. Μετράμε συνολικά εβδομήντα ένα πρόσωπα, από τα οποία περισσότερα από τα μισά αναφέρονται ως νοτάριοι, καντζελλάριοι, πρωτονотάριοι και το ένα τρίτο έχουν και την ιδιότητα του ιερωμένου. Οι απλοί ιερείς, ιερομόναχοι, πρωτοπαπάδες (αναφέρονται δύο) και χωρεπίσκοποι (αναφέρονται τρεις), ανέρχονται συνολικά σε είκοσι πέντε. Οι πληροφορίες που μας παρέχονται σχετικά με τους συντάκτες των πράξεων προσφέρουν από απλά βιογραφικά στοιχεία, ιδιαίτερα για το χρόνο που κάποιος νοτάριος έζησε ονόματα πολύ λίγο γνωστών νοταρίων, καθώς και εικόνα της λειτουργίας του συστήματος γραφής και αντιγραφής των πράξεων και την χρήση τους μέσα στους τρεις αιώνες που καλύπτονται.

Το αξίωμα του Νοτάριου και ιδιαίτερα του Καντζελλάριου και το νοταριακό σύστημα της Νάξου έχουν μελετηθεί παλαιότερα από τον Ι. Βισβίτση¹⁵. Το θέμα βέβαια δεν έχει εξαντληθεί. Πολλά επιπλέον στοιχεία μας παρέχονται από το πλήθος των νοταριακών πράξεων που έχουν στο μεταξύ δημοσιευτεί. Συμβολή στο θέμα επιχειρείται στο δεύτερο μέρος της παρούσας.

Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι τα στοιχεία που αναφέρουμε για τους νοτάριους που σχολιάζουμε στη συνέχεια δεν εξαντλούν τη σχετική με αυτούς βιβλιογραφία. Πράξεις πολλών από τους νοτάριους και καντζελλάριους που γράφουν και αντιγράφουν τις πράξεις του Κώδικα έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς¹⁶.

Από τη γραφή μπορούσαμε να ταυτοποιήσουμε αρκετές ανυπόγραφες πράξεις, ενώ παραμένουν αταυτοποίητες οι πράξεις αριθ. 109, 110

15. Βλ. Ι.Τ. Βισβίτσης, «Οι κοινοί Καγκελλάριοι της Νάξου επί τουρκοκρατίας», *Αρχείο Ιδιωτικού Δικαίου*, 1Β' (1945), 88-101. Βλ. επίσης του ίδιου, ό.π. (19), «Ναξιακά νοταριακά έγγραφα των τελευταίων χρόνων του δουκάτου του Αιγαίου (1538-1577)», *Ε.Κ(Α.)Ε.Ι.Ε.Δ.*, 4 (1951), 3-7 και 110-113 (Νοταριακόν σύστημα).

16. Η βιβλιογραφία είναι εκτεταμένη. Επειδή ο σκοπός μας δεν είναι να εξαντλήσουμε το θέμα, παραπέμπουμε ενδεικτικά στη βιβλιογραφία ειδικά για τη Νάξο, που δίνεται στην πρόσφατη έκδοση Νοταριακών πράξεων Φιλωτίου από τους Σ. Ήμελλο - Σ. Ψαρρά. Βλ. Σ. Δ. Ήμελλος - Σ. Ε. Ψαρράς, *Νοταριακές πράξεις Φιλωτίου παπα-Στεφάνου Αρώνη (1716-1742)*, τόμος Α', Αθήνα 2011, 425-431. Πιο γενική και πλήρης βιβλιογραφία περιλαμβάνεται στις πρόσφατες επίσης εκδόσεις: Λυδία Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη - Ηλίας Αρναούτογλου - Ιωάννης Χατζάκης, *Περίγραμμα Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου. Τα Ελληνικά κείμενα*, Πραγματεία της Ακαδημίας Αθηνών, 63, Αθήνα 2011, και Ιωάννης Χατζάκης, *Περίγραμμα Ιστορίας του Μεταβυζαντινού Δικαίου του Λατινοκρατούμενου Ελληνισμού. Τα λατινικά, ιταλικά και γαλλικά κείμενα*, Πραγματεία της Ακαδημίας Αθηνών, 65, Αθήνα 2012.

και 128. Οι πράξεις αριθ. 15 και 16 είναι γραμμένες από τον Στέφανο Τ(ρ)ουμπίνο, οι αριθ. 22 και 25 από τον Τζαμπατή Κορονέλλο, οι αριθ. 63, 71α και 79 από τον Παντελέο Σουμμαρίπα, η αριθ. 99 από τον πρωτομάστορα της συντεχνίας των βαρελάδων της Πόλης χατζη-Αντώνη, η αριθ. 105 από τον Ιγνάτιο Λίχτλε, η αριθ. 132 από τον Ιωάννη Ζαχαρία και οι αριθ. 140 και 142 από τον Σταμάτη Τουρούς.

Η ανταλλαγή (πράξη αριθ. 14) της 13/10/1714 έχει γραφτεί απλώς χωρίς όνομα από τον «Οικονόμο Δρυμαλίας και νοτάριο». Στις πράξεις του Στέφανου Τ(ρ)ουμπίνου συναντάμε χωράφι του Οικονόμου Δρυμαλίας (πράξη αριθ. 68, της 5/12/1719), τον παπα-Νικόλα Μιχαλόπουλο, Οικονόμο Δρυμαλίας (πράξη αριθ. 106, της 18/7/1724), και αγορά πάλι από τον Οικονόμο Δρυμαλίας (πράξη αριθ. 108, της 13/1/1725¹⁷). Ένας άλλος Οικονόμος Δρυμαλίας Σπανόπουλος πουλάει ένα περιβόλι στις 14/1/1731¹⁸. Παλιότερα, στις 8 Απριλίου 1687, ένας οίκονόμος Δρυμαλίας Νικόλαος υπογράφει με τους κατοίκους του Μπούργου και των χωριών της Νάξου σε επιστολή προς τον αρχιναύαρχο Φραγκίσκο Μοροζίνη σχετικά με τη δολοφονία του Κωνσταντίνου Κόκκου¹⁹. Είναι συνεπώς πολύ πιθανό ο παπα-Νικόλας Μιχαλόπουλος να είναι εκείνος που ζητάμε.

Όσον αφορά ειδικά τον καθένα νοτάριο σημειώνουμε τα ακόλουθα.

Αρχίζοντας από την πρώτη πράξη (αριθ. 1) του κώδικα που περιέχει αυτόγραφο αντίγραφο του νοταρίου Ιωάννη Μηνιάτη παρατηρούμε ότι στις 21/11/1702 συντάσσει προικοσύμφωνο, ενώ το 1722 αναφέρεται ως «ποτέ» (πράξη αριθ. 34, της 9/4/1722)²⁰. Στην πράξη αριθ. 157 υπάρχει αυτόγραφο σημειώμα του της 15/3/1675. Συνεπώς μέχρι τουλάχιστον τα τέλη του 1702 ζει και συντάσσει νοταριακές πράξεις ενώ το 1722 έχει πια πεθάνει.

Ο νοτάριος Παντολέων Μηνιάτης συντάσσει επίσης πράξεις κατά το 16ο αιώνα²¹, ενώ αναφέρεται ως «ποτέ» στις 19/8/1586 (πράξη αριθ. 138). Ένας άλλος νοτάριος Παντολέων Μηνιάτης, ένα αιώνα αργότερα δηλώ-

17. Βλ. Σ. Ε. Ψαρράς - Μ. Campagnolo, *Ο νοτάριος της Νάξου Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος (1712-1738)*, Αθήνα 2010, 135, 198, 201 αντίστοιχα.

18. Βλ. Β. Β. Σφυρόερας, «Κυκλαδικά έγγραφα εξ ιδιωτικών συλλογών. Σειρά πρώτη - Ναξιακά», *Ε.Ε.Κ.Μ.*, Ε' (1965-1966), 640.

19. Βλ. Π. Γ. Ζερλέντης, *Φεουδαλική πολιτεία εν τη νήσω Νάξω*, Ερμούπολη 1925, 71.

20. Για το Μηνιάτη βλ. επίσης: Κ.Α. Διαμάντης, *Τα περιεχόμενα των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Α' (Μέρος Πρώτον, Ζ. 1. Χειρόγραφα των Γ.Α.Κ., 85)*, Αθήνα 1972, 500 (Κώδικας Ι. Μηνιάτη, ετών 1668-1674)· Α. Σιφωνίου-Καράπα - Γ. Ροδολάκης - Λ. Αρτεμιάδη, «Ο κώδικας του νοταρίου Νάξου Ι. Μηνιάτη, 1680-1689 (χφ. Γ.Α.Κ. 86)», *Ε.Κ.Ε.Ι.Ε.Δ.* 29-30 (1982-1983), 125-1312, Αθήνα 199.

21. Βλ. Ι. Τ. Βισβίτης, «Ναξιακά νοταριακά έγγραφα», ό. π. (15), όπου δημοσιεύονται επίσης αρκετές πράξεις του.

νει την ύπαρξή του αντιγράφοντας πράξη στις 2/5/1662 (πράξεις αριθ. 125 και 126, που είναι αντίγραφα μισιάρικου του 1555). Αυτός ο νεότερος Π. Μηνιάτης έχει δραστηριότητα τουλάχιστον από το 1645 μέχρι το 1664, όπως προκύπτει από δημοσιευμένες πράξεις του²². Έχουμε συνεπώς δύο συνονόματους Μηνιάτηδες που ζουν με διαφορά ενός αιώνα²³.

Ο νοτάριος Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος υπογράφει αρκετές πράξεις, ενώ μπορέσαμε να ταυτοποιήσουμε από τη γραφή του άλλες δύο (πράξεις αριθ. 15 και 16). Το Φεβρουάριο του 1741 αναφέρεται ως «ποτέ» (πράξη αριθ. 43 φ. 56, και το ίδιο αναφέρεται στην πράξη αριθ. 52, του ίδιου έτους).

Στην πώληση (πράξη αριθ. 35) της 29/6/1722 αναφέρεται μια αγορά σπιτιού που φαίνεται στις «*πράξεις του άφέντη Στεφανάκη*». Ο μόνος Στέφανος, νοτάριος οπωσδήποτε, αφού η παραπομπή γίνεται στις πράξεις του, είναι ο Τ(ρ)ουμπίνος. Χρονικά συμπίπτει. Ο Στέφανος ιερέας ο Μελισσουργός που υπογράφει πράξεις (η τελευταία του στον κώδικά μας είναι του 1720, πράξη αριθ. 28) μολονότι είναι συνονόματος, δεν είναι νοτάριος και επιπλέον σαν ιερέας που ήταν λογικά θα αναφερόταν η ιδιότητά του αυτή. Την προσωνομία *άφέντης* τη συναντάμε και σε άλλες πράξεις όταν παραπέμπουν ή αναφέρουν κάποιο νοτάριο²⁴. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι πιθανότατα πρέπει να είναι ο Τ(ρ)ουμπίνος.

Νοταριακές Πράξεις του Τζαμπατή Κορονέλλου, Φραντζέσκου Μπαρότση και Φίλιππου Σουμμαρίπα βρίσκονται αντίστοιχα στα χειρόγραφα των Γ.Α.Κ. αριθ. 87, 93 και 89²⁵.

IV. Παρατηρήσεις – Αξιοσημείωτα

1. Στις πράξεις, όπου αναφέρεται χρηματική συναλλαγή, το νόμισμα και ο αριθμός αναφέρονται ολογράφως και ακολουθεί συνήθως η αναγραφή τους αριθμητικά. Όσον αφορά το νόμισμα συνήθως δηλώνεται με συντομογραφία και συχνά με ένα «N» (κεφαλαίο η μή) πριν ή πάνω από τη συντομογραφία. Τα συνηθέστερα νομίσματα είναι τα ρεάλια και τα γρόσια, όμως χρησιμοποιείται αδιακρίτως η ίδια συντομογραφία και για τα δύο, εκείνη που σημαίνει ρεάλι²⁶. Στην έκδοση αναλύουμε τη συ-

22. Βλ. Α. Φ. Κατσουρός, «Ναξιακά δικαιοπρακτικά έγγραφα του 17ου αιώνας», *Ε.Ε.Κ.Μ.*, Ζ', 1968, 24-337, όπου δημοσιεύονται αρκετές πράξεις του Π. Μηνιάτη.

23. Ο Ι. Βισβίτζης, είχε επίσης παρατηρήσει την ύπαρξη των δύο συνονόματων Μηνιάτηδων και πιθανολογεί ότι πρόκειται για παππού και εγγονό. Βλ. Ι. Τ. Βισβίτζης, «Οι κοινοί Καγκελλάριοι», ό. π. (15), 112.

24. Βλ. Πράξεις αριθ. 44, 51 και 79 (αφέντης Σταυρινός Μιχαλίτης).

25. Βλ. Κ. Α. Διαμάντης, ό. π. (20), 500.

26. Βλ. Ε. Δ. Λιάτα, *Φλωρία δεκατέσσερα στένουν γρόσια σαράντα. Η κυκλοφορία των νομισμάτων στον ελληνικό χώρο, 15ος-19ος αι.*, Αθήνα 1996, 307 (Βραχυγραφίες

ντομογραφία στο νόμισμα που αφορά. Για τα άσπρα δεν υπάρχει πρόβλημα· τις λίγες φορές που αναφέρονται η συντομογραφία τους είναι η γνωστή. Τα άλλα νομίσματα σπάνια δηλώνονται με συντομογραφία.

2. Ο γυναίκες συμβαλλόμενοι παρίστανται είτε αυτοπροσώπως²⁷ είτε παρίσταται ο σύζυγός τους και υπογράφει, «διὰ τὸ πρόσωπον τῆς ἀρχόντισσάς μου, διὰ τὴν γυναῖκα μου»²⁸, είτε παρίσταται τρίτος, «ὑπογράφω διὰ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς μου, θεβαιώνω τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ»²⁹. Οι γυναίκες είναι κατά κανόνα αγράμματες και γι αυτό πάντοτε υπογράφει ο τρίτος με τη ρήση «μὴ ἔχοντας γράμματα ἔγραψα ἐγὼ»³⁰. Δυστυχῶς, μόνο σε μία και μοναδική πράξη (πράξη αριθ. 131) έχουμε αὐτόγραφη υπογραφή γυναίκας «Εγὼ μαρουλα ζεγρο το ανοδε».

3. Η εξασφάλιση των δικαιωμάτων του δανειστή με ποινική ρήτρα, υποθήκη και προσωπική κράτηση είναι πολύ συνηθισμένη στις πράξεις του κώδικα, όπως άλλωστε γίνεται στα μεταβυζαντινά δικαιοπρακτικά έγγραφα³¹. Στο δεύτερο μέρος της Εισαγωγής και στο κεφάλαιο «οι Δικαιοπραξίες» γίνεται λεπτομερέστερη ανάλυση για τις εξασφαλιστικές ρήτρες. Στο παρόν περιοριζόμαστε στην εξής ειδική περίπτωση:

Σε Διαθήκες και Ψυχικά, εκτός από τις παραπάνω εξασφαλιστικές ρήτρες, συναντάμε ενός άλλου είδους εξασφάλιση των ὁσων διατίθενται ἢ δίνονται υπέρ ψυχικῆς σωτηρίας: Είναι η απειλή της κατάρας εναντίον ὁποίου κοντρεστάρει, σαλεύσει, δώσει πείραξιν ἢ ἐνόχλησιν κ.λπ.³² Απειλή

νομισμάτων). Στις πράξεις του κώδικα χρησιμοποιείται μόνο εκείνη η συντομογραφία που μοιάζει σαν ένα «ρ», με κάθετη καμπύλη γραμμή σαν περισπωμένη, ώστε να σχηματίζεται ένα είδος σταυρού.

27. Βλ. Πράξεις αριθ. 5, 14, 32 κ. ά.

28. Βλ. Πράξεις αριθ. 4, 29, 33, 152 κ. ά.

29. Βλ. Πράξεις αριθ. 17, 44, 47 κ. ά.

30. Βλ. Πράξεις αριθ. 6, 20, 26, 29, 32, 37, 67, 70, 76 κ.ά. Οι άντρες, που δεν ξέρουν τόσα γράμματα ώστε να υπογράψουν, είναι σαφώς λιγότεροι. Βλ. πράξεις αριθ. 35, 36, 38, 41, 61, 76, 79, 85, 89, 90, 96, 151, 152 κ.ά. Την ίδια φράση βλέπουμε στους αιγυπτιακούς παπύρους της ελληνιστικής και ρωμαϊκής εποχής: «ἔγραψα ὑπὲρ αὐτῆς μὴ εἰδυῖς γράμματα».

31. Βλ. Μενέλαος Τουρτόγλου, «Η εξασφάλιση των δικαιωμάτων στα μεταβυζαντινά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Επιδιώσεις αρχαίων ελληνικών δικαίων», Πρακτικά της Α.Α., 71 (1996), 115-137.

32. Βλ. Διαθήκες: πράξεις αριθ. 30, 34, 37, 91, 145. Ψυχικά: πράξεις αριθ. 108, 112, 138. Χαρακτηριστικές φράσεις είναι: «ὅποιος ἤθελεν τῆς δώσειν πείραξιν ἢ ἐνόχλησιν στὸ παρὸν νὰ ἔχη τὴν κατάρα τοῦ δεσπότη Χριστοῦ καὶ τῆς ἀγειπαρθένου Μαρίας καὶ τῶν γονέων τῆς καὶ τὴν ἐδικήν τῆς (τῆς διαδέτριάς)» (πράξη αριθ. 30)· «καὶ μὲ θάρος τῆς κατάρας τῆς» (πράξη αριθ. 34)· «ὅποιος κοντρεστάρει νὰ ἔχη τὰς ἀράς τῶν 318 θεοφόρων πατέρων καὶ τὴν κατάρα μου» (πράξη αριθ. 108)· «νὰ σαλεύσει τὸ ψυχικόν μας νὰ ἔχη τὰς ἀράς τῶν 318 πατέρων καὶ τὸν τίμιον Σταυρὸν ἀντίδικον εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως» (πράξη αριθ. 112)· «εἰς ἄραν καὶ κατάραν τῶν γονέων μου καὶ ἐμοῦ τῆς ἀμαρτωλῆς» (πράξη αριθ. 138).

που πρέπει να είχε ανάλογη αποτελεσματικότητα με τις εξασφαλιστικές ρήτρες, αν λάβουμε υπόψη μία εποχή, κατά της οποίας το θρησκευτικό συναίσθημα και οι οικογενειακοί δεσμοί κυριαρχούσαν στις τοπικές κοινωνίες και επιπλέον οι δεισιδαιμονίες για τις επιπτώσεις της κατάρας τρομοκρατούσαν όλους.

V. Αρχές της έκδοσης

Ο κώδικας Vaticanus Graecus 2639 στο σύνολό του εκδίδεται για πρώτη φορά. Οι ακόλουθες τρεις πράξεις του που έχουν δημοσιευτεί παλαιότερα επανεκδίδονται ώστε να τον έχουμε πλήρη: α) Η αριθ. 122 από τον Α. Κατσουρό³³, από αντίγραφο ενός τρίτου αντιγραφέα με όνομα «Χρουσής», β) η αριθ. 137, από τον Δ. Ι. Πολέμη³⁴, από τον ίδιο τον κώδικα και γ) η αριθ. 138 από τον Ι. Βισβίζη³⁵, από κώδικα του ίδιου του νοτάριου Π. Μηνιάτη.

Επειδή δεν υπάρχει αρίθμηση των φύλλων του, οι αριθμοί (1-158) που δώσαμε στις πράξεις ακολουθώντας τη σειρά που είναι γραμμένες στον κώδικα αποτελούν και το σημείο αναφοράς, όπως είπαμε παραπάνω.

Επισημαίνεται ότι στην έκδοσή μας ακολουθούμε τους «κανόνες που πρέπει να τηρούνται για την έκδοση των βυζαντινών εγγράφων»³⁶. Στους εν λόγω «κανόνες», ρητά δηλώνεται ότι ο εκδότης, όσον αφορά τα ιδιωτικά έγγραφα που έχουν συνταχθεί στη λαϊκή γλώσσα και είναι επιπλέον γραμμένα χωρίς ορθογραφικούς κανόνες, έχει το καθήκον να δώσει ένα κείμενο τουλάχιστον ορθογραφημένο για την κατανόησή τους· αν όμως οι ανωμαλίες είναι τόσο πολυάριθμες ώστε να μην αρκεί ένα συνοπτικό υπόμνημα πρέπει να τυπώνεται το κείμενο βελτιωμένο, *in extenso*, παράλληλα και μαζί με «το θάρβαρο κείμενο του πρωτοτύπου»³⁷. Σύμφωνα λοιπόν με τους εν λόγω κανόνες η διόρθωση των ορθογραφικών λαθών είναι επιβεβλημένη είτε στο υπόμνημα είτε σε παράλληλο κείμενο. Η δημοσίευση όμως παράλληλα δύο κειμένων το ένα με όλα τα λάθη του γραφέα και το άλλο ορθογραφημένο προκειμένου για πολυσέλιδα κείμενα, όπως οι νοταριακοί κώδικες, αποβαίνει πολυδάπανη και τελικά χωρίς πρακτικό όφελος, κατά τη γνώμη μας. Έτσι προτιμήθηκε να δη-

33. Α. Κατσουρός, «Ναξιακά δικαιοπρακτικά έγγραφα του 16^{ου} αιώνας», *Επετηρίς Μεσαιωνικού Αρχείου (Ακαδημίας Αθηνών)*, 5 (1955), 58-60 (α/α 8).

34. Δ. Ι. Πολέμης, *ό. π.* (9), 140-142 (α/α 15).

35. Ι. Βισβίζης, «Ναξιακά Νοταριακά έγγραφα», *ό. π.* (15), 98-99 (α/α 79).

36. «Règles à suivre pour l'édition des actes byzantines», *R.E.B.*, 10, 1952, 124-128.

37. «Texte barbare de l'original» (sic) Βλ. *ό. π.* (36), 125.

μοσιευτεί το κείμενο διορθωμένο ορθογραφικά. Αρωγός στην προτίμησή μας αυτή έρχεται η παρατήρηση του Ν. Γ. Πολίτη ότι είναι αμφίβολη η χρησιμότητα των εκδόσεων στις οποίες τα έγγραφα δημοσιεύονται απαρράλλακτα όπως είναι γραμμένα³⁸. Λάβαμε επιπλέον υπόψη μας τόσο τις επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί για τα προβλήματα της έκδοσης των νεότερων ιστορικών εγγράφων³⁹, όσο και την πρακτική που ακολουθείται μέχρι σήμερα στο ΚΕΙΕΔ.

Συνεπώς απορρίπτουμε την άποψη ότι η έκδοση πρέπει να αποτυπώνει ακριβώς το κείμενο όπως έχει γραφτεί από το νοτάριο με τις ανορθογραφίες του, επειδή έτσι φαίνεται το μορφωτικό του επίπεδο, με μόνη επέμβαση στη στίξη και στο χωρισμό λέξεων. Ο εκδότης ειδικά νοταριακών κειμένων, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να έχει αποφασίσει ποιός είναι ο πρακτικός σκοπός της έκδοσης που πραγματοποιεί. Και ο σκοπός μας είναι να παρουσιάσουμε ένα κείμενο ευκολοδιάβαστο και εύχρηστο για το μέσο αναγνώστη⁴⁰. Η νομική εμπειρία μας έχει δείξει ότι ο νοτάριος, όπως άλλωστε ο σημερινός συμβολαιογράφος, ενδιαφερόταν να αποδώσει τη βούληση των συμβαλλόμενων κατά το δυνατό νομικά ορθή, ενώ η ορθογραφία και η στίξη έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

Μετά από όσα αναφέραμε παραπάνω οι αρχές που ακολουθούνται στην έκδοση των πράξεων του κώδικα είναι οι εξής:

Αποκαταστάθηκε πλήρως η ορθογραφία στο κείμενο, ενώ παρέμεινε ανέπαφος ο γραμματικός και συντακτικός τύπος του κειμένου. Σημειώνεται ότι όλες σχεδόν οι πράξεις είναι γραμμένες ανορθόγραφα και πολλές είναι τόσο πολύ ανορθόγραφες που η κατανόησή τους απαιτεί μεγάλη προσπάθεια. Μόνο τρεις είναι ορθογραφημένες, οι αριθ. 103, 104 και 105, γραμμένες από τον Ιησούιτη ιερέα Ιγνάτιο Λίχτλε. Η φωνητική εκφορά λέξεων, όπου συναντιέται, παραμένει. Οι αυτόγραφες υπογραφές των μαρτύρων παρέμειναν ως έχουν. Επίσης παραμένουν ως έχουν οι αυτόγραφες υπογραφές των νοταρίων, καντζελλαρίων και γραφέων, εκτός από τις περιπτώσεις που δεν περιορίζονται μόνο στο όνομα και στο αξίωμά τους.

Για την αποκατάσταση της ορθογραφίας λόγω της γλώσσας που χρησιμοποιούν οι συντάκτες –γλώσσας με στοιχεία της λόγιας και της

38. Βλ. Ν. Γ. Πολίτης, *Λαογραφία*, 1, 1909, 371.

39. «Προβλήματα εκδόσεως ιστορικών εγγράφων», *Μνημοσύνη*, 8 (1980-1981), 317-356, όπου και «Σύντομον διάγραμμα διά την αντιμετώπισιν των προβλημάτων εκδόσεως νεωτέρων ιστορικών εγγράφων» (σ. 350-356).

40. Οι δύο πρόσφατες εκδόσεις νοταρίων της Νάξου, του Στέφανου Τ(ρ)ουμπίνου από τους Σ. Ε. Ψαρρά – Μ. Campagnolo, ό. π. (17) και του παπα-Στέφανου Αρώνη από τους Σ. Δ. Ήμελλο – Σ. Ε. Ψαρρά, ό. π. (16), με χαρά μας διαπιστώνουμε πως αποβλέπουν στον ίδιο σκοπό. Η δεύτερη ειδικά έκδοση παραπέμπει ρητά στην άποψη του Πολίτη, παραθέτοντας και σχετικό απόσπασμά του (σ. 14, σημ. 92).

λαϊκής— χρησιμοποιείται κατά περίπτωση η γραμματική της απλής καθαρεύουσας ή της δημοτικής. Επιπλέον και ειδικότερα, όταν ο τονισμός μιάς λέξης δεν υπάρχει ή δεν φαίνεται, τονίζεται κατά την κρίση μας στο ορθότερο, ενώ μερικές φορές κρατάμε τον τονισμό που δίνει ο γραφέας, επειδή ίσως έτσι να προσφέρει τη λέξη. Επίσης σε αρκετά σημεία που τονίζεται από το γραφέα μία λέξη και στη λήγουσα και στην παραλήγουσα κρατάμε και τους δύο τονισμούς του⁴¹.

Οι ιδιωματικές λέξεις και τα δάνεια από την ιταλική γλώσσα, όπως και αν εκφέρονται, δεν αλλοιώθηκαν.

Διορθώθηκε η στίξη, η οποία κατά κανόνα είναι ανύπαρκτη στις πράξεις του κώδικα, τα σημεία στίξης όμως προστέθηκαν με φειδώ. Όπου κρίθηκε απαραίτητο, χρησιμοποιήθηκαν διαλυτικά και απόστροφος.

Έγινε χωρισμός λέξεων που ήταν αδικαιολόγητα ενωμένες. Το γράμμα στίγμα (ς) που χρησιμοποιείται πολύ συχνά το αναλύουμε σε “στ” και προβαίνουμε σε χωρισμό των λέξεων που το περιέχουν αν χρειάζεται⁴².

Τέθηκαν κεφαλαία στην αρχή των φράσεων, στα αρχικά των κύριων ονομάτων των προσώπων και στα τοπωνύμια, τόσο στα μονολεκτικά όσο και σ’ αυτά που αποτελούνται από περισσότερες λέξεις.

Το κριτικό σημείο που χρησιμοποιείται για να δηλώσει την ανάλυση βραχυγραφίας (οι παρενθέσεις) τοποθετήθηκε μόνο όπου ήταν απαραίτητο σε περιπτώσεις αμφισβητούμενης ερμηνείας και ιδιαίτερα στα βαφτιστικά ονόματα και στις καταλήξεις που είναι αμφίβολο αν κρατούν το τελικό “ν”, ενώ δεν σημειώνεται κατά κανόνα στα ονόματα μηνών, στα μέτρα, σταθμά, νομίσματα και σε άλλες συνηθισμένες λέξεις όπως, παπάς, και, κ.λπ.

Το κριτικό σημείο που χρησιμοποιείται για να δηλώσει τη φθορά του κειμένου (οι αγκύλες), επειδή οι φθορές είναι πάρα πολλές και στις περισσότερες περιπτώσεις είναι σχεδόν αδύνατο να προσδιοριστεί ο αριθμός των γραμμάτων που λείπουν, κατά παρέκκλιση των καθιερωμένων, περιλαμβάνει πάντοτε τρείς τελείες, δηλαδή [...].

VI. Πίνακες και ευρετήρια

Την έκδοση του κώδικα κατακλείουν πίνακες και αλφαθητικά ευρετήρια:

α) Πίνακας συνοπτικός των πράξεων.

Ο πίνακας περιλαμβάνει τις εξής πέντε στήλες στις οποίες ανα-

41. Βλ. π.χ. Πράξη αριθ. 16: εις την Άγουσα, της Αγούσας· πράξη αρ. 19: τοῦ ἀφέντος ἀλλά και ἀφεντός.

42. Π.χ. εἰζόν=εἰς τόν, εἰςῆς=εἰς τῆς, ἔκονῆς=ἔκονῆς της, ἔχονταςου=ἔχοντάς του.

γράφονται: Στην πρώτη οι πράξεις με τον αύξοντα αριθμό που τους έχει δοθεί στην έκδοση, στη δεύτερη το έτος και η ημερομηνία της καθεμίας πράξης, στην τρίτη το όνομα κατά περίπτωση εκείνου που τη συνέταξε με αναφορά της ιδιότητάς του ως νοτάριου, καντζελλάριου, πρωτονοτάριου, ιερέα κ.λπ., στην τέταρτη ο νομικός χαρακτηρισμός της πράξης και τέλος στην πέμπτη, όπου υπάρχουν, η αναφορά ότι πρόκειται για αντίγραφο και ο τίτλος στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου. Όταν πρόκειται για αντίγραφο τρίτου προσώπου εκτός από τον συντάκτη της πράξης, στην από κάτω σειρά αναγράφονται στη δεύτερη στήλη το έτος και η ημερομηνία και στην τρίτη το όνομα του ή των αντιγραφένων. Στις πράξεις 107-158 αναγράφεται επίσης η αρίθμηση με ελληνικούς αριθμούς (α' - κη') που βρίσκεται στον κώδικα. Για περισσότερη διευκόλυνση του αναγνώστη χρησιμοποιούνται συντομογραφίες. Με τον εν λόγω πίνακα παρέχεται μια εικόνα της όλης συγκρότησης του κώδικα.

β) *Πίνακας γραφένων (νοτάριοι, καντζελλάριοι και άλλοι).*

Το εν λόγω ευρετήριο είναι απαραίτητο λόγω της πληθώρας των προσώπων που εμφανίζονται ως συντάκτες και αντιγραφείς των πράξεων του κώδικα και μπορεί να χρησιμεύσει επιπλέον και σαν συμπλήρωμα και κυριολεκτικά σαν ευρετήριο του προηγούμενου πίνακα. Χρησιμοποιούνται επίσης οι ίδιες συντομογραφίες με τον προηγούμενο πίνακα.

γ) *Ευρετήριο των πράξεων (νομικός χαρακτηρισμός τους).*

Ευρετηριάζονται αλφαριθμητικά οι πράξεις σύμφωνα με το νομικό χαρακτηρισμό που τους έχει δοθεί. Η χρησιμότητα του νομικού χαρακτηρισμού των κειμένων ενός νοταριακού κώδικα και ενός αντίστοιχου ευρετηρίου είναι προφανής. Ειδικά όσον αφορά τον ιστορικό του δικαίου είναι απαραίτητο να δίνονται οι χαρακτηρισμοί με προσοχή, να είναι διατυπωμένοι συνοπτικά και αν είναι δυνατόν μονολεκτικά. Εξυπακούεται ότι πρέπει να τηρείται η νομική ορολογία. Καλό θα είναι να χρησιμοποιούνται σύγχρονοι νομικοί όροι, εφόσον υπάρχουν και ανταποκρίνονται με το περιεχόμενο των πράξεων που χαρακτηρίζονται, έτσι ώστε ο αναγνώστης εύκολα να τους αναγνωρίζει.

δ) *Ευρετήριο ονομάτων.*

Περιλαμβάνονται όλα τα οικογενειακά ονόματα, στα οποία εντάσσονται αλφαριθμητικά τα πρόσωπα, άντρες και γυναίκες. Τα ονόματα των γυναικών λημματογραφούνται κατά κανόνα στο βαφτιστικό τους και συνήθως παραπέμπονται στο επώνυμο του συζύγου ή στο πατρικό τους. Ορισμένα αντρικά ονόματα λημματογραφούνται επίσης στο βαφτιστικό τους, όταν δεν προκύπτει με σαφήνεια αν πρόκειται για επώνυμο ή πατρώνυμο, και όταν αναφέρονται μόνο με το μητρώνυμό τους. Στα ονόματα εντάσσονται και τα εθνικά και οι δεονυμικές και αγιολογικές

αναφορές. Ξεχωριστό ευρετήριο έχει συνταχθεί και ακολουθεί στο τέλος προκειμένου για ονόματα –ιδιαίτερα μαρτύρων– που αναγράφονται με λατινικό αλφάβητο.

ε) *Ευρετήριο τοπωνυμίων.*

Λημματογραφούνται όλα τα ονόματα τόπων, χωριών κ.λπ. Γίνεται ειδική μνεία σε όσα τοπωνύμια δεν αναφέρονται στη Νάξο. Στο λήμμα “άγιος” εντάσσονται μη μονολεκτικές ονομασίες ναών, μονών, χωριών, ακόμα και περιοχών που το περιέχουν. Στα τοπωνύμια εντάσσονται αγροί, αμπέλια, χωράφια, εκκλησίες, γενικά οι ιδιοκτησίες που αναφέρονται με όνομα προσώπου ή οικογενειακό όνομα, όταν κατά περίπτωση κρίνεται πως έχουν θέση τοπωνυμίων περισσότερο, παρά ονομάτων.

στ) *Ευρετήριο νομικών όρων και λέξεων.*

Λόγω της ιδιοτυπίας του κώδικα, ο οποίος περιέχει πράξεις και αντίγραφα πάμπολλων νοταρίων που καλύπτουν πάνω από τρεις αιώνες, έγινε προσπάθεια το ευρετήριο αυτό να είναι ευρύτατο, μπορώντας να χρησιμεύσει και σαν γλωσσάρι. Κατά τα άλλα, αποφεύγονται οι πολύ κοινοί όροι και λέξεις. Με τη συντομογραφία “κ.ά.” δηλώνεται ότι μια λέξη ή νομικός όρος συναντιέται πολύ συχνά, οπότε δίνονται οι αριθμοί μόνο των πρώτων πράξεων. Τούτο ακολουθείται ιδιαίτερα σε περίπτωση που η λέξη ή ο νομικός όρος δεν είναι αξιόλογος. Στο λήμμα “εικόνες” εντάσσονται τα εικονίσματα και τυχόν προσωπογραφίες. Στο τέλος του ευρετηρίου αποδελτιώνονται μερικές λέξεις, ιταλικές, που αναγράφονται με λατινικό αλφάβητο. Επιπλέον τηρούνται οι εξής γενικές αρχές: αα) Δε δηλώνεται η εθνική προέλευση μόνο για τις ιταλικές λέξεις. Αντίθετα δηλώνεται αν πρόκειται για λέξη βενετσιάνικη, τούρκικη κ.λπ. ββ) Δίνονται όλες κατά το δυνατόν οι παραλλαγές-εκφορές μιάς λέξης στα ελληνικά. Γράμματα σε παρένθεση δηλώνουν ότι η λέξη συναντιέται και με αυτά και χωρίς αυτά. Η παύλα, ανάλογα με τη θέση της στην αρχή ή στο τέλος της λέξης επισημαίνει ότι πρόκειται για διαφορετικό τέλος ή αρχή. γγ) Στην αρχή ορισμένων γραμμάτων σημειώνονται γενικά παραπεμπτικά, όταν πρόκειται για σχετικά γενικό κανόνα π.χ. Δ- βλ. και Ντ-, Μπ- βλ. και Π, Ν- βλ. και Δ-, Τ-, Τ- βλ. και Δ-, Ντ-.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

- () = αναλύσεις βραχυγραφιών.
[...] = γράμματα ή λέξεις που λείπουν από φθορά, ανεξάρτητα από τον αριθμό τους (ειδικά για τον κώδικα που εκδίδεται).
[αβγ] = γράμματα ή λέξεις που λείπουν από φθορά ή είναι δυσανάγνωστες και συμπληρώνονται.
[[]] = γράμματα ή λέξεις που διαγράφει ο γραφέας.
{ } = γράμματα ή λέξεις που διαγράφουν οι εκδότες.
<αβγ> = γράμματα ή λέξεις που παρέλειψε ο γραφέας και συμπληρώνονται.
|| || = γράμματα ή λέξεις που προσθέτει ο γραφέας στο περιθώριο.
| | = γράμματα ή λέξεις που προσθέτει ο γραφέας στο διάστιχο.
++ = σημείο προβληματικό, ακατανόητο
< > = χάσματα

Β'. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ*

Δήμητρα ΚΑΡΑΜΠΟΥΛΑ

Ο ελληνικός κώδικας της Βατικανής Αποστολικής Βιβλιοθήκης *Vat. Graec. 2639* περιέχει ναξιακές νοταριακές πράξεις από το 1472 έως και το 1798. Οι παρεχόμενες από τον κώδικα πληροφορίες αναδεικνύουν τις δικαιοπρακτικές και ιδιαιτερότητες του νομικού βίου στην Νάξο κατά την περίοδο τόσο της λατινικής όσο και της οθωμανικής κυριαρχίας. Από την πρώτη περίοδο, αυτής δηλαδή του Δουκάτου του Αιγαίου ή του Αρχιεπελάγου (1207-1494) ο κώδικας *Vat. Graec. 2639* εμπεριέχει τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα, ένα του έτους 1472¹ και δύο του έτους 1482². Από την περίοδο της άμεσης βενετικής κυριαρχίας (1494-1500, 1511-1517) ο κώδικας περιλαμβάνει τρία δικαιοπρακτικά έγγραφα των ετών 1498³, 1503⁴ και 1514⁵, από δε την περίοδο των Κρίσπων [Ιωάννου Δ' Κρίσπου (1517-1564) και Ιακώβου Δ' Κρίσπου (1564-1566)], όταν το νησί κατέστη φόρου υποτελές των Οθωμανών, ο κώδικας περιλαμβάνει 18 δικαιοπρακτικά έγγραφα των ετών 1525⁶, 1528⁷, 1529⁸, 1530⁹, 1536¹⁰, 1537¹¹, 1545¹²,

* Θερμές ευχαριστίες απευθύνονται στους συναδέλφους μου, κ. Λυδία Παπαρήγα-Αρτεμιάδη (Διευθύντρια Ερευνών - Διευθύνουσα ΚΕΙΕΔ) και στον κ. Ι. Χατζάκη (Κύριο Ερευνητή) για τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις τους και τις βιβλιογραφικές υποδείξεις τους.

1. 13 Μαρτίου 1472, *Vat. Graec. 2639* αρ. 107.

2. [8] Μαρτίου 1482, *Vat. Graec. 2639* αρ. 108 και 30 Δεκεμβρίου 1482, *Vat. Graec. 2639* αρ. 109.

3. 7 Ιανουαρίου 1498, *Vat. Graec. 2639* αρ. 110.

4. 14 Σεπτεμβρίου 1503, *Vat. Graec. 2639* αρ. 112.

5. 21 Αυγούστου 1514, *Vat. Graec. 2639* αρ. 115.

6. 31 Δεκεμβρίου 1525, *Vat. Graec. 2639* αρ. 111.

7. 1 Ιουνίου 1528, *Vat. Graec. 2639* αρ. 113.

8. 29 Νοεμβρίου 1529, *Vat. Graec. 2639* αρ. 114.

9. 2 Μαΐου 1530, *Vat. Graec. 2639* αρ. 2639 114α.

10. 21 Μαΐου 1536, *Vat. Graec. 2639* αρ. 116.

11. 21 Φεβρουαρίου 1537, *Vat. Graec. 2639* αρ. 117.

12. 10 Ιανουαρίου 1545, *Vat. Graec. 2639* αρ. 118.

1548¹³, 1549¹⁴, 1552¹⁵, 1554¹⁶, 1555¹⁷, 1558¹⁸, 1560¹⁹, 1561²⁰, 1562²¹. Από την περίοδο του Ιωσήφ Νάξη, του «ιουδαϊκού δουκάτου» (1566-1579), ο κώδικας περιλαμβάνει δέκα δικαιοπρακτικά έγγραφα των ετών 1567²², 1568²³, 1571²⁴, 1572²⁵, 1574²⁶, 1575²⁷ και 1576²⁸. Τα υπόλοιπα δικαιοπρακτικά έγγραφα, εκ των οποίων το πρώτο ανάγεται στο έτος 1580²⁹, το δε τελευταίο στο έτος 1798³⁰ είναι της περιόδου της αμιγούς οθωμανικής κυριαρχίας. Η εικόνα αυτή καθιστά απαραίτητη μία σύντομη αναδρομή στην ιστορική πορεία των Κυκλάδων και ιδιαίτερα της Νάξου.

Ι. Ιστορική Επισκόπηση

Μετά την τέταρτη σταυροφορία³¹ και την άλωση της Κωνσταντινού-

13. 16 Μαΐου 1548, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 119.

14. 14 Ιανουαρίου 1549, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 121.

15. 20 Νοεμβρίου 1552, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 122 και 20 Νοεμβρίου 1552, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123.

16. 18 Νοεμβρίου 1554, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 124.

17. 20 Δεκεμβρίου 1555, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 και αρ. 126.

18. 2 Ιανουαρίου 1558, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 127.

19. 8 Ιανουαρίου 1560, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128.

20. 25 Ιουλίου 1561, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 129.

21. 23 Απριλίου 1562, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 130.

22. 25 Απριλίου 1567, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131 και 11 Μαΐου 1567, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131α.

23. 6 Αυγούστου 1568, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 132 και 16 Οκτωβρίου 1568, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 133.

24. 1571, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 120.

25. 10 Αυγούστου 1572, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 135, 11 Οκτωβρίου 1572, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 135α και 2 Νοεμβρίου 1572, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 136.

26. 17 Ιουλίου 1574, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 137.

27. 4 Ιανουαρίου 1575, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 134.

28. 14 Απριλίου 1576, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 138.

29. 15 Μαρτίου 1580, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 139.

30. 14 Ιουνίου 1798, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 106.

31. Για την Δ' Σταυροφορία και τις επιπτώσεις της, βλ. ενδεικτ. N. Oikonomidès, «La décomposition de l'empire byzantine à la veille de 1204 et les origines de l'empire de Nicée: à propos de la Partitio Romaniae», *Πρακτικά 15ου Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, Ἀθήνα 1976, (στο εξής, Oikonomidès, *La décomposition de l'empire byzantine*), σσ. 3-28· J. Richard, «La féodalité de l'Orient Latin et le mouvement communal: un état des questions», στον τόμο *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident Méditerranéen (Xe-XIIIe siècles)*, Roma 1980, σσ. 651-665· N. P. Zacour-H. W. Hazard, «The impact of the crusades on the Near East, Venice and the Crusades», στον τόμο M. Setton-M. Kenneth (edd.), *A History of the Crusades*, τ. V, Madison, Wisconsin, 1985, (στο εξής, Zacour-Hazard,

πολης τον Απρίλιο του 1204, ένα μεγάλο μέρος της βυζαντινής αυτοκρατορίας περιήλθε στην κυριαρχία των δυτικών δυνάμεων. Οι σταυροφόροι με τη συνθήκη διανομής, την *Partitio Terrarum Imperii Romaniae*³², διέννημαν μεταξύ τους τα εδάφη της αυτοκρατορίας. Σημαντική μερίδα από αυτά έλαβε και η Δημοκρατία του Αγίου Μάρκου³³ ως αντάλλαγμα, για την αποφασιστική της συμβολή (ιδιαίτερα αυτή του Δόγη Enrico Dandolo), στη μεταφορά των σταυροφορικών στρατευμάτων. Το γεγονός αυτό επέτρεψε στη Γαληνοτάτη να οργανώσει ένα εκτεταμένο αποικιακό κράτος και να αποκτήσει τον ουσιαστικό έλεγχο του εμπορίου στην ανατολική Μεσόγειο³⁴. Μέσα σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο, το έτος

The impact of the crusades on the Near East), σσ. 379-451· P. Lock, *Οι Φράγκοι στο Αιγαίο 1204-1500*, Αθήνα 1998, σ. 91· D. Jacoby, «From Byzantium to latin Romania: Continuity and Change», στον τόμο *Latin and Greeks in the Eastern Mediterranean after 1204*, Aldershot 2008, σσ. 1-44· T. Madden (ed.), *The Fourth Crusade: Event, Aftermath and Perceptions*, Aldershot 2008, σσ. 1-184. Πρβλ. επίσης και τον τόμο μελετών του J. Richard, *Croisades et États latin d'Orient*, London 1992.

32. Σχετικά με την *Partitio Terrarum Imperii Romaniae* βλ. G. Tafel - G. Thomas, *Urkunden zur älteren Handels und Staatsgeschichte der Republik Venedig*, τ. I, Wien 1956, σσ. 464-468· A. Carile, «Partitio Terrarum Imperii Romaniae», *Studi Veneziani* 7 (1965), 125-305· πρβλ. επίσης Oikonomidès, *La décomposition de l'empire byzantine*, σσ. 3-28.

33. Το ζήτημα εάν οι Κυκλάδες ανατέθηκαν, με βάση την *Partitio* στην Βενετία είναι αμφισβητούμενο. Θετική άποψη έχουν εκφράσει η Χ. Μαλτέζου, «Λατινοκρατούμενη Έλλάδα-Βενετικές και Γενουατικές Κτήσεις», *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους Θ'*, Αθήνα 1980, σ. 263 και ο W. Miller, *Η Φραγκοκρατία στην Ελλάδα*, Αθήνα 1960, (στο εξής, Miller, *Η Φραγκοκρατία*), σ. 84. Βλ. όμως αντιθέτως R. Wolff-H. Hazard (eds.), «The later Crusades 1189-1311», στον τόμο M. Setton-M. Kenneth (eds.), *A History of the Crusades*, τ. II, Madison, Wisconsin 1969, σσ. 191-192. Την άποψη, ότι οι Κυκλάδες παραχωρήθηκαν στους Φράγκους έχουν υποστηρίξει οι Zacour-Hazard, *The impact of the crusades on the Near East*, σ. 429.

34. Βλ. ενδεικτικά Χ. Γάσπαρης, «Βυζάντιο και Βενετία. Η Βενετική Διείσδυση στην Ανατολή», στον τόμο *Venetiae quasi alterum Byzantium. Όψεις της Ιστορίας του Βενετοκρατούμενου Ελληνισμού. Αρχαικά τεκμήρια*, Αθήνα 1993, σσ. 81-118· του ιδίου, «Venetiae quasi alterum Byzantium», σσ. 120-172· D. Jacoby, «The Venetian presence in the Latin Empire of Constantinople (1204-1261): The Challenge of Feudalism and the Byzantine Inheritance», *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik* 43 (1993), 141-201 (=D. Jacoby, *Byzantium, Latin Romania and the Mediterranean*, Aldershot 2001, no. VI)· Claire Judde de Larivière, *Naviguer, commercer, gouverner. Économie maritime et pouvoirs à Venise (Xve -XVIe siècles)*, Leiden-Boston 2008· Maria Pedani, *Venezia porta d'Oriente*, Bologna 2010 (βλ. για τη παραπάνω βιβλιογραφία, όπως και περαιτέρω βιβλιογραφικές παραπομπές Ι. Χατζάκης, *Περίγραμμα Ιστορίας του μεταβυζαντινού δικαίου του λατινοκρατούμενου ελληνισμού. Τα λατινικά, ιταλικά και γαλλικά κείμενα (Πραγματεία της Ακαδημίας Αθηνών 65)*, Αθήνα 2012, (στο εξής, Χατζάκης, *Περίγραμμα*), σ. 87 σημ. 7.

1204, ο ανηψιός του Δόγη, Βενετός, Μάρκος Sanudo³⁵, καταλαμβάνει την Νάξο και άλλα παρακείμενα νησιά, (πλήν της Τήνου και της Μυκό-νου) ιδρύοντας το δουκάτο της Νάξου ή του Αρχιπελάγους³⁶. Ο Sanudo κυβέρνησε την Νάξο έως το 1227, οπότε και απεβίωσε αφήνοντας ως διάδοχό του το γιο του Άγγελο Sanudo. Αξίζει εδώ να τονισθεί ότι ο Marco Sanudo και οι διάδοχοί του παρά τη βενετική καταγωγή τους δεν αναγνώρισαν την επικυριαρχία της Βενετίας επί του Δουκάτου της Νάξου αλλά δήλωσαν υποτέλεια στον Λατίνο αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης³⁷, ο οποίος αναγνώρισε τις κτήσεις του Sanudo απονέμοντάς του τον τίτλο του Δούκα. Η επικυριαρχία αυτή διήρκεσε εντέλει μέχρι το έτος 1248, οπότε η Νάξος μεταβιβάστηκε στους Βιλλεαρδουίνους, τους Φράγκους δηλαδή ηγεμόνες της Πελοποννήσου, για να περιέλθει το 1278 στην εξουσία των Ανδεγαυών της Σικελίας³⁸, οι οποίοι εν τω μεταξύ είχαν αποκτήσει τον έλεγχο της φραγκοκρατούμενης Πελοπον-

35. Σχετικά με την κατάκτηση των νησιών του Αιγαίου Πελάγους από τον Marco Sanudo βλ. Τζ. Ραβενιάνι, «Το Δουκάτο του Αρχιπελάγους από τη βενετική κατάκτηση έως την επαύριο της πτώσης της Λατινικής αυτοκρατορίας», στον τόμο *Το Δουκάτο του Αιγαίου (Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007)*, Αθήνα 2009, (στο εξής, Ραβενιάνι, *Το Δουκάτο του Αρχιπελάγους*), σσ. 55-71.

36. Στο Δουκάτο υπήχθησαν αρχικά ή μετέπειτα οι νήσοι Πάρος, Σίφνος (στην οποία εδυνάστευε ο Ισπανός Δακωρόνιος), Σαντορίνη, Ίος, Κίμωλος, Φολέγανδρος, Κύδνος, Σύρος, Μήλος και Σίκινος (βλ. σχετ. Γ. Βισβίτζης, «Τινά περί τῶν προικῶν ἐγγράφων κατὰ τὴν Βενετοκρατίαν καὶ τὴν Τουρκοκρατίαν», *Ἐπετηρίς Κέντρου Ἑρεύνης Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 1968, (στο εξής: Βισβίτζης, *Τινά περί τῶν προικῶν ἐγγράφων*), 14 σμ. 2.

37. Βλ. ενδεικτικά D. Jacoby, *La féodalité en Grèce médiévale. Les «Assises de Romanie» sources, application et diffusion*, Paris-La Haye 1971· P. Edbury, «Feudal obligations in the latin East», *Byzantion* 47 (1977), 328-356· A. Carile, «Signoria rurale e feudalismo nell'impero latino di Constantinopoli (1204-1261)», στον τόμο *Structures féodales et féodalisme dans l'Occident Méditerranéen (Xe-XIIIe siècles)*, Roma 1980, σσ. 666-678· B. Arbel-B. Hamilton-D. Jacoby (eds.), *Latins and Greeks in the Eastern Mediterranean after 1204*, London 1989· D. Jacoby, «New Evidence on the Greek Peasantry in Latin Romania», *Porphyrogenita Essays on the History and Literature of Byzantium and the Latin East in Honour of Julian Chrysostomides*, Aldershot 2003, σσ. 239-252.

38. Ακόμα και τον 14ο αιώνα ο δούκας της Νάξου βεβαιώνει ότι είναι υποτελής του βασιλιά Ροβέρτου της Νάπολης μέσω της πριγκίπισσας της Αχαΐας Ματθίλδης της Ανδηγαυής (του Αινώ, Mahaut de Hainut, εγγονής του Γουλιέλμου Βιλλεαρδουίνου). Επίσης το 1325 ο δούκας της Νάξου συμμετέχει στο στρατό του Ανδηγαυού πρίγκηπα της Αχαΐας Ιωάννη της Γραβίνας (βλ. σχετ. Γ. Κατσένης «Οι Ασσίζες της Ρωμανίας και το Δουκάτο του Αρχιπελάγους», στον τόμο *Το Δουκάτο του Αιγαίου (Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007)*, Αθήνα 2009, (στο εξής, Κατσένης, *Οι Ασσίζες της Ρωμανίας*), σ. 108.

νήσου και κατά συνέπεια την επικυριαρχία των Κυκλάδων³⁹. Κάτω από αυτές τις συνθήκες το Δουκάτο του Αιγαίου ή του Αρχιπελάγους απετέλεσε για τέσσερεις περίπου αιώνες (1207-1580) μία ανεξάρτητη ηγεμονία υπό την κυριαρχία δουκών βενετικής καταγωγής⁴⁰, ενώ από τον 15ο αιώνα (1494) περιήλθε στην άμεση (1494-1500, 1511-1517) ή έμμεση κυριαρχία της Βενετίας ([Ιωάννου Δ' Κρίσπου (1517-1564) και Ιακώβου Δ' Κρίσπου (1564-1566)]), όπου και θα παραμείνει μέχρι και την κατάκτησή του από τους Τούρκους το 1566.

Αν και η Βενετία κατάφερε να αναγνωρισθεί ως επικυρίαρχος του δουκάτου μόλις από το έτος 1494⁴¹, επέβαλλε τον έλεγχο της στα νησιά των Κυκλάδων και σε προγενέστερες περιόδους. Άλλωστε, η βενετική καταγωγή των ηγεμόνων του δουκάτου καθιστούσε τη Γαληνοτάτη ένα σταθερό ρυθμιστικό παράγοντα και της παρείχε τη δυνατότητα να διαμορφώσει αποικιακή πολιτική, προσαρμοζόμενη στις εκάστοτε ιδιαίτερες γαιοπολιτικές και δικαιοκές συνθήκες. Με βάση αυτά τα δεδομένα διαμορφώθηκε στη νησιωτική περιοχή των Κυκλάδων ένα ιδιότυπο καθεστώς, το οποίο επέτρεψε στους αφέντες των νήσων να διατηρήσουν την αυτονομία τους ως υποτελείς των Φράγκων, τελώντας παράλληλα

39. Συγκεκριμένα ο Λατίνος αυτοκράτορας παραχώρησε την επικυριαρχία του Δουκάτου του Αιγαίου το έτος 1248 στον Πρίγκηπα του Μορέως Γουλιέλμο Β' Βιλλεαρδουίνο, ο οποίος προέβη σε συμφωνία με τον Κάρολο τον Ανδηγαυό, βασιλιά της Σικελίας, να του παραχωρήσει μετά την αποβίωσή του την επικυριαρχία του Πριγκηπάτου της Αχαΐας και του Δουκάτου του Αρχιπελάγους. Για το λόγο αυτό μετά το θάνατο του Γουλιέλμου το έτος 1278, ο δούκας Μάρκος Sanudo ο Β' γίνεται υποτελής του βασιλιά Καρόλου του Ανδηγαυού. Για το όλο ζήτημα βλ. Κατσένης, Ασσίζες της Ρωμανίας, σ. 107· πρβλ. και Ο. Μίλλερ, *Ιστορία της Φραγκοκρατίας εν Ελλάδι*, μετάφρ. Σ. Λάμπρου, τ. Α'-Β', Αθήναι 1909/1910, (στο εξής, Μίλλερ), σ. 337.

40. Η δυναστεία που ίδρυσε ο Μάρκος Σανούδος διήρκεσε ως το 1383, οπότε τη διοίκηση του δουκάτου ανέλαβε η βερονέζικης καταγωγής οικογένεια των Κρίσπων [Cri(e)spo] μέχρι το 1566, έτος κατάλυσης του δουκάτου από τους Οθωμανούς. Βλ. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131 (25 Απριλίου 1567): *του μεγαλειοτάτου και ποτε Ντομήνιγου Κρίσπου*, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 109 (30 Δεκεμβρίου 1482), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 111 (31 Δεκεμβρίου 1525), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117 (21 Φεβρουαρίου 1537), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 129 (25 Ιουλίου 1561), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146 (18 Οκτωβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 156 (7 Νοεμβρίου 1597) και τέλος *Vat.Graec.* 2639 αρ. 13 (15 Μαΐου 1713).

41. Από την περίοδο 1494-1500 υπάρχουν αναφορές Βενετών κυβερνητών της Νάξου βλ. Ν. Γ. Μοσχονάς, «Η Βενετική Παρουσία στο Αιγαίο», στον τόμο *Το Δουκάτο του Αιγαίου (Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007)*, Αθήνα 2009, (στο εξής Μοσχονάς, Η Βενετική Παρουσία), σ. 41. Το πρώτο έγγραφο από την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι του έτους 1498 (7 Ιανουαρίου 1498, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 110) το δε τελευταίο του έτους 1562 (23 Απριλίου 1562, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 130).

υπό την άμεση επιρροή και προστασία της Βενετίας, η οποία σε περιόδους σοβαρής κρίσης δεν δίσταζε να καταλάβει έστω και προσωρινά κάποια από αυτά τα νησιά αναλαμβάνοντας η ίδια την άμεση διακυβέρνησή τους.

Στην Νάξο, όπως εξάλλου και στα υπόλοιπα νησιά, οι Λατίνοι κατακτητές εισήγαγαν φεουδαρχικές πρακτικές⁴². Βέβαια, όπως έχει διαπιστωθεί, επρόκειτο για την εφαρμογή φραγκικών φεουδαρχικών δεσμών, εμπλουτισμένων με στοιχεία προϋπάρχοντος τοπικού εθιμικού δικαίου⁴³ και όχι για αυτούσια μεταφορά δυτικών προτύπων. Αυτός ο συγκεκρισμός των δυτικών και των βυζαντινών πρακτικών, θα οδηγήσει στη δημιουργία μίας ιδιότυπης φεουδαρχίας, προσαρμοσμένης στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούσαν στο Αιγαίο κατά τον Ύστερο Μεσαίωνα⁴⁴.

Σε κάθε περίπτωση η εξέλιξη του δικαίου ακολούθησε διαφορετική τροχιά στις φραγκοκρατούμενες περιοχές από ότι στη βενετοκρατούμενη Ελλάδα λόγω της ετερότητας των κρατικών μορφωμάτων. Από τη στιγμή όμως που η Βενετία εμφανίζεται ως επικυρίαρχος του Δουκάτου του Αιγαίου, αναγνώρισε προϋπάρχοντες δεσμούς προσαρμοσμένους ήδη στην πραγματικότητα και ευνόησε τη διατήρηση του φεουδαρχικού δικαίου μέσα σε ένα πλαίσιο που δεν ήταν αντίθετο προς τα συμφέροντά της. Για το λόγο αυτό στα υπό την προστασία της εδάφη, πλήν της εφαρμογής του βενετικού δικαίου, το οποίο κάνει έντονη την παρουσία στις εμπορικές σχέσεις, συνυπάρχουν το τοπικό δίκαιο και το δίκαιο των Ασσιζών της Ρωμανίας⁴⁵. Άλλωστε και στο Πριγκιπάτο του Μορέως,

42. Για την επιβολή φεουδαλικού καθεστώτος στην Νάξο βλ. Π. Ζερλέντης, *Φεουδαλική Πολιτεία εν τη νήσω Νάξω*, Έρμούπολις 1925, (στο εξής, Ζερλέντης, *Φεουδαλική Πολιτεία*), σ. 12 επ.· του ιδίου «Γράμματα Φράγκων Δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (αυλγ-αφξδ)», *Byzantinische Zeitschrift* 13 (I) (1904), 139: «Ἡ νήσος Νάξος χειρωθεῖσα ὑπὸ Μάρκου Σανούτου διήρηται εἰς τόσα τιμάρια εἰς τὸν παρ' αὐτοῦ γεγόμενον ἀναδασμὸν ὅσας εἶχε κώμας, ἃ ἐδόθησαν κατ' εὐνοίαν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, οἱ δὲ ἐπιχώριοι διήρηνται εἰς ἀπελευθέρους, βασιμούλους καὶ δούλους. Εἰς τοὺς ἐλευθέρους παρεῖχεν ὁ δούξ κατ' εὐνοίαν γῆν μετ' ἐπικυριαρχικοῦ τέλους, φέουδον καλουμένην».

43. Για την καταγωγή των γενικών αρχών του εθιμικού δικαίου βλ. Γ. Βισβίτης, «Τινὰ περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας μέχρι καὶ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835», *Ἀθηνᾶ* 53 (1949), (στο εξής, Βισβίτης, *Τινὰ περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων*), 240 σημ. 2.

44. Βλ. Α. Κωτσάκης, «Σχέσεις Ελλήνων Ορθοδόξων και Λατίνων στις Κυκλάδες κατά την εποχή του Δουκάτου του Αιγαίου (13ος-16ος αιώνας)», στον τόμο *Το Δουκάτο του Αιγαίου (Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007)*, Αθήνα 2009, (στο εξής, Κωτσάκης, *Σχέσεις Ελλήνων Ορθοδόξων και Λατίνων*), σ. 314.

45. C. Sathas (ed.), *Assisae et leges cypriae et alia – Ασσιζαι του Βασιλείου των Ιεροσολύμων και της Κύπρου, κυπριακοί νόμοι, βυζαντινά συμβόλαια, κρητικά διαδήκai*, *Bibliotheca Graeca Medii Aevi – Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη*, τ. VI, Παρίσι 1877.

όπως έχει σχετικά παρατηρήσει ο Α. Αδαμαντίου⁴⁶, ίσχυαν παράλληλα ποικίλες δικαιοκές τάξεις, το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο, οι Ασσίζι της Ρωμανίας, τα εγχώρια τοπικά έθιμα και τέλος το κανονικό δίκαιο της Δυτικής Εκκλησίας για τους Λατίνους και της Ανατολικής για του Έλληνες. Παρόλο δηλαδή που σε θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο η «αρχή της προσωπικότητας του δικαίου» εφαρμόζεται⁴⁷, οι διαμορφωθείσες δικαιοκές συνθήκες από τη συμβίωση και την επιμειξία των κατακτητών με τους κατακτημένους, έκαναν επιτακτική την ανάγκη μίας πιο σφαιρικής επίλυσης των δικαιοκών διαφορών.

Αντίστοιχες παρατηρήσεις μπορούν να γίνουν και για τους κοινοτικούς δεσμούς⁴⁸. Η υπάρχουσα βυζαντινή παράδοση συναντήθηκε και σε αυτήν την περίπτωση με τους φεουδαρχικούς δεσμούς, δημιουργώντας ένα ιδιότυπο καθεστώς τοπικής διακυβέρνησης. Από τις πράξεις του κώδικα αποδησαυρίζονται τίτλοι και αξιώματα με όχι πάντοτε ασφαλώς καθοριζόμενο περιεχόμενο όπως: *γοβερνατόρος*, κυβερνήτης δηλαδή του νησιού (1514)⁴⁹, *καπετάνιος* (1594)⁵⁰, *ντεζαουράριος* (1555 και 1566)⁵¹, *ακροστιχάρης* (1552 και 1575)⁵² κτλ. Στο πλαίσιο αυτό η λειτουργία της

46. Α. Αδαμαντίου, «Τα Χρονικά του Μορέως», *Δελτίον Ιστορικής καί Έθνολογικής Έταιρείας* 6 (1906) σσ. 461-2, 649, 652 έπ., βλ. και Π. Ζέπου, «Τό Δίκαιον εις τό Χρονικόν του Μορέως», *Έπετηρίς Έταιρείας Βυζαντινών Σπουδών* 18 (1948), 202-220, όπως και Γ. Μαριδάκης, *Η έν Γλαρέντζα δίκη (1276) μεταξύ Βιλλεαρδουίνου Πρίγκιπα Μορέως καί της Μαργαρίτας του Πασσαβά*, Αθήναι 1958· πρβλ. Βισβίτης, Τίνα περί των προικίων έγγράφων, 16 σημ. 1.

47. Στον τομέα του ιδιωτικού δικαίου, ποικίλλοι παράγοντες καθιστούν τους επικυρίαρχους χαλαρότερους στη νομική μεταχείριση των κατακτημένων, αφήνοντας τους τις περισσότερες φορές να δικαιοπράκτουν με βάση το δικό τους δικαϊκό σύστημα (αρχή της προσωπικότητας του δικαίου) βλ. Χατζάκης, *Περίγραμμα*, σ. 83· πρβλ. επίσης D. Tsourka-Papastathi, «Les institutions du droit privé: Mécanismes d' équilibre entre systèmes de droit concourants et concurrents», *Byzantina-Metabyzantina. La périphérie dans le temps et l' espace, Actes de la 6e Séance plénière du XXe Congrès international des études byzantines*, Paris 2003, σσ. 146-150, ειδικότερα δε 156-157.

48. Βλ. για τις κοινότητες ευγενών-φεουδαρχών Α. Παπαδιά-Λάλα, *Ο δεσμός των αστικών κοινοτήτων στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας (13ος-18ος αι.)*, Βενετία 2004, (στο εξής, Παπαδιά-Λάλα, *Ο δεσμός των αστικών κοινοτήτων*), σσ. 51-157.

49. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 115 (21 Αυγούστου 1514).

50. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 152 (19 Σεπτεμβρίου 1594).

51. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128 (8 Ιανουαρίου 1560).

52. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 134· (4 Ιανουαρίου 1575)· βλ. σχετ. Α. Βακαλόπουλος, «Οί Κοινότητες», *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους Ι'*, Αθήνα 1974, (στο εξής, Βακαλόπουλος, *Οί Κοινότητες*), σ. 154.

κούρτης του δούκα⁵³, η εισαγωγή και εφαρμογή του φεουδαλικού δικαίου, τα νομικά ζητήματα που προέκυπταν στη διαδοχή των φεουδαρχών και η σύνταξη διπλωματικών εγγράφων καθιστούσε προφανή την ανάγκη όχι μόνον μίας ισχυρής καγκελλαρίας, αλλά και της παρουσίας νομικού σε αυτή. Πρόκειται για τον καγκελλάριο ή καντζελλάριο ή καντζηλλιέρη, αξίωμα το οποίο σήμαινε το γραμματέα του ηγεμόνα, του δούκα⁵⁴ και εν γένει της αρχής⁵⁵. Αντίστοιχα οι νοτάριοι στους αιώνες της δυτικής κυριαρχίας είχαν τις αρμοδιότητες ενός σύγχρονου συμβολαιογράφου δίνοντας νομική μορφή στη βούληση των μερών, συντάσσοντας εν προκειμένω τα κατάλληλα έγγραφα και εκδίδοντας έγκυρα και αξιόπιστα αντίγραφα⁵⁶. Η άντληση νομιμότητας από κάποια πολιτική ή εκκλησια-

53. Αυτή υπήρχε μέχρι τον 15ο αιώνα, οπότε οι δίκες υπήχθησαν στη δικαιοδοσία της βενετικής Δημοκρατίας· βλ. G. Recoura, *Les Assises de Romanie*, Paris 1900, σ. 56· πρβλ. Ί. Βισβίξης, «Οί κοινοί καγκελλάριοι της Νάξου επί Τουρκοκρατίας», *Ανατύπωσης ἐκ τοῦ Ἀρχείου Ἰδιωτικοῦ Δικαίου*, 12 (1945), (στο εξής, Βισβίξης, *Οί κοινοί καγκελλάριοι*), 13 σημ. 1. Σε δικαιοπρακτικό έγγραφο του 1537 (21 Φεβρουαρίου 1537, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117) ως δικαστήριο του Δουκάτου αναφέρεται ἡ γιουντίτζιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας αὐθεντίας, δηλ. του Δούκα, χωρίς άλλες πληροφορίες σχετικά με τη σύσταση και λειτουργία αυτού του δικαστηρίου. Στα έγγραφά μας οι όροι γιουντίτζιον και κρίσις χρησιμοποιούνται όχι με την έννοια της δίκης αλλά του δικαστηρίου: *Vat.Graec.* 2639 αρ. 5 (22 Απριλίου 1710), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 30 (15 Σεπτεμβρίου 1720), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 34 (9 Απριλίου 1722), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 36 (16 Σεπτεμβρίου 1726), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 48 (2 Απριλίου 1742), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117 (21 Φεβρουαρίου 1537), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 127 (2 Ιανουαρίου 1558), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 132 (6 Αυγούστου 1568), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 139 (15 Μαρτίου 1580), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146 (18 Οκτωβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 150 (13 Αυγούστου 1592), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 151 (22 Σεπτεμβρίου 1593), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 155 (29 Αυγούστου 1597). Πρβλ. Ί. Βισβίξης, «Ναξιακά νοταριακά έγγραφα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Δουκάτου τοῦ Αἰγαίου (1538-1577)», *Ἐπετηρίς Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 4 (1951), (στο εξής, Βισβίξης, *Ναξιακά νοταριακά έγγραφα*), 119 σημ. 4, όπου αναφέρονται τα συναφή έγγραφα αρ. 39, 41, 45, 54, 55.

54. 21 Αυγούστου 1514, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 115: Ἐγὼ Μπεονάρδος Γάτος Πατούργου φανερός καὶ βασιλικὸς ἐξουσιαστικὸς νοδάρως ὀρδιανιαστικὸς καντζηλλιέρης τοῦ ἐγλαμπρότατου Δούκα καὶ καθιερώτατου γοβερνατόρου Ἀξίας ἐπόγραφα...

55. Με την έννοια αυτή απαντά ο τύπος καντζελλάριος και καντζηλλιέρης σε ελληνικά έγγραφα του 15ου αιώνα των Αθηνών και των Πατρών [M. Buchon, *Nouvelles Recherches Historiques*, Paris 1843, τ. II, σσ. 290-292 και στον τόμο F. Miklosich, I. Müller, *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana*, Wien 1860-1890, τ. I-VI (στο εξής, Miklosich et Müller, *Acta*), τ. III, σ. 256· βλ. επίσης E. Gerland, *Neue Quellen des lateinischen Erzbistums Patras*, Leipzig 1903, σσ. 220 και 233· πρβλ. επίσης Βισβίξης, *Οί κοινοί καγκελλάριοι*, 3.

56. Βλ. σχετ. A. Petrucci, *Notarii. Documenti per la storia del Notariato Italiano*, Milano 1958, σσ. 3-17· πρβλ. σχετ. Γ. Χατζάκης, «Οι διαθήκες από το σωζόμενο κατά-

στική εξουσία προσέδιδε αξιοπιστία στις πράξεις τους, θέτοντάς τις υπό το κύρος της. Παρόμοια νομιμοποίηση μπορεί να αντλείται είτε από την αυτοκρατορική, βασιλική αυθεντία (*imperiale auctoritate*)⁵⁷ είτε από την αποστολική έδρα (*apostolica auctoritate*)⁵⁸ είτε τέλος από τη βενετική εξουσία (*veneta auctoritate*). Στον *Vat.Graec.* 2639 απαντά κανείς μόνον τις δύο πρώτες περιπτώσεις.

Η επικυριαρχία του Δουκάτου, αρχικά από τον Γάλλο αυτοκράτορα, και μετέπειτα από τον Καμπανό Πρίγκιπα του Μορέα, είχε ως αποτέλεσμα την εισροή στο Δουκάτο εκτός των Βενετών⁵⁹ σημαντικού αριθμού Γάλλων, Ισπανών και άλλων δυτικών⁶⁰. Όπως είναι αυτονόητο, η δυναμική παρουσία των Λατίνων στην περιοχή είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση στην Νάξο λατινικής αρχιεπισκοπής⁶¹ με αντίστοιχη εισαγωγή δεσμών της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί

στιχο του νοταρίου Κρήτης (και Βενετίας?) Antonius Marci», *Μνημοσύνη* 15 (2001-2002), (στο εξής, Χατζάκης, Οι διαθήκες), 207-224, ειδικότερα δε 208 σημ. 3.

57. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142 (9 Αυγούστου 1581): *Σταμάτης Τουρούς από άφεντικής εξουσίας νοτάριος*.

58. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 107 (13 Μαρτίου 1472): *νουδάρος και αποστολικός ταβουλάριος*, αρ. 108 ([8] Μαρτίου 1482): *νοτάριος και αποστολικός ταβουλάριος*, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 112 (14 Σεπτεμβρίου 1503): *νοτάριος και αποστολικός ταβουλάριος*, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 116 (21 Μαΐου 1536): *αποστολικός νοτάριος της άφεντικής εξουσίας*, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117 (21 Φεβρουαρίου 1537): *αποστολικός νοτάριος της άφεντικής εξουσίας*· βλ. σχετ. και Κ. Λαμπρινός, *Michiel Gradenigo, Νοτάριος στη Δουκική Γραμματεία του Χάνδακα, Libro 1593-1617*, Αθήνα 2010, σσ. 35-40· όπου και η παλαιότερη βιβλιογραφία. Ειδικότερα βλ. Μ. Pedani Fabris, «*Veneta auctoritate notarius*», *Storia del notariato veneziano (1514-1797)*, Milano 1966· πρβλ. Χατζάκης, Οι διαθήκες, 209.

59. Γκ. Σαιντ Γκυλλαίν, «Ιππότες, φεουδάρχες, αστοί και άλλοι υποτελείς. Οι μορφές κοινωνικής υπεροχής στις δεσποτείες των Κυκλάδων (13ος-15ος αιώνας)», στον τόμο *Το Δουκάτο του Αιγαίου (Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007)*, Αθήνα 2009 (στο εξής, Γκυλλαίν, Ιππότες, φεουδάρχες, αστοί και άλλοι υποτελείς), σσ. 123-147.

60. Βλ. Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου, «Ειδήσεις για τους Δυτικούς στα Νησιά του Αιγαίου 13ος-14ος αιώνας», στον τόμο *Το Δουκάτο του Αιγαίου (Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007)*, Αθήνα 2009, σσ. 73-85.

61. Βλ. σχετικά με την Μητρόπολη την Λατίνα *Vat.Graec.* 2639 αρ. 43 (6) ([.] Φεβρουαρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 63 (9 Δεκεμβρίου 1747), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 74 (2 Ιανουαρίου 1753), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 75 (2 Ιανουαρίου 1753) και την κυρά μας την Μητρόπολη *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555)· πρβλ., όσον αφορά την Μητρόπολη τη Ρωμείκη *Vat.Graec.* 2639 αρ. 37· (9 Οκτωβρίου 1726). Σχετικά με την ίδρυση των φραγκικών επισκοπικών θρόνων από τον πάπα Ιννοκέντιο Γ' το 1205 βλ. Ζερλέντης, Φεουδαλική Πολιτεία, σ. 7 έπ· πρβλ. Έ. Ρεμουνδος, «Κατάλογος Λατίνων αρχιεπισκόπων και μητροπολιτών Νάξου (1252-1974)», *Δελτίον Έραλδικής και Γενεαλογικής Έταιρείας Ελλάδος* 3 (1982), 125-160.

ο δεσμός του πατριμονίου⁶², η περιουσία δηλαδή που διδόταν από τους γονείς στον μέλλοντα ιερέα για τη συντήρησή του. Το πατριμόνιο παρέμενε, μετά το θάνατο του ιερέα, ως δωρεά στην εκκλησία, με αντίστοιχη υποχρέωση τέλεσης ορισμένων λειτουργιών υπέρ της αναπαύσεως της ψυχής του νεκρού. Με αυτόν τον τρόπο, με την πάροδο των αιώνων, η λατινική αρχιεπισκοπή και ιδιαίτερα οι λατίνοι κληρικοί, οι οποίοι ήταν *ex officio* σημαίνοντα πρόσωπα λόγω της ιερατικής τους ιδιότητας και της ισχυρής κοινωνικής τους επιρροής, έγιναν επί πλέον ιδιοκτήτες μεγάλων εκτάσεων γης στο νησί⁶³ που τους καθιστούσε άτυπους φεουδάρχες. Για το λόγο αυτό, στα σωζόμενα ναξιακά έγγραφα οι Λατίνοι κληρικοί της Νάξου πέραν της ιερατικής τους ιδιότητας αποκαλούνται λόγω της ιδιοκτησίας σημαντικών εκτάσεων γης και με τίτλους που προσομοιάζουν με αυτούς των κοσμικών φεουδαρχών, όπως για παράδειγμα *ἀφέντης πρε*⁶⁴. Στις Κυκλάδες ιδρύθηκαν επίσης και σημαντικές καθολικές μονές, των Καπουκίνων⁶⁵ και των Ιησουιτών⁶⁶, οι οποίες ήταν ιδιοκτήτες γαιών⁶⁷, συγκροτούμενες ως επί το πλείστον από γάλλους μοναχούς, αφού τόσο ο αρχιεπίσκοπος, όσο και η σύζυγος του διαδόχου του πρώτου δούκα του Αιγαίου Αγγέλου Σανούδου, ήταν γαλλικής καταγωγής⁶⁸.

Στα τέλη του 17ου αιώνα πλέον οι πιο εύποροι κάτοικοι της Νάξου ήταν όλοι καθολικοί με μάλλον αριστοκρατικό τρόπο ζωής⁶⁹, απαντούν

62. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 4 (10 Ιανουαρίου 1709) και *Vat.Graec.* 2639 αρ. 20 (19 Δεκεμβρίου 1715): βλ. σχετ. Δ. Κασαπίδης, «Ο δεσμός του πατριμονίου μέσα από τέσσερεις παροχές πατριμονίου της καθολικής επισκοπής Θήρας των ετών 1631, 1636 και 1652», *Ίστωρ* 3 (1991), 57-64, αρ. 1-4.

63. R. Sauger, *Ιστορία των αρχαίων Δουκών καί λοιπών ηγεμόνων του Αιγαίου πελάγους* (1698), μεταφρ. Α. Κάραλη, Έρμούπολη 1878, (στο εξής, Sauger, *Ιστορία των αρχαίων Δουκών*), σ. 8.

64. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 13 (15 Μαΐου 1713): *ἀφέντης πρεβόστρος ντόν Μπαλταζάρος Κρίσπος ή πρε Βαλτάσαρος Κρίσπος πρεβόστρος*: βλ. σχετ. Κωτσάκης, *Δυτικοί Έποικοι*, 25· βλ. επίσης Α. Κατσουρός, «Ναξιακά δικαιοπρακτικά έγγραφα του 16ου αιώνα», *Έπετηρίς του Μεσαιωνικού Αρχείου* 5 (1955), 62 αρ. 10 και 79 αρ. 22.

65. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 9 (2 Μαΐου 1714)).

66. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67 (13 Ιουνίου 1750), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 68 (19 Νοεμβρίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 80 (18 Αυγούστου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 94 (2 Σεπτεμβρίου 1757).

67. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 66 (18 Οκτωβρίου 1749), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67 (13 Ιουνίου 1750), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 68 (19 Νοεμβρίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 69 (4 Απριλίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 94 (2 Σεπτεμβρίου 1757).

68. Βλ. σχετ. Μίλλερ, σ. 338· πρβλ. Βισβίξης, *Τίνα περί των προικίων έγγραφων*, 15 σημ. 4.

69. Για την επιβίωση της φεουδαρχίας στο νησί κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας (βλ. σχετ. Θ. Κωτσάκης, «Δυτικοί Έποικοι στην Νάξο. Η κοινωνική τους θέση», *Ναξιακά* 20 (58), Μάρτιος-Μάιος 2006, (στο εξής, Κωτσάκης, *Δυτικοί Έποικοι*), 21.

δε ως *signor, messer, miser, ser nobile*, *εὐγενής*, *ἄρχος*, *εὐγενέστατος ἄρχος*, *εὐγενέστατος μισέρ*, *μουσού*, *μπαρόν*⁷⁰, *ἀφέντης*⁷¹ και *κύρ*⁷² κτλ. Ο έλεγχος της εξουσίας θα παραμείνει στα χέρια της συγκεκριμένης τάξης παρά την ένταξη στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα ορθοδόξων Ελλήνων και τη συμμετοχή τους στη νομή της εξουσίας⁷³. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από ονόματα τόσο γαλλικής καταγωγής, όπως *De Lastic de Vigouroux*⁷⁴, *Σομμαρίπαι*⁷⁵, όσο και ιταλικής, όπως *Κορονέλλο*⁷⁶, *Μπαρότζη*⁷⁷ (από την Κρήτη, αρχή 17ου αιώνα), *Σφόρτζα Κάστρι*⁷⁸ (από την Πιατζέντζα, αρχή 17ου αιώνα), *Δέλλα Ρόκκα*⁷⁹ (άγνωστη καταγωγή, ίσως από την Άνδρο αρχή 17ου αιώνα) κτλ. Στον κώδικα επίσης ανιχνεύονται και ονόματα αριστοκρατών της εποχής του δουκάτου των Κρίσπων, όπως *Συρίγος*⁸⁰, *Μοδινός*⁸¹, *Διασκούφος*⁸², τα οποία απαντούν επίσης στην Σαντορίνη, την Τήνο και την Μήλο⁸³, αλλά και κάποια παλαιά ονόματα ορθοδόξων όπως *Μπελώνια*⁸⁴, *Αμάης*⁸⁵, *Ντε-*

70. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 86 (20 Δεκεμβρίου 1754).

71. *Vat.Graec.* 2639 *passim*· πρβλ. Κωτσάκης, Δυτικοί Έποικοι, 22.

72. Για την προσηγορία κύρ στη θυζαντινή κοινωνία βλ. σχετ. Α. Κοντογιαννούλου, «Η προσηγορία κύρ στη θυζαντινή κοινωνία», *Βυζαντινά* 32 (2012), 209-226.

73. Βλ. σχετ. Κωτσάκης, Σχέσεις Ελλήνων Ορθοδόξων και Λατίνων, 315.

74. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 43 (6b) ([] Φεβρουαρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 44 (5 Ιουνίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 55 (25 Σεπτεμβρίου 1744), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 86 (20 Δεκεμβρίου 1754).

75. *Vat.Graec.* 2639 *passim*. Οι τελευταίοι κατάγονταν από το Lanquedoc της Γαλλίας. Ο οίκος αυτός εδινάστευσε στην Πάρο και αργότερα στην Άνδρο (βλ. Βισβίτης, Τινά περί τῶν προικῶν ἐγγράφων, 15 σημ. 5· πρβλ. Μ. Σλοτ «Ο Μύθος του Δουκάτου του Αρχιεπαλάγου», στον τόμο *Το Δουκάτο του Αιγαίου (Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007)*, Αθήνα 2009, (στο εξής Σλοτ, Ο Μύθος του Δουκάτου), σ. 456 σημ. 3.

76. *Vat.Graec.* 2639 *passim*.

77. *Vat.Graec.* 2639 *passim*.

78. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 92 (2 Απριλίου 1757).

79. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 152 (19 Σεπτεμβρίου 1594).

80. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 92 (2 Απριλίου 1757).

81. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 114 (29 Νοεμβρίου 1529), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 139 (15 Μαρτίου 1580).

82. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 107 (13 Μαρτίου 1472), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 110 (7 Ιανουαρίου 1498), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 115 (21 Αυγούστου 1514), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142a (15 Αυγούστου 1581).

83. Βλ. σχετ. Σλοτ, Ο Μύθος του Δουκάτου του Αρχιεπαλάγου, 456 σημ. 4.

84. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 109 (30 Δεκεμβρίου 1482), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 114 (29 Νοεμβρίου 1529), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128 (8 Ιανουαρίου 1560), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131 (25 Απριλίου 1567), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 145 (18 Ιουλίου 1586), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 147 (22 Δεκεμβρίου 1587).

85. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 1 (21 Νοεμβρίου 1702): *Ἀμάης σακελλάριος*.

στάκης⁸⁶, Λουρεδάνος⁸⁷. Στο πλαίσιο αυτό τα επίδικτα που ανιχνεύονται στα δικαιοπρακτικά έγγραφα του 17ου και του 18ου αιώνα, ενδέχεται να αφορούν μεταγενέστερους μετανάστες, οι οποίοι είχαν μικρή σχέση με την αριστοκρατία της εποχής των Σανούδων και των Κρίσπων. Επίσης δεν μπορεί να αποκλεισθεί η εκδοχή ότι πολλοί από τους εμφανιζόμενους στα δικαιοπρακτικά έγγραφα του 16ου αιώνα που ανήκαν στις τάξεις των τεχνιτών και είχαν λατινογενές επώνυμο ή και βαφτιστικό όνομα, να ήσαν χριστιανοί ορθόδοξοι το δρήσκευμα, απόγονοι των Λατίνων εποίκων που είχαν εγκατασταθεί στο νησί και είχαν αφομοιωθεί⁸⁸.

Το δουκάτο της Νάξου παρέμεινε σε δυτική κυριαρχία μέχρι την ενσωμάτωσή του στην οθωμανική αυτοκρατορία τον 16ο αιώνα, εποχή που παρατηρούνται πειρατικές επιδρομές παρακινούμενες από τους Οθωμανούς με απώτερο σκοπό την κατάλυση της βενετικής κυριαρχίας. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα καταλύθηκαν όλα σχεδόν τα λατινοκρατούμενα νησιωτικά κρατίδια, τα οποία με τις κυρίαρχες βενετικές ή φιλοβενετικές δυναστείες τους, είχαν εξελιχθεί προ πολλού σε ουσιαστικά προτεκτοράτα της Γαληνοτάτης στο Αιγαίο. Μετά την πτώση του Μυστρά το 1460, της Λέσβου το 1462 της Σάμου το 1475 και της Εύβοιας το 1470, η κατάκτηση των Κυκλάδων από τους Οθωμανούς αποτελούσε πλέον απλώς θέμα χρόνου, παρόλες τις προσπάθειες που κατέβαλε η Βενετία να διατηρήσει με συνεχείς πολέμους τα εμπορικά της συμφέροντα στην περιοχή⁸⁹. Την κατάσταση του δουκάτου επιδεινώσαν οι συνεχείς λεηλασίες των νησιών και οι αλληπάλληλοι πόλεμοι⁹⁰: ...*Ἐτει 1532 μηνὶ ἰουνίῳ ὁ Τοῦρκος πειρατὴς Κούρτογλους μετὰ δώδεκα πλοίων ἔπλευσεν ἐπὶ τὸ Αἰγαῖον ἵνα ἐνωθῇ μετὰ τοῦ τουρκικοῦ στόλου, τὸ πρῶτον προσέβαλε τὴν Νάξον ... ἐπὶ τοῦ δουκὸς τούτου ἔτει ἀφλῆς ἐπέδραμεν ἐπὶ τὰς νήσους ὁ καπουδὰν πασσᾶς Χαϊρετὶν Βαρβαρόσας, ὃν διέταξεν ὁ*

86. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545).

87. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 24 (25 Μαρτίου 1719), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 38 ([.] 172[.]), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 63 (9 Δεκεμβρίου 1747)· πρβλ. και Σλोट, Ο μύθος του Δουκάτου, 456 σημ 5.

88. Για την καταγωγή του επώνυμου Μπασταρδόπουλος (*Vat. Graec.* 2639 αρ. 2 (18 Νοεμβρίου 1705), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 95 (2 Σεπτεμβρίου 1757), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 122 (20 Νοεμβρίου 1552), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552), από το γασμούλο, βασμούλο ή bastardo βλ. σχετ. Κωτσάκης, Δυτικοί Έποικοι, 27.

89. Ο τουρκικός επεκτατισμός έθετε σε κίνδυνο τη βενετική οικονομία και απειλούσε άμεσα την κυριαρχία των Βενετών στο Αιγαίο και στην Ανατολή. Οι πόλεμοι που ακολούθησαν είχαν ως αποτέλεσμα τη βαθμιαία συρρίκνωση της βενετικής κυριαρχίας· βλ. σχετ. Μοσχονάς, Η Βενετική Παρουσία, 42.

90. Στο έγγραφο *Vat.Graec.* 2639 αρ. 114 (29 Νοεμβρίου 1529) γίνεται αναφορά στους Τούρκους κουρσάρους.

σουλτάνος Σουλεϊμάν νά λαφυραγωγήσῃ καὶ δουλώσῃ τὰς νήσους τὰς κρατουμένας ὑπὸ τῶν Βενετῶν...⁹¹. Μάλιστα μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Παλατιοχωῦρας στὴν Αἴγινα (24 Οκτωβρίου 1537)⁹², ἀπ' ὅπου ὁ Μπαρμπαρόσσα πῆρε, προκειμένου νὰ ἐπανδρώσῃ τὰ καράβια του, περίπου 6.000 αἰχμαλώτους ἀκολούθησε ἡ κατάληψη, τῆς Σερίφου (τῶν Michiel), τῆς Ίου, Ἀνάφης καὶ Ἀντιπάρου (τῶν Pisani), τῆς Ἀστυπάλαιας καὶ τῆς Ἀμοργού (τῶν Querini). Στὴ συνέχεια υπέκυψαν τὰ νησιά Μύκονος καὶ Ἄνδρος ἡ δὲ Πάρος ... ἔκτοτε ... ἐτέλει τῷ δουκάτῳ τῆς Νάξου ...⁹³.

Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴ βενετικὴ στὴν τουρκικὴ κυριαρχία δὲν ολοκληρώθηκε με τὶς ἐπιδρομές αὐτές τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς δυνάστες τῶν νησιῶν, ὅπως ὁ Κρίσπος τῆς Νάξου (καὶ ὁ ΚρουσίνοΣ Σομμαρίπα τῆς Ἄνδρου⁹⁴), ἀπέκτησαν τὶς παλαιές τοὺς θέσεις γιὰ μικρὰ μεσοδιαστήματα καταβάλλοντας φόρους ὑποτελείας⁹⁵,

91. Βλ. Π. Ζερλέντης, *Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους 1438-1565*, Ἑρμούπολις 1924, (στο ἐξῆς, Ζερλέντης, *Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν*), σσ. 15-16.

92. Ἀπὸ τὴν ἐκστρατεία τοῦ αὐτοῦ ὁ Μπαρμπαρόσσα μετέφερε περὶ τοὺς 18.000 αἰχμαλώτους στὸν ναύσταθμο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Βλ. σχετ. Ἀ. Βακαλόπουλος, «Ἡ θέση τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ δοκιμασίες τοὺς ἀπὸ τοὺς Τούρκους», *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους* Ι', Ἀθήνα 1974, (στο ἐξῆς, Βακαλόπουλος, *Ἡ θέση τῶν Ἑλλήνων*), σ. 79.

93. Βλ. Ζερλέντης, *Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν*, σ. 17.

94. Σχετικὰ με τὴ μακρὰ διένεξη Sommaripa-Crispo γιὰ τὸ ζήτημα τῆς νομιμότητος τῆς διαδοχῆς τοῦ Marco Sanudo, ἡ ὁποία διήρκεσε δύο αἰῶνες ἐνώπιον τῶν βενετικῶν δικαστηρίων βλ. Σλοτ, *Ο μύθος τοῦ Δουκάτου*, σ. 456 ἐπ.

95. Ὁ Παῦλος Παρούτας σημειοῦται ὅτι τῆς Νάξου μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων ἐκράτει ὁ δούξ Ἰωάννης Κρίσπης, καὶ ὅτι παρέμειναν αἱ νῆσοι ὑπ' αὐτῷ, διότι αὐτὰς τῇ ἐμφανίσει τοῦ τουρκικοῦ στόλου παρεδόθη καὶ ἐγένετο ὑπόφορος, ἀνὰ πᾶν ἔτος, πεντακισχιλίων δουκάτων (Ζερλέντης, *Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν*, σ. 17). Το 1537 τὸ δουκάτο τῆς Νάξου, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι κατέστη φόρου ὑποτελὲς στοὺς Ὀθωμανούς, κατόρθωσε νὰ ἐπιβιώσῃ. Ὑποχρεώθηκε ὁμῶς στὴν πληρωμὴ πρὸς αὐτοὺς χαρτοσίου· βλ. σχετ. Π. Ζερλέντης, «Ἐκ τῶν νησιωτικῶν, γεωγραφικὰ, ἱστορικὰ, γλωσσικὰ», *Νησιωτικὴ Ἑπετηρίς* Α', Ἑρμούπολις 1918 (ἀνὰ τυπ. Ἀθήνα 1987), II καὶ 77-78· Στ. Κορρές, «Ἀνέκδοτα Ἑγγραφα τῶν Φράγκων τῆς Νάξου», *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher* 8 (1929-1930), 267· πρὸβλ. Μ. Τουρτόγλου, «Φορολογικὲς Διενέξεις Φράγκων καὶ Ῥωμαίων στὴν Νάξο», *Μελετήματα Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 2, Ἀθήνα 1993, (στο ἐξῆς, Τουρτόγλου, *Φορολογικὲς διενέξεις*), σ. 226 σημ. 5. Βλ. ἐπίσης *Vat.Graec.* 2639 αρ. 119 (16 Μαΐου 1548), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128 (8 Ἰανουαρίου 1560), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131 (25 Ἀπριλίου 1567), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 140 (22 Φεβρουαρίου 1580), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142 (9 Αυγούστου 1581), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142a (15 Αυγούστου 1581), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 143 (27 Σεπτεμβρίου 1582), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146 (18 Οκτωβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 147 (22 Δεκεμβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 148 (1 Ἰουλίου 1588), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 149 (13 Φεβρουαρίου 1591), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 155 (29 Αυγούστου 1597), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 158 (22 Δεκεμβρίου 1598).

δηλ. χαράτzi στον σουλτάνο: ... παρεδόθη δὲ οὗτος, μηνὸς νοεμβρίου δωδεκάτῃ, καὶ ἐπεβλήθη αὐτῷ, ἀνὰ πᾶν ἔτος χαράτzion πεντακισχιλίων χρυσῶν φλωριῶν, ὃ καὶ προαπέδωκεν...⁹⁶. Ἡ βαριά φορολογία ωστόσο που επέβαλε στη συνέχεια ο Ἰάκωβος Δ΄ Κρίσπος (1564-1566), υἱὸς τοῦ Ἰωάννη Δ΄ Κρίσπου (1517-1564)⁹⁷, προκάλεσε τὴ δυσαρέσκεια τῶν κατοίκων τῆς Νάξου, οἱ οἱοί τοι ζήτησαν ἀπὸ τὸν σουλτάνο Σελίμ Β΄ νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ αὐτόν⁹⁸. Ἐτσι τὸ 1566, ὁ Οθωμανὸς αξιωματοῦχος Πιαλὴ Καπουδάν πασάς ἐπλευσε στὶς Κυκλάδες καὶ κατέλαβε χωρὶς ἀντίσταση τὴν Νάξο, δέτοντας τέρμα στὴ μακρόχρονη ἱστορία τοῦ δουκάτου⁹⁹. Χρειάσθηκε ἐπομένως νὰ περάσουν τριάντα περίπου χρόνια (1537.8-1566) γιὰ νὰ ἐπισημοποιηθεῖ ἡ παγίωση τῆς οθωμανικῆς ἐξουσίας σὲ ὅλο το νησιωτικὸ κόσμον τοῦ Αἰγαίου. Τὸ 1566, οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς Κυκλάδες ἔχουν προσαρτηθεῖ πλέον στὴν οθωμανικὴ αυτοκρατορία, οἱ δὲ Κρίσποι περιορίζονται μόνο στὴν Κίμωλο¹⁰⁰.

Τὸ ἔτος 1566, ἔτος κατάλυσης τοῦ Δουκάτου τοῦ Αἰγαίου, οἱ Τούρκοι ἐπιβάλλουν ὡς δούκα στὴν Νάξο, τὸν don José Miquez ἀπὸ τὴν

96. Ὁ Θεόδωρος Σπαδουγῆνος σημειοῦται ὅτι ὁ δοῦξ ἀπέδιδεν χαράτzion τοῖς Ὁσμανίδες, ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἑξακισχίλια δουκάτα «et salvosi con certi altri suoi luogli et non fu mosso di statto» ὁ δὲ ἔτει ἀφνγ΄ θάιλος ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν Βενετῶν Βερνάρδος Ναβαγέρος καταλέγων τοὺς ἀποδιδόμενους φόρους τοῖς Ὁσμανίδαις, ἀνὰ πᾶν ἔτος σημειοῦται «il tributo del resto dell Archipelago ducati 6000» ἄλλος δὲ θάιλος ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν Βενετῶν Δομίνκος Τρεβισάνος καταλέγων τοὺς ἔτει ἀφνδ΄ ἀποδιδόμενους φόρους τοῖς Ὁσμανίδαις, ἀνὰ πᾶν ἔτος σημειοῦται «da tutte le altre isole che tiene, come Nissa, Pario, Milo Sira et altre 6000» δουκάτα, Ζερλέντης, Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν, σ. 19.

97. Νὰ ἀποδίδῃ ἀνὰ πᾶν ἔτος, τὸν φόρον ὃν ἀπέδιδεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ 109.609 ἀκτὲς φορὸν τζιγιὲ διὰ τὰς νήσους Νάξον, Πάρον, Σαντορήνην, Σύρον καὶ Μῆλον, ὁ δὲ σουλτάνος ἀνεγνώρισεν αὐτόν βλ. σχετ. Ζερλέντης, Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν, σ. 25.

98. Σχετικὰ μετὰ τὴ δράση τοῦ Ἰάκωβου Δ΄ Κρίσπου, ὁ οἱοῖς ἀν καὶ ἐπικηρυγμένος ἀπὸ τὸν σουλτάνο Σελίμ Β΄ συνέχισε καὶ ἀργότερα νὰ τριγυρίζει τὶς παλιές τοῦ κτήσεις καὶ νὰ ξεσηκώνει τοὺς κατοίκους σὲ ἐπαναστατικὲς κινήσεις μετὰ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἀνάκτηση τῆς παλιάς τοῦ δέσης βλ. σχετ. Ζερλέντης, Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν, σ. 25: ... ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὸ Αἶγαϊον μετὰ πλοίων περιέπλεεν τὴν Νάξον προσπαδῶν ἵνα ἀποστήσῃ τοὺς Ναξίους ὅπως δυνήθῃ νὰ ἀνακτήσῃται τὴν νῆσον, τοῦτο ἀπηγγέλθη τῷ σουλτάνῳ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ Νάκη... βλ. σχετ. Κ. Τσιγκνίκης, «Ἡ Νάξος ἐπικέντρο ἐπαναστατικῆς δράσης κατὰ τὸν τέταρτο βενετοτουρκικὸ πόλεμον (1570-1573)», στὸν τόμον *Τὸ Δουκάτο τοῦ Αἰγαίου* (Πρακτικὰ Ἐπιστημονικῆς Συνάντησης, Νάξος-Αθήνα 2007), Αθήνα 2009, (στο ἐξῆς, Τσιγκνίκης, Ἡ Νάξος ἐπικέντρο ἐπαναστατικῆς δράσης), σσ. 264-281 καὶ Σλοτ, Ὁ μῦθος τοῦ Δουκάτου, σ. 456 ἐπ.

99. Ὁ δοῦξ ἐκβλήθεις τοῦ δουκάτου ὑπὸ τοῦ καπουδάν Πεαλὴ πασσά κατέφυγεν εἰς Βενετίαν καὶ Ρώμην, Ζερλέντης, Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων Δουκῶν, σ. 25.

100. Βλ. σχετ. Ν. Μοσχονάς, «Λατινοκρατούμενες Ἑλληνικὲς Χῶρες», *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους* Ι΄, Αθήνα 1974, σσ. 188-189.

Πορτογαλία, γνωστό με το εβραϊκό όνομα Ιωσήφ Νάξης (1520-1579)¹⁰¹. Επί της δουκείας του Νάξη, δεν πρέπει να επήλθε μεταβολή στο δίκαιο που ίσχυε επί Βενετοκρατίας. Σε παλαιά ελληνική μετάφραση ακτιναμέ του σουλτάνου Μουράτ Γ' του έτους 1580 αναφέρεται ότι ο Νάξης ...*ἀφέντεψε πολλοὺς χρόνους κατὰ τὴν τάξιν τῶς* ...¹⁰². Σε παρόμοιο ακτιναμέ του έτους 1621 εκτίθεται σαφέστερα ότι ο Νάξης ... *ἐξουσίασε κάποιον καιρὸν κατὰ τὰ ἤδη καὶ τοὺς νόμους τῶν* ...¹⁰³.

Με τον κρητικό πόλεμο (1645-1669) κρίθηκε η τύχη της βενετικής κυριαρχίας στην Ανατολή. Μετά την απώλεια των Χανίων το 1645 και του Χάνδακα το 1669 οι Βενετοί διατήρησαν στην Κρήτη τις βάσεις της Σούδας, της Σπιναλόγκας και της Γραμπούσας, οι οποίες και παρέμειναν στην κυριαρχία τους μέχρι το 1715. Οι βάσεις αυτές μαζί με τα Κύθηρα και την Τήνο παρέμειναν και οι μόνες κτήσεις της Γαληνοτάτης

101. Ο Joao Miques, ανηψιός και διευθυντής των επιχειρήσεων της πλούσιας χήρας dona Grazia Mendez ή Beatriz de Luna, τραπεζίτης στην Λυών, δανειστής του γαλλικού στέμματος, μετανάστης στην Ιταλία και έμπιστος φίλος του Σελίμ Β', κατάφερε να αναλάβει από τον Σελίμ Β' την εκμετάλλευση των 15 σπουδαιότερων νησιών του Κεντρικού Αιγαίου (Νάξου, Πάρου, Αντιπάρου, Άνδρου, Θήρας, Μήλου, Σύρου, Κέας, Κύθνου, Σεριφου, Σίφνου, Αμοργού, Ίου, Ανάφης, Αστυπάλαιας) υπό τον τίτλο του δούκα και με την υποχρέωση να καταβάλει στον σουλτάνο πάνω από 14000 δουκάτα ετησίως· βλ. σχετ. Π. Ζερλέντης, *Ίωσήφ Νάκης Ίουδαίος Δούξ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους 1566-1579*, Έρμούπολις 1924, (στο εξής, Ζερλέντης, *Ίωσήφ Νάκης*), σσ. 27-41; *Ὁ Ίωσήφ εἰσέπραττεν, ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐκ τῆς δεκάτης τῶν νήσων πεντεκαίδεκα χιλιάδας δουκάτα, ἐξ ὧν ἀπέτιε τῷ σουλτάνῳ τεσσαρεσκαίδεκα χιλιάδας δουκάτα, πάντα δὲ τὰ ἄλλα εἰσπραττόμενα ἀνήκον τῷ Ίωσήφ, ὃς δὲ ὑπεχρεοῦτο εἰς παροχὰς μεγάλων δώρων εἰς τοὺς Ὀσμανίδας, οὔτε νὰ ὑπηρετῶσιν αὐτοὶ γανίτσαροι ἀπενεμῆθῃ δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀξίωμα μουσαλαρά*. Πρβλ. επίσης Ι. Χασιώτης, «Πολεμικές συγκρούσεις στὸν ἐλληνικὸ ὄρω καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων», *Ιστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους* Ι', Ἀθήνα 1974, σ. 306. Συγγραφεῖς ὅπως οἱ: Μ. Levy, *Don Joseph Nazi Herzog von Naxos*, Breslau 1859· Ε. Carmoly, *Don Joseph Nassy duc de Naxos*, Francfort sur-le Main 1868· Κ. Σάδας «Ίωσήφ Νάξης ὁ βασιλεὺς τῆς Νάξου καὶ τῶν Κυκλάδων», *Χρυσολίς* 70 (30 Νοεμβρίου 1865), 657-662· Η. Galante, *Don Joseph Nassi duc de Naxos*, Constantinople 1913 κ.ά. αναφέρονται στὸν Νάξη καὶ τὸ δουκάτο, με ελάχιστες καὶ πολλές φορές ανακριβεῖς πληροφορίες· πρβλ. Κ. Πιτσάκης, «Ἡ γὰρ ἀδικία καὶ συκοφαντία, καθ' οὗ ἂνπραχθεῖ καὶ τελεσθεῖ, ἀδικία ἐστὶ», στὸν τόμο *Ἡ εβραϊκή παρουσία στὸν ἐλλαδικὸ ὄρω* (4ος-19ος αἰ.), Ἀθήνα 2008, σ. 178 σημ. 17, ὅπου περαιτέρω βιβλιογραφικὲς παραπομπές γιὰ τὸν Ιωσήφ Νάξη. Σύμφωνα με τὸν Σλοτ, Ὁ μύθος τοῦ Δουκάτου, σ. 458 σημ. 15· γιὰ τὸ «φεουδαλικὸ δέατρο» τοῦ Νάξη καὶ τῶν αντιπροσώπων τοῦ, ὑπάρχουν αναφορές σε μερικὰ ἔγγραφα τῶν ἐτῶν 1568-1578.

102. Βλ. Π. Ζερλέντης, *Τὸ Σαντζάκ τῶν Νήσων Νάξου, Ἀνδρου, Πάρου, Σαντορίνης, Μήλου, Σύρας 1579-1621*, Έρμούπολις 1924, (στο εξής, Ζερλέντης, *Τὸ Σαντζάκ τῶν Νήσων*), σ. 102.

103. Βλ. Ζερλέντης, *Τὸ Σαντζάκ τῶν Νήσων*, σ. 122· πρβλ. Μίλλερ, σ. 429· πρβλ. Βισβίτης, Ναξιακά νοταριακά ἔγγραφα, 114 σημ. 2.

στο Αιγαίο. Το έτος 1715 με τη συνθήκη του Πασσάροβιτς και αυτά τα εδάφη εκτός από τα Κύθηρα πέρασαν στους Οθωμανούς, γεγονός που έδωσε οριστικό τέλος στη δύναμη της Βενετίας στο Αιγαίο. Οι Έμποροι των Εθνών περιόρισαν πλέον τη δραστηριότητά τους στο Ιόνιο και στην Αδριατική¹⁰⁴.

Όμως η Τουρκοκρατία για την Νάξο είχε αρχίσει πολύ νωρίτερα, ήδη από τις αρχές του 16ου αιώνα, όταν επί ηγεμονίας των Κρίσπων και του Νάξη, η Νάξος έγινε φόρου υποτελής στο Οθωμανικό κράτος. Μετά το θάνατο του Νάξη το έτος δηλ. 1579¹⁰⁵ η Νάξος, η Άνδρος, η Πάρος, η Σαντορίνη, η Μήλος και η Σύρα μισθώθηκαν διὰ ύπερδεματίσεως στον τζαούση Σουλεϊμάν μπέη, τον οποίο διαδέχθηκε ο Κωνσταντίνος Καντακουζηνός, και αργότερα ο Ι. Χωνιάτης, οι οποίοι εκυβέρνησαν ... κατά την επί των Φράγκων πολιτείαν ...¹⁰⁶. Τα επόμενα χρόνια και μέχρι το έτος 1598 την εξουσία αναλαμβάνουν οι εμίνηδες¹⁰⁷, οθωμανοί δηλαδή αξιωματούχοι, των οποίων όμως τα ονόματα είναι άγνωστα στις αρχές δε του 17ου αιώνα¹⁰⁸ τα νησιά Νάξος, Πάρος, Σαντορίνη και Μήλος ... άπετέλεσαν ίδιον οτζάκιον αποτίον έπτακαίδεκα γιούκια άσπρων, ήτοι γρόσσια τεσσαρεσκαίδεκα χιλιάδας έκατόν εξήκοντα και άσπρα όγδοήκοντα¹⁰⁹.

104. Βλ. σχετ. Μοσχονάς, Η Βενετική Παρουσία, 43.

105. Μετά τόν έτει αφοδ' μηνός αυγούστου δευτέρα, θάνατον του Ίουδαίου δουκός του Αιγαίου Πελάγους Ίωσήφ Νάκη κατελύθη τó ιουδαϊκόν δουκάτον τών νήσων, βλ. σχετ. Ζερλέντης, Τό Σαντζάκ τών Νήσων, σ. 41.

106. Βλ. σχετ. Ζερλέντης, Τό Σαντζάκ τών Νήσων, σ. 43.

107. Vat.Graec. 2639 αρ. 158 (22 Δεκεμβρίου 1598): ... είς πένα και κοντεναζιό της άφεντί(ας) άσπρα έξακόσιαν, ήγουν ν(ούμερο) 600, ό άλληλογήσας νά τά ζημιώνεται και νά πηγαίνουν τά μισά του Καδη και τά άλλα μισά του Έμίνη ...' πρβλ. Vat.Graec. 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594): ... είς πένα και τζερεμε άσπρα ρ', ήγουν 100, ό άλληλογήσας νά τά ζημιώνεται και νά πηγαίνουν τά μισά του άφέντ(ος) του Καδη και τά άλλα μισά του Έμίνη και τά εξής ... και Vat.Graec. 2639 αρ. 156 (7 Νοεμβρίου 1597): ... είς πένα και κοντεναζιό της άφεντίας άσπρα 1000 ήγουν χίλιαν ό άλληλογήσας νά τά ζημιώνεται τά μισά του άφεντός του Καδη και τά άλλα μισά του Έμίνη ...' πρβλ. Ζερλέντης, Τό Σαντζάκ τών Νήσων, σ. 48: ... έτει δέ αχσ' εκυβέρνα έμίνης διότι έν γραμματι, μηνός σεπτεμβρίου είκοστή πρώτη, έπεβάλλετο πένα και κοντενατζιο της αυθεντίας άσπρα χίλια, τά ήμισυ του καδη και τά ήμισυ του έμίνη.

108. Βλ. Ζερλέντης, Τό Σαντζάκ τών Νήσων, σ. 53.

109. Σαντζάκ έλέγετο ό διοικητής έπαρχίας, τó δέ σαντζάκ δια σημαίαν δέν είχεν είμη έν μέγα φλάμπουρον καλούμενον σαντζάκ' βλ. σχετ. Ζερλέντης, Τό Σαντζάκ τών Νήσων, σ. 43. Βλ. επίσης E. Zachariadou, «The sandjak of Naxos in 1641», Festgabe an Josef Matuz, Berlin 1992, σσ. 329-342· βλ. επίσης H. Κολοβός, Η νησιωτική κοινωνία της Άνδρου στο οθωμανικό πλαίσιο, Άνδρος 2006.

II. Οι κοινοτικές αρχές

Ἦδη από το έτος 1580, οι κάτοικοι της Νάξου, Πάρου, Ἀνδρου, Σαντορίνης, Μήλου και Σύρου είχαν ζητήσει από τον σουλτάνο Μουράτ Γ΄ με ειδικούς απεσταλμένους προνόμια: Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ νησιῶται, Νάξιοι Ἄνδριοι Πάριοι Σαντορηναῖοι Μήλιοι καὶ Σύριοι ἀπέστειλαν πρεσβεῖαν εἰς Κωνσταντινούπολιν Ἱερώνυμον Σουμαρίπαν, Βαρδολομαῖον Κάμπην καὶ Μιχαὴλ Πάγκαλον, ἵνα αἰτήσωνται προνομίας παρὰ τοῦ σουλτάνου Μουράτ τοῦ Σελίμου, ἐδόθη δὲ αὐτοῖς ἔτει ἀφπ' ὁ πρῶτος ὑπὲρ τῶν νησιωτῶν ἀκτιναμές ἔτει τουρκικῶ 998 τελευτῶντος τοῦ μηνὸς σαμπᾶ¹¹⁰. Τη βάση για τα προνόμια της Νάξου ἀπετέλεσαν τα ἀντίστοιχα προνόμια της Χίου (ακτιναμές Χίου ἔτους 1567)¹¹¹, με διατάξεις ὅπως ἡ ἀπαγόρευση τοῦ παιδομαζώματος, οἱ ἀδείες ἐπισκευῆς τῶν κατεστραμμένων ἐκκλησιῶν¹¹² κυρίως ὅμως ἡ ἀναγνώριση ἀπὸ τις τουρκικὲς ἀρχές τῶν ὑπαρχόντων νοταριακῶν πράξεων, τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν

110. Το έτος 1580 δόθηκε ο πρώτος ακτιναμές που κάνει λόγο για το σαντζάκ των νήσων βλ. σχετ. Ζερλέντης, Τό σαντζάκ τῶν νήσων σ. 42. Γαλλικὴ μετάφραση τοῦ ακτιναμέ αὐτοῦ δημοσίευσε ο ἱησουΐτης ἀδβās Pèques. Βλ. σχετ. Abbé Pèques, *Histoire et phénomènes du volcan et des îles volcaniques de Santorin*, Paris 1842, σσ. 609-613 καὶ ἀναδημοσίευσε ο K. Hopf, *Veneto-Byzantinischen Analekten, Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften philosophisch-Historische Klasse*, XXXII. Band. III Heft Wien 1859 (Amsterdam 1964), σσ. 159 καὶ 161. Ο Ζερλέντης, Τό σαντζάκ τῶν νήσων, σσ. 121-126 ἀναδημοσιεύει τὸν ακτιναμέ αὐτὸν ἀπὸ παλαιὰ ἐλληνικὴ μετάφραση. Για τὴν πλήρη ἀναφορά τῶν κειμένων τῶν δημοσιευμένων ακτιναμέδων τῶν Κυκλάδων κατὰ τὸν 16-17ο αἰῶνα (ακτιναμές Σουλεϊμάν Α΄, ἔτους 1523, ακτιναμές Μουράτ Γ΄, ἔτους 1580, ακτιναμές ἔτους 1628/9, ακτιναμές Ἰμβραήμ Α΄, ἔτους 1646) βλ. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ Νομολογία τῶν Κριτηρίων τῆς Μυκόνου (17ος-19ος αἰ.)», *Μελετήματα Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 5, Ἀθῆνα 2008, (στο ἐξῆς, Τουρτόγλου, Ἡ Νομολογία τῶν Κριτηρίων), σ. 41 σημ. 2.

111. Για τὸν ακτιναμέ τῆς Χίου βλ. σχετ. G. Battista Donato, *Viaggi a Constantinopoli*, Venezia 1688, τ. 4, σσ. 51-58 (σε βενετικὴ μετάφραση)· Κ. Ἀμαντος, «Οἱ προνομιακοὶ ὁρίσμοι τοῦ Μουσουλμανισμοῦ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν», *Ἑλληνικά* 9 (1936), (στο ἐξῆς, Ἀμαντος, Οἱ προνομιακοὶ ὁρίσμοι), 129-131· R. Argenti, *Chius vincta, or the occupation of Chios by the Turks (1566) and their administration of the island (1566-1912)*, Cambridge 1941, (στο ἐξῆς, Argenti, Chius vincta), σσ. 208-214· πρβλ. σχετ. Λ. Παπαρρηγά-Αρτεμιάδη, *Ἡ νομικὴ προστασία τῆς γονικῆς περιουσίας στὴ Μύκονο (17ος-18ος αἰ.)*, Ἀθῆνα 1999, (στο ἐξῆς Παπαρρηγά-Αρτεμιάδη, Ἡ νομικὴ προστασία τῆς γονικῆς περιουσίας), σ. 34 σημ. 43. Βλ. ἐπίσης Τ. Γριτσόπουλος, «Ἐγγραφα ΙΖ΄ καὶ ΙΗ΄ αἰῶνων ἀπὸ τὴν Νάξο. Ἐκκλησιαστικὲς καὶ ἄλλες εἰδήσεις», *Πρακτικά Α΄ Κυκλαδολογικοῦ Συνεδρίου*, Ἄνδρος 5-9 Σεπτεμβρίου 1991 Μέρος Β΄, *Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν* 15 (1994), 333-411.

112. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 25 (21 Ἰουνίου 1719) καὶ *Vat.Graec.* 2639 αρ. 27 (14 Αυγούστου 1719)· πρβλ. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 22 (23 Δεκεμβρίου 1718): ... καὶ τὸν ἐπλέρωσεν εἰς τὴν καινούργιαν ἐκκλησίαν ὅπου ἐχτίστη ...

δαιτησιών. Το γεγονός αυτό ενισχύει την άποψη ότι και κατά την περίοδο της Λατινοκρατίας υπήρξε μία οργανωμένη κοινωνική ζωή και τοπικές-κοινοτικές αρχές οι οποίες εξασφάλιζαν στους νησιώτες σχετικές ελευθερίες και προνόμια¹¹³.

Σε κάθε περίπτωση η δύναμη των Ελλήνων κοινοτικών αρχόντων είχε ενισχυθεί από τις αρχές του 16ου αιώνα με την κατάρρευση των κατά τόπους φραγκικών ηγεμονικών οίκων, και την παραχώρηση στις κοινότητες των νησιών προνομίων¹¹⁴. Στην Νάξο ειδικότερα, μετά το 1621, αρχίζει να διαμορφώνεται ένα ιδιόμορφο κοινοτικό καθεστώς καθώς μετά την υποταγή των Κυκλάδων στους Τούρκους το φεουδαρχικό καθεστώς αυτό καθεαυτό δεν ανατράπηκε, αλλά εξακολούθησε να υφίσταται με τη χαρακτηριστική διάκριση των κατοίκων σε κοινωνικές τάξεις και ιδίως με την υποτέλεια των χωρικών στους φραγκικής καταγωγής γαιοκτήμονες. Έτσι συνεστήθησαν τρία Κοινά, του Κάστρου με τους απόγονους των Φράγκων¹¹⁵, του Μπούργου με τούς Έλληνες αστούς¹¹⁶ και βιοτέχνες και του Κοινού των Χωριών με τους κατοίκους των χωριών του νησιού¹¹⁷. Παράλληλα προς τις τρεις προαναφερθείσες κοινότητες, οι οποίες

113. Βλ. σχετ. Βακαλόπουλος, Οί Κοινότητες, σ. 154· βλ. επίσης σχετικά με τις ανοικτές κοινότητες μεταξύ των οποίων μπορεί να συμπεριληφθεί η βραχείας διάρκειας εμβόλιμη κυριαρχία στην Νάξο Παπαδία-Λάλα, Ο θεσμός των αστικών κοινοτήτων, σσ. 228, 229 σημ. 192, όπου και η παλαιότερη βιβλιογραφία.

114. Βλ. Κωτσάκης, Δυτικοί Έποικοι, 26 έπ.

115. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 30 (15 Σεπτεμβρίου 1720), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 43 (1) ([.] Φεβρουαρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 115 (21 Αυγούστου 1514), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 116 (21 Μαΐου 1536), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117 (21 Φεβρουαρίου 1537), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 121 (14 Ιανουαρίου 1549), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128 (8 Ιανουαρίου 1560), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 141 (3 Μαρτίου 1581)· Μέσα Κάστρο *Vat.Graec.* 2639 αρ. 121 (14 Ιανουαρίου 1549), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 124 (18 Νοεμβρίου 1554), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128 (8 Ιανουαρίου 1560), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 141 (3 Μαρτίου 1581), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 145 (18 Ιουλίου 1586), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 156 (7 Νοεμβρίου 1597).

116. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 76 (20 Νοεμβρίου 1753), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 106 (14 Ιουνίου 1798), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 107 (13 Μαρτίου 1472), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 111 (31 Δεκεμβρίου 1525), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117 (21 Φεβρουαρίου 1537), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 127 (2 Ιανουαρίου 1558), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 130 (23 Απριλίου 1562), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 133 (16 Οκτωβρίου 1568), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 140 (22 Φεβρουαρίου 1580), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 158 (22 Δεκεμβρίου 1598).

117. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 8 (3 Σεπτεμβρίου 1712), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 12 (16 Δεκεμβρίου 1712), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 18 (9 Μαΐου 1715), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 25 (21 Ιουνίου 1719), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 27 (14 Αυγούστου 1719), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 81 ([.] Οκτωβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 121 (14 Ιανουαρίου 1549), *Vat.Graec.* 2639

ήσαν υπόλογες έναντι των Οθωμανών κατακτητών για την πληρωμή παντοειδών *δοσιμάτων*¹¹⁸ είχε σχηματισθεί μεταξύ Κάστρου και Μπούργου ένας μικρός οικισμός, το Νεσχώριο¹¹⁹, το οποίο λόγω γειτνιάσεως με την κοινότητα του Κάστρου υπήχθη σε αυτή¹²⁰. Το κοινό των Χωρίων όπου όλοι ήσαν ορθόδοξοι αποτελούσε την πολυπληθέστερη κοινότητα καθώς ανερχόταν στα 3/4 και πλέον του συνολικού πληθυσμού της νήσου¹²¹. Οι κοινότητες αυτές, όπως αναφέρει ο Lichtle¹²², ήσαν ανεξάρτητες μεταξύ τους, διοικούμενες κάθε μία χωριστά ως μικρές δημοκρατίες¹²³.

αρ. 148 (1 Ιουλίου 1588), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 149 (13 Φεβρουαρίου 1591), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 150 (13 Αυγούστου 1592), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 152 (19 Σεπτεμβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 155 (29 Αυγούστου 1597).

118. Δοσίματα: *Vat.Graec.* 2639 αρ. 66 (18 Οκτωβρίου 1749), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 72 (30 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 89 (9 Νοεμβρίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 96· (2 Σεπτεμβρίου 1757)· γιεμκλίκι=yemeklik: *Vat.Graec.* 2639 αρ. 70 (18 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 72 (30 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 82 (18 Δεκεμβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 84 ([7] Μαΐου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 85 ([] Σεπτεμβρίου 1755)· δεκατία: *Vat.Graec.* 2639 αρ. 70 (18 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 81 ([.] Οκτωβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 82 (18 Δεκεμβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 85 ([.] Σεπτεμβρίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 90 (9 Νοεμβρίου 1756)· μουκάτι: *Vat. Graec.* 2639 αρ. 144 (28 Ιουλίου 1616)· χαράτζι: *Vat. Graec.* 2639 αρ. 119 (16 Μαΐου 1548), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128 (8 Ιανουαρίου 1560), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131 (25 Απριλίου 1567), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 140 (22 Φεβρουαρίου 1580), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142 (9 Αυγούστου 1581), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142a (15 Αυγούστου 1581), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 143 (27 Σεπτεμβρίου 1582), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146 (18 Οκτωβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 147 (22 Δεκεμβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 148 (1 Ιουλίου 1588), *Vat. Graec.* 2639 αρ. 149 (13 Φεβρουαρίου 1591), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 155 (29 Αυγούστου 1597), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 158 (22 Δεκεμβρίου 1598).

119. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 21 (18 Δεκεμβρίου 1718), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 34 (9 Απριλίου 1722), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 132 (6 Αυγούστου 1568).

120. Βλ. σχετ. Τουρτόγλου, Φορολογικές διενέξεις, 228.

121. W. Miller, «Lichtle's Description of Naxos», *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher* 6 (1929), (στο εξής, Miller, Lichtle's Description), 448· πρβλ. Ζερλέντης, Φεουδαλική Πολιτεία, σ. 4 έπ.

122. Λίχτλε, Λιέχτλε, Λίχτελ., Λίεκε Ιγνάτιος Ιγνιάτιος, Ιησουίτης προεστώς της Κυρίας Καπέλλας (πατέρας) *Vat.Graec.* 2639 αρ. 69 (4 Απριλίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 83 (9 Νοεμβρίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 89 (9 Νοεμβρίου 1756), *Vat. Graec.* 2639 αρ. 90 (9 Νοεμβρίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 94 (2 Σεπτεμβρίου 1757), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 103 (24 Σεπτεμβρίου 1796), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 104 (4 Ιουλίου 1796), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 105 (3 Νοεμβρίου 1733).

123. Miller, Lichtle's Description, 443· βλ. σχετ. Βισβίξης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, σ. 5 σημ. 2.

III. Το καγκελλαριακό και νοταριακό σύστημα

Παράλληλα με την κοινοτική οργάνωση σε ισχύ διατηρείται και ο δεσμός των καγκελλαρίων. Κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας το αξίωμα του καγκελλαρίου εξελίχθηκε σε ένα από τα σπουδαιότερα της κοινοτικής αυτοδιοίκησης των Κυκλάδων, καθώς οι καγκελλάριοι εκτός από συμβολαιογραφικά καθήκοντα αναλαμβάνουν επίσης ως γραμματείς των κοινοτήτων τη σύνταξη εγγράφων που αφορούσαν υποθέσεις της κοινότητας και την καταγραφή των δικαστικών αποφάσεων των κριτηρίων στους καγκελλαριακούς κώδικες. Καθήκον τους επίσης ήταν να καταγράφουν στον «κοινόν Κώδικα» όχι μόνον τα «κοινοτικά γράμματα», αλλά και όσα αποστέλλονταν από τους δραγομάνους. Ο τρόπος εκλογής τους ήταν όμοιος με εκείνων των λοιπών κοινοτικών αρχόντων κάθε νησιού, ψηφιζόμενοι από τους κατοίκους της κοινότητας. Τέλος στις κοινές καγκελλαρίες γίνονταν και οι παρακαταθήκες χρημάτων (δεπόζιτα)¹²⁴.

Κατά την περίοδο αυτή εμφανίζεται και το αξίωμα των πρωτονοταρίων¹²⁵ ή και αρχιερατικών πρωτονοταρίων. Δεν επρόκειτο για κοινοτικούς αξιωματούχους, τα καθήκοντά τους ωστόσο συνέπιπταν εν μέρει με εκείνα των κοινών καγκελλαρίων¹²⁶, αφού είχαν αρμοδιότητα να συντάσσουν κάθε είδους δικαιοπραξία. Και ενώ τα αξιώματα του κοινού καγκελλαρίου και πρωτονοταρίου-αρχιερατικού πρωτονοταρίου¹²⁷ από το έτος 1800 σύμφωνα με τον Βισβίτη¹²⁸ παρουσιάζονται σαφώς διακεκριμένα, τους

124. Βλ. σχετ. Βισβίτης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 7.

125. Νικόλαος Ιερεός Παξιμάδης, *ο πρωτονοτάριος*: *Vat.Graec.* 2639 αρ. 5 (22 Απριλίου 1710), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 6 (8 Οκτωβρίου 1711)· *ο πρωτονοτάριος Δρυμαλίας Μελισσηνός*: *Vat.Graec.* 2639 αρ. 8 (3 Σεπτεμβρίου 1712), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 10 (5 Οκτωβρίου 1712), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 14 (13 Οκτωβρίου 1714)· βλ. και *Vat.Graec.* 2639 αρ. 80 (18 Αυγούστου 1754): *ο πρωτονοτάριος Δρυμαλίας ως ἄλλπτρος*, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 108 ([8] Μαρτίου 1482): *Ἀντώνιος Μενδρινός πρωτονοτάριος*, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555): *Νικόλαος Καστελλάνος πρωτονοταριάδης*.

126. Βλ. σχετ. Βισβίτης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 4.

127. Στον κώδικα δεν απαντάται αρχιερατικός πρωτονοτάριος αλλά μόνο στο έγγραφο *Vat.Graec.* 2639 αρ. 106 υπογράφει ένας επίτροπος αρχιερατικός.

128. Σύμφωνα με τον Βισβίτη, Οί κοινοί καγκελλάριοι 10, κατά το έτος 1805 κοινός καγκελλάριος Ναξίας (Μπούργου) ήταν ο Δημήτριος Κόκκος, αρχιερατικός δε πρωτονοτάριος ο Κωνσταντίνος Κόκκος. Σχετικά με το όνομα Κόκκος σε δικαστική απόφαση του έτους 1798 (14 Ιουνίου 1798 *Vat. Graec.* 2639 αρ. 106) ο Δημήτριος Κόκκος καντζελλάριος απαντά και ως μάρτυρας, ενώ ένας Κωνσταντίνος Κόκκος σε έγγραφο του 1753 (2 Ιανουαρίου 1753, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 75), όπως και σε έγγραφο του 1760 (23 Μαρτίου 1760, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 98) απαντά ως μάρτυρας. Ένας ηγούμενος Κόκκος απαντά επίσης ως μάρτυρας σε έγγραφο του 1752 (14 Αυγούστου 1752 *Vat. Graec.* αρ. 73) ενώ σε παλαιότερο έγγραφο του έτους 1572 (2 Νοεμβρίου 1572, *Vat. Graec.* αρ. 136) μαρτυρείται ως μάρτυρας ένας ακόμα Κόκκος, καντζελλάριος.

προηγούμενους αιώνες χρησιμοποιούνται οι διάφοροι τίτλοι εναλλάξ για το ίδιο αξίωμα ακόμη και για το ίδιο πρόσωπο¹²⁹. Για παράδειγμα το έτος 172[] ([...] *Vat.Graec.* αρ. 38) ο Σταυριανός Μιχαλίτζης υπογράφει ως *πρωτονοτάριος και φανερός καντζελλάριος*, ενώ σε έγγραφο του 1736 ο ίδιος νοτάριος (Σταυριανός Μιχαλίτζης) υπογράφει ως *πρωτονοτάριος αρχιερατικός και δημόσιος κατζελλάριος*¹³⁰. Το έτος 1760 επίσης (23 Μαρτίου 1760 *Vat.Graec.* αρ. 98) ο Φραντζέσκος Μιχαλίτζης υπογράφει ως *πρωτονοτάριος και καντζελλάριος*. Τέλος το έτος 1806 ο Νικόλαος Καστελλάνος αντιγράφοντας έγγραφο του έτους 1555 (20 Δεκεμβρίου 1555, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126) υπογράφει απλώς ως *πρωτονοτοριάδης*.

Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των κοινών καγκελλαρίων και των αρχιερατικών πρωτονοταρίων προσδιορίζονται αρκετά αναλυτικά από τις διατάξεις των Εθίμων της Νάξου¹³¹. Και για μεν τους πρώτους ορίζεται ότι κάθε κοινό πρέπει να έχει μία καγκελλαρία με επικεφαλής ένα καγκελλάριο, για δε τους δευτέρους αναφέρεται ότι ήσαν περισσότεροι του ενός χωρίς να προσδιορίζεται επακριβώς τον αριθμό τους¹³². Σε κάθε κοινότητα υπήρχε λοιπόν μία κοινή και δημοσία κα-

129. Σύμφωνα με τον Βισβίξη, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 8 ο Ίωάννης Γās κατά το έτος 1644 υπογράφει ως *φανερός αρχιγραμματεύς και νοτάριος*, το έτος 1645 ως *νοτάριος και κατζελλάριος*, το έτος 1647 ως *φανερός αρχιγραμματεύς και νοτάριος*, το δε έτος 1648 ως *φανερός κατζελλάριος και νοτάριος* (Στ. Κορρές, «Ανέκδοτα έγγραφα των Φράγκων της Νάξου», *Byzantinische Neugriechische Jahrbücher* 8 (1931), 271). Ο αυτός Γās σε έγγραφο του έτους 1650 υπογράφει ως *φανερός αρχιγραμματεύς και νοτάριος νομικός της μεγαλειότητος κοινότης Ναξίας* (Π. Ζερλέντης, *Ιστορικά σημειώματα εκ του βιβλίου των εν Νάξω Καπουκίνων*, 1649-1753, Έρμουπολη 1922, σ. 29).

130. Βλ. Π. Ζερλέντης, «Μετοίκησις Αλθανών εις Ίον», *Νησιωτική Έπετηρίς* 1 (1918), 157-159. Το επώνυμο Μιχαλίτζης απαντά σε έγγραφα από το 1539 (βλ. σχετ. Βισβίξης, *Ναξιακά νοταριακά έγγραφα*, 39). Το όνομα είναι συχνότατο και σε Ναξιακά έγγραφα των χρόνων της Τουρκοκρατίας κυρίως από τα μέσα του 17^{ου} αιώνα. Βλ. ανέκδοτο έγγρ. των ΓΑΚ, του έτους 1751, το οποίο υπογράφει επίσης ένας κατζελλάριος Μιχαλίτζης (Δ. Ζακυθηνός, «Κατάλογος της συλλογής Περικλέους Ζερλέντου», *Έπετηρίς της Έταιρείας Βυζαντινών Σπουδών* 13 (1937), 290).

131. Τις περισσότερες και ασφαλέστερες πληροφορίες για τους καγκελλαρίους Νάξου τις αντλούμε από τα Έθιμα της Νάξου της 24ης Ιουλίου 1810 [Λ. Σγούτας, «Τά Έθιμα της Νάξου της 24ης Ιουλίου 1810» *Θέμις (Επιθεώρησης της ελληνικής, πολιτικής, έμπορικής και διοικητικής νομοθεσίας)*, 5 (1852), (στο εξής, *Θέμις*, Σγούτα), 134 έπ. ειδικότερα 144 έπ. (§§ 16-18)] και από έγγραφο της 31ης Ιουλίου 1827 των κατοίκων του νησιού προς την Αντικυβερνητικήν Επιτροπήν της Ελλάδας· βλ. σχετ. Ί. Βισβίξης, *Η πολιτική δικαιοσύνη κατά την Έλληνικήν Έπανάστασιν*, Αθήνα 1941, (στο εξής Βισβίξης, *Η πολιτική δικαιοσύνη*), σ. 524· *πρβλ.* Βισβίξης, *Οί κοινοί καγκελλάριοι*, 4.

132. Το παραπάνω έγγραφο της 31 Ιουλίου 1827 των κατοίκων της νήσου προς την Αντικυβερνητική Επιτροπή της Ελλάδος, καθορίζει επακριβώς τον αριθμό και των αρχιερατικών πρωτονοταρίων όπως και την έδρα τους και προσθέτει την πληροφο-

γκελλαρία και μία αρχιερατική πρωτονοταρία. Καντζελλαρίες επίσης καλούνταν και οι γραμματείς των προξενείων, και κατ' επέκτασιν οι πρόξενοι ή οι γραμματείς τους καγκελλάριοι (*chanceliers*). Όπως προκύπτει από δικαιοπρακτικό έγγραφο του έτους 1736 (6 Νοεμβρίου 1736, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 42: Ομολογία παραίτησης από αξιώσεις για έξοδα περίθαλψης, το οποίο συντάσσει ο Χρυσής Ντερεμόν, Κόνσολος Φράντζας) οι πρόξενοι συνέτασσαν συμβόλαια όταν ο ένας εκ των συμβαλλομένων ήταν ξένος υπήκοος, ενδεχομένως και μεταξὺ εντοπίων¹³³.

Προς διάκριση των διαφόρων αυτών καγκελλαρίων οι κοινοτικές καγκελλαρίες ονομάζονταν κοινές, φανερές¹³⁴, οι δε κοινοτικοί καγκελλάριοι της Νάξου προσέδεται στον τίτλο τους λέξεις όπως φανερός¹³⁵, δημόσιος¹³⁶ ή συνήθως κοινός¹³⁷, δηλαδή της κοινότητας, μεταφράζοντας προφανώς το *cancellarius communis* των ιταλικών πόλεων¹³⁸. Πρώτη κοινή καγκελλαρία και πρωτονοταρία ήταν των Λατίνων του Κάστρου, δεύτερη των Γραικών του Μπούργου και τρίτη αυτή των χωρίων της Νάξου της Δρυμαλίας. Όσον αφορά στη σύνταξη πωλητηρίων, προικοσυμφώνων και διαθηκών, τα οποία επρόκειτο να συνταχθούν σε χωριά απομακρυσμένα από τις έδρες των κοινών καγκελλαρίων ή των αρχιερατικών πρωτονοταρίων, κάθε χωριό είχε το δικαίωμα να εκλέξει έναν

ρία, ότι τα υπουργήματα των καγκελλαρίων και των πρωτονοταρίων είχαν αποκατασταθεί από αρχαιότατων χρόνων· βλ. σχετ. Βισβίτζης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 5.

133. Βλ. σχετ. Βισβίτζης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 9.

134. 7 Αυγούστου 1597, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 157: φανερή καντζελλαρία.

135. Ενδεικτικά αναφέρονται *Vat.Graec.* 2639 αρ. 9 (2 Μαΐου 1714), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 11 (9 Ιουνίου 1713), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 17 (24 Απριλίου 1715), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 18 (9 Μαΐου 1715), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 29 (31 Αυγούστου 1720), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 30 (15 Σεπτεμβρίου 1720), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 32 (2 Νοεμβρίου 1720), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 38 ([] 172 [.]).

136. 17 Ιουλίου 1574, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 137: πα(πα) γιανούλ(ης) κωνσταντίος δημόσιος ὑπὸ βασιλικ(ῆς) ἐξουσί(ας). Οι δημόσιοι νοτάριοι εκλέγονταν από τους άριστους με τη ψήφο των πολιτών· βλ. σχετ. Βισβίτζης, Η πολιτική δικαιοσύνη, σ. 524 αρ. 702).

137. Ενδεικτικά αναφέρονται *Vat.Graec.* 2639 αρ. 43 ([] Φεβρουαρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 45 (11 Σεπτεμβρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 47 (28 Ιανουαρίου 1742), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 50 (1 Απριλίου 1742), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 51 (9 Απριλίου 1742), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 52 (2 Νοεμβρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 53 (14 Μαΐου 1744), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 55 (25 Σεπτεμβρίου 1744), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 56 ([] 1747), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 62 (29 Νοεμβρίου 1747).

138. Βλ. σχετ. Δ. Πασχάλης, Η Άνδρος, Αθήνα 1927, τ. Β', σ. 343· του ιδίου, «Πρόξενοι καί Προξενεία εις τὰς νήσους ἐπὶ Τουρκοκρατίας», στον τόμο *Ημερολόγιο τῆς Μεγάλῃς Ἑλλάδος*, Αθήναι 1931, 447 και Βισβίτζης, Η πολιτική δικαιοσύνη, σ. 374· πρβλ. Βισβίτζης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 7.

εγγράμματο και ειδήμονα των νόμων¹³⁹, κατά κανόνα κληρικό¹⁴⁰ ή μοναχό¹⁴¹, ο οποίος με γράμμα του κοινού καγκελλάριου της περιφέρειάς του διοριζόταν γραφέας-νοτάριος, υποχρεωνόταν όμως έπειτα να παρουσιάσει τα έγγραφα αυτά στην κοινή καγκελλαρία για να επικυρωθούν από τον κοινό καγκελλάριο και να καταγραφούν στον κοινό κώδικα. Υπάρχουν όμως και πολλά αυτοτελή πρωτότυπα συμβολαίων συνταγμένα από χωρεπίσκοπους¹⁴², τα οποία είναι άγνωστο, εάν μετεγράφησαν σε καγκελλαριακούς ή νοταριακούς κώδικες¹⁴³.

Κατά την άποψη που έχει αναπτύξει ο Ι. Βισβίξης η διατήρηση του δικαίου από τον ελληνικό πληθυσμό των Κυκλάδων οφείλεται εν μέρει στην ανάπτυξη του «αυθιγενοῦς» αυτού θεσμού των κοινοτήτων, στο πλαίσιο του οποίου λειτουργούσε ένα πολύ καλά ρυθμισμένο καγκελλαριακό και νοταριακό σύστημα, αρμόδιο για την καταγραφή των συμβολαιογραφικών και κοινοτικών εγγράφων αλλά και των δικαστικών αποφάσεων¹⁴⁴. Επί Τουρκοκρατίας ωστόσο και σε αντίθεση με την προγενέστερη περίοδο πρέπει να εξέλειπαν από την Νάξο μορφωμένοι νομικοί, τουλάχιστον, όπως δείχνει η πληροφορία του Lichtle¹⁴⁵, αλλά και όπως προκύπτει από τα διασωθέντα νοταριακά έγγραφα. Αντιθέτως

139. Βλ. σχετ. Βισβίξης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 6.

140. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 6 (8 Οκτωβρίου 1711): Νικόλαος ἱερεὺς Παξιμάδης ὁ Πρωτονοτάριος Ἀξίας, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 3 (25 Αυγούστου 1706): Στέφανος ἱερεὺς Μελισσουργός, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 12 (16 Δεκεμβρίου 1712): Γρηγόριος ἱερομόναχος Βάβουλας καὶ πρωτέκδικος (εκκλησιαστικός τίτλος που απονεμόταν στον πρεσβύτερο διάκονο).

141. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 152 (19 Σεπτεμβρίου 1594): Σεραφεῖμ ἱερομόναχος Κουντούρης καὶ κοινὸς γραφέας καὶ ἐφημέριος τοῦ χωρίου· βλ. επίσης *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552): Μακάριος ἱερομόναχος χωρεπίσκοπος Ἀξίας.

142. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 149 (13 Φεβρουαρίου 1591): Μανουὴλ χωρεπίσκοπος ὁ Σπανός, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 66 (18 Οκτωβρίου 1749): Νικόδημος χωρεπίσκοπος καὶ καθηγούμενος τοῦ μοναστηρίου ὡς μάρτυρας σε ἔγγραφο που ἀφορᾶ ἀνταλλαγὴ του ἔτους 1749. Ὡς πρὸς το βαθμὸ της ιερατικής τους ἐξουσίας οἱ χωρεπίσκοποι τῶν Κυκλάδων ἐπὶ Τουρκοκρατίας πρέπει νὰ εἶχαν τὸ βαθμὸ του πρεσβυτέρου καὶ ὀχι τοῦ επισκόπου· πρβλ. Βισβίξης, Οἱ κοινοὶ καγκελλάριοι, 7.

143. Βλ. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 6 [1711]: Μάρκος ἱερεὺς Σπανὸς πρωτόπαπας Δρυμαλίας ἐκοπιάρισα τὸ παρὸν ἐκ τοῦ καθολικοῦ τὸ δὲ πρωτότυπον ἀνέμεινεν εἰς ἡμᾶς φυλάσσοντάς το εἰς τὰς πράξεις μου διὰ φύλαξιν· τὸ ἔτος 1689 ἑνας Μακάριος ἱερομόναχος χωρεπίσκοπος Ἀξίας μεταγράφει ἔγγραφο του ἔτους 1552 (20 Νοεμβρίου 1552, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123) που ἀφορᾶ ἐλευθερία ἀπὸ μισιάρικο παντοτινὸ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου (1552)· πρβλ. Βισβίξης, Οἱ κοινοὶ καγκελλάριοι, 6.

144. Βλ. σχετ. Ί. Βισβίξης, «Τὸ πρόβλημα τῆς Ἱστορίας τοῦ Μεταβυζαντινοῦ Δικαίου», *Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 6 (1955), (στο ἐξῆς, Βισβίξης, Μεταβυζαντινὸ δίκαιο), ἐιδικότερα δε 143.

145. Βλ. σχετ. Miller, Lichtle's Description, 449.

κατά τη βεβαίωση του Sauger¹⁴⁶ πρέπει να υπήρξαν Νάξιοι κληρικοί μορφωμένοι.

Όπως προκύπτει από το πλήθος των σωζομένων δικαιοπρακτικών εγγράφων που μας έχουν παραδοθεί οι καγκελλάριοι και νοτάριοι επί Τουρκοκρατίας ήσαν προσηλωμένοι στους τύπους των αρχαιοτέρων εγγράφων, τους οποίους τροποποιούσαν προσαρμόζοντάς τους στις νομικές σχέσεις που είχαν διαμορφωθεί. Στο πλαίσιο αυτό οι νοτάριοι στις περιπτώσεις μεταβίβασης της κυριότητας μεταχειρίζονται τους όρους *ἐνδύνεται*¹⁴⁷, *ἐγδύνεται*¹⁴⁸ και *ἀπογδύνεται*¹⁴⁹, χρησιμοποιώντας όρους που ανατρέχουν σε προϋπάρχοντες φεουδαρχικούς δεσμούς, παρόλο που πρόκειται για απλές πωλήσεις ακινήτων¹⁵⁰. Άλλωστε την εποχή αυτή και η ίδια η έννοια του φεούδου ως στοιχείου του φεουδαλικού συστήματος ανήκε στην ιστορία, έχοντας προσλάβει πλέον χαρακτήρα ιδιωτικών καθαρώς και ανεξαρτήτων κτήσεων¹⁵¹.

146. Σύμφωνα με μαρτυρία του P. Sauger, *Histoire nouvelle des anciens ducs et autres souverains de l'Archipel*, Paris 1669, 370 οι κληρικοί αυτοί σπούδαζαν Θεολογία στο σεμινάριο του Αγίου Αθανασίου της Ρώμης με έξοδα του Πάπα, όταν όμως επέστρεφαν στο νησί γίνονταν εχθροί της Ρωμαϊκής Εκκλησίας. Στο παραπάνω σεμινάριο πρέπει να είχε σπουδάσει και ο Νάξιος λόγιος Φραγκίσκος Κόκκος, ο οποίος στη συνέχεια ασπάσθηκε τον καθολικισμό στη Ρώμη· πρβλ. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 73 (14 Αυγούστου 1752), όπου το όνομα Κόκκος αναφέρεται σε ηγούμενο και *Vat.Graec.* 2639 αρ. 136 (2 Νοεμβρίου 1752), όπου το ίδιο όνομα αναφέρεται σε νοτάριο· πρβλ. Βισβίτης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 14 σημ. 4.

147. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 3 (25 Αυγούστου 1706), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 17 (24 Απριλίου 1715), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 21 (18 Δεκεμβρίου 1718), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 43 ([] Φεβρουαρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 98 (23 Μαρτίου 1760), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 100 (6 Ιανουαρίου 1762), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 140 (22 Φεβρουαρίου 1580), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594).

148. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 17 (24 Απριλίου 1715), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 19 (27 Μαΐου 1715), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 21 (18 Δεκεμβρίου 1718), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 24 (25 Μαρτίου 1719), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 26 (25 Ιουνίου 1719), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 29 (31 Αυγούστου 1720), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 35 (29 Ιουνίου 1722), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 39 ([] 1732), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 44 (5 Ιουνίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 72 (30 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 73 (14 Αυγούστου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 77 (15 Δεκεμβρίου 1753), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 79 (1 Δεκεμβρίου 1753), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 100 (6 Ιανουαρίου 1762), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 132 (6 Αυγούστου 1568), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 158 (22 Δεκεμβρίου 1598).

149. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 3 (25 Αυγούστου 1706), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 6 (8 Οκτωβρίου 1711), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 21 (18 Δεκεμβρίου 1718), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 35 (29 Ιουνίου 1722).

150. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 2 (18 Νοεμβρίου 1705): ... γυμνούνται και ἀποξεγνώνεται ή αυτή ἀρχόντισσα και οι διάδοχοί της από την λεγομένην καυκάραν και από πασών τών δικαιωμάτων της...· πρβλ. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 3 (25 Αυγούστου 1706): ... ἐκδύνεται και ἀπογδύνεται από τὸ αὐτὸ σπίτι.

151. Βισβίτης, Οί κοινοί καγκελλάριοι, 14-15.

Οι νομικοί όροι που χρησιμοποιούνται από όλους αυτούς τους νοτάριους αποτελούν κατά ένα μεγάλο μέρος τους ακουστική μεταγραφή στα ελληνικά ιταλικών νομικών όρων¹⁵², ενώ η ίδια τακτική ακολουθείται και στις απλούστερες λέξεις¹⁵³. Χρησιμοποιούνται επίσης και μεταδά-

152. Βλ. ενδεικτικά *ἄλπιτροι*=*arbitri* (Vat.Graec. 2639 αρ. 38, 46, 51, 55, 80, 86, 88), *ἄμπιτο θιντουάλε*=*abito viduale* (Vat.Graec. 2639 αρ. 36, 37, 48), *ἀνουλάρω*=*annulare* (Vat.Graec. 2639 αρ. 71α, 76), *γγιοῦστε*=*giusto* (Vat.Graec. 2639 αρ. 111), *γιρουσδίτζιο*=*giurisdizione* (Vat.Graec. 2639 αρ. 43), *δονατζόνε*=*donazione* (Vat.Graec. 2639 αρ. 80), *ἐστιματζιόν* (Vat.Graec. 2639 αρ. 142, 142α), *ικάμπιο*, *ιγκάμπιο*=*in cambio* (Vat.Graec. 2639 αρ. 41, 112), *ικάντος*=*incanto* (Vat.Graec. 2639 αρ. 131, 135), *ιναμπελάμπιλε*=*inappellabile* (Vat.Graec. 2639 αρ. 38, 46), *ινστρουμέντο*=*instrumentum* (Vat.Graec. 2639 αρ. 11, 142), *ιντάνο*=*in danna* (Vat.Graec. 2639 αρ. 135), *ιντερέσσο*=*interesse* (Vat.Graec. 2639 αρ. 61, 135), *ιμόπιλη*=*immobile* (Vat.Graec. 2639 αρ. 152), *ισόλιτοι*=*insolidum* (Vat.Graec. 2639 αρ. 21), *καπιτάλε*=*capitale* (Vat.Graec. 2639 αρ. 53), *κολλητεράνος*=*collaterano* (Vat.Graec. 2639 αρ. 35, 72, 83, 128), *κομπρομέσο*=*compromesso* (Vat.Graec. 2639 αρ. 46, 47, 55, 80, 129), *κομμέσος*=*commesso* (Vat.Graec. 2639 αρ. 45, 139), *κοντάνα*=*condanna* (Vat.Graec. 2639 αρ. 14, 38, 76, 100, 121, 128, 152), *κοντιτζόνε*=*condizione* (Vat.Graec. 2639 αρ. 1, 4, 20, 113, 116, 117, 145, 154), *κοντενατζιόν*=*condannazione* (Vat.Graec. 2639 αρ. 127, 133, 135, 151, 156, 158), *κοντέντος*=*contento* (Vat.Graec. 2639 passim), *κουμεσσάριος*=*commessario* (Vat.Graec. 2639 αρ. 117), *λεγίτιμα*=*legitima* (Vat.Graec. 2639 αρ. 152), *λεγάτο*=*legato* (Vat.Graec. 2639 αρ. 117), *μπενεφίτζιο*=*beneficio* (Vat.Graec. 2639 αρ. 125, 126, 138), *μόμπιλε-στάμπιλε*=*moble-stabille* (Vat.Graec. 2639 αρ. 145), *οζάντζα*=*usanza* (Vat.Graec. 2639 αρ. 129, 156), *ὀμπλιγάρω*=*obligare* (Vat.Graec. 2639 passim), *ὀμπλιγατζιόν*=*obbligazione* (Vat.Graec. 2639 αρ. 111, 115), *πατριμόνιο*=*patrimonio* (Vat.Graec. 2639 αρ. 4, 20), *ποινή*=*pena* (Vat.Graec. 2639 passim), *ποσσεδέρω*=*possedere* (Vat.Graec. 2639 αρ. 80, 88, 90, 94, 11, 123, 152, 155), *πρετεντέρω*=*pretendere* (Vat.Graec. 2639 αρ. 6, 42, 80, 91, 98, 153), *πρετεστέρω*=*protestare* (Vat.Graec. 2639 αρ. 40), *πριβιλέγιο*=*privilegio* (Vat.Graec. 2639 αρ. 108, 117, 152), *προμετάρω*=*promettere* (Vat.Graec. 2639 αρ. 111, 118, 135, 153), *ρενοντζιάρω*=*paraitoúmai* (Vat.Graec. 2639 αρ. 136), *ρεσαλδάρω*=*resalvare* (Vat.Graec. 2639 αρ. 119, 141, 142), *ριφάρω*=*rifare* (Vat.Graec. 2639 αρ. 23, 132), *ρεφουδάρω*=*refutare* (Vat.Graec. 2639 αρ. 23, 132), *ρεσαρτζιμέντο*=*risarcimento* (Vat.Graec. 2639 αρ. 24), *ριτζεπούτα*=*ricevuta* (Vat.Graec. 2639 αρ. 9, 62, 93), *στίμα*=*stima* (Vat.Graec. 2639 αρ. 142, 142α), *τάνσα*=*tassa* (Vat.Graec. 2639 αρ. 68, 70, 72, 81, 84), *τεφερέντζα*=*differeza* (Vat.Graec. 2639 αρ. 119), *φερμάρω*=*fermare* (Vat.Graec. 2639 αρ. 144).

153. Ενδεικτικά αναφέρονται *ἄπέντε*=*absente* (Vat.Graec. 2639 αρ. 117), *θαλόρε*=*valore* (Vat.Graec. 2639 αρ. 131), *βούλα*=*boulla* (Vat.Graec. 2639 αρ. 9, 14, 15, 110), *βουτζί*=*butti* (Vat.Graec. 2639 αρ. 1, 43), *γαλονάδος*=*gallone* (Vat.Graec. 2639 αρ. 43), *καβαλλιέρος*=*cavalliere* (Vat.Graec. 2639 αρ. 115), *καδενέτα*=*cadena* (Vat.Graec. 2639 αρ. 30, 43), *καδέρω*=*cadere* (Vat.Graec. 2639 αρ. 125, 126), *καντούνι*=*cantone* (Vat.Graec. 2639 αρ. 43, 69, 124, 139), *καριόλα*=*carriola* (Vat.Graec. 2639 αρ. 43), *κασέλα*=*cassela* (Vat.Graec. 2639 αρ. 27, 30, 43, 109), *κολαΐνα*=*collana*, *collanina* (Vat.Graec. 2639 αρ. 1, 30, 36, 43), *κομοτητά*=*comodita* (Vat.Graec. 2639 αρ. 151), *κομπλίρω*=*complire* (Vat.Graec. 2639 αρ. 135, 136, 137), *κομφινάρω*=*confinare* (Vat.Graec. 2639 αρ. 107, 156),

νεις λέξεις όπως αουντέντικο=autentico (από το αὐθεντικό), αλλά και με λατινικούς χαρακτήρες ιταλικές λέξεις¹⁵⁴, όπως και αρχαίοι τύποι της ελληνικής γλώσσας, όπως για παράδειγμα *ἀραί* παράλληλα με το δημοτικό τύπο *κατάρεις*¹⁵⁵. Το ίδιο ισχύει και με τους νομικούς όρους από την τουρκική γλώσσα¹⁵⁶, όπως επίσης και με τις τουρκικές λέξεις¹⁵⁷.

IV. Η απονομή της δικαιοσύνης

Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας στο νησιωτικό χώρο και ειδικότερα στην Νάξο, η δικαιοσύνη απονέμεται¹⁵⁸ κατά πρώτον από τις δικαστικές αρχές του κυρίαρχου (καδήδες), οι οποίες εφαρμόζουν μουσουλμανικό δίκαιο χωρίς όμως να αποκλείεται σε ορισμένες περιπτώσεις η εφαρμογή από αυτές και τοπικών εθίμων¹⁵⁹. Κατά δεύτερο λόγο

κονφίνες=confine (Vat.Graec. 2639 ap. 123), κονσενιάρω=consegnare (Vat.Graec. 2639 ap. 50), κριδέντζα=credenza (Vat.Graec. 2639 ap. 43, 63), λίμπρο=libro (Vat.Graec. 2639 ap. 125, 126), μαλίτζια=malizia (Vat.Graec. 2639 ap. 118), μαρνέρης=marinaro, marinaio (Vat.Graec. 2639 ap. 18), μεντζάνα=mezana (Vat.Graec. 2639 ap. 1, 34, 43), μετζαρόλα=mezzaruola (Vat.Graec. 2639 ap. 141), μονέδα=moneda (Vat.Graec. 2639 ap. 71, 72, 74), μπουγάδα=bucata (Vat.Graec. 2639 ap. 18), ντισκοῦστο=discusso (Vat.Graec. 2639 ap. 34), ντοτόρε=dottore (Vat.Graec. 2639 ap. 45), ντουζίνα=dozzina (Vat.Graec. 2639 ap. 43), όπίνιον=opinion (Vat.Graec. 2639 ap. 129) όφφίτζιο=ufficio (Vat.Graec. 2639 ap. 145), πασίφικο=pacifico (Vat.Graec. 2639 ap. 152), πάσκουλο=pascolo (Vat.Graec. 2639 ap. 43), πέζο=peso (Vat.Graec. 2639 ap. 146, 153, 158), πέρ κάζος=per caso (Vat.Graec. 2639 ap. 125, 126, 146), πρέζιον=prezzo (Vat.Graec. 2639 ap. 127, 131, 155), σκάρσιτα=scarsita (Vat.Graec. 2639 ap. 92), σπόρκο=sporco (Vat.Graec. 2639 ap. 72, 73, 82, 83).

154. Όπως affermo (Vat.Graec. 2639 ap. 41, 42, 63, 65, 91), confermo (Vat.Graec. 2639 ap. 67), eregristrato (Vat.Graec. 2639 ap. 145), figlia (Vat.Graec. 2639 ap. 152), sacerdote (Vat.Graec. 2639 ap. 91), testimonianza (Vat.Graec. 2639 ap. 154) κ.ά.

155. Vat.Graec. 2639 ap. 108, 112.

156. άμανάτι=emanet (Vat.Graec. 2639 ap. 57, 63), ζάπτι=zapt (Vat.Graec. 2639 ap. 8, 16, 32, 39, 66, 72, 98, 100, 105), ιμπρά=ibra (Vat.Graec. 2639 ap. 101), καθούλι=kabul (Vat.Graec. 2639 ap. 96), μούλκι=mulk (Vat.Graec. 2639 ap. 43, 99), σούλφι=sulh (Vat.Graec. 2639 ap. 6, 44, 48, 101), φираέτι=feragat (Vat.Graec. 2639 ap. 98) χαράτζι=harac (Vat.Graec. 2639 ap. 119, 123, 128, 143, 146, 153, 155, 158), χοντζέτι=hüccet (Vat.Graec. 2639 ap. 153, 154, 156, 158).

157. γεντίκι=yedek (Vat.Graec. 2639 ap. 98, 99), καϊκι=kayik (Vat.Graec. 2639 ap. 42), καμούχι=kemha, kimha (Vat.Graec. 2639 ap. 43), μακαρανιτζίδικο=makarnaci (Vat.Graec. 2639 ap. 98), μεσοῦτι=mechut (Vat.Graec. 2639 ap. 98), ρουφέτι=rufeka (Vat.Graec. 2639 ap. 99), σεπέτι=sepet (Vat.Graec. 2639 ap. 43), συρμαγιά=sermaye (Vat.Graec. 2639 ap. 41, 98, 99), χαλατάδικο=xalat (Vat.Graec. 2639 ap. 98).

158. Βλ. σχετ. με την απονομή της δικαιοσύνης Τουρτόγλου, Ή Νομολογία τών Κριτηρίων, σ. 46 έπ.

159. Γ. Μάουρερ, Ό Έλληνικός Λαός (μετάφρ. Ε. Καραστάδη), τ. Α΄, Άθήνα 1943, σ. 86 και 97· πρβλ. Τουρτόγλου, Ή Νομολογία τών Κριτηρίων, σ. 46 σημ. 11.

η δικαιοσύνη απονέμεται από τις εκκλησιαστικές αρχές και κοινοτικές αρχές και από τους διαιτητές ή αιρετούς κριτές¹⁶⁰. Η συνύπαρξη όλων αυτών των δικαιοδοτικών αρχών εξ ορισμού οδηγούσε στην προσαρμογή των αποφάσεων των διοικητικών οργάνων στις συνθήκες της εποχής.

Η ενίσχυση των κοινοτικών αυτών δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων εντάσσεται μέσα στα πλαίσια της αναγνώρισης από τον κατακτητή ενός καθεστώτος ευρείας τοπικής αυτοδιοίκησης, αναγνώριση η οποία εκδηλώθηκε, όπως ήδη έχει αναφερθεί, με την παραχώρηση προνομιακών ορισμών (ακτιναμέδες), οι οποίοι μεταξύ των άλλων περιελάμβαναν και ειδικές δικαστικές προνομιακές παραχωρήσεις: Ρύθμιση των δικαστικών διαφορών χωρίς παρέμβαση των Τούρκων καδήδων, από πρόσωπα της εκλογής των νησιωτών, αναγνώριση όλων των δικαιοπραξιών και διαιτησιών που είχαν γίνει έως το 1580 ως αμετακλήτων, εκδίκαση των εφέσεων επί υποθέσεων που είχαν ήδη εκδικασθεί πρωτοβάθμια σύμφωνα με τα τοπικά δίκαια (ακτιναμές Μουράτ Γ' έτους 1580), αναγνώριση στους Ναξίους δικαιώματος εκλογής χριστιανού δραγομάνου, νέα αναγνώριση όλων των προηγούμενων δικαστικών αποφάσεων και αγοροπωλησιών, κατοχύρωση της ανθρωπινότερης μεταχείρισης των φυλακισμένων (ακτιναμές προς Ναξίους έτους 1628/9), αναγνώριση του δικαιώματος κυριότητας, κατοχύρωση της δυνατότητας των κατοίκων να κληροδοτούν την κινητή και ακίνητη περιουσία τους κατά βούληση, απαγόρευση των επεμβάσεων των καδήδων σε υποθέσεις εκτός της δικαιοδοσίας τους και στέρηση του δικαιώματος ανατροπής των δικαστικών αποφάσεων των τοπικών κριτηρίων, αναγνώριση της ισχύος των δικαστικών αποφάσεων των τοπικών κριτηρίων (ακτιναμές Ιμπραήμ Α' έτους 1646 προς τα νησιά της Νάξου, Άνδρου, Μήλου, Πάρου Σαντορίνης και Σίφνου)¹⁶¹.

Στις σωζόμενες επομένως αποφάσεις των κοινοτικών κριτηρίων, οι οποίες εμφανίζονται κυρίως από τον 17ο αιώνα και εφεξής¹⁶², οι κοινοτικές αρχές εκδικάζουν όχι μόνον το ευρύτατο φάσμα των πολιτικών υποθέσεων που δεν ενέπιπταν στη δικαιοδοσία των εκκλησιαστικών αρχών, αλλά και ένα σημαντικό μέρος ποινικών υποθέσεων¹⁶³. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις τα δικαιοδοτικά όργανα των υποδούλων δεν δίστα-

160. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 38 ([] 172[]), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 55 (25 Σεπτεμβρίου 1744), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 80 (18 Αυγούστου 1754), *Vat.Graec.* 2639 80a (21 Αυγούστου 1754).

161. Βλ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Η νομική προστασία της γονικής περιουσίας, σσ. 34-35 όπου και η σχετική βιβλιογραφία.

162. Βλ. σχετ. Μ. Τουρτόγλου, «Η Νομολογία των Κριτηρίων της Νάξου (17ος-19ος αϊ.)», *Μελετήματα Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου*, τ. 4, Αθήνα 2004, (στο εξής, Τουρτόγλου, Η Νομολογία των Κριτηρίων της Νάξου), σσ. 91-178.

163. Βλ. Μ. Τουρτόγλου, «Περί της Ποινικής Δικαιοσύνης επί Τουρκοκρατίας και μετ' αὐτήν μέχρι καὶ τοῦ Καποδιστρίου», *Μελετήματα Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου*, τ. 1, Αθήνα-Κομοτηνή 1984, σ. 93 ἐπ.

σαν να χαρακτηρίσουν ως επίμεμπτη την προσφυγή στα δικαστήρια του κατακτητή, περιλαμβάνοντας παρόμοια θέση ακόμη και στις γραπτές κωδικοποιήσεις των εθίμων τους¹⁶⁴. Παρά ταύτα όμως, οι προσφυγές των υποδούλων στους αξιωματούχους του κυριάρχου για την εκδίκαση των διαφορών τους δεν έλειψαν κατά την Τουρκοκρατία, αν και επιβαρύνονταν με υπέρογκα έξοδα¹⁶⁵. Στο πλαίσιο της απονομής του δικαίου από τους οθωμανούς, εάν οι ενδιαφερόμενοι προσέφευγαν «αυτοδελήτως»¹⁶⁶ στην κρίση του οθωμανού δικαστή, και μάλιστα αποδέχονταν ως ορθή την απόφασή του, δεν υπήρχε η δυνατότητα ανατροπής της.

Ο καθής¹⁶⁷ επίσης, στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας του εξέδιδε χοτζέτια (*hüccet*)¹⁶⁸, δηλαδή έγγραφους τίτλους ιδιοκτησίας ακινήτων που παρέχονταν στον αγοραστή ύστερα από πρωτοβουλία του πωλητή, με τη μορφή της δικαστικής αποφάσεως. Τα μέρη λοιπόν κατέφευγαν στον

164. Κατά τους «Πολιτικούς και θαλασσοεμπορικούς νόμους» της Ύδρας του 1818· βλ. σχετ. Γ. Ροδολάκης, «Η ναυτική νομοθεσία της Ύδρας (1803-1818) τα Θεσπίσματα, οι Πολιτικοί και Θαλασσοεμπορικοί νόμοι, οι Θαλασσοεμπορικοί νόμοι», *Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου* 38 (2004), 281 (άρθρο 18)· πρβλ. Τουρτόγλου, *Η Νομολογία των Κριτηρίων*, σ. 42 σημ. 4.

165. Άρθρο 20 ο.π. Ροδολάκης.

166. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594): ... *όποτε δέλουν νὰ κάμουν χοτζέτι...*

167. Βλ. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 5 (22 Απριλίου 1710), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 9 (2 Μαΐου 1714), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 14 (13 Οκτωβρίου 1714), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 156 (7 Νοεμβρίου 1597), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 158 (22 Δεκεμβρίου 1598). Πρβλ. ωστόσο Γ. Πετρόπουλος, *Η Ιστορία του Έλληνικού Δικαίου μέχρι το 1821*, Αθήναι 1934, σ. 107· του ιδίου, *Ιστορία και Εισηγήσεις του Ρωμαϊκού Δικαίου*, Αθήναι 1944, σ. 263· του ιδίου, *Ιστορική Εισαγωγή στις Πηγές του Έλληνικού Δικαίου*, Αθήναι 1961, σσ. 118-119, σύμφωνα με τον οποίο ο καθής εφάρμοζε το δίκαιο των αντίδικων υποδούλων Ελλήνων, λόγω της ισχύος στο Οθωμανικό κράτος της «προσωπικότητας του δικαίου». Πρβλ. σχετ. Βισβίξης, *Τινά περί των προικίων έγγράφων*, 6 σημ. 3 σύμφωνα με τον οποίο ο καθής και τα τουρκικά δικαστήρια εν γένει δεν είχαν αρμοδιότητα να δικάσουν επί γαμικών και εκ διαθηκών κληρονομικών διαφορών, κλήρου κ.λπ., γιατί αυτό τους είχε απαγορευθεί από τους εκδοθέντες προνομιακούς ορισμούς με βάση το Κοράνιο (ακτιναμέδες).

168. Βλ. σχετ. Ε. Παπαγιάννη, *Η νομολογία των εκκλησιαστικών δικαστηρίων της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου σέ θέματα περιουσιακού δικαίου Ι*, Αθήναι 2010, σσ. 64-66· Σ. Τζωρτζακάκη-Τζαρίδου, *Οθωμανικό κτηματολόγιο και τίτλοι ιδιοκτησίας, Έπιστημονική Έπετηρίδα Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 3 (1982), 33 επ· Γ. Νάκου, *Τό νομικό καθεστώς των τέως οθωμανικών γαιών 1821-1912*, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 200-202, 335· Βισβίξης, *Τινά περί των νομικών εθίμων*, 237. Βλ. επίσης *Vat.Graec.* 2639 αρ. 15 (29 Οκτωβρίου 1714), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 34 (9 Απριλίου 1722), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 156 (7 Νοεμβρίου 1597), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 158 (22 Δεκεμβρίου 1598).

καδή για περαιτέρω διασφάλιση της αγοροπωλησίας ... νὰ κάμου χοτζέ-τι¹⁶⁹. Παρά ταύτα υπήρχε η δυνατότητα ανατροπής¹⁷⁰.

Εκτός βέβαια από τα τουρκικά, κοινοτικά¹⁷¹ ή εκκλησιαστικά κριτήρια, οι υπόδουλοι μπορούσαν να επιλύσουν τις διαφορές τους με τη βοήθεια αιρετών κριτών¹⁷², πρακτική ιδιαίτερα διαδεδομένη κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας¹⁷³. Οι ενδιαφερόμενοι αντίδικοι υποβάλλονταν με τη βούλησή τους στη διαιτησία¹⁷⁴ και για το λόγο αυτό συντασσόταν συνυποσχετικό ενώπιον του καντζηλλιέρη και των μαρτύρων. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις για να περιφρουρηθεί το κύρος της διαιτητικής αποφάσεως¹⁷⁵, ο διάδικος που δεν συμμορφωνόταν απειλούνταν και με ποινική ρήτρα.¹⁷⁶ Έτσι για παράδειγμα σε συνυποσχετικό του έτους 1734 το ενδιαφέρον εστιάζεται στο ότι ορίζονται μαρίτιμοι άλπιτροι για τη διευθέτηση διαφοράς από ναυτικό δάνειο που δεν μπορούσε να αποπληρωθεί λόγω κατα-

169. Vat.Graec. 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594): ... όποτε θέλουν νὰ κάμουν χοτζέ-τι... Vat.Graec. 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596).

170. Vat.Graec. 2639 αρ. 34 (9 Απριλίου 1722): ... τήν έβαλεν στανικώς της ... και του έκαμεν χοτζέ-τι.

171. Vat.Graec. 2639 αρ. 106 (14 Ιουνίου 1798): ... και ούτως κρίνουν και αποφασίζουν τήν όποίαν απόφασιν τήν θεβαιώνουν και με τις ίδιες τος ύπογραφές.

172. Για τη διαιτησία βλ. το κεφ. Θ' της εγγράφου συλλογής των τοπικών εθίμων της Νάξου του 1810 J.G.R. 8, σ. 543 (= I. και Π. Ζέπων, *Jus Graecoromanum* (από την έκδοση K. Zachariä von Lingenthal - με προσθήκες), τ. 1-8, Αθήναι 1931 (ανατ. Aalen 1962)· πρβλ. επίσης I. Βισβίξης, «Η κοινοτική διοίκησης τών Έλλήνων κατά τήν Τουρκοκρατίαν», *L'Hellénisme Contemporain*, Τόμος επί τη πεντηκοσιοστή έπετειφ από της Άλωσης της Κωνσταντινουπόλεως (29 Μαΐου 1953), (στο εξής, Βισβίξης, «Η κοινοτική διοίκησης τών Έλλήνων»), σ. 201· πρβλ. Τουρτόγλου, «Η Νομολογία τών Κριτηρίων, σ. 46, όπου και άλλες βιβλιογραφικές παραπομπές.

173. Vat.Graec. 2639 αρ. 55 (25 Σεπτεμβρίου 1744), Vat.Graec. 2639 αρ. 80 (18 Αυγούστου 1754), Vat.Graec. 2639 αρ. 80α (21 Αυγούστου 1754), Vat.Graec. 2639 αρ. 88 (12 Δεκεμβρίου 1755). Βλ. Μ. Τουρτόγλου, «Η Αίρετοκρισία στα νησιά του Αιγαίου και Ιονίου Πελάγους (17ος-19ος). Έπιβιώσεις του Δικαίου τών Βυζαντινών» *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 3, Αθήνα 2000, σσ. 241-250.

174. Βλ. συνυποσχετικό του έτους 172[] (Vat.Graec. 2639 αρ. 38): ... τὰ δύο μέρη δέονται και παρακαλοῦσι ... διά άλμπιτρος και αίρεται κριται ... όπου ήδελαν αποφασίσουν οί αφέντες άλμπιτροι εις ύπόσχεσιν αυτών και τών ύπαρχόντων παρόντων και μελλόντων· Vat.Graec. 2639 αρ. 55 (25 Σεπτεμβρίου 1744): ... ως με τὸ κοπρομέσσαν τος τούς εκλεξαν ...· Vat.Graec. 2639 αρ. 86 (20 Δεκεμβρίου 1754): ... έσυμφώνησαν τὰ μέρη νὰ θάλουν άλμπιτρος παρακαλετούς.

175. 25 Σεπτεμβρίου 1744, Vat.Graec. 2639 αρ. 55: ... διά τουτο ξετελεύγουν απόφασιν σταθερήν ...

176. [] 172[.], Vat.Graec. 2639 αρ. 38: ... και κοντάνα όπου παρεβή από τὸ παρόν ρεάλια δέκα· αρ. 86 (20 Δεκεμβρίου 1754): ... και με κοντάνα ύποσχετική όποιο μέρος έβγει από τήν απόφασιν που θέλει πράξου οί άλμπιτροί τος τὸ μέρος εκείνο νὰ πληρώνη της αφεντίας γρόσια πενήντα.

στροφής του φορτίου σε ναυάγιο¹⁷⁷. Επίσης σε έγγραφο του έτους 1742 σε περίπτωση διαφωνίας των δύο διαιτητών ορίζεται από τα μέρη και τρίτος *αφέντης ἄλμπιτρος*¹⁷⁸. Τέλος ενδιαφέρον παρουσιάζει και μία διαιτητική απόφαση του έτους 1744 όπου οι φραγκικής καταγωγής αφέντες Ραμόν ντε Μοντένα και Μπαρόν Λαστίκ ντε Βιγγουρούξ εμφανίζονται ως ἄλμπιτροι-κριτές σε χρηματικό διακανονισμό σχετικά με τη μεταφορά εβραίων δούλων από την Παροικία της Πάρου στην Θεσσαλονίκη¹⁷⁹.

V. Οι δικαιοπραξίες

Από την περίοδο του Δουκάτου του Αιγαίου ή του Αρχιπελάγους ο κώδικας *Vat.Graec.* 2639 εμπεριέχει μία σύμβαση τέλους¹⁸⁰, ένα ψυχικό¹⁸¹ και ένα προικοσύμφωνο¹⁸². Τα παραπάνω έγγραφα αποτελούν κόπιες του 17ου αιώνα από τις πρωτότυπες νοταριακές πράξεις των ετών 1472 και 1482. Η πρώτη πράξη αποτελεί αντίγραφο του έτους 1604 (19 Μαρτίου) από το καθολικό κατάστιχο του μακαρίτου *Ἰωάννου Μυριστικοῦ τοῦ Μεντρινου καὶ νοταρίου διὰ χειρὸς Νικολάου Μυριστικοῦ νουδάρου καὶ ἀποστολικοῦ ταβουλάριου*. Η δεύτερη πράξη αποτελεί επίσης κόπια από το καθολικό κατάστιχο του νοταρίου καὶ ἀποστολικοῦ ταβουλαρίου *Νικολάου Μυριστικοῦ* αντιγραμμένη κατά πρώτον μεν διὰ χειρὸς *Ἰγνατίου ἱερομονάχου καὶ ἀρχιμανδρίτου Ναξίας* κατά δεύτερον δε διὰ χειρὸς *Ἀντωνίου Μενδρινου καὶ πρωτονοταρίου Ἀξίας ἐν ἔτει 1688 Αὐγούστου 12*. Η τρίτη τέλος πράξη αποτελεί ανυπόγραφο και αχρονολόγητο αντίγραφο από το κατάστιχο μη μνημονευομένου νοταρίου.

Από την περίοδο της άμεσης βενετικής κυριαρχίας (1494-1500, 1511-1517) ο κώδικας περιλαμβάνει δύο συμβάσεις τέλους¹⁸³, εκ των οποίων η πρώτη (ανυπόγραφη) αντιγράφηκε από κάποιο Γιάννη Βαπτισμένο, η δε δεύτερη αποτελεί αυθεντική νοταριακή πράξη του *Μπερνάρδου Γάτου Πατούρνου φανερού καὶ βασιλικῷ ἐξουσιαστικῷ νοδάρου ὀρδιανιαστικῷ καντζηλλιέρη τοῦ ἐγλαμπρότατου Δούκα καὶ καθιερώτατου γοβερνατόρου τῆς Ἀξίας* καθώς και ένα ψυχικό¹⁸⁴, το οποίο αποτελεί αυθεντική νοταριακή πράξη του νοταρίου καὶ ἀποστολικῷ ταβουλαρίου *Νικολάου τοῦ Μυριστικοῦ*.

177. 13 Φεβρουαρίου 1734, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 41.

178. 9 Απριλίου 1742, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 51.

179. 25 Σεπτεμβρίου 1744, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 55.

180. 13 Μαρτίου 1472, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 107.

181. [8] Μαρτίου 1482, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 108.

182. 30 Δεκεμβρίου 1482, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 109.

183. 7 Ιανουαρίου 1498, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 110 και 21 Αυγούστου 1514, *Vat. Graec.* 2639 αρ. 115.

184. 14 Σεπτεμβρίου 1503, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 112.

Από την περίοδο των Κρίσπων [Ιωάννου Δ' Κρίσπου (1517-1564) και Ιακώβου Δ' Κρίσπου (1564-1566)], όταν το νησί κατέστη φόρου υποτέλες των Οθωμανών ο κώδικας περιλαμβάνει 18 δικαιοπρακτικά έγγραφα: Μία σύμβαση τέλους¹⁸⁵ ὑπὸ χειρὸς τοῦ ποτὲ σὲρ Ντζουὰν Ἀντώνιο <...>, η οποία συντάχθηκε στην καντζηλλαρία τῆς Ναξίας τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, αντιγράφηκε δε για πρώτη φορά από τον Ἰάκωβο Κρέσπο τοῦ ποτὲ κυρίου Νικολάου καντζηλλάριο. Η πράξη αυτή το ἔτος 1630 (21 Οκτωβρίου) ...μετετέθη ἀπὸ φρανγκικῶν εἰς ρωμέϊκην ὁμιλία σῶα καὶ ἀσφαλῶς ὑπὸ χειρὸς Περάττη τοῦ Σπανόπουλου ν(οταρίου) καὶ καντζηλλάριου φανεροῦ. Ο κώδικας εμπεριέχει επίσης δύο προικοσύμφωνα του Νικολάου Μυριστικού¹⁸⁶, και του Παντολέοντος Μηνιάτη ἀποστολικοῦ νοταρίου τῆς ἀφεντικῆς ἐξουσίας¹⁸⁷, μία δανειοδοτική σύμβαση¹⁸⁸ και την αντίστοιχη προθεσμία παράτασης της εξόφλησης του δανείου¹⁸⁹ του Νικολάου Μυριστικού επίσης, μία διαθήκη του Παντολέοντος Μηνιάτη¹⁹⁰, επτά καλλιεργητικές συμβάσεις (μισιάρικα παντοτινά και ελευθερίες ἀπὸ εντριτίες) εκ των οποίων η μία εἶναι ἀνυπόγραφη¹⁹¹, οι δε λοιπές των νοταρίων Παντολέοντος Μηνιάτη¹⁹², Αντώνη Ταπούσου, ἀκροστιχάρη τῆς ἀφεντίας¹⁹³ και Παύλου της Αγίας Ψυχῆς¹⁹⁴, δύο συμβιβαστικές λύσεις διαφορὰς του Ἰωάννη του Αθηναίου¹⁹⁵ και του Πέτρου της Αγίας Ψυχῆς¹⁹⁶, μία ἀνανέωση χρέους του Νικολάου Ακριβού¹⁹⁷ και τέλος ἓνα συνυποσχετικό του Παύλου της Αγίας Ψυχῆς¹⁹⁸.

Από την περίοδο του Ἰωσήφ Νάζη, του «ιουδαϊκοῦ δουκάτου» (1566-1579), ο κώδικας περιλαμβάνει δύο πωλητήρια¹⁹⁹ του Τζάννεν Μανδάκη νοταρίου τῆς ἐγλαμπροτάτης ἀφεντίας και του Νικολάου Ακριβού αντι-

185. 31 Δεκεμβρίου 1525, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 111.

186. 1 Ιουνίου 1528, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 113.

187. 21 Μαΐου 1536, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 116.

188. 29 Νοεμβρίου 1529, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 114.

189. 2 Μαΐου 1530, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 114α.

190. 21 Φεβρουαρίου 1537, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117.

191. 8 Ιανουαρίου 1560, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128

192. 10 Ιανουαρίου 1545, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118, 14 Ιανουαρίου 1549 *Vat.Graec.* 2639 αρ. 121, 23 Απριλίου 1562 *Vat.Graec.* 2639 αρ. 130.

193. 20 Νοεμβρίου 1552, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 122, 20 Νοεμβρίου 1552, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123.

194. 20 Δεκεμβρίου 1555, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 και αρ. 126.

195. 16 Μαΐου 1548, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 119.

196. 18 Νοεμβρίου 1554, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 124.

197. 2 Ιανουαρίου 1558, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 127.

198. 25 Ιουλίου 1561, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 129.

199. 25 Απριλίου 1567, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131 και 10 Αυγούστου 1572, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 135.

στοίχως, μία δωρεά²⁰⁰, μία καλλιεργητική σύμβαση²⁰¹, μία δανειοδοτική σύμβαση του Ιωάννη Ζαχαρία²⁰², μία κληρονομική διεκδίκηση του Αντώνιου ιερέα του Γάρδιου²⁰³, έναν διακανονισμό κτηνοληψίας του παπα-Γιαννούλη Κωνσταντίου δημόσιου υπό βασιλικής εξουσίας νοταρίου²⁰⁴, τρεις εξοφλητικές αποδείξεις²⁰⁵ των Τζάννεν Μανδάκη, Αντώνη Ταπούσου και Νικολάου Ακριβού αντιστοίχως και ένα ψυχικό του Παντολέοντος Μηνιάτη²⁰⁶.

Από την περίοδο της αμιγούς οθωμανικής κυριαρχίας τα περιλαμβανόμενα στον *Vat.Graec.* 2639 έγγραφα αποτελούν στην πλειονότητά τους πωλητήρια, καλλιεργητικές συμβάσεις, διαθήκες και προικοσύμφωνα.

1. Πωλήσεις

Τα πωλητήρια καταλαμβάνουν ένα σημαντικό μέρος από τα έγγραφα του κώδικα. Σε αυτά αντιπροσωπεύονται και οι τρεις τρόποι πωλήσεως που βρίσκονταν σε χρήση στην Νάξο και οι οποίοι ίσχυαν μέχρι την Απελευθέρωση: α) διά εκτιμήσεως (αποκοπής)²⁰⁷ β) διά ελευθέρας συμφωνίας του τιμήματος και γ) διά δημοσίου εκουσίου πλειστηριασμού (*ινκάντο*)²⁰⁸.

Κατά την πώληση δια αποκοπής οι συμβαλλόμενοι προκειμένου να καθορίσουν το ποσό του τιμήματος με κοινή συμφωνία²⁰⁹ ανέθεται στους εκτιμητές (*αποκοπτές, τιμητάδες*)²¹⁰, πρόσωπα ευυπόληπτα και ει-

200. 6 Αυγούστου 1568, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 132.

201. 16 Οκτωβρίου 1568, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 133.

202. 2 Νοεμβρίου 1572, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 136.

203. 1571, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 120.

204. 17 Ιουλίου 1574, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 137.

205. 11 Μαΐου 1567, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131α, 4 Ιανουαρίου 1575, *Vat.Graec.* αρ. 134, 11 Οκτωβρίου 1572, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 135α

206. 14 Απριλίου 1576, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 138.

207. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 3 (25 Αυγούστου 1706), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 73 (14 Αυγούστου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 74 (2 Ιανουαρίου 1753), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 75 (2 Ιανουαρίου 1753), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 83 (9 Νοεμβρίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 87 (4 Μαρτίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 105 (3 Νοεμβρίου 1773), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142 (9 Αυγούστου 1581).

208. 25 Απριλίου 1567, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 131: ... *καθώς φαίνεται εις τὸ ἰκάντος τῆς ἀφεντίας...* και 10 Αυγούστου 1572, *Vat. Graec.* 2639 αρ. 135: ... *νὰ τοῦ τὰ δώση σὰν γκουμπλίρει τὸ ἰκάντος ...*

209. 5 Ιουνίου 1741, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 44: ... *κοινοὶ ἀποκοπτές θαλμένοι ἀπὸ τὰ μέρη συνιθαστικὰ ἤγου πωλητήρα καὶ ἀγοραστή.*

210. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 17 (24 Απριλίου 1715), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 44 (5 Ιουνίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 74 (2 Ιανουαρίου 1753), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 129 (25 Ιουλίου 1561), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142 (9 Αυγούστου 1581).

δήμονα της αξίας των κτημάτων, να εκτιμήσουν το πωλούμενο²¹¹ και να ορίσουν το δίκαιο τίμημα της πωλήσεως ... από τὸ ὁποῖο ἐθγάνοντας τὸ πέμπτον τῆς αὐθεντίας ἔμεινεν ἡ τιμή του ...²¹². Ο διορισμός τους γινόταν κατὰ κανόνα με συνυποσχετικό²¹³ που περιβαλλόταν τον τύπο της νοταρικής πράξης, προκειμένου να δηλωθεῖ ο υποχρεωτικός χαρακτήρας του κατ' ἀποκοπή τιμήματος: ... μήτε ἡ μία μεριά νὰ συρδῇ μήτε ἡ ἄλλη, εἰμὴ νὰ εἶναι στερκτὴ καὶ ἀγάλαστη ἡ παρὼν πούλησις κατὰ τὴ ἐστιματζίον ὅπουν θέλει κάμει οἱ ἐστιμαδόροι οἱ ὅποιοι ἐστιμαδόροι νὰ ἔλθουν νὰ τὴν ἐγράψουν εἰς ἐμένα τὸν νοτάριο καὶ ἔτσι στέργεται καὶ ἡ μία μεριά καὶ ἡ ἄλλη. Στα πωλητήρια, ρητὰ αναγράφεται το συνομολογηθέν ποσό του τιμήματος, και μάλιστα το εἶδος του νομίσματος που οφείλεται και η καταβολή του ενώπιον μαρτύρων και του συντάκτη της πράξης²¹⁴. Η μη καταβολή του τιμήματος ενώπιον μαρτύρων επιφέρει την ακυρότητα της πώλησης²¹⁵.

Στα πωλητήρια, αλλά και γενικά σε όλες τις συμβάσεις οι οποίες περιέχονται στα εκδιδόμενα έγγραφα, για την περίπτωση παραβάσεως των συναμολογηθέντων συμφωνούνταν προς επίρρωση ποινικές ρήτρες: ... καὶ ὅποιος ἀπὲ τὶς δύο μερίδες ἤθελεν συρδεῖν ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἄνωθεν πούλησιν καὶ στίμαν νὰ ζημιώνεται τῆς ἀφεντίας μας ἄσπρα 200 ...²¹⁶. Σε περίπτωση που κατέπιπτε η ποινική ρήτρα το μισό θα δινόταν στο ταμεῖο της τουρκικής αρχής, για την οποία από συνήθεια χρησιμοποιεῖτο ο ὅρος «αὐθεντία», το δε ἄλλο μισό στον αναίτιο από τους συμβαλλόμενους, η δε σύμβαση παρέμενε ισχυρή: ... θάνου καὶ ἀνηλογία εἰς τὸ μέσον τους ὑπέρπυρα ρ', ἤγουν ἑκατό, τὰ ἥμισυ τῆς αὐθεντίας καὶ τὰ ἥμισυ τῆς μερί-

211. 2 Ιανουαρίου 1753, Vat.Graec. 2639 αρ. 74: ... κοινούς καὶ πραχτικούς τιμητάδες τῆς γῆς...

212. 24 Απριλίου 1715, Vat.Graec. 2639 αρ. 17 (ἀποκοπτική τιμή).

213. 25 Ιουλίου 1561, Vat.Graec. 2639 αρ. 129: ... νὰ ἔχη τὴ δύναμη τὸ ἄνωθε κοπρομέσσο με το οποίο θάνουν ἀποκοπτὲς νὰ τὸ ἀποκόψουν ἀπάνω στὴ ψυχὴ τοῦ.

214. 2 Ιανουαρίου 1753, Vat.Graec. 2639 αρ. 74: ... τὰ ὅποια 244 γρόσια τὴν σωστὴν ἄνωθεν ἀποκοπὴ τοῦ αὐτοῦ λιθαδίου ἐδῶ παρὼν κατέμπροσθεν τῶν ὑπογραφόντων ἀξιοπίστων ἀφέντων μαρτύρων καὶ εἰς ἐμοῦ τοῦ γράφοντος καντζελλαρίου ἔλαβεν ὁ πούλητῆς ὑπὸ χειρὸς τοῦ ἀγοραστή ...

215. Vat.Graec. 2639 αρ. 34 (9 Απριλίου 1722).

216. Vat.Graec. 2639 αρ. 142 (9 Αυγούστου 1581)· πρβλ. Vat.Graec. 2639 αρ. 124 (18 Νοεμβρίου 1554): ... εἰς ὅλα ἔμειναν κοτέτοι στερεώνοντας τὴν παροῦσαν εἰς πέναν καὶ κοτεναζιὸ τῆς αὐθεντίας ὑπέρπυρα γ' Vat.Graec. 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594): ... εἰς πένα καὶ τζερεμὲ ... ἤγουν 100, ὁ ἀλληλογήσας νὰ τὰ ζημιώνεται καὶ νὰ πηγαίνουν τὰ μισὰ τοῦ ἀφέντος τοῦ Καδῆ καὶ τὰ ἄλλα μισὰ τοῦ Ἐμίνη, Vat.Graec. 2639 αρ. 156 (7 Νοεμβρίου 1597): ... εἰς πένα καὶ κοντεναζιὸ τῆς ἀφεντίας ἄσπρα χίλια νὰ τὰ ζημιώνεται τὰ μισὰ τοῦ ἀφέντος τοῦ Καδῆ καὶ τὰ ἄλλα μισὰ τοῦ Ἐμίνη.

δας τὸν στέργει...²¹⁷. Σε πώληση του έτους 1572 τίθεται η ρήτρα ὅτι σε περίπτωσι ἐκνικήσεως ... ὁμπλιγάρονται οἱ πωλητάδες τὰ κορμιά τους καὶ τὰ καλά τους νὰ μαντινιέρουν καὶ τὸν ἀγοραστή καὶ τοὺς κληρονόμους τους καὶ πᾶσαν ἄνθρωπον ὅπου τὸς θέλει δώσει κόντρα διὰ τὸ λεγόμενον μισὸ περιβόλι σὲ πᾶσαν ἰντάνο καὶ ἰντερέσσο ... Ἡ ὑπόσχεσις τῆς εξασφάλισης τοῦ αγοραστή με τὸ «κορμί» τῶν πωλητῶν δείχνει, ὅτι δεν ἦταν ἀγνωστὴ στὴν Νάξο ἡ προσωπικὴ κράτησις τοῦ οφειλέτη μέχρι τὴν ικανοποίησις τοῦ δανειστή²¹⁸. Ὁ ἐγκλεισμός τῶν οφειλετῶν ἀπὸ τοὺς δανειστὲς στὴ φυλακὴ, ὅπως μαρτυροῦν οἱ ἀκτιναμέδες²¹⁹, εἶχε γι' αὐτοὺς θλιβερὴ κατάληξις²²⁰: ... καὶ οἱ χρεοφειλέτες νὰ εἶναι σφιγμένοι καὶ θαλμένοι εἰς τὴν φυλακὴν καὶ εἰς τὴν καδέναν καὶ εἰς φυλακὲς, ἀμὴ νὰ μὴ τὸς κρατίζουν φαγὶ οὔτε πιστόν²²¹.

2. Ανταλλαγές

Ἐκτός ἀπὸ τὰ πωλητήρια ὁ κώδικας ἐμπεριέχει καὶ ἀρκετὲς ἀνταλλαγές (καταλλαγές, ἢ ἀλλαξίες), ὅπως χαρακτηρίζονται. Ἀντιθέτως ὁμως πρὸς τὰ πωλητήρια οἱ ἀνταλλαγές²²² γίνονταν με ἀπευθείας συμφωνία τῶν μερῶν, χωρὶς δηλαδὴ τὴν παρέμβασις ἀποκοπτῶν γιὰ τὸν καθορισμὸ τῆς ἀξίας τῶν ἀνταλλασσομένων ἀκινήτων, καὶ αὐτὸ γιὰτὶ στὴν ἀνταλλαγὴ δεν ἴσχυε τὸ δικαίωμα τῆς προτίμησις, τὸ ὁποῖο καὶ ἐφαρμοζόταν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὶς πωλήσεις: ... ἢ ἤθελεν εὔρεθῇ τινὰς ἢ ξένος ἢ ἐδικός ἢ κολλητεράνος (8 Ἰανουαρίου *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 128)²²³.

217. *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555).

218. Πρβλ. Βισβίξης, Ναξιακὰ νοταριακὰ ἐγγραφα, 138-139, (ἀρ. 23, πωλητήριο τοῦ έτους 1539).

219. Βλ. σχετ. Ἄμαντος, Οἱ Προνομιακοὶ Ὅρισμοί, σ. 103 σημ. 2.

220. Βλ. σχετ. Μ. Τουρτόγλου, «Ἡ προσωπικὴ κράτησις σὲ δύο πωλητήρια ἐγγραφοῦ τοῦ 17ου αἰῶνα», *Μελετήματα Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, τ. 3, Ἀθῆνα 2000, σσ. 269-276.

221. Ζερλέντης, Γράμματα τῶν τελευταίων Φράγκων δουκῶν, σ. 101 ἐπ.: πρβλ. Argenti, Chius vincta, σσ. 210-212: ... κὶ τοὺς φυλακισμένους διὰ χρέως νὰ μὴν τοὺς βάξουν σίδερα μήτε στὰ σκοτεινὰ κὶ νὰ τοὺς δύνουν νὰ τρῶσιν (ἀκτιναμές τοῦ έτους 1567 τοῦ Σελήμ Β').

222. *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 5 (22 Ἀπριλίου 1710), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 14 (13 Ὀκτωβρίου 1714), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 26 (25 Ἰουνίου 1719), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 27 (14 Αὐγούστου 1719), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 28 (6 Φεβρουαρίου 1720), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 66 (18 Ὀκτωβρίου 1749), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 95 (2 Σεπτεμβρίου 1757), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 96 (2 Σεπτεμβρίου 1757).

223. Στις πωλήσεις (βλ. *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 35 (29 Ἰουνίου 1722), *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 83 (9 Νοεμβρίου 1755) καὶ *Vat.Graec.* 2639 ἀρ. 13 (15 Μαΐου 1713): τὸ δικαίωμα τῆς κολλητερανουσύνῃς γίνεται, κατὰ κανόνα μνεία τοῦ κολλητεράνου (=πλησιαστή) δηλαδὴ τοῦ ἰδιοκτήτη τοῦ γειτονικοῦ ἀκινήτου· βλ. σχετ. Βισβίξης, Ναξιακὰ νοταριακὰ ἐγγραφα, 126 σημ. 3 σχετ. με πώλησις τοῦ έτους 1538· πρβλ. σχετ. Τουρτόγλου, Ἡ Νομολογία τῶν Κριτηρίων τῆς Νάξου, σσ. 103-105. Σύμφωνα με τὰ Ἔθιμα τῆς Νάξου τοῦ 1810, *J.G.R.* 8, 538 ἐπ. στὴν πρώτη τάξις καλοῦνται οἱ συγγενεῖς (μεταξὺ τῶν ὁποίων προηγούνται κατὰ σειρὰ τὰ τέκνα τοῦ πωλητῆ, οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ γονεῖς

3. Αγροτικές καλλιεργητικές συμβάσεις

Στον *Vat.Graec.* 2639 εμπεριέχεται επίσης ένας σημαντικός αριθμός αγροτικών καλλιεργητικών συμβάσεων²²⁴ που αφορούν κυρίως την εντρι-τεμένη και τη μισιάρική γη. Ο καλλιεργητής καλούμενος *κοπιαστής*²²⁵ παίρνοντας σε *έντριτία*²²⁶ καλλιεργημένο ή χέρσο αγρό ή άμπελο ή και δένδρα ήταν υπόχρεος να τα καλλιεργεί τακτικά και καλά με δικά του έξοδα και να δίνει στον παραχωρήσαντα τον *άφεντόποπον*²²⁷ την καλουμένη εντριτία ή τρίτον²²⁸. Ο *κοπιαστής* κατά τη σύναψη της συμβάσεως επλήρωνε επίσης στον κύριο του ακινήτου χρηματικό ποσό ή παρέδιδε αντικείμενο κινητό, το οποίο ονομαζόταν *έμπατίκι* ή *μπατίκι*²²⁹. Ο συνή-

του και ακολουθούν οι λοιποί συγγενείς), στη δεύτερη δε τάξη οι γείτονες. Βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Η γονική Περιουσία, σ. 64 σημ. 41, όπου και η παλαιότερη βιβλιογραφία.

224. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67 (13 Ιουνίου 1750), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 70 (18 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 85 ([] Σεπτεμβρίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146 (18 Οκτωβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 151 (22 Σεπτεμβρίου 1593), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (23 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596). βλ. επίσης Μ. Τουρτόγλου, «Καλλιεργητικές συμβάσεις στην Απείρανθο της Νάξου κατά την Τουρκοκρατίαν» *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 3, Αθήνα 2000, σσ. 251-257· πρβλ. Τουρτόγλου, Η Νομολογία των Κριτηρίων της Νάξου, σσ. 107-108.

225. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67 (13 Ιουνίου 1750), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 70 (18 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 85 ([] Σεπτεμβρίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146 (18 Οκτωβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 151 (22 Σεπτεμβρίου 1593), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596).

226. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 10 (5 Οκτωβρίου 1712), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 11 (9 Ιουνίου 1713), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 43 ([] Φεβρουαρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 109 (30 Δεκεμβρίου 1482), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 116 (21 Μαΐου 1536), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 121 (14 Ιανουαρίου 1549), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 128 (8 Ιανουαρίου 1560), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146 (18 Οκτωβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 149 (13 Φεβρουαρίου 1591), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 153 (25 Οκτωβρίου 1594), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 155 (29 Αυγούστου 1597), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 157 (7 Αυγούστου 1597).

227. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 12 (16 Δεκεμβρίου 1712), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545) και *Vat.Graec.* 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596). «Κατά την εποχή των εγγράφων μας *άφεντόποποι* δεν ήσαν πλέον μόνον οι φεουδάρχες (ἄρχοι), αλλά και άλλοι απλοί υποτελείς που είχαν αποκτήσει ελευδέρα γή»· βλ. σχετ. Βισβίξης, Ναξιακά νοταριακά έγγραφα, 130.

228. 7 Νοεμβρίου 1597, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 156: ... *να γίνονται και αυτά τρία μερδικά της άρχόντισσας...*

229. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67 (13 Ιουνίου 1750), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 68 (19 Νοεμβρίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 81 ([] Οκτωβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 82 (18 Δεκεμβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 84 ([7] Μαΐου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 85 ([]

δης τρόπος λύσεως της εντριτίας ήταν η έλευθερία, η πώληση δηλαδή του κτήματος στον κοπιαστή²³⁰.

Η άλλη συνήθης εμπράγματη σχέση διηνεκής, συνήθως κληρονομητή και απαλλοτριωτή²³¹ στα αγροτικά κτήματα ήταν το μισιάρικο παντοτινό²³² ή *κουντουβερνιά*²³³. Με τη σύμβαση αυτή παραδιδόταν κτήμα από τον ιδιοκτήτη προς τον καλλιεργητή, *κοπιαστή, κουντουβερνάρη*²³⁴, παντικά-τορα για να το καλλιεργεί τακτικά, και να μοιράζονται μεταξύ τους τους καρπούς²³⁵. Και στον εν λόγω σύμβαση δινόταν εμπάτικι. Κατ' αντίθεση προς την εντριτία, στο μισιάρικο δεν βαρύνουν όλα τα έξοδα τον κοπιαστή εκτός αντίθετης συμφωνίας²³⁶, αλλά το μισό των σπόρων και μέρος των εξόδων δερισμού βαρύνει τον παραχωρητή²³⁷. Εάν ο παραχωρητής

Σεπτεμβρίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 89 (9 Νοεμβρίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 90 (9 Νοεμβρίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 96 (2 Σεπτεμβρίου 1757), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 111 (11 Δεκεμβρίου 1525), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 115 (21 Αυγούστου 1514), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 130 (23 Απριλίου 1562), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 133 (16 Οκτωβρίου 1568), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 147 (22 Δεκεμβρίου 1587), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 156 (7 Νοεμβρίου 1597). Γενικώς μπατίκι πληρωνόταν σε κάθε σύμβαση για ακίνητο της οποίας αντικείμενο ήταν η εκμετάλλευσή του (εντριτία, μισιάρικο, σύμβαση, τέλος).

230. 14 Ιανουαρίου 1549, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 121: ... καὶ ἐλευθερώνει τοῦτο ἀπὸ πᾶσα κράτηση ...· πρβλ. 18 Οκτωβρίου 1587, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 146.

231. Μπορούσε όμως να οριστεί και διαφορετικά, το κτήμα δηλαδή να δοθεί ως μισιάρικο προσωρινό, δηλ. μέχρι της πωλήσεώς του από τον παραχωρητή· βλ. σχετ. Βισβίξης, Ναξιακά νοταριακά έγγραφα, 133.

232. Στον *Vat.Graec.* 2639 απαντούν και μισιάρικα προσωρινά: αρ. 109 (30 Δεκεμβρίου 1482): ... χωράφι ... τὸ ὁποῖον κρατεῖ ... μισιάρικον προσερνόν ... και αρ. 151 (22 Σεπτεμβρίου 1593): ... νὰ τὰ ἔχη χρόνους δέκα ...

233. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67 (13 Ιουνίου 1750), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 68 (19 Νοεμβρίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 70 (18 Ιουλίου 1752), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 81 ([] Οκτωβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 82 (18 Δεκεμβρίου 1754), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 84 ([7] Μαΐου, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 85 ([] Σεπτεμβρίου 1755), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 89 (9 Νοεμβρίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 90 (9 Νοεμβρίου 1756), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 125 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 126 (20 Δεκεμβρίου 1555), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 130 (23 Απριλίου 1562), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 133 (16 Οκτωβρίου 1568), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 154 (19 Φεβρουαρίου 1596).

234. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 43 ([] Φεβρουαρίου 1741), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 118 (10 Ιανουαρίου 1545), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 123 (20 Νοεμβρίου 1552), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 142a (15 Αυγούστου 1581), *Vat.Graec.* 2639 αρ. 151 (22 Σεπτεμβρίου 193).

235. 13 Ιουνίου 1750, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67: ... νὰ μοιράζουν τὸν κάθε καρπὸν γῆς-δένδρων ἴσια πρὸς ἴσια σὴν μέσην τοῦ.

236. 13 Ιουνίου 1750, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67: ... νὰ κάνη ὅλες τὰς ἐξοδες μοναχὴν της καὶ ἀπὸ λόγων της διὰ νὰ τὸ τραφοκοπήσῃ καὶ νὰ τὸ καματέψῃ διὰ νὰ τὸ σπέρνῃ.

237. 13 Ιουνίου 1750, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 67: ... εἰς τὸ θέρος τοῦ αὐτοῦ χωραφίου νὰ μὴν δῶνῃ πορτιάδες οὔτε νὰ πάρῃ μὰ νὰ πληρώνου τοὺς δεριστιάδες μαζὶ ἴσια πρὸς ἴσια τὰ μέρη... .

αρνηθεί την καταβολή των σπόρων, τότε αυτός δεν λαμβάνει το ήμισυ των καρπών, αλλά μόνον την εντριτία.

Άλλη σχέση στα αγροτικά αλλά και στα αστικά ακίνητα ήταν του τέλους²³⁸. Το τέλος αποτελούσε διηνεκές, κληρονομητό και απαλλοτριωτό εμπράγματο βάρος επί ακινήτου, συνίστατο δε συνήθως σε χρηματικό ποσό²³⁹, μερικές φορές και σε είδος²⁴⁰ ή και στα δύο, και κατεβάλλετο κάθε χρόνο και σε ορισμένη εποχή στον δικαιούχο²⁴¹. Η καθυστέρηση της καταβολής του παρείχε το δικαίωμα στον δικαιούχο να λάβει στην κατοχή του το βεβαρημένο κτήμα²⁴².

4. Μίσθωση

Από τα εκδιδόμενα έγγραφα φαίνεται ότι στην Νάξο δεν ήταν άγνωστη και η πρόσκαιρη μίσθωση με σύνταξη πλέον μισθωτηρίου (βλ. έγγραφα των ετών 1754²⁴³ και 1757)²⁴⁴.

5. Προικοσύμφωνο-Διαθήκες

Από την μελέτη των προικοσυμφώνων και των διαθηκών είναι δυνατόν να εξαχθούν πολλοί από τους κανόνες που διέπουν το οικογενειακό και το κληρονομικό δίκαιο.

α) Η διάκριση των περιουσιών σε γονική και επίκτητο. Η εφαρμογή της αρχής του γονικού.

Ως γονική περιουσία θεωρούνταν τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία

238. Στις παρακάτω συμβάσεις αναφέρεται ο όρος τέλος: Vat.Graec. 2639 αρ. 107 (13 Μαρτίου 1472), Vat.Graec. 2639 αρ. 110 (7 Ιανουαρίου 1498), Vat.Graec. 2639 αρ. 111 (31 Δεκεμβρίου 1525), Vat.Graec. 2639 αρ. 115 (21 Αυγούστου 1514).

239. 7 Ιανουαρίου 1498, Vat.Graec. 2639 αρ. 110: ... *να δίδη πάσα χρόνο τέλος δια τὸ ἄνω ἐγγραμμένο λανκάδι τοῦ σὲρ Μαθίου καὶ τῷ κληρονόμῳ του πάσα χρόνο σολδία τρία, ἤτοι 3...* 21 Αυγούστου 1514, Vat.Graec. 2639 αρ. 115: ... *κάθα χρόνον τὸν Σεπτέβριον τὴν πρώτην ἡμέραν ποὺ νὰ ἔρθῃ σολδία εἴκοσι τέσσερα ...*.

240. 13 Μαρτίου 1472, Vat.Graec. 2639 αρ. 107: ... *νὰ δίδουν τοῦ ἄρχου καὶ τῶν κληρονόμων του τέλος πάσα χρόνον τὸν Σεπτέβριον μῆνα κερίν λίτρες 6', ἤτοι [δύο.]* 14 Ιανουαρίου 1549, Vat.Graec. 2639 αρ. 121: ... *δίδοντας τὸ πάσαν χρόνον ἓνα πετεινόπουλον τέλος καὶ ἂ δὲν τό ἔξῃ νὰ τὸ δίδῃ σολδία ε' ...*.

241. 31 Δεκεμβρίου 1525, Vat.Graec. 2639 αρ. 111: ... *κάθα χρόνον τὸν Σεπτέβριον τὴν πρώτην ἡμέραν ποὺ νὰ ἔρθῃ σολδία εἴκοσι τέσσερα ...* 13 Μαρτίου 1472, Vat.Graec. 2639 αρ. 107: ... *τέλος πάσα χρόνον τὸν Σεπτέβριον μῆνα ...*.

242. 21 Αυγούστου 1514, Vat.Graec. 2639 αρ. 115: ... *καὶ νὰ θέλασι ἀφήσει νὰ περάσῃ χρόνοι τρεῖς καὶ νὰ μὴν πληρώνουν ... καὶ τὸ χωράφι νὰ διαγιγέρῃ στὸν πρώτῳ νοικοκύρῃ εἰς τὴς κληρονόμους του.*

243. 4 Μαρτίου 1755, Vat.Graec. 2639 αρ. 87: ... *καθὼς διαλαμβάνει ἡ παχτωσία ποὺ εἶχεν τὸ ὅμοιον ἀμπέλι ὡς φαίνεται στὲς πράξεις μου γραμμένη στὰ 1754 Ἰουνίου II*. Στο παραπάνω πωλητήριο από την αποκοπτική τιμή αμπελιού αφαιρείται το 1/5 της αυθεντίας και το αμάχι που είχε λάβει η πωλήτρια από τον αγοραστή για το ίδιο αμπέλι όταν του το μίσθωσε πρόσκαιρα δια χρείαν ἐδικῆς της.

244. 2 Απριλίου 1757, Vat.Graec. 2639 αρ. 92.

φυσικού προσώπου, τα οποία περιήλθαν σε αυτό από κληρονομική διαδοχή, προίκα ή δωρεά από τους ανιόντες ή άλλους εκ πλαγίου εξ αίματος συγγενών μέχρι και τρίτου βαθμού. Προς την περιουσία αυτή αντιδιαστέλλεται η *ελευθέρως ή εξουσιαστικώς* κατεχόμενη, η επίκτητος η οποία αποτελούσε όλα τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία (τα κινητά, από δε τα ακίνητα εκείνα τα οποία προέρχονταν από αγορά. Επί των γονικών υπήρχαν περιορισμοί ως προς τη διάθεση τους δια δικαιιοπραξιών εν ζωή ή αιτία θανάτου, όπως και επί της κληρονομικής διαδοχής με σκοπό να περιέλθουν στα τέκνα, ελλείψει δε αυτών στους πλησιέστερους συγγενείς της γραμμής εκείνης, πατρικής ή μητρικής από την οποία αυτά προέρχονταν²⁴⁵.

Σε διαθήκη του έτους 1581 (3 Μαρτίου 1581, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 141) πέραν της εγκαταστάσεως ως κληρονόμου εκ πλαγίου συγγενούς (αδελφής) του διαθέτη σε διάφορα ακίνητα εμπεριέχεται και ψυχικό με το οποίο καταλείπονται σε εκκλησία χρήματα και ακίνητα για μνημόσυνα και λειτουργίες χάριν της ψυχικής του σωτηρίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει εν προκειμένω ότι ... *όλα τὰ πράγματα ποὺ ἀφήνει τῆς ἀδελφῆς του ὡσὰν καὶ τὸ ψυχικὸ ὁποῦ ἀφήνει σὴν κυρὰ τὴν ἀγγελοχαιρέτιστο νὰ τὰ γαλδέρῃ ἢ συβία του ὅλα τὰ ἔμισα ἕως τὴν ζωὴν τῆς καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τῆς νὰ στρέφονται ὅλα ἐκεῖ ὁποῦ τὰ ἀφήνει διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ αὐτὴν τῶν γονέων του.* Με τη διαθήκη δηλαδή αυτή συμφωνείται να έχει η σύζυγος του προαποβιούντος άνδρα και για όσο διάστημα αυτή ζει την επικαρπία της προίκας του όπως και την επικαρπία της μισῆς επίκτητης.

Σε προγενέστερο μάλιστα έγγραφο, του έτους 1576²⁴⁶ η σύζυγος του διαθέτη είχε ήδη αφήσει με διαθήκη της ... *εἰς ψυχικὸ καὶ εἰς ὄνομα ψυχικοῦ* στο ίδιο μοναστήρι της αγγελοχαιρέτιστου ... *ὅ,τι δὲ ἄρα καὶ ἂν ἔχῃ ἀπὸ λογαρισμὸν τῶν γονέων τῆς καὶ ἀπὸ πᾶσα ἄλλης λογῆς μόδον καὶ τρόπον, καὶ ὅ,τι ἄλλον ἤθελεν ἀκιστάρῃ ἕως ὅλην τῆς τὴν ζωὴν, στάμπελε μόμπιλε, ἔτῃ ἀπὸ τὰ περασμένα, ὁποῦ εἶναι ἀπὸ προικίον τῆς, ὡσὰν ἐκεῖνα ὁποῦ ἐκάμασιν καὶ θέλουν κάμειν μὲ τὸν ἄνωθέν τῆς συμβίον ...* Με άλλα λόγια λοιπόν η προαποβιούσα σύζυγος άφησε εις όνομα ψυχικού την προίκα της και το ήμισυ της επικτήτου περιουσίας της στο μοναστήρι και τίποτα στον σύζυγό της.

Παρόμοιο παράδειγμα αποτελεί ένα προικοσύμφωνο του έτους 1536 (21 Μαΐου 1536, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 116) όπου σε περίπτωση ατέκνου γάμου, προαποβιούντος του άνδρα η σύζυγος εκτός της μισῆς κατά τη

245. Βλ. σχετ. Γ. Βισβίτζης, «Δικαστικά αποφάσεις του 17ου αιώνας εκ της νήσου Μυκόνου», *Ἐπετηρίς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου* 7 (1957), 35· πρβλ. σχετ. Τουρτόγλου, *Ἡ Νομολογία τῶν Κριτηρίων τῆς Νάξου*, σ. 105.

246. Βλ. *Vat.Graec.* 2639 αρ. 138 (14 Απριλίου 1576).

διάρκεια του γάμου επίκτητης περιουσίας ελάμβανε και την επικαρπία της συσταθείσας προίκας του συζύγου, την οποία διατηρούσε εφόσον ζούσε και παρέμενε σε χηρεία²⁴⁷: ... εἰ δὲ καὶ ἤθελεν ἀποβιώσει ὁ ἀνὴρ χωρὶς κληρονομίων ἢ γυνὴ νὰ ἔχῃ τὰ πράματα τοῦ ἀνδρός της ἕως νὰ κρατῇ τὴν τιμὴν του Από τα παραπάνω προκύπτει ότι υπήρχε πλήρης ελευθερία διαθέσεως εν ζωή ή αιτία θανάτου της επικτήτου περιουσίας του άτεκνου²⁴⁸.

Σε προικοσύμφωνο²⁴⁹ του έτους 1702 (21 Νοεμβρίου 1702, *Vat. Graec.* 2639 αρ. 1) συστήνονται από τους γονείς του γαμπρού και της νύφης δύο προίκες²⁵⁰: οι γονείς της νύφης προς αυτήν και τον γαμπρό· οι γονείς του γαμπρού προς αυτόν και τη νύφη, θέτοντας όρο (κοντενατζιό), εάν οι μελλονύμφοι κάμουν ... παιδιά ἐκ τῆς σαρκός τος ... τα συνιστώμενα στο προικοσύμφωνο ως προίκες να ανήκουν κληρονομικώς σε αυτά (... νὰ τὰ δώσου καὶ αὐτοὶ τῶν μαιδιδῶν τους ...)· διαφορετικά, εάν αυτοί μείνουν άκληροι μετά τον θάνατόν τους η περιουσία αυτή να περιέλθει στους πλησιέστερους συγγενείς της γραμμής από την οποία αυτή προερχόταν, κατά τη σειρά της εξ αδιαθέτου διαδοχής δηλαδή ... νὰ στρέφονται τὰ ὅσαν τὸς ἐτάζουν εἰς τοὺς πλέα πρόξιμους ἐδικοὺς κατὰ τὴν μπαλαιὰ συνήθεια ...²⁵¹. Η παραπά-

247. Πρβλ. σχετ. Βισβίτζης, Ναξιακά νοταριακά έγγραφα, σ. 141 σημ. 4, όπου σε προικοσύμφωνο του έτους 1539 (αρ. 26), αναφέρεται ότι το δικαίωμα αυτό της χήρας ήταν σύμφωνο ... με τὴν τάξιν τὰ ὅρδινε τοῦ τόπου.

248. Θέμις, Σγούτα, Ε', 165· βλ. σχετ. Βισβίτζης, Τινά περί τῶν νομικῶν ἐθίμων, 233 σημ. 5

249. Για την προίκα ίσχυαν δύο έγγραφοι τύποι α) το αβαντάριον ή ινβεντάριον το οποίο, προκειμένου να ισχύσει ως προικοσύμφωνο έπρεπε να συνταχθεί από νοτάριο ή να εμφανισθεί μετέπειτα σε αυτόν και να καταχωρισθεί στην μάννα της καντζελλαρίας (τα μη ισχύσαντα *Γραπτά Έθιμα της Νάξου* του έτους 1810 θεωρούν περιττή τη σύμπραξη νοταρίου ή την καταχώριση των αβανταρίων στην καντζελλαρία εφόσον τα κατάστιχα της προίκας υπογράφονται από τον προικοδοτούντα και μάρτυρες· βλ. σχετ. Μ. Τουρτόγλου, «Δύο αβαντάρια του 19ου αιώνα από τή Σίφνο», *Μελετήματα Ιστορίας του Έλληνικού Δικαίου*, τ. 3, Αθήνα 2000, σσ. 259-268 β) το προικοσύμφωνο ή προικοχάρτι, το οποίο απαντά σε πληθώρα εγγράφων του κώδικα *Vat. Graec.* 2639 και θεωρείτο κατά την Τουρκοκρατία εθιμικά ως ουσιαστικό στοιχείο της σύμβασης προίκας. Ειδικά για τη σύσταση προίκας απαιτείτο έγγραφος τύπος ενώπιον νοταρίου υπογραφόταν δε από τον προικοδοτούντα και από τους μάρτυρες. Για τις κοντετζιονάδες και μη κοντετζιονάδες προικώες περιουσίες βλ. σχετ. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, Η νομική προστασία της γονικής περιουσίας σ. 112 έπ.· βλ. επίσης Βισβίτζης, Τινά περί τῶν προικῶν ἐγγράφων, 30, 31.

250. Πρβλ. σχετ. Βισβίτζης, Ναξιακά νοταριακά έγγραφα, 139 σχετικά με προικοσύμφωνα των ετών 1538 (αρ. 5 και 6), 1539 (αρ. 27) 1540 (αρ. 40), 1541 (αρ. 70).

251. Βλ. *Vat. Graec.* 2639 αρ. 46 αρ. 47 και αρ. 48, όπου η αδελφή του θανόντος που αποβίωσε άκληρος αξιώνει από την κουνιάδα της δικαίω τρώπῳ την περιουσία

νω περίπτωση δεν είναι μοναδική, αφού παρόμοιος όρος απαντά και σε άλλα προικοσύμφωνα του ευρύτερου χώρου, αποδεικνύοντας με τον καλύτερο τρόπο την εφαρμογή της αρχής του γονικού. Η γονική περιουσία επομένως των ατέκνων, εκτός από ένα μικρό της μέρος, έπρεπε απαραίτητως να περιέλθει στους εξ αίματος συγγενείς του κληρονομούμενου,²⁵² χωρίς να επιτρέπεται στον άτεκνο ούτε η εν ζωή απαλλοτρίωσή της²⁵³.

6) Η παραχώρηση επικαρπίας στην επιζώσα σύζυγο της προικώας περιουσίας του συζύγου όσο αυτή παραμένει σε χηρεία

Σε διαθήκη του έτους 1726 (16 Σεπτεμβρίου 1726, Vat.Graec. 2639 αρ. 36) ο διαθέτης ορίζει ότι ... *άνισως είναι γκαστρωμένη ή αρχόντισσά του όποιο παιδί και αν κάμη ό, τι και αν του εύρίσκεται να είναι του παιδιού του άκόμη λέγει αν ήθελεν κάμει παιδί ή αρχόντισσά του εκ της σαρκός του να είναι του παιδιού του μαζί και ό,τι της εύρίσκεται πρᾶμα αλλιώς και δέν ήθελεν είσται παιδί να είναι της μάνας του ό, τι είναι από δικό του έπειτα λέγει και παραγγέλλει πώς άνισως και δέν ήθελεν κάμει παιδί ως πότε στέκει ή γυναίκαν του είς την τιμήν του να τρώγη ή γυναίκαν του τό άμπιτο βιντουάλε και σάν παντρευθῇ άνισως ήθελεν ζῇ ή μάνα του να στρέφονται είς τά χέρια της αλλιώς και ήθελεν είσται αποδαμένη να πηγαίνουν είς τά χέρια των έδικών του ...*. Σύμφωνα με τις διατάξεις της διαθήκης αυτής στην επιζώσα σύζυγο για όσο διάστημα αυτή παραμένει μετά το θάνατο του διαθέτη στην τιμή του, δηλαδή σε κατάσταση χηρείας, παραχωρείται η επικαρπία του *άμπιτο βιντουάλε*, της συσταθείσας δηλαδή προίκας του συζύγου της. Την επικαρπία αυτή διατηρεί η σύζυγος, εφόσον ζει και παραμένει στην κατάσταση της χηρείας²⁵⁴. Διαφορετικά σε περίπτωση που αυτή ξαναπανδρευθεί εκπίπτει από αυτό το δικαίωμα (ποινή δευτερογαμίας). Την προίκα του διαθέτη κληρονομούν τότε οι εγγύτεροι συγγενείς του²⁵⁵.

του, τὸ ἔχος του. Πρὸβλ. σχετ. Βισβίτζης, Ναξιακά νοταριακά ἔγγραφα, 143 σχετικά με τὴ διάκριση τῆς γονικῆς καὶ ἐπικτῆτου περιουσίας. Οἱ *Assises de Jérusalem* (art. CLXXXIV) καὶ οἱ *Assises* τῆς Κύπρου (Α, ροη' καὶ Β, ροε') περιέχουν παρόμοια διάταξη γιὰ τὴν ἐπικτῆτο περιουσία τῶν συζύγων· Α. Beugnot (ed.), *Assises de Jérusalem ou Recueil des ouvrages de jurisprudence composés pendant le XIIIe siècle dans le Royaume de Jérusalem et de Chypre*, τ. 1: *Assises de la haute Cour*, σσ. 9-644· τ. 2: *Assises de la Cour des Bourgeois*, Paris 1841-1843, σ. 535, αρ. 49².

252. Βλ. γιὰ τοὺς πλησιέστερους συγγενεῖς ὡς κληρονόμους Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη. Ἡ νομικὴ προστασία τῆς γονικῆς περιουσίας σ. 149 ἐπ.

253. Βισβίτζης, Τινὰ περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων, 233.

254. Πρὸβλ. σχετ. Βισβίτζης, Ναξιακά νοταριακά ἔγγραφα, 141.

255. 16 Σεπτεμβρίου 1726, Vat.Graec. 2639 αρ. 36: ... *ό,τι είναι από δικό του να είναι τῆς μάνας του*.

γ) Η εγκατάστασή της συζύγου ως «κυράς και νοικοκυράς»

Στον κώδικα *Vat.Graec.* 2639 δεν υπάρχει διαθήκη, σύμφωνα με την οποία ο διαθέτης εγκαθιστά την επιζώσα σύζυγο *ὡσάν νοικοκυρά* εφ' ὅλης της κληρονομιάς περιουσίας. Οι μόνες αντιστοιχίες εντοπίζονται σε διαθήκη του έτους 1726 (9 Οκτωβρίου 1726, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 37), όπου η διαδέτρια, επειδή ο γιός της έχει πεθάνει ... *ὡσάν νοικοκυρά* εἰς ὁ.πὶ τῆς εὐρίσκεται ..., εγκαθιστά κληρονόμους της σε ένα χωράφι τον ανηψιό της Μαρκάκη υιό του ανηψιού της Χρουσάκη και σε ένα σπίτι τον ανηψιό της Χρουσάκη πατέρα του Μαρκάκη²⁵⁶. Για τα συγκεκριμένα ακίνητα η διαδέτρια καθορίζει να είναι η νύφη της κυρία και νοικοκυρά²⁵⁷, για όσο διάστημα παραμένει σε χηρεία και μόνον όταν ξαναπανδρευτεί να περιέλθουν το χωράφι και το σπίτι στα παραπάνω πρόσωπα που αναφέρονται ονομαστικά στη διαθήκη. Με τη ρήτρα λοιπόν αυτή²⁵⁸ παρέχεται στην επιζώσα νύφη εκτός από την επικαρπία της προίκας του θανόντος συζύγου της προς περαιτέρω ενδεχομένως εξασφάλιση της ιδίας το δικαίωμα διοικήσεως και διαχειρίσεως των παραπάνω ακινήτων για όσο διάστημα παραμένει σε χηρεία. Το γεγονός πάντως ότι η ίδια η διαδέτρια ως κυρά και νοικοκυρά εγκαθιστά τους ανηψιούς της ως πλησιέστερους συγγενείς, κληρονόμους στην περιουσία του συζύγου της μας οδηγεί στην υπόθεση ότι είχε καταρτισθεί από τον σύζυγό της κάποια μορφή οικογενειακού κληρονομικού καταπιστεύματος, όπου εγκατάστατος ήταν η σύζυγος (νυν διαδέτρια), με την υποχρέωση να παραδώσει την περιουσία του θανόντος στα τέκνα ως οιονεί καταπιστευματοδόχος,

256. 9 Οκτωβρίου 1726, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 37: ... *να τὸ κάμη ἂν ἔχη χρεία ὡς θέλει καὶ θούλεται ἀλλιῶς νὰ πηγαίνει καὶ αὐτὸ στοῦ νιού του τοῦ Μαρκάκη* ...

257. Βλ. σχετ. Σ. Φλογαΐτης, «Ἡ ρήτρα κυρά καὶ οἰκοκυρά στίς διαθήκες τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ Λευκάδας», *Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Λευκαδικῶν Μελετῶν* 4 (1977), 55· του ιδίου, *Système Vénitien de successions ab intestat et structures familiales dans les îles ioniennes*, [Centre de Recherches d'histoire et de philologie de la IVe section de l'Ecole Pratique des Hautes Études (Hautes Études médiévales et modernes), 45] Genève 1981, σσ. 94-99· πρβλ. σχετ. Τουρτόγλου, Ἡ Νομολογία τῶν Κριτηρίων, δικ. αποφ. αρ. 155, 174· πρβλ. καὶ διαθήκες ἀπὸ τὴν Νάξο: Μηλιάτης αρ. 107, 117, 120, 283, 299, 379, 401, 582, 602, 695, 729, 894 Α. Σιφωνίου-Καράπα, Γ. Ροδολάκης, Α. Παπαρρήγα-Αρτεμιάδη, «Ο κώδικας του Νοταρίου Νάξου Ιωάννου Μηλιάτη 1680-1689 (ΓΑΚ. 86)», *Ἐπετηρίς Κέντρου Ερεῦνης Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου*, 29-30 (1990).

258. Πρβλ. πωλητήριο του έτους 1741 (5 Ιουνίου 1741, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 44) σύμφωνα με το οποίο, η αρχόντισσα χήρα Σμαράγδα νοικοκυρά σε λιβάδι, – που είναι στην κυριότητα του γιού της βάσει διαθήκης εκ πατρός συγγενή του, πωλεί, βάσει προϋπάρχοντος διακανονισμού (σουλφίου) που είχε κατατεθεί στην καντζελλαρία, το παραπάνω αγροτεμάχιο στον Μπαρόν ντε Λαστικ ντε Βιγκουρού προκειμένου να ικανοποιηθούν οι άλλοι κληρονόμοι.

ελλείπει δε αυτών, όπως στην προκειμένη περίπτωση, στους πλησιέστερους συγγενείς²⁵⁹. Ενδιαφέρον είναι ότι στο ίδιο έγγραφο η ρήτρα *κυρά και νοικοκυρά*, όσον αφορά μεν το κληρονομικό δικαίωμα της νύφης σημαίνει δικαίωμα διοίκησης και διαχείρισης για το διάστημα της χηρείας, όσον αφορά δε την διαθέτρια αποτελεί πλήρη παραχώρηση κληρονομικού δικαιώματος από τον προαποβιώσαντα σύζυγό της.

δ) *Το κρεβατοστρώσι του χήρου συζύγου επί της προίκας της συζύγου*

Σύμφωνα με προικοσύμφωνο του έτους 1536 (21 Μαΐου 1536, *Vat. Graec.* 2639 αρ. 116) προαποβιούσης της συζύγου ο άνδρας εδικαιούτο μεν της άλλης μισής επίκτητης περιουσίας, αλλά από την προίκα της συζύγου δεν λάμβανε τίποτε άλλο παρά μόνον το κρεβατοστρώσι²⁶⁰.

ε) *Η υποχρέωση αντικατάστασης της εκπονηθείσας προίκας*

Όπως προκύπτει από διάταξη τελευταίας βούλησης (16 Σεπτεμβρίου 1726, *Vat. Graec.* αρ. 36), καθώς είχε μεσολαβήσει κατά τη διάρκεια του γάμου πώληση του προικώου της συζύγου²⁶¹ (*τὰ σπίτια τῆς ἀρχόντισσας διὰ ρεάλια 40*), για ανάγκες ή δαπάνες που ενδεχομένως βάρυναν το σύζυγο, ο σύζυγος υποχρεώθηκε να αντικαταστήσει το πωληθέν προικώο ακίνητο της συζύγου του με άλλο από τη δική του προίκα ή και από το μερίδιο του επί της επίκτητης: ... *ἀπὸ τὸ πρᾶμα του εἰς τὸ πουργιὸ της ... επιπλέον δε και με μετρητά: ... καὶ αὐτὰ νὰ τὰ ρεφαριστῇ ἡ ἀρχόντισσά του ἀπὸ τὸ πρᾶμα του ...*. Είναι λοιπόν προφανές ότι η προίκα της συζύγου πρέπει να παραμένει ακέραιη και τυχόν απώλειες να αντικατασταθούν από περιουσιακά στοιχεία του συζύγου.

6. Ψυχικά

Πρόκειται για περιουσιακά στοιχεία που δίνονται σε ιερέα ή αφιερώνονται σε εκκλησία υπέρ ψυχικής σωτηρίας του διαδέτη, της συζύγου του ακόμη και των γονέων του. Διαφέρει από τη διαθήκη από το σκοπό του και από την εν ζωή μεταβίβαση της κυριότητας²⁶².

259. Βλ. σχετ. Παπαρήγα-Αρτεμιάδη, Η νομική προστασία της γονικής περιουσίας, σ. 200 σημ. 226.

260. 21 Μαΐου 1536, *Vat. Graec.* 2639 αρ. 116: ... *καὶ ἤδελεν συνέθῃ θάνατος εἰς τὴν γυναῖκα ὁ ἄνδρας νὰ ἐπάρῃ ἕναν κρεβατοστρώσι καὶ κατὰ τὴν κουντεντζιού του νὰ πάγῃ τὴν ὁδὸν του χωρὶς κληρονομία εἰς τὰ πράγματα ...* πρβλ. σχετ. Βισβίτζης, Ναξιακά νοταριακά έγγραφα, σ. 142 σύμφωνα με τον οποίο ο σύζυγος λαμβάνει το κρεβατοστρώσι κατὰ τὴν ὁζάντζαν τὴν ρωμείκην [προικοσύμφωνον του 1539 (αρ. 26)]. Βλ. επίσης σχετ. Ξ. Αντωνιάδης «Τό κρεβατοστρώσι: Συμβολή στήν ἔρευνα τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τοῦ ἐπιζώντος συζύγου στήν τουρκοκρατούμενη Σκύρο», *Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν* 26 (1984-85), 73-124.

261. Πρβλ. σχετ. Βισβίτζης, Ναξιακά νοταριακά έγγραφα, σ. 143 έγγραφο (αρ. 59) του 1540 και ἔγγρ. (αρ. 61) του 1541.

262. Βλ. *Vat. Graec.* 2639 αρ. 108 ([8] Μαρτίου 1482), αρ. 112 (14 Σεπτεμβρίου 1503), αρ. 138 (14 Απριλίου 1576), αρ. 140 (22 Φεβρουαρίου 1580).

Στον κώδικα βέβαια εμπεριέχεται και μία σειρά πράξεων που αφορούν ποικίλα θέματα. Ενδεικτικά αναφέρονται: Ο διορισμός εκτελεστού διαθήκης του έτους 1537 (21 Φεβρουαρίου, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 117): *ἀφήνω διὰ ἐπίτροπόν μου καὶ καθολικόν μου κουμμεσσάριον τζενεραλμέντε ἔτις ἀπέντε ὡς σάν καὶ πρεζέντε τὸν κύρ Γεωργιλή Γοργογύρην, στον οποίο ο διαθέτης δίδει εξουσία ὡς σάν τὸ ἴδιον μου κορμὴν ποιήσει γυρεύει ἐρευνᾷ ζητᾷ λαμβάνει καὶ διορθώνει.* Στο έγγραφο αυτό η εξουσία του εκτελεστή διαθήκης αφορά κατά πάσα πιθανότητα την τήρηση των όρων της διαθήκης, τη συμβιβαστική επίλυση διαφωνιών τυχόν μεταξύ των συγγληρονόμων, των οποίων ο εκτελεστής καθίσταται οιοινεί σύμβουλος²⁶³. Κωδikeλλος του έτους 1748 (1 Ιανουαρίου 1748, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 65) αναφέρει ανάμεσα στα άλλα ανάκληση πληρεξουσιότητας και διορισμό νέου πληρεξουσίου. Με πληρεξούσιο έγγραφο του 1714 (29 Οκτωβρίου 1714, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 15) ανατρέπεται εικονική πώληση από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, ο οποίος καθορίζει ότι ... *τὸ χοτζέτι δὲν ἔχει καμμίας λογῆς δύναμη ... καὶ δὲν ἀξίζει τίποτες ...*. Έγγραφο του έτους 1711 (8 Οκτωβρίου 1711, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 6) αφορά παραίτηση από κληρονομικά δικαιώματα θυγατέρας που παντρεύεται Τούρκο και μισεύει στα μέρη της Τουρκίας έναντι χρηματικού ποσού ώστε εις το μέλλον να μην μπορεί να διεκδικήσει κανένα πράγμα ούτε κληρονομίαν ούτε πατρικὲς ούτε μητρικὲς ούτε ἀπὸ κανέναν ἄλλον ἐδικόν. Έγγραφο του έτους 1732 (29 Ιουνίου 1732, *Vat.Graec.* 2639 αρ. 40) αφορά πρετέστο, δηλαδή διαμαρτυρία η οποία κατατίθεται στην καντζελλαρία προς διαφύλαξιν των δικαιωμάτων υιών που εκδιώχθησαν από την πατρική εστία, προκειμένου αυτοί να μπορέσουν να διεκδικήσουν στο μέλλον την προικῶα περιουσία της μητέρας τους.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία οι πράξεις που εμπεριέχονται στον κώδικα *Vat.Graec.* 2639 παρουσιάζουν όχι μόνον ιδιαίτερο ενδιαφέρον από ιστορική άποψη αφού καλύπτουν τρεις διαφορετικές περιόδους της Ναξιακής Ιστορίας, αλλά αναδεικνύουν με τον καλύτερο τρόπο τη διαχρονικότητα του εφαρμοζόμενου δίκαιου παρά την εναλλαγή των εννόμων τάξεων. Παρόλο δηλαδή τη διαφορετική κάθε φορά σχέση μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνωμένων σε διοικητικό επίπεδο, οι νομικοί κανόνες που καθορίζουν τις ανθρώπινες συμπεριφορές παραμένουν σταθεροί, προσλαμβάνοντας τα στοιχεία εκείνα μόνο που είναι κάθε φορά απαραίτητα για την προσαρμογή του δικαίου στην τρέχουσα πραγματικότητα.

263. Πρβλ. σχετ. Βισβίτης, Ναξιακά νοταριακά έγγραφα, 146 διαθήκη του έτους 1540 (έγγρ. αρ. 38).

VATICANUS GRAECUS 2639

ΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Α – ΠΡΑΞΕΙΣ 1-42

(ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ, ΕΤΩΝ 1702-1736)

1

Ιωάννης Μηνιάτης, νοτάριος

Προικοσύμφωνο

1702, 21 Νοεμβρίου

Κόπια

Φλ. 102 σγ'

†Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδας Πατὴρ <υ>ιοῦ καὶ Ἁγίου Πνευ-
μάτου καὶ τῆς ὑπερευ | λογημένης Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ
ἀειπαρθένου Μαρίας ἀμήν. 1702, ἐν μηνὶ | Νοεμβρίου 21, εἰς τὸν οἶκον
τοῦ μαστρο-Λάζαρη <υ>ιοῦ τοῦ μαστρο-Γεώργη <υ>ιοῦ ποτὲ μαστρο- |
Πακουμῇ ἐδῶ παρὼν ὁ αὐτὸς μαστρο-Γεώργιος ὁμάδιν μὲ τὴν συνβίαν
του τὴν | κερα-Μαργαρίτα παρὼν καὶ ἡ κερα-Ἐρήνη γυνὴ τοῦ ποτὲ μα-
στρο-Ἀντώνη Θεοφίλου | καὶ θυγάτηρ ποτὲ Μαθαίου Κοντοπίδη. Συν-
φωνία ὑπανδρείας καὶ πρῶτον συνοικέσιον δέ | λου καὶ ποιοῦσιν τὰ
παρόντα μέρη ὅπως σὺν Θεὸν Ἅγιον νὰ πάρῃ γαβρὸν ὁ ἄνωθεν μα |
στρο-Γεώργης τὸν <υ>ιὸν τῆς ἄνωθεν κερα-Ἐρήνης ὀνόματι μαστρο-
Γεώργης εἰς τὴν ἑαυτοῦ | κόρη ὀνόματι Ἀννεζίνα εἰς ἄνδραν τῆς νό-
μιμον καὶ εὐλογητικὸν καθὼς διακελεύου | οἱ νόμοι τῆς καθολικῆς καὶ
ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, οὕτως καὶ ὁ αὐτὸς ἄνωθεν μαστρο-Γεώρ | γης
ὁ γαβρὸς θέλει τὴν αὐτὴν ἄνωθεν κερα-Ἀννεζίνα εἰς γυναῖκαν του νόμι-
μην καὶ εὐλογητὴ | κῇ καθὼς ὀρίζειν ἡ Ἁγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴν
Ἐκκλησία καὶ ἐν μὲν πρώτοις τάξουν | οἱ ἄνωθεν γονεοὶ τῶν μαιδιδῶν τος
τὴν εὐχὴν τοῦ ἀφ(έντη) τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κυρίας Θ(εοτό)κου καὶ τὴν
ἐ | δικὴν τος. Καὶ ἐν μὲν πρώτοις τάξουν ὁ ἄνωθεν μαστρο-Γεώργης τῆς
κόρης του τῆς ἄνωθεν κερα- | Ἀννεζίνας ὁμάδι μὲ τὴν συνβίαν του ἐν
μὲν πρώτοις εἰκόνες δύο ἢ μία τῆς Κυρίας Θ(εοτό)κου καὶ ἡ ἄ | λλη ὁ

Ἅγιος Γεώργιος, ἔπειτα τὰ σπίτια ποὺ τῆς ἤφηκε ἡ λαλάν της εἰς τὸν τεσταμέντον της | εἰς τὸ Νέον Χωρίον ἀνώγεια κατώγεια μὲ πάνκον καὶ κασέλες δύο καὶ τραπέζιν καινούριον ἕ | να. Ἀκόμη καὶ τὸν ἀμπέλι ποὺ ἔχουν εἰς τὸ μέρος τῆς Ἀλυκῆς τὸν σύνμπλιον Σταθάκη Διασίτην | καὶ τῆς ἀδελφῆς της. Ἀκόμη ἓνα χωράφιν εἰς τὸ μέρος τῆς Ἀγίας Ἄννας σύνμπλιον τοῦ ἀφέν | τη σακελλάριου Ἀμάγη. Ἀκόμη ἕτερον χωράφιν εἰς τὸν Σαλοῦκον σύνμπλιον τῆς ἀδελ | φῆς της καὶ Ἰω(άννη) Παπλωματᾶ. Ἀκόμη τὰ χωράφια στὴν Ἀμμουδάρα τὰ ἔμισυν. Ἀκό | μα τὸ λιογύριν ὁποῦ ἔχει εἰς τὰς Μέλανεσ τὸ σύνμπλιον τοῦ ἀφέντη Μπαρόντζη τοῦ Μύλου καὶ <υ>ιοῦ | παπα-κὺρ Γεωργιλᾶ. Ἀκόμη καὶ τρεῖς ἀγελάδες μι-σιάρικες. Ἀκόμη καὶ εἴκοσιν πρόβατα τὰ | ἔχει τοῦ Τρανοῦ τοῦ Λύκαρη νὰ τὰ ᾽χουσιν μαζὶν διάφορον καὶ ζημιά ἀναμεσόν τοσ καὶ εἰσὲν καὶ | ρὸν ποὺ θέλασιν τὰ πάρου, νὰ παίρνη πᾶσαν εἰς τοσ τὰ δέκα. Ἀκόμη τάζειν της καὶ ἡ μάναν | της δύο κρεββατοστρώσια μὲ τιλάριν μὲ δύο ζευγάρια σεντόνια καὶ μὲ δύο κουρ | τοῦνες καὶ μὲ δύο παπλώματα πολίτικα καὶ μὲ δύο ζευγάρια μαξελάρια καὶ πουκά | μισαν πέντε καὶ πέντε ποδιὲς καὶ ἔξεν μπολιὲς καὶ σπαλέτα πέντε καὶ τραβέρισες πέντε | καὶ ἓνα ζευγάρι κάρτζες μὲ τὰ πλεχτὰ καὶ στομαχικοὺς πέντε καὶ ταυλομά-ντηλο ἓνα καὶ πετζέτες δώδεκα καὶ δύο ζευγάρια μπουστομπράτζολα τὸ ἓνα μὲ τὸ χρουσὸ γορδελιασμάτα | καὶ τὰ ἄλλα σκλέτα βελουδένια καὶ τὰ δύο καὶ τὴν συρμὴ τοῦ σπιτιοῦν της, χαρανὶ καὶ τηγάνι καὶ ὅ,τι ἄ | λλο εἶναι τῆς χρειᾶς τῆς νοικοκυρᾶς. Ἀκόμη τάζει της ἀκόμη τάζουν της καὶ τριάντα ρεάλια εἰς | τόσαν σκρίτα βαλίτα καὶ ἀκόμη καὶ μία κρεββαταρία μὲ τὰ κατάχειάν της καὶ ἓνα βου | τῆ καὶ μίαν μεντζάνα, τὰ ὅποια [...] ὅσαν τῆς τάζου τῆς τὰ δώνου ἀπὸ τὴν σήμερον μὲ τὴν εὐ | χὴν τοσ. Ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τάζει καὶ ἡ κερα-Ρήνη τοῦ <υ>ιοῦ της, πρῶτον τὴν εἰκόνα τῆς | Κυρίας Θε(οτό)κου νὰ τὴν ἐκάνη καὶ πανηγύριν τὰ Ἑσόδειαν, ἀκόμη τὴν κάμαρα τοῦ κυροῦν του μὲ τὸ | κατώγιν της μὲ μπάνκον καὶ μὲ μία κασέλα κυπαρισσένη. Ἀκόμη τὸ ἀμπέλι στὶς Ἐνγκαρεῖς | τὸ σύνμπλιον τοῦ παπα-Γεωργιλᾶ μὲ τοῦτον νὰ τρώγῃ τὸ ἔμισόν της καὶ ἀποθανώντας της ὅλο ἐδικόν του. | Ἀκόμη καὶ τὸ μισὸν ἀργαστήριν τοῦ κυροῦν του. Ἀκόμη τὸ χωράφιν ὁποῦ ἔχει εἰς τὸ μέρος τῆς Ἀλυκῆς | τὸ σύνμπλιον τοῦ Γεώργη Παλιοῦ καὶ μαστρο-Λάζαρη τὸ μισόν, νὰ μοιράζεται εἰς τὴν μέσην νὰ | παίρνη ὅποια πάρτη θέλει καὶ ἓνα κομμάτι δακτυλίδι μὲ τὴν κοκκίνη πέτρα καὶ μία κολαῖνα, | τὰ ὅποια τοῦ τὰ τάζειν διὰ χάρες καὶ καλωσύνες ὁποῦ τοῦ γνωρίζειν καὶ σὰν πρῶτον της παιδίν. Ὡ |

Φ. 1 β

δεν οἱ αὐτοῖν [ἄνωθεν] γονεοὶ τὸς ἐκάνου καὶ κοντετζιὸν ὅτι εἰ μὲν καὶ οἰκονομήσειν ἀφέν[της] | ὁ Θεὸς καὶ κάμου παιδία ἐκ τῆς σαρκόν στοσ νὰ τὰ δώνου καὶ αὐτοῖν τῶν μπαιδιῶν τοσ εἰ δὲν ὁ [ποῦ] | νὰ μὴν τὸ

ὀρίσειν καὶ μείνου ἄκληροι νὰ στρέφονται τὰ ὅσαν τὸς ἐτάζουν εἰς τοὺς πλέα πρόξι | μους ἐδικοὺς κατὰ τὴν μπαλαιὰ συνήθεια καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ εἰς στερέωσιν καὶ θεβαίωσιν [τοῦ] | παρόντος προικουχαρτίου βάξου καὶ ἀνηλογία ρεαλία 50 ὁ ἀνηλογήσας νὰ τὰ [ζη] | μιούται. Ἐπὶ ἀξιοπιστῶν καὶ παρακαλετῶν μαρτύρων.

—Παπα-Τζανέτος Νταμέντζος μαρτυρῶν ὡς ἄνωθεν.

—Νικολὸς Σκλαβοῦνος μαρτυρῶν ὡς ἄνωθεν.

Ἰω(άννης) μη | νιάτις νόταριος ἐγράψα

2

Γεώργιος Μενδρινός, νοτάριος

Πώληση (καυκάρας)

1705, 18 Νοεμβρίου

σδ'

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἡμῶν ἀμήν, 1705, Νοεβρίου 18, Ναξία.

† Εἰς τὸ ἀρχοντικὸ τῆς εὐγενεστάτης ἀρχόντισσας κυρίας Ἀνδριάνας χήρας ποτὲ | Ζαχαρία Σπανόπουλου ἐδῶ παρὼν ἡ αὐτὴ ἀρχόντισσα ὁμοῦ μὲ τὴν ἀρχοντοπού | λαν τῆς κυρίαν Βιολάντα μέρος ἓνα, ἀπὸ δὲ ἕτερον ὁ κύρ Μᾶρκος Σκουλάτος, ἡ ὁποία | ἀρχόντισσα κυρία Ἀνδριάνα ὡς λέγει πῶς νὰ ἔχη καὶ νὰ τῆς εὐρίσκεται ἓνα κομμάτι | καυκάρα στὸ μέρος Τριπόδων σύμπλια τοῦ Τζαουνέλη τῶν ἀμπελίω καὶ σύμπλια | τοῦ Μπασταρδόπουλου καὶ τοῦ ἄνωθε κύρ Μάρκου τὴν ὁποίαν καυκάρα τὴν ἔχει | ἀγορὰ ὡς καθὼς φαίνεται φανερά. Λοιπὸν τὴν αὐτὴν καυκάρα ὡς εἶναι καὶ εὐρίσκεται | μὲ πᾶσαν τῆς δικαίωμα ἐδῶ φανερά δίνει καὶ τέλεια τὴν ἐξεπουλεῖ ἡ ἄνωθεν | ἀρχόντισσα τοῦ ἄνω εἰρηθέντος κύρ Μάρκου καὶ τῶν διαδόχων του καὶ τοῦτο οὐ διὰ τιμὴ καὶ σωστὴ ξεπληρωμὴ ρεάλια δέκα τὸν ἀριθμὸ, (ρεάλια) 10, ὡς καθὼς ἀναμεταξύν τος τὴν ἐ | συβάσασιν, τὰ ὁποῖα δέκα ρεάλια τὴν συνιβαστικὴν τιμὴν | καὶ σωστὴν ξεπληρωμὴν | τὰ ἐμέτρησεν ἐδῶ παρὼν μας ὁ ἄνωθεν κύρ Μᾶρκος ὁ ἀγοραστὴς καὶ τὰ ἔλαβεν καὶ τὰ ἔπε | ρίλαβεν ὅλα σωστὰ καὶ γερὰ ἡ ἄνωθεν ἀρχόντισσα κυρία Ἀνδριάνα. Ὅθεν ἀπὸ τὴν | σήμερον γυμνοῦται καὶ ἀποξενώνεται ἡ αὐτὴ ἀρχόντισσα καὶ οἱ διαδόχοι τῆς ἀπὸ τὴν λεγο | μένην καυκάρα καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς καὶ τὴν δώνει καὶ τὴν παραδώνει | τοῦ αὐτοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τῶν διαδόχων του νὰ τοῦ μπράξῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται, που | λήσει χαρίσει καὶ ὡς βούλεται νὰ τὴν κάμῃ ὡς πρᾶμα ἐδικόν του καὶ ἀγορὰν του καὶ εἰς | πᾶσαν καιρὸν ὅπου θέλ' ἔχει καμμία ἐνόχληση ὁ αὐτὸς κύρ Μᾶρκος καὶ οἱ διαδόχοι του | μένει καὶ ὑπόσχεται ἡ αὐτὴ ἀρχόντισσα

νὰ μαντινιέρη καὶ νὰ διαφεντεύη μὲ τὰ καλὰν τῆς | παρόντα καὶ μέλλο-
ντα αἰωνίως καὶ διαδοχικῶς. Καὶ εἰς ἀσφάλειαν τῆς παρουσίας δυ | νατῆς
καὶ ἀκαταζήτητης πωλησίᾳς προσκαλοῦν καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρες
τοὺς κά | ωθεν, θέλοντας καὶ ὅποιο μέρος εἶχεν σκανδαλίσει νὰ εἶναι ζη-
μιωμένος πρὸς τὴν ἀφεν | τίαν ριάλια, πέντε, ρ(ιάλια) (5), πληρώνοντας
καὶ μὴν πληρώνοντας ἢ παροῦσα νὰ ἔχη | τὸ κύρος καὶ ἀσφαλὲς εἰς τὸν
ἅπαντα αἰῶνα καὶ τὰ ἐξῆς.

—Γιάκομος Γροῖσπος μαρτίρὸς ὡς ἀνωθε.

—Νικόλας Μπασταρδόπουλος μάρτυρας εἰς τὰ ἄνωθε διὰ | χειρὸς κάμοῦ
τοῦ ὑπογράφοντος μὴν ἔχοντας αὐτὸς γράμματα.

Καγῶ Γεόργιος μενδρινὸς νοτάρι(ος) ἀξιάς Γαίγραφα.

3

Στέφανος ιερεύς, ο Μελισσουργός

Πώληση (ενός σπιτιού)

1706, 25 Αυγούστου

Φλ. 94

Εἰς δόξαν Χ(ριστοῦ) ἀμήν, 1706, μην(ος) Αὐγούστου 25, εἰς τὸ σπί-
τι κάμοῦ τοῦ ὑπογράφοντος | καὶ τῶν κάτωθεν ὑπογραμμένων καὶ
παρακαλετῶν μαρτύρων ἐνεφανίστησαν τὰ ὀνοματισμένα | δύο μέρη,
τὸ ἓν μέρος ὁ μαστρο-Γιάκουμ(ος) Μπάκαλ(ος) καὶ τὸ ἕτερον μέρος
ὁ Γιάννης γιὸς Μανώλη Κα | τζούλη ὁ ἀνιψιὸς στοῦ, ὁ ὁποῖος ρηθεῖς
μαστρο-Γιάκουμ(ος) ἔχοντας ἓνα σπίτι εἰς τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου | Ἡλία
γονικόν του σύμπλιον τῆς θειᾶς στοῦ τῆς Μαργέττας τῆς μάνας τοῦ
ρηθέντος Ἰωάννου καὶ σύμπλι(ον) | τῆς ποτὲ Ἑλένας Μαυρομάταινας,
τὸ ὁποῖο σπίτι μὲ αὐλ(ήν) του μὲ μαγερεῖον ὁποῦ ἔχει καὶ μὲ πᾶσαν |
τῶν ἄλλο δικαίωμα καὶ περιοχὴ θέλει μὲ θέλημάν του καὶ μὲ τὴν κα-
λὴν του γνώμη χωρὶς καμμίας δυνα | στείας καὶ πουλεῖ το τοῦ ἄνωθεν
Ἰωάννη τοῦ ἀνηψιῶν του ο διὰ ριάλια δεκοχτώ, λέγω ρ(ιάλια) 18 |
σκαθῶς τὸ ἐποκόψασι ὁ μαστρο-Λάζαρης Γεώργη Γιακουμῆ καὶ μαστρο-
Γιάννης τοῦ Γουλιαρμῆ, τὴν | ὁποίαν σωστὴν ἀποκοπὴν τῶν δεκοχτῶ
ρεαλίων τὴν ἔλαβεν ὁ ἄνωθεν μαστρο-Γιάκουμ(ος) ἔμπρο | στε κάμοῦ
τοῦ ὑπογράφοντος καὶ τῶν κάτωθεν ὑπογεγραμμένων μαρτύρων καὶ
κράζεται πληρωμὲ | ν(ος) καὶ σατισφαρισμέν(ος) ἕως ἑναν ἄσπρο καὶ
ἐκδύνεται καὶ ἀπογδύνεται ἀπὸ τὸ αὐτὸ σπίτι | καὶ τῶν δικαιωμάτων
αὐτοῦ καὶ ἐντύνει το καὶ παραδίνει τον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἄνωθεν |
Ἰωάννη τοῦ ἀγοραστοῦ ὥσάν πρᾶγμα ἐδικόν του καλὰ πωλημένο καὶ
καλὰ ἀγορασμένο, που | λήσει το, χαρίσει το, ψυχικὸ δώσει καὶ τὰ ἐξῆς

καὶ διὰ κανέναν καιρὸν ἤθελε εὐρεθῇ κανέναν ἢ ξέ | ν(ος) ἢ ἐδικὸς νὰ
 δώσῃ καμμίαν ἐνόχληση ἢ πείραξῃ διὰ τὸ αὐτὸ σπίτι ἀπομένει νὰ τὸν ἐν
 | τεφεντέρῃ καὶ νὰ τὸν ἐμαντινιέρῃ αἰωνίως καὶ κληρονομικῶς αὐτὸς καὶ
 τὰ καλὰν του. Ἔτῃ | ἐμείνα κοντέτοι καὶ ἀναπαμένοι τόσο τὸ ἔνα μέρος
 ὡσὰν καὶ τὸ ἄλλο καὶ ὁ ἀνηλογήσας νὰ πλη | ρῶνῃ τῆς κατὰ καιροῦ
 ἀφεντίας ρ(εάλια) 9, ἥτοι ἐννιά, καὶ πάλι τὸ παρὸν νὰ ἔχῃ τὸ βέβαιον
 καὶ ἀχάλα | στον διὰ μαρτυρίας τῶν κάτωθεν.

—μακάρι(ος) ιερομόναχ(ος) Καρα[τζίας] μαρτηρας.

—μιχελίς πελεκανός μαρτιρο ος ανοθεν.

Στέφαν(ος) Ἱερεὺς ὁ μελίσουργός ἔγραψα καὶ μαρτυρὸ ὃς ἄνωθεν.

Τίτλος γραμμένος σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου
 αντιγράφου: «Ἀγορὰ τὸν σπίτι τοῦ | μαστρο-Γιάκουμου Μπά | καλου ο διὰ
 ρ(εάλια) 18».

4

Νικόλαος Αναπλιώτης, Καντζελλάριος

Πατριμόνιο

1709, 10 Ιανουαρίου

Κόπια

—Θεός—

Ἐν ἔτει 1709, Ἰανουαρίου 10, κατὰ τὸ Νέον.

Ναξία

Ἀνεφανισμένος ὁ ἀφ(έντης) Ματαῖος Κωματια Ἰνὸς εἰς τὴν παρρησί-
 αν μας διὰ λόγου του καὶ | διὰ τὸ πρόσωπον τῆς ἀρχόντισσας του κυρίας
 Μα | ριέττας ζητοῦσι τὸ αὐτὸ ἀνδρόγυνο ὅτι νὰ γρα | φθῇ εἰς τὰς πρά-
 ξεις μου πὼς ἔχοντα νόμιμον <υ>ἰδὸν ὀνόματι Ἀντώνιον καὶ ἐπιθυμώντας
 τόσον | αὐτοὶ ὡσὰν καὶ τὸ ἴδιόν τος ἄνωθεν παιδὶ νὰ λάβ | ῃ τὸ ἀξίωμα
 τῆς ἱερωσύνης κατὰ τοὺς θείους | ἱεροὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς νόμους
 τοῦ τάξουσι | διὰ πατριμόνιον ξετελεύγοντας ἱερέας. Πρῶτον | τὸ ἀμπέλι
 καὶ τὸ χωράφι στὰ Καλαμούργια | τὸ ποτιστικὸ στὲς Ἐγκαρὲς δενδρο-
 λογημένο. Ἀ | κομῇ τὴν μάρτην τοῦ τὰ χωράφια στὲς βορεινὲς στράτες
 ἰκείμενα. Ἀγέλαδα μιὰ μισαρκὴ καὶ μιὰν φοράδα μισάρικη, μὲ φύλα-
 ξιν κυρ[...]|ατην εἰς τοὺς διορισμοὺς | καὶ κοντιτζιόνες ποὺ ἐδέλασι τοῦ
 κάμει. Ταῦτα | πάντα καὶ τὴν εὐχὴν τῆς Ἀγιωτάτης Τριάδος, τῆς Πανα-
 γίας, τῶν Ἁγίων Πάντων τῶν γονέων τος | καὶ τὴν ἐδικὴν τος καὶ τόσον
 ξετελεύγουσι καὶ ἐνδυνα | μώνουσι μὲ παρακαλετοὺς καὶ ἀξιοπίστους
 μάρτυρας εἰς θεβαιωτικὴν ἀσφάλειαν.

—Τζαμπατῆς Μπαρότζη μάρτυρας

—Τζώρτζης Γυράρδης μάρτυρας παρακαλετὸς στ' ἄνωθεν.

—Ματαῖος Κωματιανὸς καὶ γιὰ τὴν συμβία μου στέργω καὶ βεβαιώνω τ' ἄνωθεν.

Νικόλαος Ἀναπλιότης Καντζελλάρι(ος) Ναξίας Γέγραφα καὶ ὑπέγραφα.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «Patrimonio di [Antonio] Coma(ti)anò».

5

Νικόλαος ιερέυς Παξιμάδης, πρωτονοτάριος

Ανταλλαγή

1710, 22 Απριλίου

Εἰς ὄνομα τοῦ αἰωνίου Θεοῦ ἡμῶν ἀμήν, 1710, Ἀπριλίου 22.

Προσωπικῶς καὶ θεληματικῶς ἐνεφανίστησαν τὰ δύο μέρη, τὸ ἐν μέρ(ος) ὁ μισερ Νικόλας | Γᾶνος μὲ τὴν ἀρχόντισσά του κυρία Μαρία, τὸ δὲ ἄλλο μέρ(ος) κερά Ἀννεζίνα τῆς Φωτοῦς | Μύξη μὲ τὲς θυγατέρες τῆς Φωτοῦ καὶ Φραγκούλα, ἔχοντας οἱ αὐτὲς ἓνα κομμάτι χωρά | φι τὸ λέσι Σκαμνιά τοῦ Πέρου Τζάννε καὶ αὐτὸ στὰ Καλαμούρια ἔχοντάς το ἀπὸ μέρος | τοῦ πατρός τος ποτὲ Μάρκου Εὐλογητοῦ δι' ἀνακληρονομίαν τος. Οὕτω λοιπὸν ὁμοφω | {φω}νισμένοι τὰ μέρη κρίνουν τὴν παροῦσαν νόμιμη καὶ σωστὴ ἐναλλαγὴ καὶ δίδου | ὁ αὐτὸς μισερ Νικόλας μὲ τὴν ἀρχόντισσάν του τὸ σπίτι ὅπου ἔχουν ἀγορὰ σύμπλιο | τῆς σκάλας τῶν αὐτῶν, εἰμὴ μόνον ὁ ἀέρας τοῦ σπιτίου νὰ εἶναι καὶ νὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν δεσποτείαν | καὶ κυριότητα τοῦ αὐτοῦ μισερ Νικολοῦ, καὶ διὰ αὐτό τὸ σπίτι δίνου καὶ οἱ αὐτὲς μάνα καὶ θυγατέρες | τὸ ἄνωθεν χωράφι τῆς Σκαμνιάς λέγω ἀπὸ τὴν σήμερον μετὰ πασῶν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, νὰ τὸ κά | μουν ὡς θέλουν καὶ βούλουνται πούλῃσουν χαρίσουν ψυχικὸν τὸ δώσουν ὡσὰν νόμιμη καὶ καλὴ | ἐναλλαγὴ. Ὅθεν καὶ δι' ἀποπληρωμ(ήν) καὶ τιμ(ήν) τοῦ αὐτοῦ χωραφίου δίδουν καὶ ρεάλια ἐννιά τὸ αὐτὸ ἀνδρόγυνο | λέγω μισερ Νικόλα καὶ ἀρχοντισσά του τῶν αὐτῶν μάνα καὶ θυγατέρων καὶ κράζονται πληρωμένες | καὶ ξεπληρωμένες ὡς ἓνα ἄσπρο, μένουν τὰ μέρη ἓνας 'πὲρ τοῦ ἄλλου νὰ διαφεντεύγῃ εἰς ὅ,τι ἐναντιό | τητα καὶ ζημία τύχει οὕτως διὰ τὸ σπίτι ἔτζι καὶ διὰ τὸ χωράφι καὶ ἂν τύχῃ τοῦ χωραφίου τινὰς καὶ ἐνο | χλήσει τὸν αὐτὸν μισερ Νικόλα καὶ πράξῃ καμμία ἐξοδο εἰς τὸν Καδῆ ἢ καὶ ἄλλην κρίσιν μένει | νὰ τὸν διαφυλάγῃ τὸν αὐτὸν ἀζημιώτον καὶ ἀνενόχλητον ἀλλὰ αὐτὲς νὰ εἶναι καὶ νὰ πληρώνουν | κάθε ζημία ὅπου ἤθελε τρέξει. Ὅθεν ἔμειναν τὰ μέρη στερκτὰ καὶ ἀναπαμένα στερεώνον

Ι τας τὴν παροῦσαν ἐναλλαγὴν ἐπὶ ἀξιοπίστων καὶ παρακαλετῶν μαρτύρων ὑπογράφοντας ὑπὸ χειρὸς τοῦ.

—ἀντώνιος ἱερεὺς πολικρετις μαρτιρο καὶ με θέλημα μανας καὶ διγατερο.

—γεοργιος σιγαλας μαρτηρο τανοθε με θελημα της μανας καὶ το δηγατερο.

—φρανγγουλις φ[ο]νσοι μαρτιρω τανοθε με θελημα της μάνας καὶ θυγατέρο.

Καγὼ νικόλα(ος) ἱερεὺς παξιμάδ(ης) ὁ πρωτονοτάρι(ος) γέγραφα.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «Ἀλλαξία σπιτίου μὲ ἰ χωράφι Ἀννεξίνας καὶ θυ ἰ γατέρων Φωτ[ων...].».

6

Νικόλαος ἱερεὺς Παξιμάδης, πρωτονοτάριος

Παραίτηση ἀπὸ κληρονομικὰ δικαιώματα

171[1], 8 Οκτωβρίου

[Εἰς] δόξαν Θεοῦ 171[1], Ὀκτωμβρίου 8.

Ἐπειδὴ καὶ νὰ μισέψη ἡ θυγάτηρ ὀνομαζομένη κυρία Σοφία εἰς τὰ μέρη τῆς Τουρκίας καὶ νὰ ἰ πάρη Τοῦρκο καὶ ἐρχομένη ἐδῶ νὰ γυρέψη κληρονομίαν ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς παπα-κὺρ Γεώργη Πολίτη ἰ καὶ διὰ νὰ λείψουν τὰ σκάνδαλα ἀνάμεσόν τοῦ ἐκάμασιν καλὰ καὶ δίνει καὶ μετρᾷ ὁ αὐτὸς ἱερεὺς τῆς αὐτῆς θυγατέρ(ας) ρεάλια δώδεκα ἔμπροσθεν εἰς τοὺς κάτωθεν παρακαλετοὺς μαρτύρους εἰς καλὴν μονέδα ἰ καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον ἀπογδύνεται ἡ αὐτὴ ἀπὸ πᾶσαν διαφορὰν καὶ δικαιώματα δὲν πρετεντέροντ(ας) πλέ ἰ ὦν ἀπὸ αὐτὸν τὸν πατέρα τῆς κανένα πρᾶγμα οὔτε κληρονομίαν οὔτε πατρικὲς οὔτε μητρικὲς οὔτε ἀπὸ ἰ ἄλλον κανέναν τῆς ἐδικόν. Εἰς τοῦτο γίνεται τὸ παρὸν σούλφι διὰ νὰ φαίνεται εἰς κάθε καιρὸν στερεωμέ ἰ νον μὲ ἀξιοπίστους καὶ παρακαλετοὺς μαρτύρους, ὑπογράφονται ὑπὸ χειρὸς στοῦ.

—Παπα-Στεφανῆς Μελισσουργ(ος) μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

—Ἀντώνης Γᾶν(ος) μάρτυρ(ας) εἰς τὰ ἄνωθεν.

—Τζώρτζης Γεράρδης μάρτυρ(ας) εἰς τὰ ἄνωθεν.

—Ἀντώνης Μελισσουργ(ος) μάρτυρ(ας) μὴν ἔχοντ(ας) γράμματα ἔγραφα ἐγὼ Τζαμπατῆς Κορονέλλ(ος).

Καγὼ Νικόλα(ος) ἱερεὺς Παξιμάδης ὁ Πρωτονοτάρι(ος) Ἀξί(ας) γέγραφα.

Μᾶρκ(ος) ἱερεὺς Σπαν(ος) πρωτόπ(απ)ας Δρυμαλί(ας) ἐκοπιάρισα

τὸ παρὸν ἐκ τοῦ καθολικοῦ τὸ δὲ πρωτότυπον | ἀνέμεινεν εἰς ἡμ(ᾱς)
φυλάσσοντάς το εἰς τὲς πράξεις μ(ας) διὰ φύλαξιν.

Εἰς τὰ 1719 μηνὸς Μαρτίου 10.

* 1736 Αὐγούστου 21, S.N., | βαλμένο στὲς πράξεις μου.

* Διαφορετικὸς γραφικὸς χαρακτήρας πιθανόν του Στέφανου Τρουμπίνου.

7

Νικόλαος ιερεὺς Παξιμάδης, πρωτονοτάριος

Πώληση (καυκάρας)

1712, 24 Μαρτίου

Φλ. 11

Δόξα Θεῷ, 1712, Μαρτίου 24.

Ἐμπροσθεν κάμου τοῦ ὑπογράφοντος καὶ τῶν κάτωθεν ἀξιόπιστων
καὶ | παρακαλετῶν μαρτύρων λέγει ὁ πανοσιώτατος καθηγούμενος |
κυρί(ας) Φανερωμένης πατὴρ κὺρ Μακάριος πὺς ἔλαβε μία καυκάρα |
ὅπου ἔφηκε ἡ μακαρί(της) Μαργία Φηρῇ εἰς τὴν Ἁγίαν Κυριακ(ήν) | διὰ
νὰ μνημονεύεται παντοτινά. Τώρα τὴν σήμερον τὴν πουλεῖ | ὁ αὐτὸς κα-
θηγούμενος τὴν αὐτὴν καυκάρα εὕρισκομένη εἰς τὴν | τοποθεσίαν τῶν
Τριπόδων τοῦ πανοσιωτάτου πατρὸς Γρηγορίου | Βάβουλα διὰ ρεάλια
ὀκτὼ καὶ τὰ αὐτὰ τὰ ἔλαβε ὁ αὐτὸς | ἡγούμενος, δὲν ἔχοντας πλέον ἐν
ἀλλήλοις καμμίαν διαφορὰν | καὶ εἰς πίστωσιν τῆς ἀληθείας ὑπογράφει
ὑπὸ χειρὸς του καὶ μάρ | τυρες ἀξιόπιστοι.

—μακαρι(ος) ερομοναχ(ος) βεβεόνο τα ανοδε.

—καλλίνικ(ος) ιερομόναχος κ(αὶ) πνευματικ(ὸς) μαρτυρον.

κὰγὼ νικόλα(ος) ί(ερ)εὺς παξιμάδ(ης) ο πρωτονοτάριος ἀξί(ας) γέ-
γραφα.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλω-
μένου αντιγράφου: «Ἀγορὰ καυκάρας | ἀπὸ καθηγούμενο κυρί(ας) | Φανερωμέ-
νης».

Ἄλλος τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα του φ. 1 β: «Ἀγορὰ τοῦ σπιτίου τοῦ
Πε | τενάκη».

8

*Νικόλαος Μελισσηνός, πρωτονοτάριος Δρυμαλίας**Μαρτυρία**1712, 3 Σεπτεμβρίου*

Κόπια

«Μαρτυρία ὑπὸ ζήτησιν τοῦ μισερ Μιχαήλ Κουμέρ(τα) περὶ τοῦ ἀνπελί | ου ὁποῦ ἄφησεν ὁ ποτὲ Γιοζέφης Κορονέλλος εἰς τὴν κυρίαν | Δροσανὴ μαρτυροῦν οἱ κάτωθεν γεγραμμένοι μετὰ | φόβον Θεοῦ καὶ τῆς κυρίας Δροσανῆς |»

Εἰς τοὺς 1712 Σεπτεμβρίου 3 ἐν τῷ χωρίῳ Χαρκί.

Ὁ τε μισερ Ἀντώνι(ος) Μαρτζέλος καὶ Μανώλ(ιος) Κοντομπίδης καὶ Κωσταν | τῆς Μπούφας οἱ αὐτοὶ ὀνοματισμένοι μὲ φόβον Θεοῦ καὶ τελεί- ου ἂ | φορεσμοῦ ὡς χριστιανοὶ ἀλάδαστα καὶ σωστὰ ὑπ'ἀληθείας τὰ λεό | μενα καταλεπτῶς ἐνώπιον ἡμᾶς τοῦ ὑπογράφοντος πρωτονοταρίου | καὶ τῶν κάτωθεν ἀξιοπίστων μαρτύρων μαρτυροῦ καὶ λέσι οὕτως ὅτι εἰς | ἐκείνου τοῦ καιροῦ ὁποῦ ἐπαίρνοντας τὸν ποτὲ Γιοζέφη Κορονέλλον | ἄρρωστον καὶ τὸν ἐπήγαιναν εἰς τὴ μονὴ ἦτον οἱ ἄνωθεν μαζί του καὶ ἐξήτη | σεν νὰ τὸν ἐβάλου μέσα εἰς τὸν ναὸν τῆς κυρίας Δροσανῆς τοῦ ὁποῖ | ου τὸ δέλημα ἐκάμαν ὁ ὁποῖ(ος) Γιοζέφης ἐμπαίνοντας εἰς τὸ ναὸν τῆς | κυρί(ας) Δροσανῆς ἄρχισεν νὰ τὴ παρακαλῇ καὶ νὰ ἀσπάζεται τὴν εἰκό | να τῆς λέγοντάς τος νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ὑγείαν του καὶ τῆς ἀφήνει τὸ πλη | σίον τῆς ἀμπέλι τὸν ἀγέραν του διὰ τὴν ψυχὴ του τὸ ὁποῖον τῆς τὸ ἐ | παραίτησεν ἀπὸ κείνην τὴν ὥραν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ ἔκανεν ζάπτι | ὁ παπα-Ἰωάννης Σπαν(ος) ὡς ἐφημέρι(ος) τῆς ἐκκλησίας. Τοῦτο μαρτυροῦσιν οἱ ἂ | νωθεν ὑπογεγραμμένοι εἰς κάθε καλλιότερον τρόπον ἀπάνω εἰς τὴ ψυ | χή τος διὰ μαρτυρίας τῶν κάτωθεν ὑπογεγραμμένων ἰδιοχείρως τος.

—Ἀντώνιος Μαρτζέλος καὶ ἀνηψιός τοῦ ἄνωθεν Γιοσέφη μαρτυρῶ εἰς φόβον | Θεοῦ καὶ εἰς τὴ ψυχὴ μου πὼς ἐφῆκε τὸ ἄνωθεν ἀμπέλι ὁ μπάρ- πας μου τῆς κυρίας Δροσανῆς.

—ὁ πρόων οἰκονόμος Δρυμαλίας ἐστάθη στὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν.

—Γιάκωβος Σουμμαρίπας ἐστάθη καὶ εἰς τὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν.

—Παπα-Ἰάκωβος Γιαμούρης ἐστάθη εἰς τὴ παρὼν μαρτυρίαν.

—Νταμένεγος Καλλέργης ἐστάθη εἰς τὴ παρὼν μαρτυρίαν.

ὁ πρωτονοτάρι(ος) δρυμαλίας (Νι)κόλα(ος) ηερ(ευσ)Μελισυν(ος) ἔγραψα τι | τι παρον μαρτιριαν ος εμαρτιρισαν ι ἀνοθεν.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλω- μένου αντιγράφου: «Μαρτυρία περὶ τοῦ | ἀμπελίου ὁποῦ ἂ | φῆκεν ὁ ποτὲ Γιο- ζέφης | τῆς κυρίας Δροσανῆς. | Κόπια».

9

*Γεώργιος Μενδρινός, φανερός νοτάριος**Δάνειο**17[14], 2 Μαΐου*

17[14], Μαΐω 2, Ἀξία

(2 σειρές με αραβική γραφή και σφραγίδα)

Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος φανερώνει ὁ ἐκλαμπρότατος Ἀπτουλά ἐφέντης | Καδῆς τῶν νησίων ὅτι ἔστοντας καὶ νὰ γράφῃ ὁ Ντεγᾶνος Ρογ-γέρης εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν | νὰ δώσουσι τοῦ Μιχάλη Μενδρινοῦ ρεάλια ἑκατὸν, λέγω ν(ούμερο) ρ(εάλια) 100, τὰ ἐξήντα ἓνα νὰ τοῦ | δώσουσι οἱ πατέρες καπουτζῖνοι καὶ τριάντα ἐννέα ὁ Τζουάννες Ντεσδὲς καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ Φίλιππος, τὰ ὅποια ἑκατὸν ρεάλια δώνοντάς του τα τοῦ ἄνωθε Μιχάλη Μενδρινοῦ | καὶ φέρνοντας ρετζαποῦτες στὰ χέρια τοῦ Ντεγάνου πὼς τὰ ἐδώσασι ὑπόσχεται ὁ Ἀπτου | λᾶ ἐφέντης νὰ δώσῃ καὶ σωστὰ νὰ τὰ ξεπληρώσῃ τὰ ἑκατὸν ρεάλια τοῦ ἄνωθε Ντεγάνου | χωρὶς καμμίαν ἐναντιότητα. Καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας βάλει τὴν βουῖλλαν του ἀπάνω | καὶ ὑπογράψουσι καὶ παρακαλετοὶ μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς.

-γεῶργι(ος) σπιρηδος μάρτηρας στ' ἀνοθεν.

(Ἀριστερά ἀπὸ τὴν υπογραφή του νοτάριου, αραβική γραφή κάθετα, 5 σειρές)

Γεῶργιος ὁ μενδρινὸς φανερός | νοτάρης ὑπο παρακαλί(ας) τοῦ | ἀπτουλά ἐφέντι ἔγρα<ψα> κ(αι) υπέ | γραψα

Τίτλος γραμμένος σε τμήμα τῆς πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο του διπλωμένου ἀντιγράφου: «Ὁμολογία του ἐκλα | μπροτάτου Ἀπτουλά ἀφέντη) | Καδῆ διὰ ρ(εάλια) 100 ἑκατόν».

10

*Νικόλαος ιερέυς Μελισσηνός, πρωτονοτάριος Δρυμαλίας**Μαρτυρίες**1712, 5 Οκτωβρίου*

Κόπια

(Αραβική γραφή και σφραγίδα)

Μαρτυρίαν ὅπου δίδουσιν οἱ παρόντες ὑπογεγραμμένοι ἔμπροσθεν ἐμοῦ | τοῦ ἀπογράφοντος πρωτονοτάριου καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν περὶ τοῦ χωραφίου | τὸ πλησίον τοῦ Μαχτᾶ. Ἐν ἔτει 1712, Ὀκτωβρίου 5.

Ὁ τε καλόγερος Καλαμπάκης γέροντας καὶ παλαιὸς ἄνθρωπος μαρ-

τυρᾷ ἐν φόβῳ Θεοῦ | καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ ὑπογρά-
φοντος πρωτονοτάριου ὅτι τὸ πρᾶγμα | πλησίον τοῦ Μαχτᾶ τὸ ἔσπειρεν
ἕναν καιρὸν ὡς λέγει ὁ ἄνωθεν Καλόγερος καὶ ἐπῆρεν | ὁ ποτὲ ἀφέντης
Χρυσάκης Μπαρότζης καὶ τὸ ἐμέτρησεν καὶ ἐπῆρεν τὴν ἐτριτίαν.
Οὕτως μαρτυρᾷ ὅσον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ |.

Τῇ αὐτῇ μέρᾳ καὶ ὥρᾳ μαρτυρᾷ καὶ ὁ Βασίλης Μπροπον(ᾶς) καὶ
λέγει οὕτως ὅτι ἕναν καιρὸν ὅπου ἦτον ὑπηρέτης μὲ τὸν ποτὲ ἄνωθεν
ἀφ(έντη) Χρυσάκη Μπαρότζη τὸν | ἔστειλεν καὶ ἐπῆρεν τὴν ἐτριτίαν
ἀπὸ τὸ ἄνωθεν προλεγόμενον χωράφι τὸ πλησίον τοῦ Μαχτᾶ. Οὕτως
μαρτυρᾷ ὅσον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ |.

Ἀκόμη μαρτυρᾷ ὁ παπα-κὺρ Δημήτρης Ψαρρᾶς ἔμπροσθέν μας ὅτι
τὸ ἔσπειρεν ἕναν | καιρὸν τὸ ἄνωθεν προλεγόμενον χωράφι καὶ ἔστειλεν
ἡ ἀρχόντισσα τοῦ Φιλωτίου καὶ ἐ | πῆρεν τὴν ἐτριτίαν ἀπὸ τὸ αὐτὸ
πρᾶγμα. Τοῦτο μαρτυρᾷ ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ.

—Παπα-Δημήτρης Ψαρρᾶς μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

—Παπα-Γεώργης Πολυκρέτης ἐστάθηκα εἰς τὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν.

—Στέφανος Ἀρώνης ἐστάθηκα εἰς τὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν.

—Ἰωάννης Στούβαλης ἔστακε εἰς τὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν.

(Νικ)όλα(ος) (Ιε)ρεὺς Μελισυν(ός) ὁ πρωτονοτάρι(ος) δριμαλί(ας)
ἔγραψα καὶ ἐμεταδεσα τι παρὸν | μαρτυρίαν ὅς ἐμαρτίρισαν | ἡ ἀνοθεν.

II

Γεώργιος Μενδρινός, φανερός νοτάριος

Μαρτυρία

1713, 9 Ἰουνίου

(αραβικὴ γραφή καὶ σφραγίδα)

Κόπια

† Δόξα Θεῷ

1713 Ἰουνίου 9, Ἀξία.

† Προσωπικῶς ἐφάνη εἰς τὴν παρρησίαν κάμου τοῦ γρά | φοντος νοτα-
ρίου ὁ ἀφ(έντης) Φιλιππάκης Σουμμαρίπας λέγοντας | καὶ ὁμολογώντας
ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὅτι τὸ πρᾶγμα | λεγόμενο πλησί-
ον τοῦ Μαχτᾶ εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ Φι | λωτίου ἐξουσιάζου το πά-
ντοτε καὶ τὸ ἐντρίτευγε ἡ μακαρίτισσα | ἡ πεθεράν του ἡ ποτὲ κυρία
Αἰκατερίνα καὶ ἡ ἀφεντιάν του, ὡσὰν | γαβρός της, πολλὰς φορὰς πηγαί-
νόμενος ἀτὸς του τὸ ἐμέτρα καὶ ἐ | λάβαινε τὴν ἐντριτίαν καὶ εἰς ὅσους
χρόνους ἔζησεν ἡ αὐτὴ | ἀρχόντισσα κυρία Αἰκατερίνα ἡ πεθεράν του
τόσην ἐξουσίαν | εἶχεν εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τοῦ Μαχτᾶ καὶ διατὶ ἡξεύρει
τον | ὑπογράφει κάτωθεν διὰ χειρὸς του εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς.

—Φίλιππ(ος) Σουμμαρίπας μαρτυρῶ ὡς ἄνωθε.

Καγῶ γεῶργι(ος) ὁ μενδριν(ός) φανερός νοτάρι(ος) αξίας | πυστῶς
ἔγραψα καί ἀσφαλῶς ἐκοπιάρισα.

12

Γρηγόριος ιερομόναχος Βάβουλας, πρωτέκδικος Ναξίας

Δωρεές

1712, 16 Δεκεμβρίου

Φλ. 32

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, 1712, Δεκεμβρίου 16.

Μὲ τὸ παρόν μου γράμμα λέγω καὶ ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ ὑποκάτωθεν ὑπογεγρα | μένος παπα-Γρηγόριος πῶς ἔχω καὶ μοῦ εὐρίσκεται ἓνα περιβολάκι εἰς τ(ήν) | τὴν τοποθεσίᾳ τῆς Κυρίας Ὑψηλοτέρας λεγόμενον Αὐλὶ ἀγορά μου ἀπὸ τὸν Μανιὸν Γερακάρη καὶ ἀπὸ τὴν γυναῖκα του Μαρία τοῦ Ἀγριλίδη ὡς καθὼς | φαίνονται οἱ ἀγορές του, ἐλεύθερον ὡς καὶ τὰ σύμπλῃα περιβόλεα ποὺ εὐρίσκονται | ἐκεῖ μὲ τὸ νερόν του δύο βολές τὴν ἐβδομάδα, τό ὅποιο περιβόλι θέλω | ἀπὸ τὴν σήμερον μὲ καλήν μου βουλὴ καὶ ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὸ δῶνω καὶ | τὸ χαρίζω ἀπὸ τὴν σήμερον τῆς ἀνεψιάς μου τῆς Μαρίας Φυροπούλας | διὰ τὴν ψυχὴν μου νὰ τὸ κάμῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται ὡς πράγμα ἐδικόν της καὶ τῆς τὸ παραδίνω νὰ τὸ ἔχῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἀκόμα λέγω πῶς ἔχω ἀπὸ γονικόν μου ἓνα κομμάτι χωράφι καὶ περι | βολιασμένο εἰς τὸ χωρίον λεγόμενον Σίμφωνες καὶ ποτιστικὸν τοῦ καλο | καιρίου μὲ τὰ ὀσπίτια αὐτοῦ ὡς καθὼς φαίνονται μὲ μίαν συκιὰ καὶ μὲ | τοὺς ἴασφοντε...μου† καὶ δύο ἀχτιά ἀπὸ κατωδιόν του ἐλεύθερα ἀπὸ | ἀφεντότοπον τὰ ὅποια πράγματα θέλω ἀπὸ τὴν σήμερον μὲ κα | λὴν μου γνώμην καὶ ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὰ δίνω καὶ τὰ χαρίζω | διὰ τὴν ψυχὴν μου τοῦ ἀνεψιοῦ μου τοῦ Τρανοῦ τῆς Φυρο | πούλας τοῦ <υ>ιοῦ νὰ τὰ κάμῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται ὡς πράγματα ἐδὶ | κάν του ἀπὸ τὴν σήμερον. Ὅθεν εἰς πίστωσιν τῆς ἀληθείας γράφουν | καὶ ἀξιοπίστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.

—κάλλινικ(ος) ιερομόναχος κ(αὶ) πνευματοικ(ός) μαρτηρο ὅς νοδεν.

—νικόλαος ἱερεὺς Παξιμαδὶς μαρτιρό.

γρηγόριος ἱερομόναχος βάβουλας κὲ προτέκδικως ναξί(ας) εγραψα
κ(α)ι βεβε[ώνω] | το παρόν ις ασφάλια.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «Γράμμα τοῦ περιβολίου | στὸ Αὐλί».

13

*Τζαμπατής Κορονέλλος, καντζελλάριος**Προτίμηση (Παραίτηση από δικαίωμα)**1713, 15 Μαΐου*

1713, 15 Μαΐου, S.N.

Ἐστόντας καὶ ὁ Δημήτρης Σπανὸς νὰ ἐγόρασεν ἕναν κομμάτι ἀμπέλι καὶ χωρά | φια ποτιστικά στὸ ποθέσιον τῆς Λουλουδιάς κολλητερανικά τοῦ πραμάτου τοῦ | ἀφ(έντη) Πρεβόστρου ντὸν Μπαλταζάρου Γρίσπου ὁποῦ ἔχει στὸν αὐτὸν τόπον | Λουλουδιάς τό ὁποῖον πρᾶμα τὸ ἔδωσεν τοῦ ἀδερφοῦ του ἀφ(έντη) Φραντζέσκου Γρίς | που καὶ ἐπειδὴ νὰ τὸ ἐγόρασεν δίχως νὰ ζητήσῃ θέλημα τοῦ ἄνωθεν ἀφ(έντη) Πρεβόστρου μήδε τοῦ ἀδερφοῦν του, οἱ ὁποῖοι ζητώντας τοῦ ἄνωθεν Δημήτρη τὸ δικαίω | μα τῆς κολλητερανοσύνης του θέλοντας νὰ τοῦ δώσουν τ' ἄσπρα του καὶ νὰ λείπῃ, ἔβαλεν | ὁ Δημήτρης καὶ ἐπαρακάλεσεν τὸν ἀφ(έντη) Πρεβόστρο καὶ τὸν ἀδερφόν του καὶ τοῦ ἀφήνου | σιν τὸ δικαίωμά τος ὅ,τι ἔπραξεν νὰ εἶναι καλὴ ἢ ἀγορά του καὶ νὰ μὴν ἔχῃ κα | μμιὰν πείραξῃ διὰ κανέναν καιρὸ ἀπὸ τὰ ἄνωθεν δύο ἀδελφία μηδὲ ἀπὸ | τοῦ λόγου τος μήδε ἀπὸ τοὺς δι-
αδόχους των ἀμὴ νὰ εἶναι καὶ νὰ γροικᾶται εἰς τήν | ἐξουσίαν τοῦ ἄνωθεν Δημήτρη αὐτηνοῦ καὶ τῶν διαδόχων του αἰωνίως καὶ κληρονομικῶς | Ὅθεν εἰς βεβαίωσιν τοῦ παρόντος γράφουν κάτωθεν τὰ δύο ἀδέρφια ἰδιοχείρως τος καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς.

—Πρε βαλτασαρος κρίσπος πρεβοστρος βεβεόνο ος ἄνωθεν.

—φραντζέσκοσ κρίσπος βεβεονο ος ἀνωθεν.

—πρε νικολετος Σουμαρίπας Καντορις μαρτίρο τανοδε.

—πρε βαρτολομε(ος) ροσίς Καν[...] (ος) μαρτίρο στ Ἀνωθεν.

Τζαμπατίς Κορονέλλος Καντζελλάριος Ναξίας Γέγραφα

14

*[παπα-Νικόλας Μιχαλόπουλος],
οικονόμος Δρυμαλίας και νοτάριος*

*Ανταλλαγή**1714, 13 Οκτωβρίου**(Αραβική γραφή και σφραγίδα)*

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, 1714, Ὁκτωβρίο 13.

Παρόντος ἐμοῦ τοῦ νοταρίου Δρυμαλίας καὶ τῶν κάτωθεν παρακαλετῶν | καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων ἐνεφανίστησαν προσωπικῶς τὰ πα-

ρόν | τα δύο μέρη ταῦτα, τὸ ἐν μέρος ὁ κύρ Νικόλας Ἀμανίτης καὶ ἀπὸ ἄλλον | μέρος ἡ κερα-Ρήνη θυγάτηρ ποτέ Νικόλα Μαυροματάκη, οἱ ὅποιοι | συμφωνοῦν καὶ κάνουν τὴν παρὼν ἀλλαξία. Λέγοντας ὁ ρηθεὶς Νικόλας | πὼς ἔχει ἀγοράν του ἕναν σπίτι σιμὰ τῶν σπιτίων του τὸ ἔχει ἀγοράν | ἀπὸ Ἰω(άννη) Κατζούλη μὲ τὰ ὄρφανάν του, ἐπειδὴ καὶ νὰ ἐγροικοῦντον τὸ αὐ | τὸ σπίτι ἂ τὴν μητέρα τῶν ὀρφανῶν, ἀκόμη καὶ ἕναν παλιόφουρ | νο ποὺ εἶναι σιμὰ τοῦ σπιτίου τὸ ἐγόρασεν ὁ μισερ Μιχαὴλ Κουμέρτας | ὥς φαίνεται ἡ ἀγοράν τος στὰς πράξεις παπα-Νικολάου Μελισσηνοῦ πρωτο | νοταρίου Δρυμαλίας. Τῶρι τὴν σήμερον ὁ ρηθεὶς Νικόλας συμφωνοῦν | μὲ τὴν ἄνωθεν Εἰρήνην καὶ δίνει τῆς τὸ σπίτιον ποὺ ἐγόρασεν διὰ ἔξε ἢ | μισυ ρεάλια καὶ πάλιν ἡ Εἰρήνη δίνει τοῦ ἄνωθεν Νικολοῦ κομμάτι | ἀμπελάκι ποὺ ἔχει γονικὸν τῆς στο μέρος τῆς Καβαλοῦς νὰ εἶναι | καὶ νὰ γροικᾶται τοῦ Νικολοῦ διὰ τέλεια ἀλλαξία τοῦ σπιτίου καὶ μέ | νει πάλιν τῆς Εἰρήνης τὸ σπίτιον ἀπὸ τὴν σήμερον στὴν ἐξουσί | αν τῆς, τὸ ὅποιον εἶχεν νὰ λάβῃ ἡ Εἰρήνη ἀκόντο τῆς ἀλλαξίας τοῦ ἂ | μπελίου ριάλι ἕνα καθὼς ἀναμεταξύν τος ἐσυμφώνησαν | καὶ ἤλαβέν τὸ ἔμπροσθέν μου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων ἐκ χειρὸς | τοῦ Νικολάου καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μένει ἡ παρὼν | ἀλλαξία τῆς ἰσχυρὰ καὶ ἀχάλαστη μὲ κοντάνα τῶν κατὰ καιρὸν | κρατούντων ἄ(σπρα) 300, τὸ μέρος ποὺ ἤδελεν ἀδετήσει νὰ τὰ ζημι | οὔται. Ὅθεν εἰς πίστωσιν γράφουν καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες καὶ βά | νει καὶ ὁ ἀφ(έντης) Καδῆς τὴν βοῦλλαν του καὶ τὰ ἐξῆς.

—παπα-διμιτρίς Ψαρας μαρτιρο ως ανοδε.

—λουκα Ὁμιρος μαρτιρω.

οἰκονόμος δριμαλλίας καὶ νοτάριος γέ | γραφα.

15

[Στέφανος Τρουμπίνος]

Πληρεξούσιο

1714, 29 Οκτωβρίου

Φλ. 135

Ἐν ἔτει 1714, Ὀκτωβρίου, 29, κατὰ τὸ παλαιό.

[Μ]ὲ δύναμη τῆς παρούσης ἐπιτροπικῆς κάνει καὶ ἀποκα | τασταί- νει διὰ ἐπίτροπόν του καὶ καθολικόν του κορμὶ ὁ ἀφ(έντης) | [Μ]εῖμὲτ Τζελεπῆς τῇ Μαργιώρας τὸν μισερ Λουκάκη | [Ο]μνηρο ἀπάνω εἰς τὰ πράγματα ὅπου ἔχει εἰς τὴν Ἀξία, | [κ]αυκάρα στὰ Πετράδια, ποταμίδα στὲς Ἐγκαρὲς καὶ ἕνα | [π]εριβόλι μὲ ἐλιές καὶ μὲ τὸ νερόν του, τὰ ὅποια νὰ τὰ πιτροπεύ | [γ]ῃ νὰ παίρῃ τὴν ἐντράδα καὶ νὰ μοῦ τῇ στέλνῃ

εἰς τὴν Χίον | [ὥς] καθὼς ἤθελα του γράψει, τὰ ρίζιγα νὰ γροικοῦνται
 ἀπάνω | [εἰς τὸν] ἀφ(έντη) Μειμὲτ Τζελεπὴ, ἡγου τῆς θαλάσσου, ξεκα-
 δερίζον | [τας] ὅτι τὸ χοτζέτι ὁποῦ ἔγραψα ἀπάνω στὸν ἄνωθεν Λουκά |
 [κῆ] πὼς τοῦ ἐπούλησα τ' ἄνωθεν πράγματα, δὲν ἔχει καμμίας | [λο]γῆς
 δύναμη καὶ δὲν ἀξίζει τίπετις, διότι τὸ ἔκαμα διὰ ἀφο | [ρ]μὴ κανενὸς
 ὁποῦ ἤθελεν τὸν ἐνοχλήσει εἰς τὴν πιτροπι | [κῆ] ὁποῦ τοῦ κάνω, ἐπειδὴ
 καὶ μῆτε ἄσπρα μοῦ ἔδωσε μῆτε τίπετις | [...]μα ἔχω ἀπὸ λόγουν του διὰ
 τὸ ἄνωθεν χοτζέτι μῆτε ἐγὼ | [μῆ]τε οἱ κληρονόμοι μου πάρεξ ἡ πιτροπι-
 κή μου νὰ ἔχη τὴν δύνα | [μ]ιν καὶ τὸ χοτζέτι νὰ μὴν ἀξίξη καθόλου καὶ
 διὰ πίστωση βάζω | [κάτ]ωθεν καὶ τὴν βοῦλλα μου.

(αραβική γραφή 3 γραμμές)

16

[Στέφανος Τρουμπίνος, νοτάριος]

Πώληση

1715, 19 Ιανουαρίου

Θεός

Φλ. [1..]

Ἐν ἔτει 1715, Γενουαρίου 19, S.N., ἐν τῇ Ναξίᾳ.

Προσωπικῶς καὶ θεληματικῶς ἐνεφανίστηκε εἰς τὴν παρου | σία μας
 νοταρίου καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν παρακαλετοὺς καὶ ἀξιοπίστους | μαρτύ-
 ρους ὁ αἰδεσιμώτατος ἀφ(έντης) πατέρας Φραντζέσκος Ταρι | [λι]όνες
 προεστὼς τῆς Κυρίας Καπέλλας τῆς Καζάτζας λέγοντας π[ὼς] | ν[ὰ]
 ἔχουν καὶ νὰ τοὺς εὐρίσκονται εἰς τὴν [Ἀ]γούσα κάποια πράγματα
 | [ῆ]γου ἓνα χωράφι στὴ Χώρα μέσα σύμπλιο Νικολάκη Κορτιάνου |
 [ἄ]λλο λιβάδι | σύμπλιο | Νικολάκη Κουρτάνου καὶ Γιωργάκη Μοσκονᾶ,
 εἰς τοὺς | τόπους τῆς Ξυνογαλοῦς καὶ ἓνας μαγατζὲς στὸ Χριστὸ σύ-
 μπλιο Α | [γ]γελινάκη παπα-Μάρκου θυγατέρα καὶ ὅ,τι ἄλλο πρᾶγμα
 εἶναι ἐδὶ | κόν τος εἰς τὸ νησι | καὶ μέρος | τῆς Ἀγούσας τὰ ὁποῖα τὰ
 πούλει καὶ τὰ δίνει | τοῦ ἀφ(έντη) Τζουαννάκη Βατίπελα ἀπὸ τὴν σήμε-
 ρον | [π] ὥς διὰ | ρεάλια ἑκατὸ δέκα, ὥς καθὼς θεληματικοὶ ἐταιργιάσας
 | ἀναμεταξὺν τος, τὰ ὁποῖα ρεάλια ἐμετρήθησαν ὀμπροστέν ἐμοῦ | καὶ
 εἰς τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους, καὶ τὰ ἔλαβεν ὅλα γερά καὶ | καλὰ
 ὁ ἄνωθεν ἀφ(έντης) προεστὼς καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον τοῦ δίνει | παντοίαν
 καὶ ἐλεύθερην ἐξουσία νὰ ἐμπορῇ νὰ ἐμπῇ στὸ εἰρηνικὸ | ποσσέσσο ζά-
 πτι καὶ κυριότητα τῶν αὐτῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων τος νὰ τὰ | κάμη καὶ
 νὰ τὰ πράξη ὥς θέλει καὶ βούλεται ὥσάν πράγματα ἐδικάν | του καλὰ
 ἀγορασμένα του ὑποσχόμενος ὁ ἄνωθεν ἀφ(έντης) | προεστὼς καὶ τὸ μο-
 ναστήρι νὰ διαφετεύγη καὶ νὰ μαντενέρῃ τὸν | ἀγοραστή καὶ τοὺς κληρο-
 νόμους του εἰς κάθε ἐναντιότητα ζημία | καὶ πείραξη ὁποῦ ἤθελεν τῆς

διὰ τὴν αὐτὴν ἀγοράν. Ὅθεν εἰς πίστωση καὶ βεβαίωση τῆς παρούσης ὑπογράφει ἰδιοχείρως του καὶ οἱ ἡ μάρτυρες παρακαλετοὶ εἰς ἀσφάλεια.

—Francesco Tarillon qui supra.

—Για[κουμ]ος Κορονέλλος μάρτιρας ος ανοδε.

—[...] σουμμαρίπας μάρτιρας ος ανοθεν.

—[...] ος Κόκκ(ος) μαρτιρὸ ος ανοθεν.

17

Γεώργιος Μενδρινός, φανερός νοτάριος

Πώληση (αμπελίου)

1715, 24 Απριλίου

Φλ. 17

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, 1715 Ἀπριλίου 27, ἐν τῇ Ναξίᾳ.

†Τὴν σήμερον ἡ συμβία ἐμοῦ Γεωργίου Μενδρινοῦ κυρία Μαρία Μπαροτζοπούλα μὲ ἡ κάθε καλὴν τῆς ὁρεξιν καὶ θεληματικὴν βουλήν ἔχοντας ἀπὸ γονικὸν τῆς ἑνα κομμάτι ἡ ἀμπέλι στὴν τοποθεσίαν τῆς Πλάκας λεγόμενον γεροντάμπελος τὸ σύμπλιν τοῦ ποτὲ ἡ Ἡλία Κωβαίου καὶ ποτὲ Τζαναντρέα Ρότα ἡγουν τῆς ἀρχόντισσάς του καὶ Κουμμούνας Στράτας, τὸ ὁποῖο ἡ θέλοντας νὰ τὸ πουλήσῃ ἐπέσασι σὲ ταιριασμὸν μὲ τὴν χρησιμωτάτη ἀρχόντισσα κυρία ἡ Ζαμπέτα Μπαρότζαινα χήρα τοῦ μακαριτοῦ ποτὲ ἀφέν(τη) Γιακουμάκη Μπαρότζη διὰ ἡ νὰ τὸ ἀγοράσῃ θάνοντας ἀποκοπτάδες πρακτικοὺς τὸν κύρ Βασίλῃ Κουρλέτη καὶ κύρ Ἰω(άννη) ἡ Κουρλέτη τὸν <υ>ἰόν του, τὸ ἀποκόψασι καὶ τὸ ἐτιμήσασι σπόρκο ρεάλια 312, λέγω τρα ἡ κόσα δωδεκα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐθγάνοντας τὸ πέπτον τῆς ἀφεντίας ἔμεινεν ἡ τιμὴ του ἡ ρεάλια νέτα 250, λέγω δια-κόσα πενήντα, τὰ ὁποῖα 250 ρεάλια τὴν ἀποκοπτι ἡ κὴν τιμὴν καὶ σωστὴ ξεπληρωμὴν τοῦ αὐτοῦ ἀμπελίου ἡκριας πατητήρι καὶ ὅσα ἔχει καὶ με ἡ τέχει ἀπὸ τὸ παλαιὸ δικαιώματα ἔδωσεν καὶ ἐμέτρησεν ἡ ἀρχόντισσα Μπαρότζαινα ἔμπρο ἡ στεν ἐμοῦ τοῦ γράφοντος νοταρίου τοῦ συμβίου της καὶ τῶν κάτωθεν κρασμένων ἀξιοπίστων ἡ παρακαλετῶν μαρ-τύρων καὶ τὰ ἔλαβεν χειροδότως ἡ συμβία μου ἡ ἄνω λεγόμενη Μπα ἡ ροτζοπούλα ὅλα σωστὰ γερὰ καὶ καλὰ καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον ἐκδύνεται καὶ ἀποξενῶ ἡ νεται ἀπὸ τὸ λεγόμενον ἀμπέλι καὶ ἀπὸ ὅλων του τὰ δικαι-ώματα καὶ ἐνδύνει τὴν ἄνωθεν ἀρχόν ἡ τισσα αὐτηνῆς καὶ τῶν κληρονό-μων της [ν]ἡ ἔμπρ εἰς τὸ εἰρηνικὸν αἰώνιον καὶ ἀσκανδάλιστο ποσσέσσο ἡ νὰ τὸ πράξῃ σὰν θέλει καὶ ἀρέσει της, πουλήσει, χαρίσει ὡς πρᾶγμα ἐδικόν της καὶ ἀγοράν της νόμι ἡ μα πουλημένο σωστὰ καὶ καλὰ ξεπλη-ρωμένο μὲ ξεκαθάρισιν τὸ ἐφετεινὸ κριθάρι τὸ ἡκριας γροικᾶται ὅλο

ἐδικό μας ἐμᾶς ἤγουν τῆς συμβίας μου τὸ δὲ κρασὶ ὅλο τῆς ἀρχόντισσας
| τῆς ἀγοράστρας καὶ διὰ κανέναν καιρὸν ποῦ τινὰς ἤθελεν πειράξει καὶ
ἐνοχλήσει τὴν αὐτὴν | ἀρχόντισσα ἢ τοὺς κληρονόμους τῆς διὰ τὸ αὐτὸ
ἀμπέλι ὑπόσχεται ἢ πουλητὴ αὐτὴ καὶ τὰ κα | λάν τῆς ἔχοντα παρόντα
καὶ μέλλοντα νὰ μαντινιέρου καὶ νὰ διαφεντεύουν αἰωνίως καὶ δια |
δοχικῶς. Βάνουσι καὶ ἀλληλογία τῆς ἀφεντίας ρεάλια 125, λέγω ἑκατὸν
εἴκοσι πέντε, | ὁ ἀλληλογήσας νὰ τὰ ζημιούται καὶ πάντα ἢ παροῦσα νὰ
ἔχη τὸ βέβαιον καὶ ἀχάλαστον εἰς κά | θε καιρὸν καὶ κριτήριον. Οὕτως
τὰ μέρη ἐταίργιασαν εἰς ὅλον τὸ ἐδῶ ἄνω γεγραμμένον προσ | καλώντας
καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς.
—λεόντιος ἱερομόναχ(ος) βάβουλ(ας) καὶ πνευματικὸς μαρτηρῶ τὰ
ἄνωθεν.

—παπα-φραντζέσκος καρεγλᾶς μαρτυρῶ ὡς ἀνωθεν.

—παπα-μανόλης παγανόπουλος μαρτυρῶ ὡς ἀνωθεν.

—Ιάκοβος γριμπᾶς μαρτυρῶ ὡς ἀνωθεν.

—[Τζω]ρτζέτος Μπαρότζις ηνπογράφο διὰ ὠνομα τῆς ἀδελφῆς μου πως
στεργι τανοθε καὶ μαρτιρο ὡς ἀνωθεν.

Γεῶργη(ος) ὁ μενδρην(ος) φανερ(ος) νοτάρηος αξίας ὑπὸ παρακαλί-
ας | τῆς σημίας μου ἔγραψα κ(αί) βεβαιῶνο τά ἀνωθεν).

18

*Στέφανος Τρουμπίνος, φανερός νοτάριος**Διαθήκη**1715, 9 Μαΐου*

Θεὸς

Φλ. 18

Ἐν ἔτει 1715, Μαΐου 9, S.N., ἐν τῇ Ναξίᾳ.

Ἐπειδὴ καὶ νὰ πιάσουν τὸν Ἰω(άννη) Κότζο νὰ τὸν ἐστείλουν διὰ
μαρνέρη διὰ | τὸ χωρίον τοῦ, ἐπροσκάλεσεν ἐμὲν τὸν ὑποκάτωθεν
ὑπογεγραμμένον νο | τᾶριον φανερόν διὰ νὰ θάλῃ διὰ γράφου τὰ ὅ,τι
ἔχει. Καὶ ἀφήνει στὰ χέρια τοῦ Γιά | κουμου Λαμπριανοῦ ρεάλια ἔξε,
ν(ούμερο) ρ(εάλια) 6, καὶ ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν Γιακουμίνα | τοῦ Περθανᾶ
ὁποῦ τοῦ θέλει ἓνα ρεάλι νὰ τὸ λάβῃ στὸ χεῖριν τοῦ ὁ Γιάκουμος | ὁ
μπάρπας τοῦ, ὁ ἄνωθεν ἀφήνει τοῦ ἀκόμη στὰ χεῖριαν τοῦ Γιάκουμου ἔξε
μόδια | γέννημα, ἀφήνει τοῦ ἀκόμη ἓνα χαρὰν τῆς ραγκῆς καὶ ἄλλο τῆς
μουγάδας | μικρό, ἀφήνει τοῦ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τοῦ Βαθρα-
κοκοίλη τρία πινᾶκια | γέννημα, ἓνα ταψὶ καὶ τὸ μανάρι καὶ ἀφήνει στὰ
χέρια τοῦ ἄνωθεν Γιάκουμου ἀκόμη | τὸ λινάρι ὁποῦ ἔχουν ἀγορασμένο
μαζὶ μὲ τὸν Γιάκουμον τὴν πάρτη ὁποῦ τοῦ ἁγ | [γίξει] ἡγου πέντε κάρτα

νὰ τὸ δουλέψουν νὰ τοῦ κάμουν ροῦχα ὡσὰν ἔλθῃ ἢ θέλῃ | ἀφ(έντης) ὁ Θεὸς νὰ τὰ ῥῇ. Ἀκόμῃ τὸν ἀφήνει νοικοκύρη εἰς ὅ,τι πρᾶγμα ὅπου νὰ | ἔχῃ καὶ τοῦ εὐρίσκεται νὰ τὰ θωρῇ καὶ νὰ τὰ κυβερνᾷ ὡσὰ' νὰ γῆταν καὶ ὁμοίως καὶ τὴν ἰν | τράδα ὅπου ἀποστείλει ὁ Κύριος νὰ τὴν παίρνῃ στὸ χέριν του. Τοῦτα ὅλα ὅπου ἄνω | δεν γράφομεν νὰ εἶναι πάλι στὴ ἐξουσία μου ἀνισῶς καὶ πέψῃ ὁ Κύριος καὶ ἔλθῃ | ἀλλέως καὶ ἀποθάνῃ νὰ στρέφονται στὸν ἀνιψιόν του τὸν Ἰω(άννη) Κότζο. Ἀκόμῃ λέγει | πὼς ἀφήνει τοῦ ἄνωθεν ἀνιψιὸν του δεκατρία ρεάλια μὲ τὸ διάφορόν του ὅπου | τοῦ χρωστεῖ ὁ Ἰω(άννης) Ραφτάκης στὴ Σάμον καὶ ἂν τοῦ τύχῃ θάνατος νὰ πηγαίῃ νὰ τὰ λα | μβάνῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνιψιὸς τοῦ Ἰω(άννης), ἀκόμῃ καὶ τοῦ Στάθῃ τ' Ἀργυροῦ ὅπου εὐρίσκεται στὴ Σάμο | νὰ λαβαίῃ καὶ νὰ τοῦ δώῃ ρεάλια τέσσερα ὅπου τοῦ χρωστεῖ καὶ θέλει του καὶ πέντε πινάκια | στᾶρι καὶ νὰ τοῦ τὰ δίνῃ καὶ ἀκόμῃ καὶ τὸ βαρέλι ὅπου τοῦ ἀφῆσαν καὶ θάνει πέντε μίστατα κρα | σί, ἀκόμῃ καὶ τὸ σκρίτο τοῦ Γιάννη τοῦ Ραφτάκη εὐρίσκεται στοῦ Στάθῃ τὰ χέρια ἡγου | τοῦ ἄνωθεν Στάθῃ τ' Ἀργυροῦ καὶ νὰ τὸ λαβαίῃ καὶ ἐκεῖνο, ἀκόμῃ τοῦ ἀφήνει καὶ τὸ σπίτι | στὴν Θεοσκεπάστη ὅπου εἶναι σιμάν της καὶ εἶναι γονικόν του. Τοῦτα ὅλα λέγει καὶ | θέλει καὶ τ' ἀφήνει τοῦ ἄνω λεγόμενου Ἰω(άννη) Κοτζάκη τοῦ ἀνιψιὸν του μὲ κράτηξῃ ἂν | [...] νὰ δίνῃ τὸ παιδί ὁ Ἰω(άννης) στὴ Κυρία τὴν Παναγία μία πρόδεση | [...] μνημονεύου τὸν ἄνωθεν Ἰω(άννη) καὶ νὰ δώῃ τῆς θείας του τῆς Μαρκοῦ | [λαιν]ας ὡς ποτὲ ξῇ νὰ τὴν πορεύῃ καὶ μετὰ τὸ θάνατόν της νὰ εἶναι ἐδικάν του ὅλα | [...] τέλος τὸ παρὸν καὶ βεβαιώνεται μὲ τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους|.

Φ. 16

νοὺς καὶ παρακαλετοὺς μάρτυρες εἰς ἀσφάλεια.

—γέόργη(ος) ἱερεὺς ο μελυσουργ(ος) μαρτηρο ος ἀνόθεν.

—εμανουὴλ ιερεὺς ζούλις μαρτηρὸ τὰ οπιστε και ανοθεν.

Στεφ(ανος) Τρουπινος φανερος Νοτάριος αξίας ειπο παρακαλιας | Γεγραφα.

19

Τζαμπατής Κορονέλλος, καντζελλάριος

Πώληση

1715, 27 Μαΐου

Δόξα Θεοῦ ἀμήν

14

Ἐν ἔτει 1715 Μαγίου 27, S.N., Ναξία.

Τὴν σήμερον ἐφανίσθησαν εἰς τὴν παρρησίαν ἐμοῦ τοῦ ὑπογράφοντος καὶ τῶν κά | τωθεν παρακαλετῶν καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων τὰ δύο μέρη

ταῦτα, τὸ ἓνα | μέρος ὁ ἐκλαμπρότατος ἀφ(έντης) μητροπολίτης Ἀντώνιος
Γιουστινιᾶνος τὸ δὲ ἄλλο | μέρος ὁ ἀφ(έντης) Ἰάκωβος Ντεζνδὲς λέγο-
ντας πὼς ἔχει καὶ τοῦ εὐρίσκεται ἓναν | κομμάτι ἀμπέλι εἰς τοποθέσιον
τῆς Πλάκας σύμπλιο τοῦ Μητροπολιανοῦ καὶ | τοῦ παπα-κὺρ Γιώργη
Μελισσουργοῦ καὶ τῆς Κομμούνας Στράτας, τὸ ὅποιο ἀμπέλι δέ | λει τὴν
σήμερον καὶ δίνει το καὶ πουλεῖ το τοῦ ἄνω λεγομένου ἀφέντος μητρο-
πολίτη μὲ | ὅλαν του τὰ δικαιώματα περιοχὲς καὶ ποσσέσσα διὰ ρεάλια
τὸν ἀριθμὸν ἐβ | δομήντα δύο, λέγω ρ(εάλια) 72, καθὼς τὸ ἐποκόψασιν οἱ
ἀποκοφτάδες κὺρ Βα | σίλης Κουρλέτης καὶ ὁ γιὸς του ὁ Ἰω(άννης) διὰ
ρεάλια ἐνεήντα, ἐβγάνοντας τὸ πέ | μμπο ὅπου ἀγγίζει τῆς ἀφεντίας
μένουν νέτα ρεάλια ἐβδομήντα δύο, τὰ | ὅποια ρεάλια ἐμετρήθησαν
ἐμπροσθεν ἐμοῦ καὶ τῶν κάτωθεν παρακαλετῶν | καὶ ἀξιόπιστων μαρτύ-
ρων καὶ τὰ ἔλαβεν εἰς τὰ χέρια του ὁ ἀφ(έντης) Ἰάκωβος | Ντεζνδὲς καὶ
γροικᾶται πλερωμένος καὶ ξεπλερωμένος ἕως ἓναν ἄσπρο, καὶ | ἀπὸ τὴν
σήμερον ἐγδύνεται καὶ ἀποξενώνεται ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ κυρίῳ | τητα
τοῦ αὐτοῦ πραιμάτου καὶ τῶν δικαιωμάτων του καὶ δίνει το καὶ παραδίνει
το εἰς | τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἀφεντός μητρο-
πολίτη νὰ τὸ | πράξῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται ὡσὰν πρᾶμα ἐδικόν του καὶ
καλὰ ἀγορασμένον | μὲ τ' ἄσπρα του καὶ, ἂν κανένα καιρὸ ἤθελεν εὐρεθῇ
τινὰς νὰ δώσῃ πείραξῃ | τοῦ ἀγοραστῆ, ὁμπλιγάρεται ὁ αὐτὸς πωλητῆς
αὐτὸς καὶ τὰ καλὰν του κινήτᾳ | καὶ ἀκίνητα παρόντα καὶ μέλλοντα νὰ
μαντενίρῃ τὸν ἀγοραστῆ εἰς κάθε | ἐναντίον ὅπου ἤθελεν τύχει. Ὅθεν εἰς
βεβαίωσιν τοῦ παρόντος γράφει κά | τωθεν ἰδιοχείρως του ὁ ἀφ(έντης)
Ντεζνδὲς καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.

–γιακοβος ντεσστες βεβεονο το παρο.

–πρε βαρτολομέ(ος) ροσίς Κανο(νικος) μαρτυρῶ ος Ανοδε.

–πρε Ἰωάννες βενηερης Κανο(νικος) μαρτυρῶ ως ἄνοθεν.

μπερναρδος μπαροτζις μαρτίρο ὅς ανοθεν.

Τζαμπατίς Κορονέλλος Καντζελάριος | Ναξίας Γέγραφα.

20

Τζαμπατής Κορονέλλος, καντζελλάριος

Πατριμόνιο

1715, 19 Δεκεμβρίου

Δόξα Θεοῦ ἀμήν

Ἐν ἔτει 1715, Δικεβρίου 19, S.N., Ναξία.

3

Μελετώντας καὶ ἀποθυμώντας ἡ κυρία Κριμέντζα χήρα ποτὲ Μιχελῇ
Σου | μμαρίπα νὰ ὑψώσῃ τὸν <υ>ιόν της Ντὸν Φιλιππῇ εἰς τὸ ἀξίωμα καὶ

βαθμόν | τοῦ ἱερατείου καὶ νὰ τὸν ἀφιερῶσιν εἰς τὴν δούλεψιν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἁγίας του | Ἐκκλησίας ἐπροσκάλεσεν ἐμένα τὸν ὑπογράφοντα διὰ νὰ τοῦ κάμῃ | τὸ παρὸν πατριμόνιο. Καὶ ἀρχὴ τοῦ δώνει τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ, τῆς Παναγίας | καὶ πάντων τῶν Ἁγίων καὶ τὴν ἐδικὴν τῆς καὶ τῶν γονέων τῆς, ἔπειτα τὰ κάτωθεν. | Τὸ ἀμπέλι τὸ γονικόν τῆς ὅπου ἔχει εἰς τοποθέσιον τῶν Καλαμουρίων, | τὸ χωράφι εἰς τὲς Ἐνγγαρεῖς τὸ ἔχει ἀγορὰ ἀπὸ τὸν ποτὲ Ἀλέξη Θεολο | γίτη, ἀκόμη ρεάλια σαρὰντα μετρητὰ, ἓνα κρεββατοστρώσι μὲ δύο | ζευγάρια σεντόνια μὲ ὅλα τὰ χρειάζόμενα, τραπέζι ἓνα καὶ καντηλιε | ρόλυχνο τῆς τάβλας ἓνα, κασέλα μία, μεντζάνες τοῦ κρασίου δύο, | καὶ ἄλλη μασαρία κατὰ τὸ στασιμόν του καὶ ἀνισὼς καὶ δὲν τοῦ λάχῃ κα | μίαν νόμιμην χρειὰ καὶ ἀνάγκη νὰ τὰ μεταχειριστῇ νὰ στρέφονται | ὅλα εἰς τοῦ ἀδελφοῦν του τοῦ Παντελέου καὶ τῶν κληρονόμων του. Τοῦτα ὅλα | καὶ τὴν εὐχὴν τῆς ὡς ἄνωθεν. Τάξει καὶ ὁ αἰνδεσιμώτατος ἀφ(έν)της πρὲ Γιώρ | γης Σουμμαρίπας ὁ μπάρμπας του τοῦ ἀνιψιοῦ του Ντὸν Φιλιππῇ τὴν εὐ | χὴν του, ἔπειτα τὰ κάτωθεν καὶ πρῶτο ρεάλια εἴκοσι νὰ τὰ πράξῃ | ὡς βούλεται, ἀκόμη τὸ καμαράκι μὲ τὸ κατώγιν του σύμπλιο τῶν | σπιτίω τοῦ ἀφ(έν)τη) Λουρδᾶ εἰς τὰ ὅποια σπίτια κατὰ τὸ παρὸν | κατοικᾷ ὁ ἀφ(έν)της Νικολεττάκης Σουμμαρίπας ὁ γαμπρός του καὶ σύμπλια | τῶν σπιτίω τῆς Μπατεστίνας τὰ ὅποια εἶναι ἀπὸ πατριμόνιό του, μὲ | τούτην τὴν κράτησιν καὶ κοντετζιόνε νὰ κάμῃ τὸν κάθε μῆνα | μίαν λειτουργίαν διὰ τὲς ψυχὰς ἐμένα καὶ τῶν γονέων μου καὶ ἀποδα | νώντας του, ἐὰν εἶναι παπὰς ἀπὸ τὴν συγγενεῖαν τὸς ἦγουν ἀπὸ | τὰ ἀσερνικά νὰ πηγαίνει εἰς τοῦ λόγουν του μὲ τὸ ἄνωθεν χρέος | τῶν λειτουργιῶν καὶ ἀνισὼς καὶ δὲν ἤθελεν εἶσται παπὰς ἀπὸ τὸ γένος | τὸς ὡς ἄνωθεν νὰ τὸ παίρνῃ ὁ πλέον πρόσσιμος ἀπὸ τοὺς ἐδικούς του | καὶ νὰ κάμῃ τὲς λειτουργίας καὶ πάλι σὰν γένῃ παπὰς ἀπὸ τὸ γένος [τοῦ] |

Φ. 16

νὰ πηγαίνει εἰς τοῦ λόγουν του καὶ ἔττι νὰ πηγαίνει διὰ πάντοτε | ὅ,τι θέλει του εὐρεθῇ ἀπὸ ἱερατικὰ πράγματα ἦγουν χαρτὶ | ροῦχα μὲ τὴν εὐχὴν του ἀποθανώντας του ὅλα ἐδικὰν του τόσον | τέλος τὸ παρὸν μὲ τίς εὐχὰς ὡς ἄνωθεν βεβαιώνοντάς το | ὁ ἄνω λεγόμενος ἀφ(έν)της πρὲ Γιώργης ἰδιοχείρως του καὶ ἡ ἀρχόντισσα | Κριμέντζα μὲ ἀλλοноῦ χέρι μὴν ἔχοντας γράμματα καὶ ἀξιο[πίστους] μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.

—πρε Γεωργίος σουμμαρίπας Καν (ονικός) στεργω και βεβ[εόνο] | ὡς ανοθεν με την ευκτη μου [...] δια το μέρος [...].

—κριμέντζα χίρα ποτε μιχελί σουμαρίπα δεθεονο τα ανοθεν | μίν εχοντας γραματα εβαλεν εμενα τον πρες βαλ[τ.] αρο[νη] | κ(αι) εγραφα δια ονομάν τις.

—φιλιπος σουμμαροῦπας μαρτιρῶ τ' Ανοθεν κ(αι) στέργω.

—παντελέος σουμμαρίπας στεργω κ(αι) βεβεόνο τ' ἀνοθεν.

—πρε φιλιπος κορονέλλος μαρτιρο τάνοθεν.

—γιάκωμ(ος) μαλλατεστας μαρτηρο τάνοθεν.

Τζαμπατίς Κορονέλλος Καντζελαριος | Ναξίας Γεγραφα.

21

Στέφανος ιερεύς ο Μελισσουργός

Πώληση (σπιτιού)

1718, 18 Δεκεμβρίου

Φλα. 614

Ἐν ἔτει 1718, μηνὸς Δεκεμβρίου 18

(Αραβική γραφή και σφραγίδα)

Προσωπικῶς καὶ θεληματικῶς ἐνεφανίσθησαν ὁμπρὸς εἰς ἐμέ τὸν ὑπογράφοντα | καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους μαρτύρους ὁ μαστρο-Γιάννης Δροσᾶς καὶ ἡ συμβίαν του | ἡ κερα-Λιανὴ οἱ ὅποιοι ἤγουν τὸ ἀνδρόγυνον ἔχον ἔχοντας ἀγορὰ τὸ σπίτι ἤγουν τὸ | μαγεργεῖδ ἀπὸ τὴν Γκαλούδα θυγατέρα Εἰρήνης Βαγιανῆς στὸ Νέον Χωρίον σύμπλινον | Καλῆς Μπηλίαςινας καὶ Γιακουμίνας Κρητικοῦ, τὸ ὅποιον σπίτι μὲ κάθεν του δικαίωμα | καὶ περιοχὴ καὶ μὲ τὸν ἀγέραν του ἀπάνω θέλου μὲ θελημάν τος καὶ μὲ καλὴν τος γνώμη | χωρὶς καμμίας δυναστείας τὸ ἀνδρόγυνον καὶ πουλοῦν το τοῦ μαστρο-Νικόλα γαμπροῦ | Μπηλίαςινας ὡς κολληταρᾶνος ὅπου εἶναι τὴν σήμερον ὁ διὰ ρεάλια δεκαπέντε, λέγω ρ(εάλια) 15, | ὡς καθὼς ἐσιασθήκασιν ἀναμεταξύν τος, μὲ κράτηση ἡ πόρτα ὅπου εἶναι ἀπὸ μέσα ἀ | πὸ τὴν αὐλὴ καὶ τὸ παραθύρι ἵνα τὰ κτίζηι ὁ μαστρο-Νικόλας μόνου το παραθύρι τοῦ δωματίου νὰ ἔχη, | τὰ ὅποια δεκαπέντε ρεάλια τὴν σωστὴν τιμὴν καὶ συνιβαστικὴν ξεπληρωμὴν ἔ | λαβε καὶ ἐπερίλαβε ὅλα καλὰ καὶ σωστὰ ὁ μαστρο-Γιάννης μαζί μὲ τὴν συμβίαν του | ἐκ χειρὸς τοῦ ἄνωθεν ἀγοραστοῦ τοῦ μαστρο-Νικόλα ὁμπρὸς εἰς ἐμέ τὸν ὑπογράφων | τα καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους μαρτύρους καὶ κράζονται πληρωμένοι καὶ | σατισφαρισμένοι ἔως ἕναν ἄσπρο καὶ οὕτως ἀπὸ τὴν σήμερον ἐκδύνουνται καὶ ἀπο | γδύνουνται ἀπὸ αὐτὸν καὶ τῶν δικαιωμάτων του ὡς καλὰ πουλημένα καὶ καλὰ ἀγορασμέ | να καὶ ἐνδύνουν το καὶ παραδύνουν το εἰς τὰ χέρια τοῦ ἄνωθεν ἀγοραστοῦ ὡς θέλει | καὶ βούλεται νὰ τὸ κάμη, πουλήσει, χαρίσει, ψυχικὸν δώσει καὶ τὰ ἐξῆς καὶ διὰ κανέναν καιρὸν ἢ | θελε εὐρεθῇ τινὰς ἢ ξένος ἢ ἐδικὸς ἵνα δώσῃ καμμίαν πείραξιν τοῦ ἄνωθεν ἀγοραστοῦ διὰ | τὸ αὐτὸ σπίτι ὁμπλιγάρεται τὸ ἀνδρόγυνον ἰσόλιτοι αὐτοὶ καὶ τὰ καλὰν τος νὰ μαντινι | ἐρου καὶ νὰ μαντινιέρου τὸν ἄνω ἀγοραστὴ αἰωνίως καὶ κληρονομικῶς εἰς πᾶσαν ζημί | αν καὶ πείραξιν διὰ τὴν αὐτὴν ἀγορὰν ὅπου ἤθελε

τοῦ τύχει. Εἰς σὲ ὅλο τὸ ἄνω γεγραμμέ | νον εἶναι τὰ μέρη στερκτὰ καὶ ἀναπαμένα εἰς κοντάνα τοῦ ἀλληλογήσαντος ρεάλια | ἐφτάμισυ εἰς τὴν ἀφεντίαν ποῦ τύχει πληρώνοντας καὶ μὴ πληρώνοντας πάλι ἢ παρὼν νὰ ἔχη | τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον διὰ μαρτυρίας τῶν κάτωθεν.

—εμανουῖλ ἱερεὺς ζούλις μαρτηρό ως ανοθεν.

—αντόνιως ἱερεὺς πολικρέτις μαρτιρο ως ανοθεν.

στέφαν(ος) Ι(ερ)εύς ὁ Μελισουργ(ός) ἔγραψα καὶ μαρτιρ(ῶν) ὃς ἄνωδ(εν).

22

[Τζαμπατής Κορονέλλος]

Μαρτυρίες (για ιδιοκτησία εκκλησίας)

1718, 23 Δεκεμβρίου

1718, Δικεβρίου 23, S.N., Ναξία.

Κρασμένος ὁ μαστρο-Γιάννης Γουλιαρμῆς ὁ χτίστης ὁποῖος εἶναι ὡς ἐβδομήντα | χρονῶ ἐπάνω κάτω ἀπὸ τὸν παπα-κὺρ Ἀγουστή Κοντύλη ἔμπροσθεν | ἐμοῦ τοῦ ὑπογράφοντος καὶ τῶν κάτωθεν παρακαλετῶν καὶ ἀξιόπιστων | μαρτύρων, ὁποῖος ἀρωτημένος νὰ πῇ ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴν του διὰ τὴν | ἐκκλησίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ εἰς τὸ χωρίον Μέλανες τίνα ἐγνώριζεν | νοικοκύρη, λέγει καὶ φανερά ὁμολογᾷ πὼς ἐκ νεότητός του πάντα ἔ[χτι] | ζεν εἰς τό ἄνω λεγόμενο χωρίον καὶ ἄλλον τινὰ δὲν ἐγνώρισεν νοικοκύρη | εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν εἰμὴ μόνο τὸν παπα-Μιχέλη Κοντύλη, μάλιστα λέγει | πὼς ἐδούλεψεν εἰς αὐτὴ τὴν ἐκκλησία κρασμένος ἀπὸ τὸν παπα-Μιχέλη | καὶ ἐκεῖνος τὸν ἐπλήρωσεν καὶ πάλι εἰς τὴν καινούργια ἐκκλησία ὅπου ἐχτίστη | στὰ πλάγη τῆς ἄνω εἰρημένης ἐκκλησίας τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἀφιερωμένη τῆς | Παναγίας ὁ παπα-Μιχέλης τὸν ἐπροσκάλεσεν εἰς αὐτὸ τὸ χτίριον [καὶ] | ἐκεῖνος τὸν ἐπλήρωσεν. Τόσον λέγει ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν του πὼς | ξέρει καὶ διὰ πίστωσιν γράφουν μάρτυρες ἀξιόπιστοι εἰς ἀσφάλειαν.

—διμιτρῆς Γηραρδῆς ὁ γηερς εἰμου παρὸ καὶ ηκουσα τ ανοθεν.

—ιω(άννης) γατός εἰμου παρον κ(αι) ἐγρίκισα τίν ἀνοδέν μαρτυρια.

Τὴν ὅμοιαν ἡμέραν ἐκράχθη καὶ ὁ μαστρο-Νικολῶς Ροδίτης ὁ χτίστης | ὁποῖος λέγει πὼς εἶναι σαράντα πέντε χρονῶ ἀπάνω κάτω ἀπὸ τὸν παπα-| Ἀγουστή, ὁποῖος ἀρωτημένος καὶ αὐτὸς νὰ πῇ ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴν του διὰ | τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ εἰς τὸ χωρίον Μέλανες ποῖος ἐφαίνονταν | νοικοκύρης, λέγει καὶ φανερά ὁμολογᾷ πὼς ἀπὸ μικρὸ παιδί ἐπῆγαιεν | μὲ τὸν κύρη του εἰς τὸ ἄνω λεγόμενο χωρίον ποῦ εἶχασιν ἐκεῖ ὑποστατικά | καὶ πάντα ἐγνώριζεν νοικοκύρη σ’

αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν τὸν παπα-Μιχέλη | Κοντύλη μάλιστα καὶ εἰς τὴν
καινούργιαν ἐκκλησίαν ὅπου ἐχτίστην στὰ πλάγια |

Φ. 16

τῆς παλαιᾶς πὼς ἐδούλεψεν ἀτὸς τοῦ ἐκεῖ κρασμένος ἀπὸ τὸν παπὰ |
καὶ πλερωμένος ἀπὸ λόγου τοῦ. Τόσον λέγει πὼς ξέρει ἐν φόβῳ Θεοῦ
καὶ | ψυχὴν τοῦ ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἐδῶ ὑπογεγραμμένους ἀξιόπιστους
μάρτ[υρες] | ὅποιοι γράφουν ἰδιοχείρως τῶν.

—διμητρὶς Γηραρδὶς οἱ παρὸν εἰς τὴν ἀνοθεν.

—ιω(άννης) γατὸς εἰμου παρ [ών] καὶ ἐγκρίσα τιν ἀνοθεν.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκράχθη καὶ ὁ μαστρο-Γιακουμῆς τοῦ Νικόλα |
καὶ αὐτὸς χτίστης ἀπὸ τὸν παπα-Ἀγουστὴ Κοντύλη ὁποῖος ἀρωτημένος
[νὰ πῇ] | ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ διὰ τὴν ἄνω εἰρημένη ἐκκλησία τί-
να ἐγν[ώριζεν] | νοικοκύρη, λέγει πὼς ὁ παπα-Μιχέλης Κοντύλης τὸν
ἔκραξεν εἰς [...] | τῆς καινούργιας ἐκκλησίας ὅπου ἐχτίσασιν σιμὰ
στὴν παλαιὰ καὶ [...] | ἐπλήρωσεν καὶ ὄχι ἄλλος τινάς. Τόσον ξέρει καὶ
ὁμολογᾷ ἐν φόβῳ [Θεοῦ καὶ] | εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔμπροσθεν εἰς τοὺς
κάτωθεν ὑπογεγραμμένους ἀ[ξιόπιστους] μάρτυρες οἱ ὅποιοι ἰγράφουν
ἰδιοχείρως τῶν εἰς ἀσφάλειαν.

—δημητρὶς Γηραρδὶς εἰμου παρὸν εἰς τὴν ἀνοθεν μαρτ[υρία].

—ιω(άννης) γατὸς εἰμου παρὸ καὶ ἐγκρίσα τιν ἀνοθεν [μαρτυρία].

23

Τζαμπατῆς Κορονέλλος, καντζελλάριος

Παραίτηση ἀπὸ δικαίωμα (γεροντομοίρι)

1718, 29 Δεκεμβρίου

1718, Δικεβρίου 29, S.N., Ναξία.

19

[Α]γγαλὰ ὁ ἀφ(έντης) Χρουσάκης Σουμμαρίπας πουρκ | ἴζοντας τὴν
ἀρχοντοπούλαν τοῦ κυρία Νικολέττα νὰ | [τῆς] νὰ ἔδωσεν τὸ χωράφι
λεγόμενον Ἑρεμος ἀπὸ τὸ ὅποῖον | [χωρά]φι εἶχε νὰ τρώγῃ γεροντομοί-
ρι ἕως φόρου ζωῆς τοῦ | [τώρα] μὲ καλὴν τοῦ γνώμη καὶ θέληση θέλει
καὶ ρεφουδάρει | τὴν πρετενσιόνε τοῦ ἡγουν τὸ γεροντομοίρι τοῦ μὴν
| ἡπορώντας πλέον νὰ ζητήσῃ τίποτις διὰ γεροντομοίρι. | Διὰ βεβαί-
ωσιν γράφει κάτωθεν ἰδιοχείρως τοῦ ὁ ἀφ(έντης) | [Χ]ρουσάκης καὶ
ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.

—[χρ]ουσὶς σουμαρίπας στεργὸ καὶ βεβεόνο τα ἀνοθεν.

—τζόρτζης Γηραρδὶς μαρτίρο ὅς ἀνοθέ.

—[γε]οργῆς γουλιαμας μαρτηρο ὅς ἀνοθε.

[Τζ]αμπατῆς Κορονέλλος Καντζελλάριος Ναξίας Γε | γραφα.

24

*Τζαμπατής Κορονέλλος, νοτάριος και καντζελλάριος**Πώληση (αμπελιού)**1719, 25 Μαρτίου*

Δόξα Θεοῦ ἀμήν.

Ἐν ἔτει 1719 Μαρτίου 25, | S.N., Ναξία.

[Ε]πειδὴ καὶ ὁ ἀφ(έντης) Ἰάκωβος Μπαρότζης νὰ σύρη ἔμπροσθεν εἰς τὸν ἐκλαμ | πρότατον ἀφ(έντη) Σαντζάκ μπέη Ἀξίας καὶ Πάρος ἀφ(έντη) Μουσταφᾶ μπέη | [τ]ὸν ἀφ(έντη) Ἀντώνιο Λορεδᾶνο καὶ ἀφ(έντη) Χρυσὴ Μπαρότζη καὶ νὰ τὸς γενῇ | [ἐ]ξοδο ἀπάνω εἰς τὴν κληρονομία ὅπου τὸς ἐσυνκατάβαιναν ἀπὸ τὸν | [μ]ακαρίτη τὸν πατέρα τος ποτὲ Τζωρτζέτο Μπαρότζη καὶ νὰ τὸς ἐγίνῃ | [ζ]ημία ρεάλια ἑκατὸ πενήντα ἀπὸ τὰ ὅποια ἔδωσεν ὁ καθεὶς τος ρεά | [λ]ια εἰκοσιπέντε ὅπου γίνονται ρεάλια πενήντα καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀφ(έντης) | Ἀντώνιος Λορεδᾶνος νὰ δώσῃ ἄλλα ἑκατὸ ἀπὸ τὰ ὅποια ἀγγίζουσιν τοῦ | [ἀ]φέντη Χρυσάκη τὰ πενήντα, θέλει τὴν σήμερον ὁ ἀφ(έντης) Χρυσάκης | [δ]ιὰ καλήν του γνώμη καὶ θέληση καὶ δώνει τὸ ἀμπέλι ὅπου ἔχουσιν μαζί, | τὴν πάρτην του ἡγουν τὸ ἔμισθὸ λεγόμενο τοῦ Ρόζου εἰς τοποθέσιον τοῦ | [Πα]πᾶ τοῦ Μύλου τὸ ὅποιο συνκατεβαίνει ἀπὸ τὴν Παρασκευῇ χήρα | ποτὲ Μπατίστα Μπόρη, τοῦ ἀφ(έντη) Λορεδᾶνου νὰ τό πράξῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται ὡσὰν καλὰ ἔδωσεν τ' ἄσπρα του καὶ ἀπὲ τὴν σήμερον ἐγδύνεται | καὶ ἀποξενώνεται ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα τοῦ αὐτοῦ ἀμπελίου | [τ]όσον ἀγορὲς ὡσὰν καὶ γονικὸ τοῦ ἄνωθεν Μπατίστα Μπόρη ὑποσχό | μενος ὁ ἀφ(έντης) Χρυσάκης ἂν ἤθελεν τύχει τινὰς νὰ δώσῃ πείραξη | τοῦ ἀφ(έντη) Λορεδᾶνου νὰ τὸν μαντενίρῃ καὶ νὰ τὸν διαφεντεύγῃ | εἰς ὃ, τι ζημία ἢ ἐξοδο ἤθελεν τοῦ τύχει διὰ τὸ ἄνω λεγόμενο ἀμ | πέλι. Ἀκόμη λέγει ὁ ἀφ(έντης) Χρυσάκης πὼς ἐπειδὴ νὰ ἐπούλησεν | ἕναν κομμάτι ἀμπέλι εἰς τὸ μέρος Ἀτζμαούριου λεγόμενο στὸ Βιγλί | [ἀ]πὸ τὸ ὅποιο ἄγγιζεν τὸ ἔμισθὸ τοῦ ἀφ(έντη) Λορεδᾶνου καὶ ἐπειδὴ νὰ | ἔχουσιν εἰς τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Σιδέρου σύμπλιο τοῦ ἀφ(έντη) Ἰακώβου | Μπαρότζη καὶ Ἀντῶν Σκιατὴ ἔναν κομμάτι ἀμπέλι ἀπὸ τὸ ὅποιο τὸ ἔμισθὸ ἀγγίζει τοῦ ἀφ(έντη) | Χρυσάκη καὶ τὸ ἄλλο ἔμισθὸ τοῦ ἀφ(έντη) Λορεδᾶνου θέλει ὁ ἀφ(έντης) | Χρυσάκης καὶ ἀφήνει τὴν πάρτην του ἡγουν τὸ ἔμισθὸ τοῦ ἀφ(έντη) Λορεδᾶνου |

Φ. 16

Λορεδᾶνου διὰ ρεσαρτζιμέντο ὅπου τοῦ ἄγγιζεν διὰ τὸ ἀμπέλι του [...] | τόσον θέλει καὶ κάνει καὶ ξετελεύγει ὁ ἀφ(έντης) Χρυσάκης μὲ κάθ [εν...] | τερον μόνον καὶ τρόπο θεβαιώνοντας τὸ παρὸν μὲ τὴν ὁμοίαν του [ὑπο] | γραφὴ καὶ προσκαλεῖ καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρες οἱ ὅποιοι

δέλουν γρά[ψει] | ἰδιοχείρως τος εἰς ἀσφάλειαν.

—χρουσίς μπαροτζίς θεβεονο τανοδε.

—μπερναρδός μπαροτζίς μαρτίρο ὅς ανοδέν.

—τζόρτζης ΓηραρΔΗ μαρτίρο ὅς ανοδέν.

Τζαμπατής Κορονέλλος Νοτάριος και Καντζ [ελάριος] | Ναξίας Γε-
γραφα.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλω-
μένου αντιγράφου: «Ἀγορά ἀφ(έν)τη Ἀντωνίου Λορεδάνου τὸ | ἀμπέλι ὀνομάτι
τοῦ Ρόζου τὸ ἕμισό | τοποθέμενο στὸ παπᾶ ἀπὸ ἀφ(έν)τη | Χρουσὴ Μπαρό-
τζη».

25

[Τζαμπατής Κορονέλλος]

Μαρτυρία (για ιδιοκτησία εκκλησίας)

1719, 21 Ιουνίου

1719, Ιουνίου 21, S.N., Ναξία.

Ἀπὸ ζήτηση τοῦ ἐντιμοτάτου παπα-κὺρ Ἀγουστῆ Κοντύλη ἐφάνισθην
εἰς τὴν παρου | σίαν μας νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν ὑπογεγραμμένων
μαρτύρων ὁ μισέρ [Μιχέ] | λης Θεολογίτης, ὁποῖος λέγει πὼς εἶναι
ἐνενήντα χρονῶ ἄνθρωπος. Ἀρωτημένος | νὰ φανερώσῃ τὶ ἐκάτεχεν διὰ
τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τοποθεμένη | εἰς τὸ χωρίον καλού-
μενο Κουρνοχώριο εἰς τὰς Μέλανες, λέγει καὶ φανερὰ ὅμο | λογᾶ πὼς
εἶναι τώρα ἔως σαράντα χρόνοι ποὺ ξέρει πάντα πὼς ὁ παπα-Μιχέλης
| ἐφημέρευγεν εἰς αὐτὴ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ καὶ αὐτὸ
ἐγνώριζεν πάντα, | σὲ κάθε ἀνάχτισιν ὅπου ἐγίνονταν εἰς αὐτὴν τὴν
ἐκκλησίαν, τόσον εἰς τὴν | παλαιὰν ὥσάν καὶ τὴν καινούργια ἐκκλησία
ποὺ ἐγίνηκεν ἐκεῖ. Τόσον μαρτυρᾶ | ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν
του πὼς ξέρει καὶ ἔχει καὶ γροικιστὰ πὼς ἡ παλαιὰ | ἐκκλησία ἦταν ἀπὸ
τῆς Ξενάκηδες καὶ διὰ τὸ ἀληθὲς γράφουν καὶ ἀξιοπίστοι μάρτυρες εἰς
ἀσφάλειαν.

—μιχελῆς αναπλιοτῆς εγρικισα τιν ανοδεν μαρτιρια και μαρτιρο ος ανο-
δεν.

—ανεγνωστῆς σπανος εγρηκησα την ανοδε μαρτηρηά κε μαρτιρο ος ανοδε.

26

Τζαμπατής Κορονέλλος, νοτάριος και καντζελλάριος

Πώληση

1719, 25 Ιουνίου

Δόξα Θεῷ ἀμήν.

212

Ἐν ἔτει 1719, Ιουνίου 25, Σ.Ν., Ναξία.

Τὴν σήμερον ἐφάνισθησαν εἰς τὴν παρρησίαν ἐμοῦ τοῦ ὑπογράφοντος | [καὶ] τῶν κάτωθεν παρακαλετῶν καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων τὰ δύο μέ-
 ρη | [τα]ῦτα, τὸ ἐν μέρος ὁ ἀφ(έντης) Γιαννάκης Παυλιώτης, τὸ δὲ ἄλλο
 μέ | [ρος] ὁ μαστρο-Γιάννης Τζιώτης λέγοντας ὁ αὐτὸς Παυλιώτης πῶς
 ἔχει καὶ | [τοῦ] εὐρίσκεται ἕναν κομμάτι ἀμπέλι ἀγορὰ ἀπὸ Τζουάννε
 Ντεζντὲ | σιμὰ τοῦ γιερονταμπέλου ὁποῦ ἔχει ἀγορὰ ἡ ἀρχόντισσα Ζα-
 μπέτα | [χήρ]α ποτὲ Ἰάκωβου Μπαρότζη καὶ τῆς Κομμούνας Στράτας,
 τὸ ὅποιο ἀμπέλι | [ὡς] καθὼς τὸ ἐποσσεντέρισεν ὁ ἀφ(έντης) Παυλιώτης
 θέλει τὴν σήμερον | [δί]νει το καὶ πουλεῖ το τοῦ μαστρο-Γιάννη καὶ τῶν
 διαδόχων του διὰ ρεάλια | [ἐβδο]μήντα δύο, τὰ ὅποια ρεάλια ὁμολογᾷ
 ὁ ἀφ(έντης) Παυλιώτης | [...] τὰ ἔλαβεν καὶ γροικᾷται πλερωμένος καὶ
 ξεπληρωμένος ἕως ἕναν | [ἄσ]προ καὶ ἀπὲ τὴν σήμερον ἐγδύνεται καὶ
 ἀποξενώνεται ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν | [καὶ] κυριότητα τοῦ αὐτοῦ ἀμπελίου
 καὶ δίνει το καὶ παραδίνει το εἰς τὴν | [ἐξου]σίαν καὶ κυριότητα τοῦ μα-
 στρο-Γιάννη καὶ τῶν διαδόχων του νὰ τὸ πράξη | [ὡς] θέλει καὶ βούλε-
 ται ὡσὰν πρᾶμα ἐδικόν του καὶ καλὰ ἀγορασμένο | [μὲ] τ' ἄσπρα του
 καὶ ἂν κανέναν καιρὸ ἤθελεν εὐρεθῇ τινὰς νὰ δώσῃ | [πείρ]αξ τοῦ
 ἀγοραστῆ ὀμπλιγάρεται ὁ ἀφ(έντης) Παυλιώτης καὶ οἱ κληρονό | [μοι]
 του νὰ τὸν μαντενίρουν καὶ νὰ τὸν διαφεντεύουν εἰς κάθε ἐνάν | [τιον]
 ὁποῦ ἤθελεν τύχει. Ὅθεν εἰς βεβαίωσιν τῆς παρούσης γράφει κάτωθεν |
 [ὁ αὐ]τὸς Παυλιώτης διὰ χειρὸς τοῦ ἀρχοντόπουλουν του Γιωργάκη μὴν
 ἔχον | [τας] αὐτὸς γράμματα καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.
 -[γι]ανις παῦλειοις θεβεονο τα ανοθέν και μην εχόντας γρα | ματα
 εγραψα εγο ο γιος του ο γιοργιος δια τόν κύρη μου και ματη | ρό ος
 ἀνόθεν.

-[πατηρ] βασιλῖς αρωνις μαρτηρον.

αλεξαντρικς μοσκαρης μαρτιρο τ ανοθεν.

Τζαμπατής Κορονέλλος Νοτάριος καὶ | Καντζελλάριος Ναξίας Γεγραφα

Τζαμπατής Κορονέλλος, νοτάριος και καντζελλάριος

Διαθήκη

1719, 14 Αυγούστου

Δόξα Θεῷ

150

Ἐν ἔτει 1719, Αὐγούστου 14, S.N., Ναξία.

Μὴν ὄντας πρᾶμα πλέον βεβαιότερον ὥσαν τὸν θάνατον καὶ πλέον ἀβεβαιότερον ὥσαν | τὴν ὥραν τοῦ θανάτου διὰ τοῦτο εὐρισκόμενος ὁ μισερ Τζουάννες Μπονᾶνος εἰς τὸ | χωρίον Μονῆς ἀσθενῆς τῷ σώματι τὸν δὲ νοῦν ἔχων σῶον καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ | θαρὰν ἐπροσκάλεσεν ἐμένα τὸν ὑπογράφοντα διὰ νὰ κάμῃ τὴν παρῶν δια |θήκην καὶ ὕστερην παραγγελίαν πρὸς διόρθωσιν καὶ καλὴν κυβέρνησιν τῆς ψυχῇ |ς τοῦ τῆς ἀρχόντισσάς του καὶ τῶν παιδιῶ του καὶ ἐγγονιῶν του, καὶ πρῶτο μὲν ἀφήνει πάσοις | τοῖς χριστιανοῖς τὴν ἐν Κυρίῳ ἀγάπην καὶ τελειότατην συγχώρεσιν τὴν ὅμοια ζητᾷ καὶ | αὐτὸς παρὰ πάντων. Ἐπειτα θέλει καὶ διατάττεται καὶ λέγει πὼς ἀφήνει εἰς τὴν Κυρίαν | τὴν Ἐλεγοῦσα τὰ χωράφια ὅπου ἔχει στὸν Πλάτανο ἐντριτεμένα διὰ μίαν πρόθε |ση καὶ νὰ τοῦ κάμουν καὶ ἓνα σαρανταλείτουργο. Ἀφήνει τῆς ἀρχόντισσάς του τὴν πρεβόλα | στὸν Ἅγιον Φικᾶ τὴν γονικὴν του μὲ τὸ ἀμπέλι τῆς Βαφειάδαινας τὴν ἀγοράν του μὲ | τὴν καυκάρα καὶ μὲ τὰ σπίτια νὰ τὰ ἔχῃ καὶ νὰ τὰ καρποτρώγῃ ἕως φόρου ζωῆς τῆς | καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της νὰ πηγαίνουν εἰς τοῦ ἐγγόνου του τοῦ Γιάννη, ἀκόμη τὸ ἀμπέλι | λεγόμενον Τζυκογύρι εἰς τὴν Μονὴ καὶ τὸ ἀμπέλι στὰ Κυνιδάρια καὶ τοῦ Κλουβάτου νὰ | τὰ καρποτρώγῃ καὶ ἐκεῖνα ἢ ἀρχόντισσά του καὶ μετὰ τὸν θάνατό της νὰ πηγαίνουν | καὶ ἐκεῖνα εἰς τοῦ ἐγγόνου του τοῦ Γιάννη, ἀκόμη τὰ σπίτια | Μονῆς | καὶ τὸ ποτιστικὸ τῆς Γριᾶς | Μαρίας νὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνα τοῦ ἄνωθεν Γιάννη ἀπὸ τὴν σήμερον. Τὸ ἀμπέλι μὲ τὴν | καυκάρα εἰς τὰς Κεχρὲς διὰ τὸ ὅποιο ἔχει μερικὰ ἄσπρα δοσμένα καθὼς φαίνει | ται τὸ γράμμα του τὸ ἀφήνει τῆς ἀρχόντισσάς του νὰ τὸ πράξῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται διὰ χάρες | καὶ καλωσύνης πού τῆς χρεωστεῖ, ἀκόμη τὸν μαγαντζὲ τῆς Χώρας τὸν γονικόν του τὸν | ἀφήνει τῆς ἀρχόντισσάς του νὰ τὸν ἔχῃ ἕως φόρου ζωῆς τῆς καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της νὰ | πηγαίνῃ εἰς τοῦ ἐγγόνου του τοῦ Μανώλη, τὰ δὲ ξυλοβούτζια πού εἶναι μέσα τὰ ἀφήνει | τῆς ἀρχόντισσάς του νὰ τὰ πράξῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται, ἀκόμη τὸ ἀμπέλι τῶν Καλαμου | ριῶ τὸ ἐμισθὸ πού ’ναι στὴν ἐξουσίαν του νὰ τὸ καρποτρώγῃ ἢ ἀρχόντισσάν του εἰς ὅλη τῆς τὴν | ζωὴ καὶ μετὰ τὸ θάνατό της νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ τοῦ ἐγγόνου του τοῦ Μανώλη, ἀκόμη τὴν | κασέλα τὴν βενέτικη καὶ τὸν μπάγκο πού ’ναι στὰ σπίτια του εἰς τὴν Χώρα τὰ ἀφήνει καὶ | αὐτὰ τῆς ἀρχόντισσάς του νὰ τὰ κάμῃ

ὥς βούλεται. Ἀκόμη τὶς ἀγελάδες ποὺ ἔχει | μὲ τὸ Μάρκο τοῦ Λιαρμά-
κη καὶ Νικόλα Λαηνομούτη τὶς ἀφήνει τῆς ἀρχόντισσάς του οἱ | ὁποῖες
χρωστοῦσιν καὶ δυὸ δαμαλίδες κεφάλωσιν τὲς ἀφήνει τῆς ἀρχόντισσάς
του μὲ τοῦτο νὰ | εἶναι κρατημένη νὰ δώνη τοῦ κοπελουδιοῦ του τῆς
Σταμάτας τὴν μία δαμαλίδα, ἀκόμη τὲς | δυὸ ἀγελάδες ποὺ ἔχει |μισιάρι-
κες| μὲ τὸ Μιχάλη Νικόλα Παραβατᾶ καὶ ἓνα βουδόπουλο φετεῖνὸ | καὶ
ἓνα περσυνὸ τὰ ἀφήνει καὶ ἐκεῖνα τῆς ἀρχόντισσάς του νὰ τὰ πράξῃ ὥς
βούλεται ὅλα, | ἀκόμη τὴν φοράδα ποὺ ἔχει μὲ τὸ Γιώργη Σταματέλο μὲ
τὸ πουλᾶρι τὸ ἀσερνικὸ | νὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνη τῆς ἀρχόντισσάς του καὶ ἡ
βεργινάδα ποὺ ἔχει νὰ εἶναι τοῦ ἐγγόνου του τοῦ | Γιάννη. Τὸ ἀμπέλι
εἰς τὸν Ἅγιον Φικᾶ λεγόμενον τοῦ Πέρου τοῦ Λία τὸ ἀφήνει τῆς|

Φ. 1

θυγατέρας του τῆς Μαρούλας. Ἀφήνει τῆς Σταμάτας τοῦ κοπελουδιοῦ
του τὸ ἀμπέλι στὸ Λιμιῶ | νὰ καὶ τὸ πρᾶμα τῶν Πυρναρίω πού 'τανε
γονικόν τος καὶ τὰ ἐβάσταν διὰ εἴκοσι γρόσια τῆς | τὰ ἀφήνει διὰ χά-
ρες καὶ καλωσύνες καὶ ἐμπιστεμένες δούλεψες ποὺ τὸς ἔκαμεν. Ἀκόμη
| τὸ πρᾶμα τῶν Πυρναρίω πού'τανε τῆς Ἐρήνης τῆς Ἀντριάνας ποὺ τό
'χαν μαζὶ μὲ τοῦ Σταμα | τέλου τὴν θυγατέρα τὸ ὁποῖο τὸ ἐβάσταν διὰ
πέντε γρόσια τὸ ἀφήνει εἰς τὴν [Ἁγία Φωτει] | νῆ νὰ γράψουν τὴν αὐτὴν
Ἐρήνη εἰς τὴν πρόδεση καὶ ἀνισὼς ἡ θυγατέρα του ἡ Μαρούλα | ἤθελεν
σηκωθῆ νὰ δώσῃ ἐνόκληση τῆς ἐκκλησίας διὰ τὸ αὐτὸ πρᾶμα νὰ εἶναι
κρατημένη | νὰ δώνη στὴν αὐτὴν ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τοῦ Πέρου τὸ ἀμπέλι
τὰ πέντε γρόσια δίχως καμμία | ἐναντιότητα. Τὸ ἀμπέλι ποὺ ἔχει εἰς τὸ
Βαθὺ Ρύακα ποὺ ἔχει ἀλλαξιά καὶ ἐκεῖνο τῆς | θυγατέρας του τῆς Μα-
ρούλας ἀπὸ τὴν σήμερον. | Ἀφήνει| τὸ μουλᾶρι ποὺ ἔχει, νὰ πουλιέται νὰ
| παίρῃ ἡ ἀρχόντισσά του τ' ἄσπρα νὰ τὰ δώνη εἰς τὴν θανή του καὶ
διὰ τὴν ψυχὴ τῆς. Ἀφῆ | νει τὴν γούνα του τοῦ ἐνορίτου του νὰ τοῦ κάμῃ
ἄλλο ἓνα σαρανταλείτουργο. Ἀφήνει του Στα | υράκη τοῦ Λιαρμάκη
ποὺ τοῦ χρωστεῖ τρία γρόσια καθὼς φαίνεται τὸ σκρίτο του τὰ δυὸ γρό-
σια | μὲ τοιοῦτο νὰ παίρῃ τοῦ 'νοῦς γροσοῦ τόσον ἀσβέστη εἰς ἀνάχτιση
τοῦ Ἁγίου Φικᾶ. Ἀκόμη | λέγει πὼς ἀνισὼς καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ ὀρίσῃ
καὶ ἤθελεν τύχει θάνατος τοῦ Γιάννη τὰ ὅ, τι τοῦ | ἀφήνει νὰ στρέφου-
νται τῆς θυγατέρας του τῆς Μαρούλας καὶ ἀνισὼς ἡ Μαρούλα ἤθελεν
ἀπο | θάνει ἄκληρη νὰ στρέφονται στοῦ ἐγγόνου του τοῦ Μανώλη.
Ἀφήνει ἀκόμη τῆς θυγατέρας | τῆς Μαρούλας τὰ ζᾶ ποὺ | τοῦ ἔχει καὶ
κρατεῖ ὁ Σταματάκης τοῦ Νικόλα τῆς παπαδιάς τὰ δὲ | δέκα πρόβατα
ποὺ ἔχει στοῦ Κουναιῖπη τὰ ἀφήνει τῆς ἀρχόντισσάς του, ἀκόμη λέγει
πὼς | ὅσα ζωντόβολα χοντρά λιανὰ ἐδέλαν βρεθοῦσιν εἰς τὸ καδέρνο
του ξέχως ἐτοῦτα | ὁποῦ ἐδῶ γράφομεν εἶναι πλερωμένα καὶ νὰ μὴν
πειραχτῇ κανεὶς. Τόσον θέλει | καὶ παραγγέλλει καὶ μὲ κάθε καλλιότε-
ρον μὸδο ξετελεύγει καὶ ὄντες ἔλθει ὀρισμὸς τοῦ | ἐλεήμονος Σωτῆρος

δεληματικῶς παραδίνει τὴν ἁμαρτωλὴν τοῦ ψυχῇ εἰς τὴν ἄπειρόν του | ἐσπλαχνία παραγγέλλοντας ὅτι ἡ παρὼν διαθήκη νὰ ἔχη τὸ στέρεον βέβαιον καὶ | ἀμετάλλαχτον καὶ ἂν τινὰς ἤθελεν σηκωθῇ νὰ δώσῃ πείραξιν τῆς ἀρχόντισσάς του νὰ | εἶναι πρίβος ἀπὸ ὅ,τι τοῦ ἀφήνῃ καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τοὺς ἐπίλοιπούς του ἐδικούς [παιδιὰ] | ἢ ἐγγόνια καὶ διὰ βεβαίωσιν προσκαλεῖ καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.

—παπα-ιω(άννης) σπαν(ός) μαρτηρό ὅς ανοθεν.

τζορτζης μαρτζελ(ος) μαρτηρας.

Τζαμπατῆς Κορονέλλος Νοτάριος κ(αι) Καντζελάριος | Ναξίας Γεγραφα.

28

Στέφανος ιερεὺς, ο Μελισσουργός

Ανταλλαγή (σπίτια)

1720, 6 Φεβρουαρίου

Φλ. 18[7]

Εἰς δόξαν Χ(ριστοῦ) ἀμήν, 1720, μηνὸς Φεβρουαρίου 6.

Προσωπικῶς καὶ δεληματικῶς ἐνεφανίσθησαν ὁμπρὸς εἰς ἐμὲ τὸν ὑπογράφοντα καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν | ὑπογεγραμμένους μαρτύρους τὰ ἐδῶ νοματισμένα δύο μέρη, τὸ ἓν μέρος ἡ κερ-Ἀνεστασία μὲ τὴν ἀ | δελφὴν τῆς τὴν Ἄννα ἀδελφία γνήσια τοῦ ποτὲ μακαρίτη Νικόλα Τζανιμπέλου καὶ Ἀννούσας τοῦ Λευτέρη ἀ | πὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ караβοκύρης Γιάννος Καγιάφος, τὰ ὁποῖα ἄνωθεν δύο ἀδελφία ἔχοντας ἓνα σπίτι | ἀλλαξιά ἀπὸ τὸν μαστρο-Σταμάτη Ξενόπουλο εἰς τὸ μέρος τῆς κυρίας Παντάνουσας σύμπλιον τοῦ Μάρ | κου γαμπροῦ Ἀντώνη Μολιέρη, τὸ ὁποῖο σπίτι μὲ τὴν αὐλὴν τοῦ καὶ μὲ πᾶσαν τοῦ ἄλλο δικαίωμα θέλου | μὲ δελημάν τος καὶ μὲ καλὴν τος γνώμην χωρὶς καμμίας δυναστείας καὶ δίνου το τοῦ ἄνωθεν κα | ραβοκύρη Γιάννη Καγιάφου νὰ τὸ ἔχη ὡς θέλει καὶ βούλῃ νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸς καὶ οἱ διαδόχοι του, καὶ ὁ ἄνωθεν | Γιάννης Καγιάφος ἔχοντας ἓνα σπίτι ἀγορὰ [[ἀπὸ τὴν Εἰρήνη]] ἡγουν ἀνώγι ἀπὸ τὴν Ἐρήνη τῆς Μυρι | στικούδαινας σύμπλιον τῆς παπαδιᾶς τῆς Ἀγγελίκας τὸ ὁποῖο ἀνώγειον μὲ πᾶσαν τοῦ δικαίωμα | καὶ μὲ τὸν ἀγέρα ὁποῦ ἔχει ἀπόξω ἀπὸ τὴν μπορτοπούλα θέλει μὲ δελημάν του καὶ μὲ καλὴν τοῦ γνώμ(ην) | χωρὶς καμμίας δυναστείας καὶ δίνει τῶν ἄνωθεν δύο ἀδελφῶν Ἀνεστασίας καὶ Ἄννας καὶ | διὰ ρεάλια κατὰ τὴν ἀποκοπὴν ὁποῦ τὰ ἐπόκοψεν καὶ τὰ δύο ὁ μαστρο-Γιακουμῆς Νικόλα | Γιακουμῆ καὶ κάνουνσι ἀλλαξίαν καὶ καταλλαγὴν ἀναμεσόν τος τόσο τὸ ἓνα μέρος ὥσαν καὶ τὸ | ἄλλο, οἱ ὁποῖοι ὑπόσχονται νὰ τὴν ἐβαστάξουν

στερεὴν καὶ ἀγάλαστην εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαν | τα με κράτησιν ὅτι ἀπόξω
εἰς τὸν ἀγέραν ὅπου ἔχει τὸ σπίτι τοῦ Γιάννη Καγιάφου νὰ μὴν ἡμ |
ποροῦ νὰ χτίσου ἀπάνω παρὰ μόνον νὰ ἐμπαίνου καὶ νὰ ἐβγαίνου ὥσαν
χριστιανὲς δίχως κα | μίαν ζημίαν νὰ γένεται εἰς τὸ κατώγι. Καὶ διὰ κα-
νέναν καιρὸν ἤθελε εὔρεθῇ τινὰς νὰ δώσῃ κα | μίαν πείραξιν τόσο τοῦ
ἐνοῦ μέρους ὥσαν καὶ τοῦ ἄλλου μέρους διὰ τὰ αὐτὰ σπίτια ὑπόσχεται
ἕνας | ὑπὲρ τοῦ ἄλλου στος νὰ τὸν ἐμαντινιέρῃ καὶ νὰ τὸν ἐντεφεντέρῃ
αἰωνίως καὶ κληρονομικῶς. Ἐτὶ ἔμειναν | κοτέντοι καὶ ἀναπαμμένοι τόσο
τὸ ἕνα μέρος ὥσαν καὶ τὸ ἄλλο καὶ ὁ ἀνηλογήσας νὰ πληρώνῃ τῆς εὐ
| ρισκομένης ἀφεντίας ρεάλια δέκα πληρώνοντας καὶ μὴ πληρώνοντας
πάλιν τὸ παρὸν νὰ ἔχῃν τὸ | βέβαιον καὶ ἀγάλαστον διὰ μαρτυρίας τῶν
κάτωθεν).

γέόργιος εἰρέες ὁ μελυσουργός κάρστοῦρ μαρτηρο ὅς νάνοθεν.

—μικελίς πελεκανός μαρτιρο ὅς ανοθεν.

στέφανος) Ι(ερ)εύς ὁ μελῆσουργός) ἔγραψα το παρὸν με δέλιμα
τον δῖον μερίδον κ(αι) μαρτυρῶ ὅς ανωθεν).

29

Στέφανος Τρουμπίνος, νοτάριος φανερός

Πώληση

1720, 31 Αυγούστου

Εἰς ὄνομα καὶ δόξα Θεοῦ, 1720, Αὐγούστου 31, S. N., Ναξία.

Κατὰ παρρησίας ἐμοῦ τοῦ φανεροῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν
παρακαλετῶν | καὶ ἀξιοπιστῶν μαρτύρων ἐνεφανίστησαν προσωπικῶς
οἱ δύο ἀδελφές Μαρ | γία καὶ Ἀδριάννα παιδιὰ γνήσια τοῦ ποτὲ Νικολοῦ
Σιγάλα καὶ ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο | μέρος ἡ Νιατρίζα τῆς Μαργαρίτας Σκυ-
λάκαινας ὁ ὁποῖος ἀναφαίνεται διὰ κορ | μί της ὁ ἄνδρας της Μιχά-
λης Κούφας, λέγοντας οἱ ἄνωθεν ἀδελφές πὼς | ἔχουν γονικόν τος ἕναν
ἀμπέλι στὸ Λιμνιῶνα σύμπλιο τῆς Τρυφερ[.]ῆς καὶ | Μανώλῃ Τζαν-
νετίνας τὸ ὁποῖο τὸ ἔχει παντοτινὸ ὁ ἄνω εἰρημένος Μιχάλης. | Τῶρι
τὴν σήμερον θέλουν καὶ οἱ δύο ἀδελφές καὶ τὸ πουλοῦν καὶ τὸ δίνουν
τῆς | ἄνωθεν Νιατρίζας τῆς παντικατορίσας τὰ τρία τετάρτια με τὴ
ληνὸ | του καὶ με μιὰ ἐλιά καὶ με ὅλαν του τὰ δικαίωματα καὶ ποσέσσα
διὰ γρόσα | δεκατέσσερα καὶ ἕνα κριάς ὥς καθὼς τὸ ἐτίμησαν καὶ τὸ
ἀπόκοιψαν ὁ Μα | διὸς τοῦ Πέρου καὶ ὁ Ἰωάννης τοῦ Σταματέλου βαλ-
μένοι ἀπὸ τὰ δύο μέρην πουληταὶ καὶ | ἀγορασταῖν, τὴν ὁποίαν τιμὴν καὶ
τελεία ξεπληρωμὴν τὴν ἔλαβαν οἱ ἄνωθεν | Μαργαρίτα καὶ Ἀνδριάννα
παρὼ καὶ ὁ συβίος της ὁ Τζώρτζης καὶ ἀπὸ τὴν σήμερο | ἐγδύνονται καὶ

ἀποξενώνονται ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀμπέλι καὶ τῶν δικαιωμάτων του καὶ δίνου
| το καὶ παραδίνουν το εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν τῆς ἀγοράστρας
νὰ τὸ κάμη ὥς | θέλει καὶ βούλεται ὥσάν πρᾶμα ἐδικόν της καὶ ἀγοράν
της καὶ εἰς κανένα καιρὸν | ἥδελεν σηκωθῇ τινὰς νὰ δώση πείραξιν ἢ
ἐνόχληση τῆς ἀγοράστρας διὰ τὴν | ἄνωθεν ἀγορὰ ὑπόσχονται καὶ οἱ
δύο ἀδελφές καὶ τὰ καλάν τος νὰ διαφεντεύ | γουν καὶ νὰ τεφεντέρου-
γουν τὴν ἄνωθεν Νιατρίζα διὰ τὴν αὐτὴν ἀγορά. Ὅθεν | εἰς πίστωση τῆς
παρούσης παρακαλοῦν καὶ μάρτυρες νὰ ὑπογράψουν ἰδιοχείρως τος |
εἰς ἀσφάλεια καὶ τὰ ἐξῆς.

—τζορτζης [Ομη]ρος στέργο τᾶνοθεν και δια τὴν γηνέκα μου.

—μαρία θιγάτηρ ποτε νικολοῦ σιγάλα στεργο Και μην ἐχη γράματα
ἐγραψα | εγο παπα φραντζέσκ(ος)) καρεγλάς δια λόγού της Και μαρ-
τυρό.

—τζορτζης μαρτζελ(ος) μαρτιρας ος ανοθεν.

στέφανος τρουμπίν(ος) Νοταριός φανερος Ναξιάς | ειπο παρακαλι-
ας Γεγραφα.

30

Στέφανος Τρουμπίνος, φανερός νοτάριος

Διαθήκη

1720, 15 Σεπτεμβρίου

Εἰς δόξα τῆς ἀγιωτάτης καὶ ὁμοουσίας Τριάδος ἡμῶν ἀμήν.

Ἐν ἔτει 1720, Σεπτεμβρίου 15, S. N., Ναξία.

Ἐπειδὴ καὶ κανένα πρᾶμα νὰ μὴν εἶναι βεβαιότερον ὥσάν τὸν θάνα-
τον καὶ κανένα | πρᾶγμα πλέον ἀβεβαιότερον ὥσάν τὴν ὥρα τοῦ θανά-
του διὰ τοῦτο εὐρίσκομένη ἡ κερα- | Παρασκευῇ γυνὴ ποτὲ Πατίστα
Μπόρη ἀσθενής, | τὸ νοῦν ἔχοντας γερόν, τὴν γλῶσσα καθαί | ρὰν καὶ τὶς
ἑτερες αἰσθήσεις εἰς τοῦ λόγουν της ἀνεμαζωμένες καὶ φοβιζαμένη τὸν
ἄρον θάνα | τον μὴν ἔλθῃ αἰφνιδίως πρὸς αὐτὴ ἐπροσκάλεσεν ἔμην τὸν
φανερόν νοτάριον διὰ | νὰ τῆς κάμων τὴν παρὼν διάταξιν καὶ ὑστερνὴ
παρακελιὰν πρὸς διόρθωσιν τῆς ψυχῆς της | καὶ τῶν παιδιῶν της, καὶ
ἐν μπρώτοις ἀφήνει πάσοις τοῖς χριστιανοῖς τὴν ἐν Κύριον ἀγάπην καὶ
τελειο | τάτην συχώρεσιν τὸ ὅμοιο ζητεῖ καὶ αὐτὴ ἀπὸ ὅλους. Ἐπειτα
θέλει καὶ διατάττεται καὶ παρακαλεῖ | ὅτι τὰ σπίτια τοῦ Κάστρου ὥς
καθὼς εἶναι καὶ εὐρίσκεται μὲ πᾶσα λογῆς μασαρία ὅπου | χρειάζεται
μία νοικοκυρὰ μὲ κατρέφτες μὲ κονίσματα καὶ κασέλες τραπέξι ὅλα νὰ |
εἶναι τῆς θυγατέρας της τῆς Ἐργίνας, τὰ σπίτι τοῦ χωρίου στ' Ἀπεράδου
τὰ καινούργια καὶ τὸ ἄλλο | ὅπου εἶναι ἀξεστέγαστο κοντὰ στὰ ὅμοια

σπίτια νὰ εἶναι καὶ αὐτὰ τῆς Ἑργίνας, τὸ λιο | γυράκι ὅπου ἔχει στὴν τοποθεσίαν τῆς Ποταμιᾶς τὸ ἔχει παντοτινὸ μὲ τὸν ποτὲ Δημήτρη | Παπαδιᾶς καὶ αὐτὸ ἐδικόν της, ἀκόμη τὰ χωράφια ὅπου ἔχει στὰ Ζίρια καὶ αὐτὰ ἐδικάν της, | τὸ ἀμπέλι, ὅπου ἔχει στὲς Κολιὲς στ' Ἀπεράδου καὶ αὐτὸ ἐδικόν της, ἀκόμη μποτόνιο καδενέ | τα μαλαματένια βοῦκλες πενήντα τὴν ἔχει ἀμάχη ἢ ἀρχόντισσα ἢ Τζωρτζάκαινα καὶ ἃ δώ | ση τὸ χρέος νὰ εἶναι ἐδικήν της, χαρχαλὶ μαργαριταρένιο καὶ κολαγίνα μαργαριτα | ρένια, σκολαρίκια μαλαματένια ζευγάρια δύο τὸ ἓνα πολιτικά καὶ τ' ἄλλο ζευγάρι βε | νέτικα, φακιόλι ἓνα μαργαριταρένια, δαχτυλίδια μαλαματένια κομμάτια τέ | σσερα, ροῦχα τῆς φορεσιᾶς της ἀσπροκέτητα μαυροκέντητα καὶ μπουστομπράτζολα καὶ | κρεββατοστρώσια καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶναι καὶ εὐρίσκεται νὰ εἶναι καὶ νὰ γροικᾶται τῆς ἄνω λε | γομένης τῆς θυγατέρας τῆς Ἑργίνας, νὰ τὰ ἔχη νὰ τὰ ἐξουσιάζη νὰ τὰ κάμνη ὡς θέλει | καὶ βούλεται ὡσὰν πράματα ἐδικάν της καλὰ δοσμένα της καὶ ἀφησμέναν της ἀπὸ τὴν | μητέραν της καὶ ὅποιος ἤθελεν τῆς δώσει πείραξιν ἢ ἐνόχλησιν στὸ παρὸν νὰ ἔχη τὴν | κατὰρα τοῦ δεσπότη Χριστοῦ καὶ τῆς ἀγειπαρθένου <νου> Μαρίας καὶ τῶν γονέων της καὶ τὴν ἐδικήν | της. Ἀκόμη ἀφήνει τοῦ <ν>ίου τῆς τοῦ Ἀλισάντρου τὴν εὐχὴν της καὶ τὸ σπίτι ὅπου ἔχει τὸ | γονικόν της στ' Ἀπεράδου καὶ τὸ ἀμπέλι ὅπου ἔχει στὸ Φυρὸ Τρουλί, τῆς Χαμαλένας τ' ἃ | μπέλι καὶ αὐτὸ νὰ εἶναι ἐδικόν του, τὸ χωράφι ὅπου ἔχει σιτ' Σκουλίκους καὶ τὸ ἐντριτεύει | ἢ Τεγάνια καὶ αὐτὸ ἐδικόν του. Τοῦτα ὅλα νὰ εἶναι καὶ νὰ τὰ ἔχουν τὰ ἄνωθεν της | παιδιὰ μὲ τὴν εὐχὴν της καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὰ ἐξουσιάζουν ὡσὰν πράματα ἐδικάν | τος καλὰ ἀφησμέναν τος καὶ δοσμέναν τος ἀπὸ τῆς μητέρας τος καὶ ἂν ἤθελεν σηκω | θῇ κανένα παιδί νὰ δώσῃ ἐνόχλησιν τοῦ ἄλλονοῦ νὰ πληρώνῃ τῆς δικαιοσύνης γρόσα | εἴκοσι καὶ πάλι τὸ παρὸν νὰ εἶναι βέβαιον καὶ ἀχάλαστον εἰς ὅλαν του τὰ μέρη καὶ περὶ | στασιν. Ὅθεν εἰς βεβαίωσιν ὑπογράφουν καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλεια καὶ τὰ ἐξῆς. | Ἀκόμη λέγει πὼς ἀφήνει τὴν ψυχὴν της εἰς τὰ χέρια τῆς θυγατέρας της νὰ τὴν μνημο | νεύγῃ ὡς καθὼς τῆς ἀφήσειν τὸ ἐδικόν της, ἀκομὴ λέγει πὼς ἔχει ἀμανάτι εἰς τὰ | χέρια τοῦ ἀφ' (έντη) Ἀντώνιου Λουρδᾶ διὰ γρόσα ἑκατὸ τριάντα τὸ ἀμπέλι | στ' Ἀπεράδου

Φ. 16

λεγόμενου τοῦ Ρόζου καὶ ὁποῖος παιδί ἤθελεν δώσει το χρέος τοῦ ἄνω λεγόμενου | [Ρόζου] νὰ τὸ παίρῃ στὸ χέριν του καὶ νὰ εἶναι ἐδικόν του. Οὕτω λέγει καὶ θέλει νὰ 'ναι | σταθερὸν καὶ ἀχάλαστον εἰς πᾶσαν καιρὸν καὶ κρίσιν εἰς ἀσφάλειαν.

—Θεοδορίς Ταγαρίς μαρτιρο στα ἀνοθεν.

—Γιάκοβ(ος) μαλατέστας μαρτηρῶ (ῶς) ἄνοθεν.

Στεφανος Τρουμπίν(ος) φανερος Νοταριος Αξιας ειπο παρακα | λίας Γεγραφα.

31

Στέφανος Τρουμπίνος, νοτάριος

Διαθήκη

1720, 22 Οκτωβρίου

Δόξα τῷ Ἀγίῳ Θεῷ

1720, Ὀκτωμβρίου 22, ἐν τῇ Ἀξίαν.

Ἔσονται καὶ νὰ εἶναι ἡ γνώμη μου ἀποφασισμένη νὰ πάγω εἰς τὴν Κωσταντι | νόπολη διὰ νὰ σταματήσω ἐκεῖ εἰς ὅσον καιρὸ ἤθελε μὲ φω-
τίσει ἀφ(έντης) ὁ Θεός, | εἰς τοῦτο κάνω τὴν παρὼ διάταξιν καὶ παρα-
γγελία εἰς σὸ πατρικὸ μου | πρᾶμα ὅπου μοῦ ἐγγίξε καθὼς διαλαμ-
βάνει ἡ μοιρασιά πού ἔχομε κα | μωμένη μὲ τὸν ἀδελφὸ μου καὶ εἰς τὸ
ἐπίλοιπο ὅπου μοῦ βρίσκεται, ἐπειδὴ καὶ | νὰ μὴν ἡξεύρω τὴν πρόνοια
τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ ἂν ἤθε μοῦ χαρίσει | χρόνους διὰ νὰ ἔλθω εἰς
τὴν πατρίδα μου, εἰς τοῦτο λέγω ὅτι ἂν ἤθελε μοῦ τύ | χει θάνατος ὅπου
ὁ Κύριος νὰ μὴν τὸ ὀρίση ἀφήνω τὸ ποτιστικὸ πού ἔχω | ἀγορὰ ἀπὸ τῇ
μητέρα μου σὸ μέρος Ἐνκαρῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἰς τὸ Σαγ | γρὶ
διὰ ψυχική μου σωτηρία τόσο ἐμὲν σὰν καὶ τῆς μητέρας μου νὰ μᾶς
| γράφου εἰς τὴν πρόθεσιν καὶ νὰ μᾶς κάνου τὸ σαρανταλείτουργο καὶ
σαββα | τόχρονον καὶ τὰ ἐπίλοιπα μνημόσυνα ὅλου τοῦ χρόνου, ἀκομή
ἀφήνω | καὶ τὸ χωράφι τὸν πατρικὸ τὸ γονικὸ μου εἰς τὸ Μέγα Ταξιάρχη
εἰς τὸ Σαν | γρὶ καὶ αὐτὸ διὰ ψυχική μας σωτηρία νὰ ἔχουν κράτηξιν νὰ
κάνου καὶ αὐτοὶ | τὰ ὅσα γράφω καὶ εἰς τοῦ Σταυριῶτες ἡγου πρόθεση
σαρανταλείτουργο σαββατό | χρόνο καὶ μνημόσυνα ὅλου τοῦ χρόνου, εἰ
δὲ τὸ ἐπίλοιπό μου πρᾶμα νὰ τὸ ἐξουσιάζῃ ἡ μάνα μου ἕως φόρου ζωῆς
της νὰ τὸ καρποτρώγῃ καὶ μετὰ τὸν | θάνατον της νὰ εἶναι τοῦ ἀδελφοῦ
μου τοῦ Σταυριανοῦ, ἀκόμη καὶ τὰ [[χαρὰ]] | ρούχα μου νὰ δίνονται καὶ
αὐτὰ διὰ τὴν ψυχὴ μου. Τόσο θέλω καὶ παραγγέλω | θεληματικῶς καὶ
μὲ γνώμη ἐδική μου καὶ στερεώνω το μὲ τοὺς κάτωθεν μάρτυρες καὶ μὲ
τὴν ὑπογραφή μου εἰς ἀσφάλεια.

—λευθερῆς μιχαλιτζῆς στεργο και θεβεονο ὅς ανοδε.

—πρε Δημητρῆς Γηραρδῆς τισοράρης Μαρτηρᾶς παρακαλετός.

—πρε φραντζεσκος Κοντοφρεος μαρτίρας.

Στέφανος Τρουμπίν(ος) Νοτάρι(ος) Ναξίας Γεγραφα.

Στέφανος Τρουμπίνος, νοτάριος φανερός

Πώληση

1720, 2 Νοεμβρίου

Φλ. 54

Εἰς ὄνομα καὶ δόξα Θεοῦ, 1720 Νοεμβρίου 2, S.N., Ναξία.

Κατὰ παρρησία ἐμοῦ τοῦ φανεροῦ νοτάριου καὶ τῶν κάτωθεν παρακα | λετῶν καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων ἐνεφανίστη ἡ κερα-Ἀννεζίνα γυνή | πο | τὲ Σμαραγδῆ Μιχαλίτζη λέγοντάς πὼς νὰ ἔχη καὶ νὰ τῆς εὐρίσκεται | ἀπὸ γονικόν της ἓνα κομμάτι χωράφι ποτιστικὸ τοποθεμένο στὶς Ἐκ | καρὲς σύμπλιο ἀφ(έντη) Μανωλάκη Λιβάχη καὶ Νικολῇ Ἀγγονάκη καὶ | τοῦ χωραφίου τοῦ Ἁγίου Ἰω(άννου) τῆς Ἀχαψης, τὸ ὁποῖον χωράφι | ποτιστικὸ ὡς | καθὼς εἶναι καὶ εὐρίσκεται ἔχοντας τὸ νερόν του δύο | φορὲς τὴν ἐβδομά | ὅτα τὸ πουλεῖ καὶ τὸ δίνει τοῦ <υ>ίου τῆς τοῦ Λευ- | θέρη ὡς διὰ γρόσα ἑκατὸ πε | ν ἦντα νέτο, ν(ούμερο) γ(ρόσια) 150 ὡς | καθὼς ἐταιριάσαν ἀναμεταξύν τος ὡσὰν πα | ῖ δι καὶ μητέρα, τὰ ὁποῖα | γρόσαν τὴν τιμὴν καὶ συνιθαστικὴν ξεπληρωμὴν | τοῦ αὐτοῦ πράγματος | τὰ ἔλαβεν ἡ ἄνωθεν μητέρα ἀπὸ τὰς χεῖρας | τοῦ <ύ>ίου τῆς καὶ κρά- | ζεται πληρωμένη καὶ σοτισφαρισμένη ἕως ἓναν ἄσ | προν καὶ ἀπὸ τὴν | σήμερον τοῦ δίνει ἄδεια καὶ ἐλεύθερην ἐξουσίαν | νὰ ἐμπῇ στὸ εἰρηνικὸ | ποσσέσσο ζάπτι καὶ κυριότητα αὐτουνοῦ καὶ τῶν δικαί | ωμάτων του νὰ | τὸ κάμη καὶ νὰ τὸ πράξη αὐτὸς καὶ οἱ διαδόχοι του ὡς θέλει | καὶ βού- | λεται ὡσὰν πρᾶμα ἐδικόν του καλὰ καὶ σωστὰ πληρωμένον, τάζοντας | ἡ ἄνωθεν μητέρα νὰ τὸν διαφεντεύγῃ καὶ νὰ τὸν μαντενέρῃ εἰς τὸ | εἶρη | νικὸ ποσσέσσο αὐτουνοῦ τοῦ πραγμάτου καὶ τῶν δικαιωμάτων του | εἰς ὑπόσχεσιν | τῶν ὑπαρχόντων της. Ὅθεν εἰς πίστωσιν τοῦ παρόντος | ὑπογράφουν καὶ μάρτυρες εἰς ἀσφάλεια καὶ τὰ ἐξῆς. |

Ξεκαθαρίζοντας ὅτι, ἂν ἤθελεν σηκωθῇ ὁ ἀδελφός του ὁ Σταυριανὸς | νὰ δώσῃ πείραξιν τοῦ ἄνωθεν ἀγοραστῆ τοῦ ἀδελφοῦν του, ὑπόσχε | ται | ἡ ἄνωθεν μητέρα τοὺς καὶ τὰ ἐπίλοιπὰν της ὑπάρχοντα εἰς ὅ,τι | ζημία | ἤθελεν του γεννηθῇ εἰς κάθεν καιρὸν διὰ τὴν ἄνωθεν ἀγο | ρὰν νὰ τονε | σατισφάρῃ ἕως ἓναν ἄσπρο διὰ μαρτυρίαν τῶν κάτωθεν.

—Ἀννεζίνα γυνὴ Σμαραγδῆ Μιχαλίτζη στέργει καὶ βεβαιώνει τὸ παρὸν | ἰδιοχείρως ἐμοῦ τοῦ Νοταρίου μὴν ἔχοντας αὐτὴ γράμματα.

—μανολῆ λιβάχη μαρτιρο ὡς ἀνοδε.

—ιωαννης μπάφης μαρτιρό ὡς ἀνοδε.

στέφανος Τρουμπίν(ος) Νοταρίος φανερός Ναξίας | εἶπο παρακαλι- | ας Γεγραφα.

33

Αντώνης Σουμμαρίπας**Διανομή κληρονομίας****1722, 16 Μαρτίου**

1722, Μαρτίου 16, S.N.

Μὲ τὸν μπαρὼν ταιργιασμὸν ἡ Μαρία ποτὲ Σιγάλα θυγατέρα | καὶ
 Ἀντριάνα ἀδερφή της ἔχοντας τὴν κληρονομίαν τῆς | ἀδελφῆς τονε τῆς
 Λιανῆς κατὰ τὸ τεσταμέντο τῆς Λιανῆς νὰ | εἶναι οἱ δύο ἀδερφὲς κληρο-
 νόμισσες ἡγουν ἡ Μαργία καὶ ἡ Ἀντρι | ἀνα ἐδελήσασιν μὲ καλὴν τονε
 ὄρεξη οἱ δύο ἀδερφὲς καὶ ἡπῆρεν | ἡ Ἀντριάνα τὴν κάμαρα ὅπου ἦτον
 ἀγορὰ τοῦ κυροῦν της καὶ ἡ Μαρία τον μαγαντζὲ ὅπου εἶναι ἀποκατωδιὸ
 εἰς τὴν ὁμοίαν κάμα | ρα. Ἐτὶ ἐδελήσασιν στερχτὲς καὶ τὰ δύο μέρη καὶ
 ἔμειναν ἀνεπαμέ | νες μὴδε ἡ μίαν νὰ γυρεύῃ τὴν μίαν μὴδε ἡ ἄλλη
 τὴν ἄλλης ἀπάνω | εἰς τὰ σπίτια εὐτὰ ξέχως τὴν ἄλλη κληρονομίαν τῆς
 Λιανῆς ὅ | πού ἔχουσιν ἀνάμεσάν τονε. Καὶ διὰ θεβαίωσιν τοῦ παρὸν |
 βάζομεν παρακαλετοὺς καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρες.

—Γεώργι(ος) ἱερεὺς ο μελισουργός μαρτιρῶ ὡς ἀνοθεν.

—μαρκαίτος γιουστηνιανός μάρτιρῶ τ'ανοθεν.

Εγὼ Αντονῆς Σουμμαρίπας εγραψα το παρον με θελίμα | τον δίον με-
 ρίδον και μαρτιρο οσανοθεν.

34

Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος, νοτάριος**Διαθήκη****1722, 9 Απριλίου**

Φλα. 36

Εἰς δόξα τῆς Ἀγιωτάτης καὶ Ὁμοουσίου Τριάδας ἡμῶν
 ἀμήν, 1722, Απρίλιου 9, S.N., Ναξία.

Τὴν σήμερον ἐκράχτηκα εἰς τὸ σπίτι τῆς κερα-Κατερίνας συ | βία
 ποτὲ μαστρο-Μάρκου Μελισουργοῦ καὶ θέλει καὶ κάνει τὸ παρὸν | καὶ
 θεληματικὸν γράμμα καὶ ὑστερὴν παρακελίαν καὶ ἀφήνει πάσοις | τοῖς
 χριστιανοῖς τὴν ἐ Κερίον ἀγάπην καὶ τελειοτάτη συχώρεσιν τὸ ὅμοιο |
 ζητὰ καὶ αὐτὴ ἀπὲ ὅλους. Ἐπειτα λέγει πὼς ἀφήνειν τοῦ <υ>ίου τῆς
 τοῦ | Δημήτρη τὸ σπίτι ὅπου εἶναι ἀποκατωδιὸ τοῦ ἀφ(έντη) Ντεμενεά
 | κη Γριμάλδεν καὶ ἓνα κομμάτι ἀμπέλι εἰς τὸν Πλατὺ Ποταμὸν τό ἔχει
 | παντοτινὸ μὲ Ἰάκουμο Μαρκούλη καὶ τὲς ἐντριτίες ὅλες ὅπου εὕρισ |

κουνται εἰς τὰ Πλατάνια καὶ ἓνα κομμάτι χωράφι ὅπου ὀνομάζεται τῶν Τουπακόπουλω στὰ μέρη στὸ Σαγγρὶ τὸ ἔχει παντοτινὸ ὁ Τζωτζάκης ὁ Γιώργη, | τὸ χωράφι ὅπου ἔχει μαζὶ μὲ γερομόναχο Σκουλουδάκη κάτω στὴν | Ἀγία Παρασκευῇ καὶ ἄλλο κομμάτι χωράφι στὴ Μακάρια, ἀκόμη | δίνει του καὶ τὴν καυκάρα ὅπου ἔχει στὸν Ἅγιον Ἰω(άννη) στὸν Νιὸ Χωριὸ λε | γομένη Ἀρτιμόνη, δίνει του ἀκόμη ἓνα μαντήλι τῆς τάβλας καὶ ἔξε πετζοπούλες. Τοῦτα ὅλα τὰ ἄνωθεν τοῦ τὰ δίνει τοῦ ἄνωθέν της | <υ>ιοῦ ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ τὰ ἔχη καὶ νὰ τὰ ἐξουσιάζῃ ἃ κάμη παιδιὰ | νόμιμα καὶ εὐλογητικά, εἰ δὲ καὶ ἀποβιώσῃ ἄκληρος νὰ στρέφονται | ὅλα τ' ἄνωθεν εἰς τῆς ἐκονῆς της τῆς Κατερίνας, ἐξόχως τὸ χωράφι | ὅπου ἔχει μὲ τὸν ἄνωθεν γερομόναχο νὰ τὸ δίνη διὰ τὴν ψυχὴν του. | Δίνει του ἀκόμη καὶ μία κασέλα καὶ ἓνα κρασοβούτζι καὶ μιὰ μετζά | να. Τοῦτα τ' ἄνωθεν ὅλα τὰ δίνει καὶ τὰ πουργοδοτίζει τοῦ παιδιοῦν της τοῦ | Δημήτρη ἐπειδὴ καὶ ἡ ἄνω λεομένη Κατερίνα νὰ εἶναι καὶ νὰ εὕρῃς | κεται ἀστενὴ καὶ ἀχαμισμένη καὶ φοβιζαμένη τὸν ἄρον θάνατον μὴν | τύχη καὶ πλακώσῃ τὴν αἰφνίδια καὶ μένου τὰ παιδιὰν της ἀδιόρθωτα | διὰ τοῦτο τὸ ἀφήνει τὸ παρὸν γράμμα καὶ θέλει νὰ εἶναι σταθερὸ βέ | βαιον καὶ ἀχάλαστον εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα. Ἀκόμη ἀφήνει τὸ ἀμπέλι | ὅπου ἔχει στὴν Πλάκα παντοτινὸ μὲ τὸν Μπόπο τὸ σύμπλιο Μανώλη Στρα | τη |

Φ. 16

τῇ στὴν Κυρία τὴν Θεοσκέπαστην ὅπου τὴν φουμερεύγει ὁ παπα-κὺρ Γιώρ | γιος Μελισσουργὸς μὲ κράτηξιν νὰ τῆς κάμη σαρανταλείτουργο καὶ σα | ββατόχρονο καὶ νὰ τῆς κάμη πάντα τὰς λειτουργίες τῶν γονέων της στοὺς ὁ | λόχρονα καὶ τῶν Ἀγίων ὁλονῶ τρεῖς λειτουργεῖς μνημόσουνο καὶ νὰ τὰς κά | νη ἐνάγωγς αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι του καὶ νὰ ἔχη καὶ αὐτὴ τὴν λειτουργίαν της. | Τοῦτο γροικᾶται ἀποθανώντάς της νὰ εἶναι κύριος νοικοκύρης ὁ ἄνωθεν | παπᾶς στὸ ἀμπέλι. Τὰ ἄνωθεν πράματα τὰ ἐκράτειεν διὰ νὰ τὰ δώσῃ | τοῦ ἄνωθέν της <<υ>ιοῦ τοῦ Δημήτρη διὰ πουργιὸν του ὡς καθὼς στὸ παρὸν | τοῦ τὰ δίνει μὲ τὴν εὐκὴν της καὶ βεβαιώνει στερεώνει τὰ πουργοχάρτια | τόσον τοῦ<υ>ιοῦν της τοῦ ποτὲ Ντεμένεου ὡσὰν καὶ τῆς θυγατέρας της τῆς | Τρανταφυλλιάς νὰ εἶναι σταθερὰν καὶ ἀχάλαστα. Ἀκόμη λέγει ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ μὲ τὸ κριτήριον τὸ φοβερόν ὅπου ἔχει νὰ παρασταθῇ ἡ ἁμαρτωλὴ | της ψυχὴν πὼς ὁ <υ>ιὸς της ὁ ἄνωθεν Δημήτρης νὰ τὴν ἔβαλεν στανικῶς της | ἐπειδὴ καὶ νὰ εἶχεν μὲ τὰ ἐγγόνια της τ' ἀρφανά λίγο ντισκοῦστο καὶ | τοῦ ἔκαμεν χοτζέτι πὼς τῆς ἔδωκεν ἑκατὸ γρόσα διὰ τὰ σπίτ[ια] | καὶ τὰ πράματα στὸ Σαγγρὶ λεόμενα τῆς Νίδους τὰ ὅποια τὰ εἶχεν | πουργοδοτισμένα τοῦ <υ>ιοῦν της τοῦ Ντεμένεου ὡς καθὼς φαίνεται εἰς τὰς [πρά] | ξες τοῦ ποτὲ Μηνιάτη καὶ δὲν τὰ ἐκουμαντάριζεν νὰ τοῦ τὰ δώσῃ καὶ δὲν | ἤλαβεν τὰ ἑκατὸ γρόσα ὅπου λέγει τὸ χοτζέτι πὼς τῆς

ἔδωσεν [ὡς κα] | θὼς μαρτυροῦν καὶ ὁμολογοῦσιν οἱ ὅμοιοι μαρτύροι
 πὼς δὲν εἶδασιν [νὰ τῆς] μετρήσῃ ὁ <υῖ>ός τῆς ὁ Δημήτρης τὰ ἑκατὸ
 γρόσσα ὅπου διαλαβάνει τὸ [χοτζέ] | τι. Οὗτο θέλει νὰ εἶναι σταθερὸν
 βέβαιον καὶ ἀχάλαστο εἰς πᾶσ[αν και] | ρὸν καὶ κρίση καὶ μὲ βάρος τῆς
 κατάρας τῆς ὁποῖο παιδί ἤθελε [σηκω] | θῇ νὰ ἐνοχλήσῃ τὸ ἄλλο νὰ ἔχῃ
 τὴν κατάρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς [Πανα] | γιᾶς καὶ τῶν γονέων τῆς διὰ μαρ-
 τυρίαν τῶν κάτωθεν καὶ τὰ ἐξῆς.

—γιόργις δραγομάνικις μαρτιρο τα ανοδε.

—γιόργις γουλίαμας μαρτιρο τα ανοδε.

—τζαναίτος καραντζίας μαρτηρο τανοθαί.

—φρατζέσκος σκλαβοῦνος μαρτιρό εἰς ανοδε.

στεφαν(ος) τουμπίν(ος) νοταρι(ος) ναξίας Γέγραφα.

35

παπα-Φραντζέσκος Καρεγλάς

Πώληση

1722, 29 Ιουνίου

(Δύο σειρές αραβική γραφή και σφραγίδα)

1722, μηνὸς Ἰουνίου 29

[12]

Τὴν σήμερον συνιβαστικῶς ἡ κερα-Μαργαρίτα Ισυβία Λευτέρη Που-
 λουδῇ | μὲ τὸ Μανώλη Πιταράκη ὁμ | πρὸς εἰς ἐμένα τὸν ὑπογράφοντα καὶ
 εἰς στοὺν κάτωθεν ἀξίους μαρτύρους ἔχον | τας ἡ κερα-Μαργαρίτα ἓνα
 σπίτι ἀγοράν τῆς ἀπὸ τὴν Τζήλια τοῦ Μπουρέ | κη ὡς καθὼς φαίνεται εἰς
 τὶς πράξεις τοῦ ἀφ(έντη) Στεφανάκη, τὸ ὁποῖο | σπίτι θέλει καὶ πουλεῖ
 το τοῦ ἄνωθεν Μανώλη ὡς διὰ ριάλια ἐννιά, ἥτοι ρ(εάλια) 9, | ὡς καθὼς
 ἐσυνιβαστήκασι ἀναμεσόν τος. Καὶ ἔλαβε ἡ ἄνωθεν κερα-Μαρ | γαρίτα
 τὰ ἐννιά ριάλια σωστὰ καὶ γερὰ ὡς ἓναν ἄσπρο ὁμπρὸς εἰς στοὺς κά |
 τωθεν μαρτύρους καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον ἐκδύνεται καὶ ἀπογδύνεται ἀπὸ
 τὸ | ἄνωθεν σπίτι καὶ δώνει τοῦ το ἀπὸ τὴν σήμερον πουλήσει χαρίσει
 ψυχικὸ | τὸ δώσει ὡς ἀν καλὰ τὸ ἐγόρασε τὸ ὁποῖο τὸ ἐγόρασε μὲ θέλημα
 τῶν κολλητα | ράνω καὶ σὲ κανένα καιρὸ ἤθελε σηκωθῇ ἡ ἐδικὸς ἡ ξένος
 καὶ διασεῖσει | τὸν ἄνωθεν ἀγοραστὴ ὑπόσχεται ἡ ἄνωθεν κερα-Μαργα-
 ρίτα νὰ τὸν ἐ | ντεφεντέρη αὐτὴ καὶ τὰ καλάν τῆς. Καὶ διὰ τὸ ἀληθὲς
 ἀπογράφου καὶ | ἀξιοπίστους μάρτυρες εἰς ἀσφάλεια καὶ τὰ ἐξῆς.

—νικολα(ος) ἱερεῦ ὁ μελησουργος μαρτηρο τ ανοθεν.

—νίκολος τίνιακος μαρτίρο ταανοθεν.

—φρασζηκα του γεοργου δηβεθεσони τανόθεν κε μην εχотας γρα | ματα
 εγραφα εγο νικολαος ειερευ ο μελησουργος.

—ελεύθεριος πούλουδης συβιος τυς μαργαριτα στεργο τα ανοδε.
παπ(α) φραντζέσκ(ος) καρεγλάς ἔγραψα τό παρόν Καί μαρτυρο.

36

*Τζαμπατής Κορονέλλος, καντζελλάριος**Διαθήκη**1726, 16 Σεπτεμβρίου*

Θ(εο)ς

Ἐν ἔτει 1726, Σεπτεμβρίου 16, S.N., Ναξία

16

Μὴν ὄντας πρᾶμα πλέον θεβαιότερον ὥσάν τὸν θάνατον πλέον ἀβεβαιότερον | ὥσάν τὴν ὥρα τοῦ θανάτου διὰ τοῦτο εὐρισκόμενος ὁ ἀφ(έντης) Μανωλάκης [Δια] | κονόπουλος ἀσθενῆς τῷ σώματι τὸν δὲ νοῦν ἔχων σῶον καὶ τὴν γλῶσσαν [καθα] | ρὰν ἐπροσκάλεσεν ἐμένα τὸν ὑπογράφοντα διὰ νὰ κάμῃ τὴν παρὼν | διαθήκην καὶ ὕστερην παραγγελίαν πρὸς διόρθωσιν καὶ καλὴν κυβέρνησιν | τῆς ψυχῆς του καὶ τῶν συγγενῶν του καὶ πρῶτο μὲν ἀφήνει πάσοις τοῖς χριστιανοῖς | τὴν ἐν Κυρίῳ ἀγάπην καὶ τελειοτάτην συγχώρεσιν τὴν ὁμοίαν ζητεῖ καὶ αὐτὸς παρὰ | πάντων, ἔπειτα θέλει καὶ διατάττεται καὶ λέγει πὼς ἀφήνει εἰς τὴν ἐνορίαν του | εἰς τὸν Ἅγιον Ἡλία ἐκεῖ ὁποῦ ἔχει νὰ ἐνταφιαστῇ μίαν πρόδеш ἕνα σαραν | ταλείτουργο καὶ ἕνα σαββατόχρονο, ἀφήνει καὶ εἰς τὸ μοναστήρι τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ | Σανγγρὶ μίαν πρόδеш, ἀκόμη ἀφήνει εἰς τὴν Ἁγίαν Παρασκευὴ τοῦ Ἰω(άννη) | Ἀναπλιώτῃ ἕνα σαρανταλείτουργο, ἀκόμη λέγει πὼς θέλει νὰ τοῦ κάμουν πέντε | ἱερεῖς τὸ μνημόσυν του ἕως τὸν χρόνον. Ἐπειτα λέγει πὼς ἔλαβεν ἀπὸ τὸν μπάρ | μπαντος τὸν ἡγούμενον τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα ρεάλια πενήντα τὰ ὅποια τὰ ἔλαβε | διὰ πουργκί, τῆς ἀρχόντισσας του ποὺ τῆς τὰ ἔδωσεν διὰ πουργκί, ἀκόμη λέγει πὼς [πού] | λησεν τὰ σπίτια τῆς ἀρχόντισσας του διὰ ρεάλια σαράντα καὶ διὰ τοῦτα ὅλα νὰ | εἶναι ρεφάδα ἢ ἀρχόντισσά του ἀπὸ τὸ πρᾶμα του εἰς τὸ πουργκιό της, ἀκόμη καὶ ὀχτῶ | ρεάλια ὁποῦ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Ἀννεζίνα τὴν συνβίαν τοῦ Ἰω(άννη) Κυνηγοῦ καὶ αὐτὰ νὰ τὰ | ρεφαριστῇ ἢ ἀρχόντισσά του ἀπὸ τὸ πρᾶμα του ὥσάν καὶ τ' ἄνωθεν. Ἐπειτα λέγει πὼς | ὅ,τι σκρίτα βρεθοῦσιν τοῦ κιοуроῦ του, πὼς ἐπλήρωσεν νὰ θγιαίνουν ἀπὸ τὸ πρᾶμα | τοῦ κιοуроῦ του. Ἀκόμη λέγει καὶ παραγγέλλ | εἰ ὅτι ἀνισῶς εἶναι γκαστρωμένη ἢ ἀρχόν | τισσά του ὅποιο παιδὶ καὶ ἂν κάμῃ ὅ,τι καὶ ἂν τοῦ εὐρίσκεται νὰ εἶναι τοῦ παιδιοῦ του. | Ἀφήνει λέγει τῆς ἀρχόντισσας του τὸν ἀρρεβῶναν του καὶ τοῦ μπάρμπαν του τοῦ Μπατῆ μία | μικρὴ κολαῖνα ὁποῦ ἔχει μετὰ τὸν θάνατον τῆς μάνας του, ἀκόμη λέγει πὼς ἀφῇ | νει τῆς ἀρχόντισσας του ὅ,τι ρουχικὴ τῆς ἔκαμεν, ἀκόμη λέγει ὅ,τι συρμεῖς καὶ μασαρίες |

εὐρίσκονται μέσα εἰς τὸ σπῖτι ἂν ἤθελεν κάμει παιδί ἢ ἀρχόντισσά του ἐκ τῆς σαρ | κόσ του νὰ εἶναι τοῦ παιδίου του μαζί καὶ ὅ,τι τῆς εὐρίσκεται πρᾶμα καὶ εἴ τι ἄλλο, ἀλλέως καὶ | δὲν ἤθελεν εἶσται παιδί νὰ εἶναι τῆς μάνας του ὅ,τι εἶναι ἀπὸ δικό του, ἔπειτα λέγει | καὶ παραγγέλλει πὼς ἀνισὼς καὶ δὲν ἤθελεν κάμει παιδί ὡς πότε στέκει ἡ γυναίκαν του | εἰς τὴν τιμὴν του νὰ τρώγῃ ἡ γυναίκαν του τὸ ἄμπιτο βιντουάλε καὶ σὰν παντρευθῇ|

Φ. 16

ἀνισὼς ἤθελεν ζῇ ἡ μάνα του νὰ στρέφονται εἰς τὰ χέρια τῆς ἀλλιῶς καὶ ἤθελεν εἶσται ἀπο | θαμένη νὰ πηγαίνουν εἰς τὰ χέρια τῶν ἐδικῶν του, ἤγουν εἰς τὰ χέρια τοῦ μπάρμπαν | του τοῦ Μπατῆ Διακονόπουλου καὶ στοῦ ἀξαδέλφου του τοῦ Χρυσάκη Φραγγόπουλου, περὶ ὁ Μπατῆς νὰ μὴν πειράξῃ τὰς ἀρφανεὺς τὰς ἀρχοντοπούλες τοῦ καρακύρη τοῦ Γιώργῃ | Ἀναπλιώτῃ ἀλλιῶς νὰ ἐμπαίνουν καὶ ἐκεῖνες εἰς τὸ μερδικὸ τῶν πραγμάτων τοῦ κιουροῦ. Οὕτως θέλει καὶ παραγγέλλει καὶ μὲ κάθε καλλίωτερον μὸδο ξετελεύγει καὶ ὄντας ἔλθῃ ὅρις | μὸς τοῦ ἐλεήμονος Σωτῆρος νὰ λάβῃ τὴν ἀμαρτωλὴν τοῦ ψυχῇ θεληματικῶς [τὴν] | παραδίνει εἰς τὴν ἁπειρόν του ἐσπλαχνία παραγγέλλοντας ὅτι τὸ παρὸν νὰ ἔχῃ [τὸ] | βέβαιον καὶ ἀχάλαστον εἰς κάθε καιρὸν καὶ κρίση καὶ εἰς ἔνδειξιν γράφει κάτωθεν | μὲ ἄλλονοῦ χέρι μὴν ἔχοντας αὐτὸς γράμματα καὶ προσκαλεῖ καὶ ἀξιοπίστους μάρ | τυρες οἱ ὅποιοι θέλουν γράφει ἰδιοχείρως των εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς.

—Μανώλης διακονόπουλος(ς) στεργο και βεβεονο το παρον και μην ἔχοντας γραματα | εγραψα εγο αντονης μαυροματης και μαρτηρο.

—χρουσῆς σουμμαρίπας μαρτιρό ὅς ἀνοθεν.

—διμήτρις μπάφος μαρτηρο ὅς ἀνοθεν.

—γιόργι(ος) παβλιότις μάρτιρό ὅς ἀνοθεν.

τζαμπατῆς Κορονέλλος Καντζελλάριος Ναξίας | Γέγραφα.

37

Τζαμπατῆς Κορονέλλος, καντζελλάριος

Διαθήκη

1726. 9 Οκτωβρίου

Θ(εό)ς

Ἐν ἔτει 1726, Ὀκτωβρίου 9, S.N., Ναξία.

<22>

Μὴν ὄντας πρᾶμα πλέον βεβαιότερον ὥσαν τὸν θάνατον καὶ πλέον ἀβεβαιότερον ὥσαν | τὴν ὥρα τοῦ θανάτου διὰ ταῦτο εὐρισκόμενη ἡ ἀρχόντισσα κυρία Μαργαρίτα χήρα | ποτὲ Φραντζέσκου Διακονόπου-

λου ἀσθενοῦσα τῷ σώματι τὸν δὲ νοῦν ἔχων σῶον καὶ | τὴν γλῶσσαν
καθαρὰν ἐπροσκάλεσεν ἐμένα τὸν ὑπογράφοντα διὰ νὰ κά[μη] | τὴν
παρὼν διαθήκην καὶ ὕστερην παραγγελίαν πρὸς διόρθωσιν καὶ καλὴν
κυβέρ | νησιν τῆς ψυχῆς της καὶ τῶν συγγενῶν της, καὶ πρῶτον μὲν
ἀφήνει πάσοις τοῖς χριστιανοῖς | τὴν ἐν Κυρίῳ ἀγάπην καὶ τελειοτάτην
συνχώρεσιν τὴν ὅμοιαν ζητᾷ καὶ αὐτὴ παρὰ πάν | των. Ἔπειτα θέλει
καὶ διατάττεται καὶ λέγει πὼς ἐπειδὴ καὶ ὁ ἀφ(έντης) ὁ Θεὸς ἐδέλυσεν
καὶ | τὴν ἐστέρεψεν ἀπὸ τὰ παιδιὰ ὅπου τῆς ἔστειλεν ὥσάν νοικοκερὰ
ὅπου εἶναι στὸ | εἴ τι τῆς εὐρίσκεται, λέγει καὶ παραγγέλλει πὼς θέλει
νὰ ἐνταφιαστῇ εἰς τὸ μοναστή | ρι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ παπα-
κὺρ Ἰω(άννη) Ἀναπλιώτη μὲ τοῦτο νὰ θαφτῇ εἰς τὸ | μνημα ὅπου τῆς
ἔταξεν τοῦ Ντεζντὲ καὶ ἐνταφιάζοντάς την εἰς τὸ μνημούρι [ὅπως τὸ]
| ὀνοματίζει ἀφήνει νὰ τῆς κάνῃ ὁ ἄνω λεγόμενος παπα-κὺρ Ἰω(άννης)
ἓνα σαρανταλείτουρ | γο καὶ ἓνα σαββατόχρονο εἰ δὲ καὶ δὲν ἐδέλυν
ἀφήσει νὰ θαφτῇ εἰς τὸ μνημα | ὅπου ὁ ἐνοριτῆς τῆς ἔταξεν νὰ | χουν
ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν οἱ ἐδικοὶ της νὰ παίρνουν τὸ | λείψανό της καὶ νὰ
τὸ πηγαίνουν εἰς τὴν Κυρίαν τὴν Μητρόπολιν τὴν ρωμέικη καὶ νὰ τὴν |
ἐνταφιάζουν εἰς τὸ μνημούρι τοῦ κυροῦ της τοῦ Θεοφύλαχτου καὶ ἐκεῖ
νὰ γίνεται τὸ | ἄνω λεγόμενο σαρανταλείτουργο καὶ τὸ σαββατόχρονο.
Ἀφήνει καὶ εἰς τὴν Παναγία | εἰς τὸ Ἀγιερσανὶ μίαν πρόδεση, ἀκόμη
ἀφήνει εἰς τὸν Χριστὸ τῆς πιάτζ [ας] μίαν | πρόδεση ἀκόμη εἰς τὸ μο-
ναστήρι τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸ Σανγγρὶ μίαν πρόδεση. | Ἀφήνει τὸ χωράφι
ὅπου ἔχει εἰς τὸν Ἅγιον Νικόλαο εἰς τὸ Λιβᾶδι τοῦ ἀνηψιοῦ της | τοῦ
Μαρκάκη ἀρχοντόπουλου τοῦ ἀφ(έντη) Χρυσάκη Φρανγγόπουλου μὲ
κράτησιν ν' ἂν | ἀφτῇ τὰ καντήλια τὸς τόσον τὸ ἐδικό της ὥσάν καὶ τοῦ
ἀρχοντόπουλου της εἰς ὅλες τὰς | ἐπίσημες ἡμέρας καὶ τὰ σαββατοκύ-
ριακα καὶ νὰ κάνῃ καὶ τὰ μνημόσυνά της τὸν κάθε | χρόνο τόσον τὸ
ἐδικό της ὥσάν καὶ τοῦ <υ>ίου της ὡς ποτε ζῇ ὁ Μαρκάκης ὁ ἀνηψι | ὅς
της καὶ ἀφήνει κατὰρα ἀνισῶς ἥδελεν παρέβει ὁ ἀνηψιὸς της ἀπὸ εἴ τι
ἐδῶ πα | ρανγγέλει νὰ τῆς γίνονται. Ἀφήνει καὶ τοῦ ἀνηψιοῦ της τοῦ
ἀφ(έντη) Χρυσάκη Φραν | γγόπουλου τὸ σπῖτι της ἀνώγι κατώγι νὰ τὸ
κάμῃ ὡς θέλει καὶ θούλεται ἂν ἔχῃ | χρεῖα ἀλλέως νὰ πηγαίῃ καὶ αὐτὸ
εἰς τοῦ γιοῦ του τοῦ Μαρκάκη μὲ τοῦτο ὡς πότε ἡ χήρα | ἡ νύφη της
στέκῃ εἰς τὸ ἄμπιτο βιντουάλε νὰ εἶναι κυρία νοικοκυρὰ τόσον εἰς τὸ |

Φ. 1 β

σπῖτι ὥσάν καὶ εἰς τὸ χωράφι καὶ σὰν παντρευτῇ νὰ πηγαίνουν παρε[υθὺς]
εἰς τὰ πρόσω | πα ποὺ ἐδῶ ὀνοματίζει. Ἀφήνει καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας
Κατερίνας τοῦ ἀνηψιοῦ της τοῦ | Μαρκάκη νὰ τὴν [κάνῃ] παναγύρι καὶ τὸ
Ἅγιον Γοβδελάο νὰ τὸν λειτουργῇ πᾶσα ποὺ | εἶναι τῆς χάρης του. Ἀφήνει
ὅ, τι συρμὲς τῆς εὐρίσκονται τηγάνια τρία καὶ ἓνα τέντζε | ραν μικρὸ
καὶ δύο ταντζαρέλες νὰ παίρνῃ ἡ χήρα ἡ νύφη της τὰ ἐμισὰ καὶ τ' ἄλλα |

ἐμισὰ τοῦ ἀνηψιοῦ της τοῦ Φρανγγόπουλου τοῦ Χρουσάκη καὶ ὅ,τι ἄλλα εὐρίσκονται μέσα | εἰς τὸ σπίτι κασέλες καὶ εἰ τι ἄλλα εὐρίσκονται τὰ ἐμισὰ τῆς νύμφης της τῆς χήρας καὶ τ' ἄ | λλα ἐμισὰ τοῦ ἀνηψιοῦ της τοῦ Χρουσάκη, ἀκόμη λέγει πὼς ἔχει δυὸ καντηλιερόλυχους | μονόφυλους καὶ νὰ διαλέγη ἡ χήρα ὅποιο τῆς ἀρέσει νὰ τὸν παίρνη καὶ νὰ παίρνη καὶ ἓνα | καντηλιέρι καὶ ἓνα βατζέλι διὰ νὰ τὸς κάνη τὰ κόλλυβα. Ἀφήνει καὶ τὸ ἀμπέλι καὶ [τὸ] | καυκάρι ὅπου ἔχει στὸν Ἅγιον Παντελεήμονα τοῦ ἀνηψιοῦ της τοῦ Μαρκάκη νὰ | κάνη τὲς ὁδοὺς της ταφῆς της καὶ νὰ βάνη καὶ πέντε ἱερεῖς νὰ τὴν μνημονεύουν ὡς τὸν | χρόνον. Ἀφήνει καὶ τῆς ἀνηψιάς της τῆς Ἐργίνας μία κασελοπούλα καὶ νὰ | ναι βέβαιο | καὶ τὸ γράμμα ὅπου τῆς ἔκαμε διὰ τὸ σπίτι ὅπου τῆς ἄφηκε. Ἀκόμη λέγει πὼς στέρ | γει ἐκεῖνο ὅπου ἄφηκεν ὁ μακαρίτης ὁ γιὸς της τῆς συνβίας του καὶ ἀνισὼς ὁ Θεὸς ἦδε | λεν τῆς δώσει τὴν ὑγεία νὰ εἶναι κρατημένος ὁ συμπέθερός της ὁ ἀφ(έντης) Ἀντώνης | νὰ τὴν προμηθεύῃ μὲ τὸ ἐδικό της. Τόσον θέλει καὶ παραγγέλλει καὶ μὲ κάθε κα | λλιότερον μὸδο ξε-τελεύγει καὶ ὄντεν ἔλθῃ ὁρισμὸς τοῦ ἐλεήμονος Σωτῆρος νὰ πάρῃ | τὴν ἀμαρτωλὴν της ψυχὴ θεληματικῶς τὴν παραδίνει εἰς τὴν ἁπειρόν του ἐσπλαχνία | παραγγέλοντας ὅτι τὸ παρὸν νὰ ἔχῃ τὸ στέρεον βέβαιον καὶ τὸ ἀχάλαστον. | Ἀκόμη λέγει πὼς νὰ εἶναι κρατημένος ὁ ἀφ(έντης) ὁ Χρουσάκης ὁ ἀνηψιὸς της | νὰ τῆς κάνη μία λειτουργία τὸν κάθε χρόνον ἕως φόρου ζωῆς του διὰ τὸ σπίτι | ὅπου τοῦ ἄφησεν καὶ εἰς ἔνδειξιν γράφει κάτωθεν ἡ ἀρχόντισσα ἡ Μαργαρίτα | μὲ ἄλλοι χέρι μὴν ἔχοντας αὐτὴ γράμματα καὶ ἀξιοπίστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς.

—μαργαρίτα Θεοφιλᾶχτου στέργου καὶ βεβεόνο το παρό καὶ μὴν ἔχοντας γράμμα | τα ἐπαρακάλεσε ἐμέ τὸν ἰκονόμο καρατζῆ καὶ μαρτηρό στη παρόν.

—ο σάκελλάρι(ος) τριβιζάς μάρτηρό ὡς ἄνοθεν.

—Γεώργι(ος) ἱερεὺς ο μελίσουργ(ός) μαρτιρῶ ὡς ἄνοθεν.

Τζαμπατής Κορονέλλος Καντζελάριος Ναξίας | Γεγραφα.

38

Σταυριανὸς Μιχαλίτζης, πρωτονοτάριος καὶ φανερός καντζελλάριος

Συνυποσχετικό

172[.....]

[.....Κυρίου.....172.....]

| Τρέχοντας μερικὲς διαφορὰς [ἀνάμεσον] τοῦ μισερ Ἀντωνᾶ Πολίτη καὶ Βασίλῃ Πολυκρέτῃ διὰ νὰ | λείψουσι ἀπὸ [σύγχισες] ταραχὰς καὶ κρι-

σολογήματα ὁμογνιασμένοι καὶ τὰ δύο μέρη δέονται καὶ παρακαλοῦσι | ψηφί[...] καὶ ἀποκατασταίνουσι διὰ ἄλμπιτρος καὶ αἵρεται κριταὶ καθὼς ἐδέλασι τὲς παρρησιάσει καὶ τὲς | φανερώσει ἐκ στόματ[ος] καὶ διὰ γράφου. Ἡ ὁποία τος διαφορὰ εἶναι ἀπάνω διὰ ἓνα κομμάτι χωράφι | ὅπου εἶναι εἰς τὴν τοποθεσίαν τῆς Ἀμόμιξης με ἐλιές καὶ συκὲς μέσα λεγόμενον Σιμολιά τῆς Μουρίν(ας). Ἰὸθεν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ μισερ Ἀντωνᾶ Πολίτη θάνει καὶ ἀποκαταστήνει τὸν ἀφ(έντη) Ἰάκωβο Σουμμαρί | πα ποτὲ Χρουσῆ καὶ ἀπὸ τοῦ Βασίλη Πολυκρέτη θάνει τὸν ἀφ(έντη) Χρουσῆ Μπαρότζη ποτὲ Τζωρ | τζέτου νὰ ἐρευνήσουσι καὶ νὰ ἐξετάσουσι ὅλην τος τὴν διαφορὰν ὡς ἄνωθεν καὶ νὰ ἀποφασίσουν | ἐν Χριστῷ ὅλον ἐκεῖνο ὅπου εἶχας γνωρίσει καθαρὰν δικαιοσύνην καὶ ἰσιότητα, ὑποσχόμενα τὰ | ἀμφοτέρω μέρη νὰ κρατήσουσι στερεὸν βέβαιον καὶ ἱναπελάμπιλε καὶ ἀχάλαστον ἐκεῖνο ὅπου ἤθελαν ἀποφασίσουν οἱ ἀφ(έντες) ἄλμπιτροι, εἰς ὑπόσχεσιν αὐτῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τος παρόντων καὶ | μελλόντων καὶ κοντάνα ὅπου παρεβῆ ἀπὸ τὸ παρὸν ρεάλια δέκα, πληρώνοντάς τα πάλε τὸ παρὸν | νὰ εἶναι βέβαιον ἀχάλαστον καὶ ἱναπελάμπιλε. Καὶ οὕτως βεβαιώνεται διὰ ἀξίων καὶ πιστῶν μαρτύρων | με τὴν φανερή μ(ας) ὑπογραφὴν εἰς ἀσφάλειαν.

—Βασίλης Πολυκρέτης βεβαιῶνω τὰ ὀπισθεν καὶ μὴν ἔχοντος γράμματα ἐπαρακάλεσεν ἐμένα τὸν | Ἀντώνη Λουρεδᾶνο καὶ ἔγραψα διὰ λόγουν του καὶ μαρτυρῶ.

—Ἀντωνᾶς Πολίτης στέργω τὰ ἄνωθεν.

—Μπερνάρδος Μπαρότζης μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

Καγῶ σταυριαν(ος) μιχαλίτζ(ης) πρωτονοτάρι(ος) Καὶ φανερ(ός) Καντζελλάρι(ος) αξι(ας) | ἔγραψα κ(αι) υπέγραψα.

39

Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος, νοτάριος καὶ καντζελλάριος

Πώληση (ἐκκλησίας) ...

1732[...]

Εἰς Δόξα Θεοῦ ἀμήν, 1732 [...].

Προσωπικῶς καὶ θεληματικῶς ἐνεφανίσθη ἐμπρὸς ἐμοῦ νοταρίου | καὶ εἰς τοὺς κάτωθεν παρακαλετοὺς καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους ὁ μισερ | Γιώργης Σπανὸς ἀπὸ τὸν Καλόξυλο λέγοντας πως ἔχει μίαν | ἐκκλησίαν ὀνομαζομένη Παναγία Καλαβριανὴ τοποθέμε | νη στὸ Δαμίνο ἢ ὅποια εἶναι γονικὴν του. Τῶρι θέλει με καλὴν | του θέληση καὶ τὴν πουλεῖ καὶ τὴν δίνει τοῦ κὺρ Μάρκου Κωστατῆ | Ροδίτη ὡς διὰ γρόσα τριανταεπτὰ, ν(οῦμερο) γ(ρόσια) 37, ὡς καθὼς | ἐσυφωνῆσαν καὶ

ἐταίριασαν τὰ δυὸ μέρην ἀναμεταξὺν τοὺς ἀγκα | λὰ καὶ νὰ τοῦ τὴν εἶχε
 δοσμένη τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ τὴν | εἶχε εἰς τὸ σάπτι του καὶ νὰ
 τοῦ εἶχε δοσμένα ὁ μισὲρ Μᾶρκος γρό | σα 24, τῶρι λαβαίνει καὶ τὰ
 λοιπὰ καὶ γίνεται ὁ ἀριθμὸς ὁ σωστὸς | τριάτα ἑπτὰ γρόσα. Ὅθεν ἀπὸ
 τὴν σήμερον ἐγδύνεται καὶ ἀπο | ξενώνεται ὁ ἄνωθεν Γιώργης Σπανὸς
 ἀπὸ τὴν ἄνωθεν ἐκκλησία | καὶ πᾶσαν τῆς ἄλλο δικαίωμα καὶ περιοχὴ
 παρόντα καὶ μέλλοντα | καὶ τὴν πουλεῖ ἐλεύθερον πάντῃ ἐλεύθερον τοῦ
 κυρ Μάρκου νὰ | τὴν ἔχη αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι του νὰ τὴν κἀνῃ ὡς
 θέλει καὶ θοῦ | λεται ὡς πρᾶμα ἐδικόν του καὶ ἀγοράν του ἀκόμη [καὶ
 μίαν] | ||ἐλὶα|| ὁποῦ εἶναι εἰς τοῦ Κοσκινᾶ καὶ αὐτὴ ἐδικὴν του. Ὅθεν ἀπὸ
 τὴν σήμε | ρον ὑπόσχεται ὁ πουλητὴς καὶ τὰ λοιπὰν του ὑποστατικὰ νὰ
 διαφεν | τεύγῃν πάντα εἰς τὸ εἰρηνικὸ ζᾶπτι καὶ ποσσέσσο τὸν ἀγοραστὴ
 | καὶ νὰ τὸν ἐβγάξῃ ἀζημίωτο διὰ τὴν ἄνωθεν ἀγορά. Ὅθεν | εἰς βεβαίω-
 σιν ὑπογράφουν κάτωθεν ἀξιόπιστοι μάρτυρες | καὶ τὰ ἐξῆς.

—Νικολέττος σουμμαρίπας μαρτίρο ἔος ἀνοθε.

—Μαρκαίττ(ος) Κορονελλ(ος) μαρτηρο ἔος ἀνοθεν.

Στέφαν(ος) Τουμπίν(ος) νοτάρι(ος) κ(αι) Καντζελλάρι(ος) | ναξίας
 Γέγραφα.

40

Τζώρτζης καὶ Αντώνης Σουμμαρίπας

Διαμαρτυρία (διεκδίκηση μητρικῆς κληρονομιάς) 1732, 29 Ιουνίου

Ἐκ τοῦ κα[θολικοῦ]

† Ἐστοντας ἀδικημένοι καὶ παραπονεμένοι ἐμεῖς Τζώρτζης Σουμμα-
 ρίπας [καὶ Ἀν] | τώνης Σουμμαρίπας ἀπὸ τὴν ἀφεντιά σου ἀφ(έντη)
 Νικολέττο Σουμμαρίπα τὸν | κύρη μας μὲ τὸ νὰ ἀποδιώξῃς τὸν ἔνα
 σήμερον ἕξε χρόνους καὶ τὸν ἄλλον σήμερον | δυὸ χρόνους δίχως νὰ σοῦ
 φταίξωμεν μὲ κανένα τρόπον ἐντροπῆς ἔργον καθὼς | καὶ εἶναι φανερόν
 εἰς τὸν κόσμον ἀλλὰ ἀπὸ ἀσπλαχνία σου καὶ κακὴ σου προαίρεσιν | μᾶς
 ἐδίωξες καὶ ἐμεῖς ὡς καλὰ παιδιὰ πάντα στεκόμαστεν ἕως τὴν σήμερον
 | ὑποκείμενοι σὲ **ὁ,τι** ἤθελεν σοῦ φανῇ νὰ μᾶς προστάξῃς νὰ πράξω-
 μεν, ὅμως ἡ **ἀ** | φεντιά σου δὲν σπλαχνᾶσαι ποτὲ εἰς τοῦ λόγου μας καὶ
 ἀπάνω εἰς τοῦτο π[λείς] | τατες φορὲς ἐπαρακαλέσαμεν καὶ ἄρχοντες
 καὶ πνευματικούς διὰ νὰ μᾶς δώσῃς | ἀλμάκου τὸ μεδρικό μας πρᾶμα
 ὁποῦ κρατεῖς στὸ χέρι σου, μάλαμα, ἀσήμι, | μαργαριτάρι, ρουχικὲς
 συρμές, ζωντόβολα χοντρά καὶ λιανά, ὁποῦ γράφει στὸ προῖ | κοσύφω-
 νον τῆς μακαρίτισσας τῆς μητέρας μας καὶ κατὰ τὲς ρετζεβοῦτες ποῦ

ἔχεις | δοσμένες ὡς φαίνονται εἰς τὲς καντζελλαρίες καὶ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀφηκράστης νὰ μᾶς | δώσης τὸ ἐδικό μας νὰ κυβερνηθοῦμεν ὡς ὀρφανὰ ὅπου δὲν μπορῶ μάλιστα ἐγὼ | ὁ πρῶτος τὴν κακοκοιμησιὰ καὶ ἄλλα παρόμοια μόνον τὰ λόγια μας τὰ κρατεῖς | στὸν ἔξω νοῦ καὶ πορεύεσαι ὥσάν ἄσπλαχνος γονέος διὰ τοῦτο τὴν σήμερον | σὲ συτρέχουμεν καὶ μὲ τὸ παρὸν φανερὸ πρετέστο πρετεστέροντα σε [...] | τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης νὰ μᾶς ἐδώσης ὅλο τὸ τίποτες τῆς μητέρας μας, μάλαμα, | ἀσήμι, μαργαριτάρη, ρουχικὲς καὶ συρμὲς καὶ ὅλες τὲς πιακαρίες, ζω- ντόβολα χοντρά καὶ λιανά, καθὼς εἶναι καὶ φαίνονται στὰ χέρια σου καὶ ἀνισῶς εἶχαν | σπεῖρουν ὅπου σοῦ τὰ γυρεύουμεν τώρα τόσους χρόνους καὶ μὲ τὴν δυναστεία σου τὰ | κρατεῖς καὶ ὅσα εἶπεις καὶ προφασιστεῖς πὼς ἔχαθήκασιν δέν θέλομεν [...] | κόψει καλὰ ὁμοίως καὶ διὰ πᾶσα ἄλλο ὅπου μᾶς κρατεῖς ἕως ἄνωθεν | δὲν ἠθέλει ὠφεληθῆς πὼς ἐχαλάστηκαν καὶ ἐφτάρη τίποτις [ἀπὸ] ὅλο μας | τὸ τίποτες καὶ τὸ παρὸν πρετέστο σοῦ ἔγινε διὰ φύλαξιν τῶν δικαιωμάτων μας | καὶ σοῦ πρεζεντέρεται διὰ μέσον τῶν κάτωθεν χρησιμωτάτων προσώπων | διὰ νὰ σοῦ λείψουν κάθε εὐκαιρες πρόφασες καὶ δικαιολογήματα σὲ κάθε | καιρὸν καὶ ὥραν τὸ ὅποιο θέλομεν βάλει καὶ εἰς φανερὴ καντζελλαρία διὰ φύ | λαξιν τῶν δικαιωμάτων μας καὶ τὰ ἐξῆς.

—Τζώρτζης Σουμμαρίπας Νικολέττου.

—Ἀντώνης Σουμμαρίπας Νικολέττου.

—Χρουσῆς Κορονέλος.

—Χρουσῆς Γεράρδης.

1732 Ἰουνίου 29 ἐφέρθη τὸ παρὸν πρετέστο | ἀπὸ τὰ ἄνωθεν ἄρχον- τόπουλα τοῦ ἀφ(έντη) Νικολέττου | Σουμμαρίπα καὶ θεβαιωμένο ἀπὸ τοὺς κάτωθεν ἄρχοντες | ποὺ τὸ ἐπρεζεντέραςιν καὶ βάνεται εἰς τὴν φανερὴ μας καν | τζελλαρία διὰ φύλαξιν καὶ παντοτινὴν ἔνδειξιν καὶ τὰ ἐξῆς.

Γεώργι(ος) ὁ μενδριν(ὸς) νοτάρη(ος) κ(αι) πρωτονο | τάρηος ἀξίας.

41

Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος, νοτάριος καὶ καντζελλάριος

Συνυποσχετικό

1734, 13 Φεβρουαρίου

Δόξα Θεοῦ

Ἐν ἔτει 1734, Φεβρουαρίου 13, S.N., Ναξία.

Μετατρεπούμενη μερικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στοὺς κάτωθεν ὑπο | γε- γραμμένους ἀφέντες ἄρχοντες μὲ τὸν καρακύρη Ἀντώνιο Ντεστάν | τε ἔχοντας του μερικὰ τορνέσα μὲ τὸ ἱκάμπιο διὰ τὸ ταξίδι τοῦ | σουα-

τζικίου καὶ ἐρχόμενος ἐδῶ εἰς τὸν τόπο φορτωμένος στάρι, διὰ νὰ | τὸ
ἐβγάλη νὰ τό πουλήσῃ, ἀμὴ ἀγᾶς δὲν τὸν ἄφησεν νὰ τὸ ἐβγά | λῃ. Εἰς
τοῦτο πηγαινόμενος στὴ Σαντορίνη καὶ μὴν ἐμπορώντας νὰ τὸ | πουλήσῃ
ἐκεῖ, ἔφυγεν καὶ ἤρχονται εἰς τὸ νησί μας, λέγει πῶς ἐτσακίστη | καὶ
ἤχασεν ὅλη τὴν συρμαγιάν. Εἰς τοῦτο διὰ νὰ λείψουν ἀπὸ κάθε | λογῆς
σύχισες ταραχὲς καὶ ἔξοδες ἐσυφωνῆσαν στὸ ἀναμεταξύν τος καὶ βὰ |
νουν δυὸ ἄλμπιτρος μαρίτιμους νὰ τοὺς εἰρηνέψουν καὶ νὰ τοὺς ἀπο |
φασίσουν ἐν Κυρίῳ ὅλο ἐκεῖνο ὅπου ἐδέλασιν γνωρίσει διὰ κάθε | δικαι-
οσύνη καὶ ἰσιότητα, τὴν ὁποία ἀπόφασιν στέργουνται τὰ μέρην | νὰ τὴν
βαστάξουν βεβαίην σταθερὴν καὶ ἀχάλαστη, ἤγουν οἱ ἀφ(έντες) | οἱ
ἄρχοντες παρακαλοῦν καὶ βάνου διὰ αἰριταὶ κριταὶ τὸν μουσοῦ Ντάλε
| καὶ ὁ Καρακύρης Ἀντωνάκης παρακαλεῖ τὸν καρακύρη Γιωργάκη Σα
| μνιώτῃ τῶν ὁποίων δίδουν πᾶσαν ἄδεια καὶ ἐξουσίαν νὰ τοὺς ἀποφα
| σίσου ὡς καθὼς ἐδέλασιν τος φανερώσει ἐκ στόματος καὶ ἐνγράφως |
τὰ μέρην καὶ νὰ ἀποφασίσου ὅλο ἐκεῖνο ὅπου γνωρίσουν καὶ στέργουν |
ται τὴν ἀποφασίν τος δυναμώνοτάς το μὲ τὴν ἴδιαν τος ὑπο | γραφὴ εἰς
ἀσφάλεια καὶ τὰ ἐξῆς.

—Καντόρις Σουμαρίπας.

—Antonio Comatiano afermo.

—[.....].

—Νικολέτος τζορτζή σουμμαρίπας.

—Φραντζίσκος σουμαρίπας.

—Νικολέττος σουμαρίπας στεργω.

—Εγὼ Αντονακίς τεστενάντες στεργω καὶ | βεβεονο το παρο κ(αι) μίν
έχοντας γρα | ματα εγραψα ἐγὼ Χρουσῆς γίραρδης | δια λογου του κ(αι)
μαρτιρο.

—Κωνσταντήνος Δραγομανακης στέργω.

—γιοργίς γουλιαμας μαρτιρο τα ανοδε.

Στέφαν(ος) Τουμπιν(ος) νοταρι(ος) κ(αι) Καντζελλάρι(ος) | Ναξιας
Γεγραφα.

42

Χρουσῆς Ντερεμον, Κόνσολος Φράντζας

Εξόφληση χρέους

1736, 6 Νοεμβρίου

1736 Νοεμβρίου 6, S.N., Ναξία.

(Αραβική γραφή καὶ σφραγίδα δύο σειρές)

Σήμερον ἐμφανίστηκεν εἰς τὴν Καντζελλαρία μας | [ὁ σιδ]ρ Μαρ-
τίνος Μπαρπαρίνης μὲ τὸν παπα-Ἰωάννη Φραγκουλὰ | [κη τ]ὸν μπάρπα

του λέγοντας ὁ σιὸρ Μαρτῖνος πὼς εὕρισ | [κόμε]νος εἰς τὴν Μπόλη
 ἐτύχαινε ὁ Βασίλης Φραγκουλάκης | [...ᾶ]ρρώστησε^{νε} τὸ ὁποῖο ὁ σιὸρ
 Μαρτῖνος τὸν ἐπήρνε εἰς το σ | [πίτι] του καὶ τὸν εἶχενε ἐφτὰ μῆνες
 καὶ τὸν ἐλάτρευ[εν] | [...] τὸν καιρὸ τῆς σάρρώστιας του μετέπειτα
 ἐπάρ[καρε] | [...] εἰς τὸ καῖκι τοῦ Βασίλη καὶ ἤρθανε ἐδῶ εἰς τὴν [...] |
 [...] καὶ ὁμολογᾷ ὁ σιὸρ Μαρτῖνος ὅτι κανεῖς δὲν [ερ...] | [...] οὐδὲ
 πολὺ οὐδὲ λίγο διὰ λόγου του μήδε κανένα σερ | βίτζιο ξέρει ἀπὸ κανέ-
 να. Τῶρι τὴν σήμερον ὁ παπα-κὺρ Ἰω(άννης) Φραγκουλάκης μὲ καλὴν
 του θέληση ἐσατισ | φάρισενε τὸν σιὸρ Μαρτῖνο καὶ τὴν ν' ἀρχόντισσά
 του | καὶ τὴν προγονή του εἰς τὴν δούλειψη ποὺ ἐκάμασι | [τοῦ] γιοῦ του
 τοῦ Βασίλη καὶ δὲ μπρεντεντέρου πιὸ τίποτις ᾶ | [πὸ τοῦ] λόγου τος διὰ
 τοὺς κόπους ὅπου ἐπήρνε διὰ τὸν καιρὸ | [τῆς] ἀρρώστιας τοῦ <υ>ιοῦ
 του τοῦ Βασίλη καὶ εἶναι κοντέντοι καὶ

Φ. 1 β

ἀνεπαμένοι καὶ σατισφάδοι καὶ δὲ πρετεντέρου | τίποτις ἀπὸ τοῦ λόγου
 τος εἰς τούτῃ τὴν νυπόδεση, [ὕπὸ] | μαρτυρία τῶν κάτωθεν ὑπογράφου
 ἰδιοχ[εῖρος]. |

—π(απα)-ιοανίς φραγγουλακίς στεργο τανοδε.

—io martin barbarin afermo.

Εγὼ χρουσις ντερεμον Κονσολος | Φραντζας Εγραψα το παρον κ(αι)
 | μαρτίρο.

B – ΠΡΑΞΕΙΣ 43-97 (ΕΤΩΝ 1741-1757)

**Παντελέος Σουμμαρίπας,
νοτάριος και καντζελλάριος κοινός**

43

Προικοσύμφωνο

1741, [...] Φεβρουαρίου

1

[Ἐν τὴν] Ἀξία, ἔτος Κυρίου 1741, Φεβρουαρίου [...]. Ν.

Κόπια

Ὀνόματι παντοδύναμου Θεοῦ τῆς ἐνδοξασμένης Θεοτόκου καὶ ὅλων τῶν οὐρανικῶν ταγμάτων | εἰς τῶν ὁποίων τὸ σέβας καὶ τιμὴ ἐνεργᾶται κάθεν ἔργον ἀγαθὸν καὶ διαμέσου τῆς | παντοδυναμίας του ξετελεῦγεται καὶ τὸ τίμιον μυστήριον τῆς πανδρείας. Ὅθεν | σήμερον καὶ καλορίζικην ὥρα πράξουσιν στὲς ταπεινὲς πράξεις ἐμὲν τοῦ γράφο(τος) | φανεροῦ νοταρίου τὸ παρὸν πουργοσύμφωνο τὰ ἐδῶ συμφωνησμένα μέρη | ὁ εὐγιενῆς ἀφ(έντης) Τζώρτζης Σουμμαρίπας ποτὲ Γιορμανοῦ μὲ τὴν ἀρχ(όντισσά) του | ὁμόγνωμοι ζητοῦσιν διὰ ἄνδρα τῆς ἀρχοντοπούλας τος ὀνόματι Κατερίνη τῆς πρώτης | τὸν ἀρχοντόπουλο τοῦ εὐγιενέστατου ἄρχου ἀφ(έντη) Φραντζέσκου Σουμμαρίπα ποτὲ | Χρουσῆ ὀνομαζόμενος ἀφ(έντης) Χρουσῆς πρωτογιέννητός του ὡς διὰ ἄνδραν τῆς νόμιμο | καὶ εὐλογητικόν, καθ(ὼς) ὀρίζει ἡ Ἀγία καὶ Καθολικὴ ἐκκλησία τῆς Ρώμης καὶ ἀρχῆς | περὶ οἱ ἄνωθεν ἀφ(έντες) γονοὶ τῶν δύο παιδιῶν, τῶν δίνου τὴν εὐχὴν τῶν γονέων τος | ὕστερα ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐδικὴν τος ἡ ὁποία εἶναι τὸ πλέον πολυτίμητον δῶρ(ος) | τῆς πουργκός τος. Ἐπειτα ἀρχῆς ἀφ(έντης) Τζώρτζης Σουμμαρίπας καὶ ἡ ἀρχ(όντισσα) | του | τῆς ἄνωθεν | του | ἀρχοντοπούλας τὰ σπίτια τοῦ Κάστρου γονικάν τος πλησίον ἀφ(έντη) Φραντζέσκου Σουμμαρίπα | ποτὲ Φιλίππου, ἀνώγεια κατώγεια μὲ ἀγιέραν τος καὶ δικαιώματάν τος, μὲ τοῦτο νὰ | κατοικοῦν

ἔως φόρου ζωῆς τοσ οἱ γονέοιν τοσ καὶ μὲ τὴν ἀποβίωσίν τοσ ἐλεύθερα |
 ἐδικάν τοσ. Ἐπειτα μίαν καριόλαν τοῦ τόρνου, κασέλες ἔξι εἶναι οἱ τέσ-
 σερις | μεγάλες καὶ οἱ δύο δεύτερες, σκάνιο μὲ δύο σύρματα, εἰκόνες
 τῆς | Ἀγίας Θεοτόκου δύο, εἶναι ἡ μία ἀσημωμένη, κατρέφτες δύο,
 εἶναι ὁ ἕνας | χρυσ(ός) ὁ ἄλλος μὲ μαῦρες κουρνίζες, ἄλλα τέσσερα
 εἰκονίσματα, βατζέλια | σπρόντζινα δύο καὶ ἕνα καντηλιερόλυχο καὶ
 κάθε ἄλλη μασαρία ποὺ νὰ | χρειάζεται, ἕνα φανάρι τρανό, μίαν τόρτζα,
 | τιλάρια μὲ μαλλὶ τρανὰ | δύο, πεύκι ἕνα, ταβλομάντηλα τραπεζιοῦ
 πέντε | καὶ πετζέτες δουζίνες | πέντε!

Φ. 1 β

2

πέντε κουταλοπίρουνα ἀσημένια ντουζ [ίνια] μία, σεντόνια | δέκα, εἶναι
 τὰ τρία μεταξωτὰ καὶ τὰ ἑπτὰ ἀσπροκέντητα, μα[ξελαρο] | ντύματα
 ζευγάρια ἔξι εἶναι τὸ ἕνα ζευγάρι μεταξωτὸ τὸ [ἕνα] | καμούχι ἐνῶ τὰ
 ἄλλα τέσσερα ἀσπροκέντητα, παπλώματα πέντε | τὸ ἕνα τζαντούνι κόκ-
 κινο καὶ τὸ δεύτερο ἱνκαρνάδο μὲ μα[λλὶ] | μέσα, τὰ ἄλλα τρία πολίτι-
 κα, πουκάμισα τῆς φορεσιᾶς | δώδεκα, εἶναι τὸ ἕνα χρυσὸ, τὸ δεύτερο
 μεταξωτό, τρία σκι[...], | ἕνα τουλουπάνενο, δύο κοφτένα τὰ λοιπὰ μερ-
 λένα ὅλα [δ..], | σκούφια χρυσῇ μία, χρυσομπόλα μία, τραβέρσα χρυσῇ
 [μία], | ποδιὰ χρυσῇ μία, μποῦστο κολοβὸ χρυσὸ ἕνα, πάνες ἑπτὰ, |
 πέντε χρυσὲς οἱ ἀποδέλοιπες ράζα, μπουστομπράτζολα [...] | εἶναι ὁ
 πρῶτος μαργαριταρένιος ὁ δεύτερος κόκκινος βελουδένιος | σύρματα
 κεντημένος, ὁ τρίτος μπριλάτος, ὁ τέταρτος γαλονᾶδος, καὶ ἔξι | τα-
 λιάδα καὶ δύο μπροκάδους, ὅλοι ζευγάρια δώδεκα, στομαχικὲς | τρεῖς,
 γόβες κεντητὲς ζευγάρια τρία, ἕνα ζευγάρι κάλτζες | βελουῶδες χρυσὲς
 ἄλλη ζευγάρι τζαντουνένες χρυσὲς καὶ ἄλλα [τρία ζευγ] | ἄρια τζόχινες
 χρυσὲς, τῆς κιεφαλῆς βελόνες ἀσημένες | δύο μαγιέτες ἀσημένες δέκα,
 ἕνα χαρχάλι μαργαριταρένιο | ἕνα λαιμό, μποτίνια μάλαμα εἶναι ἔντεκα,
 κολαῖνες μαργαρι [ταρένιες]

Φ. 2

3

τρεῖς, εἶναι ἡ μία μὲ ἐννιὰ φανάρια μὲ μαλαματένια καὶ μποτόνια, ἡ |
 δεύτερη φαναριῶ ὀχτῶ, ἡ τρίτη μὲ φανάρια ἑπτὰ καὶ μὲ ἀργυροδιάχρυσα
 | σημαδοῦρια, καδενέτα μαλαματένια κάματος βενέτικος μὲ φιτζιέτα |
 εἰκοσιεπτὰ εἶναι γονικὴν τῆς ἔχει καὶ ἕνα σταυρὸ μαλαματένιο μὲ φιόνγ-
 γκο | μαλαματένιο, ἔτερη καδενέτα μαλαματένια ζμπάρα μὲ φιτζιέτα |
 δεκαννιά, σκολαρίκια πολίτικα ζευγάρια ἕνα εἶναι μὲ | πέτρες κόκκινες,
 δαχτυλίδια μαλαματένια πέντε εἶναι τὸ ἕνα [[ζευγάρι]] | ζαφεῖρι, τὰ
 λοιπὰ εἶναι μὲ διάφορες πέτρες, | Κρασσοβούτζια τρία, Ἀγιελάδες μισιά-
 ρικες τρεῖς, | Βάζουσιν τῆς τὸ ἀμπέλι ὀνομαζόμενο τοῦ Ἀγίου Πέτρου μὲ
 ὅλες του τὲς | περιοχὲς καὶ παλαιὰ ποσσέσσα ὡς τὸ ἐποσσεδέρασιν ἀπὲ
 τοὺς γονέους τοσ. | Ἀκομὴ τ(ὴν) φυτεῖα ἐκεῖ, ἡ ὁποία εἶναι σιμὰ στὴν
 ἐκκλησία μὲ δικαιώματάν τω. | Ἀκομὴ τὰ περιγάρδια εἶναι ἐκεῖ σιμὰ

στήν ὁμοία ἐκκλησία | μὲ δικαιωμάτα τος. Τ(ήν) καυκάρα ἡ ὁποία εἶναι
 σιμὰ στὸ τρανὸ ἀμπέλι μὲ δικαιωμάτων της. | Ἀκομὴ ἕτερη καυκάρα ἡ
 ὁποία εἶναι εἰς τὴν φυτεία μὲ | δικαιωμάτων της καὶ παλαιὰ ποσσέσσα.
 | Τὸ λιβάδι τοποθεμένο στὴν ἔμπαση κατάγιεται τῆς Παλιούδαινας | μὲ
 ὅλαν του τὰ δικαιώματα. | Τὸ περιβόλι λέγω λιούρι τοποθεμένο στὲς
 Μέλανες λεγόμενο τῆς | Μαρμαρωτῆς πλησίον ποτὲ Μάρκου Μαροῦς
 μὲ τὸ νερόν του καὶ κάθε του ποσσέσσοι

Φ. 26

[4]

τὸ νερόμυλο ἐκεῖ στὲς Μέλανες σιμὰ τοῦ ἄνωθεν λιούριου μ[ας]. | Ἀκομὴ
 ἕτερο περιβόλι ἐκεῖ εἶναι ὁμπρὸς στὸν ὁμοιον μύλο μ[ας] | ὀνομαζόμενο
 τῆς Κιουρᾶς μὲ ὅλαν του τὰ δικαιώματα. | Ἀκομὴ τὸ λιούρι τοποθεμένο
 στὸν Καλόξυλο μὲ τὸ νερόν του καὶ μὲ | σπίτια πού εὐρίσκονται μέ-
 σα στὸ ὁμοιο πρᾶμα, ὀνομάζεται [...]. | Τ(ήν) φυτεία πού εἶναι ἐκεῖ μὲ
 ἐλιές πλησίον ἐντιμότατου παπα- Κιτριλ [άκη]. | Ἀκομὴ τὲς ἐντριτιές τὸ
 τετάρτι στὸν Ἅγιον Γαλάντε πού εἶχεν μὲ | Ματαῖο Χωματιανό. Τοῦτα
 ὅλα τὰ ὑποστατικά πού στὸ παρὸν [...] | ὀρίζουσιν οἱ ἄνωθεν γονεοὶ
 ἀφ(έντης) Τζώρτζης καὶ ἡ ἀρχ(όντισσά) του νὰ τὰ καρπ[οτρῶσι] | μαζὶ
 ὅλα γῆς καὶ δένδρη ἕως φόρου ζωῆς τος μὲ τὴν ἀρχοντοπούλαν, | μετὰ
 τὴν ἀποβίωσίν τος ἐλεύθερα ἐδικάν της ἐξηγοῦσιν καὶ [...] | καὶ κρατῆζουσιν
 στὴν ἐξουσίαν τος τὸν κουντουβερνάρη τοῦ λιβαδίου στ[ήν] | Ἐμπαση
 ἕως ποτὲ ζοῦσιν καὶ τὸ νερόμυλο νὰ καρποτρῶσι μα[ζὶ μὲ] | ἐπίλοιποι
 κουντουβερνάρηοι νὰ τοὺς ὀρίζου ἡ ἀρχοντοπούλαν τος ὀνόματ[ι Κατε-
 ρίνη].

| Ἀπὸ τὰ ἐδῶ ἄλλο μέρος ὁ εὐγιενῆς ἀφ(έντης) Φραντζέσκος | Σουμ-
 μαρίπας ποτὲ Χρουσῆ διὰ πουργκὶ τάξει, |

Φ. 3

5

Ἀπὸ τὸ δὲ ἄλλο μέρος ὁ εὐγιενῆς ἀφ(έντης) Φραντζέσκος Σουμμαρίπας
 | ποτὲ Χρουσῆ διὰ πουργκὶ τάξει μὲ τὴν εὐχὴν του καὶ τῆς μακαρίτισσας |
 τῆς μητέρας του, τοῦ ἀρχοντόπουλουν του ἀφ(έντη) Χρουσῆ ὅλα τὰ κά-
 τωθεν | καὶ ἀρχῆς: Τὰ σπίτια τοῦ Κάστρου ἀνώγεια κατώγεια μὲ αὐλὲς
 ἀπόξω | καὶ ἀπὸ μέσα καὶ μὲ ποσσέσσαν τος, ξέχως, τὸ μικρὸ καμαράκι
 πού | σφαλᾷ ἀπόξω, νὰ κατοικῇ, ἡ ἀρχόντισσα, ἡ καλογριά ἡ ἀδελφὴ
 του | ἕως φόρου ζωῆς της καὶ μὲ τὴν ἀποβίωσίν της ἐδικόν του, μαζὶ μὲ
 τὸ κα | τῶγι πού εἶναι ἀπὸ κάτω καὶ πούρι καὶ ἔμπει στὸ μοναστήρι πάλι
 | ἐδικόν του νὰ εἶναι τοῦ ἀφ(έντη) Χρουσῆ, ὀρίζοντας ὁ ἀφ(έντης) ὁ
 πατέρας του | νὰ κατοικῇ εἰς τὰ ἄνωθεν σπίτια ἕως φόρου ζωῆς του καὶ
 μὲ τὴν | ἀποβίωσίν του μοναχικάν του μὲ τὴν εὐχὴν του. Ἐτὶ καὶ τ(ήν)
 μομπ | ἴλια καὶ μασαρία πού ἐδῶ θέλει τοῦ τάξει. | Τραπεζί μεγάλο τεσ-
 σάρω καντουνῶ καρένιο ἕνα, ἀκομὴ ἄλλα | δύο στρόγγυλα, ὅλα τρία,
 κριδέντζα καρένι μία, καὶ ἕνα | μπάγκο κυπαρισσένιο, σκάμπελα δώδε-
 κα, καρέγλες βενετικὲς | Πτέσσερις|| εἶναι οἱ δύο ταλιάδες ἐντυμένες μὲ

καμουχᾶ καὶ μὲ τὲς φ[...], ἡ ἄλλες δυὸ ντὲ βούλγαρη κάρενες, ἄλλη καρέγλα μεγάλη τοῦ ριπόζου, ἡ κἀνδρα μὲ τὰ φφόρε τέσσερα, ἀκομὴ ἄλλα δώδεκα διάφορα, ἀκομὴ ἡ ἄλλα ἡ.

Φ. 36

6

Ἀκομὴ ἄλλα δύο κἀνδρα μὲ τὲς χρυσὲς κουρνίζες τρανὰ, εἶναι τὸ ἓνα ἡ τοῦ Ρήγα τῆς Φράντζας καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Ρήγα τῆς Σπάνιας, σεπέτι ἓνα ἡ ποὺ βάνει τὰ ροῦχαν του καὶ μίαν κασελέτα κυπαρισσένη καὶ μία κανα ἡ βέτα καρένη, ἓνα σκρίνιο καρένιο μὲ δώδεκα σύρματα, ἡ λύχνο σπρόντινο τῆς τάβλας μὲ τ(ὴν) βέργα. ἡ

Ἀρχῆς τὰ ὑποστατικά: Τὸ ἀμπέλι τοῦ Σκορδιᾶ μὲ δικαιώματάν του ἡ ἐδικόν του, μὲ τοῦτο ὁρίζει νὰ τὸ καρποτρῶσι μαζὶ ἕως φόρου ζωῆς του καὶ με ἡ τὰ τὸν θάνατόν του ἐλεύθερα ἐδικόν του, ἀκομὴ τοῦ δίνει τὸ χωράφι ἡ ἐκεῖ στὸ Σκορδιᾶ, μὲ τὸ σπίτι πό'χει μέσα, καὶ αὐτὸ ὁρίζει νὰ τὸ ἡ καρποτρῶσι μαζὶ, καὶ μὲ τὴν ἀποβίωσίν του ἐλεύθερο ἐδικόν του, [ἐξηγώντας] ἡ ὁ ἀρχοντόπουλός του ἀφ'έντης) Χρουσῆς νὰ ὁρίξη τοὺς κουντουβερνάρους τῶν ἄνωθεν ἡ πραγμάτων, ἀκομὴ ὁρίζει καὶ τοῦ δίνει ἐκεῖ τὸ τρανὸ λιβά[δι στὸ] ἡ Σκορδιᾶ, μὲ δικαιώματάν του πλησίον Μητροπολιανοῦ καὶ Ἀλούτζ [αινας] ἡ νὰ τὸ καρποτρῶσιν μαζὶ, καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν του, ἐλεύθερα ἡ ἐδικάν του, ἐξηγώντας τοῦ ἄνωθεν χωραφίου τοὺς κουντουβερνάρους [νὰ] ἡ εἶναι καὶ νὰ γροικῶνται στὴν ἐξουσίαν τοῦ γονέου ὥστε ζῇ. Τοῦ δίνει ἡ

Φ. 4

[7]

ἡ τοῦ δίνει ἡ καὶ τὴ νεροπότιση καὶ παλαιὰ ποσσέσσα π(οὺ) ἕως τὴν σήμερο ὥριζεν ἐκεῖ, ἡ ἀκομὴ ὁρίζει καὶ τοῦ δίνει στὸ Σαναγγρὶ τὸν Πύργο, ἡ ἀνώγεια κατώγεια ἡ μὲ αὐλὲς καὶ παλαιὰ ποσσέσσα καὶ δικαιώματάν του μὲ μασαρία μέσα ἡ ποὺ θέλει ξεκαθαρίσομεν, λέγω τιλάρια δύο, μαξελαρομάνες ἡ ἕξι εἶναι οἱ δύο μεγάλες καὶ οἱ ἄλλες μικρὲς, ὅλες ἕξι, ἡ παπλώματα πολιτικά δύο, σεπέτι κρητικὸ κυπαρισσένιο ἓνα ἡ καὶ κασέλες μεγάλες τέσσερις καὶ μικρὲς δύο ὅλες ἕξι, ἓνα ἡ σκάνιο καρένιο μὲ σύρματα τρία, ἕτερο σκάνιο καρένιο ἡ ταγιάδο καὶ μίαν ροδέλα ἐκεῖ, κἀνδρα δώδεκα, σκάμπελα ἡ καρένια ταγιάδα ἑφτά, λύχνους σπρόντινους βενετικούς τεσσαρόφυλους ἡ δύο, καὶ μεντζάνες ἐκεῖ τρεῖς, καὶ μὲ πιθάρια φόρνιδ(ος), καὶ μὲ κάθε ἡ ἄλλη μασαρία ποὺ θέλει εὔρεθῇ μέσα μὲ τὴν ἀποβίωσίν του, ἡ ἐξηγώντας νὰ κάθεται ὁ ἀφ'έντης) ὁ πατέρας του ἕως φόρου ζωῆς του καὶ μὲ τὴν ἡ ἀποβίωσίν του ἐδικός του, ἡ γου τοῦ ἀρχοντόπουλόν του τοῦ ἀφ'έντη) τοῦ Χρουσῆ. ἡ Ἀκομὴ τὰ ἀποκατωθιὸ σπίτια ποὺ εἶναι σιμὰ στὸν Πύργο μὲ μαγ ἡ ιερειόν τος καὶ φουρναριό, ἀπὸ τὴν σήμερο ἐδικάν του, ἀκομὴ τ(ὴν) γιρουσιδίτσιο ἡ τῆς Κυρία μας Χρυσοχειρίας καὶ παλαιὰ ποσσέσσα, ὡς ἐκυριεύονταν ἡ ὡς τὴν σήμερον, τὸ περιβόλι ἐκεῖ στὸν Πύργο μὲ διάφορα δένδρη ἡ καὶ μὲ νεράν του ἡ

Φ. 46

8

Καὶ μὲ νεράν του τὴν φυτεῖα πού ἐφύτευεν ἐκεῖ σιμὰ στὸν Πύργο, | ἔτε-
ρη φυτεῖα τοῦ Κουντούρη εἶναι ἀγοράν του, τὸ χωράφι ὀνομαζόμενον |
Ἀνευλαβῆ, τὸ χωράφι τοῦ Γιεροντάμπελου πό 'χει τὸν ληνὸ μέσα, ἀκομὴ
| τὰ δύο λακκώματα ἀπὸ πίσω τὸ Περιβόλι, ἀκομὴ τὰ | χωράφια τὰ με-
γάλα τῆς Πορτέλας, τὸ ποτιστικὸ Σιδερίτη, τὸ χωρά | φι ἐκεῖ σιμὰ πού
ἐξαμπέλισεν, ἕτερο χωράφι στὸν Ἀτζαχᾶ, τὸ | ἀμπέλι Τζενεβρίνας καὶ
συκογύρι ἐκεῖ μὲ τὰ ξωχώραφάν του, τὰ | χωράφια στὸν ἀνεμόμυλο μὲ
ἐκεῖνα πού ἐγόρασεν, ἀκομὴ τὸ ρ[αχί] | δι ἐκεῖ στὸ Ἀπάνω Σαγγρί, τὸ
χωράφι τῆς Τζαννίνας, τὴν καυ [κἀρα] | πού εἶναι στοῦ Μαρη μερεμένη
καὶ ἄγρια, τῆς Ἀρφανῆς τὸ χωράφι, | ἀκομὴ τὸ χωράφι ὀνομαζόμενο
Ἀφεντικὸ μὲ τὸ νεροποτίσιν του καὶ μὲ | τὲς ἀγορὲς πό 'χει μέσα στὸ
Ἀφεντικὸ, ἐξηγώντας ὄντας τὸ παιδί ἤθελεν | τὸν διασεῖσει εἰς τὸ αὐτὸ
τὸ πρᾶμα τὸν ἀφ(έντην) τὸν πατέραν του, νὰ μὴν | μετέχη ἀπὸ τὲς
ἀγορὲς πό χει μέσα καὶ νὰ τὸ τρῶσι μαζὶ ἕως φόρου ζωῆς του | καὶ νὰ
ἔχη τὸν ἕνα κουντουβερνάρη στὴν ἐξουσίαν του ὁ ἀρχοντόπουλός του, |
ὀρίζοντας παρόμοιο καὶ λέγει πὼς ὅ,τι πράγματα τοῦ πουργοδοτίζει στὸ
Σαγγρί | νὰ τρῶη ἀπὸ ὅλα τὰ γιεροντομοίριαν του ἕως τὴν ζωὴν του,
ἔπειτα μετὰ τὸν | θάνατόν του!

Φ. 5

9

Ἔπειτα μετὰ τὸν θάνατόν του ὅλα ἐδικάν του καὶ νὰ βάνουσιν καὶ τοὺς
κουντουβερν | ἄρους ὅλους μαζὶ. Πλέον τοῦ τάξει καὶ ὁ αἰνδέσιμος
ἀφ(έντης) πρὸ Νικολέττος Σουμμαρίπας Καντόρες ὁ μπάρμπας του
τοῦ ὁμοίου του ἀνηψιοῦ ἀφ(έντη) Χρουσῆ Σουμμαρίπα | τὸ λιβάδι το-
ποθέμενο στὸν Σκορδιᾶ ὀνομαζόμενο Κουντουρίδια τὸ ὁ | ποῖο εἶναι
ἀγοράν του ἀπὸ τὸν ἀφ(έντη) Χρουσῆ Σουμμαρίπα ποτὲ Μάρκου μὲ
| δικαιώματάν του μὲ τὴν εὐχὴν του ἐδικόν του, λέγοντας πὼς τό 'χει
ἀγοραζόμενο ρεάλια | ἑκατὸ σαράντα, καὶ ἀκομὴ ὀρίζει καὶ τοῦ δίνει μὲ
τὴν εὐχὴν του ριάλια μετρητὰ | σαράντα μετὰ τούτῃ τῇ κονδετζίονε, ἂν
δὲν κάμῃ παιδιὰ νόμιμα καὶ | εὐλογητικὰ τῆς σαρκὸς του νὰ στρέφονται
μὲ τὴν ἀποβίωσίν του στὸ πρόσωπο | τοῦ ἀφ(έντη) Τζαμπατάκη τοῦ
ἀδελφοῦν του καὶ τὸ ἄνωθεν λιβάδι ἀπὸ τὴν σήμερον | νὰ τό 'χη καὶ νὰ
τὸ καρποτρώῃ. Ἀκομὴ τάξει του ὁ ἀφ(έντης) ὁ πατέρας του | βουτζιὰ
τέσσερα καὶ μία μεντζάνα, ἀκομὴ τοῦ δίνει καὶ τὸν λογαριασμὸ | τὰ πρό-
βατα πού ἔχει στοῦ Σταμάτη τοῦ Καντύλη, καὶ ἀγιελάδες τέσσερις μισι-
άρ | ικες καὶ γαῖδοῦρες μισιάρικες τέσσερις καὶ φοράδα μία μισιάρικη. |
Ἀκομὴ τοῦ τάξει μὲ τὴν εὐχὴν του τὸν τόπο τοῦ Ἀπλικίου ὀνομαζόμενος
τοῦ | Μαρκαντώνιου, ὀνομάζεται τοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου μὲ ἐντριτίες
πάσκολα ἡ καὶ νεροποτίσιαll.

Φ. 56

10

Πάσκολα καὶ νεροποτίσια καὶ δικαιώματάν του, ἂν ὁ Κύριος θελήσῃ
καὶ ἔλθουν | κατὰ τὸν συμβαζμὸ πού ἔκαμεν μὲ τὴν μακαρίτη τὴν

ἀρχόντισσάν του ὡς | φαίνεται στὲς πρᾶξεις ποτὲ Στεφάνου Τουμπίνου
 μὰ νὰ τρώῃ τὸ γιεροντομοίρι | ἔως φόρου ζωῆς του καὶ μὲ τὴν ἀποβίωσίν
 του ἐδικός του, καὶ νὰ θάβου καὶ τοὺς δεργάτες μαζί. | Ὅριζι καὶ τοῦ
 δίνει καὶ χρέος νὰ τοῦ κάμνῃ ὡς ποτε ζῇ δύο λειτουργίες τὸν | κάθε μῆνα
 διὰ ψυχικὴν του σωτηρία καὶ τῆς μακαρίτισσας τῆς μητέρας του | κάμνει
 του καὶ τὴν χρησιμωτάτην κονδετζίονε τοῦ ἀρχοντόπουλoύ του, ἡγου
 ἀνισὼς | οἰκονομήσῃ καὶ κάμῃ παιδιὰ νόμιμα καὶ εὐλογητικὰ ἐκ τῆς σαρκός
 του, | ὅσα στὸ παρὸν τοῦ πουργοδοτίζει νὰ εἶναι καὶ νὰ γροικῶνται
 στὴν ἐξουσίαν του | νὰ τὰ κάμνῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται, εἰ δὲ καὶ ἤθελεν
 ἀποβιώσει [δίχως] | παιδιὰ νόμιμα καὶ εὐλογητικὰ, ὅπου ὁ Κύριος) νὰ
 μὴν τὸ δώσῃ, [εἰ δὲ] | κάμῃ παιδιὰ καὶ ἐκεῖνα ἤθελεν ἀποθάνου δίχως)
 νὰ ἀφήσῃ παιδιὰ νόμιμα | καὶ εὐλογητικὰ, νὰ μὴν μετέχῃ ἄλλο στὴν
 ἐξουσίαν του, εἰ μὴ μόνο ἑκατὸ | ριάλια νὰ τὰ κάμνῃ διὰ τὴν ψυχὴν του
 καὶ βγάζοντας ὡς διορίζει ἑκατὸ ριάλια ποσότητος) τὸ ἐπίλοιπο μούλκι,
 σπίτια καὶ πύργο, τόπο, ἀμπέλια, χωράφια, | περιβόλι νὰ στρέφονται
 στὸν <υ>ίόν του τὸν Τζαμπατῆ καὶ στὰ παιδιὰν του ἡτὰ ἀσερνικάλλ

Φ. 6

11

Τὰ ἀσερνικά, ξεκαθαρίζοντας ἀκομὴ περὶ τὸ πλεόν ὅτι ἂν ὁ ἀρχοντόπου
 | λός του ὁ ἄνωθεν ἀφ(έντης) Χρουσῆς εἶχεν ἀποθάνει ποὺ ὁ Κύριος
 νὰ μὴν τὸ ὀρίσῃ | δίχως νόμιμα ἀρχοντόπουλα καὶ εὐλογητικὰ, ἡ νύμφη
 νὰ μὴν μετέχῃ ἄλλο | τίπετις ἀπὸ ὅλο τὸ πουργὶ τοῦ ἀρχοῦν της, εἰ μὴ
 μόνο ριάλια πενήντα | διὰ κοντραδότε καὶ τοῦτο τόσον γροικᾶται διὰ τὴν
 νύμφη ὅσον καὶ διὰ τὸν γαμ | πρὸ ὡς ἐσυμφωνήσανσι μὲ μία βουλή καὶ
 γνώμη τὰ μέρη καὶ νὰ μὴν μετέ | χουν ἄλλο τίπετις καὶ τοῦτο γροικᾶται
 μὲ ἐξ[ήγησιν] καὶ λέγει ὁ ἀφ(έντης) Φραντζέσκος | Σουμμαρίπας πὼς
 ἐπειδὴ καὶ δίνει τοῦ ἀρχοντόπουλoύ του διακόσια ριάλια | χρέος νὰ
 ἔχῃ ἐξουσίαν νὰ πιάνῃ ἀπὸ ὅποιο πρᾶμα θέλει διὰ νὰ βγάνῃ | τὸ αὐτὸ
 χρέος. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ ἀρχόντισσα Μαρία ὀρίζει καὶ κάμνει χρ |
 ησιμωτάτην κονδετζίονε τῆς ἀρχοντοπούλας τῆς τῆς Κατερίνας νὰ τῆς
 κάμῃ | δύο λειτουργίες τὸν κάθε μῆνα σὰν ἀποθάνῃ διὰ τὴν ψυχὴν (τος)
 καὶ ἂν [δὲν] | ἤθελεν τις κάμνει νὰ δίνῃ στὸν μπάνκο τῆς Κιουρᾶς μας
 της | Μητρόπολ(ης) | τῆς Λατίνας ριάλια τριάντα καὶ τοῦτο γροικᾶται
 μὲ τὴν ἀποβίωση τῆς | μητέρας της διὰ τὲς ἄνωθεν λειτουργίες καὶ ἂν
 ὁ Κύριος) ποὺ νὰ νὰ μὴν τὸ ὀρίσῃ| καὶ δὲν ἤθελεν κάμει παιδιὰ νόμιμα
 καὶ εὐλογητικὰ ἐκ τῆς σαρκός της νὰ | μὴν ἐμπορῇ νὰ πουλήσῃ μήτε νὰ
 χαρίσῃ ἀπὲ τὰ ὅ,τι τῆς ἔρχονται στὸ παρὸ |

Φ. 6β

12

Στὸ παρὸ πουργοδοτιζμέν(α) παρὰ μόνο ἑκατὸ ριάλια ποσότη διὰ τ(ὴν)
 ἔχειν της | πελίσσοτερο. Ὅριζι καὶ ἐξηγᾶται ἀκομὴ ἡ ἀρχ(όντισσα) Μα-
 ρία ὅτι ἐὰν ἡ ἀρχ(οντοπούλαν) της | Κατερίνα δὲν εἶχεν νόμιμα παιδιὰ,
 τὸ περιβόλι τῶν Μελάνων ὁμοίως | ἐκεῖ νὰ πηγιαίνῃ στὸν ἀρχ(οντόπουλό)

της τὸν ἀφ(έντη) Γιορμανάκη τὰ δὲ ἐπίλοι | πα πουρκία στὰ ἐπιλοιπάν
της ἀρχοντόπουλα. Πλέον τελειών [οντας τὸ] | πουρκοσύμφωνο μὲ κά-
θε τιμὴ καὶ πρέπος καὶ μὲ τὲς εὐχὲς ὡς ἄνω(θεν) | καὶ δυναμωμένο μὲ
τὴν στερέωση τῆς τιμίας τ(ος) ὑπογραφῆς καὶ τῶν ἐδῶ ἀξιοπίστων | καὶ
εὐγιεν(εστά)των | ἀρχόντω μαρτυρία εἰς ἀσφάλειαν. Οἱ ἐντριτιὲς τοῦ
Ἀγίου Γαλάντε | Θεοῦ θέλοτ(ος) νὰ τὲς καρποτρῶσι μαζί.

–Νικολέττος Σουμμαρίπας Καντόρες βεβαιώνω τ' ἄνωθεν.

–Φραντζέσκος Σουμμαρίπας βεβαιώνω τὸ παρὸ ὡς ἄνωθεν.

–Τζώρτζης Σουμμαρίπας βεβαιῶ τὸ παρὸν διὰ λόγου μου καὶ διὰ τὴν
Ἀρ[χόντισσά μου].

–Lastic de Vigouroux Testimonio.

–Μπερνάρδος Μπαρότζης μαρτυρῶ τὸ παρό.

–Τζώρτζης Σουμμαρίπας μαρτυρῶ τὸ παρόν.

–Σταυριανὸς Μιχαλίτζης μαρτυρῶ.

–Ἐλευθέρι(ος) Μιχαλίτζης μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

–Φίλιππος Γριμάλδης μάρτυς.

–Τζαμπατὴς Μπαρότζης μαρτυρῶ.

–Σταυριανὸς Λιβάχης μαρτυρῶ.

Παντελεὸς Σουμμαρήπας Νοταρι(ος) Κηνῶς Εἰγραφα.

44

Πώληση (λιθαδίου)

1741, 5 Ιουνίου

Δόξα Θεῷ

Ἐν τὴν Ἀξία, ἔτος Κυριοῦ, 1741, Ἰουνίου 5, στὸ Νέο

Προσωπικὴ καὶ θεληματικὴ ἐνεφανίστη εἰς τὴν παρρησία ἐμὲν τοῦ
ὑπογράφοντος | νοτάριου φανεροῦ καὶ στῶν κάτωθεν ἀξιοπίστων καὶ
παρακαλετῶν μαρτύρων ἡ ἀρχόντισσα | Ζμαράγδα χήρα ποτὲ Ἀντώνιου
Ἀγγονάκη καὶ θυγάτηρ ποτὲ Χρουσῆ Φρανγγόπουλου, | ἡ ὁποία λέγει
πὼς ἔχοντας ἓνα λιθάδι στὰ Πατρικὰ εἶναι πλησίον ἀφ(έντη) Γριμάρ
| δης καὶ Γιώργη Ἀθάξου ὡσὰν νοικοκυρὰ ποὺ φαίνεται καὶ τὸ ποσ-
σενδέρει κατὰ τὸ παρὸν | ἀγγαλὰ καὶ νὰ εἶναι τοῦ ἀσερنيκοῦν της
ἀρχοντόπουλου ὀνόματι Γιώργι(ος) Ἀγγονάκης | ὡς φαίνεται ποὺ
τοῦ τὸ ἀφήνει στὴν διαθήκην του ὁ ποτὲ μπάρμπας του Νικόλα(ος)
Ἀγγονάκ(ης) | καὶ ἡ ἄνωθεν ἀρχόντισσα Ζμαράγδα τὸ πουλεῖ εἰς τὸν
καλλίτερο μὸδο ποὺ νὰ ἐμπορῇ | διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς κληρονό-
μους ποὺ ἐσύνχισα τὸν ἀρχοντόπουλόν της καὶ νὰ τοὺς ριφάρῃ | μὲ τὸν
ἀριθμὸν τοῦ λόμοιού χωραφιοῦ κατὰ τὸ σούλφι ποὺ ἔπραξαν στὲς πρά-
ξεις ἀφ(έντη) | Σταυριανοῦ Μιχαλίτζη, τὸ πουλεῖ τὸ λοιπὸ σήμερο τοῦ

ἐκλαμπρότατου ἀφ(έντη) | Ἀννὲτ Ἰωάν Μπατίστα Μπαρόν ντέ Λαστικ
ντέ Βιγκουροῦ διὰ ριάλια νέτα | διακόσια δίκως τὸ πέπτο, ποὺ ἔβγαλαν
κατὰ τὸ βασιλικὸ τεχίρι, λέγω ρ(εάλια) 200, ὡς καθὼς τόσον ἐποκόφτη
ἀπὸ Νικόλα Μαθιὸ καὶ Γιώργη Πολυκρέτη | κοινοὶ ἀποκοπτὲς βαλμέ-
νοι ἀπὸ τὰ μέρη συνιβαστικὰ ἤγου πουλήτρε καὶ ἀγοραστή, | τὰ ὅποια
ριάλια σωστὰ καὶ καλὰ στήν παρρησία μου καὶ τῶν ὑπογραφόντων
χειροδότης(ως) | ἐμέτρησεν ὁ ἀφ(έντης) ἀγοραστής ἄνωθεν μουσοῦ Μπαρό
εἰς τὰ ὅμοια χέρια τῆς ἄνωθε | πουλήτρε ἀρχόντισσας Ζμαράγδας ἢ
ὅποια κράζεται καὶ ὁμολογᾶται τέλεια καὶ σωστὰ | ξεπληρωμένη εἰς
τ(ήν) σωστὴν τιμὴ τοῦ ἄνωθεν χωραφίου ὡς ἓναν ἄσπρο διὰ τοῦτο ἀπὸ |
τ(ήν) ὥρα τούτη καὶ διὰ πάντα ἐγδύνεται ἀπὸ αὐτὸ τὸ λιβάδι καὶ δικαιο-
μάτων του καὶ τὸ | ἀφιερώνει στήν κυριότητα καὶ ἐλεύθερη ἐξουσία τοῦ
ἀγοραστή νὰ τὸ πράξη ὡς ὀρίζει | καὶ τοῦ ἀρέσει σὰν πρᾶμα ἐδικόν του
καὶ ἀγοράν του νόμιμη καὶ ξοφληστικὰ ξεπληρωμένη | παρατώντας του
τὸ εἰρηνικὸ ποσέσσο καὶ κυριότηταν του, ὑποσχόμενη ἢ ἀκαταζήτητη
| ἀρχόντισσα Ζμαράγδα μὲ τὰ ὑπάρχοντάς της παρόντα καὶ μέλλοντα
νὰ διαφεντεύγῃ | κληρονομικῶς τὸν ἄρχον ἀγοραστή καὶ κληρονόμους
του εἰς κάθεν ζημίαν καὶ πείραξη ποῦ | νὰ τύχῃ νόμιμη περὶ τῆς πα-
ρούσης ἀγορᾶς τόσον ὑπογράφοντάς το διὰ στερέωσιν | παντοτινὴ καὶ
ἀξιόπιστοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν

—σμεραγδα χηρα ποτέ αντονή ἀγγόνακη στεργο και θεβέονο τώ παρό
δια χειρος εμού μάρκου | φρανγγόπουλου||.

—τζορτζέτος μπαροτζίς μάρτιρον.

—φίλιππος Γρημάδης μάρτυς.

—τζαμπατίς κόρονελλός μάρτις.

—Ἐνρηκος Ντερεμο Ντεμοντενα μαρτιρο

Παντελεῶς Σουμεμαρήπας Νοταρῆς Κηνος Εἰγραφῆ ηπο παρακαλι-
ας το μερίδο.

45

Πληρεξούσιο

1741, II Σεπτεμβρίου

Ἐν τ(ήν) Ἀξία, ἔτος Κυρίου 1741, Σεπτεμβρίου II, S.N.

Ὁ εὐγενὴς ἀφ(έντης) Τζαμπατῆς Σουμεμαρίπας <υ>ῖδς ἀφ(έντη) Φρα-
ντζέσκου στήν φανερό μας | [ν]οταρία παρακαλεστικὰ ἀποκαταστήνει
διὰ ἐπιτροπικὸν του καὶ καθολικὸν του | [κ]ομμέσσο τὸν ἀφ(έντη) Δή-
μητριο Καραντζᾶ ντοτόρε τῆς γιαιτρικῆς, εὐρίσκεται | [κ]ατὰ τὸ παρὸν
στήν βασιλεύγουσα Πόλη, δίνοντας του πᾶν ἐξουσία νὰ πα | [ρ] ασταθῇ
ὡσάν τὸ ἴδιον του κορμὶ σὲ κάθε ὑψηλότατο κριτήριο καὶ διὰ φαν |

[έρ]ωση τῶν δικαιοματίων ποὺ ἔχει στὸ ἀμπέλι ποὺ τοῦ ὁ ποτὲ θεῖος τοῦ Ἀντώνι(ος) | [Σ]ουμμαρίπας ἀπὸ ζωῆς τοῦ ἔφησεν ὀνομαζόμενον τοῦ Κάρμπου ὡς φανερώνου | τὰ γράμματάν του, ὑποσχόμενος ὁ ἄνωθεν ἀφ(έντης) Τζαμπατῆς νὰ πληρώσῃ ὅ,τι | ἤδελεν ξοδιάσει περὶ τῆς αὐτῆς ὑπόδεσης ἀνεμφίβολα καὶ σὲ ὅ,τι ἤθε | λεν ἀποφασιστῇ στερχτ(ὸς) τὸ βεβαιώνει ἰδιοχείρως του εἰς ἀσφάλεια καὶ τὰ ἐξῆς.

—Τζαμπατῆς Σουμμαρίπας φραντζέσκου θεβαιῶνω τό παρόν.

Παντελεὸς Σουμμαρριπάς Κηνος Νοταρὸς Ἐγραψα.

46

(στην ἴδια σελίδα, κάτω ἀπὸ το 45)

Συνυσποχητικό

1742, 18 Ιανουαρίου

Ἔτος 1742, Γενουαρίου 18, στὸ Νέο.

[...] καὶ νὰ ἀπόθανεν ὁ ποτὲ Δημήτρης Τζιριγώτης ἄκληρος καὶ τώρη | ἡ| ἀδελφήν του Ἑλία νὰ ζητᾷ νὰ λάβῃ τὸ ἔχος τοῦ ἀπὸ τὴν συμβίαν του ὀνομαζόμενη Ἀρχόντισσα ὡς διὰ νὰ ξεπαστρέψου | [αὐ]τὴν τὴ διαφορὰ με ἡσυχο τρόπο καὶ νὰ λείψουσιν ἀπὲ σύνχισες καὶ ἔξοδα ἐσυμφώνησαν | οἱ ἄνωθεν δύο κουνιάδες νὰ εἰρηνέψου Θεοῦ θέλοντος ὡς διὰ τοῦτο σήμερον με τὸ παρόν | [κ]οπρομέσσο ἀποκαταστήνου, παρακαλετοὺς ἄλμπιτρος καὶ αἰρεταὶ κριταὶ καὶ ὁ μὲν | ἐκ τὸ μέρος τῆς ἡ Ἑλία θάνει τὸν ἀφ(έντη) Νικόλαο Μιχαλίτση ποτὲ Θωμᾶ καὶ ἐκ τὸ | ἄλλο μέρος ἡ κυρία) Ἀρχόντισσα θάνει τὸν εὐγιενῇ ἀφ(έντη) Τζώρτζη Σουμμαρίπα ποτὲ Γιορμανοῦ, | τ(ῶν) ὁποίων ἀφιερώνου πληρέστατην ἐξουσίαν περὶ τῆς διαφορᾶς τος νὰ γροικήσουν | ὅ,τι ἐκ στόματι θέλει τῶν εἶπουν καὶ ὅ,τι ἐνγράφ(ως) θέλει τῶν ἀποδείξου καὶ ὅ,τι εἶχαν γνωρίσου | καὶ ἀποφασίσου ἡ ἀφ(εντία) τ(ος) ὑπόσχονται καὶ οἱ δύο ὀνοματιζόμενες κουνιάδες νὰ τὸ κρα | τήσου κληρονομικῶς σταθερὸ καὶ ἰναπελάμπιλε διὰ πάντα με θεβαίωση τῆς ὑπογραφῆς τ(ος) εἰς ἀσφάλεια.

47

Συνυσποχητικό

1742, 28 Ιανουαρίου

Ἔτος Κυρίου, 1742 Γενουαρίου 28.

Ζητώντας ἡ Ἑλία γυνὴ Μιχιελῇ Λύκαρη τὸ ἔχος τοῦ ἀδελφοῦ της ἀπὸ τὴν κουνιάδα | ντης ἡγου τὴν χήρα ποτὲ Δημήτρη Τζιριγώτη ὀνόματι Ἀρχόντισσα ἀφοῦ καὶ ὁ αὐτὸς | ἀδελφός της ἀποβίωσεν ἄκληρος. Ὅθεν,

διὰ νὰ λείψουσιν ἀπὸ ταραχὰς καὶ ἔξοδα | ἐσυμφώνησαν οἱ δύο κουνι-
 ἄδες καὶ θέλουν νὰ εἰρηνέψουν, διὰ τοῦτο σήμερι ἀποκατα | στήνουν
 ἄλπιτρους παρακαλετοὺς καὶ ο μὲν ἡ Ἑλία βάνει διὰ μέρος τῆς τὸν
 ἀφ(έντη) Νικόλαο Μηχαλίτση ποτὲ Θωμᾶ καὶ ο μὲν ἡ Ἀρχόντισσα βάνει
 διὰ μέρος τῆς τὸν | ἀφέντη Τζώρτζη Σουμμαρίπα ποτὲ Γιορμανοῦ, τῶν
 ὁποίων ἀφιερώνου πᾶν ἐλεύ[θερην] | ἐξουσίαν νὰ γροικῇσου ὅ,τι ἐκ στό-
 ματος θέλει τῶν ἐλαλήσουν καὶ ἐνγράφ(ως) ὅ,τι τῶν ἀ[ποδείξου] | καὶ
 ὅ,τι ἡ ἀφεντιάν τος θέλει γνωρίσου καὶ ἀποφασίσου περὶ τὶς διαφορὰς
 τῶν Ιστέργου καὶ ὑπόσχονται [νὰ] | τὸ κρατήξου [[στερχτὸ]] καὶ στερεὸ
 καὶ ἀμετάλλαχτο διὰ πάντα κληρονομικῶς τόσον [...] | με τὸ παρὸ κο-
 προμέσσο προσωπικὲς σ'ἐμὲν τὸν γράφοντα νοτάριο καὶ τὸ στερ | εῶνου
 μὲ τὴν ὑπογραφή τος εἰς ἀσφάλειαν παντοτινὴ καὶ τὰ ἐξῆς.

—αρχόντισσα χίρα ποτὲ διμίτρι Τζιριγότη θεβεόνω τό παρόν διὰ χιρός
 ἐμοῦ χρουσί σουμμαρίπα | ποτὲ νηκολετου.

—Ελία σίνβια μιχαιλι λίκαραι στέργι κ(αι) βαιβαιόνι τό παρό δια χιρός |
 ἐμαί Μιχαιλι μάβρόμάτι.

Παντελεος σουμμαρηπας Νοταρι(ο)ς Κιν(ός) Ἐγγραψα.

48

(στην ἴδια σελίδα, κάτω ἀπὸ το 47)

Κληρονομία ἀκλήρου ἀδελφού

1742, 2 Ἀπριλίου

Ἔτος Κυρίου 1742, Ἀπριλίου 2, S.N.

Μείνοντας εὐχαριστημένη ἡ Ἑλία συμβία Μιχιελῆ Λύκαρη πρὸς τὴν
 κουνιάδαν τῆς | τὴν χήρα ποτὲ Δημήτρη Τζιριγότη ὀνόματι Ἀρχόντισσα
 περὶ τὸ ἔχος καὶ κληρονομίαν | ποὺ τῆς ἐξητᾶ ἀφοῦ καὶ ὁ αὐτὸς
 Δημήτρι(ος) ὁ ἀδελφὸς τῆς ἐποβίωσεν ἄκληρος καὶ | δικαίου τρό-
 που ἔμελλεν νὰ τὸν ἐκληρονομήσῃ. ἔλαβεν σήμερο τὰ ὅ,τι ἐκράτει ἡ |
 ἄνωδὲν τῆς κουνιάδα ἡ Ἀρχόντισσα μὲ εἰρηνικὸ τρόπο, διὰ τοῦτο πρά-
 ξουσιν τὸ | συμφωνηστικὸ παρὸ σούλφι καὶ στερεώνου γνώμη ἀσφαλῆ
 φανερώνοντας καὶ θέλοντας | θεληματικὰς τῶρι καὶ διὰ πάντα νὰ μείνου
 ἀκαταζήτητες στὸ ἀναμεσόν τος ἡ [μία] | ὑπὲρ τῆς ἑτέρας κληρονομικῶς
 ξεδιαλύνοντας π(ὼς) δὲν ἔχει νὰ ζητήσῃ οὔτε νὰ λάβῃ | ἡ μία ἀπὸ τὴν
 ἄλλη οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγο. Ὅθεν μὲ μίαν γνώμη προσωπικὲς | μὲ ἥσυχον
 τρόπο καὶ ἀγαπημένο δυναμώνου μετὰ τὴν ὑπογραφή τος τὸ παρὸ σ'
 ὅ,τι δηλοῖ μὲ τὰς περιστάσες του καὶ μὲ πιστοὺς μάρτυρες παρρησίᾳ
 ἐμὲ τοῦ γράφοτος νοταρίου | διὰ νὰ μείνῃ στερεὸ καὶ ἀμφίβολο σ'κάθε
 καιρὸ καὶ κρίση καὶ τὰ ἐξ[ῆς].

49

Πληρεξούσιο

1742, 7 Απριλίου

Ἐν τ(ήν) Ἀξία, ἔτ(ος) Κυρίου 1742, Ἀπριλίου 7.

Ὁ μισερ Τζαννης Καλλέργης ἐπιτροπικὸν τοῦ τὸν σιὸρ Ἰωάννε Ντελαπόρτα | διὰ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Ἀπεραδιτική τὸν Ἀξιότη
ὁποῖος | εἶναι κατὰ τὸ παρὸ πανδρεμένος εἰς τὸ Νησι τῆς Σύρας ριάλια
| τρία ποὺ τοῦ χρεωστεῖ τοῦ ἄνωθεν Τζάννε καὶ ὅ,τι πράξει περὶ τῆς |
αὐτῆς ὑπόθεσης εἶναι καλὰ πρασμένο ὡσὰν τὸ ἴδιόν τοῦ κορμί. | Τόσον
ἔπραξεν προσωπικ(ως) διὰ νοταρική μας χειρὸς καὶ βεβαιώνει μὲ | τὴν
ὁμοιάν τοῦ ὑπογραφή.

– Τζανες καλέργις βεβεωνο το παρον.

50

(στην ἴδια σελίδα, κάτω ἀπὸ το 49)

Πληρεξούσιο

1742, 1 Απριλίου

Ἐν τὴν Ἀξιά, ἔτος Κυρίου 1742, Ἀπριλίου πρώτη, στὸ Νέο.

Ἀφοῦ ἐποβίωσεν στὴν Βασιλεύουσα Πόλῃ ἢ ποτὲ Μαρία Ἰθυγάτηρ
τοῦ ποτὲ Ἀποστόλη Κατζούρη, | ἡ Σοφία συμβία Φρανγγούλη Κορακίτη
καὶ ἡ Κατερίνα συμβία Ἀργυροῦ Σάββα ὡσὰν | γνήσιες καὶ νόμιμές τῆς
ἀδελφές κάμνου καὶ ἀποκαταστήνου διὰ ἐπιτροπικόν τ(ος) τὸν | κα-
ρακύρη Βασίλῃ Μπαρμπαρέσο μὲ ὁμοία ἐξουσία τοῦ ἑαυτοῦν τ(ος) νὰ
γυρέψῃ | μὲ κάθεν τρόπον ἀρκιετὸ νὰ λάβῃ τὰ ὅ,τι εἶχεν καὶ τῆς εὐρεθῇ
τῆς ἄνωθεν | μακαρίτης Μαρίας ὅ,τι ποσότη ποὺ νὰ εἶναι καὶ στὸ ὅ,τι
εἶχεν τος ἀγγίξει τῶν | ὀνομαζομένω ἰδύοι ἀδελφάδω διὰ τ(ὴν) αὐτὴ
κληρονομία νὰ ἱπεριλάβῃ στὰ χεῖ | ρας τ(ου) καὶ μὲ τὸν γυρισμόν τοῦ
ἐδῶ στὴν Ἀξία ὅ,τι εἶχεν λάβει μὲ φανερὴ ἀλήθεια | νὰ τὰ κονσενιάρῃ
στὰ χεῖρας τῶν ὁ ἄνωθεν κληρονόμω | карабоκύρης Βασίλης. Ἰὼδεν διὰ
φανέρωση ἀληθείας ἐγένεν τὸ παρὸ διὰ νοταρική μας χειρὸς καὶ | βεβαι-
ώνεται μὲ τὴν ὑπογραφὴ τος καὶ μὲ πιστοὺς μαρτύρους.

–εγο σοφια σιβια φρακουλι κορακιτι βεβεονο το παρον και μιν εχοντα
γραματα εγραψα | εγο τζορτζις γιραρδισ δια λογου τις κ(αι) μαρτιρο.

–κατερήνα συμβία αργιρου σαβα στεργι κ(αι) βεβεονι το παρόν δια
χιρ(ος) εμου τζουανε Γρίσπου.

Παντελεος σουμμαριπας Νοταριος Κην(ος) | εγραψα

51

*Συνυποσχετικό (ορισμός τρίτου διαιτητή)**1742, 9 Απριλίου*

Ἐν τ(ήν) Ἀξία, ἔτος Κυρίου 1742, Ἀπριλίου 9, S.N.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ καρακύρης Παναγιώτης Κουτζούκου Γιώργη καὶ ἡ κιερά Μαρούλα θυγα | τήρ ποτὲ Δημήτρη Κυνηγοῦ νὰ ἔχουσι κοπρομέσσο καμωμένο στὰς | πράξεις ἀφέντη Σταυριανοῦ Μιχαλίτση περὶ τὲς διαφορὲς τος καὶ α <...> | καὶ εὐροῦ οἱ ἀφ(έντες) ἄλμπιτροί τ(ος) ὁ Λευθέριος Μιχαλίτσης καὶ ὁ Ἰωάννης Ἀρώνης | νὰ μὴν συμφωνοῦσιν διὰ νὰ ἀποτελειώσου ἀφόφαση τῆς διαφορᾶς τος, | τὰ ἀμφοτέρα μέρη ποὺ ἔχουν τὴν διαφορὰ μὲ ὁμογνωμία παρακα | λοῦσι τὸν εὐγιενῇ ἀφ(έντη) Τζώρτζη Σουμμαρίπα ποτὲ Μάρκου νὰ ἐ[μπῇ] | τέρτζος ἀνάμεσο στοὺς δύο ἄλμπιτρος διὰ τὴν ὑπόθεσιν τος καὶ [...] | εἶχεν γνωρίσει καὶ ἀποφασίσαι διὰ καθαρὴν δικαιοσύνη οἱ ἀφ(έντες) | ὑπόσχονται νὰ τὸ κρατήξουν στερεὸν καὶ ἀμετάλλαχτο κληρονομικῶς εἰς | τὸν αἰῶνα. Τόσον πράξουν τὰ μέρη διὰ νοταρικῆς χειρὸς προσωπικῶς καὶ βεβαιῶνου | μετὰ τ(ήν) ὑπογραφή τ(ος) εἰς ἀσφάλειαν.

—παγιότης κουτζούκου γιώργη στέργω κ(αὶ) βαιονο τ παρόν.

—χιρα μαρουλα διγατερα ποταὶ δημιτρη κύνυγου στεργι καὶ βεβαιον | το παρό δια χιρ(ος) ἐμοῦ πα(πα) μανολη τοῦ πνευματικου.

Παντελέος Σούμμαρηπας Νοταρῆος Κην(ος) Εἰγραψα

52

*Ἐνορκη δήλωση μάρτυρα διαθήκης**1741, 2 Νοεμβρίου*

Ἀξία, ἔτος Κυρίου 1741, Νοεβρίου 2, στὸ Νέο.

Ὁ ἀφ(έντης) Χρουσῆς Κορονέλλος ποτὲ Ἰάκωβου δίχως δόλος μὲ ὄρκον του φανερώνει | κατὰ παρρησίας ἐμὲν τοῦ ὑπογράφοντος νοταρίου πὼς ἐπόγραψεν τὴν διαθήκην | τοῦ ποτὲ Ἀντωνίου Σουμμαρίπα ποτὲ Χρουσῇ | μὲ δέλημάν του δίχως νὰ τοῦ τὴν διαβάσουσιν | καὶ ζητώντας πρὸ τὴν ὑπογραφὴν του νὰ διαβαστῇ τοῦ ἐναντιῶθῃ ὁ Καντζελλάριος | ποὺ τὴν ἔπραξεν ὁ ποτὲ Στέφανος Τουμπίν(ος) πὼς δὲν εἶναι ἡ [τάξη] | του ὁποῦ νὰ διαβαστῇ | καὶ τὸν ὑπάκουσεν. Τόσον θυμᾶται καὶ φανερώ- νει ὅχι περισσότερο καὶ ὑπογράφει.

—Χρουσῆς Κορονέλλος μαρτυρῶ ὡς ἄνωθε διαλαμβάνει.

Παντελέος σούμμαρηπας Νοταρῆος Κηνος Εἰγραψα.

Συντροφία

1744, 14 Μαΐου

Ἀξία 1744 Μαΐου 14, στὸ Νέο.

[Σή]μερον συντροφιάζου ὁ ἔκλαμπρ(ος) ἀφ(έντης) Ἰωάννης Ραφαέλης κόνσολ(ος) | [τῶν] Ἑγγλέζω καὶ ὁ ἀφ(έντης) ὁ Γιορμανὸς Σουμμαρίπας ποτὲ Χρουσῆ Ἀξιῶτη[ς] | [καὶ] βάζει ὁ κάθε ἕνας τ(ος) ἀριθμὸν ριάλια ἑκατό, ν(ούμερο) ρ(ιάλια) 100, μὲ συνφω | [νι] σμὸ ταιριαστικὸ ποὺ τὰ μέρη ἔκαμαν νὰ τὰ ψουνίζουν σὲ διάφορες πρ | αμάτειες ποὺ νὰ τοὺς φωτίσῃ ὁ Κύρι(ος) καὶ ὅ,τι ποὺ στέλλει στὴν Χίο ὁ ἀφ(έντης) Γιορμανὸς | ἀφ(έντη) κονσόλου νὰ τὰ πουλῇ στὴν πλέον καλὴ τιμὴ ποὺ νὰ ἐμπορῇ καὶ | [...] πάλιπραμάτεια λάβει ὁ ἀφ(έντης) Γιορμανὸς στὴν Ἀξία ἀπὲ λόγου | [τ]ου νὰ τὴν πουλῇ ὡς ἄνωθεν. Τὰ κίνδυνα θαλάσσης καὶ στεριᾶς | [π]οὺ ἐμποροῦ νὰ τύχουν, ὁ Κύρι(ος) νὰ φυλάξῃ, ὅλα νὰ εἶναι ἀνάμεσόν[ν] | [τος], παρομοί(ως) τὰ διάφορα ποὺ ὁ Θε(ὸς) τὸς δώσει εἰς ὅσον καιρὸν θά | [ν]ου τ(ήν) ὀνομαζομένη [[πρα]] συντροφία νὰ εἶναι ὅλα ἀνάμεσόν τ(ος). | [Τό]σον ὁ ἕνας ὅσον ὁ ἄλλος νὰ μὴν παίρνη προβεζιόνε ἡγου | [κ]όπους τῆς δούλειψης τῆςπραμάτειας καὶ τοῦτο διὰ νὰ πληθύνῃ ἢ |πραμάτεια. Ἦτοι εἰς καιρὸν ποὺ τὰ δύο μέρη δελήσουν νὰ μοιράσου | [ν]ὰ παίρνη ὁ κάθε ἕνας τὸ καπιτάλε ὁποῦ ἤβαλεν καὶ ἐπὶ | [...] διάφορο νὰ μοιράζου ἴσια στὴν μέση. Τόσον τὰ δύο μέρη ὁμο | [γν]ώμησαν καὶ ὀρίζουν νὰ μείνῃ στέρεο μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ κά | [θα] | [ρο]σύνη εἰς φόβο Θεοῦ ὡς τὸ τέλος τῆς ἄνωθεν συντροφίας τ(ος). | [...] τοῦτο τέλειον τὸ παρὸν μὲ νοταρικὴ μας χεῖρας | [βε]βαιωμένο καὶ ὅ, τι διαλαμβάνει μὲ τ(ήν) τιμίαν τος ὑπογραφὴ | [...] πιστους μάρτυρες.

Παντελέος Σουμμαρίπας Νοτάρι(ος) καὶ Καντζ(ελλάριος) | Κηνὸς Ἀξίας Ἑγρῶσα.

Συντροφία

1744, 14 Μαΐου

Ἀξία 1744, Μαΐου 14 στὸ Νέο

Τὴν σήμερον συντροφιάζου ὁ ἔκλαμπρ(ος) ἀφ(έντης) Ἰωάννης | Ραφαέλης κόνσολος τῶν Ἑγγλέζω καὶ ὁ ἀφ(έντης) Γιορμανὸς | Σουμμαρίπας ποτὲ Χρουσῆ Ἀξιῶτης. Καὶ βάζει ὁ κάθε ἕνας τῶν | ἀριθμὸν ριάλια πενήντα, ν(ούμερο) ρ(ιάλια) <.....>.

Διαιτητική απόφαση

1744. 25 Σεπτεμβρίου

Κυρίου έτος 1744, Σεπτεμβρίου 25.

Κατὰ τὴν ἐξουσία ποὺ ἐλάβασιν οἱ ἀφέντες ἄλμπιτροι ὁ ἐκλαμπροτάτος) ἀφ(έντης) [... Ραμὸν ντὲ Μοντένα] | καὶ ἐκλαμπροτάτος) ἀφ(έντης) Μπαρόν Λαστίκ [ντὲ] Βιγγορούξ ἀπὲ τὸν εὐγιενῇ ἀφ(έντη) Μπουρταλαμαῖο [...] | καὶ ἀπὲ τὸν σιὸρ Ἰωαννάκη Βασιλάκη ἀπὸ Παρκιὰ διὰ νὰ δώσουν [τέλος μὲ ἀπόφασίν τος] | τῆς διαφορᾶς τος ὡς μὲ τὸ κοπρομέσσον τος τοὺς ἐκλεξαν. Ὅθεν γροικώντας τὰ δικαιολογήματα | ποὺ τὰ μέρη τὸς ἐπόδειξαν ἐνγράφ(ως) ἐκ στόμα(ος) ἐν Κύριον ἐκριναν νὰ [λάβῃ ὄρκο] ὁ Ἰωαννάκης [...] | παρόντας τῶν παρρησίαν τ(ος) λέγει ὅτι δὲν ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς σκλαβωμένους Ἑβραίους [...] | τοῦ ἀφέντη Μπουρταλαμαῖου μόνο ρ(εά)λια [ἡ'] καὶ πάλι μὲ δεῦτερον ὄρκο ἀμώνει πὼς τὰ τρία βενέτικα | φλουριά ποὺ [...] πάρο] τοῦ ἔδωκεν ὁ ἄρχ(ος) Μπουρταλαμαῖος τὰ ἔδωκεν τῶν ὁμοίων [Ἑβραίων] | διὰ τὴν ἐξοδὸν τος. Τὸ λοιπὸν ἔστοντας καὶ εἶχεν νὰ λάβῃ ἀπὲ τὸν ὁμοιον ἀφ(έντη) Μπουρταλαμαῖο | ὁ Ἰωαννάκης διὰ κόπον του ποὺ τὸν ἔστειλεν ἀπ' τὴν Παρκιὰ στὴν Σαλονίκη μὲ τοὺς σκλα | βωμένους ἐδώνου ρ(εά)λια 40 καὶ ἔστοντας ὅμοιος Ἰωαννάκης ἐλάβεν ὡς ὁμολόγησεν [...] διαφορες [...] | ἀπὸ τὸν ἀφ(έντη) Μπουρταλαμαῖο ρ(εά)λια 40 εἶναι τῆς δικαιοσύνης νὰ τοῦ στρέψῃ ἐβγάνοντας ρ(εά)λια 5 ἄ(σπρα) 30 | ὡς διὰ τριανταπέντε ἡμερῶ ζωοτροφῆς τοῦ ἔξοδο ἢ ὅποια ἔξοδο ἀποφασίζουν [...] | πὼς τοῦ [ἀρκέζει] πλὴν ὁ Ἰωαννάκης τὸ λοιπὸ δὲν ἔχει παρμένα διὰ κόπον του εἶναι ρ(εά)λια 35 [...]. | Διὰ τοῦτο ξετελεύγουν ἀπόφασιν σταθερὴν νὰ τοῦ δώσῃ ὁ ἀφ(έντης) Μπουρταλαμαῖος τοῦ Ἰωαννάκη | [...] διὰ ἐξόφλησίν του ὡς διὰ κόπον του καὶ ζωοτροφὴν του ρ(εά)λια 3 ἄ(σπρα) 30 καὶ νὰ [φθ...] | τὸ κοπρομέσσο καὶ κάθε ἄλλο χαρτὶ ποὺ ἔχει ὁμοιο [...] | ὀρίζουν καὶ διὰ καθαρὰν δικαιοσύνην ξετελεύγουν ἢ ἐκλαμπρότην τος διὰ νὰ μείνου κληρονο | μικῶς τὰ μέρη εἰρηνικῶς καὶ ἀκαταζήτητα εἰς τὰ ὅ,τι ἐπερίεχεν ἢ παρὼν διαφορὰν τος.

—Raimond de Mondena io sentensiato ut supra.

—Le Baron de Lastic de Vigourou [...] io sentensiato ut supra.

Παντελέος Σουμμαρίπας Νοτάρι(ος) Κηνός Ἐγγραφα.

56

(στην ίδια σελίδα, κάτω από το 55)

Εξοφλητική απόδειξη

1747, [.....]

Στοὺς 1747 [...] Ἰωάννης Μελισσουργός [...] προσωπι(κῶς) στὴν παρρησία μας ζητᾷ νὰ [γιενῇ] ἡ παρὼν ριτζεπούτα μὲ [...] καὶ ὁμολογᾷ πὼς εἶναι σοδισφάδος ἀπὸ τὸν πεθερόν του καὶ πεθεράν του σ' ὅλον ἑκείνον ποὺ [...] τὸ πουρκοσύμφωνον ποὺ ἔκαμαν τῆς ἀρχοντοπούλας τοῦ καὶ δὲν ἔχει νὰ λάβῃ διὰ [...] ἡ εὐχαριστημένος [...] τὴν ὁμοίαν ὑπόδεσιν τὸ βεβαιώνει ὡς φαίνεται εἰς ἀσφάλεια [...].

– Ιωαννης μαλίσσουργος βεβαιώνει το παρον δια χίρος ἐμαί μιχαίλι μαβροματι

Παντελέος Σουμμαρηπας Καντζελλάριος κοινός ἡ ὑπὸ παρακαλίας εγγραφα.

57

Μαρτυρία

1748, 15 Ἀπριλίου

Στοὺς 1748, Ἀπριλίου 15, στὸ Νέο

Ὁ Δημητράκη Δραγομᾶν(ος) τοῦ [ποτε] Χατζη-Ἰσούφα ἀγᾶ [...σταθῇ] ἐνεφανίσθη σε μοῦ τὸν [γράφοντα] καντζηλλάριο ἡ ὅποιος ἐνώπιον Θεοῦ δίνει μαρτυρία φανερά παρρησίᾳ τῶν ὑπογραφόντων καὶ λέγει πὼς ἡξεύρει [...] ἡ τοῦ ἄνωθεν ἀγᾶ ἐπῆγιεν ὁ ἀφ(έντης) Φραντζέσκος Μπαρότζης ποτε Γιόρμανοῦ τὲς ἀρχοντοπούλες τοῦ ποτε Στάθη ἡ Διασίτη στὴν κρίσιν του διὰ νὰ λάβῃ μερικὰ ἄσπρα ποὺ τοῦ ἐχρωστοῦσαν [...] ἡ καὶ σφίγγοντάς τες ὁ ἀγᾶς ἐνχείρισαν αὐτινοῦ μέρος ἀπὸ ἐκεῖνα καὶ ἐπόμειναν ριάλια δέκα [...] ἡ διὰ νὰ ἀποπληρωθῇ τὸ χρέ(ος) τοῦ ἰδιᾶ τὰ ὁποῖα δέκα ριάλια ἐκράτησεν [...] ἡ ἀμανάτι ἕνα χαρ ἡ χαλὶ μαργαριταρένιο καὶ ἔστειλεν τοῦ ἀγᾶ ἀπὸ τὴν Μύκονο που [ἦτον] ἐτοῦτες [οἱ ὅμοιες ἀρχοντοπούλες] ἡ [το κουσουρι ...] τὰ δέκα ριάλια μὲ τὸν Γαρούφαλη τὸν Μυκονιάτη καὶ ἔσυραν ὀπίσω τὸ ἀμανάτι. ἡ Τοῦτο ὅλο ἡξεύροντας ὁ ἄνω Δημητράκης τὸ μαρτυρᾷ καὶ τὸ φανερώνει μὲ ὄρκον του [...] ἡ ἀληθείας καὶ ἡξεύρει πὼς ἐξεσκίσθη ἡ ὁμολογίαν τοῦ.

–Φραντζέσκ(ος) Μιχαλιτζης εσταθηκα σтин παρον μαρτιρια.

–Ιανις [...] ὅτι ἐστάθηκα στὸ παρὸν.

Παντελέος Σουμμαρίπας Καντζελλάριος κοινός

58

(στην ίδια σελίδα, κάτω από το 57)

Συνυποσχετικό

1748

Στοὺς 1748 [...] Ἰ Τζαννετίνα καὶ Ζαμπέτα, ἀρχοντοπούλες ποτὲ Στά-
δη Διασίτη [.....] ἰ

(ακολουθοῦν 9 περίπου στίχοι που δεν διαβάζονται λόγω φθοράς. Αναγνώσιμες
εἶναι μερικές αυτόγραφες υπογραφές και η υπογραφή του Σουμμαρίπα)

–[.....] ἡ ἀρχόντισσα Τζαννε[τίνα] θυγατέρα ποτὲ ἰ Στάδη Διασίτη στέργει
στὰ ἄνωθεν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἰωάννη Χατζη- Βασιλάκη καὶ μαρτυρῶ».

–[...] γιοργῆς διασιτίς στεργὸ το ἀνοθε κοπρομεσο.

–[...] στεργὸ και βεβεονο το παρον κοπρομεσο [...]

Παντελέος σουμμαρηπας καντζελαρι(ος) κηνος απε ζιτισι τον μεριδον

59

Πληρεξούσιο

1746, 4 Σεπτεμβρίου

Ἐν τ(ήν) Ἀξία, 4 Σεπτεμβρίου 1746.

Ὁ ἐκλαμπρότ(ατος) ἀφ(έντης) Βαμπερτί Κόνσολος τῆς Ὀλλάντας
καὶ ὁ ἀφ(έντης) Γκιατζίντο Σερί Φραντζέζοςπραματευτῆς ἰ κάτοικος
κατὰ τὸ παρὸν στὴν Ἀξία κάμνουν σήμερον τὸν ἐνδοξότατον καὶ [ὑπερ
... νέστατον] ἰ σερασκιέρη τῶν βασιλικῶν φιργάδων ἐπιτροπικόν των διὰ
νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν καρακύρη Βασιλάκη [Καρλ ...] ἰ Χιώτη τὰ ἄσπρα ποῦ
τῶν χρεωστεῖ ὡς διαλαμβάνουν οἱ ὁμολογίες του τὲς ὁποῖες ἐνχείρισαν
τῆς ἐνδοξότ(ης) του [...] ἰ πάρει κιεφάλι διάφορο ὅ, τι περιέχει εἰς
αὐτὲς τοῦ ὁποιοῦ [...] παραιτοῦσιν τὴν [...] πᾶσαν ἐξουσίαν ἰ τὴν ὁποίαν
ὑπόσχονται νὰ κρατήξουν στερεὰ στὰ θέλει πράξει καὶ ξοδιάσει διὰ τὸ
τέλ[ος] τῆς ὑπόθεσής τος. ἰ Οὕτως τὰ μέρη προσωπικῶς ἔπραξαν στὴν
φανερὴ μας Καντζελλαρία καὶ [ἄς] δώσῃ [...] πᾶσες ἀνεμφισβολ [...] ἰ
στὴν παροῦσαν ἐπιτροπικὴ ἐπειδὴ καὶ μὲ τὴν τιμίαν τ(ος) ἰδιοχείρως
τ(ος) ὑπογραφή ἐβεβαίωσαν ὡς φαίνεται.

Vanberti C.D. aff(irmo) qnto Sopro.

Jacinthe Seriés

Παντελέος Σουμμαρήπας Νοτάρι(ος) Καντζελαριος Κηνός εγγραφα.

60

(στην ίδια σελίδα, κάτω από το 59)

Μαρτυρία**[1747]**

Οί κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι μαρτυροῦν παρρησία ἐμὲ τοῦ γράφοντος Κατζελ-λαρίου πῶς ἤξεύρουν καὶ [...] |

(ακολουθοῦν 7 στίχοι που δεν διαβάζονται λόγω φθοράς. Οι αυτόγραφες υπογραφές των μαρτύρων εἶναι δυνατόν να διαβαστούν)

—Γερμανος σουμμαριπας τζορτζη τοσον ηξεβρο και μαρτιρο ιως ανοθενι.

—τζαναιτος καραντζιας τοσον ηξαιβρο και μαρτιρο τανοδαι.

(ακολουθεῖ ἄλλο κείμενο 6 στίχων επίσης χρονολογημένο ἀλλὰ ἀδύνατο να διαβαστεῖ. Αναγνώσιμες εἶναι οι αυτόγραφες υπογραφές και η υπογραφή του Σουμμαρίπα)

—πα(πα) φρατζεσκοκ ζουλις μαρτιρο ος ανοδε.

—γεοργι(ος) μαιλησιν (ος) μαρτις ος ανοθεν.

Πατελεος Σουμαρηπας κηνος καντζελαρι(ος) | [...] εγραψα το παρόν.

61

Πληρεξούσιο**1747, 8 Νοεμβρίου**

Στοὺς 1747, Νοεβρίου 8, στὸ Νέο

Ὁ πρῶτος <υ>ῖδς τοῦ μαστρο-Νικολέττου Σέρβου Χρυσοφοῦ ὀνομαζόμενος Ἰάκουμος ἐνεφανίστη σὲ μὲ τὸν γράφοντα κατζελλάριο, τὸ ὁποῖο εἶναι τριγύρου χρονῶ δεκοχτὼ καὶ μὲ καλήν του γνώμη καὶ θέλησιν ζητᾶ καὶ λέγει στήν παρρησιὰ τῶν ὑπογραφόντων ἄξιο | πίστων μαρτύρων νὰ σταθῇ ἐπιτροπικός του ὁ κύρης του διὰ νὰ παρασταθῇ ὡς τὸ ὅμοιο κορμί τοῦ παιδίου του στὸ κάθεν του | ἰντερέσσο πὺν νὰ ἔχη πρ(ὸς) τὸ ἔχος τὸ μητρικόν του κινητὸ ἀκίνητο καὶ ὅ,τι πράξει καὶ ξοδιάσει δικαίου τρόπου ἀληθ(ῶς) διὰ τὸ ὄνομαν | τῶν ὑποδέσεων τοῦ ὁμοίου παιδίου Ἰάκουμου ὁ κύρης του διὰ ὄφελός του τὸ στέργει καὶ τὸ ἐπαινεῖ καὶ ὑπόσχεται νὰ [κρα]τήσῃ τὴν | παροῦσαν ἐπιτροπικὴ στερεωμένη καὶ ἀμετανόητη, στὰ περιέχει εἰς τὸ ἐξῆς καὶ τόσον θεβαιώνει μὲ τὴν ὑπογραφὴν του [νὰ] | ἔχη τὸ κύρος καὶ οὐσία | ὅπου παρρησιαστεῖ καὶ τὰ ἐξῆς.

—γιακουμος σέρβος τοῦ μαστρονικολετου ιος στέργη το μπαρό και μὴν ἔχοντας γραματα πα | ρακαλεσε εμάν μανουήλ ιερεῦς καὶ ἔγραψα διὰ λόγου του καὶ μαρτηρῶ τὸ παρῶ.

-ιερεμη(ας) ιερομόναχος δραγαζεις μάρτιρο τα ανωθε.

-Φρᾶτzesκος ηερεῦς ζουλις μᾶρτιρο τα ανοθε.

Πατελεος σουμαρηπας Κην(ος) Καντζελαρι(ος) εγραψα.

62

(στην ίδια σελίδα, κάτω από το 61)

Εξοφλητική απόδειξη

1747, 29 Νοεμβρίου

Στους [1747] Νοεμβρίου 29, στο Νέο

Ἐπειδὴ καὶ νὰ δώση ὀρδινία ὁ [ποτὲ] Μεχμέτ [ἀγᾶς] ὁ Ἀξιῶτης ἀπὸ τὴν πο[...] τοῦ κύρ Ἰωάννη Μυκονιάτη ποτὲ Ἀναστάση νὰ λάβῃ ἐρχόμενος) στὴν Ἀξία ρεάλια πενήντα δύο, ν(ούμερο) ρ(εάλια) 52, ἀπὸ τοὺς Περιχωρίτες διὰ κόντο τοῦ δουλε[.]τὴν <υ>ίου τοῦ ἐμίρη | ὁμολογᾷ προσωπικῶς ἐδῶ παρὼν ὁμοιος Ἰωάννης πὼς τὰ ἔλαβεν σωστὰ καὶ εὐχαριστημένα χειροδοτ(ως) εἰς τόσην μονέδα κορέντε | ἀπὸ Φρανγκούλη Ἰωάννη Κορακίτη ἀπὸ Ἰωάννη Καπούνη καὶ ἀπὸ Μανώλη Κατερίνη καὶ ἀπὸ Ἰάκουμο Πετούλη καὶ ἔγινε ἡ ὁρ | δινία τοῦ Μεχμέτ ἀγὰ καὶ ἰτοῦτο μαρτυρᾷ καὶ φανερώνει μὲ τὴν παρὼν ριτζεπούτα ὁ ἄνωθεν Ἰωάννης π(ὼς) τὰ ἐνχείρισεν | [||...||] τοῦ ὁμοίου Μεχμέτ ἀγᾶ καὶ μὲ τὸν ἐρχομὸν τοῦ ἐδῶ στὴν Ἀξία ἐνχείρισεν γραφὴ τοῦ ὁμοίου [ἀγᾶ] καὶ εἰς χεῖρας τοῦ ἐντιμότητου | [...] ἡ ὁποία γραφὴ | ἐδιαλάβανεν πὼς τὰ ἔλαβεν τὰ λεγόμενα πενήντα δύο ρεάλια ἀπὸ τὸν Ἰωάννη | καθὼς [...] τὸ φανερώνει πὼς τοῦ ἔγραψεν νὰ ξεσκιστῇ ἡ ὁμολογίαν τος τῶν Περιχωρίτων ἡ ὁποία [...] | [...] διὰ ἔνδειξιν ἀληθείας καὶ φανέρωσης ἀλάθαστης ἔγινε τὸ παρὸν καὶ βεβαιώνεται ὡς φαίνεται. |

-[...] μαρτιρο ὡς ἄνωθεν.

-[...] ἀναστάσης ἔλαβα καὶ βεβαίον ὡς ἄνωθεν διὰ χιρός ἐμοῦ [...].

Παντελε(ος) σουμαρίπας Κ(αντζελλάριος) | Κην(ός) ηπὸ παρακαλιάς ἔγραψα.

63

Διαθήκη

1747, 9 Δεκεμβρίου

Ἐν ὀνόματι Κυρίου, τῆς Δέσποινας Θεοτόκου,

τῶν Ἁγίων Πάντων ἡμῶν ἀμήν.

Στους 1747, Δικιεβρίου 9, στο Νέο.

Μὴν ἀκαρτερώντας ἡ ἀρχόντισσα Ἀντζολέτα ἀρχοντοπούλα ποτὲ Τζανέτου Νταμπῇ καὶ ὁμόζυγη [ἄρχου] | ἀφέντη Χρουσῇ Σουμαρίπα τὲς

ὕστερνες ἡμέρες τῆς ζωῆς τῆς, νὰ πράξω τὴν διαθήκην τῆς ἐζήτησεν
 | ἐμὲν τὸν γράφοντα καντζελλάριο νὰ τὴν ἐκάμη διὰ θηράπαυση τῆς
 ψυχῆς τῆς καὶ ὑστέρηση τοῦ | ἔχους τῆς καὶ διὰ τὸν φόβο τοῦ αἰφνιδίου
 θανάτου μὴν καὶ τὴν κράξη ὁ Κύριος ἀπὲ τούτῃ στὴ αἰώνιον ζωὴν, ἡ
 ὁποία εὐρισκόμενη μετὰ πάσοις αἰσθησεσ ὀρθὲς καὶ μετὰ γλῶσσαν καθαρὴν
 προσωπὶ | κὴ μιλεῖ καὶ διατάζεται ὡς κάτωθεν ἀκολουθεῖ. Καὶ ἀρχῆς
 θέλει νὰ ἐνταφιαστῇ στὴν Κυρίαν τὴν | Μητρόπολιν τὴν Λατίνα μετὰ παρ-
 ρησία πρώτη καὶ νὰ κάμη καὶ τὸν πάρκο ὁ ἐκλαμπρότατος (ος) ἄρχοντας.
 Ἰ᾿Ητοι ἀφήνει τῆς ἀνηψιάς τῆς τῆς ἀρχόντισσας Μαρίας μίαν κασέλα
 ἐκεῖνη ποὺ ἔχει τὰ ποδάρια σὰν [...] | κακία καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Πανα-
 γίας ποὺ εἶναι χρυσομένη, ἀφήνει καὶ τῆς ἀδελφῆς τῆς τῆς [...] | τῆς
 τὸ τρανὸν τῆς τιλάρι, ἀφήνει καὶ τῆς ἀνηψιάς τῆς κυρίας Καλίτζας
 ὁμόζυγης ἀφέντη [...] | τὸ τρανὸν τῆς πάπλωμα εἶναι πολιτικό καὶ τὸ μι-
 κρότερο τῆς ἄλλης τῆς ἀνηψιάς [κυρίας] | Καλίτζας τοῦ ἀφέντη Φρανγ-
 γκόπουλου τῆς ὁμόζυγης καὶ μίαν κασέλα μεγάλη καὶ μίαν κασελέτα καὶ
 τὰ | μικρὰ τιλάρια, τὰ δὲ μαζελάρια καὶ σεντόνια ποὺ τῆς εὐρεθοῦσιν
 νὰ τὰ μοιράζουσιν στὴν μέσση οἱ | ἀνηψιὲς οἱ Καλίτζες ἤτοι τὴν κριδέντζαν
 τῆς νὰ τὴν ἐλάβῃ ἡ ἀνηψιὰ τῆς ἡ ἀρχόντισσα Ἀντζολέτα, | ἀφήνει
 ἕτερον κασέλα μεγάλη τῆς Σπυρίδαινας τῆς ἀνηψιάς τῆς καὶ τὴν κασελέ-
 ταν τῆς τὴν κόκκινη | ἀφήνει τῆς Ἀνδριάνας τοῦ Κουμούλενο καὶ μίαν
 ἄλλη τρίτη κασελέτα ἀφήνει τῆς ἀρχόντισσας τῆς | Ἀνδριάνας τοῦ ποτὲ
 Ματαίου Σουμμαρίπα ἀρχοντοπούλας καὶ ἓνα κατρέφτη μαῦρο ἀφήνει
 τῆς | ἀνηψιάς τῆς τῆς Κατερίνας ἀρχοντοπούλα ἀφέντη Μάρκου Φραν-
 γγοπούλα, τὰ μποτόνια τῆς τὰ μαλ | αματένια εἶναι δεκάξι τὰ ὁποῖα
 εὐρίσκονται ἀμανάτι στοῦ Γιαχάρα διὰ ριάλια κιεφάλι καὶ | διάφορο ὡς
 τῶρι ριάλια ἔξε καὶ ἐμισὸ καὶ νὰ τῆς τὰ ἀξαμαχιέβγη ὁ ἀφέντης ὁ πατέ-
 ρας τῆς καὶ ἴσως γυρέψη | καὶ ἄλλα ἔξε ἐμισὸ ὁ Γιαχάρας ἀγγικίζει νὰ
 τὰ δώσῃ ὁ ἀφέντης Ἰω(άννης) Σπύριδ(ος) σὰν ποὺ τὰ ἔλαβεν [αὐτός].
 | Τὰ κρασοβούτζια ποὺ θέλει τῆς εὐρεθοῦν νὰ τὰ μοιράζουσιν ἴσια τὰ
 τριὰν τῆς ἀνήψια ἡ χήρα καὶ οἱ δυὸ | Καλίτζες. Ἦτοι ἀφήνει τὰ σπίτιαν
 τῆς ἀνώγεια κατώγεια μετὰ ποσσέσσαν τ(ος) καὶ μετὰ συρμὴ ποὺ μέσα θέλει
 | εὐρεθῇ ξέχως τὴν ὀνοματισμένη στὸ Ἰπαρὸ τῆς ἀνηψιάς τῆς κυρίας
 Καλίτζας τῆς Σπυρίδαινας, ἀφήνει καὶ τοῦ | ἐνδαίσιμου ἀφ(έντη) Ντὸ
 Ἰάκωμπου Ρώσση τὸ πάπλωμά τῆς τὸ μεταξωτὸ τὸ ὁποῖο ὁμοίως ἔχει
 ἀμανάτι καὶ | κρατεῖ το διὰ χρέος ὡς ἡ ὁμολογίαν τῆς διαλαμβάνει, ἤτοι
 θέλει νὰ πουλιοῦνται τὰ ἀμανάτια |

Φ. 16

ὁ ἄρχ(ος) ἀφ(έντης) Φίλιππ(ος) Λορεδᾶν(ος) καὶ νὰ πληρώνεται αὐτὸς
 εἰς ὃ, τι δίκαιο τοῦ ἀγγικίζει καὶ τὸ ρέστος νὰ πλη | ρώνεται ὁ ἀφ(έντης)
 Ντὸν Ἰάκωμπης διὰ τὴν ὁμολογίαν ποὺ διαλαμβάνει τὸ πάπλωμα καὶ ἂν
 εἶχεν μείνει ρέστ(ος) ἀπὸ αὐτὰ νὰ τὰ λαβαίῃ ὁμοίως ἀφ(έντης) Ντὸν

Ἰάκωμπης καὶ νὰ τῆς κάνη τόσες λειτουργίες διὰ ἡ τὴν ψυχὴν τῆς πρὸς τέσσερις παράδες τὴν μία καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἀμανάτια ποὺ τῆς κρατεῖ ὁμοίος ἡ ἀφ(έντης) Ντὸν Ἰάκωμπης διὰ ἕτερα χρέη ὡς φανερώνει ἡ ὁμολογία τῆς ὀρίζει νὰ τὰ λάβῃ ὁ ἄρχον ἡ τόπουλ(ος) τῆς ἀνηψιάς τῆς τῆς ἀφ(έντισσας) Μαρίας ὀνομαζόμενος Μπερνάρδος καὶ νὰ τοῦ δῖνῃ σοδεσφατζίον ἡ τοῦ χρέους ποὺ ἔχει νὰ λάβῃ διὰ τὰ ὅμοια ἀμανάτια ποὺ δὲ νὰ λάβῃ. Ἦτοι ἀφήνει καὶ τῆς ἡ ἀρχοντοπούλας τοῦ ἀφ(έντη) Μάρκου Φρανγκόπουλου ὀνόματι Κατερίνας τὸ χωράφι ποὺ τῆς εὐρίσκν ἡ εἶται στὴν Πλάκ(α) καὶ νὰ μὴν ἐξουσιάζουν οἱ γονεῖοι τῆς τίπετις ἀπὸ αὐτὸ ἀλλὰ νὰ μείνῃ στὴν ἐξουσίαν τῆς. ἡ Ἀφήνει τὴν καυκάρα ποὺ ἔχει στὴν Παναγία τοῦ Γάτου καὶ τὸ γονικὸν τῆς ἀμπέλι τῶν Ἐγγα ἡ ρῶ ὀνομάζεται τοῦ Ληναρᾶ κείμενο στὴν Ἀτταλειώτισσα μὲ κοπριά καὶ σπῖτια ἐκεῖ νὰ πουλιοῦ ἡ νταὶν καὶ νὰ ριφάρεται τὸ χρέος τοῦ Φωτεινοῦ τοῦ Πιταράκη καὶ νὰ δίνουνται καὶ ριάλια τριάντα στὸ ἡ πρόσωπο τοῦ ἐνδαίσιμου Ντὸν Ἰάκωμπη Ρώσση διὰ νὰ τῆς κάμνῃ δύο λειτουργίες τὸν κάθε μῆνα ἡ ὥστε ζῇ ὁμοίως καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ νὰ τὰ λαβαῖν ὁ ἀρχιερέας τοῦ κατακταριοῦ [...] ἡ Λατῖνος καὶ νὰ τὰ δῖνῃ ὅτινος ἱερέα ὀρίσει διὰ νὰ τὲς γίνονται οἱ ὅμοιες δύο λειτουργίες τὸν ἡ μῆνα ἀενάως διὰ ψυχικὴν τῆς σωτηρία, ἐπειδὴ καὶ ἡ γνώμῃ τῆς εἶναι νὰ γροικῶνται ἀτζένσο ἡ τ' αὐτὰ τριάντα ριάλια καὶ νὰ ἐβγαίνουν καὶ ὅλες οἱ ἐξοδες τῆς θαφῆς τῆς ὡς ἐπροείπαμεν ἡ ποὺ θέλει γίνουν ἔως τὸν χρόνον κατὰ τὴν τάξῃ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λατίνας, τὰ ὁποῖα ριάλ ἡ ἡ τοῦ ἀτζένσου καὶ ὅ,τι περιέχει ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐξοδος τῆς θαφῆς καὶ μνημόσυνα ἔως τὸν χρόνον ἡ νὰ ἐβγαίνουν ἀπὸ τὴν ποσότη τοῦ ἀμπελιοῦ, ξεδιαλύνοντας ὅτι κατασταίνει [[[κολῶνα]]] καὶ ἐπιτρ ἡ ὀπικὸν τῆς τὸν ἀφ(έντη) Φρανγκόπουλο τὸν ἀνηψιὸν τῆς νὰ πουλῇ τὰ ὀνομαζόμενα ὑπόστατι ἡ καὶ καυκάρα καὶ ἀμπέλι στὸν καλλιότερον μὸδο ποὺ νὰ ἐμπορῇ καὶ νὰ ριφάρῃ τὴν ποσό[τη] ἡ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὡς ἄνωθεν καὶ νὰ δῖνῃ καὶ ἡμισυ ριάλια τῆς ἀδελφῆς τῆς τῆς Ἐρσας καὶ τὰ ἡ ζουν τος τοῦ μισερ ἡ ἡ(άννη) ἡ Ἀρώνη ριάλια δέκα καὶ τὰ δὲ ἐπίλοιπα ἡσπρα ποὺ ἀπομένουν ἡ ἐβγάνοντας τὰ σημαδεμένα ὡς ἄνωθεν νὰ τὰ μοιράζουν ἡσια ἡσια ὅλα τὰ ἀνήψιαν ἡ τῆς ἡγου ἡ ἀρχόντισσα τοῦ ἀφ(έντη) Φρανγκόπουλου ἡ ἀρχόντισσα τοῦ ἀφ(έντη) ἡ(άννη) Σπυρίδου καὶ ἡ ἀρχόντισσα ἡ

Φ. 2

ἡ ἀνηψιάν τῆς ἡ χήρα ἀρχ(όντισσα) Μαρία χήρα Μποσιὲ καὶ ἡ ἀρχ(όντι)σ-
σα ἡ ἀνηψιάν τῆς ἡ Φλωρέντζα θυγά ἡ τηρ ποτὲ παπα-Σταμάτη μὲ εἰ-
ρήνη καὶ ἡσισύνη.

Ἦτοι τὴν λινοφορεσιά ποὺ θέλει τῆς εὐρεθῇ ὅλη νὰ τὴν ἐμοιράζουν ἡσια στὴν μέση οἱ δύο τῆς ἡ ἀνηψιὲς οἱ Καλίτζες καὶ μπούστους. Τὴν εἰκόνα ποὺ εὐρίσκνεται στὸν ἀρχοντικὸν τῆς τοῦ ἡ(γιου) ἡ Πεωργίου τὴν μεγάλη νὰ λάβῃ ἡ ἀρχ(όντισσα) ἡ Φραγκοπούλαινα καὶ τὸν Σάν

Φραντζέσκο καὶ τὸν Ἱ. Ἅγιον Σπυρίδωνα ἀφήνει τῆς ἀρχοντοπούλας τοῦ ἀφέντη Σπυρίδου τῆς Ἀντζολέτας. Τὸ χάρις ἢ κωμάν της τοῦ θερμοῦ νὰ λάβῃ ἢ ἀνησιάν της ἢ χήρα τοῦ Μποσιὲ καὶ τὸ τραπέζιν της, τὰ δὲ ἕτερα ἢ δύο μικρὰ τέντζερα νὰ λάβουν οἱ ἀνησιές της οἱ δύο Καλίτζες. Ἐνα καντηλιέρι σπρόντζινο νὰ ἢ λάβῃ ἢ χήρα ἢ ἀνησιάν της. Ἀφήνει καὶ τοῦ ἀνησιοῦ της τοῦ ἀφέντη) Μπερνάρδου Μποσιὲ τέσσερα ἢ κοτάλια ἀσημένα τὰ ὅποια εὐρίσκονται στὰ χέρια τοῦ ἐνδαίσιμου ἀφέντη) παπα-Ἀντωνίου ἢ Χωματιανοῦ τοῦ Ματιοῦ καὶ ὡς λέγει καὶ ἀμώνει δὲν τοῦ χρεωστῇ πλέο τίπετις. Πλὴν λαβαίνει τέλος ἢ παροῦσα διαθήκη παραδίδοντας τὴν ψυχὴν της στὸ ἄπειρο ἔλεος) τοῦ Κυρίου ζητώντας συμπαῖ ἢ θειο ἀπὸ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς καὶ τὸ ὅμοιο κάμνει εἰς ὅλους θέλοντας νὰ σταθῇ βεβαιωμένη ἢ ὅπου παρρησιαστεῖ στὰ ὅ,τι διαλαμβάνει καὶ τὸ βεβαιῶ με ἀξιόπιστους μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν.

—(Sior) Demetrio Caranza afermo quanto di sopra l'esposto.

—Γεώργη(ος) τάγαρης μάρτης στὸ παρόν.

—παβλῆς ὁμηρος [[ομηρ]] παρακαλετός μαρτιρο.

—Τζουάνος Γεραρδὶς χρουσί μαρτιρο ος ἀνοδέν.

64

(στην ἰδια σελίδα, κάτω ἀπὸ το 63)

Συμπλήρωση Διαθήκης

1747, 20 Δεκεμβρίου

Στοὺς 20 Δικιεβρίου 1747 ποὺ εἶναι ἡμέρες 11 ὑστερότερα [ο ποιηρ] διαθήκην τῆς ἀρχόντισσας ἢ Ἀντζολέτας ποτὲ Τζαννέτου Νταμπῆ ἀρχοντοπούλας με ἐξαναζήτησεν καὶ ὀρίζει [...] ἢ νὰ ἔμαθ[εν] π(ὺς) οἱ ἀνησιές της ἔχουν λογοτριβῇ στ' ἀναμεταξύν τ(ος) πὺς ἔφησεν μαργαριτάρι ἢ τῆς μιᾶς καὶ ἐστήρεψεν τὴν ἄλλη, διὰ νὰ μὴν παραπονοῦνται ἢ καὶ νὰ σιωπήσουν γροικώντας τὴν ἀλήθεια ἢ ὅπου στὸ παρόν φανερώνει ἢ με ὄρκον της λέγει ὅτι μὰ τὸ φοβερὸ κριτήριον ποὺ ἔχει νὰ παρρησιαστῇ ἢ ἡ ψυχὴν της καὶ κατὰ ἀληθοσύνη κάμοῦ τὸ μαργαριτάρι ποὺ εἶχεν καὶ ὅπου μέφονται π(ὺς) ζιῶντας της τὸ ἢ ἔδωσεν δὲν εἶναι ἔτζι ἀλλὰ λέγει ἢ πὺς τὸ ἐπούλησεν διὰ χρεῖα κυβέρνησής της καὶ τίποτι δὲν τῆς ἔμεινεν ἢ νὰ ἔχῃ οὔτε νὰ δώσῃ, κάνα τὸ παρόν ξέχ(ως) ὅ,τι μαργαριτάρι διαλαμβάνει ἢ διαθήκη της ἢ ὁμ(οίως) μάλαμα καὶ ἀσήμι ἐκεῖ φανερώνει καὶ ἂς δώσῃ πίστη ἀνημφάβολη ὅποιο [ἄλλ(ος) λογια...].

—παβλῆς ὁμηρως μαρτυρ[ας] παρακαλετός.

—Τζάννες Γεραρδὶς Χρουσι μαρτιρας παρακαλετός.

Παντελέ(ος) Σουμμαρύπας Καντζελάρι(ος) κοινὸς ἔγραψα.

65

*Κωδίκελλος**1748, 1 Ιανουαρίου*

Ἔτος Κυρίου στοὺς 1748 Γενουαρίου 1 στὸ Νέο

Θέλει καὶ ζητᾷ ἡ ἀρχόντισσα Ἀντζολέτα θυγάτηρ ποτὲ Τζαννέτου Νταμπῆ νὰ ἀφήσῃ τὲς ἰς ὑστερινὲς τῆς παραγγκελιές μὲ τὸ παρὸν κοντιτζίλιο καὶ παρρησία τοῦ ὑπογράφοντος ἢ λέγω πὼς ἀνγκαλὰ καὶ στὴν διαθήκην τῆς ἐκατάστησεν τὸν ἀνηψιὸν τῆς ἀφ(έντη) Μᾶρκο Φραγγόπουλο ἢ ἐπιτροπικὸν νὰ πουλήσῃ τὸ ὅ,τι ἐκεῖ διαλαμβάνει καὶ νὰ κἀνῃ κατὰ τὴν ὁρδινίαν τῆς [ὡς καθὼς] ἢ διαλαμβάνει ὅμως τῶρι θέλει καὶ διορίζει νὰ σταθῇ ὁ ἐπιτροπικός τῆς εἰς τὴν ἐπιστάσιαν τὴν ὁμοίαν ἢ ὁ ἐνδαίσιμος ἀφ(έντης) Ντεγᾶνος Σουμμαρίπας καὶ ὅχι ὁ Φραγγκόπουλος καὶ ἴσως καὶ ὁ ἀφ(έντης) ὁ Ντεγᾶνος δὲν ἢ εἶχεν θελήσει νὰ πατζαριστῇ καθὼς τὸν ἐπαρακάλει νὰ εἶναι νοικοκυράδες καὶ οἱ τέσσερις τῆς ἢ ἀνηψιὲς ἡγου τοῦ ἀφ(έντη) Φραγγκόπουλου ἢ ὁμόζυγα καὶ οἱ τρεῖς θυγατέρες τοῦ ποτὲ παπα-Σταμάτη ἢ Γοργογύρη ἰαρχοντοποῦλες ἢ νὰ μοιράζουσι ὁμοφώνως τοῦ ἀμπελιοῦ τὴν ποσότη μὲ [ἡσυχία] καὶ ὁμοφωνία τὸ ὅ,τι περὶ ἢ ἔχει καὶ τὸς εὐρίσκονται νὰ ἴσῃ μοιράζουσι οἱ τέσσερις μὲ μίαν ἐξουσίαν ὡσὰν νὰ ἦτον ἓνα πρόσωπο. ἢ Τόσαν [ἄφησεν] καὶ βεβαιώνει μὲ τοὺς κάτωθεν ἀξιοπίστους μαρτύρους εἰς ἀσφάλειαν.

—Giaccomo Barozzi Canro Darocco affermo quanto di sopra me testimio ἢ nio pregato

—Gioseppe Barozzi Judiaccono affermo quanto di sopra come testimonio ἢ pregato

Παντελέος σουμμαρίπας Καντζελάριος κηνός ἔγραψα.

66

*Ανταλλαγή**1749, 18 Οκτωβρίου*

Ἔτος Κυριοῦ ἡμῶν στοὺς 1749, Ὀκτωβρίου 18,
στὸ παλαιὸ, ἐν τ(ῇ)ν) Ἀξία.

Κόπια

Συμφωνητικὴν καὶ ἀληθινὴν καταλλαγὴν πράξῃ σήμερον στὴν φανερὴ μας Καντζελλαρίου ὁ μαστρο-Μανώλης Γλάκας ἢ ὁμάδι μὲ τὴν κόρην του τὴν κιερα-Καλή, τὸ ὅποιο μέρος ἔχοντας καὶ ποσσεδέρνοντας ἀπὲ γονές τος ἓνα χωράφι ἢ μὲ πηγᾶδι καὶ μὲ ἐλὶα τοποθεμένο στὸ μέρος τῶν Κάτω Χωριῶν τὸ ἔχει παντοτινὸ μὲ τὸ τίμιον μοναστήριον ἢ τοῦ Μέγα Τα-

ξιάρχου καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερο μέρος τοῦ ὁμοίου μοναστηρίου εὐρισκόμενον
 νὰ ἔχη μίαν καυκάρα | τοποθεμένη στὰ Σκιεβριά εἶναι πλησίον τοῦ
 ἀμπελίου τῆς ὁμοίας κερα-Καλῆς καὶ τοῦ ποτὲ πρὸς Δημήτρη. Ἐῖτι δίνει
 ἡ ὁμοία Καλὴ ἐδῶ παρὼν μὲ τὴν γνώμην τοῦ πατρός τῆς τὸ ἄνω λεγόμε-
 μενον χωράφι τὸ γονικὸ | ν τῆς στὰ Κάτω Χωριά ἡγουν τὰ τρία τεταρτία
 ὁποῦ κυριεύγει εἰς ὄνομα καταλλαγῆς τοῦ πανουσιώτατου καθῆ | ηγού-
 μενου τοῦ ὁμοίου τιμίου μοναστηρίου χωροπίσκοπου Κατζούλη ὁποῖος
 ἐπαρρησιάστην διὰ ἐπιτροπικὸς καὶ νοικοκύρης | τοῦ ὁμοίου μοναστηρί-
 ου ἔττι ὁ αὐτὸς ἅγιος χωροπίσκοπος δίνει τῆς κερα-Καλῆς διὰ τοῦ αὐτοῦ
 χωραφίου ἀνταμοι | βὴν καὶ καταλλαγὴν τὴν καυκάραν τῶν Σκιεβριῶν
 σιμὰ τοῦ ἀμπελίου τῆς ἡ ὁποία ἦτον μοναστηριακὴν. Ἰὸθεν ἀπὲ τὴν
 ὥραν τούτῃ καὶ ἀπ'ἐδῶ καὶ ὀμπρὸς καὶ διὰ παντοτινά τῆς παραιτᾶ καὶ
 τῆς ἀφιερώνει τὴν αὐτὴν καυκάραν| ὡς εὐρίσκνεται μὲ πάσης τῆς δικαί-
 ωμα νὰ μείνῃ στὴν δεσποτείαν καὶ κυριότητόν τῆς καὶ νὰ τὴν πράξῃ ὡς
 θέλει καὶ τῆς ἀρέσει, | πουλήσει, χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς. Παρομοίως καὶ ἡ
 κερα-Καλὴ δίνει παραιτᾶ καὶ ἀφιερώνει στὸ τίμιο μοναστήρι τοῦ Μέγα
 Ταξιάρχῃ τὰ τρία τεταρτία τὸ χωράφι στὰ Κάτω Χωριά νὰ τὸ πολιτευτῇ
 καὶ νὰ τὸ πράξῃ ὡς θέλει καὶ ὀρίσει| πουλήσει χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς, τὴν
 ὁποίαν καταλλαγὴν τὴν ἔπραξεν καὶ μὲ ἀποκοπὴν τοῦ Ἀργυροῦ [Αμιρό-
 τη] ὁποῦ τὰ εἰρηθέντα μέρη ἔβαλαν καὶ ἐδιάβην στὴν ὁμοίαν τοποθεσί-
 αν καὶ τῶν δύο πραγμάτων καὶ ὀφθαλμοφανῶς τὰ | ἐστοχάστην καὶ τὰ
 τίμησεν παρομοίως καὶ τὰ δύο δίχως νὰ ἀξίξῃ κατὰ τὸ παρὸν τὸ ἕνα ἀπὲ
 τὸ ἄλλον περισσότερον ὥσπερ | | σόντιμος ἐν τῷ παρὸν οὗτος Ἀργυρὸς
 ἔττι τὸ λέγει πλὴν εὐρισκόμενα τὰ εἰρηθέντα μέρη εὐχαριστημένα καὶ
 στὴν | παροῦσαν ἀλλαξίαν ἀπεξενώνεται πᾶσες ἀπὲ ἐκεῖνον ὁποῦ εἰς
 τὸ νῦν εἶχεν καὶ ἐκυρίευγεν καὶ τὸ παραιτᾶ στὴν | ἐλευθέραν ἐξουσίαν
 ζάπτι καὶ κυριότηταν τοῦ προσώπου ὁποῦ τὸ λαβαίνει νὰ τὸ ἔχη νὰ τὸ
 ἐξουσιάζῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἡγουν | [τόσον] τὸ τίμιον μοναστήριον νὰ λάβῃ τὸ
 χωράφι τῶν Κάτω Χωρίων μὲ δικαιώματάν τ(ου) καὶ νὰ τὸ ἐξουσιάζῃ ὅσον
 καὶ | ἡ ἄλλη νὰ λάβῃ καὶ νὰ ἐξουσιάζῃ μὲ δικαιώματάν του τὴν καυκάραν
 τῶν Σκιεβριῶν. Τοῦτο ὅλον ἔπραξαν καὶ μεῖν[αν] | τὰ μέρη ἀκαταζήτητα
 διὰ τὸν ἑαυτὸν τος καὶ διὰ μεταγιενέστερους αὐτῶν καὶ τὴν ἐβεβαίουν
 εἰς ἀσφάλειαν μὲ τὴν | ὑπογραφὴν τος καὶ ἐπὶ μαρτύρων ξεδιαλύνοντας
 τὰ μέρη ταιριασμὸν καὶ λέσιν ὅτι νὰ μὴν γυρέψῃ τὸ ἕνα μέρος ἀπ' τὸ |
 ἕτερον καμμίας λογῆς δόσιμον οὔτε γιेमικλίκι ὀλογυ[ρις] χρόνου ὁποῦ
 θέλει τανσάνουν τὰ ἄνω λεγόμενα ὑποστατικά | [καὶ νὰ] πληρώνουν στὸ
 μέρος ὁποῦ ἦτον γραμμένα ὡσὰν νὰ εἶχεν ὁ καθεὶς τὸ ὁμοιο πρᾶγμα δι-
 χως ἐνό[χληση] | καὶ ἐτοῦτο σταθεῖ ἔττι ὥστε νὰ γιένῃ νέο ταχίρι.

–Νικόδημος(ος) χωροπίσκοπος(ος) καὶ καθηγούμενος(ος) τοῦ μοναστηρίου |

–Καλὴ Μανώλη Γλάκα ὁμάδι μὲ τὸν πατέρα τῆς στέργουν καὶ βεβαιοῦν
 το.

Βεβαιώνω τὸ παρὸν τὸ ἰ παρὸν μὴ ἔχοντας γράμματα ἔγραψα ἐγὼ Ἰωάννης Καβανίτης διὰ λόγου [τος] καὶ μαρτυρῶ.

Φ. 1 α

Γιώργιος Διασίτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

Παντελέος σουμμαριπας Καντζελάρι(ος) Κην(ος) της Ναξης ἰ Εγραψα τω παρον απε ἰ ζιτισήν τον μερίδον παρισιαν τ(ος).

Τίτλος γραμμένος σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «Δεκοχτὼ Ὀχτωβρίου 1749. ἰ Καταλλαγή πανοσιώτατου χωροπισκόπου Κατζούλη με ἰ κιερα-Καλή θυγάτηρ Γλάκα».

67

Μισιάρικο παντοτινό

1750, 13 Ιουνίου

Ἐν ὀνόματι καὶ Δόξῃ Κυρίου ἡμῶν, ἔτος 13 Ιουνίου 1750.

Ὁ αἰνδέσιμος ἀφ(έντης) πατέρας Πιέτρο Κλαζὲ προεστὼς τῆς συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ) ἐνεφανίσθην σήμερον ἰ σὲ μοῦ τὸν γράφοντα καντζελλάριο καὶ ἡ Ἀννέζα χήρα Σταμάτη Κατερίνη τὰ ὅποια μέρη κάνουν θελημ ἰ ατικῶς τὴν παρούσην κουντουβερνία παντικίου με τὲς κράτησες καὶ κονδετζιόνες ὅπου κάτωθεν ἰ ἐξηγοῦσιν. Ὅθεν δίνει ὁ αἰνδέσιμος ἀφ(έντης) παρόντας προεστὼς τῆς ἄνωθεν χήρας Ἀννέζας ἀπὲ ζήτησιν ἐ ἰ κείνης παντοτινὸ καὶ εἰς ὄνομα παντικίου ἓνα χωράφι τοποθεμένο στὰ Λαγκάδια, εἶναι τοῦ τιμίου μοναστη ἰ ρίουν τος, ὀνομάζεται τὸ αὐτὸ χωράφι τῆς Κουτζῆς εἶναι πλησίον τῶν ἄλλωνῶ χωραφιῶ ἐκεῖ τοῦ ὁμοίου μοναστηρίου ἰ καὶ τῆς Κομμούνας Στράτας καὶ κατὰ τὸν ταιριασμόν τος ὅπου συνιθαστικῶς με μία βουλ[ῆ] καὶ γνώμη τὰ μέρη ἐ[ταιριάσ]λασιν καὶ ὅπου ἐστέρξασιν, ξεκαθαρίζουσιν ὄνομα πρὸς ὄνομα τὰ πάντα:

1^ο Νὰ τὸ δουλεύῃ τὸ ὀνομαζόμενο χωράφι ὅλο καὶ τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν ὅπου ἀνγ[γί]ζει ἐμπιστεμένα καὶ σωστὰ ἰ εἰς καιρὸν ὅπου σπέρνονται καὶ τὰ σύμπλια ἐτότες νὰ τὸ σπέρνῃ δίχως πρόφασιν.

2^ο Νὰ κἀνῃ ὅλες τὲς ἐξοδες μοναχὴν τῆς καὶ ἀπὸ λόγουν τῆς διὰ νὰ τὸ τραφοκοπήσῃ καὶ νὰ τὸ καματέψῃ ἰ διὰ νὰ τὸ σπέρνῃ.

3^ο Εἰς τὸ θέρος τοῦ αὐτοῦ χωραφίου νὰ μὴν δώνῃ πορτάδες οὔτε νὰ πάρῃ μὰ νὰ πληρώνου τοὺς δεριστά ἰ δεσ μαζί ἴσια πρὸς ἴσια τὰ μέρη, ἦγου ἡ παντικατόρισσα με τὸ μοναστήρι καὶ ἔτζι νὰ τρέχῃ.

4^ο Νὰ ἔχῃ χρῆος ἰ τοῦ καιροῦ ὁ παντικάτορας ἰ νὰ παίρνῃ θέλημα στὸ θέρος καὶ ὁμοίως σὰ δὲ νὰ βάλλῃ τὸν καρπὸ στὸ ἄλῶνι καὶ σὰ δὲ [...]

5^ο Νὰ μοιράζουσιν τὸν κάθεν καρπὸ τοῦ αὐτοῦ χωραφίου ἐβγάζοντας πρῶτο τὸ πεπτὸ ἴσια πρὸς ἴσια ἰ με τὸ μοναστήρι στὴν μέση καὶ τὸ αὐτὸ πέπτο νὰ τὸ παίρνῃ τὸ μοναστήρι.

6^ο Τὴν πάρτη τοῦ μοναστηρίου νὰ ἔχη χρέος ὁ παντικάτορας νὰ τὴν ἐπηγιαίνῃ μὲ ἔξοδάν του στὸ μοναστήρι.

7^ο Νὰ μὴ ἐμπορῇ τοῦ κατὰ καιροῦ ὁ κοπιαστής ἡγου ὁ παντικάτορας νὰ βάνῃ δυὸ παιδιὰ ἡγου δύο κληρονόμους εἰς τὸ αὐτὸ χωράφι μὰ πάντοτες εἰς αἰῶνα [νὰ] πηγιαίνῃ εἰς ἓνα πρόσωπο τὸ χωράφι.

8^ο Νὰ μὴν ἔχη ποτὲ ἐλπίδα οὔτε δικαίωμα ὁ παρὼν παντικάτορας ὁμοῦ καὶ κληρονόμοι αὐτοῦ καὶ ἡ μεταγενέστεροί τος νὰ ἔχουν ποτὲ τετάρτι ἀπ' τὴν ποσότητα τοῦ ἄνωθεν χωραφίου.

9^ο Ἦτοι ἀνισῶς καὶ ἡ προλεγόμενη Ἀννέξα ἡ κληρονόμοι αὐτίνης ἡδελφὲν εὐρεθοῦν εἰς φταισίμον ἡ κλεψιάς εἰς τοὺς καρποὺς τοῦ ὁμοίου χωραφίου ἡ (εἰς) ἀδουλεψίας ἀπρεπ(εῖς) ἐτότες εἰς αὐτὰ τὰ ἡ φταισίματα νὰ ἔναι βέβαια καὶ ἀποδειχτημένα νὰ ἐβγαινῇ παρευθὺς ἀπὸ τὸ ἄνω λεγόμενο χωράφι δίχως νὰ ἔχη κανένα δικαίωμα εἰς τὸ χωράφι αὐτό. Μὰ κάμνοντας καὶ ἀκολουθώντας ἡ τὲς ἄνωθεν ὀνοματισμένες καὶ γραμμένες κρήτῃς ὅλες ὅπου ἐσυμφώνησαν καὶ ἐπιβαλθήκασιν τὰ μέρη ἡ νὰ ἔχη ὁ κοπιαστής ἡγου ὁ παντικάτορας τοῦ κατὰ καιροῦ ἡπάντα παντοτινὸν μὰ πάντα δουλεμένο τόσον ἡ ὅσον νὰ ἀρέσῃ κάθε καλοῦ γιεωργοῦ.

Τοῦτο ὅλο ὅπου ἄνωθεν περιέχει ἡ παρούσα ἐπράξασιν ἡ καὶ ἐξετελέσασιν ἡτὰ μέρη τὸ ὅποιο γράμμα ἀπὲ ἀρχὴν ὡς τέλος ἐγράφτην καὶ ἐδιαβάστην κατὰ παρρησίας τῶν ὑποθεσιάρηδων ἡτὰ ὅποια μέρη καὶ σωματικῶς καὶ θεληματικῶς τὸ στερεώνου μὲ τὴν ἡτιμίαν ὑπογραφὴν τος καὶ μὲ ἀξιοπίστους ἡ μάρτυρες παρακαλετοὺς ὡς φαίνεται:
confermo la presente Pietro Claze ἡ vice superiore

[Φ. 16]

— Ἀνέξα χίρα σταμάτη κατερίνι ὡς παντικατόρισα στέργει καὶ βεβεόνει ὅτι ἡ ὁποῖος τὴν διαλαβάνει ἡ παντοτινὴ γραφὴ καὶ μὴν ἔχοντας αὐτὴ γράμματα ἐπαρα ἡ κάλεσεν ἐμεν τὸν Ἀντωνιο Γουλιέλμι ἡιερεαν καὶ ἐγραψα δια λόγουν τῆς καὶ ἡμαρτυρῶ.

— ἐγὼ Νικόλαος Κοντιλῆς μάρτηρας παρακαλετος.

Παντελέ(ος) Σουμμαρίπας ἡ Καντζελάρη(ος) Ἀξίας ἐγραψα.

68

(Στο ἴδιο φύλλο 16 γραμμένο, κάτω ἀπὸ τὸ 67)

Μισιάρικο παντοτινὸ

1752, 19 Νοεμβρίου

Ἔτος Κυριοῦ ἡμῶν 1752, Νοεμβρίου 19, S. N.

Ὁ αἰνδεσιμώτατος παρόντας προεστὼς τοῦ τιμίου μοναστηριοῦ Κυρίας Καπέλλας Πέτρος Σιγάλας πατέρας ἡ τῆς συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ ἐπαρρησιάζστην σὲ μοῦ τὸν γράφοντα Καντζελλάριο ὁμάδι μὲ τὸν Γι-

ώργη Κατζούρη | καὶ κάνου τὴν παρούσην παντοτινὴ κουντουβερνία. Ὅποῖος ἀφ(έντης) προεστὼς εὐρισκόμενον νὰ ἔχη εἰς | μοναστήριν του ἕναν ἀμπέλι ἀπ' τὸ παλαιὸ κείμενο στὸ Γαλανάδο σιμὰ στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Πνεύματος | πλησίον ἐτέρων πραγμάτων τος στὲς Ἀχλάδες, τὸ ὁποῖο εἶναι μὲ τὸ πατητήριν του καὶ μὲ συκιὲς καὶ εἶναι | ἐλεύθερο ὅλο μοναχικόν τος ἔστοντας ἐγόρασαν τὸ τέταρτο ἀπ' τὸν πρῶτον παντικάτοραν ὡς φαίνεται στὲς | πράξεις μου. Ὅθεν σήμερον ζητώντας το ὁ ἄνωθεν Γιώργης παντοτινὸ τοῦ τὸ δίνει ὁ παρὼν | προεστὼς μὲ τὲς διόρισες ὁποῦ ἐσυμφώνησαν τὰ μέρη καὶ κάτωθεν ἐξηγοῦσιν εἰς τὰ πάντα. | Ὅμοίως διὰ τιμὴ τοῦ παντικίου ἔδωκεν ὁ ὀνομαζόμενος παντικάτορας τοῦ αἰνδέσιμου ὁμοίου προεστοῦ | ριάλια τριάντα, ν(ούμερο) ρ(εάλια) 30, καθὼς ἡ τιμὴ τοῦ τεταρτίου αὐτινοῦ τοῦ ἀμπελίου ἐποκόφτην ἀπ' τὸν [[Γιώργη]] | ||Στέφανο|| Κατζούρη βαλμένος ἀπ' τὸν ἀφ(έντη) προεστὸ καὶ ἀπὸ Στεφανὴ Κουρλέτη βαλμένος) ἀπ' τὸν Γιώργη Κατζούρη, τὰ | ὅποια μετρητὰ ὁμολογᾷ πὼς [τὰ ἔλαβεν] ὁ ἀφ(έντης) προεστὼς παρρησίᾳ τῶν ὑπογραφόντων ὑπὸ χειρὸς τοῦ παντικάτο(ρα).

1^ο Ἦτοι ἀπομείνει ὁ παντικάτορας [νὰ τὸ] καλλιεργᾷ τὸ ἀμπέλι σ' ὅλους του τοὺς καμάτους σωστὰ καὶ ἐμπιστεμένα | νὰ τὸ καταβολεύῃ τὸν κάθεν χρόνον καὶ νὰ τὸ φράξῃ διὰ νὰ εἶναι ἀπαντημένο χειμῶνα καλοκ | αῖρι καὶ τὰ πάντα μὲ ἔξοδάν του νὰ κάνῃ ὁ παντικάτορας ὅσον καὶ οἱ κληρονόμοι του.

2^ο Ἦτοι νὰ μὴν ἐμπορῇ νὰ θάνῃ [ποτὲ] δύο παιδιὰ εἰς τὸ παντίκι μὰ πάντα ἕνας δουλευτὴς νὰ τὸ [κρατῇ].

3^ο Νὰ ἔχη χρέος νὰ ζητᾷ θέλημα ὄντας δέ νὰ τρυγήσῃ καὶ ὄντας δέ νὰ πατήσῃ καὶ τὸ μερδικὸ τοῦ μοναστηρίου | νὰ τὸ φέρνῃ ὁ κατὰ καιροῦ ὁ παντικάτορας μὲ ἀγωγή ἐδικάν του στὸ μοναστήριον τος στὴν χώρα ὁμάδι | μὲ τὸ βοῖθοντίκι τοῦ μοναστηρίου τῶν τριῶν τεταρτίων ἔστοντας καὶ τὸ μερδικὸ τοῦ τεταρτίου του | νὰ τὸ παίρνῃ ὁ δουλευτὴς νὰ πληρώνῃ καὶ στὸ χωρίον του τοῦ τεταρτίου του τὴν τάνσα.

4^ο Νὰ ἔχη κράτησιν ὁ δουλευτὴς ἕνα πετροτοίχι ἀπ' τὸ μέρος ποῦ βγάνουν τὸ χῶμα νὰ κάνῃ καὶ ἃς παίρνῃ τὲς πέτρ | ες ἀπὸ τὸ ὅμοιο πρᾶμα τῶν ἀφ(έντων) πατέρων ἀπ' τὲς Ἀχλάδες.

5^ο Τοὺς τρυγητάδες νὰ βάζουν ἴσια τοὺς ἐμισοὺς ὁ δουλευτὴς τοὺς ἄλλους ἐμισοὺς ἀφέντης ὁ πατέρας.

Φ. 2α

6^ο Νὰ ἔχη κράτησιν νὰ φέρνῃ τρία καλαδιάτικα τὸν χρόνο στὸ μοναστήρι εἰς τὴν Χώρα.

7^ο Νὰ μοιράζον τὸν κάθε του καρπὸν γῆς-δενδρῶν ἴσια πρὸς ἴσια στὴν μέσην τ[ος] θγάνοντας [πρῶτα] | τὸ πέπτο ἀπ' τὸ ὁποῖο πέπτο νὰ παίρνῃ τρία μερδικὰ τὸ μοναστήρι τὸ τέταρτον ὁ παντικάτορας | καὶ κάνοντας τὰ πάντα ὁποῦ ἐταιριάσασιν νὰ τὸ 'χουν πάντα παντοτινὸ [αὐτὸς] καὶ

μεταγενέστε | ροίν τος δουλεύοντας το αὐτὸς καὶ κληρονόμοιν αὐτοῦ
 νὰ ἀρέσῃ δύνον καλῶν γεωργῶν ἀνισ(ως) ὅξω | ἀπὸ Θεοῦ εἶχεν σταδῇ
 κακοδουλεμένο τὸ ἀμπέλι τότες νὰ λαβαίνει ὁ παντικάτορας τοῦ κατὰ |
 καιροῦ τὴν τιμὴ τοῦ τεταρτίου του μὲ ἀποκοπὴ εἰς τόσα ἄσπρα μετρητὰ
 καὶ νὰ ἐβγαίνει ἀπὸ | αὐτὸ τὸ ἀμπέλι, παρομοίως ἀνισ(ως) καὶ εὐρεδῇ ὁ
 παντικάτορας φταίστ(ης) εἰς τὸν καρπὸν ἡγου νὰ τὸν | ἐκλέβῃ καὶ
 εἶχάν τού το ἀποδείξουν οἱ ἀφέντες οἱ πατέρες μὲ ἀξιοπίστους μάρτυ-
 ρες νὰ παίρνου | ὅ,τι ἀξίζει τὸ τετάρτι εἰς τόσα ἄσπρα καὶ νὰ λείπεται
 ἀπὸ μέσα καὶ νὰ ἔχῃ κράτησιν ὁ παντικάτορ | ας νὰ φτιάνη καὶ τὸ πατη-
 τήρι ὀπόντας εἶναι τῆς χρείας καὶ μὲ ἐξοδόν του. Πλήν εἰς ὅλο τὸ [ἄνω] |
 γραμμένο καὶ σ' ὅ, τι διαλαβάνουν οἱ ταιριασμοὶν τῶν μερίδων καὶ οὕτως
 ἐδιορίσασιν καὶ τὸ βεβαιώνουν | ὡς φαίνεται καὶ ἐπὶ ἀξιοπίστων μαρτύ-
 ρων διὰ νὰ μείνῃ στέρεο ὅπου παρρησιαστῇ καὶ τὸ ἐξῆς.

—πετρος Σιγαλας Ἰησουίτης προεστὼς τῆς Κυρίας | Καπελλας βεβαιόνο
 τ' ἄνωθεν καὶ ὀπισθεν

—Γιώργης Κατζούρης στέργει καὶ βεβαιώνει το παρό υπο χειρῶς ἐμοῦ
 φιλιπίπου Γριμάλδη καὶ μαρτυρῶ.

—Πρε φραντζέσκος μπαρότζις μαρτιρο [...].

—Αντονίς Γουλιελμι Κ(ανον)ικος μαρτίρο.

Παντελέ(ος) Σουμμαρίπας | Καντζελάριος Ἀξίας ἔγραφα.

69

(Στο ἴδιο φύλλο το 2α γραμμένο, κάτω ἀπὸ το 68)

Πώληση

1756, 4 Ἀπριλίου

Ἔτος Κυρίου, στοὺς 4 Ἀπριλίου, 1756.

Ὁ αἰνδέσιμος πατέρας Λίχτλε παρόντας προεστὼς τοῦ τιμίου μο-
 ναστηρίου Κυρίας Καπέλλας πουλεῖ σήμερον τοῦ Γιώργη Κατζούρη
 ἓνα σπιτότοπον μὲ τὴν αὐλογύρισίν του διὰ γρόσιον ἀνάμισον, ν(ούμερο)
 γ(ρόσια) α' [...] | ὡς ἐσυμφώνησαν, ὁποῖος σπιτότοπος εἶναι στὴν ἄκρῃ
 τοῦ [ἀμπελίου] ποῦ ἔχου παντοτινὸ τὸ τίμιο μοναστήρι | μὲ τὸ ὅμοιο
 στοῦ Γαλανάδο, τὸ ὁποῖο ἐσημαδέψασιν ἡγουλὶ τὸν ἄνωθεν σπιτότο-
 πο ἀπ' τοῦ Δημήτρη Κατερίνη | τὸν τοῖχο [ἔως τὸ] κάτω καντούνι τῆς
 ληνός, τὸ ὁποῖο σπάτζο ἦτον τό'να τετάρτι ἐδικόν τοῦ | Γιώργη | κατὰ
 τὴν | παντοτινὴν του γραφή. Λοιπὸ ἐπλήρωσεν καὶ τὰ τρία τεταρτία
 τῆς αὐτῆς γῆς ὡς ἄνωθεν καὶ γροικᾷ | ται στὴν ἐξουσίαν του τὸ σπι-
 τι μὲ αὐλογύρισίν του νὰ τὸ κάμῃ ὡς θέλει βούλεται ὁ ἀγοραστής. Ὁ
 αἰνδέσιμ(ος) | ἄνωθεν προεστὼς ἔλαβεν τὸ ἀνάμισον γρόσιον κατὰ παρρη-
 σία μας καὶ εὐχαρίστησιν καὶ ἀπεξενᾶται | τὸ ἄνωθεν μοναστήρι ἀπ' τὸ

ὀνομαζόμενο τόπο ὁποῦ παρὸν πουλεῖ ὡς ἰάνω| ἐξηγοῦμεν καὶ βεβαιοῖ
| μὲ τὴν τιμίαν του ὑπογραφή. Ἡ πόρτα νὰ μὴν ἐμπορῇ νὰ ἀνοίξη ἀπὸ
μέσα ἀπὸ τὸ ἀμπέλι τος ποτέ.

—Ιγνάτιος Λιέχτλε Ἰησοῦίτης προεστὼς της Κυρίας Καπέλ | λας βεβαι-
ῶνω το ἄνωθεν.

Παντελε(ος) σουμμαρηπας Κατζελαρι(ος) | εγραφα.

70

*Μισιάρικο παντοτινό**1752, 18 Ιουλίου*

Ἔτος Κυρίου ἡμῶν στοὺς 1752, Πρωτοουλίου 18, στὸ Νέο.

Παντοτινὴ κουντουβερνία κάνει σήμερον ἡ κιερα-Σοφία θυγάτηρ
ποτὲ Σταμάτη Φενγκαράκη | μὲ τὸν Νικόλα Καρεγλᾶ τοῦ Βασίλη, ἡ
ὁποία κ(ιερα)- | Σοφία εὐρισκόμενη νὰ ἔχη καὶ νὰ τῆς εὐρίσκεται | ἀπὸ
γονικὴν της μίαν καυκάρα κείμενη στήν τοποθεσία τῶν Καλαμουριώ
σιμὰ τῶν Ἀγίων, | Ἅγιον Παντελεήμονα καὶ Ἅγιον Πέτρο, τὴν ἐδίνει
δεληματικὴ καὶ αὐτοπροαίρετη παντοτινὴ τοῦ | αὐτοῦ Νικόλα νὰ τὴν
καλλιεργᾷ σωστὰ καὶ ἐμπιστεμένα στοὺς χρειαζόμενους της καμάτους
[καὶ διὰ τιμὴν] | τοῦ τεταρτίου τῆς αὐτῆς καυκάρας ἔδωσεν ὁ παντικάτο-
ρας τῆς ἄνωθεν νοικοκυρᾶς γρόσια [...] | τὰ ὁποῖα ὁμολογεῖ ἔδω παρὼν
ἡ κ(υρα)-Σοφία πὼς τὰ ἔλαβεν καὶ ἀγγαλὰ τὴν ἐπόκοψαν τὴν [...] |
καυκάρα ὁ κύρ Μανώλης Καπούνης ὡς κοινὸς τιμωτῆς ὅλη δίχως τὸν
μιτάτο καὶ χάλασμα [...] | δίχως τὸ πέπτο τῆς βασιλείας ριάλια σαράντα
ὁποῖος ἐβάλδην ἀπ'τὰ μέρη ἀπ' τὰ [ὁποῖα] | [...] ριάλια πού ἄγιζεν νὰ
δώσῃ τοῦ ὥρισεν ἡ νοικοκυρὰ τὸ ἓνα γρόσιο δεληματικὴ [εἰς] | θερά-
παιυσίν του καὶ διὰ νὰ τὸ ξοδιάσῃ εἰς τοὺς τράφους ἔττι ὑπόσχ[εται]
ὁ παντικάτορας νὰ [τρα] | φοκοπᾷ διὰ νὰ εἶναι ἀπαντημένη νὰ τὴν
ἐσπέρνῃ χειμωνικὴ καλοκαιρινὴ πάντα [...] ὡς | καθὼς εἶναι [των] καλο-
δουλεμένα παντοτινὰ ὁποῦ νὰ ἀρέσῃ καλῶν γιεργῶν καὶ στοὺς καρπὸ πού
[...] | ξαπεστεῖλει εἰς αὐτὴ νὰ τὸν ἐμοιράζουν ὅλο καλοκαιρινὸ χειμωνικὸ
ἴσια πρὸς ἴσια στήν μέση εὐγὰ | ζοντας τὸ πέπτο ἀπ' τὸ ὁποῖο πέπτο
νὰ παίρνῃ ὁ κοπιαστής κάθε κιαροῦ κληρονομικῶς τοῦ | τεταρτίου
του τὴν ποσότην νὰ πληρῶνῃ καὶ τοῦ τεταρτίου του τὴν κάθε τάνσα
πού τοῦ ἀγκίζει [τὸ] | γιμικλίκι καὶ δεκατία νὰ ζητᾷ θέλημα στὸ θέ-
ρος καὶ στὸ ἀλώνι καὶ τὸ μερικὸ τῆς νοικοκυρᾶς | νὰ ἔχη κράτηση νὰ
τὸν ἐφέρνῃ μὲ ὀξονδάν του εἰς τὴν χώρα στήν κατοικίαν της, πλὴν νὰ
γροικᾷ | καὶ {νὰ} νὰ εἶναι παντοτινὴ ἡ ἄνωθεν καυκάρα ὀλάκερη διὰ τὸν
ἑαυτὸν τος καὶ διὰ κληρονομία | μὲ τὰς κράτησες ὡς ἄνωθεν καὶ ἀνισῶς
καὶ εἰς κάθεν καιρὸν εἶχεν ἀφήσει τὴν καυκάραν | ἀδούλευτη καὶ ἔρημη

ἢ αὐτὸς ἢ κληρονόμοιν αὐτοῦ νὰ βάζουν γιωργοὺς πραχτικοὺς τὰ μέρη νὰ [λάβῃ] | τὸ τετάρτιν του ὁ παντικάτορας ἂν εἶχέν τον ἐβγάνει ἀδίκου τρόπου ὁ νοικοκύρης, εἰ δὲ καὶ ἔχει σταθῇ παρα | τημένη καὶ ἀδούλευτη ὅξω ἀπὸ Θεοῦ τότε νὰ παίρνῃ τὸν ἀριθμὸν ποὺ ἔδωσεν καὶ ὅχι πελισσότερον | ἐβγάζοντας πάντα [...] δικαιοματάν του τὸν ὁποῖον ἐγόρασεν ὁμοίως | σκαδῶς φαίνεται στὲς πράξεις μου. Τοῦτο ὅλο ἔπραξαν τὰ μέρη καὶ ἔμειναν εὐχαριστημένα καὶ ἀνεπαμένα εἰς ὅ,τι διαλαμβάνει καὶ | τὸ βεβαιώνου με τὴν ὑπογραφὴν καὶ ἐπὶ μαρτύρων. Συμφωνοῦσιν ἀκόμη τὰ μέρη ὅτι νὰ σπέρνεται ἢ | ἄνωθεν καυκάρα δύο χρόνους καὶ τὸν δὲ τρίτον χρόνον νὰ τὴν ἀφήνου νὰ ἀνεπεύγεται.

—Η κερα-σοφία διγατιρ ποτε σταματι φεκαράκη στεργι και βεβεονι το παρο και μην ἔχοντας | γράμματα ἐπαρακάλεσεν ἐμένα τον παπαφραντζίσκο Ζούλη και ἔγραψα | και μαρτυρῶ.

—νικολας καρεγλας στέργει και βεβεώνει και μην ξέβροντας γράματα ἔγραψα | εγο Διονισιος ἱερομόναχος ἀρόνις δια λογου του και μαρτηρο.

—γιοργης (παπα)δοπουλος μαρτιρο

Παντελεος σουμμαριπας Καντζελ[λάριος] | Αξιας εγραψα

71

Πώληση

1751, 10 Νοεμβρίου

Ἔτος Κυρίου στοὺς 1751, Νοεβρίου 10, κατὰ τὸ παλαιὸ ἐν τὴν Ἀξία.

Προσωπικῶς καὶ θεληματικῶς ἐνεφανίσθην κατέμπροσθεν τῶν ὑπογραφόντων ἀξιοπίστων μαρτύρων καὶ σὲ μοῦ τοῦ | γράφοντος καντζελλαρίου ὁ ἐνδαισίμος παπα-κὺρ Νικόλαος Ἰσπανὸς πρωτόπαπας Δρυμαλίας, ὁποῖος | πουλεῖ σήμερον διὰ χρεῖαν ἐδικὴν του τῆς κιεραπα(πα)διᾶς Ἄννας πρεσβυτέρας παπα-κὺρ Ἰωάννη πρωτέκδι | κου Δρυμαλίας τὸ Τίμιο Μοναστήρι τῆς Κυρίας Ἀγίας, εἶναι τοποθεμένο στὸν τόπο τῆς Κωμιακῆς, | μετὰ πάσης ποσότης ὑποστατικῶν, πύργων καὶ δικαιομάτα ὅλα ποὺ ὡς τὴν σήμερον ἐκυριεύγιεν ἐκεῖ, | ἀκόμη τοῦ πουλεῖ καὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν γονικὴν του στὸν Καλόξυλο ὁμάδι μετὰ τὴν κατοικίαν ποὺ ἐκεῖ ἔχει | μετὰ περιβόλι ποὺ ἔχει ἐκεῖ ὡς καθὼς εὐρίσκνεται ἀπάνω κάτω καὶ ἀκόμη καὶ ἓναν ἀμπέλι ποὺ ἔχει | στὸν Δρυμὸ ἡγου τὸ μερδικόν του σύμπλιο Τζαννέτη Καραντζᾶ. Ὅλα ὡς ἄνωθεν ὀνοματίσαμεν | τῆς τὰ πουλεῖ τῆς κερα-παπαδιᾶς μετὰ δικαιοματάν τος καὶ περιοχὲς ὡς τὰ ἐποσσεδερίζεν καὶ ὡς εὐρί | σκονται διὰ ριάλια διακόσια ὀγδοήντα δύο καὶ ἄσπρα ὀγδοήντα ἑφτά, ν(οῦμερο) ρ(εάλια) 282 ἄ(σπρα) 87, τὰ | ὅποια ριάλια ὅλα σωστὰ καὶ σὲ μετρητὴ μονέδα κορέντε ἔδωσεν καὶ ἐμέτρησεν ἢ ἀγοράστρα | κιερα-παπαδιᾶ πρεσβυτέρα παπα-Ἰωάννη

πρωτέγκδικου στὰ ὅμοια χιέρια τοῦ πούλητῃ ἀφ(έντη) παπα-κὺρ | Νικολάου Ἰσπανοῦ πρωτόπαπα Δρυμαλίας κατέμπροσθεν τῶν ὑπογραφόντων ὁλονῶν παρῶν | καὶ ἔστοντας πληρωμένος κατὰ τὸν συμβαστικὸν καὶ ταιριαστικὸν τοσ ταιριασμὸν τῶν ὁμοίων μερίδων | τῆς παραδίνει τὰ ὅ, τι ἐδῶ φανερώνει πὼς τοῦ πούλει νὰ τὰ ἔχη καὶ νὰ τὰ χιαίρεται ὡς ἀληθινὴν ἀγορά | στρα μὲ τούτῃ τὴν περίστασιν καὶ διορισμόν, ἀνισῶς καὶ σὲ διορία τριῶν μηνῶν εἶχέν τῆς ἐνχειρίσει ὁ | πούλητῆς ἀφ(έντης) πρωτόπαπας ἡ κληρονόμος τοῦ τῆς ἀγοράστρας τὸν ἄνω λεγόμενον ἀριθμὸν σωστὸν ποὺ ἔλαβεν | ἡγου τὰ διακόσια ὀγδόντα δύο ριάλια καὶ εἴκοσι ἐννιά παράδες ποὺ τοῦ ἐνχειρίσεν νὰ μείνου πάλι | ὅλη ἡ ποσότης ποὺ περιέχει ἄνωθεν ἐκκλησίες καὶ σπιτικά καὶ ὑποστατικά τὰ πάντα πάντῃ ἔλε | ὕθερα στὴν ἐξουσία τοῦ πούλητῃ ἡ τοῦ προσώπου ποὺ ἐνχειρίσει τ' ἄνωθεν ἄσπρα καὶ ἡ παροῦσαν πούλη | τικὴ γραφὴ νὰ μείνῃ ἀνωφέλετη, εἰ δὲ καὶ στὴν αὐτὴν διορία δὲν τὰ λάβῃ νὰ ἔχη ἡ κιε-
ρα- | παπαδιὰ ἄδεια ὡς ὅμοια ἀγοράστρα νὰ τὰ πούλῃ καὶ νὰ ριφάρεται στὸν λογαριασμὸν ποὺ ἐνχειρίσεν | δίχως ἐμπόδιο κανενὸς προσώπου. Οὕτως τὰ μέρη ἐταιριάσασιν μὲ μία γνώμη καὶ βουλὴ εἰς ὅλο τὸ ἐδῶ γραμμένο ἔμει<ναν> εὐχαρισταμένοι καὶ ἀνεπαμένοι τὸ βεβαιώνουν μὲ τὴν ὑπογραφὴν [τοσ] | καὶ μὲ ἀξιοπίστους μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν διὰ νὰ μείνῃ στέρεο ὅπου παρρησιαστῇ.

—ὁ προτοπαπὰς Δρυμαλίας νηκολαὸς [...] Ἰσπανὸς εἰλαβεν και βεβεονο το παρον.

—μπερναρδος μπαροτζης μαρτίρο ὅς ανοθεν.

—νικολετος σουμαριπας μαρτιρο ὅς ανοδε.

—φιλιπος σουμαριπας μαρτιρῶ ὡς ανοθεν.

Παντελεως σουμαρηπας | Κινος Καντζελαριος Αξιας εγραψα

71α

(στην ἰδία σελίδα, κάτω ἀπὸ το 71)

Πώληση (ἀκύρωση)

1752, 6 Οκτωβρίου

Στους 1752, Οκτωβρίου 6.

[Πρ]εσβυτέρα παπα-κὺρ Ἰω(άννη) πρωτέγκδικου Ἄννα προσωπικὴ θεληματικὴ ἀνουλάρει σήμερον τὴν ἄνωθεν ἀγορὰ μετὰ | [ὅλες] τὲς ποσότης ποὺ διαλαμβάνει πὼς τῆς ἐπούλησεν ὁ ἐντιμότητος πρωτόπαπας Δρυμαλίας κατὰ τοὺς ταιριασμούς τοσ, ὁμολογώτας | μὲ παρρησία καντζελλαρίου μας πὼς ἔλαβεν τὸν ἀριθμὸ ποὺ τοῦ ἔδωσεν σωστὸν διὰ τὴν ἄνωθεν ἀγορὰ καὶ ἔτζι | [...] πάλι ἡ ποσότης ποὺ περιέχει πὼς τοῦ ἐπούλησεν εἰς τὴν ἐξουσία τοῦ [πούλητῃ] ἀφ(έντη) πρωτόπαπα καὶ ὁ

συμβασμός τος ἐτελείωσεν | [μὴν ἅ] ξίζοντας πλέο ἢ ἄνωθεν οὔτε οἱ κό-
πιες ποὺ ἔλαβεν ἡ παπαδιὰ τίπετις ὥς νὰ μὴν ἔχουν πραχτοῦσιν. Τόσον
φανερώνει | αὐτὴ καὶ βεβαιώνει.

—πρεσβυτέρα παπα-Γιάννη βεβαιώνει τὴν ἐδῶ νούλα διὰ χειρὸς ἐμοῦ
Ἀντωνίου Γρίσπου καὶ μαρτυρῶ διὰ λόγουν της.

72

Πώληση

1752, 30 Ιουλίου

Ἔτος Κυρίου 1752, Ἰουλίου 30, στὸ Νέο.

Μισέρ Ντεμένεος Ἀμπράμιος ἐφανίσθην παρρησίᾳ καντζελλαρίου
μας καὶ μαρτύρων, ὁποῖος εὗρισ | κόμενος νὰ ἔχη ἀπὸ πουργὶ πατρός
του ἕνα κομμάτι χωράφι κείμενο στὲς Ἐγγαρεὺς στὴν Ἁγία-Μαρίνα |
σιμὰ ὀνομάζεται τοῦ Μπουρλῆ πλησίον μαστρο-Θοδωρῆ Σαχᾶ καὶ
Κοινοῦ Δρόμου σήμερον αὐτοπροαιρέτως καὶ | θεληματικῶς τὸ πουλεῖ
εἰς τὸν καλλιότερον μὸδον ποὺ νὰ ἐμπόρεσεν τοῦ κολλητεράνου κύρ
Ἰωάννη τοῦ | Γιώργη τοῦ Μιχιελῆ ἀπ'τὲς Ἐγγαρεὺς διὰ ριάλια σπόρκα
σαράντα καθὼς ἐποκόφτην ἀπὸ | τὸν παπα-κύρ Νικολὸ Ντεγαῖτα κοινὸς
καὶ πραχτικὸς τιμητὴς βαλμένος ἀπ'τὸν πουλητὴ καὶ ἀπ'τὸν ἀγοραστὴ
| ἀπ'τὸν ὁποῖον ἀριδιμὸν βγάνοντας τὸ πέπτο τῆς βασιλείας κατὰ τὴν
τάξιν μείνου νέτα | ριάλια τριάντα τέσσερα, ν(οῦμερο) ρ(εάλια) 34, τὰ
ὅποια τριάντα τέσσερα ριάλια σωστὰ καὶ σὲ μετρητὴ | μονέδα κορέντε
ἔδωσεν παρρησίᾳ μας καὶ τῶν ὑπογραφόντων μαρτύρων ὁ ἀγοραστὴς
ὁ | Ἰωάννης τοῦ Γιώργη τοῦ Μιχιελῆ εἰς τὰ ὅμοια χιέρια τοῦ πουλητῆ
μισέρ Ντεμένεου Ἀμπράμου καὶ τὰ | ἔλαβεν. Ὅθεν ἔστοντας πληρωμέ-
νος καὶ εὐχαριστημένος ὥς ἕναν ἄσπρο διὰ τὴν παρουσίαν του | πουλη-
σίᾳ κατὰ τὸν ἀξιασμὸν τοῦ ἄνωθεν πραμάτου τοῦ Μπουρλῆ ἐγδύνεται
κληρονομικῶς | καὶ ἀποξενᾶται ἀπ' αὐτὸ εἰς τὸ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ
τὸ δώνει καὶ τὸ παραιτᾶ μὲ πάσης του δικαίῳ | μα καὶ μὲ μίαν ἐλιά
κορωνειὰ πό'χει μέσα στὴν κυριότητα τοῦ ἀγοραστῆ καὶ στὴν δεσπο
| τείαν του νὰ μείνῃ διὰ πάντα καὶ νὰ λάβῃ ζάπτι καὶ κυριεύσιν του
ἀποξύλου, ἡγου παίρνοντας τὸ | μερδικὸ ποὺ τοῦ ἀνγίξει τὰ φασόλια
τὰ παρόντα καὶ ὄχι πελισσότερο, ὑποσχόμενος ὁ πουλητὴς | μὲ τὰ
ὑπάρχοντά του νὰ διαφεντεύῃ τὸν ἀγοραστὴ καὶ κληρονόμους του διὰ
τὴν κάθε ἐνόχληση ποὺ | νὰ τὸς τύχῃ πινομὴν τῆς παρουσίας ἀγορᾶς
καὶ ἀζημίωτο νὰ τὸν ἐβγάνῃ ἀπὸ ξένον καὶ ἐδικόν, | πλὴν συμβάξονται
ἐδῶ παρὼν τὰ μέρη διὰ τὸ δόσιμον τοῦ ὁμοίου χωραφιοῦ ὅτι ὄντας εἶναι
μουσελίμης | νὰ ἔχῃ κράτηση νὰ δίνη τὸ πρόσωπο ποὺ ποσσεδεῖρι τὸ
ἄνωθεν πρᾶγμα τοῦ πουλητῆ παράδες τριάντα | καὶ τοῦτο γροικᾶται

διὰ τὸ γιερικλίκι καὶ ὄντας εἶναι τὸ νησί μας μαχτιὸν νὰ τοῦ δίνη παράδες | ἐβδομήντα καὶ γροικᾶται οἱ ἐβδομήντα παράδες διὰ γιερικλίκι καὶ πᾶσα τάνσα τοῦ πραμάτου | δίνοντάς του τον αὐτὸς νὰ τὸ πληρώνη καὶ νὰ μὴν ἐμπορῇ πελισσότερο νὰ τοῦ ζητήση τοῦ ἀγοραστῇ | ὁ πούλητῃς ὀλογυρῇ χρόνου οὔτε νὰ τὸν τανσάρουν ξεχωριστὰ ἐπειδὴ ἔττι ἔκαμε καὶ ἀκόμη | νὰ τρέχη ἔως τε νὰ γιένῃ νέο ταχίρι στὸ νησί μας. Τοῦτο ἔπραξαν μένοντας ἀναπαμένοι καὶ εὐχ | ἀριστημένοι εἰς ὅλο τὸ ἐδῶ γραμμένο βεβαιώνοντάς το εἰς ὅ,τι περιέχει ἐπὶ μαρτύρων.

—Νταιμαίνεγος απραμος αἰλαβα το παρο καὶ μαρτηρό ος ανοδαί.

—χρουσίς σουμμαρίπας μαρτυρό το παρόν.

—σταυριανός λίβαχίς μαρτιρόν

—θεοδορῇ σαχάς ος κοληταρανος στεργω και βεβεσνο και μην εχοντας γραματα εγραφα λεγω ο μηχελης σουμαρηπάς δια λογουν του και μαρτιρω ος ανοθεν.

Παντελέος σουμμαρίπας Κινος | Καντζελαριος εγραφα.

73

Πώληση

1752, 14 Αυγούστου

Ἔτος Κυρίου ἡμῶν στοὺς 1752, Αὐγούστου 14, στὸ Νέο.

Ἡ ἀρχόντισσα Κατζιάνα ὁμόζυγη ἀφέντη Τζουάννε Γιράρδη ποτὲ Χρουσῇ προσωπικὴ θεληματικὴ καὶ μὲ | γνώμη τοῦ ἄρχουν της πουλεῖ σήμερον τοῦ Μανώλη Κορακίτη ποτὲ Δημήτρη κάτοικ(ος) στὲς Ἐνγγαρὲς μίαν | καυκάρα πού ἔχει καὶ τῆς εὐρίσκνεται ἀπὲ γονέους της κείμενη στὸ μέρος Ἀγίου Θελελάου στήν Μεσο | ρράχη πλησίον τῆς καυκάρας τοῦ ὁμοίου ἀγοραστῇ πού ἔχει ἀπ' τὴν ὁμοίαν ἀρχόντισσα καὶ καυκάρας | Κυρίας Κριτόματης, τὴν ὁποίαν ὡς εἶναι καὶ εὐρίσκνεται τὴν σήμερον ἄφραγη ὡς φαίνονται τὰ σημάδια τοῦ | παλαιοῦ της τράφου τοῦ τὴν ἐδώνει διὰ ριάλια σπόρκα πέντε ἀπ' τὰ ὁποῖα θγάνοντας τὸ πέπτο | τῆς βασιλείας κατὰ τὴν τάξιν μείνου ριάλια νέτα τέσσερα, (νούμερο) ρ(εάλια) 4, σκαθὼς λέσιν [τὰ μέρη] | ἐδῶ παρὼν πὼς ἐποκόφτην ἀπ' τὸν παπα-κύρ Νικολὸ Ντεγαῖτα κοινὸς τιμητῆς τῆς γῆς [βαλμένος] | ἀπὸ μέρος πούλητρας καὶ ἀγοραστῇ, τὰ ὁποῖα ριάλια τὸν σωστὸν ἀξιασμὸν τῆς ἀποκοπῆς [ἔδωσεν] | καὶ ἐμέτρησεν ὁ ἀγοραστῆς Μανώλης Κορακίτης εἰς τὰ χιέρια τῆς πούλητρας ἀρχ(όντισσ)ας Κατζιανῆς [κατέμπροσθεν] | τῶν ὑπογραφόντων ἀξιοπίστων μαρτύρων καὶ εἰς ἐμοῦ Καντζελλάριου καὶ τὰ ἔλαβεν. Ὅθεν ἔστοντας | πληρωμένη εὐχαριστημένη ὡς ἕναν ἄσπρο διὰ τὴν παροῦσαν πούλησίαν ἐγδύνεται καὶ ἀπο | [ξενώ]νεται κληρονομικὴ ἀπ' τὴν ὀνομαζόμενην καυκάρα εἰς τὸ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς

καὶ τὸν ἀγοραστὴν | ἐντύνει καὶ τοῦ τὴν ἐπαραδίνει στὴν δεσποτεία καὶ ἐξουσίαν του νὰ τὴν πράξῃ ὥς θέλει καὶ ὀρίσει | πουλήσει χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς ὥς πρᾶμα ἀγοράν του τελείως ξεπληρωμένο καὶ νὰ λάβῃ ζάπτι | καὶ κυρίευσίν της ὑποσχόμενῃ ἢ ἀρχόντισσα ἢ πουλήτρα μὲ τὰ ἐπίλοιπα τῆς ἔχως πρὸς συνηθὶ | σμένῃ διαφέντευσιν τοῦ ἀγοραστῆ διὰ τὴν κάθεν ἐνόχλησιν ποῦ νὰ τοῦ τύχῃ αὐτινοῦ καὶ κληρονό | μων του καὶ νὰ τὸν ἐβγάξῃ ἀζημίωτο ἀπὸ ξένον καὶ ἐδικὸν διὰ πινομένη τῆς ἐδῶ ἀγορᾶς του, [πλὴν] | εἰς ὅλο τὸ ἐδῶ γραμμένο ἔμειναν τὰ μέρη εὐχαριστημένα καὶ ἀνεπαμένα καὶ τὸ βεβαιώνουν | ὥς φαίνεται διὰ νὰ μείνῃ στέρεο ὅπου παρρησιαστεῖ.

—Κατζίανα σινθια αφεντι τζοῦαναι γεραρδι στεργι και θαιβαιονι το πα | ρον διο χιρός ἐμοῦ μιχελι μαβροματι και μαρτιρό ος ανοθεν.

—Ηγουμενος κοκκος μαρτηρο.

—τζουανες γεραρδὶς στεργο και βεβεονο ος ανοθεν

Παντελεος σουμμαριπας Καντζελλάριος Κηνος αξήας εγραψα | απο ζιτισην των μερίδων.

74

Πώληση

1753, 2 Ιανουαρίου

Ἔτος Κυρίου ἡμῶν 1753, Γενουαρίου 2, στὸ Νέο.

Ἀφ(έντης) Γιώργιος Ἀγγκονάκης ποτὲ Ἀντώνη προσωπικῶς δελη-ματικῶς καὶ δίχως βία τινὰ πουλεῖ σήμερον καὶ ξεπουλεῖ τὸ λιβάδι | ποῦ ἔχει καὶ τοῦ εὐρίσκνεται στὰ Χαντρινὰ ἀπὸ μέρος τοῦ ποτὲ δείουν του Νικολῆ Ἀγγκονάκη εἶναι πλησίον τοῦ τρανοῦ | χωραφίου τοῦ μπάνκου τῆς Κυρίας Μητροπόλεως τῆς Λατίνας καὶ τοῦ χωραφίου τοῦ Ἁγίου Ἰω(άννη) τῆς Πάτινος, τὸ ὅποῖο | χωράφι τὸ δίνει καὶ τὸ πουλεῖ διὰ χρει-αν ἐδικήν του τοῦ ἐκλαμπρότατου ἀφέντη Χρουσῆ Ντερεμόν Ντὲ Μο-ντένα | κόσολος τῶν Φραντζέζω διὰ ριάλια διακόσα σαράντα τέσσερα λέγω, ν(ούμερο) 244, νέτα ἡγου δίχως τὸ πέπτο τῆς | βασιλείας κατὰ τὴν τάξιν ὥς καθὼς τόσον ἐποκόφτην ἀπὲ κοινούς καὶ πραχτικούς τιμητάδες τῆς γῆς | θαλμένοι ἀπ'τὰ μέρη, ἦτον οἱ ἀποκοφτάδες ὁ Ἰω(άννης) Κα-πούνης καὶ Ἰω(άννης) Κουρλέτης ποτὲ Λαμπριανοῦ, | τὰ ὅποια διακόσα σαράντα τέσσερα γρόσα τὴν σωστὴν ἄνωθεν ἀποκοπὴν τοῦ αὐτοῦ λιβα-δίου ἐδῶ παρὼν | κατέμπροσθεν τῶν ὑπογραφόντων ἀξιοπίστων ἀφέντω μαρτύρων καὶ εἰς ἐμοῦ τοῦ γράφοντος Καντζελλαρίου ἔλαβεν | ὁ ρηθέ-ντας πουλητῆς ἀφέντης Γιώργιος Ἀγγκονάκης ὑπὸ χειρὸς τοῦ ἀγοραστῆ ἐκλαμπρότατου κόνσολου Ντερεμόν | σωστὰ καὶ μετρητὰ σὲ τόσῃν ἄσπρην μονέδα κορέντε. Ὅθεν ἔστοντας πληρωμένος ὥς ἕναν ἄσπρον

εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆς ἀποκοπῆς τοῦ ἀξιασμοῦ τοῦ ὁμοίου προλεγόμενου λιθαδίου ποὺ ἐπούλησεν τῶν Χαντρινῶ | ἀποξενᾶται κληρονομικῶς ἀπὲ αὐτὸ ἀπὲ τὴν ὥραν τούτῃ ὁμοῦ διὰ πάντα καὶ τὸ παραδίνει καὶ παραιτᾶ το | στὴν ἐλεύθερην ἐξουσία τοῦ ἀφέντῃ ἀγοραστῇ νὰ τὸ πολιτευθῇ καὶ νὰ τὸ πράξῃ ὡς θέλει βούλεται ἀπὲ τὸ νῦν | καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ νὰ λάβῃ ζάπτι καὶ δεσποτεῖαν τοῦ ὡς ἀγοράν τοῦ καλὰ πουλημένη καὶ σωστὰ ξεπληρωμένη | ὡς φαίνεται, ὑποσχόμενος ὁ πουλητὴς μὲ τὸ ἐπίλοιπόν τοῦ ἔχος παρὸν καὶ μέλλον πρὸς στὴν συνηθισμένην | διαφέντευσιν τοῦ ἀγοραστῇ καὶ κληρονόμων τοῦ νὰ τὸν ἐβγάνῃ ἀξημῖωτο εἰς κάθεν ἐνόχλησιν ποὺ νὰ τύχῃ | ἢ ἀπὸ ξένον ἢ ἐδικὸν πινομὴν τῆς παρούσης τοῦ ἀγορᾶς, πλὴν τὰ μέρη εὐχαριστημένα καὶ ἀνεπα | μένα εἰς ὅλο τὸ ἐδῶ γραμμένο τὸ βεβαιώνει ὁ πουλητὴς ἰδιοχείρως τοῦ καὶ ἐπὶ περιβρεθέντων παρακαλετῶν | μαρτύρων διὰ νὰ μείνῃ στέρεο ὅπου παρρησιαστέι.

—γεώργιός ἀγγκονακῆς ποταὶ ἀντώνῃ ἐλάβα ὅς ἀνοθεν καὶ στερίγο καὶ βεθεονο διο χηρος μου ὅς ἀνοθέν διαλαμβάνι το παρό.

—φραντζέσκος μπαροτζῆς μαρτιρο ὅς ἀνοθε.

—τζαμπατῆς μπαρότζῆς Γιακόβου μαρτιρο ὅς ἀνοθε.

—Γερμανός Κορονελλος μαρτηρό ὡς ἀνθεν.

—κωνσταντίνος κόκκος μαρτυρῶ.

Παντελεὼς σουμμαρηπας Καντζελαρηός | Κηνος Ἀξίας εγγραψά ἀπε ζιτισιν τον μερόν.

75

(αντίγραφο τοῦ εγγράφου ἀριθ. 74)

Πώληση

1753, 2 Ιανουαρίου

Ἔτος Κυρίου 1753, Γενουαρίου 2, στὸ Νέο, ἐν τὴν Ἀξία.

||Κόπι||

Ἀφέντῃς Γιώργιος Ἀγγονάκης ποτὲ Ἀντώνῃ προσωπικῶς καὶ δεληματικῶς δίχως βία τινὰ πουλεῖ σήμερον καὶ ξεπουλεῖ τὸ λιθάδι | ποὺ ἔχει καὶ τοῦ εὐρίσκνεται στὰ Χαντρινὰ ἀπὸ μέρος θείου τοῦ ποτὲ Νικολῇ Ἀγγονάκῃ πλησίον τρανοῦ χωραφίου τοῦ | μπάνκου Κυρίας Μητροπόλεως Λατίνας καὶ χωραφίου Ἀγίου Ἰω(άννη) Πάτινος, τὸ ὁποῖο χωράφι δίνει καὶ πουλεῖ διὰ | χρεῖαν ἐδικήν τοῦ τοῦ ἐκλαμπρότατου ἀφ(έντῃ) Χρουσῇ Ντερεμόν Ντὲ Μοντένα κόνσολος τῶν Φραντζέζων | διὰ ριάλια διακόσα σαράντα τέσσερα λέγω ρ(ε)άλια 244 νέτα ἡγου δίχως τὸ πέπτο τῆς βασιλείας κατὰ [τὴν τάξιν] | καθὼς τόσον ἐποκόφτην ἀπὸ κοινούς καὶ πραχτικούς τιμητάδες τῆς γῆς, ἦτον Ἰω(άννης) Καπούνης

καὶ Ἰω(άννης) Κουρλέτης | ποτὲ Λαμπριανοῦ βαλμένοι ἐκ τὰ μέρη, τὰ
 ὁποῖα διακόσα σαράντα τέσσερα γρόσα τὴν σωστὴν | ἀποκοπὴν τοῦ
 αὐτοῦ λιθαδίου ἐδῶ παρὼν ἔμπροσθεν τῶν ὑπογραφόντων ἀξιοπίστων
 ἀφέντων μαρτύρων καὶ | εἰς ἐμοῦ τοῦ γράφοντος Καντζελλαρίου ἔλαβεν
 ὁ εἰρηθέντας πωλητὴς ἀφ(έντης) Γιώργης Ἀγγονάκης ὑπὸ χειρὸς τοῦ
 | ὁμοίου ἀγοραστῆ ἐκλαμπρότατου ἀφ(έντη) κόνσολου Ντερεμόν σωστὰ
 σὲ μετρητὴν ἄσπρην μονέδα κορέντε. Ὅθεν | ἔστοντας πληρωμένος ὡς
 ἕναν ἄσπρον στὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀποκοπῆς τοῦ ἀξιασμοῦ τοῦ ἄνω λε-
 γομένου λιθαδίου | τῶν Χαντρινῶν ἀπεξενᾶται κληρονομικῶς ἀπὸ αὐτὸ
 ἐκ τὴν ὥραν τούτην ὁμοῦ διὰ πάντα καὶ τὸ παραιτᾶ | καὶ παραδίνει
 το στὴν δεσποτεία καὶ ἐλευθέραν ἐξουσίαν τοῦ ἀφ(έντη) ἀγοραστῆ
 νὰ τὸ πολιτευθῇ καὶ νὰ τὸ πράξῃ | ὡς θέλει βούλεται ἀπὲ τὸ νῦν στὸ
 ἐξῆς νὰ λάβῃ ζάπτι καὶ κυρίευσίν του ὡς ἀγοράν του καλὰ | πωλημένη
 καὶ σωστὰ ξεπληρωμένη ὡς ἄνωθεν, ὑποσχόμενος ὁ πωλητὴς μὲ τὸ
 ἐπίλοιπόν του ἔχος παρὸν | μέλλον πρὸς τὴν συνηθισμένην διαφέντευ-
 σιν τοῦ ἀφ(έντη) ἀγοραστῆ καὶ κληρονόμων του νὰ τὸν ἐβγάινῃ ἀζημίωτο
 | σ' κάθεν ἐνόχλησιν πού νὰ τοῦ τύχῃ ἢ ἀπὸ ξένον ἢ ἐδικὸν πινομὴν τῆς
 παρούσης | ἀγορᾶς, πλὴν τὰ μέρη ἔμειναν εὐχαριστημένα στὸ ἐδῶ γραμ-
 μένο βεβαιώνοντάς το ὁ πωλητὴς ἰδιοχείρως του καὶ ἐπὶ περιβεθέντων
 παρακαλετῶν τιμίων μαρτύρων διὰ νὰ μείνῃ στέρεα στὸ ἐξῆς.

—Γεοργῆς Ἀγγονάκης ποτε Αντόνη Ἐλαβα ὅς ανοθε καὶ στέργο καὶ
 βεβεονῶ δια χιρος μοῦ ὅς διαλαβάνει το παῖρολ.

—φράντζεσκῶς μπαροτζις μάρτιρω ὅς ἀνοθαιν.

—Τζαμπατις Μπάρότζις Ιακοβοῦ μάρτιρῶ ὅς ἀνοθαιν.

—Γερμανὸς Κορονέλλος μάρτιρῶ ὡς ἀνοθαιν.

—Κοσταντίνος Κοκὸς μαρτίρω.

Παντελέος σουμμαριπάς Καντζελάριος | Ἀξηᾶς ἔγραψα τὸ παρὸν
 ἀπὲ ζίτισιν τον | ἄνοθεν μαιρίδον.

Τίτλος γραμμένος σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αν-
 τιγράφου: «Κόπια γραμμένη | στὰ 1753 Γενουαρίου 2. | Ἀγορὰ ἐκλαμπρότατου
 ἀφ(έντη) | κόνσολου Ντερεμόν Ντὲ Μοντένα | τὸ λιθάδι στὰ Χαντρινὰ ἀπὸ |
 ἀφ(έντη) Γιωργάκη Ἀγγονάκη | διὰ ριάλια νέτα 244».

Φ. 2α (μόνο η παρακάτω ημερομηνία εἶναι γραμμένη)

«Ἔτος Κυρίου 1753, Γενουαρίου 2, στὸ Νέο».

Πώληση (και ακύρωσή της)

1753, 20 Νοεμβρίου

[Έτος] Κυρίου 1753, Νοεμβρίου 20.

Ὁ μαστρο-Γιώργης Χρουσολουρᾶς ἐφάνιστην κατ[έμπροσθεν] καντζελλαρίου μας καὶ μαρτύρων ὁποῖος λέγει σταλμένος ἀπὸ τὴν συμβίαν του κιερα-Καλὴ ποὺ εὐρίσκνεται [...] δεμένη στὸ Μπαγκίρο ἰδιὰ νὰ πουλήσῃ τὸ ἔχος καὶ ὑποστατικὰν ποὺ τῆς εὐρίσκονται ἐδῶ [στὴν Ἀξίαν] τὴν πατρίδαν τῆς [...] θεληματικῶς πουλεῖ σήμερον τοῦ Ἀντώνη Μπαρμπέρη ἢ ποτὲ Γιώργη τὸ χωράφιν τῆς στὸ Γύρι μὲ πηγάδι μέσα μὲ στέρνα καὶ μὲ πάσοις αὐτοῦ δικαιώματα [...] ἢ [...] διὰ ριάλια σπόρκα ἑκατὸ [...] ὡς καδῶς [...] ἢ ἀπὲ Στεφανῆ Κουρλέτη βαλμένος ἀπ' τὸν πουλητὴ καὶ ἀπ' τὸν Ἰωάννη Λαπριανοῦ Κουρλέτη βαλμένος ἀπ' τὸν ἢ ἀγοραστὴ ἀπ' τὸν ὁποῖον ἀριθμὸν βγάζοντας τὸ πέπτο τῆς βασιλείας κατὰ τὴν τάξιν μένουν ριάλια ἢ νέτα ὀγδοήντα τέσσερα ν(οῦμερο) ρ(εάλια) 84 τὰ ὁποῖα ὀγδοήντα τέσσερα ριάλια τὸν σωστὸν ἀξιασμὸν τῆς πουλησίᾳς τοῦ ἢ ὀνομαζόμενου χωραφίου στὸν Ἅγιο Γεώργιο στὸ Γύρι ἐδῶ παρὼν τὰ ἐμέτρησεν κατέμπροσθεν τῶν ἀξιοπίστων ἢ ὑπογραφόντων μαρτύρων καὶ εἰς ἐμοῦ τοῦ γράφοντος ὁ ἀγοραστῆς Ἀντώνης Μπαρμπέρης εἰς τόσῃ μονέδα ἢ κορέντε καὶ τὰ ἔλαβεν χειροδότως ὁ πουλητῆς μαστρο-Γιώργης Χρουσολουρᾶς σωστά. Ὅθεν ἔστοντας πληρῶ ἢ μένος καὶ εὐχαριστημένος ὡς ἔναν ἄσπρον ἀπεξενώνει τὸν ἑαυτὸν του καὶ τῆς συμβίας του κληρονομικῶς ἀπὸ τὸ ἄνωθεν χωράφι τῶρι διὰ πάντα καὶ τὸ παραδίνει στὴν δεσποτείαν τοῦ ἀγοραστῆ νὰ τὸ πράξῃ ὡς θέλει ἢ βούλεται πουλήσῃ χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς ὡς ἀγορὰν του καλὰ καὶ τέλεια ξεπληρωμένη καὶ νὰ λάβῃ ζάπτι ἢ καὶ κυριεύσιν του ὑποσχόμενος ὁμοῖος πουλητῆς μὲ ὃ, τι καὶ ἂν ἔχῃ καὶ τοῦ εὐρίσκνεται παρὼν μέλλον ὅπου καὶ ἂν εἶναι ἢ νὰ εἶναι κρατημένος νὰ διαφεντεύγῃ τὸν ἀγοραστὴ καὶ κληρονόμους του διὰ τὴν κάθεν ἐνόχλησιν ποὺ ἢ νὰ τύχῃ ἢ ἀπὲ ἐδικὸν ἢ ξένον καὶ μάλιστα τοῦ ὑπόσχη(ται) ἀκόμη καὶ τὴν κατοικίαν του τὰ σπίτια ποὺ τοῦ ἢ εὐρίσκονται στὸ μέρος Μπούργου ἀνώγεια μὲ κατώγεια πλησίον Γιώργη Ἀμπράμου καὶ Νικολοῦ Παντουάνη ἢ νὰ τὰ πιάνῃ νὰ πληρώνεται ὄντας ἐνοχλησμέν(ος), παρομοίως καὶ ἡ κιερα-Εἰρήνη συμβία μαστρο-Μανασῆ ἢ Παλαιὸς ὡς ἐπιτροπικὴ τῆς ἀξαδέλφης τῆς ποὺ λείπει τῆς Καλῆς ἐδῶ παρὼν μένει θεληματικὴ ἐγγυκὴ ἢ τρα πρὸς τὸν ἀγοραστὴν μετὰ τὸ ἔχος τῆς τάζοντάς του νὰ τὸν ἐβγάξῃ ἀζημίωτο ἀπὲ παντὸς προ ἢ σώπου διὰ πινομήν τῆς παρουσίας ἀγορᾶς, πλὴν τὰ μέρη εὐχαριστημένα εἰς τὸ ἐδῶ γραμμένο ἢ τὸ βεβαιώνουν εἰς ὃ,τι περιέχει ἐπὶ μαρτύρων ἀξιοπίστων καὶ μὲ κοντάνα ὑποσχιδικήν, ὁποῖο ἢ μέρος ἀδετήσῃ καὶ σκανδαλίσῃ ἐκεῖνο νὰ πληρώνῃ τῆς ἀφεντίας ριάλια εἴκοσι

καὶ πληρώνοντας | ἢ μὴν πληρώνοντάς τα πάλε νὰ μείνη στέρα ὅπου
παρρησιαστεῖ εἰς τὸ ἐξῆς.

—μαστρο-Γηοργος Χρισόλουρας στέργω καὶ βεβεόνο τανοθεν καὶ μὴν
εχοντας αὐτος | Γράματα επαρακάλεσεν ἔμου[n] [ντον] Νικόλαο Κοντύλη
καὶ μαρτηρῶ ὥς ανοθεν.

—Ερίνη σημβία μανάση παλεού στέργη καὶ βεβεονη τὸ παρὸν ος ἄνοθεν
καὶ μὴν | ἔχοντας γράματα επαρακάλεσεν ἔμου τον Γερμανο Κορονελλό
καὶ εγραψα διὰ λόλγουν της καὶ μαρτυρῶ.

—μαρούλα συμβία |Κοσταντή| μαντα ἀροτιμαίνι ος κολιτερανισσα | βεβε-
ονι τὸ πάρον παρися εἶμαι καὶ δια χιρὸς ἔμου του γράφοντος.

Παντελεος σουμμαρίπας Καντζελάριος εγραψα

Ἔστοντας ἔλαβεν τὸν ἄνωθεν ἀριδιμὸν ὁ ἀγοραστής Ἀντώνης Μπαρ-
μπέρης σήμερο στοὺς | 1757 Γενουαρίου 6 στὸ παλαιὸ, νουλάρει προσω
| πικῶς τὴν ἄνωθεν πουλησία καὶ ἔμεινε τὸ | χωράφι τοῦ Γυρίου τῆς
συμβίας τοῦ πωλητῆ μαστρο-Γιώργη Χρυσολουρᾶ ἐλεύθερο ἐδικὸν της
| σὰ τὸ ἐπουλήθη ἀνάβουλάν της.

77

Πώληση

1753, 15 Δεκεμβρίου

Ἔτος κυρίου 1753, Δικιεβρίου 15, S.N.

Ὁ μαστρο-Φρανγγούλης Κορακίτης ποτέ Ἰω(άννη) [ἐφ]άνην παρρησία
καντζελλαρίου μας καὶ μαρτύρων ὅποῖος | λέγει πὼς εὐρισκόμενος νὰ
ἔχη ἀγορασμένο [ἕνα]ν ἀμπέλι στὸ |Ἀγιερσανί| ἀπὸ τοὺς κληρονόμους
ποτέ Σάντουλου Ἀγγονάκη ἀπ'τὸ ὅποῖο εἶναι μερικοὶ χρόνοι ὅπου
ἐπούλησαν τὸ ἔμισθ τοῦ κύρ Νικόλα Μαῖτοῦ, | το δὲ ἄλλον ἔμισθον
ἔχοντας ἀκόμη στὴν ἐξουσίαν του μετὰ τὸ ἔμισθ πατητέρι σήμερον δε |
ληματικῶς το πωλεῖ τοῦ μαστρο-Γιώργη Νικόλα Κορακίτη ἀπὲ Λανγ-
γάδια διὰ ριάλια | πενήντα νέτο δίχως τὸ πέπτο τῆς βασιλείας σκαθὼς
τὰ μέρη [συ]μβαστήκασιν, ν(ούμερο) ρ(ιάλια) 50 | καὶ ἀγγαλὰ νὰ τοῦ
ἐκόστισεν τὸ ἔμισθ ὅπου πωλεῖ ριάλια ἐξήντα τέσσερα, ὅμως ἔστοντας
| κατηφορισμένο καὶ ξεπεσμένο ἀπὲ ἀνυδρίες καὶ ἀχαμνὲς δούλεψες
ἐστοχάστην ὥς πραχτικὸς | τόσο εἶναι ἀρκιετὸς ὁ ἀξιασμὸς του[...] ρι-
άλια πενήντα τὰ ὁποία ὁμολογᾷ | πὼς τὰ ἔλαβεν σωστὰ καὶ μετρητὰ ὁ
μαστρο-Φρανγγούλης ὁ πωλητῆς ὑπὸ χειρὸς τοῦ ἀγοραστῆ | μαστρο-
Γιώργη Νικόλα Κορακίτη, διὰ τοῦτο ἐγδύνεται καὶ ἀποξενώνεται τώρα
διὰ πάντα | ἀπὸ τὸ αὐτὸ ἀμπέλι κληρονομικῶς καὶ τὸ δίνει καὶ τὸ πα-
ραδίνει ὥς εὐρίσκνεται μὲ ὅ,τι | ποσότης περιέχει γῆς-δένδρη ὅλο τὸ
ἐδῶ πωλημένο καὶ μὲ τὸ ἔμισθόν του πατητῆρι στὴν | δεσποτεία τοῦ

ἀγοραστῇ νὰ τὸ πράξῃ ὥς θέλει θούλεται πουλήσῃ χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς καὶ ὥς θέλει | νὰ τὸ πολιτευθῇ ὥς πρᾶμα ἐδικόν του καὶ ἀγοράν του, ὑποσχόμενος ὁ πουλητὴς μὲ τὰ ἐπίλοιπά του | ὑπάρχον νὰ διαφεντεύῃ τὸν ἀγοραστὴν καὶ κληρονόμους του στὴ κάθεν ἐναντιότη καὶ ἐνόχληση | ποὺ νὰ τοῦ τύχῃ πινομὴν τῆς παρούσης καὶ νὰ μείνῃ ἀξημῖωτος ἀπὲ παντὸς προσώπου, πλὴν | εἰς ὅλο τὸ ἐδῶ γραμμένο τὰ μέρη ἀνεπαμμένα καὶ εὐχαριστημένα τὸ βεβαιώνουν διὰ νὰ μείνῃ στέρεο εἰς τὸ ἐξῆς εἰς ὅ,τι διαλαμβάνει ὅπου παρρησιαστῇ.

—γιοργίς φουτρὶς μαρτηρο ὡς ἀνοθε.

—γιοργίς ἀγκονάκις μαρτιρο ὡς ἀνοθε.

—φραντζεσκός καλεργίς μαρτιρο τανόδε.

Παντελε(ος) σουμμαρῆπας καντζελλάρι(ος) | ἐγράψα ἀπε ζιτισὴν τὸν μαϊριδον.

78

Πώληση

1753, 15 Δεκεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1753, Δικεβρίου 15.

Ἡ κιερα-Κριμέντζα θυγάτηρ ποτὲ Ἀντώνη Κοντοπίδη προσωπικὴ δεληματικὴ πουλεῖ σήμερον τὸ | ἀμπέλι ποὺ ἔχει καὶ τῆς εὐρίσκεται ἀπὸ γονικόν της στὸ μέρος Ἀγιερσανιοῦ στὴν Μεθύρα σύμπλιο [στ' ἐνοῦ] | ἀμπελίου ποὺ ἔχει ὁ Νικολὸς Πουλάκιαινας καὶ Κομμούνας Στράτας καὶ τὸ πουλεῖ ὥς εὐρίσκεται μὲ σπίτι ποὺ ἔχει | στὴν ἄκραν του μὲ πηγάδι μὲ πάσης αὐτοῦ δικαίωμα τοῦ ὁμοίου παντικάτορα ποὺ ἔχει τὸ ἓνα τετάρ | τι εἰς αὐτὸ τοῦ Μανώλη Κορακίτη παιδίον ποτὲ Κωσταντῇ ὁμοῦ καὶ τοῦ Ἰω(άννη) τῶν δύο ἀδελφῶν, διὰ ριά | λια σαράντα νέτα δίχως τὸ πέπτο τῆς βασιλείας καὶ ξεχωριστὰ τὸ σπίτι ριάλια ριάλια εἴκοσι | σκαδῶς εἰς τὸν ὀνομαζόμενον ἀξιασμὸν ἐποκόφτην τὸ ἀμπέλι τὸ μερδικόν της ἡγου τὰ τρία τεταρ | τία ὅπου ἐκυριεύει ὁ νοικοκύρης καὶ ξεχωριστὰ τὸ σπίτι ὥς ἄνωθεν ἀπὸ τὸν Μανώλη Καπούνη | βαλμένος ἀπὸ μέρος πουλήτρας καὶ ἀπὲ Ἰω(άννη) Λαμπριανοῦ Κουρλέτη βαλμένος ἀπὲ μέρος τῶν παιδιῶν | ὅπου ἀγοράζουν, ὅπου ζιμίγοντας τὸν ἀριθιμὸν τῶν τριῶν τεταρτίων τοῦ ἀμπελίου του καὶ τοῦ σπιτίου γίνεται ὅλα | ριάλια ἐξήντα, ρ(ιάλια) 60, τὰ ὅποια ἐξήντα ριάλια τὴν τιμὴν τοῦ ἀμπελίου ὁμάδι καὶ τοῦ σπιτίου ἐδῶ | παρὼν ἔδωσαν καὶ ἐμέτρησαν οἱ ἀγοραστὲς ἡγου τὰ ὀρφανὰ τοῦ Κωσταντῇ Κορακίτη Μανώλης καὶ Ἰωάννης | παρὼν εὐρίσκόμενη καὶ ἡ μητέραν τος ἡ Γλέντα εἰς τὰ ὅμοια χιέρια τῆς πουλήτρας κιερα-Κριμέντζας | κατέμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ γράφοντος καντζελλαρίου καὶ ὑπογραμμένων ἀξιοπίστων μαρτύρων

καὶ τὰ ἔλαβεν σωστά. Ἰὸθεν ἔστοντας πληρωμένη καὶ εὐχαριστημένη ἢ πουλήτρα ὡς ἕναν ἄσπρον τόσον διὰ τὸ ἀμπέλι ἢ ὅσον καὶ διὰ τὸ σπίτι ἀπεξενᾶται διὰ τὸ νῦν καὶ διὰ τὸ ἐξῆς κληρονομικὴ ἀπὲ ὅ,τι ἐδῶ ἐπούλη ἢ σεν καὶ δίνει το καὶ παραδίνει το εἰς τὴν δεσποτεία καὶ ἐξουσία τῶν παιδίων τῶν ἀγοραστάδων νὰ τὸ ἔχουν καὶ νὰ τὸ ἢ κυριεύουν ὡσὰν ἀγοράν τοσ καλὰ καὶ τέλεια ξεπληρωμένα, ὑποσχόμενη μὲ τὰ λοιπὰν τῆς ὑπάρχοντα ἢ κινητὰ ἀκίνητα ἢ πουλήτρα νὰ διαφεντεύγῃ κληρονομικὴ τοὺς ἀγοραστὲς καὶ κληρονόμους τοσ διὰ τὴν ἢ κάθεν ἐνόχληση ποὺ νὰ τὸς τύχη ἢ ἀπὲ ξένον ἢ ἀπὲ ἐδικὸν καὶ νὰ τοὺς βγάξῃ ἀζημιώτους ἀπὲ παντὸς ἢ προσώπου πινομὴν τῆς παρούσης τῆς πουλησίας, πλὴν εἰς ὅλο τὸ ἐδῶ γραμμένο ἔμειναν τὰ μέρη εὐχα ἢ ριστημένα καὶ ἀγαπημένα καὶ βεβαιώνου τὸ παρὸ ὡς φαίνεται ἐπὶ μαρτύρους.

—κριμετζα ποτε αντονι κοτοπήδι στεργο και βεβαιονο τω παρό ος ανε-
θεν ἐπαρεκαλεσε ἔμεν τον ἡρωμοναχω λικινιο και απογραφα δια λογου
τις και μαρτιρω.

—παπα- φρατζεσκοκς ζούλις μαρτιρο ος ανοθε.

—νικολός μαγιτός μαρτιρας ος ανοθεν δια χιρός εμου γεοργάκης σμιρνι-
ος και μαρτιρο.

—γλεντα μητερά του πεδιοῦ τοῦ μανολι εδο παρον μαρτιρά ηπο χειρος
μου.

79

Πώληση

1753, [1.] Δεκεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1743, Δικιεβρίου [1.].

Εὐρισκόμενα [...] ὀρφανὰ τοῦ ποτὲ Κωσταντῆ Κορακίτη Μανώλης καὶ Ἰωάννης ἀπὲ τὸν μακαρίτη ἢ πατέρα τοσ [τὸ ἔμισθ] ἀμπέλι τοῦ Κιερένου στὴν τοποθεσία Μεθύρας καὶ ἐπειδὴ τὰ ὅμοια παιδία ἔχοντας χρεια ἢ εἰς σὲ μερικὰ [μερίδια] νὰ κάμου τὴν ὀπισθεν ἀγορὰ καὶ νὰ πάρουν τὸ ἀμπέλι καὶ σπίτι ἀπὸ τὴν κιερα- ἢ Κριμέντζα θυγάτηρ ποτὲ Ἀντώνη Κο- ντοπίδη ὁποῦ εἶχεν [...] ἰδοὺ τὴν σήμερον θεληματικ(ῶς) ἢ προσωπικὰ τὰ δύο ἀδελφάκια Μανώλης καὶ Ἰω(άννης) πουλοῦσιν διὰ τὴν ὀνομαζομένην ἀφορμὴ τῆς ἀγορᾶς ἢ τὸ ἔμισθ ἀμπέλι τοῦ Κιερένιου στὸ πρόσωπο τοῦ Τρανοῦ Κατζούρη ποτὲ Γιώργη ὁποῖος ἔχει καὶ ποσεδέρει ἀπ' ἢ τὸ δὲ ἄλλον ἔμισθ ἀπὲ ἀγοράν τοῦ ἀπὲ τὸν ἀφ(έντη) Φραντζέσκο Μιχαλίτζη νοτάρ(ιος) καὶ τοῦ τὸ πουλοῦν τὸ ἢ αὐτὸ ἔμισθ διὰ ριάλια τριάντα νέτα δίχως το πέπτο τῆς βασιλείας, ν(ούμερο) ρ(ιάλια) 30, σκαδῶς τὰ μέρη ἢ ἐσυμβαστήκασιν καὶ ἀγγαλὰ νὰ ἦτον ἀγορασμένο τὸ ἔμισθ ἀμπέλι τοῦ Κιερένιου ἀπὸ τὸν κύρη ἢ τῶν ἄνωθεν παιδίων ὁποῦ πουλοῦσιν ριάλια

εἰκοσιπέντε σκαθῶς ἡ πούλητικὴ τοῦ γραφῆ [φαίνεται] | εἰς τὰς ὁμοίους
 πράξεις τοῦ πούλητῆ, ὅμως διὰ εὐχαρίστησιν τῶν παιδίων ἔστοντας συ-
 γιενῆς του, τὸς ἔδωκε | παρα[νω] ριάλια πέντε. Ὅθεν τὰ τριάντα ρι-
 άλια σωστὰ καὶ σὲ μετρητὴν μονέδα κορέντε | ἔδωκεν καὶ ἐμέτρησεν
 ὁ ἀγοραστὴς Τρανὸς Κουτζούρης τῶν παιδίων ὅπου τοῦ τὸ πούλουσιν
 Μανώλης καὶ Ἰω(άννης) παρὼν καὶ ἡ μητέρα τος καὶ ὁ παπποῦς τος
 κύρ Νικόλας Μαῖτ(ός) στερχτὰ παιδιὰ μὲ γονιοὺς σ'τούτην | τὴν πού-
 λησίᾳ τὰ ἐλάβασιν ὥς ἕναν ἄσπρον νέτα δίχως τὸ πέπτο τῆς βασιλείας
 κατέμπροσθεν | ἐμοῦ τοῦ γράφοντος καὶ ὑπογραφόντων. Ἐτὶ ἔστοντας
 εὐχαριστημένα καὶ ξεπληρωμένα [παράνω] | ἐγδύνονται καὶ ἀπὲ τὴν
 σήμερο ἀποξενῶνται ἀπὲ τὸ ἑμισὶ ἀμπέλι τοῦ πατρὸς τος καὶ δίνουν το
 καὶ πα | ραδίνουν το στὴν ἐξουσία καὶ δεσποτεία τοῦ ἀγοραστῆ νὰ τό
 ᾿χη ὅλο καὶ νὰ τὸ ἐξουσιάζῃ ὥς ἀγοράν του | τέλεια ξεπληρωμένο καὶ
 νὰ λάβῃ ζάπτι καὶ κυρίευσίν του μὲ πηγάδιν του μὲ πατητήριν του καὶ
 | μὲ πάσης τοῦ δικιαιώματα καὶ ποσσέσσα πού τοῦ ἀγίζουν, πλὴν εἰς
 ὅλο τὸ ἐδῶ γραμμένο ἔμειναν | τὰ μέρη εὐχαριστημένα καὶ ἀναπαμένα
 τὸ βεβαιώνουν μὲ ἀξιώπιστους μάρτυρες καὶ μὲ | τὴν ὑπόσχεσιν τῶν
 ὑπαρχόντων τος νὰ διαφεντεύγουν τὸν ἀγοραστὴ καὶ κληρονόμους τ(ος)
 στὸ κάθεν ἐνάντιον | καὶ νὰ τὸν ἐβγάξουν ἀξημίωτο διὰ τὴν παροῦσαν
 ἀγορά.

—[μα]νολις κοστατη κορακιτι ος πουλιτις στεργι καὶ βεθεوني το παρο και
 μιν εχοτας | γράματα επαρακαλεσε με πα(πα) φραντζέσκο ζουλη και
 γράψω δια λογου του και μαρτιρο.

—νικόλας μαυτὸς βεθεوني το παρο διὰ χιρὸς δια χειρὸς ἐμου γεοργακης
 σμιρνιδὸς καὶ μαρτιρο.

—Γλέντα μητέρα τῷ πεδίο οπου πουλουσην βεθεονει το παρο δια χιρος
 ἐμοῦ τοῦ γράφοντος.

80

Διαιτητικὴ ἀπόφαση

1754, 18 Αυγούστου

Ἔτος Κυρίου 1754, Αὐγούστου 18, S. N., ἐν τὴν Ἀξία.

Ἔστοντας καὶ οἱ κάτωθεν ὑπογραμμένοι ἄλμπιτροι ἐλάβασιν ἐξουσία
 μὲ κοπρομέσσο συνδέμενο | ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ γράφοντος ἀπ' τὸν
 αἰνδεσιμώτατον προεστὸν Κυρίας Καπέλλας ἀφέντη Πέτρο Σιγαλάκη |
 πατέρα τῆς συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπὸ κύρ Σταμάτη παπα-Λιμπερτὰ
 διὰ νὰ ἴδουν κάποια διαφορὰ | πού ἔτρεχιεν ἀνάμεσον αὐτοὺς ἀπάνω
 στὸ χωράφι πού ἐζηταν ὁ Σταμάτης ὀνομαζόμενο τοῦ παπα- Ἰω(άννη)
 στὸν Ἀνγκκαδα στὸ μέρος Μελάνω πλησίον παπα-Πανιόλου στὴν βρύση

στὰ Καλύβια. Ὅθεν ἔστοτας | εἶδασιν ἐγροικῆσασιν οἱ ἀφέντες ἄλμπιτροι
 ἀρκειτὸ ὅ,τι τὰ ὑποδεσιάρικα μέρη τὸς ἀνάφεραν | καὶ ἐφανέρωσαν
 ἐνγράφως καὶ ἐκ στόματος ἀπάνω διὰ τὸ ὅμοιο χωράφι καὶ πλὴν δὲν τὸς
 ἔμεινεν νὰ εἰποῦ | Ὅθεν ἀφοῦ καρποφορεμένοι καὶ ὁμόγνωμοι οἱ δύο ὡς
 αἴρεται κριτὲς τῶν μερίδων ἐν ὀνόματι Κυρίου | λέσιν καὶ φανερώνου μὲ
 καθαρὰν δικαιοσύνην ὅτι τὰ γράμματα ποὺ ὁ αἰνδέσιμος προεστὼς τὸς
 ἔδειξεν | πρὸς διαφέντευσίν του καὶ ἀνάμεσον εἰς αὐτὰ τὴν δονατζιόνε
 τοῦ Ντεμαρῆ εἰς τὴν ὁποίαν νοματίζει | πὼς τὸ ἄνωθεν χωράφι τὸ ἔχει
 ἀγορὰ καὶ τὸ ἄφησεν στὸ ἄνωθεν μοναστήρι ὁ Ντεμαρῆς καὶ μὲ διαθή-
 κη του, | διὰ τοῦτο γροικοῦν καὶ λεσὶν πὼς ἄκαιρα καὶ ἀνωφέλετα νὰ
 μείνουν τὰ ζητήματα τοῦ ἄνωθεν Σταμάτη παπα- | Λιμπερτᾶ πρὸς τὸ
 χωράφι ποὺ ἐπρετεντέριζεν στὸν Ἀγγκαθα μὰ νὰ τὸ ᾗ ὡς τὸ εἶχεν
 καὶ ἐπο | σσεδέριζεν ἀπὸ τὸ παλαιὸ εἰρηνικὸ τὸ τίμιο μοναστήρι Κυρίας
 Καπέλλας ὅλο μὲ δικαίωμα | τάν του εἰς τὸ ἐξῆς καὶ ὁ Σταμάτης νὰ
 μείνῃ ἀποξενωμένος κληρονομικῶς τῶρι διὰ πάντα ἀπὲ αὐτὸ, | ὅμως διὰ
 πλεόν εἰρηνικὸ τέλος τῆς παρούσης ὑπόθεσης γνωρίζοντας οἱ ἀφέντες
 ἄλμπιτροι | τὴν χρεια τοῦ Σταμάτη καὶ γνωστήν τος ἡ ἐπαινεμένη φι-
 λανθρωπία ποὺ πολιτεύεται ὁ αἰνδέσιμος | προεστὼς στὸν τόπο μας
 διὰ ἔργον ἀπλοδωριάς καὶ εὐχαρίστησης τοῦ Σταμάτη παντοτινὴ πρὸς
 τὸ τίμιο ἄνωθε | μοναστήρι, ἀποφασίζουν οἱ ἀφέντες ἄλμπιτροι νὰ λάβῃ
 ὁ Σταμάτης παπα-Λιμπερτᾶς ὑπὸ χειρὸς τοῦ | ὁμοίου ἀφ(έντη) ἄνωθεν
 προεστοῦ ριάλια δώδεκα, ρ(ιάλια) 12, καὶ λαβαίνοντάς τα νὰ σταθῇ καὶ
 νὰ γροικᾶται | κληρονομικῶς ἀκαταζήτητος καὶ ὑπερφχαριστημένος διὰ
 νὰ φέρνῃ σέβας καὶ ἀγάπη πρὸς τὸ μοναστήριν τος. | Τοῦτο ὅλο ποὺ πε-
 ρίχει βεβαιώνουν οἱ ἀφέντες ἄλμπιτροι μὲ τὴν τιμίαν τος ὑπογραφή.
 —φιλίππος δραγωμανάκης Καν(ον)ικος ὡς αλπιτρος ἐποφάσισα.
 —ο πρωτονοταριος Δρυμαλίας ὡς αλπιτρος ἐποφάσισα.

Παντελεος σουμμαριπας Καντζελαριος | Αξιας ἐγραψα.

80α

(στην ἴδια σελίδα, κάτω ἀπὸ τὸ 80)

Διαιτητικὴ ἀπόφαση

1754, 21 Αυγούστου

||Σήμερο στοὺς 1754|| Αὐγούστου εἴκοσι μία, στο Νέο.

Ἐλαβεν ὁ Σταμάτης παπα-Λιμπερτᾶς παρρησία τῶν ὑπογραφόντων
 | ἐδῶ παρὼν ὑπὸ χειρὸς τοῦ αἰνδεσιμώτατου προεστοῦ πατέρα Σιγάλα
 τὰ δώδεκα ριάλια ὅπου ὀνοματίζει ἡ | ἄνωθεν ἀπόφαση νὰ λάβῃ καὶ
 εὐχαριστήδην εἰς ἐπικλοῦθῃσιν τῆς γνώμης τῶν ἀποφασισταί. | Λοιπὸ
 μείνῃ εὐχαριστημένος τέλειος καὶ ἀκαταζήτητος διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ

διὰ κληρονόμους του εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ βεβαιώνοντας τὰ πάντα ποὺ περιέχει ἢ ἄνωθεν ἀπόφασιν μὲ τὴν ὑπογραφὴν του καὶ ἐπὶ μαρ ἢ τύρους εἰς ἀσφάλεια.

—σταματης παπα-Λιμπερτα στεργη και βεθεόνη πος ελλαβαιν ὡς ανοθεν οπήος ἢ [[βεβε]] μὴν ηξεβροντας γραματα επαράκαλεσεν ἐμὲν τον Γερμανο Κορονελλο ἢ και εγραψα δια λογον του και μαρτιρώ.

—ντοτόρ δεμετριός καραντζα μαρτιρώ.

—γερμανος Σοῦμμαριπας μαρτιρώ.

Παντελεος σουμμαρηπας Καντζελαριος Αξίας ἢ εγραψα.

81

Μισιάρικο παντοτινό

1754. [...] Οκτωβρίου

Ἔτος Κυρίου 1754, Ὀκτωβρίου[... S.N.].

Ἡ [κιερὰ Φλουρ]έντζα ποτὲ [Λοῖζου] Κούμουλου ἐφάνην παρρησία καντζελλαρίου μας και μαρτύρων ἢ ὁποία ἢ ἔχοντας ἀμπέλι στὰ Κατωχώρια ἐλεύθερο με συκιὲς καὶ πατητήρι και μὲ θρύση μέσα ἢ σύμπλιο παπα-κὺρ Λιχαρίου καὶ παπα-κὺρ Κορακίτη σήμερον θέλει καὶ τὸ δίνει παντοτινὸ τοῦ κὺρ ἢ Μιχάλη Βαβούνη τοῦ Δημήτρη ἀπὲ ἀπάνω Σαγγρὶ ζητημένο [ἀπὸ] τὸν ὅμοιο, ὑποσχόμενος ὃ ἢ Μιχάλης νὰ τὸ καλλιεργᾷ σωστὰ καὶ ἐμπιστεμένα νὰ τὸ καταβολεύῃ διὰ νὰ εἶναι κυβερν ἢ ἡμένο ὡς εἶναι κατὰ τὸ παρὸν και μπιταρισμένο και νὰ τὸ τραφοκοπῇ διὰ νὰ εἶναι ἀπαν ἢ τημένο χειμωκαλοκιάρι και νὰ τὸ ἔχη σὲ στάσιμο νὰ ἀρέσου καλὼν γιεωργῶν σωστὰ κα ἢ λοδουλεμένα παντοτινὰ και τὸν καρπὸ ποὺ ὃ Κύριος ξαπεστεῖλει εἰς αὐτὸ ἀπὸ γῆς-δενδρῶ νὰ ἢ τὸν ἐμοιράξῃ ἴσια στὴν μέση ἐδγάζοντας τὸ πέπτο τῆς βασιλείας και νὰ παίρνῃ καὶ ὃ παντι ἢ κάτορας τοῦ τεταρτίου του τὴν δεκατία μὰ νὰ δίνῃ καὶ τοῦ τεταρτίου του τὴν τάνσα ἢ καὶ τὸν καρπὸ ποὺ ἀγγίξει τοῦ κατακιαροῦ νοικοκύρη γῆς-δενδρῶ νὰ εἶναι κρατημένος ὃ παντι ἢ κάτορας νὰ τὸν ἐφέρῃ στὴν Χώρα τοῦ κάθε προσώπου ποὺ τὸ ὀρίζει μὲ ἀγώγια ἐδικάν του, ἢ ὅσον καὶ τῶν τριῶν τετάρτων τὸ πέπτο νὰ παίρνῃ θέλημα, ὄντας δὲ νὰ τρυγῇ καὶ ὄντας δὲ νὰ ἢ πατήσῃ ὅσον καὶ ὄντας δὲ νὰ σηκώσῃ καὶ καρπὸν τῶν δενδρῶν του και κάνοντας ὡς ὑποσχέθη ἢ στὸ παρὸ διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀμπελίου καὶ δενδρῶν του νὰ τὸ χου πάντα παντοτινὸ κληρονομικῶς. ἢ Εἰ δὲ καὶ εἶχεν σταδῇ κακοδουλεμένο καὶ παρατημένο τότες ἢ ὃ παρόντας παντικάτορας ἢ μετα ἢ γιενέστεροι αὐτοῦ νὰ ἐβγαίνῃ ἀπὸ μέσα ἀροδόκητος ἔστοντας δὲν ἔδωσεν τῆς νοικοκυρᾶς ἢ διὰ τὸ παντίκι οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγο μὰ ἂν εὑρίσκειται τὸ ἀμπέλι καλλιεργησμένο ἢ μπιταρισμένο καὶ τραφοκοπημένο ὡς ἄνωθεν καὶ γυρέψουν νὰ τὸν ἐδγάλου.

[νὰ] βάξου τὰ ἰ μέρη δύο γιεωργοὺς πραχτικοὺς νὰ τὸ κοιτάζουν καὶ νὰ λαβαίνῃ ὁ παντικάτορας διὰ [αὔξη] ἰ σεσ ποὺ εἶχεν κάμει καὶ εἶναι καμωμένες καὶ φανερωμένες μέσα ὅ,τι εἶχαν ἀποφασίσουν ἰ αὐτοὶ οἱ γιεωργοί. Οὕτως τὰ μέρη ἐσυμφωνήσασιν εἰς ὅ,τι διαλαμβάνει ἐτούτη ἡ παντοτινὴν τοσ γραφὴ ἰ ἐξηγοῦσίν του το ο Μιχάλης καὶ ἀπομένει νὰ δουλεύῃ τὸ χωράφι τοῦ Πολυχνίου ὀνομαζόμενο τοῦ Κουφαντώνη ἰ κουντουβερνικὸ σὲ διορία χρόνους δέκα καὶ ὄχι πελισσότερο τὸ ἔμισθ ὀπόντας γίνονται τὰ ἰ σύμπλιάν του δίνοντάς του τοῦ Μιχάλη τὰ ἔμισθ ἔξοδα καὶ ἰ τοὺς ἔμισθους σπόρους τοῦ αὐτοῦ χωραφίου ἰ ὅσο τὰ ἐδίνασιν ἀπ' ἄρχῃς καὶ τὸν ἔμισθ καρπὸ τοῦ χωραφίου [νὰ βάνη], νὰ ἔχη κράτηση ἰ νὰ τὸν φέρνῃ στὴν Χώρα ἰ ὁ [[Δημήτρης]] Μιχάλης ἰ μὲ ἀγώγια ἐδικάν του. Εἰς τοῦτο τὰ μέρη συμφωνησμένα [καὶ] ἰ ταιριασμένα καὶ τὸ βεβαιώονου νὰ εἶναι κρατημένος ὁ παντικάτορας τοῦ ἀμπελίου νὰ φέρνῃ στὴ Χώρα ἰ τρία καλαδιάτικα τὸν χρόνο ἀπὸ σταφύλια καὶ σῦκα καὶ τὰ ἐξῆς.

—φλουρέντζα κουμουλου στέργο το ἄνοθε καὶ μὴν ἔχοντας γράμματα εγραφα εγὼ ὁ παπα μανολῆς ἰ παλεος διὰ λόγου της και μαρτιρο.

—μηχαλῆς βαβουνῆς στεργη και βεβεόνη το παρον δια χηρος εμου Γερμανου Κορονελλου [...].

Παντελεος σουμμαρηπας Καντζελα ἰ ριος Αξίας ἔγραφα [...].

82

Μισιάρικο παντοτινὸ

1754, 18 Δεκεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1754, Δικεβρίου 18, S.N.

Εὐρίσκομένη ἡ κιερα-Βδοκία θυγάτηρ ποτὲ Σταμάτη [Σέρρη] ἔναν ἀμπέλι ἰ κείμενο στὸ ἀπάνω Σαγγρι ὀνομαζόμενο τοῦ πρὲ Δημήτρη σύμπλιο τοῦ χωραφίου τοῦ Χαντζη-Βασίλη μὲ ἔξε συκὲς καὶ μὲ ἰ πατητήριν του, σήμερο διὰ ὄφελος καὶ καλυτέρευση τοῦ ἀμπελίου τὸ δίνει παντοτινὸ τοῦ Σταμάτη Λιανοῦ Ἀπεραδίτη ἰ νὰ τὸ καλλιεργᾷ νὰ τὸ καταβολεύῃ νὰ τὸ τραφοκοπᾷ διὰ νὰ εἶναι ἀπαντημένο χεϊμωκαλοκ-αίρι νὰ τὸ ἰ μπιτάρη νὰ τὸ γιεμίση συκιὲς στὲς ἄκριες του ἀπ' τὴν ληνὸ μεριὰ τὴν ἀπάνω καὶ διὰ τιμὴ τοῦ παντικίου ἰ δίνει ὁ παντικάτορας ὁ Σταμάτης τῆς νοικοκιερᾶς κιερα-Εὐδοκίας παρὼν καὶ ὁ συμβίος της ὁ μαστρο-Δῆμος καὶ στερχτὸς ἰ γρόσια ἔξε, λέγω γ(ρόσια) 6, κατὰ τὴν ἀποκοπὴ τοῦ ἀποκόφτη ὁποὺ ἐβάλασιν τὰ μέρη παπα-Ἰωακείμ Γιαννούλης ἰ ὁποῖος τὸ ἐτίμησεν ὅλο γρόσια σπόρκα τριάντα ἑπτὰ ἀπ' τὰ ὁποῖα βγάζοντας τὸ πέπτο τῆς βασιλείας γρόσια ἰ ἔξε ἔρχεται τὸ τετάρτι ὡς ἄνωθεν, τὰ ὁποῖα γρόσια ὁμολογᾷ ἡ νοικοκυρὰ πὺς τὰ ἔλαβεν

σωστά. Ἵθ' ὅθεν κάνοντας ὁ παντικάτορας τὲς ἄνωθε γεγραμμένες δούλεψες ποὺ παρὼν ἐδῶ ὑποσχιέθην | νὰ γίνωνται ἀπὲ λόγουν του καὶ ἀπὲ κληρονόμους του νὰ τό 'χουν παντοτινὸ παίδιω-παιδιῶν τος καὶ νὰ μὴν ἡμποροῦν | νὰ βάνου δύο παιδία στὸ αὐτὸ παντίκι οὔτε νὰ μπορῇ νὰ μοιράζεται μὰ ἴσως καὶ εἰς κάθε καιρὸν δὲν εἶχεν | κάνου καλὰ καὶ εἶχεν σταδῇ τὸ πρᾶμα κακοδουλεμένο ἰδῶ ἀπὸ Θεοῦ! νὰ βάξου τὰ μέρη δύο γιεωργοὺς πραχτικοὺς | νὰ ἀποκόβουν τὸ ἀμπέλι καὶ νὰ παίρνη ὁ παντικάτορας τοῦ τεταρτίου του τὴν τιμὴ ἀπ' ὅλη τὴν ποσό | τὴν ὅπου ἀξίζει ὡς εὐρίσκνεται τόσα ἄσπρα μετρητά, εἰ δὲ πάλε καὶ θέλει εὐρίσκνεται σὲ στάσιμο | νὰ ἀρέσῃ δύο καλῶ γιεωργῶν σὰν τὰ καλοδουλεμένα παντοτινὰ νὰ τό 'χου παντοτινὸ εἰς τὸ ἐξῆς | νὰ παίρνη θέλημα στὸ τρύγος καὶ στὸ πάτος κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὸ κρασί τὴν πάρτη τῆς νοικοκυρᾶς νὰ ἔχῃ | κράτησιν τοῦ κατακαιροῦ ὁ παντικάτορας νὰ τῆς τὸ φέρνῃ στὴν χώρα καὶ τῶν κληρονόμων ποὺ δὲ νά'χῃ | τὸ ἀμπέλι μὲ ἀγώγια ἐδικάν του ὡς ἔτ' ἐταιριάσασιν καὶ νὰ τῆς φέρνῃ καὶ τὸ μερδικόν τῆς τὰ σῦκα | καὶ καλαδιάτικα τρία νὰ φέρνῃ τὸν κάθε χρόνο νὰ δίνῃ καὶ διὰ γμικλίκι τοῦ τεταρτίου του τὸν κάθε | χρόνο ἄσπρα δώδεκα καὶ νὰ πληρώνῃ ἢ μία συκιὰ τὸν κάθε χρόνο ὥστε νὰ γιενῇ νέο νά'χουν τὴν δελκατία νὰ τὴν παίρνη ἢ νοικοκυρὰ καὶ νὰ τὴν ἐπληρώνῃ. | Πλὴν κάνοντας τὰ πάντα ὡς ἐσυμφώνησαν τὰ μέρη νὰ μείνου στέρεοι στὸ παρὸ παντίκι καὶ μὲ ἐμπιστο | σύνῃ. Οὕτως στερεώνουν μὲ τὴν ὑπογραφὴν τος εἰς ὅ, τι περιέχει καὶ ἐπὶ μαρτύρους εἰς ἀσφάλεια.

—Εἰδοκῆα σῆθηα δημοῦ καληπολητη στεργη και βεβεσση τον παρον δηα χηρος εμου λαβρε | τηου ηερομοναχου μοληαρη και μαρτηρον.

—Κωνσταντήνος Δραγομανακης μαρτηρῶ ἐώς ἄνωθεν.

Παντελέος σουμμαρίπας καντζ(ελλάριος) ἔγραψα.

83

Πώληση

1755, 9 Νοεμβρίου

Ἔτος Κυρίου, στοὺς 9 Νοεβρίου 1755, ἐν τὴν Ἀξία.

Ἐχοντας καὶ ἐξουσιάζοντας τὸ πανσεβάσμιο μοναστήρι τῆς Κυρίας Καπέλλας μία καυκάρα | ἀπ' τὸ παλαιὸ στὸν Ἅγιον Σίδερο σύμπλιο ἀμπελίου Λιοντίδαινας καὶ Κομμούνας Στράτας | σήμερο ἐδῶ προσωπικῶς καὶ θεληματικῶς ὁ παρόντας αἰνδέσιμος προεστὼς τοῦ ὁμοίου μοναστηρίου πατέρας | τῆς ἐταιρείας τοῦ Ἰησοῦ ὀνόματι Ἰγνιάτζιος Λίεκλε τὴν ἐπουλεῖ στὸ προσώπου τοῦ Γιώργη Πετούλη | καὶ τῆς ἀδελφῆς του τῆς Παρασκευῆς ἢ ὅποια εἶναι κολλητεράνισσα καὶ τὸς τὴν ἐπουλεῖ τῶν δύο | ἀδελφῶν διὰ γρόσα τριάντα ἐπτάμισυ σπόρκα ἀπ' τὰ ὅποια

βγάνοντας τὸ πέπτο | τῆς βασιλείας κατὰ τὴν τάξιν μείνου νέτα γρόσα
 τριάντα, ν(ούμερο) γ(ρόσια) 30. | τὰ ὅποια τριάντα γρόσα ὅπου τὰ μέ-
 ρη ἐκάμασιν ταιριασμὸ στὸ παζάρι ἀναμεταξύν τος ἔλαβεν ὁ ἄνωθεν |
 ἐνδαισίμος προεστὼς παρρησία μας ἐμοῦ τοῦ γράφοντος καντζελλαρίου
 καὶ τῶν ὑπογραφόντων | ἀφέντω μαρτύρω σωστὰ καὶ μετρητὰ ὑπὸ χειρὸς
 τοῦ κιουροῦ τος τῶν ἀγοραστάδων Γιάκουμου | Πετούλη, ὁποῖος Γιάκου-
 μος Πετούλης ἐδῶ παρὼν λέγει πὼς ἦτον τὰ δεκαπέντε γρόσα τῆς | δυ-
 γατέρας του τῆς Παρασκευῆς καὶ τ' ἄλλα δεκαπέντε τοῦ τούντου τοῦ
 Γιώργη. Ὅθεν ἔστοντας | πληρωμένος ὁ ἀξιασμὸς τῆς ἄνωθεν καυκάρας
 σωστὸς ἀπὲ τὰ δύο ἄνωθεν ἀδελφία ποὺ | τὴν ἐγοράσασιν ἀπεξενᾶται
 τῶρι διὰ πάντα ἀπὲ αὐτὴ καὶ ἀπὲ πάσης αὐτῆς δικαίωμα | τὸ ἄνωθεν
 μοναστήρι τῆς Κυρίας Καπέλλας καὶ τὴν παραδίνει στὴν δεσποτεία τῶν
 ἀγοραστῶν καὶ ἐξουσίαν τος ὡς εὐρίσκνεται νὰ τὴν πολιτευθοῦ καὶ νὰ
 τὴν πράξουν ὡς | θέλ(ου), βούλουνται, πουλήσου, χαρίσου καὶ τὰ ἐξῆς
 ὡς ἀγοράν τος ξεπληρωμένη ὑποσχόμενο | τὸ τίμιο μοναστήριον στὴν
 συνηθισμένη διαφέντευσιν τῶν ἀγοραστῶν καὶ κληρονόμω τος | στὴν
 κάθεν νόμι|μι|μην ἐνόχλησιν ποὺ νὰ τὸς τύχη πινομή τῆς παρούσης τος
 ἀγορᾶς. | Τόσον ἐπράξασιν τὰ εἰρηθέντα μέρη στερχτὰ καὶ ἀνεπαμένα
 διὰ νὰ μείνῃ στέρεο | εἰς τὸ ἐξῆς εἰς ὃ, τι περιέχει βεβαιώνοντάς το ὁ
 αἰνδέσιμος ἀφέντης) προεστὼς μὲ τὴν τιμία | τος ὑπογραφή καὶ ἐπὶ
 ἀξιοπίστους μαρτύρους εἰς ἀσφάλεια.
 —ἐγὼ Πατέρας Ἰγνατιος Λίχτλε πάροντας προεστὼς | βεβαιώνω ὡς ἄνω-
 θεν.

—Ντόν Αντονίς Γουλιελμάκης μαρτίρο ὅς ἀνοθεν.

—Φίλιππος Γριμάλδης μαρτηρῶ ὡς ἄνωθεν.

—Ἰοανίς μαρονιτης ὅς κολητερᾶν(ος) στεργι και βεβεόνι | δια χρ(ος)
 ἐμοῦ γεοργίου μελισινου.

Παντελεος σουμαριπας Καντζελαριος | εγράψα και επογραψα.

84

Μισιάρικο παντοτινό

1755. [7] Μαΐου

Ἔτος Κυρίου 1755, Μαγίου [7], Ἀξία.

Παντοτινὴ κουντουβερνία κάνει σήμερον ἡ κιερα-Φιλίππα θυγά-
 τηρ μισερ Κωσταντῇ Γιερακάρη μὲ τὸν | Νικόλα Σέργη ποτὲ Ἰω(άννη),
 τὰ ὅποια μέρη συμπιδασμένα ἐδῶ παρὼν ταιριοῦσιν ὡς γράφομεν.
 Ὅθεν | δίνει τὸ ἀμπέλι τὸ γονικόν τῆς ἡ κιερα-Φιλίππα πό'χει καὶ τῆς
 εὐρίσκνεται στὸ Ἀγιερσανὶ στὸν Ἅγιον [Ἰωσήφ] στὸ | Κολώνι καὶ κιε-
 ρα-Φιλίππας Ἰω(άννη) Μπάφου ὡς εὐρίσκνεται μὲ πατητήριν του τοῦ

ἄνωθεν γιωργοῦ Νικόλα ὁποῖος | τῆς ἔδωσεν διὰ τὸ παντίκι γρόσια
ὄχτῳ καὶ ἀνγγαλὰ προσωπικῶς ἔδῳ ὁ κύρ Νικόλας μὲ ὥς ἐφανέρωσεν
τὴν τιμὴν | τοῦ τεταρτίου νέτα γρόσια δέκα θαλμένους ἀπ' τὰ μέρη νὰ τὸ
ἀποκόψη ὅμως ἔδωσεν τὰ ὄχτῳ τῆς νοικοκυρᾶς | τοῦ ἀμπελίου κιερα-
Φιλίππας καὶ τὰ ἔλαβεν παρρησίᾳ μας καὶ μαρτύρων ὑπὸ χειρὸς τοῦ
παντικατόρ(ου) μετρητά, μὲ | τοῦτο νὰ θάνη ἓνα παράβγαλμα ποῦ τοῦ
ἀγίζει ἀπ' τὸν κοινὸ δρόμο ἐὰν εἶναι βολετὸ νὰ τὸ θγάνη ὥς ἐπόμενε |
ἀπ' τὸ καντούνι τοῦ Κολώνι ὥς τὸ καντούνι τῆς Φιλίππας καὶ ἴσως καὶ
δὲν τὸ θγάλη νὰ τῆς δίνη τὰ δύο | γρόσια ποῦ ἐπόμεναν ἀπ' τὴν ἀποκοπὴ
καὶ ἂν εὖρη δυσκολία νὰ τὸ θγάλη ἀπὲ πλησιατόρους νὰ εἶναι | εἰς
κράτησιν νὰ τὸν διαφεντεύῃ ἡ νοικοκυρά. Τέλος πάντων ὑπόσχιεται νὰ
τὸ καλλιεργᾷ σ' ὅλους τοὺς | τοὺς χρειαζόμενους καμάτους σωστὰ καὶ
ἐμπιστεμένα νὰ τὸ καταβολεύῃ τὸν κάθε χρόνο νὰ τὸ μπιτάρη | ὅλως
νὰ τὸ τραφοκοπᾷ διὰ νὰ εἶναι ἀπαντημένο χειμωκαλοκιάρι νὰ φτιάσῃ
καὶ τὴν ληνὸ καὶ νὰ | τὸ φέρῃ σὲ στάσιμο νὰ ἀρέσῃ καλῶν γιωργῶν
τόσον νὰ κάνου καὶ κληρονόμοιν του τοῦ καὶ πράζοντας ἔττι νὰ | τό χου
παντοτινὸ κληρονομικῶς καὶ τὸν καρπὸν τοῦ ποῦ ξαπεστείλει ὁ Κύριος
νὰ τὴν μοιράζου ἴσια στὴν μέση | ἐθγάζοντας τὸ πέπτο νὰ τὸ παίρνῃ ἡ
νοικοκυρά ὅλο τὸ | πέπτο καὶ νὰ δίνη καὶ τὴν τάνσα ὅλη τοῦ ἀμπελίου |
καὶ ἀνισῶς μπαίνη γιερικλίκι ὁ τόπος μας νὰ εἶναι κρατημένος ὁ παντι-
κάτορας νὰ δίνη τοῦ τεταρτίου του τὸ γιεμι | κλίκι ὁποῦ τοῦ μπαίνει
δικαίου τρόπου εἰς ἐχρονιὲς ποῦ εὐρίσκειται μουσελίμης εἰς τὸν τόπο
μας καὶ ὄντας | μαχτοῦ νὰ μὴν εἶναι κρατημένος νὰ τῆς δίνη τίποτες πά-
ρεξ ὁ νοικοκύρης τοῦ κατακαιοροῦ ἀμπελίου νὰ τὸ | δίνη | ὁμοῦ καὶ τὴν
κάθεν του τάνσα, πλὴν νὰ εἶναι εἰς κράτησιν νὰ μὴν μπορῇ νὰ τρυγήσῃ
οὔτε νὰ | πατήσῃ δίχως θέλημα τῆς νοικοκυρᾶς καὶ τὸ κρασὶ τὸν μερδι-
κὸν τῆς νὰ τῆς τὸ φέρνῃ ὁ παντικὰ | τορας στὴν Χώρα μας μὲ ἀγωγή
ἐδικάν του, καὶ ὥστε ζῇ ἡ ἄνωθεν νοικοκυρά νὰ ἔχῃ κράτησιν νὰ τῆς
θάνη καὶ ἓνα ἀρνάξι στὸν γυαλὸ καὶ νὰ τὸ φέρνῃ στὸ σπίτιν τῆς καὶ
ἀφοῦ ἀποβίωσῃ νὰ τελειώνῃ τούτῃ ἡ κράτησιν | τοῦ ἀρναζιοῦ, νὰ τῆς
φέρνῃ καὶ καλαδιάτικα σταφύλια τὸν χρόνο τέσσερα, πλὴν ταιριοῦσιν
εἰς τοῦτο τὸν | διορισμὸν τὰ μέρη ὅτι ἀνισῶς καὶ εἰς κάθεν καιρὸ ποῦ
τὸ ἀμπέλι εἶχεν εἴσται καλοδουλεμένο [ἀρκειτὸ] | καὶ δὲν εἶχεν κάνου
καλὰ τότες νὰ θάξου δύο γιωργοὺς πραχτικοὺς πᾶσα μέρος ἓνα καὶ νὰ
| δίνη τὸ τέταρτο τοῦ ἄνωθεν ἀμπελίου τοῦ παντικατόρου ἀπὸ ὅλη τὴν
ποσότην του κατὰ | τὴν τάξιν τῶν παντοτινῶ. Εἰς τοῦτο ὅλο τὰ μέρη
ταιριασμένα καὶ εὐχαριστημένα τὸ βεβαιώνου ἐπὶ μαρτύ | ρους διὰ νὰ
μεῖνῃ στέρεο εἰς ὅλαν του τὰ μέρη καὶ περίστασες εἰς τὰ διαλαμβάνει.
—φηλήπα θήγατηρ κοσταντί γερακάρη στεργο καὶ βεβεδὸνο το παρό καὶ
μιν ἔχοντας γραματα ἔγραψα ἐγὼ κωνσταντῆς | γερακάρης ὁ κίρης τῆς
δηα λόγουν τῆς καὶ μαρτηρο.

—νικόλας σέργης στεργο και θεθεόνο ος ανοθεν και μην εχοντας γραματα ε | γραφα δηα λογουν του εγό νικολετος νικολαράκης και μαρτηρο.

Παντελεος σουμμαρυπάς | Καντζελάρι(ος) Αξίας ιπο παρα | καλίας τον μερίδον εγραφα.

85

Μισιάρικο παντοτινό

1755, [...] Σεπτεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1755, Σεπτεμβρίου [...], S.N.

Εὐρισκόμενη νὰ ἔχη ἡ κιερα-Μαρούσα συμβία μισερ Μανώλη Πολίτη ἀπὸ μέρος πατρός της ποτὲ Τζώρτζη | Μαρτζέλου ἓνα χωράφι στοῦ Καστριώτη μέρος Σανγγρί σύμπλιο Σταμάτη Προφήτη σήμερον δεληματική | τὸ δίνει παντοτινὸ καὶ εἰς ὄνομα παντικίου τοῦ μαστρο-Παύλου Ἀναπλιώτη ἀπὸ ἀπάνω Σανγγρί, ὁποῖος | Παῦλος ὑπόσχει νὰ τὸ καλλιεργᾷ χειμωνικὸ ὄντας γνωρίζῃ πὼς κάνει ἵπειδὴ εἶναι φτενὸ καὶ παλεύοντας | εἶναι πρεπὸ νὰ μείνῃ νὰ ἀνεπεύγεται μὰ νὰ τὸ ἔχη ἀπαντημένο τραφοκοπημένο ἀρκιετὸ καὶ τὸν | καρπὸ ποὺ ξαπεστείλει ὁ Κύριος εἰς αὐτὸ νὰ μοιράζουν ἴσια στὴν μέση, ἐβγάζοντας τὸ πέπτο τοῦ [καρποῦ] | τὸ ὁποῖο πέπτο ἦγου τὴν δεκατία ὄντας μαχτοῦ τὸ νησί μας νὰ παίρῃ τοῦ τεταρτίου του τὴν δεκατία | ὁ παντικάτορας καὶ ὄντας μουσελίμης νὰ τὴν ἐπηγιαίνει ὁ κοπιαστής εἰς τὸν νουντοῦ τοῦ μουσελίμη, νὰν | παίρῃ θέλημα στὸ θέρος καὶ στὸ ἀλώνι καὶ τὸ μερδικὸ τῆς ἄνωθεν νοικοκυρᾶς νὰ στέλλῃ νὰ τὴν | ἐπαίρῃ ἀπ'τὸ ἀλώνι μὲ ἀγώγια ἐδικάν της καὶ ἔστοντας νὰ παίρῃ τὴν δεκατία τοῦ τεταρτίου χωρὶς νὰ | δίνῃ καὶ τὴν κάθε τάνσα τοῦ τεταρτίου του τῆς ὁμοίας νοικοκυρᾶς πρὸς ἓναν ἄσπρο ἦγου ὅσον σύρουν | στὸ ἄσπρο ἵπειδὴ ὅλο λέγει ἡ νοικοκυρὰ πὼς ἡ ἀποκοπὴν της εἶναι τέσσερα ἄσπρα καὶ νὰ τῆς δίνῃ τὸ | δίκαιο κατὰ Θεὸ σκαδὼς τανσάρου τ' ἄσπρο τόσο στὸ μαχτοῦ ὅσον στὸ γιερικλίκι ὅσον κάνου | καὶ ὡς διὰ παντί τοῦ ὁμοίου χωραφίου ἔδωσεν ὁ παντικάτορας ὁ μαστρο-Παῦλος παρηρησία ἐμοῦ τοῦ | γράφοντος καντζελλαρίου καὶ μαρτύρῳ τῆς ἄνωθεν κιερα-[[Φλωρέντζας]] | Μαρούσας | γρόσα τέσσερα, ν(οῦμερο) γ(ρόσια) 4, καθὼς | τὸ ἐπόκοψεν Ἀργυρὸς Ἀρβανίτης ἀπὲ Σανγγρί ὅλο τὸ χωράφι σπόρκο γρόσια εἴκοσι ἀπ'τὸν | ὁποῖο ἀριθμὸ βγάζοντας τὸ πέπτο τῆς βασιλείας γρόσα τέσσερα, μείνου γ(ρόσια) δεκάξι ὁποῦ εἶναι τὸ | τετάρτι ὡς ἄνωθεν ἔδωσεν γρόσα τέσσερα. Λοιπὸ τὸ ἄνωθεν χωράφι γροικᾶται παντοτινὸ παιδίῳ- | παιδιῶν τος καὶ ἴσως εἰς κάθε καιρὸ δὲν εἶχεν εἴσται δουλεμένο ὄντας πρέπη καὶ εἶχεν σταδῇ ἐνοχ | λησμένος τοῦ κατακταίρου παντικάτορας ἀδίκου τρόπου νὰ βάνου γιωργοὺς νὰ λαβαίνει τὸ τετάρτιν του | ὁ παντικάτορας ἀπὲ ὅλη τὴν

ποσότην αὐτοῦ, εἰ δὲ πάλε εἶχεν σταθῇ παρατημένο ἄγριο | καὶ ἄφραο καὶ ὄξω ἀπὸ Θεοῦ ἀδούλευτο νὰ λαβαίνῃ τὰ τέσσερα γρόσα ποὺ ἔδωσεν καὶ νὰ λείπῃ ἀπὸ | μέσα, πλὴν μείνῃ νὰ τὸν ἐτεφεντέρῃ στὸ δίκαιο ἀπὲ παντὸς προσώπου ἢ νοικοκυρὰ τὸ παντὶ | κάτορα τὸν Παῦλο καὶ κληρονόμους του. Τόσον ἐπράξασι τὰ μέρη συμβασμένα καὶ θεβαιώνου | ἐπὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους διὰ νὰ μείνῃ στέρεο εἰς ὃ, τι περιέχει.

—μαρούσα γυνὴ μανόλι πολητῇ βαιβεόνη το παρον ὅς ανοδαιν διὰ χηρός εμού | Γηοργήου ἀμπράμου καὶ μαρτηρο.

—Παβλος ἀναπλιότης σταίργο καὶ βαιβεονο ὅς ανοδαίν καὶ μιν αἰχοντας γραματα αὐτός ἐπαρακάλεσε | αἱμού τον γιάκοβο πέτρου πιαρο καὶ αἰγραψα δια λογουν του καὶ μαρτιρό ὅς ανοδαιν.

Παντελέος σουμμαρήπας καντζελλάρι(ος) ἐγραψα.

86

Συνυποσχετικό

1754, 20 Δεκεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1754, Δικιεβρίου 20, S.N.

Τρέχοντας διαφορὰ ἀναμεσὸ τὸ εὐγιενῇ ἀφ(έντη) Μουσοῦ Μπαρὸ Λαστικ | Ντὲ Βιγγκοροῦξ μετὰ τὸν ἀφ(έντη) Ἰω(άννη) Μενδρινὸ καὶ ἀρχόντισσαν του ἀπ | ἄνω σὲ μερικὸ χρέος ποὺ ζητᾷ νὰ λάβῃ ὁ ἄρχοντας Μουσοῦ Μπαρὸν ἀπὸ | τὸν ἄνω ἀφ(έντη) Μενδρινὸ καὶ ἀρχόντισσάν του κατὰ τὲς ὁμολογίες του, ὅθεν | διὰ νὰ ἀπολείψου ἀπὲ λογοτριβὲς καὶ κρισολογήματα ἐσυμφώνησαν τὰ | μέρη νὰ θάλου ἄλμπιτροὺς παρακαλετοὺς νὰ ἰδοῦν τὴν διαφορὰν τος | καὶ νὰ ξεπαστρέψουν μὲ Θεοῦ φόβον τὸ δίκαιο ποῖο μέρος τό ἔχει νὰ | τοῦ τὸ δώσουν, λοιπὸν ὁ ἄρχ(ος) ἀφ(έντης) Μπαρόνες ἔκλεξεν διὰ μέρος Ἰτου | τὸν ἄρχο Τζώρτζη Σουμμαρίπα ποτὲ Γιορμανοῦ καὶ ἀφ(έντης) ὁ Μενδρινὸς με | τὰ τὴν ἀρχόντισσάν του ἔκλεξεν διὰ μέρος των τὸν ἀφ(έντη) Νικόλαο | Μαυρομάτη τῶν ὁποίων ἀφέντω ἄλμπιτρον δίνου καὶ παραιτοῦ τὰ μέρη πλη | ρεστάτην ἐξουσία νὰ ἰδοῦ μὲ καθαρὰ δικαιοσύνην τὴν διαφορὰ των | σκαθὼς εἶχάν τος φανερώσου ἐνγράφ(ως) καὶ ἐκ στόματος καὶ ὅ,τι εἶχαν ἀπο | φασίσου καὶ εἶχαν εὔρου εὔλογο νὰ ξετελέψου οἱ αἵρετὲς ἄνωθεν | κριτὲς τος περὶ τῆς διαφορᾶς τος, ὑπόσχονται τὰ μέρη νὰ τὸ | κρατήσουν στερεὸ καὶ ἀμετάκριτον διὰ τὸν ἑαυτὸν τος καὶ διὰ κλη | ρονόμους των εἰς τὸ ἐξῆς δι' αὐτὸ τὸ θεβαιώνου μὲ τὴν τιμίαν τος ὑπογραφή | καὶ μὲ κοντάνα ὑποσχετικὴ ὁποῖο μέρος ἔθγει ἀπ' τὴν ἀπὸ | φασιν ποὺ θέλει πράξου οἱ ἄλμπιτροὶν τος τὸ μέρος ἐκεῖνο νὰ | πληρώνη τῆς ἀφεντίας γρόσια πενήντα καὶ πληρώνοντάς τα | ἢ μὴν πληρώνοντας τα πάλε ἢ ἀπόφασί των νὰ μείνῃ στερεὰ | στὰ θέλει διαλαμβάνει.

- Ι (ωαννης) μεδρινος στεργο και βεβεονο ος ανοδε.
 –Le B. De Lastic De Vigouroux [...] affermo | ut supra.

Φ. 1 β

- ιάκωβος μπαροτζης μάρτυς.
 –Zanetto [D]iacuffi [...] affermo.
 –φραντζεσκος μπαροτζης μάρτιρο.
 –Γηοργίς σουμαριπας μαρτίς.
 Παντελ(έος) σουμαριπάς | Καντζελαρη(ος) εγραψα.

87

Πώληση

1755, 4 Μαρτίου

Ιπουλισια | (με άλλο χέρι)

Ἔτος Κυρίου 1755, Μαρτίου 4, στὸ Νέο.

Κατέμπροσθεν καντζελλαρίου μας καὶ ὑπογραφόντω ἀφ(έντω) μαρτύρων ἐφάνη ἡ ἀρχόντισσα Καλίτζα χήρα Ἰωάννη Σπυρίδου ἡ ὁποία διὰ νὰ ἀλαφρυθῇ ἀπ'τὰ χρέη της, ἰδοὺ ὅπου θεληματικὴ καὶ αὐτοπροαίρετη | πουλεῖ σήμερον στὸν καλλιότερο μὸδο ποὺ νὰ ἐμπόρεσεν τὸ ἀμπέλι ποὺ ἔχει καὶ ἐξουσίαζεν ἀπὲ πούρκα | μητρικὴν της στὸν Ἅγιον Θαλέλεο τοποθεμένο, τὸ ὁποῖο ἔχει καὶ καυκάρι στὰ πλάγιν του καὶ εἶναι μὲ | δένδρη ἐλιὲς συκιὲς καὶ τὸ πουλεῖ στὸ πρόσωπο τοῦ γαβροῦν της ἀφ(έντη) Ἀντωνίου Σκλαβούνου ὡς εὐρίσκνεται | γῆς μὲ δένδρην του καὶ μὲ καυκάριν διὰ γρόσια σπόρκα ἑκατὸν ἐβδομήντα πέντε σκαθῶς τὸ ἐπόκο | φεν ὁ Νικόλας Γκούφας μὲ τὰ δένδρην του μὲ πατητέριν του καὶ μὲ τὸ καυκαράκι σιμάν του καὶ μὲ δέντρον | ποὺ ἔχει τὸ αὐτὸ κα<υ>καράκι κοινὸς καὶ πραχτικὸς τιμητῆς βαλμένος ἀπ' τὰ μέρη ὡς ὁμοίως προσωπικῶς | ἐκ στόματός του εἶπεν παρρησία μας καὶ μαρτύρων τὴν αὐτὴν ἀποκοπὴν, ἀπ'τὰ ὁποῖα ἑκατὸν ἐβδομήν | τα πέντε γρόσια θγάνοντας τὸ πέπτο τῆς βασιλείας κατὰ τὴν τάξιν μείνου γρόσια νέτα | ἑκατὸν σαράντα, λέγω ν(ούμερο) γ(ρόσια) 140, ἀπ'τὰ ὁποῖα εἶχεν λαβημένα ἀπ'τὸν ὅμοιον ἀγοραστὴν γρόσια [σὰν ἰαμάχι] | πενήντα ἐπτάμισυ σκαθῶς διαλαμβάνει ἡ παχτωσία ποὺ τοῦ εἶχεν τὸ ὅμοιο ἀμπέλι ὡς φαίνεται στὲς πρᾶ | ξες μου γραμμένη στὰ 1754 Ἰουνίου 11 τοῦ ὁμοίου ὡς ἀκόμη ἐδόθησαν τῆς ὁμοίας πουλήτρας διὰ χρεῖαν | ἐδικὴν της ἕτερα γρόσια πενήντα τὰ ὁποῖα ἦτον ἐκεῖνα ποὺ ἔλαβεν ὁ Στεφανάκης Γρέλης διὰ | κόντο τῆς Σπυρίδαινας σκαθῶς φανερώνει τὸ γράμμα ποὺ ἐπράξασιν στὲς πράξεις μου τὸ ὁποῖο κά | μαν μὲ τὸν ὅμοιο Στεφανάκη, ἐχρῶσταν ἀκόμη τοῦ ὁμοίου γαβροῦν της γρόσια δίχως τὰ ἄνωθεν

Ἰ ἔτερα δώδεκα ὡς οἱ ὁμολογίες του οἱ καθαρὲς ἐδῶ παρὼν ἐφάνησαν, τῆς ἐνχείρισεν ἀκόμη ὁ ἰ ἀγοραστῆς ἀφ(έντης) Ἀντώνιος Σκλαβοῦνος καὶ τὸ ρέστ(ος) ἤγου γρόσια εἴκοσι καὶ ἑμισὶ τῆς πούλητρας ποὺ ἰ μὲ σωστὸν λογαριασμὸν ἔσωσεν ὁ ἀριθμὸς τῆς ἀποκοπῆς χρέη μὲ μετρητὰ ὡς ἄνωθεν. Ὅθεν ἰ ἐλευθερώθην ἀπ'τὰ ὀνομαζόμενα χρέη καὶ εὐχαριστημένη ὡς ἔναν ἄσπρον σὲ χρέη καὶ μετρητὰ στὸν ἰ τέλειον ἀξιασμὸν τοῦ ἄνωθεν ἀμπελίου καὶ καυκαρίου, ἀπεξενᾶται τῶρι διὰ πάντα κληρονομικῇ ἰ ἀπ'τὰ ἄνωθεν ὑποστατικά [καὶ] ἀπὸ δικαιοσύματάν τοσ καὶ τὰ δίνει καὶ τὰ παραιτᾷ στήν δεσποτεία τοῦ ἰ ἀγοραστῆ νὰ τὰ πράξῃ ὡς θέλει βούλεται πούλησει χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς ὡς πρᾶμα ἐδικόν του καὶ ἀγορά του ἰ καλὰ πούλημένη καὶ τελείως ξεπληρωμένη καὶ νὰ λάβῃ ζάπτι καὶ κυρίευσίν του, ὑποσχόμενη ἢ ἰ πούλητρα κατὰ τὴν τάξιν στὸ κάθεν ἐνάντιο καὶ ἐνόχληση νὰ μείνῃ ἀζημίωτος ἀπὲ παντὸς ἰ προσώπου, πλὴν τὰ μέρη ἀνεπαμένα καὶ εὐχαριστημένα εἰς τὸ ἐδῶ γραμμένο τὸ θεβαιώνου ἰ εἰς ὃ, τι περιέχει ἢ πούλητρα μὲ τὴν ὑπογραφὴν της καὶ ἐπὶ μαρτύρους ἄξιους πιστοὺς.

—καλίτζα χηρα ποτέ γιανη σπιρίδου στεργο και βεβέονο τό παρο ἰ και μην εχόντας γραματα εγραψα εγο μαρκος φραγγοπουλος δια λογουν της και μαρτιρο.

—Διμιτρίος καραντζα μαρτιρώ ως ανοθεν.

—προτόπαπας Κοσστ[....] ατ(ος) ναουστιε.

—Γερμανός Κορονελλος ὡς ἀνοθεν.

—μιχελίς μαβροματις μαρτιρο ὡς ἀνοδαι.

Παντελέος σουμμαρηπας Καντζελαρι(ος) Αξήας ἰ εγραψα και επόγραψα.

88

Διαιτητική απόφαση

1755, 12 Δεκεμβρίου

Ἔτος Κυρίου, 12 Δικιεβρίου 1755.

Ἐχοντας ἐξουσία οἱ ἀπογράφοντες ἀφέντες ἄλμπιτροι μὲ κοπρομέσσο ὡς φαίνεται ἰ εἰς τὲς ἐμοῦ πράξεις ἀπὸ ἄρχο Ἰάκωβο Μπαρότζη ποτέ Νικολέττου μέρος ἕνα καὶ ἀπὸ Γιώργη Χουζούρη ἰ ἀπὸ Βασίλη Χουζούρη καὶ ἀπ'τὸ Κωσταντῆ Παντελιᾶ μέρος ἕτερο διὰ νὰ δοῦ καὶ νὰ κρίνου τὴν διαφορὰ ποὺ ἰ ἔτρεχιεν ἀνάμεσον τῶν μερίδων διὰ ἕνα ὑποστατικὸ τοποδεμένο στήν μέση εἰς τὴν Ἁγία-Παρασκι ἰ ευγὴ σιμὰ ὀνομαζόμενο τὸ περιβόλι τὸ Τζερεβέλο λέγοντας τὸ ἕνα μέρος καὶ τὸ ἄλλο πὼς εἶναι ἐδικόν του. Ἰ Ὅθεν γροικώντας οἱ ἀφ(έντες) ἄλμπιτροι ὅλα τὰ δικαιολογήματα τῶν ὑποδεσιάρηδων σ' ὃ, τι τὸς ἀνάφε ἰ ραν καὶ ἐπόδειξαν

ἐγγράφως καὶ ἐκ στόματος διὰ τὴν ὁμοίαν ὑπόθεσιν τοῦ ἄνωθεν περιβολίου κατὰ | τὴν ἐξηγήσιν τοῦ κοπρομέσσου τος ἐστοχαστήκασιν ἀκριβῶς ὡς φρόνιμοι τὰ πάντα μὲ ἐπιμέλεια | καὶ ἀφοῦ καρποφορεμένη ἡ ἀφεντιάν τος λέσιν πὼς ἔστοντας καὶ ὁ ἀφ(έντης) ἄνωθεν Ἰάκουμος Μπαρότζιος | μᾶς ἐπόδειξεν μία γραφὴ παντοτινὴ γραμμένη ὑπὸ χειρὸς Νικόλα Ἀκριβὸς καὶ συνδέμενη στοὺς 1574 | Ἰουνίου 22 καντζελλάριος ἐκείνου τοῦ ἔτους καὶ ἀποδείχνοντας καὶ μαρτυρίες ἀξιόπιστες πὼς τό ᾿χαν καὶ τὸ ἐποσσέδεραν | εἰρηνικῶς ἀπὲ γονέους πρὸς γονέους του καὶ ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας του καὶ ὁ ὅμοιος τὸ ἄνωθεν Τζερεβέλο ὁμογνώμ[ως] | ἐν Κυρίῳ, ἀποφασίζουν μὲ καθαρὰν δικαιοσύνην καὶ οὕτως λέσιν ὡς αἰρεταὶ κριτὲς τῶν μερίδω | πὼς ἡ παντοτινὴ γραφὴ τοῦ ἀφ(έντη) Ἰάκουμου Μπαρότζη εἶναι καλὴ καὶ στερεὰ καὶ πάντα νά᾿χη τὸ κῦρος | καὶ τὴν δυνάμιν της εἰς ὅ, τι διαλαμβάνει καὶ τὸ ἄνω λεγόμενο περιβόλι τὸ Τζερεβέλο γῆς μὲ δένδ | ρην του μὲ νεροπότισίν του καὶ μὲ παλαιάν του ποσσέσσα καὶ περιοχὲς νὰ μείνη στὴν ἐξουσία τοῦ | νοικοκύρη ἀφ(έντη) Ἰάκουμου νὰ τὸ χιαίρεται καὶ νὰ τὸ κυριεύῃ ὡς τὸ ἐκυρίευαν παπποὺς του καὶ πα | τέρας του καὶ αὐτὸς ἀδιάσειστος καὶ νὰ τὸ πράξῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται ἀπὲ τώρα διὰ πάντα. Τόσον ἔπραξαν | καὶ ἐξετέλεσαν μὲ τὸ θέλημα τοῦ λογιώτατου Ντόπρα Καδίση Σαλῆ ἐφέντη καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ | ἐνδοξότατου χαντζη-Ρουστέμ ἀγὰ ὁ μουσελίμης Ἀξίας καὶ διὰ νοταρικὴ μας χεῖρ(ας) ἐγράφτην ἀπὲ ζήτηση τῶν ἀφ(έντω) ἀλμπιτρω.

—μανουῆλ ἱερεὺς παλεος ὡς ἀλμπιτρος ἐποφασησα.

—τζόρτζης σουμμαρίπας ποτὲ γερμανοῦ ὅς ἀλμπίτρος εποφάσισα.

Παντελέος σουμμαρηπας καντζελαριος | εγραψα και επογραψα.

89

Μισιάρικο παντοτινὸ

1756, 9 Νοεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1756, Νοεβρίου 9, εἰς τὴν Ναξία.

Ἐνεφανίσθη παρρησία καντζελλαρίου μας ὁ αἰνδέσιμος προεστὸς τοῦ πανσεβάσμιου μοναστηρίου | τῆς Κυρίας Καπέλλας ὁ πατέρας Λι-ἐχτλε Ἰησοῦιτης, ὁποῖος θεληματικῶς δίνει παντοτινὸ | τοῦ Γιώργη Κατζούρη λεγόμενος Λιανουδάκης ἕνα κομμάτι χωράφι στὸν Παρατρέχο ὀνόματι | τῆς Κορφιάταινας, εὐρίσκονται μέσα συκιὲς μεγάλες μὲ μικρὲς ποδάρια δεκαπέντε | καὶ μία κορωνειὰ εἶναι πλησίον ἀφ(έντη) Φιλίππου Σουμμαρίπα ποτὲ Φραντζέσκου καὶ χήρας Θεοδωρῆ | Τάγαρη, ὁποῖος παντικάτορας ἀπομείνει νὰ τὸ καλλιεργᾷ σωστὰ καὶ ἐμπιστεμένα καὶ νὰ τὸ σπέρνῃ καλοκαιρινὸ χειμωνικὸ νὰ τὸ τραφοκοπᾷ καὶ νὰ τό ᾿χη πάντα

ἀπην | τημένο καὶ διὰ τιμὴ τοῦ παντικίου ἔδωσεν ὁ Γιώργης Κατζούρης τοῦ αἰνδέσιμου ἄνωθεν | ἀφ(έντη) παρόντα προεστοῦ γρόσα δέκα, ν(ούμερο) γ(ρόσια) 10, καὶ τὰ ἔλαβεν παρησιὰ μας καὶ ὑπογραφόντων κατὰ τὸν ταιριασμὸ πού ἐσυμφώνησα τὰ μέρη, ἥτοι νὰ μοιράζουν τὸν κάθε καρπὸν αὐ | τοῦ γῆς-δενδρῶν ἴσια στὴ μέση ἐβγάνοντας τὸ πέπτο τῆς βασιλείας κατὰ τὴν τάξιν | τὸ ὁποῖο πέπτο ἀπὲ γῆς-δενδρῶν νὰ τὸ λαβαίνει τὸ μοναστήρι καὶ καμμίας λογῆς δόσιμο | νὰ μὴν δίδῃ ὁ παντικάτορας δι' αὐτὸ καὶ ὅ,τι ἀγίζει στὸ μερδικὸ τοῦ μοναστηρίου νὰ τὸν | φέρνῃ μὲ ἔξοδάν του ὁ παντικάτορας ὅπου θέλει τὸν διορίσει τοῦ κατακαιροῦ προεστῶς, ἥτοι | νὰ ζητᾷ δέλημα σὰ δὲ νὰ θερίσῃ σὰ δὲ νὰ ἄλωνέψῃ καὶ σὰ δὲ νὰ σηκώσῃ τὸν κάθε | καρπὸν αὐτοῦ καὶ κάνοντας τὲς δούλεψες ὅπου ἀγίζει ὅσον καὶ οἱ κληρονόμοι του καὶ ὁ κάθε | παντικάτορας τόσο ὅσον νὰ ἀρέσου καλῶν γιεωργῶ νὰ τό 'χου παντοτινὸ παίδων-παιδιῶ | του ὁ παντικάτορας καὶ ἴσως εἶχεν γυρέψουν νὰ τὸν ἐβγάλου ἀπὸ μέσα σὲ καιρὸν πού 'χε | εὐρίσκνεται καλοδουλεμένο μὲ φανέρωσιν δύων γιεωργῶν, τότες νὰ παίρνῃ τὸ τετά | ρτιν του ἀπὸ ὅλο τὸ πρᾶμα γῆς-δένδρων εἰ δὲ καὶ εἶχεν σταδῇ κακοδουλεμένο καὶ | παρατημένο μὲ ἀπόδειξιν νὰ λαβαίνει τὸν ἄνωθεν ἀριθιμὸν πού ἔδωσεν καὶ | νὰ ἐβγαίνει ἀπὸ μέσα, οἱ ὁποῖοι ταιριασμοὶ γροικῶνται διὰ τὸν παρόντα παντι | κάτορα ὅσον καὶ διὰ μεταγιενέστερόν τος, νὰ φέρνῃ στὸ μοναστήρι καὶ τὰ συνηθισμένα | καλαδιάτικα ἰσῦκα ὥστε εἶναι. Οὕτως τ' ἄνωθεν μέρη ἐσυμφώνησαν καὶ ἔπραξαν ὑπὸ | σχοντας νὰ μείνῃ στερεὰ ἢ παρούση παντοτινὴ γραφὴ εἰς ὅλαν τῆς τὰ μέρη καὶ | περιστάσεις εἰς ὅ, τι περιέχει, τὴν ὁποίαν βεβαιώνει ὁ ἀφ(έντης) αἰνδέσιμος προεστῶς | μὲ τὴν τιμίαν του ὑπογραφὴ ὅσον ὁ παντικάτορας καὶ ὑπὸ ἀφ(έντης) μαρτύρους.

—Ιγνάτιος Λίχτλε τῆς Συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ προεστῶς βεβαιώνω | τό πάρον.

—Γιοργίς Κατζουρίς στεργί και θεβεονι το παρον ος ανοθεν και μιν εχοντας γραματα | επαρακάλεσε εμε Ντον Αντόνις Γουλιελμη Κα (νονικ)ος και εγραφα δια λογουν του και μαρτίρο.

πρε φραντζεσκος μπα(.) Καν(ονικός) μαρτιρο ος ανοθεν.

—νικόλαος μπαροτζής μαρτιρο τανοδ(εν).

Παντελέ(ος) σουμμαρήπας Καντζελαρι(ος) εγράψα | υπο ζιτισην τον ανοθεν μεριδον.

Μισιάρικο παντιτινό

1756, 9 Νοεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1756, Νοεβρίου 9.

Ἐχοντας καὶ ποσσεδέροντας ἀπ'τὸ παλαιὸ τὸ πανσεβάσμιο μοναστήρι τῆς Κυρίας Καπέλλας | τρία χωράφια στὸ μέρος Γαλανάδο ὀνόματι τὸ ἕνα Βορεινὰ τὸ ἄλλο ὀνόματι Βοῦβες | τὸ τρίτο ὀνόματι τ'Ἀχτιά τοῦ Κατερίνη εἶναι τῷ πλησίαι τοῦπραματ(ός) τος τῶν Ἀχλάδω. Ἰὸθεν σήμερο ὁ αἰνδέσιμος πατέρας Λίεχτλε Ἰηεσουίτης προεστὼς τοῦ ἁνωθε μοναστηρίου | τὰ δίνει καὶ τὰ τρία παντοτινὰ καὶ εἰς ὄνομα παντικίου τοῦ Γιώργη Κατζούρη λεγόμενος | Λιανουδάκης ὑποσχόμενος ὁ λεγόμενος παντικάτορας ποὺ τὰ παίρνει παντοτινὰ μισιάρη | κα νὰ τὰ δουλεύῃ νὰ τὰ καλλιεργᾷ σωστὰ ἐμπιστεμένα μὲ κράτηση νὰ τὰ | φράξῃ μὲ ἔξοδάν του καὶ νὰ τὰ ἀνγγκαδοκόψῃ νὰ τὰ κοπρίξῃ καὶ ὄντας τὰ κοπρίξῃ νὰ | κουβαλῇ ὁ παντικάτορας τὴν κοπριά μὲ ἔξοδάν του μὰ νὰ δίνῃ τὸ μοναστήρι στὸ | κάθε φόρτωμα ἕναν ἄσπρο καὶ ὄχι ἄλλο νὰ τὰ σπέρνῃ καλοκαιρινὰ χειμῶνι | κα καὶ πρὶ τὰ σπεῖρῃ νὰ παίρνῃ δέλημα τοῦ προεστοῦ καὶ τὸν καρπὸν τος ποῦ ὁ Κύριος | ἤγου ξαπεστείλει εἰς αὐτὰ τὰ τρία χωράφια ἐβγάζοντας τὸ πέπτο πρῶτο τὴν δὲ λοιπὴ | νὰ τὴν ἐμοιράζουν ἴσια στὴν μέση, τὸ ὅποιο πέπτο νὰ τὸ παίρνῃ τὸ μοναστήρι καὶ τὴ | πάρτῃ τοῦ μοναστηρίου ὅσον καὶ τὴν δεκατία ἤγου τὸ πέπτο νὰ τὸ πηγιαίνῃ ὁ παντικάτορας | ὅπου τὸν διορίσει ὁ ἀφ(έντης) προεστὼς τοῦ μοναστηρίου μὲ τὰ ἀγώγιαν του, νὰ παίρνῃ δέλημα | σὰ δὲ νὰ θερίσῃ σὰ δὲ νὰ ἀλωνέψῃ καὶ σὰ δὲ νὰ σηκώσῃ τὸν καρπὸν τος καὶ δουλεύ | γοντάς τα ὡς ἁνωθε νὰ πηγιαίνου παίδων-παιδιῶν τοῦ ἁνωθε παντικάτορα καὶ [...] | γῆς δὲν γίνεται ἀπὸ τ' ἁνωθεν νὰ τὴν ἀφήνῃ νὰ ἀναπεύγιεται καὶ ὄντας δὲν τὸ | δουλεύῃ ὡς ἁνωθε καὶ σταδοῦ παρατημένα καὶ κακοδουλεμένα τότες νὰ ἐβγιαίνῃ ἀπὲ | αὐτὰ δίχως νὰ ἔχη νὰ κάμῃ εἰς τεταρτία ἀπὸ αὐτὰ οὔτε εἰς κόπους οὔτε εἰς ἔξοδά του | καμωμένα ἐκεῖ. Οὕτως τὰ μέρη ἐσυμφώνησαν εἰς ὅ,τι περιέχει ἡ παρούσῃ διὰ νὰ μείνῃ | στερεὰ εἰς ὅλαν τῆς τὰ κεφάλαια καὶ τὴν βεβαιώσῃ μὲ τὴν τιμίαν τος ὑπογραφὴν | καὶ ἐπὶ ἀξιόπιστους μαρτύρους καὶ τὰ ἐξῆς. –Ιγνάτιος Λίχτλε τῆς συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ προεστὼς βεβεῶνω | το παρόν.

–Γιοργίς Κατζούρης βεβεονο καὶ στεργο τα ανοθεν καὶ μην εχόντας γραμματα [παρε]καλεσε εμεν Ντόν Αντονις Γουλιέλμη Κ (ανον)ηκος μαρτίρο.

–νικόλαος μπαροτζις μαρτιρο ὡς ανοθεν.

Παντελε(ος) σουμμαρίπας λεγραφαλ απο ζιτισι τον μεριδον.

Διαθήκη

1757, 20 Δεκεμβρίου

Ἐν ὀνόματι Κυρίου ἡμῶν ἀμήν, στοὺς 1757, Δικεβρίου 20.

Ζητήμενος ἐγὼ ὁ γράφοντας καντζελλάριος ἀπ'τὴν [...] Φλωρέντζα χήρα Θεοδωρῇ Γοργογύρη καὶ πηγ[ιαί] | νάμενος στὸν οἶκον ὁποῦ κατοικᾷ θέλει νὰ μὴν ἀκαρτερέψη τὲς ὑστερινιᾶς ὥρες τῆς ζή[τησε] | νὰ πράξω τὴν διαθήκην τῆς [με τῶρι] τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ εὐρίσκνεται μὲ πάσης αἰσθήσεις | ὀρθὲς καὶ μὲ γλῶσσαν καθαρὰ, ὁ διὰ θαράπαυσιν ψυχῆς τῆς διατάζεται καὶ προσωπικὴ [λέει] | πὼς παραδίδει τὰ ἀρχοντόπουλάν τῆς καὶ ἐγγόνιάν τῆς στὴν εὐχὴν τοῦ παντοδύναμου Θεοῦ | τῆς Παναγίας μας καὶ τὴν ἐδικὴν τῆς. Ἦτοι ἀφήνει τοῦ <υ>ιοῦν τῆς αἰνδέσιμου Ντὸν Ἀντώνιου τὸ | χωράφι στὸ Μπαράτρεχο ὀνομαζόμενον τοῦ Πέτρου μὲ διορισμὸ νὰ τῆς κάνη ὥστε ζῇ ὁ παπ(ᾶς) τῆς | τὸν κάθε χρόνο λειτουργί- ες εἰκοσιπέντε, 25, οἱ ὅποῖες νὰ γροικῶνται οἱ δεκαπέντε διὰ | σωτηρία ψυχῆς τῆς καὶ οἱ ἄλλες δέκα διὰ τὴν ψυχὴ τοῦ μακαρίτου τοῦ θείου τῆς πρὲ Χρουσῇ | Γάτου, πούρι πὸρ Οἰοῦ καὶ ἀφοῦ ἀποθάνῃ ὁ παπᾶς τῆς αἰνδέσιμος Ντὸν Ἀντώνιος νὰ πηγιαίνῃ τὸ | ὅμοιο χωράφι στο Μπα- ρατρέχο τοῦ Πέτρου στὸ πρόσωπο τῆς ἀρχοντοπούλας τῆς ὀνόματι | Μανταλένα καὶ ἴσως ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ εἶχεν εἶσται ἀποθαμένη ἢ μάνα νὰ πηγιαίνῃ | στὸ πρόσωπο τῆς ἀρχοντοπούλας τῆς τῆς δεύτερης ὀνομαζόμενῃ Φρανγγκουλάκη καὶ νὰ | μείνῃ ἐλεύθερο ἀπ'τὲς ἄνωθε λει- τουργίες ἀποθανόντας τοῦ πα(πᾶ) τῆς, μὲ τούτῃ | τὴν περίστασιν ἐὰν ἴσως καὶ ὑπανδρευθῇ τὸ Φρανγγουλάκι μὲ τὴν γνώμη καὶ θέλησις | τῷ γονιῶν τῆς, εἰ δὲ νὰ τὸ κάνῃ ἢ μητέραν τῆς καθὼς ὀρίσει. Ἦτοι ἀφήνει τοῦ ἀρχοντόπ | ουλοῦν τῆς τοῦ Χρουσῇ Τάγαρη τὸ σπῖτι ποῦ ἔχει καὶ τῆς εὐρίσκνεται στὴν Βαδοκοιλιώτισσα μὲ | αὐλογύρισίν του καὶ τὸ πρᾶμα ἐκεῖ στὴν Βαδοκοιλιώτισσα ὀνόματι Μπαμπακιὰ μὲ | βρύσες μέσα καὶ μὲ δένδρη διάφορα καὶ τὴν φυτεῖα ἐκεῖ καὶ πλατύβολα μὲ δικιαιώματα | ποῦ ἀγγίξουν τῶν ὀνομαζόμενων Τριῶν Πραμάτων ὡς εὐρίσκονται μὲ δικιαιωμάτων τος, | τοῦ ὁμοίου Χρουσῇ ἀφήνει καὶ τὴν ἀγιελάδα πό'χει μισιάρικη μὲ Λαμπριανὸ Κορακίτη | ὡς θέλει εὐρεθῇ μὲ τὴν γιένναν τῆς τὴν ὁποία ποσότην τοῦ τὴν ἀφήνει μὲ τὴν | εὐχὴν [καί] μὲ τοῦτο τὸν διορισμὸ νὰ μὴν πρετεντέρῃ καμμίαν ποσότην τόσον | πατρικὴ ὅσον μητρικὴν ἀπὸ τὰ λοιπὰν τοῦ ἀδελφία εἰ δὲ καὶ εἶχεν ἐνοχλήσει | εἰς κα- νένα ζήτημα τὰ ἀδελφίαν του νὰ πηγιαίνῃ ἢ αὐτὴ ποσότην | ποῦ ἀφήνει ἰστὸ πρόσωπο ὁποῦ ἀφήνει τὸ χρέος τῆς νὰ τὸ πληρώσου καὶ τὴν ἐξοδο τῆς θαφῆς τῆς. Ἦτοι ἀφήνει καὶ τοῦ | γιοῦν τῆς τοῦ Θεοδωρῇ τὸ πρᾶμα ὁποῦ ἔχει στὸν Σανγκκρὸ τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ ἀμπ [έλι] | χωράφι καὶ μὲ δένδρη, ἐλιές, συκιές ὡς εὐρίσκνεται μὲ δικιαιώμ [ατά]

Φ. 16

τοῦ ἀφήνει τοῦ ὁμοίου Θεοδωρῇ καὶ τὰ χωράφια ποὺ ἔχει ἀπάνω στὴν Βαδοκοιλιώτισσα | ὀνομάζονται τοῦ Γιώργη τοῦ Μανώλη νὰ τὰ ᾿χη στὴν ἐξουσίαν του [[ἐὰν ἴσως καί]] | καὶ ἴσως ὑπανδρευθῇ νόμιμα καὶ εὐλογητικὰ καὶ πάλε ἐὰν εὐρίσκνεται ἐδῶ ἢ | πανδρεμένος εἶναι ἡ ἀξάπης νὰ τὰ ᾿χη μετὰ τὸν θάνατο τῆς μητέρας του | καὶ νὰ μείνου στὴν ἐξουσίαν του νὰ μείνουν τ' ἄνωθε χωράφια τὸ δε πρᾶμα | τοῦ Σανγγκροῦ ἐὰν ἴσως καὶ ἀποδάνη δίχως νὰ τοῦ εὐρεθοῦ νόμιμα καὶ εὐλογητικὰ | παιδία τῆς σαρκός του νὰ πηγαίνει στῆς ἀδελφῆς του ἢ στὰ ἀρχοντοπούλα | τῆς. Ἦτοι ἀφήνει τῆς ἀρχοντοπούλας τῆς τὸ λιουῖρι Ισύμπλιοι στὴν πηγὴ τῆς Ποταμίας τόσο τὸ | μοναχικόν τῆς ὥσάν καὶ τὸ παντοτινὸ ὡς εὐρίσκονται μὲ δύο δένδ<ρ>η καὶ δικαιοματάν του | καὶ νὰ τὸ δίνη ἡ μητέρα τῆς πρώτης τῆς ἀρχοντοπούλας ὀνόματι Φλωρέντζα | παντρεύγοντάς την μὲ τὴν εὐχὴν τῆς, ἦτοι τῆς ἀφήνει καὶ δύο δαχτυλίδια μαλαμα | τένα τό ᾿να εἶναι βουλωτήρι μὲ τὴν μπάρα τὸ ἄλλο εἶναι μὲ πέτρα ζμαρά[γδι] | ἰτὰ ὅποια γροικῶνται ἀπ' τὴν ὁμοίαν κονδετζίονε, ἦτοι τῆς ἀφήνει τῆς αὐτῆς | ἀρχοντοπούλας τῆς τὰ χωράφια ποὺ ἔχει [ἂ τὸν πάνω θεῖο] τ' Ἀγγίδια τὰ ὀνομαζό | μενα, ἀκόμη τῆς ὁμοίας ἀφήνει ἀκόμη τῆς ἀφήνει καὶ τὰ χωράφια ὀνομαζόμενα | Κατα[φύγια] τόσον τὰ μέσα ὅσον καὶ τὰ ὄξω τοποθε- μένα στὴν Βαδοκοιλιώτισσα | σύμπλιο Πλατάνου, ἀκόμη καὶ ἐκεῖνα ὅπου εἶναι κείμενα στὸν Ἅγιο Θαλέλεο | ἀκόμη τῆς ἀφήνει φοράδες τρεῖς τὲς δύο ἔχει μισιάρικες μὲ Ἀντρέα [ἀπὸ] | Κιεραμί καὶ τὴν δὲν ἄλλη ποὺ ἔχει μὲ παπα-Βασίλη ἀπ' τὸ Μετόχι καὶ αὐτὲς | μὲ τὰ συρτάν τος, τῆς ἀφήνει καὶ ἀγελάδες καματερὲς μὲ τὰ συρτάν τος | τέσσερις ἢ μία μὲ Βασίλην Σκυλάκη καὶ μὲ Στρατούρη μία τὴν ἄλλη [...] | Δημήτρη Λοῖζου ἢ ἄλλη ἢ τέ[ταρτη] μὲ Ἰωάννη [...] τῆς ὁποίας μὲ τὴν εὐχὴν | μὲ ὅ, τι ἄλλη ποσότην τῆς θέλει εὐρεθῇ [...] μὲ τούτη τὴν κρά | τῆσιν νὰ τῆς κάνη τὰ μνημόσυνά τῆς ἔως τὸν χρόνο [...] | [...] τῆς θέλει εὐρεθῇ, ἤγου νὰ τὰ κάνη καὶ νὰ τὰ πληρώνη τ' ἄρχον ὅπου τοῦ τὰ | ἀφήνω καὶ τοῦ <υ>ιοῦν τῆς τοῦ παπ(ᾶ) μία φοράδα μισιάρικο [...] | [...] ἀγελάδα μισιάρικη μὲ τὸν ντα [...] τὴν |

Φ. 2α

(*Ἡ ἀκόλουθη σελίδα ἀποτελεῖ τὴ τρίτη σελίδα δίφυλλου ποὺ ἔχει σταχῶδεῖ ἀνά- ποδα καὶ προηγείται ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλο ἐνῶ παρεμβάλλεται ἡ ἀριθ. 92 πράξη*)
ποσότη ποὺ ἀφήνει τοῦ ἀφ(έντη) τοῦ πα(πᾶ) τοῦ <υ>ιοῦν τῆς τόσον κι- νητὴ ὅσον [ἀκίνητη ...] | τὴν βαστᾶ καὶ νὰ τῆνε καρποτρώη ἡ ἀρχον- τοπούλαν τῆς ὥστε [...] | στὴν Ἀξία ὅμοιος ἄνωθε πα(πᾶς) τῆς ὁποίας τος ἀρχοντοπούλας βεβαιώνει [...] | πουρκοσύμφωνο ποὺ τῆς ἔκαμεν εἰς ὅλαν του τὰ μέρη καὶ περιστάσεις νὰ μεί | νη ἀπαρασάλευτο καὶ στέρεο, ὅποιο παιδί ἔχειν παρεβῇ καὶ ἐνοχλήσει | ὅ, τι ἔπραξεν στὴν παρούσαν τῆς διαθήκην νὰ ἔχη τὴν κατάρα τοῦ Θεοῦ | καὶ τὴν ἐδικὴν τῆς καὶ νὰ μὴν λάβῃ ἀπὲ ὅ, τι τοῦ ἀφήνει πάρεξ μόνο [...] | πέντε γροσῶν πρᾶμα τὴν

δὲν λοιπὴ νὰ τὴν λαβαίνουν τὰ ἡσυχά της | ἀρχοντοπούλα. Τόσον ὥρισεν νὰ πράξῃ καὶ τόσον ἔπραξεν θεληματικὴ | καὶ ἀρωτημένη ἐὰν ἔχει ἄλλο νὰ εἰπῇ καὶ λέγοντας ὅχι λαβαίνει τέλος διορίζον | τας νὰ μείνῃ στέρεο εἰς ὃ, τι περιέχει ὅπου παρρησιασθεῖ ἡ διαθήκην της | καὶ παραδίδοντας στὴν εὐχὴ τοῦ πανελεήμονος Θεοῦ τὴν ψυχὴν της καὶ δίδον | τας τὴν εὐχὴν της σ' ὅλα της τὰ παιδιὰ καὶ σ' ὅλα της τὰ ἐνγγκόνια ἐπαρα | κάλεσεν τοὺς ὑπογράφοντους τιμίους καὶ πιστοὺς μαρτύρους νὰ τὸ | ἀπογράψουν διὰ στερέωσιν παντοτινὴ ἀφοῦ διαβασμένο στὴν παρρησίᾳ τος | τῶν ὑπογραφότῳ τιμίῳ καὶ πιστῷ μαρτῶρω.

—μαρκος μπαροτῆς Καντόρης παρακαλέτος μαρτίρας.

—D. Pietro Caponi Tesoriare testimonio pregatto.

—Francesco Coronello sacerdote testimonio pregatto.

—De Tenubrio Caranza testimonio pregatto.

Παντελε(ος) σουμμαριπας Καντζελαρι(ος) εγραψα.

92

Πάχτωση (νερόμυλου)

1757, 2 Απριλίου

Ἔτος Κυρίου 1757, Ἀπριλίου 2, στὸ Νέο.

Ὁ ἄρχ(ος) Ἰάκωβος Σφόρτζα-Κάστρης δίνει σήμερον τοῦ Γιώργη Μολιδρῇ | τὸ νερόμυλόν του στὴν Ποταμιὰ νὰ τὸν ἀλέθῃ ἡγου τὸν ἀπάνω | ἀπὲ ζήτησιν τοῦ Μολιδρῇ καὶ ἐσυμφώνησαν ὅτι νὰ δίδῃ ὁ ἄνωθε | μυλωνᾶς τοῦ ἄρχου διὰ τὸ πάχτος τοῦ μύλου ἓνα πινάκι ἀλεύρι | μιγάδενο καὶ τρεῖς νάπους ἀλεύρι σταρένο τὴν πᾶσαν ἐβδομάδα | καὶ τὸ ἀλεύρι τὸ σταρένο ἔωστε νὰ πιαστοῦν τὰ σιμὰ | ἀλώνια νὰ δίδῃ τοὺς τρεῖς νάπους τὸ σταρένο καὶ ἀφοῦ πιαστοῦσι | νὰ δίδῃ ἓνα πινάκι καὶ τοῦτα τὰ ἀξάγια τόσον τὸ πινά | κι τὸ μιγάδενο ὅσον καὶ τὸ πινάκι τὸ σταρένο νὰ ἔχῃ κρά | τησιν νὰ τὸ πηγιαίνῃ ὁ μυλωνᾶς τοῦ ἄρχου τὴν κά | θε Παρα | σκιευγὴ ἀπροφάσιστα σωστὰ μετρημένο καὶ νὰ ἔναι καὶ κρα | τη | μένος ὁμοιος μυλωνᾶς ἡγου ὁ Μολιδρῆς νὰ κάνῃ μὲ ἐξοδὲς του | τὴν κάτω πέτρα τοῦ ἄνωθε μύλου ἀποκλαινουργῆς καλὴ | καὶ ὑπόσχει τοῦτα ὅπου ἐνοματίσαμεν καὶ ὅπου τὰ μέρη ἐταιριάσα | καὶ ἀκόμη ἀπομείνει νὰ πλύνῃ τὴν κάθεν ἐβδομάδα | ὁ μυλωνᾶς τὰ ρούχα τοῦ ἀρχοντικοῦ τοῦ ἀφ(έντη) Κάστρη καὶ κάμνο | τὰς { τας } τα πάντα νὰ μὴν ἐμπορῇ νὰ τὸν ἐβγάλῃ ἀπ' τὸ μύλο | ἔως ἓνα χρόνον διορία οὔτε ὁ μυλωνᾶς νὰ ἐμπορῇ νὰ τὸν | ἐπαρατήσῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ χρόνου καὶ ὅποιο μέρος ἐβγεῖ ἀπ' τοὺς | ἄνωθεν ταιριασμοὺς νὰ πληρῶνῃ γρόσια 10 τῆς ἀφεντίας

Φ. 16

ξεδιαλύνοντας ὅτι ἴσως καὶ ἀπὸ σκάρσιτα τοῦ νεροῦ κοπῇ τὸ πάχτος | τῶν

ἄλλονῶ νερόμυλῶ τῆς Ποταμιᾶς τότες νὰ κόβγεται καὶ ἡ τὸ πάχτος τοῦ ὀνομαζόμενου μύλου μὰ ὄχι ἄλλο κεφάλι ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ὀπισθεν ἐνοματίσαμεν. Οὕτως βεβαιώνουν ἡ τὸ παρὸν εἰς ὅ,τι περιέχει ἐπὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους.

—γιουργίς μολιντρίς στεργί και βεβεονί το παρό δίο χιρος εμου νικολαου μπαροτζι.

—Κωνσταντῆνος Δραγομανακης μαρτηρῶ.

Παντελέ(ος) σουμμαριπας ἡ Καντζελαρι(ος) εγραψα απε ζιτισι το ἡ μαιριδον παρισία τος.

93

Εξοφλητική απόδειξη

1757, 6 Ιουλίου

Στοὺς 1757, Ἰουλίου 6, S.N.

Διὰ τῆς παρούσης ριτζεπούτας ὁμολογᾷ ἡ ἀρχόντισσα Κατζιάννα πὼς ἡ ἔλαβεν διὰ κόντο τοῦ ὁμόζυγόν της ἀφ(έντη) Γιάκουμου Μπαρότζη ποτὲ ἡ Χρουσῆ ἀπ'τὸν ἀφέντη Μαρκιέτο Σουμμαρίπα ποτὲ Τζώρτζη ἡ γρόσα ἐνενήντα ὀχτῶ, λέγω γ(ρόσια) 98, τὰ ὁποῖα τῆς τὰ ἐνχείρισε ἡ κατὰ παρρησία μας καὶ ὑπογραφόντῳ ἀξιοπίστων μαρτύρων εἰσὲ ἡ μετρητὴ μονέδα, ὁποῖος ἀριθμὸς γροικᾶται πὼς τὰ λαβαίνει διὰ ἡ κιεφάλι διάφορο τῆς ὁμολογίας της ὁποὺ εἶχεν νὰ δώση διὰ κόντο τῆς ὑπόσχεσης ποὺ εἶχεν κάμει ἀφ(έντης) ὁ Μαρκιέτος τῆς ἀρχόν ἡ τισσας πεθερᾶς του καὶ ἀφ(έντη) πεθεροῦν του, ὡς φαίνεται στὲς πρᾶξεις τοῦ ἡ ἐνδαίσιμου Ντὸν Ἰάκωμψ Ρώσση καὶ διὰ φανέρωσιν τῆς ἀληθείας ἡ ἐγιέμετο τὸ παρὸν εἰς ἐνδειξιν βεβαιωμένο μὲ τὴν ὑπογρα ἡ φῆ της καὶ ἐπὶ μαρτύρους παρακαλετοὺς ἀξιοπίστους.

—κατζιανὰ ὁμοζιγὰ αφεντι γιακουμου μπαροτζι ελαβε ἡ και βεβεονι δια χιρος εμου τζαμπατί κορονελλου και μαρτιρῶ.

—ντοτόρ καραντζα μαρτιρῶ ὡς ἀνόθεν.

Παντελέ(ος) σουμμαρηπας Καντζελλαρη(ος) εγραψα.

94

Πώληση

1757, 2 Σεπτεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1757, Σεπτεμβρίου δύο, S.N.

Ἔχοντας καὶ ποσσεδέροντας ἀπ'τὸ παλαιὸ τὸ πανσεβάσμιο μοναστήρι τῆς Κυρίας Καπέλλας ἡ ἔναν ἀμπέλι στὸ μέρος καὶ σύνορα τῆς Πλά-

κας πάντῃ ἐλεύθερο σήμερο προσωπικῶς καὶ ἰδρυματικῶς τὸ πωλεῖ ὁ αἰνδέσιμος προεστὼς τοῦ ἁνωθε μοναστηρίου Ἰγνάτιος Λίτλε ἰ πατέρας τῆς συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ τοῦ κολλητεράνου αἰνδέσιμος πρὸς Ἀντώνιου ἰ Γουλιέλμῃ Κανονικοῦ διὰ γρόσα πενήντα πέντε νέτα ἡγου δίχως τὸ πέπτο ἰ τῆς βασιλείας, λέγω γ(ρόσια) 55, καθὼς τὰ μέρη πωλητῆς μὲ ἀγοραστῇ ἐσυμφωνῆσα ἰ σὲ ταιριαστικὸ παζάρι, τὰ ὅποια γρόσα ὅλα σωστὰ καὶ μετρητὰ ἐνχειρίσεν ἰ παρρησίᾳ ἐμοῦ τοῦ γράφοντος καντζελλαρίου καὶ ὑπογραφῶν τιμῶ καὶ πιστῶ μαρτύρων ἰ ὁ εἰρηθέντας ἀγοραστῆς ἁνω Κανονικὸς στὰ τίμια χιέρια τοῦ πωλητῆ ἁνωθε αἰνδέσιμος ἰ προεστοῦ. Ὅθεν ἔστοντας πληρωμένος ὁ ἀφ(έντης) πωλητῆς ὡς ἕναν ἄσπρο στὸν ἀριθιμὸ ἰ τοῦ ταιριασμοῦν τος ἀπεξενᾶ ἀπὸ τὴν ὥρα τούτῃ καὶ διὰ πάντα τὸ μοναστήριον τοῦ ἀπὸ τὸ ἰ ὀνομαζόμενον ἀμπέλι πὺν πέφτει στὸν Κοινὸ Δρόμον καὶ τὸ παραδίδει σὴν παντοτινῇ ἰ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀγοραστῆ μὲ πατητήριον τοῦ ἰπηγάδι του ἰ καὶ μὲ πᾶσαν του ποσέσσο καὶ δικιαιώμα νὰ τὰ πρά ἰ ξη ὡς θέλει βούλεται πωλήσει χαρίσει καὶ τὰ ἐξῆς ὡς πρᾶμα ἐδικόν του καὶ ἀγορὰν του καλὰ ἰ πωλημένη καὶ τελείως ξεπληρωμένη καὶ νὰ λάβῃ ζάπτι εἰς αὐτὸ καὶ κυρίευσίν του ἰ πλὴν τὰ μέρη στερχτὰ καὶ εὐχαριστημένα εἰς τὴν παρούσῃν πρᾶξιν τὴν βεβαιώνει ἰ ὁ αἰνδέσιμος προεστὼς μὲ τὴν τιμίαν του ὑπογραφὴ καὶ ἐπὶ μαρτύρους διὰ νὰ ἰ μείνῃ στερεὰ εἰς ὅ,τι περιέχει καὶ τὰ ἐξῆς. Τὸ ἁνωθε ἀμπέλι εἶναι σιμὰ στὸν Ἅγιον Πέτρο τῶν Καλαμουρίω.

—Ἰγνάτιος Λίχτλε τῆς Συντροφίας τοῦ Ἰησοῦ προεστὼς τῆς Κυρίας ἰ Καπέλλας βεβαιῶνω τὰ ἁνωθεν.

—Κωνσταντῆνος Δραγομανάκης μαρτηρῶ εἰς ἁνωθεν.

—φραντζέσκοκ μπαρότζης μαρτυρῶ εἰς ἁνωθεν.

—Λωρέντζος Ντελλαρόκας μαρτιρό εἰς ἁνωθεν.

Παντελέ(ος) σουμμεαριπας Καντζελλαριος ἰ εγραψα.

95

Ανταλλαγὴ

1757, 2 Σεπτεμβρίου

Ἔτος Κυρίου 1757, Σεπτεμβρίου 2, Σ.Ν.

Ἐχοντας ἀφ(έντης) Στάης Μπαρότζης ἕνα χωράφι ὀνομαζόμενον τοῦ Μαύρου σὴν Σταυροπηγὴ ἰ ἀπὸ μέρος θείας του Γάδαινας ὁμάδι μὲ τὸν ἐντιμότατο ἱερομόναχο Γασπαρίνη ἰ ἡγου λείναι τὸ ἕμισὸ ἀπ' ὅλο τοῦ πᾶσα ἐνὸς σύμπλοιο Ἀντώνη Μπασταρδόπουλου καὶ Κοινοῦ Δρόμου ἰ σήμερον τὰ μέρη κάνουνσι θεληματικὴν ἀλλαξίαν καὶ δίνει ἀφ(έντης) Στάης τοῦ ἁνω(θεν) ἰ γιερομόναχου Γασπαρίνη ἀπὸ τὸ ὅμοιο χωράφι πὺν ὀρίζει τὸ ἕμισὸ τὸ ἕνα τετάρτῃ ἰ καὶ μείνει του τὸ ἄλλο τετάρτῃ σὴν ἐξουσίαν

του διὰ τὸ ὁποῖο τετάρτι πού τοῦ δίνει εἰς τρόπον καταλλαγῆς τοῦ δίνει ὁ ἐντιμώτατος γιερομόναχος μίαν ἀγιελάδα τρίχα | τῆς | μαύρη καὶ γρόσα τέσσερα καὶ ὁμολογᾷ ἐδῶ παρὼν ὁ Στάης Μπαρότζης πὼς ἔλαβεν τὴν | ἀγιελάδα καὶ τὰ τέσσερα γρόσα, λοιπὸν μένει στὴν ἐξουσία τοῦ πᾶσα προσώπου ὅτι | ἔλαβεν καὶ ἀποξενᾶται ἀπὸ ὅ,τι ἔδωσεν καὶ μένου εἰς εὐχαρίστησιν παντοτινὴ | στὸν ἐδῶν ταιριασμόν τος, ἤγου νά ναι νοικοκύρης καὶ ἐξουσιαστής ὁ γιερομόναχος στὸ | ἄνω χωράφι τοῦ Μαύρου στὰ τρία τετάρτια μετὰ τὸ τέταρτο πού ἔλαβεν τῶρι εἰς ἅλ | λαξία καὶ ὁ ἀφ(έντης) Στάης νοικοκύρης καὶ ἐξουσιαστής στὴν ἀγιελάδα καὶ στὰ τέσσερα γρόσα | καὶ δὲν τοῦ μένει ἀπ'τὸ ὅμοιο πρᾶμα παρὰ τὸ ἓνα τετάρτι, μὲ τοῦτο τὸν ταιριασ | μὸ καὶ καθούλι τος ὁποῦ συμφωνοῦ ὅτι ὁ ἐντιμώτατος ἱερομόναχος νὰ μείνῃ ἀσύδοτος | [διὰ] τὸ τετάρτι πού ἔλαβεν εἰς καταλλαγὴν διὰ πάντα ἀπὲ πᾶσα λογῆς δό | σιμον πού νὰ πέφτῃ τοῦ τεταρτίου καὶ νὰ ἔχῃ κράτηση νὰ τὸ πληρῶνῃ ἀφ(έντης) ὁ Στάης. | Οὕτως τὰ μέρη ἔπραξαν εἰρηνικῶς θέλοντας νὰ μείνῃ στέρεο εἰς τὸ ἔξης εἰς ὅ,τι | διαλαμβάνει τὸ ὁποῖο βεβαιώνου μὲ τὴν ὑπογραφὴν τος καὶ ἐπὶ μαρτύρους.

—Γρηγόριος ἱερομόναχος γασπαρινῆς στέργο καὶ βεβεόνο το παρον.

—σταῆς μπάρωτζις στεργο καὶ βεβεονο ὁ ανοθεν.

—μιχελῖς μαβροματίς μαρτιρό ος ανοδαί.

Παντελέ(ος) σουμμαριπας Καντζελαρι(ος) | Κιν(ος) Αξιας εγραψα ἀπε ζιτισιν το μεριδω.

96

Ανταλλαγή

1757, 2 Σεπτεμβρίου

Ἔτος Κυρίου ἡμῶν στοὺς 1757, Σεπτεμβρίου 2, S.N.

Ἐχοντας ἀφ(έντης) Στάης Μπαρότζης ἀπὸ μέρος δεῖας τοῦ Γάδαινας μία καυκάρα | στὲς Κιεχρὲς ὀνόματι τοῦ Ζερβοῦ σύμπλιο πύργου ποτὲ Ἀντώνη Γάνου καὶ Κοινοῦ | Δρόμου τὴν ἔχει παντοτινὴ ὁ κύρ [...] Σταμάτης Ἀντώνη Ρεφενέ, ὅθεν σήμερο | τὰ μέρη ἤγου Στάης Μπαρότζης μὲ τὸν παντικάτορα τῆς ὀνομαζόμενης καυκάρας | τὸν Σταμάτη κάνου συμβαστικὴν καταλλαγὴν καὶ δίνει θεληματικῶς ὁ ἀφ(έντης) Στάης τοῦ Σταμάτη | καὶ τὸ ἄλλο τετάρτι τῆς ὁμοίας καυκάρας ἀπ'ὅλη τὴν ποσότην τῶν τριῶν τεταρτίων | ὁποῦ ὥριζεν καὶ λαβαίνει εἰς ἀνταμοιβὴν ἀλλαξίας τος μίαν γαδάρα μὲ τὸ πουλάριν τῆς εἶναι δηλυκὸ καὶ γρόσα ἔξε, γ(ρόσια) 6, τὰ ὁποῖα δύο κεφάλια πού ἐνοματίσαμεν μένου | στὴν ἐξουσία τοῦ ἀφ(έντη) Στάη μὲ τὰ ἔξε γρόσα μένει καὶ τοῦ Σταμάτη Ρεφενέ στὴν | ἐξουσίαν του τὸ τετάρτι πού λαβαίνει διὰ τὴν ποσότην

ποὺ ἔδωσεν ὁποῦ γροικᾶται ἡ ἑμισὴ καυκάρα ἐδικήν του μὲ τὸ πρῶτο τετάρτι ποὺ εἶχεν παντίκι καὶ ἡ γι' ἄλλη ἑμισὴ τοῦ ἀφέντη Στάη. λοιπὸν ἀπεξενᾶται τὸ πᾶσα πρόσωπο ἀπὸ ὅ,τι ἔδωσεν εἰς καταλλαγὴν καὶ γροικᾶται νοικοκύρης καὶ ἐξουσιαστής εἰς ὅ,τι ἔλαβεν, ἰ κάνουνσιν καὶ ταιριαστικὸ ἔτερο καβούλι τὰ μέρη ὅτι νὰ μείνη ἀσύδοτος ὁ Σταμάτης ἰ ἀπ'τὸ τετάρτι ποὺ ἔδω κάνουν ἀλλαξία ὅσον παρομοίως εἶναι καὶ στὸ πρῶτύτερον τετάρτι ἰ καὶ ἀπομείνει ἀφ(έντης) Στάης Μπαρότζης νὰ πληρώνη τὸ κάθε δόσιμο ὅλης τῆς ἰ αὐτῆς καυκάρας, πλὴν τὰ μέρη ἀνεπαμένα καὶ εὐχαριστημένα εἰς τὴν παρού ἰ σὴν πρᾶξιν τὴν βεβαιώνουν μὲ τὴν ὑπογραφὴν τος διὰ νὰ μείνη στερεὰ εἰς ὅ,τι διαλαμβάνει καὶ τὰ ἐξῆς.

—σάη μπαρώτζης στεργώ και βεβεονο τό παρο.

—σταματις ἱερεὺς στεργο και βεβεόνο το παρον και μην εχοντας γραματα ηπο παρακάλεσι ἰ αὐτοῦ ηπεγραψα εγο γριγοριος ηερομοναχος Γγασπαρινης δηα λογουν του και μαρτιρο.

—γεοργης μελησουργος μαρτηρο τα νοδε.

Παντελε(ος) σουμμαριπας Καντζελαρι(ος) ἰ εγραψα απο ζιτισι το μαιριδον.

97

Απόδειξη εξοφλητική

1757, 5 Νοεμβρίου

ξα΄

Ἔστοντας καὶ ὁ ἐνδοξότατος Κιάμπης τοῦ ὑψηλότατου [πιρὶ] Σουλεϊμᾶ Πασιᾶ ἰ νὰ ἔστειλεν ἐδῶ στὴν Ἀξία τοῦ ἐνδοξότατου Χασὰν ἀγᾶ νι μουσελίμη ἰ μίαν ὁμολογία τοῦ χαντζη-Ἀντώνη Σπυρίδου διὰ νὰ λάβῃ ἀπ'τόν ὅμοιο ἰ χαντζή γρόσα πεντακόσια, γ(ρόσια) 500, τὰ ἔλαβεν ὁμ(ως) ἰ πειδὴ ἔπειτα καὶ ἔλαβεν ὁ ἄνωθε Χασὰν ἀγᾶς μία γραφὴ στελμένη ἀπ'τόν Κια ἰ γιάμπη νὰ στρέψῃ τοῦ χαντζη-Ἀντώνη ταῦτα πεντακόσα γρόσα ἰδοῦ ἰ ποὺ τοῦ τὰ ἐνχείρισεν σωστὰ καὶ μετρητὰ κατ' ἔμπροσδε τῶν ὑπογραφόν ἰ τῷ καὶ τὰ ἔλαβεν ὁ χαντζής. Διὰ τοῦτο εἰς φανέρωσιν ἀληθείας ἐγὲ ἰ νετο ἡ παρούσῃ καντζελλαρικῇ ριτζεπούτα ξεδιαλύνοντας ὅτι ἴσως καὶ ἰ ὁ ἄνωθε Κιαγιάμπης γυρέψῃ τοῦ ἄνω Χασὰν ἀγᾶ τὰ πεντακόσα ἰ γρόσα ὑπόσχεται μὲ τὸ ἔχος του ὁ χαντζη-Ἀντώνης νὰ τοῦ τὰ δίδῃ τοῦ Χασὰν ἰ ἀγᾶ τὴν ὁποία γραφὴ ποὺ ἔλαβεν ὁ Χασὰν ἀγᾶς ἀπ'τόν Κιαγιάμπη τὴν ἰ ἐνχείρισεν τοῦ χαντζη-Ἀντώνη καὶ ἡ αὐτὴ γραφὴ ἐδιαλάμβανεν νὰ στραφοῦν ἰ τ' ἄνωθε γρόσα στὸν χαντζή πειδὴ τὰ ἐνχείρισεν ὁ χαντζής τοῦ ὑψηλότατου ἰ ἄνω Σουλεϊμᾶν πασιᾶ στὴν

Γκώ. Οὕτως βεβαιώνεται τὸ παρὸν εἰς ὃ, τι ἰ περιέχει διὰ χειρὸς τοῦ χα-
ντζη-Ἀντώνη καὶ ἐπὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους.

Γραμμένο ἐν τοῦ νήσου Ἀξίας, στοὺς 5 Νοεβρίου, 1757.

—χατζιαντονιος σπιριδος ελαβα και βεβεσνο το παρον.

—τζορζις μπαςος μαρτις,

—ὁ οικονομος καραντζις μαρτυρο.

—Μαρκέτος Κορονέλλος μαρτιρο.

—ο πρωτονοτάριος Δρυμαλίας μάρτυς.

—Νικολαος μαυροματης μαρτιρω.

Παντελε(ος) σοῦμμαριπας Καντζελαρι(ος) ἰ Αξηας εγραψα

Γ – ΠΡΑΞΕΙΣ 98-106
(ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ, ΕΤΩΝ 1760-1798)

98

Φραντζέσκος Μιχαλίτζης, πρωτονοτάριος και καντζελλάριος
Πώληση **1760, 23 Μαρτίου**

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ 1760, Μαρτίου 23, Ναξία.

Τὴν σήμερον ἀνεφανίσθη εἰς τὴν παρρησίαν μας Καντζελλαρίου καὶ μαρτύρων ὁ μαστρο-Νικολέττος | Νικολαράκης ὁ ὁποῖος ἔστοντας καὶ νὰ ἔχη καὶ νὰ τοῦ εὐρίσκεται ἓνα ἀργαστήρι στὴν Μπόλη θου | τζάδικο στὸ μέρος τοῦ Γαλατὰ στὸ Κιουρτζή Καψὶ στὰ μακαρανιτζίδικα σύμπλιο τοῦ μπαρπερίου καὶ | τοῦ χαλατίδικου, τὸ ὁποῖον ἀργαστήρι ὡς εἶναι καὶ εὐρίσκεται μὲ ὅλαν του τὰ δικαιώματα καὶ ποσσέσσια | καὶ ὡς καθὼς τὸ ἐξουσίαζεν καὶ ἔως τὴν σήμερον ὁ κύρ Νικολέττος Νικουλαράκης τὸ αὐτὸ θουτζάδικο δίνει καὶ | πουλεῖ ὅλο τὸ ἐμισὸ ἀργαστήρι καὶ τὸ ἐμισὸ γεντίκι καὶ τὰ ἐμισὰ σιδερικὰ τοῦ ἀργαστηρίου εἰς τὸ ὄνομα καὶ πρό | σωπον τοῦ μαστρο-Ἀνδρόνικου Πραντουναῶ ὡς διὰ γρόσια γερὰ καὶ καλὰ τὸν ἀριθμὸν τετρακόσια πενήντα, ἥ | τοι γ(ρόσια) 450, τὰ ὁποῖα τετρακόσια πενήντα γρόσια γροικοῦνται διὰ τὸ ἐμισὸ ἀργαστήρι καὶ διὰ τὸ ἐμισὸ γεντίκι | καὶ τὰ ἐμισὰ σιδερικὰ. Ἀκόμη ἔχοντας ὁ μαστρο-Νικολέττος εἰς τὸ ὅμοιον ἀργαστήρι συρμαγιὰ γρόσια πεντακό | σια, ἥτοι γ(ρόσια) 500, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πεντακόσια γρόσια ἔδωσεν ὁ μαστρο-Ἀνδρόνικος τὰ διακόσια πενήντα καὶ εἴ | ναι ἡ ἐμισὴ συρμαγιὰ τοῦ κύρ Ἀνδρόνικου καὶ ἡ ἄλλη ἐμισὴ τοῦ κύρ Νικολέττου καὶ γίνεται ὅλος ὁ ἀριθμὸς | ποὺ ἔδωσεν καὶ ἐμέτρησεν ὁ κύρ Ἀνδρόνικος διὰ ἀγορὰ ἀργαστηρίου καὶ γεντικίου καὶ σιδερικοῦ καὶ συρ | μαγιᾶς γρόσια ἑπτακόσια, ἥτοι 700, καὶ ἐκδύνεται καὶ ἀπεξενώνεται ὁ ἄνωθεν κύρ Νικολέττος ἅ | τὸ ἐμισὸ ἀρ | γαστήρι καὶ μισὸ γεντίκι καὶ τὸ μισὸ σιδερικὸ καὶ ἐμισὴ συρ | μαγιὰ

καὶ ἐνδύνει καὶ δυναμώνει τὸν κύρ Ἀν | δρόνικο τὸν ἀγοραστή χαρίζο-
ντας του ταχεῖαν καὶ παντοτινὴν ἐξουσίαν νὰ ἔν | μπη εἰς τὸ εἰρηνικὸ ζά
| πτι καὶ κυριότητα ἀργαστηρίου γεντικίου συρμαγιᾶς καὶ σιδικῶν τὰ
ἐμισὰ ἀπὸ ὅλα νὰ πράξη ὡς θέ | λει καὶ βούλεται καὶ ἀρέσει του ὡσάν
νόμιμος καὶ καθολικὸς οἰκοκύρης, τὴν ὁποῖαν τιμὴν καὶ ταιργιαστικὴν
| ξεπληρωμὴν τοῦ ἡμισοῦ ἀργαστηρίου καὶ γεντικίου του καὶ ἐμισῆς
συρμαγιᾶς τὴν ἐμέτρησεν ὁ κύρ χαντζη-Ἀντών(ιος) | Σπυρίδου εἰς τὴν
μπαρρησίαν μας καὶ μαρτύρων ὅπου ἐφάνη διὰ ἐπιτροπικὸς τοῦ κύρ
Ἀνδρονίκου καὶ | τὰ ἔλαβεν ὁ κύρ Νικολέττος καὶ κράζεται πληρωμένος
καὶ εὐχαριστημένος καὶ δὲν ἔχει νὰ ζητᾷ καὶ νὰ πρεν | τεντέρη πλέον
τίπετις ἂ' τὸν ἀγοραστή ὑποσχόμενος ὁ κύρ Νικολέττος μὲ τοὺς διαδό-
χους του νὰ διαφεντεύη | καὶ νὰ μαντινιέρη τὸν κύρ Ἀνδρόνικο εἰς ὅ,τι
ζημία καὶ πείραξη ἤθελε τοῦ συνέβη διὰ τὴν αὐτὴν ἀγορὰ καὶ | ὅποιος
ἤθελε σκανδαλίσει καὶ συνχίσει διὰ τὸ αὐτὸ ἀργαστήρι νὰ πληρῶνῃ
γ(ρόσια) 350, πληρῶνοντάς τα πάλε | ἢ παρὼν νὰ ἔχη πᾶσαν δύναμιν
καὶ ἐξουσίαν ὅπου ἤθελεν παρρησιασθῇ ὡσάν πρᾶξις καντζηλλαρικὴ
καὶ | ἀληθινὴ βεβαιωμένη καὶ καλὰ στερεωμένη εἰς ὅλαν της τὰ μέρη καὶ
περίστασις ἀνκαλὰ νὰ τοῦ τὸ ἔχη τὸ | ἐμισὸ ἀργαστήρι μετὰ μεσοῦτι
τοῦ Μουτεβαλῆ φираέτι τοῦ κύρ Ἀνδρονίκου καὶ διὰ πλέον θεράπευσιν
| τοῦ ἔγινεν καὶ τὸ παρὸν καντζηλλαρικὸν βεβαιώνοντάς το ὁ κύρ Νικο-
λέττος μὲ τὴν ὑπογραφὴν του καὶ μὲ ἀξιόπιστους μάρτυρες.

—Νικολέττος Νικουλαράκης στέργω τὰ ἄνωθεν καὶ ἔλαβα.

—Γρηγόριος Ἱερομόναχος Μελησσουργὸς μαρτυρῶ.

—Φραντζέσκος Ἀναπλιώτης μαρτυρῶ διὰ χειρὸς Γρηγορίου Ἱερομόναχου
τοῦ κουνιάδου του.

—Κωνσταντῆς Κόκκος μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

—Φραντζέσκος Μιχαλίτης πρωτονοτάριος καὶ Καντζελλάριος Ναξίας
γέγραφα.

—[Νικόδημ(ος)] Ἱερομόναχος Κατζελλ(αριος) μετήνεγγα ἀσφαλ(ῶς).

Ἐν ἔτει 1760 Αὐγούστ(ου) 16.

99

[χατζη-Αντώνης, πρωτομάστορης]

Απόδειξη καὶ ομολογία γιὰ τὴν πώληση

[1760]

†Διὰ τῆς παρούσης ὁμολογίας καὶ καθολικῆς ἀποδείξεως λέμεν καὶ
ὁμολο | γοῦμε οἱ κάτωθε γεγραμμένοι μαστόροι τοῦ ρουφετίου βουτζάδων
τῆς | Πόλης ὅτι ἔχοντας ὁ μαστρο-Νικολέττος Νικουλαράκης τὸ ἀργαστήρι
| τὸ βουτζάδικο εἰς τὸ Κιρτζὶ Καψὶ ἐπούλησεν τοῦ Μαστραντρόνι-

κου | Πραντουνᾶ τὸ ἔμισθ μούλκι καὶ τὸ ἔμισθ γεντίκι καὶ τὰ ἔμισθ σι |
 δερικὰ καὶ τὸν ἔμισθ συρμεγιῆ ὡς διαλαβάνει τὰ ὀπιστε τῆς ὁμολο | γίας
 καντζηλλιερικῆς καὶ μὲ τὸ ἴδιον του χέρι ἀπογραμμένος ὁ | μαστρο-Νικο-
 λέττος καὶ μὲ ἀξιοπίστων μαρτύρων, ἔττι καὶ οἱ μα | στόροι τοῦ ρουκετίου
 μας τὸ βεβαιώνουνε καὶ τὸ ὑπογράφουνε εἰς ἀσφάλεια καὶ τὰ ἔξης.

–χαντζιαντονις προτομάστορις μαρτις.

–μαστρογιώργης κερπαζας μάρτηρας.

–χατζηγεώργης μαρτηρας.

–μαστραντονις πάνκαλος μάρτηρας.

–μαστρομαρήνος μάρτηρας.

–μαστρογιόργης ποταμητης μάρτηρας.

–μαστρογιόργης μάρτηρας.

–μαστραντονι γραματικος μάρτηρας.

100

Φραντζέσκος Μιχαλίτζης, καντζελλάριος

Πώληση

[1762] Ιανουαρίου 6

(αραβική γραφή)

[1762] Ιανουαρίου 6, Αξία. Τὴν σήμερον ἐνεφανίσθη εἰς τὴν παρρη-
 σίαν μας | [καντζε]λλαρίου καὶ μαρτύρων ὁ κύρ Γλιμάκης τοῦ Προφήτη
 ὁ ὁποῖος ἔχοντας ἓνα | [σπίτι εἰς τὸ] Ἄνω Σανκρὶ ἀγορὰ ἀπὸ Σοφία
 Φραντζολοῦ τὸ ὁποῖον σπίτι | ὡς εἶναι καὶ εὐρίσκεται μὲ ὅλαν του τὰ δι-
 καιώματα περιοχὲς καὶ παλαιὰν του πο | σέσσσα τὸ [δίνει] πωλεῖ καὶ τὸ
 πωλεῖ ὁ κύρ Γλιμάκης τοῦ Προφήτη εἰς τὸ ὄνομα καὶ πρό | σωπον τοῦ
 μαστρο-Νικόλα Ροδίτη ὡς διὰ γρόσια γερά καὶ καλὰ τὸν ἀριθμὸν | εἴκοσι
 πέντε, ἦτοι Ν(ού)μ(ερο) (γρόσια) 25, ὡς καθὼς ἐταιργιάσασιν εἰς τὸ
 ἀναμεταξύν τος | καὶ ἐκγδύνεται καὶ ἀποξενώνεται ὁ ἄνωθεν Γλιμάκης
 ὁ πωλητὴς ἂ' τὸ αὐτὸ σπίτι καὶ | ἐνδύνει καὶ δυναμώνει τὸν ἀγοραστὴν
 χαρίζοντάς του τελείαν καὶ παντοτινὴ ἐξουσία | νὰ ἐμπῇ εἰς τὸ εἰρηνικὸν
 ζάπτι καὶ κυριότητα τοῦ αὐτοῦ σπιτίου, νὰ τὸ πρᾶ | ξη ὡς θέλει καὶ βού-
 λεται καὶ ἀρέσει του ὡσὰν νόμιμην καὶ καλὴν του ἀγορὰν ποὺ λέμε, |
 νόμιμα δίκαια καὶ καλὰ ἀγορασμένο, τὴν ὁποίαν τιμὴν καὶ ταιργιαστικὴν
 ξεπληρωμὴ | τοῦ ἄνωθεν σπιτίου τὴν ἐμέτησεν ὁ ἀγοραστὴς εἰς τὴν
 παρρησίαν μας καντζελλαρί(ου) | καὶ μαρτύρων καὶ τὰ ἔλαβεν ὁ κύρ
 Γλιμάκης ὁ πωλητὴς καὶ κράζεται πληρωμένος καὶ | εὐχαριστημένος καὶ
 δὲν ἔχει νὰ ζητᾷ καὶ νὰ πρετεντέρη πλέον τίπετις ἂ' τὸν ἂ | γοραστήν,
 ζηγώντας ὅτι ὑπόσχεται ὁ ἀγοραστὴς ὅτι ἂ' τὴν ἀπάνω μεριά τοῦ σπιτί

Ι ου νὰ μὴν ἀνάφτῃ φωτιά νὰ κάνῃ ζημιὰ τοῦ κύρ Γλιμάκη τοῦ πούλητῃ παρὰ ἂ' τὴν ἄλλῃ με ἰ ριά τοῦ σπιτίου νὰ τὴν ἀνάφτῃ νὰ μὴν τοῦ κάνῃ ἐνάντιο ὑποσχόμενος ὁ πούλητῃς ἰ νὰ διαφεντεύῃ καὶ νὰ μαντινιέρῃ τὸν ἀγοραστὴν εἰς ὅ,τι ζημιὰν καὶ πείραξιν ἦδε ἰ λεν τοῦ συνέβει διὰ τὴν αὐτὴν ἀγορὰν τοῦ ἄνωθεν σπιτίου εἰς κοντάνα τοῦ ἀλληλογῇ ἰ σας καὶ σκανδαλίσας τὴν παροῦσαν καντζηλλιερικὴ πούλησιὰ νὰ πληρῶνῃ ρ(ε)άλια) 13. ἰ πληρῶνοντας τα πάλι ἢ παρὼν νὰ εἶναι βέβαιη ἰσχυρὴ καὶ ἀχάλαστῃ ἰ διὰ μαρτυρίας τῶν κάτωθεν εἰς ἀσφάλειαν.

—Γλιμακῃς τοῦ Προφήτῃ στέργει καὶ βεβαιώνει τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀντωνίου Κούμουλου καὶ μαρτυρῶ.

—Ρίκος Ντερεμόν μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

Ὁ καντζελλιέρ(ης) ὁ Μιχαλίτζ(ης) Ναξίας γέγραφα.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «Κόπια». ἰ «Ἀγορὰ μαστρο-Νικόλα ἰ Ροδίτη το σπίτι στὸ ἰ ἀπάνω Σανκρί ἰ ἀπὸ Γλιμάκη ἰ Προφήτῃ διὰ γ(ρόσια) 25».

101

Φίλιππος Σουμμαρίπας, καντζελλάριος κοινός

Εξοφλητικὴ ἀπόδειξη

1763, 8 Δεκεμβρίου

1763 Δικεβρίου 8, S.N., Ναξία

οβ'

Μὲ τὸ νὰ ζητᾷ καὶ νὰ πρετεντέρῃ ὁ κύρ Διαμαντῃς τοῦ Λευτέρῃ Συμυρνιὸς ἀπὸ τὸν ἰ Γιώργῃ Παντελάκη, εἶδασι τὴ σήμερον τὸν λογαριασμόν τος καὶ μένει χρεώστῃς ὁ λεγὸ ἰ μενος Γιώργῃς στὸν ἄνω λεγόμενον Διαμαντῃ διὰ ριάλια δέκα τὰ ὅποια τὰ ἔλαβεν ἰ ἐδῶ παρρησία μας ὁ ἄνωθεν Διαμαντῃς ὑπὸ χειρὸς τοῦ λεγόμενου Γιώργῃ καὶ μένει εὐχα ἰ ριστημένος ὁ αὐτὸς Διαμαντῃς καὶ δὲν πρετεντέρει μήτε ἔχει νὰ ζητᾷ πλέον τίποτις ἰ ἀπὸ αὐτὸ καὶ κάμνουν τὸ παρὸν σούλφι ἰμπρὰ καὶ μένουσι ἀκαταήτητοι οἱ εἰς περ τοῦ ἰ ἐτέρου τος διὰ πάντα εἰς ὅλες τος τὲς διαφορὲς, τὸ ὅποιο τὸ βεβαιώνουν μὲ τὴν ἰ ἰδίαν τος ἀπογραφὴ καὶ διὰ νὰ μένῃ στέρεο καὶ ἀχάλαστο εἰς μαρτυρία τῶν κάτωθεν.

—διαμαντῃς τοῦ λευτέρῃ διαμαντῃ σμιρινῃς ἦλαβεν τ' ἄνωθεν καὶ στέργι καὶ βεβαιώνει το παρό διὰ χειρὸς ἐμοῦ φιλίππου Γριμάλδη καὶ μαρτηρῶ.

—Γεώργι(ος) πανταίλακῃς στέργιω καὶ βεβεῶνω το παρών.

—Χρυσῃς σουμμαριπῃς μαρτηρῶ.

—Μαρκος πολιτῃς μαρτηρῶ.

Φίλιπος σουμαριπας Καντζελαρι(ος) ἰ Κηνος εγραψα.

Νικόλαος Πολίτης, καντζελλάριος κοινός

Διανομή

1793, 15 Αυγούστου

Ἰσον (σφραγίδα τούρκικη)

ρα'

Διὰ τοῦ παρόντος καντζελλαρικοῦ γράμματος δημοσιεύεται ὅτι ἐνεφανίσθη ἡ ἐμπροσθεν ἡμῶν ὁ κύρ Μιχαλάκης Πολίτης καὶ κερα-Κατερινάκη αὐταδελ ἡ φῆ τοῦ ρηθέντος Μιχαλάκη, οἵτινες λέγουσιν ὅτι τὸ ἐλαιογύριον ὀνομαζόμενον τῶν Λογγῶν καὶ Μαθιοῦ σύμπλιον τοῦ Ποτάντζη καὶ Γριμάντε εἰς τὸ Παλκὸ τοποθεῖται μενον τὸ ὁποῖον τὸ ἔχουσιν μαζὶ τὰ δύο ἀδελφία τὴν σήμερον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὸ μοιράζει ἡ κυρα-Κατερινάκη καὶ ἔβαλε τὸν [τε] Γεώργιον Για μούρη καὶ παπα-Γεώργιον Κεφαλᾶν οἵτινες τὸ ἐμοίρασαν ἐν φόβῳ Θεοῦ. Ὅθεν ὁ ρηθεὶς Μιχαλάκης ὡς διαλεκτὴς ὁποῦ ἔμεινε διαλέγει καὶ παίρνει τὸ ἅπαν ὁ μέρος τὸ ἀνατολικὸν τοῦ μοιρασθέντος ὅλου πράγματος γῆς-δέν ὁ δὴ καθὼς φαίνονται τὰ σημάδια, ἡ δὲ ρηθεῖσα Κατερινάκη παίρνει τὸ κάτω μέρος τὸ δυτικὸν ἀπὸ τοῦ ὅλου πράγματος. Ὅθεν ἔμειναν ἡ εὐχαριστημένα ἀμφότερα τὰ μέρη καὶ ὑπόσχονται νὰ φυλάξουν τὴν παρούσαν στερεάν καὶ ἀχάλαστον πρὸς τοῦτο δὲ νὰ μείνουν καὶ τὰ δύο αὐτὰ πρᾶγματα πάντῃ ἀνενόχλητα ἀπὸ κάθε λογῆς στραπάτζο μὴν ἡμποῦ ρώντας οὔτε ὁ εἶς οὔτε ὁ ἄλλος νὰ μαζώνῃ ἐλὶες εἰς τὸ τοῦ ἄλλου πρᾶγ ἡ μὰ ἄλλ' ὁ καθεὶς νὰ λαμβάνῃ τοὺς καρποὺς τοῦ πράγματός του, ὅταν ὁ μὴς τινὰ δένδρα τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ρίζαν εἰς τὸ ἕνα πρᾶγμα οἱ κλάδοι ὅμως κλίνουν εἰς τὸ ἄλλο πρᾶγμα νὰ τοὺς μαζώνῃ τοὺς κλάδους ἡ ἐκεῖνος εἰς τοῦ ὁποίου τὸ πρᾶγμα κλίνουν. Οὕτως ἔμειναν στερεκοὶ διὰ μαρτυρίας τῶν κάτωθεν καὶ ἰδιοχείρως των. 1793, Αὐγούστου 15.

—Μιχαλὴς Πολίτης στέργω καὶ θεβαιώνω τὸ παρόν.

—Κατερίνα γυνὴ Ἰακώβου Πολίτη στέργω καὶ θεβαιώνω τὸ παρόν ὑπὸ χειρὸς ἐμοῦ Ἰακώβου Πολίτη καὶ μαρτυρῶ.

—Παπα-Γεώργιος Κεφαλᾶς ἐστάθηκα στὸ παρόν καὶ μαρτυρῶ.

Νικόλαος Πολίτης Καντζελλάριος κοινός Ναξίας ἔγραψα καὶ ἐμετάδεσα ἡ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀσφαλῶς.

Τίτλος γραμμένους κάθετα σὲ τμήμα τῆς πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο τοῦ διπλωμένου ἀντιγράφου: «Ἰσον ἡ μοιρασχάρτι τοῦ ἐλαιογυρίου ἡ τῶν Λογγῶν καὶ Μαθιοῦ».

103

*Ιγνάτιος Λίχτελ, ιερέυς**Δουλεία οδού**1796, 24 Σεπτεμβρίου*

Μὲ τὸ παρὸν δηλοποιῶ ὅτι πρὶν νὰ πουλήσω το συ | κογυράκι τῆς Κορ-
φιάδαινας ἐμβαίναμεν εἰς αὐτὸ ἀπὸ | τὸν ποταμὸν ἢ καμμίαν φορὰν
ὕστερα ἀπὸ τὸ θέρος | ἀπὸ τοῦ Πέτρου τὸ χωράφι, καὶ ἦτον μέσα εἰς τὰ
δύο | καὶ ἓνα χανδάκι. Καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑπογράφομαι | εἰς τὴν Ναξίαν,
1796 Σεπτεμβρίου 24.

Ἰγνάτιος Λίχτελ ιερέυς.

104

*Ιγνάτιος Λίχτελ, ιερέυς**Ομολογία γιὰ πώληση**1796, 4 Ιουλίου*

Μὲ τὸ παρὸν ὁμολογῶ ὅτι ὅταν ἐπούλησα τῶν παιδιῶν εἰς Γεώργη |
Λιανουδακιῷ τὸ συκογυράκι, ὅπου εἴχαμεν εἰς τὸ Παρατρέχον, | ἡμαθα
ὅτι ἔδωκαν εἴδησιν τῆς ἀγορᾶς των εἰς τοὺς κληρονόμους | τοῦ μακαρίτη
Νικολάκη Μπαρότζη. Καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑπογράφομαι | ἐν τῇ Ναξίᾳ 1796,
Ἰουλίου 4.

Ἰγνάτιος Λίχτελ ιερέυς.

105

*[Ιγνάτιος Λίχτελ]**Φίλιππος Δραγομανάκης, καντζελλάριος καπιτολάριος**Πώληση**1773, 3 Νοεμβρίου*

†Εἰς δόξαν Θεοῦ

Ἐν τῇ Ναξίᾳ, 1773 Νοεμβρίου 3, κατὰ τὸ Νέον.

Τὴν σήμερον ἐγὼ ὑπογεγραμμένος πουλῶ καθαρὰ καὶ εἰς | τὸν καλύ-
τερον τρόπον ὅπου ἐμπορεῖ νὰ εἶναι τοῦ Ἰάννη | Κατζούρη καὶ Λιανοῦ
τοῦ Λιανουδακιῷ Κατζούρη τὰ τριὰ τε | τάρτια συκογύρι τῆς Κορφι-
άδαινας μέ ὅλες τὲς περιοχὰς | καὶ δικαιώματά του σύμπλῃ τῆς Κορ-
φιάδαινας, Πέτρου καὶ | Ποταμοῦ διὰ γρόσα ἐβδομήντα τὰ ὅποια τὰ

ἤλαβα | σωστὰ καὶ γερὰ καὶ κράζομαι πληρωμένος καὶ οὕτως ἐμβαίνουν
| οἱ δύο ἀγορασταὶ εἰς τὸ εἰρηνικὸν ζάπτι τοῦ λεγομένου | πραγμά-
του νὰ τὸ κάμουν ὡς θέλουν καὶ βούλονται καὶ | ἡ πούλησις ἐγένηκε
κατὰ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ κὺρ Φραντζίκου | Μάνδα. Καὶ εἰς ἀσφάλειαν
ὑπογράφομαι ἐγὼ καὶ ἀξιόπιστοι | μάρτυρες.

—Ιγνάτιος Λίχτλε προεστὼς τῆς Κυρίας Καπέλλας | ἤλαβα καὶ στέργο-
μαι.

—φίλιππος Γριμάλδης μάρτυς.

Φίλιππος Δραγομανάκης Καν(ον)κὸς καὶ καντζελά(ριος) Καπιτο-
λάρ(ιος) | ἐστάδικα εἰς τὸ παρὸ καὶ μαρτυρῶ.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλω-
μένου αντιγράφου: «Αγορά τῶν τριῶν | τεταρτίων τοῦ συκογυ | ρίου τῆς Κορφιά-
δαινας | 1773 Νοεμβρίου 3».

106

Φραντζίσκος Μπαρότζης, καντζελλάριος κοινός

Απόφαση κοινοτικού κριτηρίου

1798, 14 Ιουνίου

Ναξία 1798, Ιουνίου 14, S.N.

Κραγμένοι τὴν σήμερον ὅλοι οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι προεστοὶ
Κάστρου καὶ | Μπούργου ἀπὸ τὸν Φρατζικό Ἀφέντρας καὶ Κωσταντῆ
Καραμανώλη διὰ νὰ | θεωρήσουν καὶ νὰ κρίνουν τὴν διαφορὰ ὅπου τρέ-
χει ἀναμεταξύν τος ἀπάνω | εἰς τὸ παραθύρι ὅπου ἀνοιξεν ὁ αὐτὸς
Κωσταντῆς εἰς τὸ δῶμα τοῦ μαγατζέ | τοῦ Γιάκουμου Κουλαμπᾶ καὶ
ἀγέρα τοῦ ὁμοίου Φρατζίκου ὡς ἀποδείχνει ὁ αὐτὸς | Φρατζίκος μὲ τὴν
ὁμοία ἀγορὰ τοῦ Γιάκουμου Κουλαμπᾶ. Λοιπὸν βλέποντας | τὰ γράμμα-
τα καὶ δικαιώματα τοῦ ἐνοῦς καὶ τοῦ ἄλλου μέρους κρίνουν καὶ ἀποφασ-
| ῖζουν ὅτι ὁ ἄνωθεν Κωσταντῆς δὲν ἔχει κανένα δικαίωμα νὰ ἀνοίξη
παραθύρι ἀπάνω εἰς αὐτὸ τὸ δῶμα τοῦ Κουλαμπᾶ ὡς ἂν ὅπου ὁ ἀγέρας
| τοῦ αὐτοῦ δωματίου εἶναι τοῦ ἄνω λεγόμενου Φρατζίκου νὰ τὸν κτίσῃ
καὶ νὰ | τὸν κάμῃ ὡς θέλει ἐξεγώντας ὅμως ὅτι εἰς ὅποιον καιρὸ ἤθελεν
νὰ κτίσῃ | ἔχει χρέος νὰ πληρῶνῃ τὸν ἐμισὸν τοῖχον ἂν ἦτον καὶ πρῶτα
κάμαρα | ὡς λέσι καὶ νὰ ξοδιάξῃ ἂν δὲν ἦτον μονάχος του νὰ κάνῃ ἀπάνω
στὸν | ὁμοιο ἓνα τοῖχο καὶ ἔτζι νὰ κτίξῃ καὶ νὰ στεγάξῃ δίχως κανένα
ἐμπόδιο. | Οὕτως εὐρήκαν εὐλογον καὶ οὕτως κρίνουν καὶ ἀποφασίζουν
τὴν ὁποίαν ἀπόφα | σιν τὴν βεβαιώνουν καὶ μὲ τίς ἴδιες τος ὑπογραφές.
—[...] καὶ ἐπίτροπος ἀρχιερατικὸς βεβαιῶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν προ-
εστῶτων.

- μήχελης σουμμαρούπας αποφασίζο.
 - λωρέντζος Ντελλάρόκας αποφασίζω.
 - γιανίς σουμαρίπας αποφασίζω.
 - νικολαος κ[.]ραλς αποφασίζο.
 - διμητριος κόκος καντζελάριος αποφασίζο.
 - μιχελης τανμηραλής αποφασησω.
 - γιοργίς παρα[δέ]κας αποφασίζο.
- φράντζίσκος μπαρότζις κατζελάριος Κοινός Ναξίας έγγραφα.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου (ανάμεσα στο 106 και 107): «[...]τροπικόν γράμμα τῆς | [...]ιντζας συμβίας Νικολάκη | [...] διὰ τὰ πράγματά της».

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Δ – ΠΡΑΞΕΙΣ 107-158

(ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ, ΕΤΩΝ 1472-1598)

107

Ιωάννης Μυριστικός ο Μενδρινός, νοτάριος

Τέλος

1472. 13 Μαρτίου

Κόπια ἐβγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικόν

α΄

1472

† Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἀμή(ν), ἔτει αὐοθ' ἐν μηνὶ Μαρτίου ἰγ' 1131 εἰς στὸν Μποῦργ(ον) τῆς Ναξίας εἰς τὸ ναὸν τοῦ Παντοκράτορος, σὲρ Μπιάκης Διασκοῦφος ὁμοῦ καὶ ὁ <υ>ίός του ὁ σὲρ Μανθίος ἰ ὁμολογοῦσι καὶ δηλοποιοῦσιν μιᾷ βουλῇ καὶ γνώμῃ καὶ θελήσει ὅτι ἀπὸ καιρὸν ἐδώκασι τοῦ Καλούτζη ἕναν περιβόλι εἰς τὶς Ἐγγκαρὲς ἐν τῷ τοποθέσι(ον) τῆς Λαγγκάδας εἰς τοὺς Μύλους, μουζουρί(ων) ἰ τριῶν ἢ πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον μὲ τὸ νερόν του νὰ τὸ ἔχη πᾶσα Σαββάτο, τὸ ὅποιο περιβόλι εὐρίσκεται τὴν σήμερον εἰς τὰ χέρι(αν) τοῦ Καλούτζη, ὄνπερ εἶναι πλησίον τοῦ Γιαννέτου Δαδᾶ ἀπὸ τὸ ἐν μέλρος τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Δύσης εἶναι τοῦ βουνοῦ, στὸ βουνοπαλό[i] τῆς Μοἰ ναστηριώτισσας καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς τραμουνάνας εἶναι μὲ τὸν ἀγωγὸν τοῦ Γεώργη Νταμίγου καὶ μὲ τὴν μποταμίδαν του τὴν ἔχου ὁ λεγόμενος Γεώργης Νταμίγος ἀποὺ τὸν σὲρ Μπιάκη, ἀπὸ τὴν μερι(αν) τοῦ μεσημερίου κομφινάρου ἀποὺ τὴν στράταν ὅπου πάγει τὶς Μύλους, ἀκόμη καὶ τὸ μελισσοτόπι ὅποιον ἔνει τὴν σήμερον στὰ χέρια του καὶ νὰ τὸ ἔχου αὐτ(ὸν) τὸ χωράφι καὶ τὸ μελισσοτόπι ἰ αὐτός ὁ Καλούτζης καὶ τὰ παιδιὰ τῶν μαιδίων τος νὰ τὸ κοπιοῦσιν καὶ νὰ τὸ ἐφραίνονται ὡς πρᾶμα ἰ ἐδικόν τος καὶ νὰ μὴν ἡμπορῇ τινὰς νὰ τὶς ἐναντήσῃ μήτε ὁ σὲρ Μπιάκης μήτε οἱ κληρονόμοι του μήτε ὁ

<υ>ίος του ό σέρ Μανθαῖ(ος) μήτε ἄλλος διὰ ὀνομάν τος ἀποῦ τὰ ἄνω γεγραμμένα | πράματα [ἄλλον] μᾶλλον αὐτίνοι νά εἶναι κρατημένοι καί οἱ κληρονόμοι των καί οἱ διάδοχοί των | νά τίς διαφεντεύου ἀπό πᾶσα ἄνθρωπον αὐτόν τόν Γκαλούτζη καί τοὺς κληρονόμους του | καί αὐτός ό Καλούτζης καί οἱ κληρονόμοι του νά εἶναι κρατημένοι νά δίδουν τοῦ ἄρχου καί τῶν | κληρονόμων του τέλος πᾶσα χρόνον τόν Σεπτέβριον μῆνα κερὶν λίτρες β´, ἤγουν [δύο.] | [.....] τῶν ἄνω γεγραμμένω ἔμπροστε τῶν γγκάτω γεγραμμένων μαρ | τύρων κύρ μαῖιστρο-Ἰω(άννης) Τζέ καί κύρ Παρασκευᾶς καί κύρ Γεωργιλᾶς Ἀρνῆς καί δι' [ἀσφάλει(αν) καί] | βεβαίωσιν τῆς παρούσης γραφῆς ἀπόγραψεν ό σέρ Μπιάκης καί ό <υ>ίος του ό σέρ Μαν | θίος εἰς τὸ καθολικὸν ὁμπερ ἔχει ό Καλούτζης εἰς τὸ χέριν του. Ἐξεβλήθη τὸ ἄνω γεγρα | μένο ἐκ τοῦ καταστήχου τοῦ μακαρίτου Ἰωάννου) Μυριστικοῦ τοῦ Μεντρινου καί νοταρίου διὰ χειρὸς | ἐμοῦ Νικολάου Μυριστικοῦ νουδάρου καί ἀποστολικοῦ ταβουλάρου εἰς ἔνδειξιν καί τῆς [...] | ἀνδιαν.

Κἀγώ Σταμάτης ό Τουροῦς νοτάριος ἐκοπιάρισα τὰ ἄνωδ(εν) ἀπὸ λόγον ὡς λόγον ἐνώπιον Θεοῦ | πίστεως καί ἀληθεί(ας) καί ἐσφάληα μὴν διαλείποντας στιγμῇ. 1604, Μαρτίου 19.

108

*Νικόλαος Μυριστικός, νοτάριος**Ψυχικό**1482, [8] Μαρτίου*

Τὸ ἴσον ἀπαράλλακτον.

†Εἰς δόξαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἀμήν. τῆς ἐνσάρκου οἰκονομί(ας) | εἰς τοὺς 1482, μηνὶ Μάρτιος ἡμέρα [η´], Παρασκευῇ εἰς τὸ σπίτι ἐμοῦ τοῦ Νικολάου Μυριστι | κοῦ ἤλθασιν ὁμοθυμαδὸν ό κύρ Νικόλαος Ἀτταλειώτης καί ό εὐλαβέστατος ἱερεὺς καί πνευματικὸς | πατήρ παπα-κύρ Ἰωάννης Νταμῖγος σὺν αὐτοῖς καί οἱ κάτωδ(εν) γεγραμμένοι μάρτυρες ἀξιόπιστοι καί | παρακαλετοὶ καί θέλει τοῦτος ό ῥηθεὶς κύρ Νικόλαος Ἀτταλειώτης μὴ [ἐκ τινος] διαζόμενος ἀλλὰ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ σῶος καί ὑγίης τῷ φρονήματι θέλει, δίδει καί παραδίδει ἀπὸ τὴν σή | μερον τοῦ ἄνωδε εὐλαβοῦς ἱερέως διὰ ψυχικὴ του σωτηρίαν καί εἰς μνημόσυνόν του αἰώνιον | αὐτοῦ καί τῆς μακαριτῆς του συζύγου Ἀννης τὰ χωράφια του εἰς τὸ Πολύχνη μοδιῶν δε | κατεσσάρων ἢ πλειότερα ἢ ὀλιγώτερα ἐν τῇ τοποθεσίᾳ καί τοὺς πλησιασμοὺς ὅπερ δη | λοποιεῖ τὸ περιβιλέγιον, τὸ ὁποῖον πρεβελέγιον τὸ παραδίδω καί αὐτὸ ἀπὸ τὴν σήμερον τοῦ |

εὐλαβοῦς ἱερέως νὰ τὰ ἔχη τὰ λεγόμενα χωράφια εἰς τὴν ἐξουσίαν του αὐτὸς καὶ οἱ κληρο | νόμοι του νὰ τὰ κάμουν ὡς θέλουν ἀνεμποδίστως καὶ ὅποιος ἤθελε κοντρεστάρει εἴτε ξένος | εἴτε συγγενῆς εἴτε ἀπὸ τὰ παιδιὰ μου τὸ ψυχικὸ μου καὶ τὸ μνημόσυνόν μου ἐμὲ | καὶ τῆς συζύγου μου νὰ ἔχη τὰς ἀράς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων π(ατέ)ρων καὶ | τὴν κατάρα μου ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ πάλαι τὸ ψυχικόν μου νὰ 'ναι | ἀνεμποδίστως εἰς κληρονομίαν τοῦ εἰρημένου ἱερέως. Οὕτως θέλω καὶ στέργω καθὼς ἄνωθε | ὁμολογῶ καὶ εἰς πίστῳσιν καὶ τῆς ἀληθείας βεβαίῳσιν παρακαλῶ καὶ τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἀξι | οπίστους μαρτύρους.

—κὺρ μαστρο-Μανώλ(ης) Μηλαῖος τῆς Μενέγας

—καὶ κὺρ μαστρο-Βασίλης Βριάνης.

*«ὅλα τὰ πράματα ἐ | τοῦτα εἶναι μπουργιάνεκα».

—Καγὼ νοτάριος καὶ ἀποστολικὸς ταβουλάριος Νικόλαος Μυριστικὸς ἔμπροσθεν τῶν | ἀξιοπίστων μαρτύρων παρακαλετῶν παρακληθεῖς ὑπὸ τοῦ ἄνωθε κὺρ Νικολάου Ἄττα | λειώτη, τὰ παρόντα καὶ ἄνω γεγραμμένα ἔγραψα καὶ ὑπέγραψα.

Κόπια ἐβγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικὸν τοῦ ἄνωθεν νοταρίου Νικολάου τοῦ Μυριστικοῦ ἀπὸ λόγον | εἰς λόγον ὡς καθὼς ἐκεῖ φαίνεται εἰς φόβον Θεοῦ πίστεως καὶ ἀληθείας, ἡ ὁποία κόπια | ἤγουν ἡ παρὼν ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἰγνατίου ἱερομονάχου καὶ ἀρχιμανδρίτου Ναξίας.

Ὁ ἄνωθ(εν) παπα-κὺρ Ἰωάννης ὁ Νταμίγος τὰ ἀφιερώνει τὰ ἄνωθε χωράφια εἰς τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ τὰ δίδει τῆς | ἐκκλησί(ας) παντοτινὸν πουργὶ αἰωνίως ὡς καθὼς γράφει ἡ διαθήκη τοῦ ἄνω(θεν) παπα-κὺρ | Ἰω(άννου) ὡς ἐξουσιαστῆς | ὁποῦ ἦτον νὰ μὴν ἤμπορῇ τινὰς νὰ τὰ ἐβγάλη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Τιμίου | Σταυροῦ μόνον νὰ γροικοῦνται πάντα ψυχικὸν ἀφιερωμένα εἰς τὸν Τίμιον | Σταυρὸ ὡς καθὼς ὁ Νικόλαος Ἄτταλειώτης τοῦ τὰ ἐφῆκεν τῆς ἐξουσίας του νὰ τὰ κάμη | ἕως θέλει καὶ βούλεται καθὼς μιλεῖ τὸ ἄνωθε γράμμα τοῦ αὐτοῦ Νικολάου ἔτζι ||tall |

Φ. 16

τὰ ἀφιερώνει εἰς τὸν Τίμιον Σταυρὸν ὁ κὺρ Ἰω(άννης).

Ἐν ἔτει 1688 Αὐγούστου 12 ἐκοπιάρισα καγὼ Ἀντώνιος ὁ Μενδρινὸς | καὶ πρωτονοτάριος Ἀξίας ὡς φαίνεται εἰς τὸ παλα[...] λογον εἰς στιγμὴν | πίστεως καὶ ἀληθείας.

Ἀντώνι(ος) μενδρεινός

* φράση γραμμένη δεξιὰ ἀπὸ τὰ παραπάνω ονόματα μαρτύρων με ἄλλο χέρι.

109

[ανυπόγραφο]

Προικοσύμφωνο

1482, 30 Δεκεμβρίου

Κόπια ἐγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικὸν.

β'

†'Εν ὀνόματι τῆς Ἀγίας καὶ Ζωοποιοῦ Τριάδας, εἰς ἔτη αὐθ', Δικεβρίου λ', εἰς τὴν Κυρὰν Θεο | σκέπαστον, Θεοῦ θέλοντος οἱ μερίδες οἱ κάτω γεγραμμένες ἔρχονται εἰς συμφωνίαν ὁ εὐλαβέστατος | ἱερεὺς παπα-Ἰω(άννης) Γραδικιώτης νὰ ἐπάρῃ γαμπρὸν τὸ κύρ Νικόλαν τὸ διάκον <υ>ἰὸν μακαριτοῦ | παπα-κύρ Γαρδίου ἱερέως εἰς τὴν ἀνεψιάν του τὴν κυρα-Φλουρέζα τὴν ἄνω γεγραμμένην, θέ | λει νὰ τὴ ἐπάρῃ ὁ κύρ Νικόλας ὁ διάκος, ὅτι τὴν κυρα-Φλουρέζα οὗτος ὑποσχέθη θέλει νὰ | τὴν ἐπάρῃ διὰ γυναῖκα του νόμιμον καὶ εὐλογητικὴν καθὼς ὀρίζει ἡ Ἀγία τοῦ Θεοῦ | ἐκκλησία, ὅτι μὲν τὸ πρῶτον ἀρχὴ δίδει ὁ πατέρας των παπα-κύρ Ἰω(άννης) τὴν εὐχὴν του τῶν γονέων του | καὶ τὴν ἐδικήν του καὶ εἰς ὄνομα προίκας. Ἀρχὴ τὴν ἐκκλησίαν του τὴν κυρὰ τὴ Θεοσκεπάστον καθὼς | εὐρίσκεται μὲ πᾶσαν τῆς διόρθωσιν, ποτήριον ἀργυρὸν α', δισκάριον ἀργυρὸν α', ἀστερίσκον ἀρ | γυρὸν α', λαβίδι ἀργυρὸν α', εὐακέλιον ἐδεμένον μὲ ἀσήμιον, ἀέρα καὶ καλύμματα δύο κόκκινα | χρουσογουλάτα, καὶ τετραβάκελον, πετραχήλιον μὲ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἄλλον κοκκινοχρουσογού | λᾶτο, καὶ σταυρὸν ἀργυρὸν στροκυλόν, ποδιᾶς κετητὲς τρεῖς, κομανίκα χρουσογουλάτα, καὶ μεταξω | τὴ ζώνη, ποδιὰ σαρακινὴ, καὶ στιχάρι, καὶ φαιλόνι μου καθορδινιασμένα, τετραώδιον α', πα | ρακλητικὴν μίαν ὀλοχρονικὴν, καὶ πᾶσαν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησίας, ψαλτήρι α', μηναιὰ ὀλοχρονικά, ξυναξάρια β', τὸ ἕνα ὡς στὸ Σεβπτέριον καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ κεῖς καὶ ἐκεῖθες, τυπὶ | κὸν α', ὠρολόγιον καὶ τοὺς τριαδικούς, ἀκόμη ἕτερον ἀναγνωστικόν, λειτουργικὰ δύο, Χρυσόστομο | καὶ Βασίλειο. Τὰ ὅποια πράματα τῆς κυρίας Θεοσκεπάστου εἰσὶν οὗτα. Πρῶτο τὸ ὀσπίτιον ὅπου εἶναι ἀπὸ | κάτωθεν τοῦ σερ Μάρκου Καταλούζου, ἕνα κομμάτι χωράφι εἰς τὸ Λιβάδι πλησίον τοῦ πέργυρου τοῦ | Ἀφεντικοῦ καὶ τοῦ ποτὲ σερ Πέρου Κρίσπου, καὶ ἕνα μέτρο κρασί ὅπου παίρνει ἀπὸ τὸ κύρ Μανώλῃ Κολυ | βᾶ ἀπὸ τὸ ἀμπέλι ὅπου ἔχει εἰς τὸ Μέγα Ἰωάννη τὸν Θεολόγο λεγόμενον Σαλοῦκον, ἀκόμη ἔτε | ρον κρασί ἕνα μέτρον ὅπου παίρνει ἀπὸ τὸ κύρ Μιχελὴ | Μα [ῦρον] ἀπὸ τὸ ἀπέλιο ὅπου ἔχει εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον | εἰς τὰ Καλαμούρια, ἀκόμη ἕνα κομμάτι χωράφι εἰς τὸ Παρατρέχο τὸ ὁποῖον κρατεῖ ὁ Τζίτιλ | μισιάρικον προσερινόν, ἀκόμη ἕτερα χωράφια εἰς τὸν Παπᾶ ἐλεύθερα τὰ ὅποια κρατεῖ | ὁ Γώργης ὁ Κουτουκάρης μισιάρικα προσερινά, ἀκόμη ἕτερον χωράφι καὶ ἀμπέλι εἰς τὰ Καλ [Κα]λαμούρια

πλησίον τοῦ παπα-κὺρ Μανουὴλ Γοργογύρη τὸ ὁποῖον ἀμπέλιν καὶ χωράφι τὸ κρατεῖ ἡ Μαρία τῆς Τομαζίνας καὶ παίρνει ἡ Κυρία ἡ Θεοσκέ-
παστος ἀπὸ τὸ κρασί καὶ ἀπὸ ἡ τὸ χωράφι τὴν ἐτρίτιαν, ἀκόμη εἰς τοῦ
Ἀδρέα τοῦ Μάγγου εἰς τὴν Ποταμιὰν μία ἐλαία τῇ ὁποία ἡ

Φ. 16

ξεύρει ὁ λεγόμενος Ἀντρέας, ἀκόμη ἕτερη ἐλαίαν εἰς τὴν Ἀπάνω Πο-
ταμιὰν, ἀμπέλια σύμπλιον τοῦ γα ἡ προῦ μου Γουλάμου ὡς καθὼς
εὐρίσκεται, καὶ σπίτια εἰς τοὺς Ἁγίους μ', χωράφιον ὅπου ἔχομεν
εἰς ἡ {εἰς} τὸν Ἅγιον Θαλέλεον ἐστὶ μοδίῳ τεσσάρων, ἀκόμη εἰς στίς
Ἐγκαρὲς [στὸ] Λαχνὸν χωράφιον μο ἡ δίων β', ἀκόμη κουτάλια τρία,
λουρίν ἓνα λιτριάρικον ἀργυρόν, ἀκόμη ἕτερον ἀργυρόν, δα ἡ μαλίδα
μία, κρεββατοστρώσι α', πεύχι ἓνα μεγάλο, κασέλα α', σεντοκόπουλο
α', θρο ἡ νία δύο, τάβλαν μίαν τοῦ φαγίου, ταβλομάτηλα πῆχες κ'. Ἡ
ἄνω γεγραμμένη ἐκκλησία ἡ ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ εἶναι ἐδική του εἰς κλη-
ρονομίαν παιδίων παιδιῶν του, μὲ τοῦτο ἕως τὴν τελευτή ἡ μου νὰ εἶναι
τέλεια δικά του, πόλιες ε' [ἡτοις] κεντητὲς καλὲς ἄσπρες, ἡτοις τάσσει
καὶ ὁ κύρ Νι ἡ κόλας ὁ διάκος τὸ ἀδελφομοίρι του τὸ ὁποῖο ἔχει ἀπὸ τοὺς
γονέους τοῦ ἀμπέλια εἰς τὸ Πύργο, ἡ λουρί ἓνα ἀργυρό, ἐκόλφι α', καὶ
τὴν εὐχὴ τῶν γονέων του. Μὲ τούτῃ τὴν συνφωνία τάσσει ὁ πα ἡ πᾶς κύρ
Ἰω(άννης) τὸ προικίον σὰν κάμουνσιν παιδιὰ ἐκ τῆς σαρκὸς στῶν [με]
νὰ εἶναι εἰς κληρο ἡ νομίαν αὐτῶν καὶ ἡδέλησαν ἀνισῶς καὶ δὲν ἡδελε
φυλάγει τὴν ἱερωσύνη νὰ πέφτῃ ἡ στίς πλείονσι προσίμους ἐδικοὺς ὅλο
τὸ προικίον τὸ ἄνω γεγραμμένον νὰ ὑπογράφωνται ἐν τῇ εἰρημένῃ εἰς
τοὺς κλη ἡ ρονόμους τῆς μακαριτῆς κυρα-Φλουρέζας ὁμοίως δὲ καὶ ἡ
κυρα-Φλουρέζα ἀποθανώντας τοῦ παπᾶ τῆς ἕως τῇ ἡ ζωὴ τῆς καὶ μετὰ
τὸν θάνα(τόν) τῆς νὰ στρέφονται εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν δύο ὅ,τι
[πλεῖον] κτήσουν καὶ ἡ ἀποκτήσουν ὅ,τι παρτηνίρει κάθε ἐνός. Μὲ τὸ
θέλημά τοις ἔστρεξαν καὶ ἐβεβαίωσαν ἐνώπιον τῶν ἡ {τῶν} παρακαλετῶν
καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων τῶν κάτω γεγραμμένων καὶ διὰ πίστωσιν τῆς
πα ἡ ρούσας θάνουσιν καὶ πένα τῆς ἀφεντίας ὅτις ἀντιληλογήσει νὰ
ζημιώνεται ἐρπυρα σ' τὰ ἡ ἐμισὰ τῆς ἀφεντίας καὶ τὰ ἐμισὰ τὸν στέρ-
γοντα ἄνωθεν, μάρτυρες ἄνωθεν ἀξιόπιστοι καὶ παρακαλετοί.

Τὴν λεγόμενῃ καὶ ἄνω γεγραμμένην ἐκκλησίαν τῇ Κυρᾷ τὴν Θεοσκέ-
παστον ὁ εὐγενέστατος ἄρχος σὲρ ἡ Τζοὰν Μπελώνιας καὶ σὲρ Φατοῦρος
δίδει τοῦ λεγόμενου διακού τοῦ Νικολάου μετὰ τὴν τελευτήν τοῦ παπα-
ἡ κύρ Ἰω(άννη) τοῦ Γραδικιώτῃ νὰ τὴν ἔχῃ εἰς ἐξουσίαν του αὐτὸς καὶ τὰ
παιδιὰ του πλάσσοντας τιμητικὰ τίς ἡ ὄρδο μας καθὼς ὁ πάππος στου ὁ
σὲρ Τζώρτζης Μπελώνιος.

110

[ανυπόγραφο]

Τέλος

1498, 7 Ιανουαρίου

Υ'

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰσοῦ Χριστοῦ, 1498, μηνί [ου] Ἰενα
 | ρίου 7, σὲρ Μαθίος Διασκοῦφος μὲ καλὸ τοῦ θέλημα καὶ | μὲ καλὴ
 του ὁρεξὴ ἀπὸ τῆ σήμερο ἡμέρα δίδει καὶ παραδίδει | τοῦ κύρ Μιχάλη
 Διασκοῦφου υἱὸς τοῦ κύρ Νικολάου δίδει του | εἰς τὶς Ἐνγαρεὺς εἰς τὴν
 ἱποθεσίᾳ τῇ λέγουσι Λανκάδα τοῦ δίδει | ἓνα λανκάδι ὅλο ὡς ἀν εὐρίσκεται
 μ' ἐλιὲς ἡμερες καὶ ἄγριες | καὶ μὲ ὅλο ὅ,τι εὐρίσκεται μέσα στὸ λεγόμενον
 λανγάδι ὅλο | ὡς ἀν εὐρίσκεται τ' ὁποῖο τό 'χε πρωτύτερα ὁ Καλούτζης
 καὶ δίδει | τοῦ το νὰ τὸ φράξῃ νὰ τὸ κάμῃ περιβόλι νὰ κάμῃ μελίσσιο | νὰ
 κάμῃ εἰς τὸ λεγόμενον λανκάδι ὡς θούλεται ὡς ἴδιος νοικοκύρης | αὐτὸς
 ὁ κύρ Μιχάλης καὶ οἱ κληρονόμοι του δίχως τινὸς ἓνα | τιώσεως, τ' ὁποῖο
 λανκάδι εἶναι πλησίον καὶ ἀρχίζει ἀπὸ τῆ παπακιά τοῦ Μιχάλη Καλούτζη
 καὶ πάγει λανκάδι λανκάδι | ὡς ἀπάνω στὸ καμίνι καὶ πάγει τὸ λανκάδι
 ὡς ἀπάνω εἰς τὰ | χωράφια τοῦ Γιώργη Καλούτζη τὰ ὁποῖα χωράφια ἔχει
 | ὁ Καλουτζόπουλος ἀπὸ τὸν ἄνω ἐγραμμένο σὲρ Μανθίον καὶ ἀπὸ | τῇ
 νοτινῇ μεριᾷ πλησίον τῶ χωραφίῳ τοῦ Μιχάλη Καλούτζη καὶ | ὑπόσκειται
 ὁ ἄνω ἐγραμμένος σὲρ Μαθίος αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι | μοι του νὰ τὸν
 ἐξεκουσεύγουσι τὸν ἄνω ἐγραμμένο κύρ Μιχάλη | καὶ τοὺς κληρονόμους
 του ἀπὸ πᾶσα ἀνδρῶπο ὅπου νὰ τὸν ἓνα | τιγήσῃ διὰ τὸ ἄνω ἐγραμμένο
 λανκάδι. Καὶ διὰ τὸ πιά φέρμο καὶ βεβαίωση τῆς παρούσης γραφῆς ἔβαλε
 | ὁ ἄνω ἐγραμμένος σὲρ Μαθίος τὸ ἴδιο τοῦ χερόγραφο μὲ | τῇ βοῦλλα του
 ἀποκάτω εἰς τῇ παροῦσα γραφῇ μὲ τοῦτο, νὰ εἴ | ναι κρατημένος ὁ ἄνω
 ἐγραμμένος κύρ Μιχάλης καὶ οἱ κλη | ρονόμοι του νὰ δίδῃ πᾶσα χρόνον
 τέλος διὰ τὸ ἄνω ἔγρα | μμένο λανκάδι τοῦ σὲρ Μαθίου καὶ τῶ κληρονό-
 μῳ του | πᾶσα χρόνον σολδία τρία, ἥγου 3, καὶ διὰ πῶ φέρμο | καὶ βέβαιο
 καὶ ἀμεταποίητο τῆς παρούσης γραφῆς ἐπαρακαλέσασιν παρακαλετοὺς
 μάρτυρες τὸ μαστρο-Δη | μῆτρη Περδίκη καὶ τὸ Σταμάτη Καλαμαρᾶ.
 -Ἐγὼ Μαθίος Διασκοῦφος κομφερμέρω ἐτοῦτο ὅλοι | ὁπού 'ναι ἀπάνω
 καὶ διὰ πιά ξεκαθαροσύνης τῆς ἀληθείας | μὲ τὸ χέρι μου ἀποκάτω γρά-
 φῳ καὶ μὲ τῇ βοῦλλα μου ἀποκάτω.

Φ. 1.6

-Ἐγὼ παπα-Ἀτώνης Παλατιανός καὶ ἄποτε νοτάριος | ὑπὸ παρακαλίας
 τῶν ἄνωθεν παρακληθεὶς τὰ ἄνωθεν | μαρτυρῶ τῇ παροῦσῃ γραφῇ τῇ ἐμῇ
 χειρὶ ἐπόγρα[ψα].

γιανὶς Βαφτισμενὸς εἰς τὴν παρούσα ἀπο | τι καθολικῇ.

III

σέρ Ντζουάν Αντώνιο[...]

Τέλος

1525, 31 Δεκεμβρίου

δ'

†Εἰς τοῦ Χρ(ιστοῦ) τὸ ὄνομα ἀμήν, ἀφ' αὐτοῦ γεννήσεως 1525, εἰς τὰς 31 τοῦ Δεκεμβρίου, ἡ ἐν τῇ καντζηλλαρία τῆς Ναξίας τοῦ Αἰγαίου Πελάγους παρὼν τῶν ὑπογεγραμμένων ἡ μαρτύρων καὶ παρακαλεμένων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ὁ κύρ Πέρο Ντζῶρντζης τοῦ ἡ ποτὲ Ἀντωνίου ἀπὸ τὸ Μπουργον τῆς Ναξίας θεληματικῶς διὰ λόγου του ἡ καὶ διὰ τοὺς κληρονόμους του παντοτινὰ ἡδωκεν ἐσυνέταξε καὶ κατὰ ἡ τὸ παρὸν ἐπαράδωκεν πρὸς Ἰω(άννη) Μπάσταρδο Ροδίτη παρὼν διὰ λόγου του καὶ διὰ τοὺς κληρονόμους του παραλαμβάνων χρεωστικῶς ἕναν χωράφι ἡ τοῦ ρηθὲν κύρ Πέρου θέμενο ἐδῶ εἰς τὴν Ναξίαν εἰς τὰ σύνορα τοῦ Παρατρέχου ἡ μὲ τράφους παλαιοὺς μοδίων δυὸ ἡμισυ γῆ τριῶν μοδίων, γῆ ὅσον εὐρίσκει(ται), ἡ ἐλεύθερο καὶ ἀκράτητο, πλησιάζει μὲ τὸ περιβόλι τοῦ Ντζουάννε Ντελαφον ἡ τὰνα καὶ μὲ τὸν Μύλον τοῦ μαστρο-Μιχελῆ τοῦ Σίβλια ράφτη ἀνάμεσα τὸν ποταμὸ ἡ καὶ μὲ τὰ χωράφια τοῦ ἀφέντη τῆς Ντζιάς φυλασσόμενα καὶ τὰ ἐξῆς καὶ ὁμολογᾷ ἡ ὁ ρηθεὶς κύρ Πέρος πὼς ἡδωκεν τὸ ποσσέσσο τοῦ ρηθὲν Ἰω(άννη) τοῦ λεγομένου ἡ χωραφίου μὲ ὅλα του τὰ δικαιώματα καὶ περιοχὲς ἔμπασες καὶ πᾶσα ἄλλον ἡ δικαιολόγημα ὅπου μέλλουν τοῦ εἰρημένου χωραφίου τοιοῦτον καθὼς εὐρίσκεται ἡ ἀνάμεσα στὰ λεγόμενα σύνορα καὶ ὁμολογᾷ πὼς ἔλαβεν ἀπ' τὸν ρηθὲν Ἰω(άννη) ἡ δουκάτα πέντε διὰ μπατίκι διὰ τὸ ρηθὲν χωράφι διὰ χρεῖτες του τὸ ὅποιον ἡ χωράφι μὲ τὰ δικαιώματά του ὁ ρηθεὶς Ἰω(άννης) καὶ οἱ κληρονόμοι του νὰ ἡμπορῇ ἀπ' τὴν παροῦσα ἡμέρα νὰ τὸ ἔχη νὰ τὸ κρατῇ νὰ τὸ καρποτρώγῃ ἡ νὰ τὸ ζευγαρίζῃ νὰ τὸ φυτεύῃ νὰ τὸ δώσῃ νὰ τὸ χαρίσῃ νὰ τὸ ἀποξενώσῃ καὶ εἰς κά ἡ θα του μόδο νὰ τὸ κάμῃ καὶ θέλημα τὸ αὐτὸν χωράφι ἐβγάζοντας τὴν ἡ ποταμίδα ὅπου εἶναι ἀνάμεσα τὸ ρηθὲν χωράφι καὶ τὸν μύλον τοῦ Γεώργη ἡ Νικουλάρη καὶ προμετάρει ὁ ρηθεὶς κύρ Πέρος μὲ τοὺς κληρονόμους του καὶ τὰ καλά του ἡ εἰς νομικὴν διαφέντευσιν ἐναντίον εἰς κάθα ἄνθρωπον ὅπου ἡδελεν ἡ πειράζει τὸν λεγόμενον Ἰω(άννη) καὶ τοὺς κληρονόμους του διὰ τὸ αὐτὸν χωράφι ἡ δίχως τὴν ποταμίδα εἰς κριτήριον καὶ ἔξω μὲ ἔξοδες καὶ ζημίες του, ὁ ὅποιος Ἰω(άννης) ἡ νὰ εἶναι κρατημένος νὰ δίνῃ μὲ τοὺς κληρονόμους του τοῦ ρηθὲν κύρ Πέρου καὶ τῶν ἡ κληρονόμων του ὅπου θέλουν ποσσεντέρει τὸ ρηθὲν χωράφι κάθα χρόνον τὸν ἡ Σεπτέμβριον τὴν πρώτη ἡμέρα πού νὰ ἔρθῃ σολδία εἴκοσι τέσσερα διὰ χρεωστικὸν διὰ τὸ λεγόμενον χωράφι ὅλον δίχως τὴν ποταμίδα τὸ ὅποιον παρὸν

ἰνστρουμέντο νὰ τὸ ἔχουν αὐτοὶ διὰ τοὺς κληρονόμους τος συντεταγμένον βέβαιον νὰ τὸ ἔχουν | καὶ διὰ καμμίαν στράτα τῆς δικαιοσύνης γῆ τῆς ἡμπόρεσης νὰ μὴν ἐνάντιο πράξουν

Φ. 16

μηδὲ εἰς ἄλλους νὰ τὸ συγγροικήσουν παραιτούμενοι πᾶσα ἀλλοιώσιν εἰσὲ ὁμπλ | γατζιὸν πασῶν τῶν καλῶν τος παρόντων καὶ μέλλων καὶ εἰς πένα ὑπέρπυρα | πενήντα τὰ ἥμισυ τῆς ἀφθεντίας καὶ τὰ ἄλλα ἐμισὰ τῆς στερκτέας μερίδος ἢ ὅποια πληρωμένη γῆ ἀπλήρωτη τὸ παρὸν ἰνστρουμέντο νὰ ἀπο | μένη στέρουν καὶ ἄξιον παραιτώντας ὅλους τοὺς νόμους τὰ γγιούστε καὶ στα | τοῦτα καὶ συνήθειαν τοῦ τόπου καὶ ὅλα τους τὰ δίκαια.

—Μάρτυρες σὲρ Μᾶρκος Νταπόρτος νοτάριος καὶ σὲρ Ἀντωνέλλος Φόντες τοῦ ποτὲ σὲρ Γασπᾶ.

Ἐγὼ Ἰάκωβος Κρέσπος τοῦ ποτὲ κυρίου Νικολάου | καντζηλλάριος ἐμετέδεσα ἀπάνω [«ἐδῶ λείπει»*] | ἀπὸ τὸν ρηθὲν καντζηλλάρι(ον) ὑπὸ χειρὸς τοῦ ποτὲ σὲρ | Ντζουὰν Ἀντώνιο <...> ὡς ἄν(ωθε) καὶ ἤβαλα ὑπὸ λόγο εἰς λόγον μὲ ὄρκον <...> ὑπέγραψα.

1630 Ὀκτωβρίου 21

Μετετέδη ἀπο φρανγγικ(ων) εἰς ρομέικην ὁμηλία | σόα κ(αὶ) ἀσφαλ(ως) ὑπὸ χειρὸς καμοῦ περατζι τ(οῦ) σπανώπουλου ν(οταρίου) κ(αὶ) καντζιλαρίου φανερ(ου).

* Υπάρχει κενό στο πρωτότυπο που το σημειώνει ο γραφέας με τη φράση «ἐδῶ λείπει», ἀλλὰ παρακάτω σε δύο σημεία ἀφήνει μόνο το κενό.

112

(Παρένθετο φύλλο σταχωμένο ανάμεσα στο 111 και 113)

Νικόλας Μυριστικός, νοτάριος

Ψυχικό

1503. 14 Σεπτεμβρίου

† αφγ', Σεπτεμβρίῳ ιδ', κύρ Νικόλας τοῦ Κουλίπαπα υἱὸς σὺν τὴν σύζυγο | αὐτοῦ τὴν κερα-Ἀννέζα μὲ τὸν καλὸν των θελήματος καὶ ἀπλῆς ὀρέξεως δέ | λουν καὶ προσηλῶνου διὰ τὴν ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν καὶ εἰς μνημόσυνόν των | αἰώνιον εἰς τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρὸν τοῦ Πούργου τῆς Ἀξίας ἐλαίαν μίαν δένδρο εἰς τὴν τοποθεσίαν εἰς τὰ Ποτάμια τὴν πλησίον τοῦ | σπιτίου μας εἰς τὴν ἐπίσω τ(ὴν) μεριάν, ὅποῖον θέλου τὸ λεγόμενον | ἀνδρόγυνον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τὸ λεγόμενον δέντρο | νὰ ἔνη ἀδιάσειστον καὶ ἀσάλευτον τὸ μνημόσυνό

μας ἀπὸ τὸν Τίμι | ον Σταυρὸν τοῦ Πούργου τῆς Ἀξίας καὶ εἴ τις ἤθελεν
 θελήσειν ποτὲ νὰ | τὸ σαλεύσῃ τὸ ψυχικὸ μας νὰ ἔχῃ τὰς ἀρὰς τῶν τη-
 θεοφόρων Πα | τέρων καὶ τὸν Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Σταυρ(ὸ) ἀντίδικον
 ἐν τῇ ἡμέ | ρᾳ τῆς κρίσεως καὶ πάλιν τὸ δέντρο νὰ ἔνῃ ἀδιάσειστον ἀπὸ
 τὴν | λεγομένην ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὸ ἀληθὲς τῆς ἐμῶν ὁμολογίας τοῦ |
 ||ψυχικοῦ μ(ας)|| παρακαλοῦμεν τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἀξιοπίστους μαρτύ-
 ρους.

—Σὲρ Γιάκουμος Στρός.

—Κὺρ Μπενέτος Τζιλιβός.

Ἐγὼ νοτάρης κ(αὶ) ἀποστολικὸς ταβουλαρειος ὁ νικόλας ο | Μι-
 ριστηκ(ος) τα παρρ(όν)τα κ(αὶ) ἄνο γαιγραμένα ἔγραψα | κ(αὶ) οἱ πα-
 γραψα.

*Τίτλος γραμμένος ὁριζόντια σὲ τμήμα τῆς πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο του δι-
 πλωμένου ἀντιγράφου: «Δώρημα] εἰς τὸν Τίμιον Σταυρὸν | ἐλαία Νικόλ(ας) Κου-
 λίπαπας».*

113

Ιωάννης Μυριστικός, νοτάρης

Προικοσύμφωνο

1528, 1 Ιουνίου

†Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος ἀμήν, ἀφκῆ', Ἰουνίου α', εἰς τὸ Κά-
 στρο τῆς Ἀξίας | εἰς τὸ ἀρχοτικὸ τοῦ σὲρ Μαρ[ίνου Ντελαγραμμάτι-
 κα] εἰς σεκεῖνο τὸ τόπο ἔμπροσθεν τῶν | εὐγενεστάτω καὶ παρακαλετῶ
 μαρτύρων τῶν κάτω γεγραμμένων ἦλθα εἰς συβα[...] | Γιάκουμο Γρίσπος
 <υ>ίδος τοῦ ποτὲ Νικολοῦ Γρίσπου τὸ ἐν μέρος τὸ ἄλλον [μέρος ὁ σὲρ
 Φρα] | τζέσκο Μπατουᾶνος <υ>ίδος τοῦ μακαριτοῦ σὲρ [Τζάννε] Ἀντώνη
 Μπατουάνου [λε] | γόμενος σὲρ Γιάκουμος νὰ πάρῃν γαβρὸ τὸν λεγό-
 μενο σὲρ Φρατζέσκο εἰς τὴν θυγατέ | ρα του τὴν κερα-Ζαμπία, οὕτως
 θέλει καὶ ὁ λεγόμενος σὲρ Φρατζίσκος τὴν [λεγὸ] | μενη κερα-Ζαμπία ο
 διὰ γυναῖκα του νόμιμο καὶ εὐλογητικὴ καθὼς ὀρίζει ἡ Ἀγία τοῦ | Θεοῦ
 Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Καὶ εἰς ὄνομα προίκας ἀρ(χὴν)
 τάσσει καὶ δίδει ἂ | πὸ τὴν σήμερον ὁ ἄνω γεγραμμένος σὲρ Γιάκουμος
 τῆς θυγατέρας στου τῆς κερα-Ζαμπί | [ας] καὶ τοῦ γαβροῦ του τοῦ ἄνω
 γεγραμμένου σ(ἐρ) Φρατζέσκου καὶ τῷ παιδίῳ ὅποια μέλλει νὰ [κά] |
 μου τὸ σπίτι μου ὅπου κάθομαι τὴν σήμ(ερον) ὥς καθὼς εὐρίσκεται τὸ
 σύμπλιν τῆς κεράς τῆς Θε | οσκεπάστου ἡγου ἔτζι ἀνώγιν ὅσον) κατώ-
 γιν καὶ τοῦ ὀπλιγάρητος ὁ γαβρὸς ὁ σ(ἐρ) Φρατζέ | σκος νὰ δώσῃ τοῦ
 σ(ἐρ) Γιάκουμου τοῦ πεθεροῦ του τὸ σπίτι ὅπου ἔχει ὅξω εἰς τὸν Ἅγιον

[Ηλίαν] | όπου κάθεται ὁ Τζαπῆς νὰ τὸ νοικιάξῃ ὁ σὲρ Γιάκουμος νὰ νοικιάξῃ σπῖτι ἕως ὥστε νὰ | ζῇ καὶ ἀποθανώτας του πάλιν ν'ἀπομείνῃν τὸ σπῖτι τοῦ σ(ἐρ) Φρατζέσκου, ἀκόμη δίδει | των καὶ ὅ, τι ἀσήμι, χρυσάφιν, ροῦχα μοῦ κρατεῖ ἀμάχια ὁ Ἑβραῖος ὁ Ρεμπῆ Γερσῆ | ὁ γιατρὸς μὲ τοῦτο ὀπλιγάρεται ὁ σ(ἐρ) Φρατζέσκος νὰ πληρώσῃ εἴ τι χρέος ἤθελε | ἐβγῇ όπου ἐδέλα κάνει λογαριασμὸ ἀκόμη θέλει ὁ σ(ἐρ) Φρατζέσκος νὰ στέκῃ εἰς τὸ | δέλημά του ἢ νὰ τὰ πληρώσῃ τὸ χρέος νὰ τὰ πάρῃ καὶ ἂν μὴ τὰ πάρῃ καὶ δὲν τὰ θέλῃ | νὰ τὰ πάρῃ ν' ἀπομείνου τοῦ πεθεροῦ του νὰ πληρώσῃ καὶ τὸ χρέος ὁ πεθερός | στου, ἀκόμη τάσσει καὶ δίδει καὶ ὁ ἄνω γεγραμμένος σ(ἐρ) Φρατζέσκος τῆς γυναίκας στου | τῆς κερα-Ζαμπίας καὶ τ' ὅ, τιν παιδιῶν ὅποια μέλλει νὰ κάμου ἦτοι (γρ)άφειν καὶ ἀφήνῃ του | εἰς τὸ ντεσταμέντο του ὁ κύρης στου ἔτζι στεκόμενα ὅσα περπατούμενα, ἀκόμη τάξει ὁ ἄ | νω σὲρ Φρατζέσκος [... ο] ἀπὸ τὸν τεσταμέντο τοῦ [...] ου του τὰ χωράφια όπου | ἔναι ἀπὸ τοῦ Ἀργυροῦ [εἰς] τὴν ντεποδεσία [τὸν αἰγια.ιο] ἀκόμη [...] τὸν τόπο | καὶ ἄλλα χωράφια όπου ἔχομε(ν) [ἀπὸ] τὸν γαβρό του τὸν Μᾶρκ(ον) τοῦ Ἀργυροῦ(ου) καθὼς εὐρίσ | κεται | ἓνα περιβόλιν ὅλον, ἀκόμη εἰς τοῦ Γιάκουμου [τὴν] ἐτρετία όπου δίδει [πᾶσα] | χρόνοι τρία μαζούρια σιτάρι, ἀκόμη καὶ τὴν ἐτριτί(αν) όπου παίρνομεν ἀπὸ τὸν χωρά | φιν τοῦ Μιχελῆ τοῦ Μαυρομάτη εἰς τὶς Μέλανες εἰς τὴν Κριτόματση, ἀκόμη εἰς τὸ τοῦτο | τὸ τόπο κοτὰ ἓνα περιβόλιν μαζὶ μὲ τ' αὐτὸ καὶ ἄλλῃ ἐτριτία πού παίρνομεν ἀπὸ τὴ θυ | γατέρα τὴν Μαργαρίτα τοῦ Μιχάλη τοῦ Μαυρομάτη. Μὲ τοῦ(το) θέλει ὁ ἄνω γεγραμμένος | σὲρ Φρατζέσκος ὅτι ὁ Θεὸς νὰ μὴ τὸ φέρῃ νὰ ἤθελε ἀποθάνῃ ἡ γυναίκα του κερα- | Ζαμπία καὶ νὰ ἤθελε ἔχει παιδία μὲ τὸν σὲρ Φρατζέσκο θέλει ὁ σὲρ Φρατζέσκος [...] | ποτὲ καιρὸ νὰ | μὴ | ἡμπορῇ νὰ πάρῃ ἀπὸ εἴ τι τάσσει εἰς προῖκα τῆς κερα-Ζαμπίας | νὰ δώσῃ ὅλονοῦ του παιδίου ἦτοι τῶν παιδιῶν όπου ἤθελε ἔχει μὲ τὴν λεγόμενην κε | ρα-Ζαμπία. Ἐτζι θέλει καὶ ὁ ἄνω γεγραμμένος σὲρ Γιάκουμος εἴ τι τῶν νῆταξε [ὡς ἄνω] | ἔναι μὲ τὴν κοντετζιὸ τὴν ἄνω γεγραμμένη ἡγου νὰ ἔνῃ τῶν παιδιῶν όπου θέλει ἔχει | μὲ τὸν σὲρ Φρατζέσκο, ἀκόμη θέλῃν ὁ ἄνω γεγραμμένος σὲρ Φρατζέσκος ο καὶ ἂν μπο | λλάκις καὶ νὰ τοῦ ἐτραβενιερῇσιν θάνατος τοῦ σὲρ Φρατζέσκου καὶ νὰ μὴν ἤδελ(εν) | ἔχου παιδία ὅ, τι [αραδε] καὶ ἂν ἔχῃ νὰ τὰ κρατῇ ἕως όπου ἤθελε κρατεῖ τὴν τιμή | του χήρα εἰ δὲ καὶ ἤθελε πατρευτῇ νὰ ἔχῃ ὅλη τὴν μομπίλια ἔτζι στά | μενα, χρυσάφι, ἀσήμι καὶ ἀπὸ ἄλλα εἴ τι ἐδέλα εὐρίσκεται νὰ ἔνῃ εἰς τὴν ἐξουσία | τῆς νὰ τὰ κάμῃ σὰ θέλῃν, ἀκόμη θέλει ὁ σὲρ Φρατζέσκος ο καὶ νὰ ἐπαντρευτῇν | ἡ κερα-Ζαμπία θέλει ο | καὶ νὰ ἔχῃ ἕως ὅλης τῆς τῆς ζωῆς νὰ τρώγειν τὸ καρπὸ τῷ χω | ραφίω τοῦ Ἀργυροῦ καὶ τοῦ γαβροῦ του τοῦ Μάρκου, ἀκόμη καὶ τῆς Κότταινας τ'ἀμπέλιν | πού ἐγόρασα, ἀκόμη καὶ τὸ χωράφιν τοῦ λιθαδίου όπου ἔναι εἰς τὴν Φυλλάδα τῆς | Ντὲ Βίκαινας καθὼς εὐρίσκεται ὅλον νὰ ἔχῃ ἐτοῦτα ὅλα

ἀπ' ὅτε ζῇ καὶ ἀποθάνωτό | ς της νὰ πηγαίνου εἰς τοὺς πλέα πρόξι-
 μους. Εἰς ὅλο τὸ ἄνω γεγραμμένο ἐπομείναισιν | κουντέτοι καὶ βάνου καὶ
 ἀλληλογία ὑπ(έρ)πυρα) φ' τὰ ἤμισυν τῆς ἀφετίας καὶ τὰ ἤμισυν τῆς |
 μερίδος τ(ον) στέργει καὶ πάλιν πληρώνω καὶ μὴ πληρώνω τὸ ἄνω γε-
 γραμμένο [πεντα]κόσια | νὰ ἔχη τὸ στέρεο καὶ βέβαιο μὲ τοῦτο δέλου νὰ
 ἔχη ἐξουσία ὁ σὲρ Φρατζέσκος ὁ ἄνω | γεγραμμένος ἂν τὸν ἤθελε εὐρῇ
 θάνατος νὰ ἔχη ἐξουσία ὁ σὲρ Φρατζέσκος νὰ | κάμη διὰ τὴν ψυχὴν του
 ἀπὸ τὴν μομπιλία δουκάτα κ', ἡγου εἴκοσιν, καὶ δι' ἀπόδει[ξι] |

Φ.Ι.6

ιν | τοῦ παροῦ προικοσυφώνου παρακαλοῦ καὶ τοὺς [τιμίους καὶ] ἀξιο-
 πίστους μαρτύρους | τὸν ἀφέντη Ντεγᾶνο πρὲ Μαρή Τζάννε τὸν μι(σὲρ)
 πρὲ Μπέλον Ντακορώνια [τὸν] | μισ(ὲρ) πρὲ Τζάννε Ντελιβέγια [τὸν]
 μισ(ὲρ) Πέρο Ντελιβέγια τὸν μι(σὲρ) Μαῖνο Ντελαγραμμάτικα | [...]
 Ἀντώνη Τζάννε.

Ἐγὼ Ἰω(άννης) μισηστοικ(ος) νοταρι(ος) εἴρω καὶ απογραφα.

114

Ἰωάννης Μυριστικός, νοτάριος

Δάνειο

1529, 29 Νοεμβρίου

† α[φκ]θ', Νοεβρίω κθ', εἰς τὸ Κάστρο τῆς Ἀξίας εἰς τὸ Παραπόρτιον
 εἰς | τὸ σπῖτι τοῦ σὲρ Φρατζέσκου Μπετουάνου σ' ἐκεῖνο τὸ τόπο ὁμολογᾷ
 ὁ μα | στρο-Ἰω(άννης) Μανικάτης τὸ πὼς ἐπῆρε καὶ ἐπεριέλαβε ἀπὸ τὸν
 ἄνω γεγρα | μένο σὲρ Φρατζέσκο Μπετουᾶνο | δου(κάτα) βενέτικα ι',
 ἡγουν δέκα, τὰ ὅποια | δου(κάτα) τοῦ τὰ δίδει ο διὰ ἰγκάμπιο διὰ τὴν
 Χίο μὲ τὸ ξύλο τοῦ Ντε Φογ[έα] | εἰς τὸ ρίζικο τοῦ ἄνωθεν σὲρ Φρατζέ-
 σκου ἀπὸ θάλασσα καὶ ἀπὸ Τούρ | κους κρουσάρους ὅχι ἀπ' ἄλλο καὶ
 γυρίζοντας ἐδῶ κατευόδιο εἰς τέρ | μενο ἔξε μέρες νὰ ἔνη κρατημένος ὁ
 λεγόμενος μαστρο-Ἰω(άννης) νὰ δώσῃ τοῦ | ἄνω γεγραμμένου σὲρ Φρα-
 τζέσκου δου(κάτα) βενέτικα ι', ἡγου δέκα, καὶ δύο διὰ | τὸ διάφορόν του,
 ἡγου στὰ δέκα δώδεκα, καὶ ἀπὸ τοῦτα τὰ λεγόμενα δουκ(άτα) | τοῦ δίδει
 ὁ σὲρ Φρατζέσκος τοῦ μαστρο-Ἰω(άννη) τρία χρυσ(ᾶ) κ' ἔττι ὁμπλεγά |
 ρεται καὶ ὁ μαστρο-Ἰω(άννης) νὰ τοῦ τ(ᾶ) δώσῃ [καὶ] ὅσο τετῶνε ἡ ὅλη
 πληρωμὴ τρία | δουκ(άτα) χρυσ(ᾶ) καὶ ἐτοῦτο ὁμπλεγᾶρεται ὁ μαστρο-
 Ἰω(άννης) ο καὶ νὰ μὴν ἀλλάξῃ τα | ξίδια ἀπὸ τὴ Χίο καὶ κεῖ εἰ δὲ καὶ
 ἤθελε ἀλλάξῃ ταξίδι νὰ λογοῦται | σιγοῦρα τὰ λεγόμενα στάμενα εἰς τὸ
 διάφορό του καὶ διὰ τὰ ἄνωθεν | στάμενα ὁμπλιγᾶρεται καὶ ἀπηγαίνει
 ἐγγύτρα καὶ πλερώτρα αὐτοὶ καὶ τὰ κα | λά τους καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἄνω

γεγραμμένου μαστρο-Ιωάννη ή κερα-Θεοδώρα νὰ ἔνη | ὀμπλεγάδα πρὸς τὸν ἄνωθ(εν) σ(ερ) Φρατζέσκο ν'ἀπλώνη νὰ πλερώνεται ὅτε νὰ | μὴ τοῦ δώσου τὰ λεγόμενα στάμενα καθὼς ἄνωθ(εν) γράφομεν καὶ διὰ πὶ | στωσιν τῆς ὁμολογίας τοῦ ἄνωθ(εν) μαστρο-Ιω(άννη) καὶ τῆς συβίας του παρακαλοῦ | καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους.

—κύρ Μιχελῆν Μοδ[ινός].

—μαστρο-[Μιχ]ελῆν Περδίκην.

—μαστρο- Μάρκο Μπελώνια

Εγὼ ιω(άννης) Μηρηστηκ(ος) νοτάρη(ος) εγραψα.

114α

(στην ἴδια σελίδα, κάτω ἀπὸ το 114)

Ιωάννης Μυριστικός, νοτάριος

Παράταση προδεσμίας εξόφλησης δανείου

1530, 2 Μαΐου

αφλ', Μαῖψ 6', ἐσυβεβάστη ὁ σερ Φραντζέσκο Μπετουᾶνος μὲ τὸν μαστρο- Ιω(άννη) Μα[νικάτ]η ἄνω γεγραμμένο [καὶ] κάμνει του [πέτζι] ὁ σερ Φρατζέσκος τοῦ | μαστρο-Ιω(άννη) καὶ [δίνει] του τέρμενο διὰ [δουκάτα] ι', ἥγου δέκα, ὁποῖο τοῦ χρεωστεῖ ὁ μαστρο- Ιω(άννης) τοῦ σερ Φρατζέσκου ὅτι νὰ ἔχη τέρμενο νὰ τοῦ δώση τὰ πέτε δουκ(άτα) ἕως τοῦ σαμαρτίου τοῦ ἐρχομένου εἰ δὲ [τ' ἄλλα] πέτε δουκ(άτα) νὰ ο τοῦ τὰ δώση ἕως τὰ Χρι | στούγεννα τὰ ἐρχόμενα δίχως ἄλλο τέρμενο καὶ κανένα ἀτράστιο νὰ τοῦ | τὰ πληρώση τὰ λεγόμενα δουκ(άτα).

Εγὼ ιω(άννης) Μηρηστηκ(ος) νοτάρη(ος) εγραψα.

115

Μπερνάρδος Γάτος, νοδάρος ὀρδινιαστικός καντζηλλιέρης

Τέλος

1514, 21 Αυγούστου

Εἰς δόξα Χρι(στοῦ) ἀμὴν στὸν χρόνο τῆς γεννήσεως 1514, ἡμέρα | 21 Ἀγούστου, ἐν τῇ Ναξία τοῦ Κάστρου ἔνπροστε σ' ἐμένα τὸ νοτάριο καὶ | τὶς παρὼν μ(ισερ) Ἀντώνιο Λανφράνκο καθαλλιέρης τοῦ καθαρωτά- του | γοβερναδόρος Γιέργης Βλαστὸς λεγόμενος Μουστὰ καὶ ὁ μ(ισερ) | Πιέρο Ντελέντας <υ>ἰὸς τοῦ μ(ισερ) Ἀντώνιο μάρτυρες κραζόμενοι καὶ | παρακαλετοὶ εἰς ἐκεῖνο τὸν τόπο μ(ισερ) Νικόλα Διασκοῦφο [υἱὸς]

τοῦ | μ(ισερ) Μάρκου διὰ λόγου του καὶ διὰ τὶς κληρονόμους του ἔδωκε καὶ | ἐπαράδωκε ο διὰ τέλος καὶ γιὰ λογαριασμὸ τέλος τοῦ Γιώργη | Κωστόπουλου <υ>ίδος τοῦ σερ Δημήτρη διὰ λόγου του καὶ διὰ τὶς | διαδόχους του ἕναν κομματάκι χωράφι ἐνοῦς μουζουρίου ο πλειότερ(ο) | ἢ λιγότερο τοῦ θελήμου του τοῦ λεγόμενου Κοντουτόρε εὐρισκόμενο εἰς τὶς | Ἐνκαρὲς στὸ τοποθέσιο τοῦ Γιοφυρίου σύμπλιο τοῦ Σταμάτη Μιγάρη | ἀπὲ τὸ ἄλλο μέρος τῆ στράτα ποὺ πάγει στὸ μύλο τῆς κερα-
 Θοδώρας | τῆς Ντοκορώνιαινας καὶ ἀποὺ τὸ ἄλλο μέρος ὁ ποταμός, νὰ τό χη νὰ | τὸ κρατῇ καὶ νὰ τὸ καρποφορᾷ νὰ τὸ δώση νὰ τὸ χαρίση καὶ νὰ τὸ | καρποφορᾷ νὰ τὸ δώση νὰ τὸ χαρίση καὶ νὰ τὸ ψυχοδώση γιὰ τῇ | ψυχῇ {χη} τῆς καὶ γιὰ τὸ κορμὶν τῆς πᾶσα τῆς ὄξουσία καὶ πᾶσα του | θελήμου μὲ ὅλες του τὰ δικαιώματα καὶ παντὸς ἐξουσίες καὶ πᾶσα του ἄλλο | δικαίωμα, τὸ λεγόμενο κομματί χωράφι ἔττι ἀπὸ πᾶσα του δικίωμα ἀπὸ μέσα | καὶ ἀπόξω καὶ ἀπὸ πᾶσα ἄλλον ποὺ νὰ τοῦ ἐνπαίνῃ ἢ{α} ἀπὸ ἄλλο ποὺ νὰ ἂ | παντέχη ἕως τῆς στράτα τὴν καθολικὴ ὀνπλιγάρεται ὁ λεγόμενος | μ(ισερ) Νικολὸς τὸ λεγόμενο χωράφι νὰ βοηθᾷ καὶ νὰ ξελουσπώνῃ ἀπὸ πᾶσα | ἕνα ὥσὰ νοικοκύρης ἀπάνω σ'αὐτὸ καὶ ἂν κανένας ἤθελε ἐναντιώσει | νὰ μαντενίρῃ τὸ λεγόμενο Γιώργη καὶ τὶς διαδόχους του ὥσπερ νοικοκύρης. | Καὶ διὰ τοῦτο ὁ λεγόμενος μ(ισερ) Νικολὸς ἔδωκε τὸ αὐτὸ χωράφι γιὰτὶ | ὁ λεγόμενος Γιώργης εἰς αὐτὸ τὸ χωράφι ἐπλήρωσε πέρπυρα ὀκτῶ, ἡγου 8, | ο διὰ ἐνπατίκι καὶ ἔταξε τὸ λεγόμενο χωράφι νὰ τὸ κάμη περιβόλι | νὰ τὸ καλλιεργᾷ καὶ νὰ τὸ δουλεύῃ εἰς τὸ καλλιότερο καὶ νὰ μὴν τὸ κακοδουλέβῃ καὶ νὰ δώνῃ πᾶσα χρόνον τὸ μῆνα τὸ Σετένπριο σολδία δέκα τοῦ μ(ισερ) | Νικολοῦ καὶ τῷ κληρονόμῳ του ἀρχινώντας νὰ τὸ πληρώνῃ ἀπὸ τὸ χρόνο | τὸν πρῶτο [...]μενο 1514 μὲ σιασμὸ καὶ ἂν ὁ λεγόμενος κοντοτιέρος | ἰδίᾳ βουλῇ του δὲν ἐθέλα πληρώνει τὸ τέλος κάθε χρόνο πούρι τότες |

Φ. 2α

καὶ νὰ θέλασι ἀφήσει νὰ περάσῃ χρόνοι τρεῖς καὶ νὰ μὴν πληρώνου | νὰ πέφτου γοί φταίφτις καὶ τὸ χωράφι νὰ διαγιέρνῃ στὸν πρῶτο νοικοκύρη | εἰς τὶς κληρονόμους του. Εἰς ὅλο ἐτοῦτο κοντεντάρουν καὶ οἱ δύο στὸ παρὸν | γράμμα καὶ τὸ τέλος καὶ οἱ δύο μερίδες καὶ ἡ μία μερίδα καὶ ἡ ἄλλη | νὰ μαντενίρου καὶ νὰ φυλάγου καὶ εἰς ἄλλο μὸδο νὰ μὴν παραρδοῦ μῆτε | διὰ λόγου τῶνε μῆτε διὰ ἄλλο δικαίωμα μῆτε κάωμα ἀποκάτω σὲ | πένα νὰ μὴν γιένῃ ζημιὰ καὶ ὁδο τὸ ἕνα μέρος ἀποὺ τὸ ἄλλο | εἰςδὲ κρίσιμο καὶ ὅξω ἀπὸ πᾶσα κρίσιμο μὲ ὀμπλιγάτζιο | ὅλα τους τὰ καλὰ στεκούμενα καὶ σαλευγούμενα εὐρισκόμενα καὶ ἐρχόμενα.

Ἐγὼ Μπερνάρδος Γάτος Πατούρνους φανερό καὶ βασιλικὸς ἐξουσιαστικὸς | νοδάρως ὀρδινιαστικὸς καντζηλλιέρης τοῦ ἐγλαμπρότατου Δούκα | καὶ καθιερώτατου γοβερνατόρου τῆς Ἀξίας καὶ μὲ πᾶσα ἐν-

πιστοσύνη | ἐπόγραψα καὶ ἔβαλα καὶ τὸ σημάδι καὶ τ' ὄνομα τὸ καθολικὸ
| ἐποκάτω ἔθεσα.

(Αραβική γραφή, δύο σειρές)

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της σελίδας 1 β-στο εξώφυλλο του διπλω-
μένου αντιγράφου: «Διὰ ἓνα χωράφι | στὲς Ἑκάρες σύμπλιο | στὸ γεφύρι».

116

(το έγγραφο ἔχει σταχωθεί ἀνάποδα, πρώτα το φ. 2α και μετά το φ. 1α)

Παντελέος Μηνιάτης, νοτάριος

Προικοσύμφωνο

1536, 21 Μαΐου

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀμήν, ἀφλστ', μην[ι]
Μαΐ[ω] κα', εἰς τὴν νῆσον Ναξία [εἰς] | τόπον τὸν ἐπονομαζόμενον Πλύ-
στρες εἰς τὴν κατοικίαν τῆς κερα-Λέντας συμβίας | τοῦ μακαρίτου κύρ
Κωνσταντῆ Μπελώνια εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον εὐρισκόμ(ενα) τὰ δύο μέρη
| τ' ἄνω γεγραμμένα ὁμοφωνησμένα καὶ συμβιθασμένα τὸ ἓν μέρος ὁ
κύρ Γεώργ(ιος) ὁ Σαγκρεώτης μαζί | μὲ τὴν συμβίαν του τὴν κερα-Λίτσα
τὸ δὲ ἕτερον μέρος ἡ κερα-Ρήνη συμβία τοῦ ποτὲ | κύρ Νικολοῦ Καλα-
φάτη ἤλθασιν εἰς συμβίθασιν καὶ λόγον ὑπανδρείας, ὁποῖα ἐν Θεῷ Ἀγίῳ
| νὰ ἐπάρῃ ὁ λεγόμενος κύρ Γεώργ(ιος) γαμπρὸν τῆς κε<ρα>-Ρήνης
τὸν υἱὸν τὸν κύρ Δημήτρ(ιον) εἰς τὴν | θυγατέραν του τὴν κερ-Ἀννέζα
ἄνδραν τῆς νόμιμον καὶ εὐλογητικὸν καθὼς ὀρίζει ἡ Ἁγία τοῦ | Θεοῦ
Καθολικῆ καὶ Ἀποστολικῆ Ἐκκλησία. Οὕτω τὴν θέλει καὶ ὁ ρηθεὶς κύρ
Δημήτρ(ιος) τὴν λεγόμενῃ | κερ-Ἀννέζα διὰ γυναῖκα του νόμιμον καὶ
εὐλογητικὴν κα[θὼς] ἄνωθ(εν) λέγει. Καὶ ἀρχὴν μὲν | τάσσει ὁ λεγόμε-
νος κύρ Γεώργ(ιος) καὶ ἡ συμβίος τ(ου) πρὸς τὴν θυγατέραν των πρῶτον
μὲν τὴν εὐ | χὴν των καὶ εἰς ὄνομαν προικ(ὸς) τὰ χωράφια ὅπου ἔχει εἰς
τὸν Ἅγιον Ἰω(άννη) εἰς τὰς Ἀμ[...] | καὶ εἶναι μοδ(ίων) γ' περιβολια-
σμένα καθὼς εὐρίσκονται ἀπὸ τὴν σήμερον ἐδικά τ(ου) τὰ ὁ | ποῖα χω-
ράφια πληρῶν(ουν) τέλ(ος) σολδία κη', τὸ περιβόλι ὅπο[ῦ] ἔχει | μὲ τὸν
Γεώργ(ιον) τὸν γαμπρὸν | του εἰς τὸ Σαγκρὶ καὶ εἶναι μοδίων ε' τὸ μερ-
δικὸν τ(ου) νὰ [...] | [...] τὰ χωράφια ὅπου ἔχει μαζί μὲ [...] | περιβολια-
σμένα καὶ εἶναι μοδ(ίων) γ' τὸ μερδικὸν [...] | τα τῆς ἐντριτίας, ἀκό[μη]
ἕτερα χωράφια ὅπου ἔχει [...] τοῦτον [...] | τὸν βουνὸν περιβολιασμένα
μοδ(ίων) γ' εἶναι καὶ αὐτὰ [...] τὸ μερδικὸν του καὶ | αὐτὰ ἐδικά τ(ου),
τὸ ἀμπέλ(ι) ὅπου ἔχει εἰς τὸ Σαγκρὶ ἡγουν τὸ μερδικὸν του [...] | [...] νὰ
πάγῃ τὰς συκιὰς τὰς ἀντελόνικες καὶ κάτω νὰ τὸ ἔχου(σι) μαζί μὲ τὴν

θεία [τος] [...] | Ραντοῦ νὰ ἐπαίρνη ὁ κάθε εἷς τὸ ἔμισόν του ἕως τὴν ζῶν
 τοῦ λεγόμενου κύρ Γεωργ(ίου) | καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι ἡ ζῶν του εἰς
 οἶόν του παιδί ἤθελεν ἀφήσει ὁ κύρ Γεώργ(ιος) τὸ λεγόμενον | ἀμπέλ(ι)
 ἡγουν τὴν πάρτεν του νὰ βάνουσ(ιν) μαζί με τὸν γαμπρόν του τὸν Δη-
 μήτριον [...] | καλο καὶ ἂν ἔναι νὰ μοιράσουσιν δύο ζευγαρίων ἀμπέλ(ιο)
 ἀπὸ οἷαν μεριὰν ἤθελ(εν) θέλει ὁ γα | μπρὸς τ(ου) ὁ Δημήτριος νὰ εἶναι
 [...ἔγινε] νὰ τὸ πάρη αὐτὸ τὸ ἀμπέλ(ι) τῶν δύο ζευγαρίων νὰ | εἶναι
 ἐδικόν (του) τὸ ὁποῖον ἀμπέλ(ι) πληρώνει τέλος ὑ(πέρ)πυρα) α' καὶ νὰ
 πληρώνη ὁ κάθε εἷς τὰ ιβ' σολδ(ία), | βόδ(ια) ζευγάριν α' τὸ ἕνα ἡμερον
 καὶ τὸ ἄλλ(ο) ἄγριο καὶ εἶναι καὶ αὐτὸν τοῦ [Δημητρίου], ἀγελάδες β' |
 γαῖδάρες β', ἕτερον πούλαρον α' ἄγριον, ἀγγεῖα β' πᾶσα ἕνα δύο τρα
 [...] καὶ ὄντε νὰ ἦ | θελεν [...] τὸ σπίτι εἰς τὸ Κάστρ(ον) ν' ἀγοράσῃ νὰ
 [ἔναι κρατημένος] νὰ τοῦ δίδῃ δου(κάτα) στ' | σεντόνια ζευγάρια [...] |
 τὸ ἕνα ζευγάρι με τὲς μέριζες καὶ μεταξωτὰ καὶ τὰ γ' με [...] | κλώστ[...] |
 [παπλώματα] γ', τὸ ἕνα κουκουλάρικο [..νον ...] τὸ ἄλλ(ο) γερανιὸ λινὸν
 | καὶ τὸ ἄλλο [...] ζευγάρια δ' μετὰ με [...] | κεντ [...] μπόλιες [...] | πῆχες
 κ', [...] μάνδηλα καὶ χειρομάνδηλα πηχ(ῶν) κ', κουρτίνες [...] | ἡ μία
 κεντημ(ένη) καὶ ἡ ἄλλη | σκέτα, τιλάρια γ' κάτω μαλλ(ιά) μανὰ γεμᾶτα
 πτερὸν δ', ἕτεροι μανὰ καὶ [...] | γυροκούρτινα φουρνίδα ἐνὸς κρεβ-
 βατίου δακτυλῖδια ἀργυροδιάχρυσα γ' [...], | μασαριά τοῦ σπιτ(ίου),
 κασέλ(α) α' [...] καὶ ἡ συμβία τοῦ κύρ Γεωργ(ίου) [κυρ ...] | [τι] καὶ νὰ
 δώσῃ καὶ αὐτὴ τοῦ γαμπροῦ δουκ(άτα) [...] τάσσει ὁ Ἀνδρέας [...] θέλει
 νὰ |

Φ. 16

δῶσῃ καὶ αὐτὸς τοῦ γαμπροῦ του τὴν ἀγελάδα ὅπου ἔχει μαζί με τὸν
 Γαλανὸν τοῦ Κούλουρη | καὶ ἂ δὲν τοῦ ἤθελεν ἀρέσει ἐκείνη νὰ τοῦ δίδει
 ἄλλ(ην) τὴν καλύτερην ἢ νὰ τὴν ἔχουν | μαζί. Ἀκόμη τάσσει καὶ ὁ ἕτερός
 τῆς υἱὸς ὁ Τζα | νῆς ὅτι τὸ πρῶτον πούλαρι ὅπου ἤθελε κάμει ἡ βεργι-
 νάδα του νὰ τὸ ἔχουσι μαζί με τὸν γα | μπρόν του τὸν Δημήτρ(ιον). Ἀπὸ
 δὲ τὸ ἄλλον μέρος ἡ κερα-Ρήνη τάσσει καὶ αὐτὴ τοῦ υἱοῦ τ(ης) πρῶτον
 μὲν | τὴν εὐχὴν τῆς καὶ διὰ τοῦτ(ο) λέγ(ει) εἴ τι καὶ ἂν τοῦ ἤδωκ(εν) με
 τὴν πρώτη του γυναῖκα νὰ τὰ ἔχῃ [καὶ] με | τούτ(η) τὰ αὐτά. Εἰς ὅλον
 ἐτοῦτον ἐμείνασι κουντέντοι καὶ ἀναπαμέντοι καὶ κάμουν καὶ π[ο]ιοῦσ[ι]
 τοι | οὕτῃ ὅτι εἰ μὲν οἰκονομήσῃ ὁ Θεὸς καὶ κάμουν παιδία ἐκ τῆς σαρκός
 των νὰ τὰ ἔχουσιν αὐτοὶ | καὶ τὰ παιδία των, παίδιων παιδιῶν των, εἰ δὲ
 πολλάκις καὶ ἤθελεν συνέβῃ θάνατος εἰς τὴν | γυν(αίκα) ὁ ἄνδρας νὰ
 ἐπάρῃ ἕναν κρεββατοστρώσι κατὰ τὴν κουντετζιὸν του νὰ πάγῃ τὴν ὁ |
 δόν του ἢ χωρὶς | κληροὶ νομία [εἰς] τὰ πράγματα [...] ἢ εἰ δὲ καὶ ἤθελεν
 θελήσειν ὁ Θεὸς καὶ ἀποβιώσει ὁ ἀνὴρ χωρὶς κληρονομίων ἡ γυ | νὴ νὰ
 [ἔχῃ] τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός ἕως νὰ κρατῇ τὴν τιμὴν του καὶ μετὰ τὸ
 πληρῶ | σαι ἡ τιμὴ τοῦ ἀνδρός νὰ στρέφονται τὰ πράγματά του εἰς

τοὺς σιμότερους ἐδικούς. | Εἰς ὅλ(ον) τὸ ἄνω γεγραμμένον ἔστερξαν καὶ ἐβεβαίωσαν τὰ παρόντ(α) μέρη καὶ διὰ πίστωσιν τοῦ | παρόντος συμφώνου βάλλουσιν καὶ ἀλληλογίαν ὑπ(έρ)πυρα) σ', οἷον μέρος ἀλληλογήσει νὰ | τὰ ζημιώνεται καὶ νὰ [περνοῦσιν] τὰ ἡμισυ εἰς τὴν ἀφεντίαν καὶ τὰ ἡμισυ εἰς τὸ μέρος ὅπου στέργει | [...] καὶ νὰ εἶναι στερεὰ βεβαία καὶ ἀγάλαστος παρακαλοῦν καὶ τοὺς | [...] μους καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους τὸν μαστρο-Νικολὸν Ταναση καὶ τὸν κύρ [...] | [...] τον Ροδαῖον καὶ τὸν μαστρο-Δημήτρη Κάϊντα.

Ἐγὼ παντ[ελέ](ος) μηνιάτις κ(αὶ) ἀποστολικ(ὸς) νοτάρι(ος) τῆς ἀφεντικῆς ἐξουσί(ας) ἔγραψα.

Επαναλαμβάνεται παρακάτω πιθανότατα με ἄλλο χέρι: «Μηνιάτης καὶ ἀποστολικὸς νοτάριος τῆς ἀφεντίας»

117

*Παντολέων Μηνιάτης, νοτάριος**Διαθήκη**1537, 21 Φεβρουαρίου*

Κόπια ἐβγαλμ(ένη)

ε'

† Ἐν ὀνόματι τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀμήν. Ἐτεῖ ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἱ | κonomίας τοῦ Κ(υρίου) ἡμῶν Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστοῦ) ἀφλξ', μηνὶ Φεβρουαρίῳ κα', εἰς τὸν Μπουργον | τῆς Ἀσίας ἐγὼ Πέρος Παντζέρας κατοικοῦμενος εἰς τὸ Χαντάκιν ἐν κλί | νην [...] κατάκειμαι ὑπὸ ἐνόσου βαρυτάτου καὶ ἰσχυροῦ τὸν δὲ νοῦν | ἐμὸν σῶον καὶ ἀκέραιον ἔχοντα καὶ τὰς αἰσθήσεις μου ὅλας σῶας παν | τοίας καὶ ἀκεραίας ποιῶ διάταξιν καὶ ἀφήνω τὴν ὀπισθεν μοι. Καὶ πρῶ | τον δὲ ἀφήνω πᾶσι χριστιανοῖς συγχώρησιν τοὺς εἰ[πόν] τας κατ' ἐμοῦ κα | λὸν τε καὶ κακὸν ἔπειτα δὲ αἰτῶ κἀγὼ παρ' αὐτῶν τὰ ὅμοια. Θέλω δα | πτεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μου τὸν Ταξιάρχην ὅπου ἔκτισα με τὸν κόπον | μου καὶ κηδευθῶ καὶ μνημονευθῶ ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς κόπους μου κατὰ τὴν | ἀσίαν μου. Ἐν πρώτοις ἀφήνω τοῦ παιδίου μου τῆς Ἀντωνίας τὴν εὐ | χὴν μου καὶ ἀφήνω τῆς τὸ περιβόλι μου ὅπου ἔχω εἰς τὸν Ταξιάρχην | ἔξω τοῦ Κάστρου καθὼς εὐρίσκεται με τὴν ἐκκλησίαν καὶ με ὅλα του τά | δικαιώματα το ὅποσον περιβόλι τό εὐρήκα κάμπο καὶ ἐκοπίασα πολλὰ | με τὸ κορμί μου καὶ με τὰ τορνέσια μου καὶ ἐξόδιασα καὶ ἤκαμά το πε | ριβόλι [...] με δένδρα με κρεββατίνες με πηγᾶδι καὶ | με πολλὰ ἀναστήματα ὅπου εἶναι καθὼς φαίνεται. Ἀκόμη ὁμολογῶ | κατ' ἐνώπιον Θεοῦ καὶ Ἀγίων Ἀγγέλων τὸ πὼς μοῦ εἶπεν ὁ μακαριτὸς ὁ παπᾶς | κύρ Μανουὴλ ὁ Μπιλῖνος καὶ πνευματικὸς καὶ ὁ

μακαριτὸς ἀφέντης | ὁ μισὲρ δικάριος ὁ μισὲρ Πέρος Κρῖσπος καὶ ὁ κὺρ
Γεώργ(ιος) ὁ Χαρβαλιᾶς καὶ | ἡ πεθερά μου ἡ μακαριτὴ ἡ κερα-Μαρού-
λα τὸ πὼς ἦτονε τὸ περιβόλι μου | τὸ ἄνω γεγραμμένον τοῦ μακαριτοῦ
τοῦ Κλημέντου ἀπὸ τὸ πηγάδιν καὶ ἂ | πάνω ὅπου σηκώνει εἰς τὴν Ἀγίαν
Σοφίαν καὶ ἐγὼ εὗρηκα τὸ λεγόμενον περὶ | βόλι ξερότοπον δίχως κα-
νέναν ἀνάστημαν καὶ ἀπὸ τὸ πηγάδιν καὶ κάτω | ἦτονε ὁ τόπος τοῦ
μακαριτοῦ σὲρ Γλουμάκη Ντακορώνια ἕως τὴν μονὴν τῆς | Κυρίας τῆς
Φανερωμένης ἀπὸ δὲ εἰς τ' ὄξων περιβόλι ὁπού' ναι ἡ ἐκκλησία | ὁ Μέγας
Ταξιάρχης μου τὸ ἐχάρισεν ὁ μακαριτὸς ὁ ἐκγλαμπρότατος αὐθέντης
{ἀφ | θέντης} ὁ Φραντζέσκος καθὼς φαίνεται μὲ τὸ πρεβελέγιον ὅπου
μου ἔχει | καμωμένον λεγάτον διὰ καλωσύνην τῶνε, ἡγουν ὁ Κλήμεντος
καὶ ὁ σὲρ Γλου | μάκης ὁ Ντακορώνιας ο διὰ ὄνομαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ
Μεγάλου Ταξιάρχου | ὅπου ἔκτισα μου ἐχαρίσασιν τὰ δικαιώματά τῶνε
ὅλα νὰ τὰ ἔχη ἡ ἐκκλη | σία νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ κοντραδίσῃ τινὰς εἰς αὐτὰ
καθὼς δὲν εἶχα πείρα | ξιν ἀπάντο<τ>ες καὶ ἔστοντας νὰ μοῦ χαρίσουν
τοὺς τόπους ἐκοπίασα καὶ ἐγὼ | πολλὰ καὶ ἐξόδιασα καὶ ἐνέστησά τα
καθὼς ἐννοοῦνται καὶ διὰ τοῦτο θέλω ὅτι αὐτὰ τὰ λεγόμενα περιβόλεα
καὶ ἡ ἐκκλησία ὁ Μέγας Ταξιάρχης ἀνι |

Φ. 16

σὼς καὶ πέψη ὁ Θεὸς καὶ γενῇ τὸ παιδί μου ἡ Ἀντωνία παπαδιὰ νὰ
τὰ ἔχη ὅλα μὲ | τὴν εὐχὴν μου ὡσὰν κόποι ἐδικοί μου καὶ ἀναστήματα
ἐδικά μου | ὅπου εἶναι [ἐν]χαρίσματα τῆς ἐκκλησίας εἰ δὲ καὶ δὲν γενῇ
παπαδιὰ καὶ νά' θελε κάμει παι | διν ἀπὸ τὰ μέλη της εὐλογητικὸν νὰ
ἱερωθῇ νὰ τὰ ἔχη ὁ ἱερεὺς ἐκεῖνος | μὲ τοῦτον, ὅποιον παπὰ ἐδέλασιν
βάλαιν νὰ ἱεουργᾷ καὶ νὰ λατρεύῃ τὴν μονὴν | ταύτην ἐκεῖνος νὰ τρώγῃ
τὰ περιβόλεα ἕως νὰ ἡθελεν γενεῖν κανεῖς ἀπὸ | τὰ παιδιά μου ἱερεῖς.
Ἀκόμη λέγω ὅτι ὄντεν ἐπούλειεν ἡ Κα [...] ἡ συμβί | α μου τὰ πράγμα-
τά της ἐδέλησεν ἡ Κατερίνα ἡ [...] καὶ ὁ μαστρ-Ἀντώνης ὁ | Παρζαλῆς
καὶ ἐκάμασιν της κοντρατζιὸν νὰ μὴν τὰ πουλῇ καὶ ἡ κρίσις ἔκα | μεν
καὶ [...] δέλημαν καὶ ἐπούλειεν τα καὶ νὰ μὴν τῆνε διασεῖσι τινὰς ο δι
| ατὶ δὲν εἶχασιν καμμίαν κοντετζιό, ἔτζι καὶ λοιπὸν θέλω καὶ ἐγὼ εἰς
ἐτοῦτα τὰ | πράγματα ὅπου εἶναι κόποι μου καὶ ἀφήνω τα τοῦ παιδίου
μου καθὼς λέγω | καὶ γράφω νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ τὴν ἐδιασεῖσι τινὰς ὡς
σὰν καλὰ δὲν εἶχασιν ποτὲ | κανέναν δικαίωμαν εἰς τοὺς κόπους τοὺς
ἐδικούς μου καὶ εἰς τὰ χαρίσματα τῆς | ἐκκλησίας. Ἀκόμη θέλω ὅτι τὰ
δύο ἀμπέλια ὅπου ἔχω ἀπὸ γονικόν μου εἰς | τὰ ὀπίσω Καλαμούρια ἡ
φυτεῖα καὶ τὸ γεροντάμπελον νὰ εἶναι καὶ αὐτὰ τῆς | θυγατέρας μου
τῆς Ἀντωνίας μὲ τοῦτο, ἀνισὼς καὶ τραβενιέρη θάνατος τοῦ | παιδίου
μου τῆς Ἀντωνίας δίχως παιδιά θέλω νὰ ἔχη τὰ πράγματα μου ἡ γυναί
| κα μου νὰ τὰ τρώγῃ καὶ νὰ τὰ γαλδέρῃ ὥστε νὰ κρατῇ τὴν τιμὴν μου
καὶ μετὰ τὸ | πληρῶσαι τὴν τιμὴ μου ν' ἀπομένουσιν καὶ τὰ λεγόμενα

ἀμπέλια εἰς τὴν ἐκ | κλησίαν μου τὸν Ταξιάρχην οὐ διὰ τὴν ψυχὴν τῶν
γονέων μου καὶ τὴν ἐδικήν μου, | νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ κοντραδίρη τινὰς
ἀπάνω εἰς ὄρον καὶ ἀφορεσμὸν τοῦ Με | γάλου Ταξιάρχης καὶ νὰ εἶναι
πάντ(η) κ(ύριος) καὶ κληρονόμος ὁ Μέγας Ταξιάρχης εἰς ὃ | λα μου τὰ
πράγματα νὰ τὰ τρώ(γῃ) ὅποιος ἱερεὺς ἤθελεν λειτουργᾷ μέσα. Ἔτι δὲ
| δέομαι καὶ παρακαλῶ καὶ ἀφήνω διὰ ἐπίτροπό μου καὶ καθολικόν μου
κουμμε | σσάριον τζενεραλμέντ(ε) ἔτις ἀψέντε ὡς σὰν καὶ πρεζέντε τὸν
κὺρ Γεωργί(λῃ) Γοργογύρην | ὡς σὰν τὸ ἴδιον μου κορμὶν ποιήσει γυρεύ-
ει ἐρευνᾷ ζητᾷ λαμβάνει καὶ διορθώνει | καθὼς λέγω καὶ γράφω καὶ ἡ
λεγομένη μου διαθήκη εἴσται ἰσχυρὰ καὶ βεβαία | εἰς πᾶσα γιουντίτζιον
τῆς ἐκγλαμπροτάτης μας αὐθεντ(ίας) καὶ διὰ πίστωσιν παρα | καλῶ καὶ
ἀξιοπίστους μαρτύρους.

—κὺρ Ἰάκουμον Ρουσόπουλον.

—κὺρ Νικολὸ Νταπλησίας.

—κὺρ Μπέρτος Ἀλαράμος.

Κἀγὼ παντολέ(ων) ὁ μηνιάτ(ης) καὶ νοτ(ά)ρ(ιος) γράφω.

118

Παντολέων Μηνιάτης, νοτάριος

Μισιάρικο παντοτινὸ

1545, 10 Ιανουαρίου

Κόπια ἐβγαλμένη

στ´

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀμήν, ἀφμε´, μηνὸς τοῦ
Ἰανουαρίου ι´, εἰς τὸν | Μποῦργον τῆς Ναξίας εἰς τὸ ἀργαστήριον ἐμοῦ
τοῦ νοταρίου ἐνεφανίσθη ἐδῶ πρεζέντ(ε) | ὁ κὺρ Ἰω(άννης) ὁ Ἀθηναῖος
μαζὶ μὲ τὸν μαῖιστρο-Νικολὸν τοῦ Λέου τοῦ παπα-Νικηφόρου γροῖ | κώ-
ντας ἀπάνω εἰς τὰ χωράφια ὅπου ἔχει ὁ κὺρ Ἰω(άννης) εἰς τὸ Πολύχνι
ἀποκατωδιὸν | εἰς τὸν Ὀσκελον πλησία τοῦ Μοδινοῦ καὶ τοῦ Μιχελέτου
Βασάλου τὰ ὅποια χωρά | φια τοῦ τὰ παραδίδει ὁ κὺρ Ἰω(άννης) ἀπὸ
τὴν σήμερον διὰ μισιάρικα παντοτινὰ, ἤγουν | ἰν περπέτουο, προμετέ-
ροντας ὁ μαῖιστρο-Νικολὸς νὰ τὰ καλλιεργᾷ καὶ νὰ τὰ καματεύῃ | καὶ
νὰ τὰ σπέρνῃ χειμωνικὰ καὶ καλοκαιρινὰ κληρονομικῶς νὰ τὰ σπέρνῃ
καὶ νὰ | τ´άλωνεύῃ νὰ βοτανίζῃ νὰ φασολογᾷ μὲ ὅλες του τὲς ἔξοδες
κληρονομικῶς | αἰωνίως καὶ εἰς τὸ ἄλωνι νὰ παίρνῃ τὸν κὺρ Ἰω(άννην)
καὶ τοὺς κληρονόμους του | νὰ μοιράζουσιν ἴσα ἴσα χωρὶς κανένα ἰγκάνο
καὶ καμμίαν μαλίτζια δίδοντας μόνον | τοὺς ἐμισοὺς σπόρους ὁ κὺρ
Ἰω(άννης) κληρονομικῶς ἔτις χειμωνικοὺς ὡς καλοκαιρινοὺς | δίχως
καμμίαν ἄλλην κράτῃξιν καὶ καμμίαν ἔξοδον καὶ κατὰ συγκυρίαν καὶ

οί κοπια | σταὶ τῶν χωραφίων ἐδέλασιν εὐρεθῇ μαλιτζιόζοι κουντουβε-
νάροι καὶ εἰς καμμίαν | ἀτυχίαν οἱ ἀφεντότοποι καὶ νοικοκυραῖοι τῶν
χωραφίων νὰ τοὺς πριβάρουσιν ἀπὸ | μέσα ο ἔτις ἃ δὲν τὰ ἐδέλασιν
σπέρνει μὲ τὰ σύνορά των χειμωνικὰ καλοκαίρι | νά, στερεώνοντας τὴν
παροῦσαν γραφὴν καὶ οἱ δυὸ πρεξέντ(ε) νὰ μὴν ἡμποροῦν νὰ | γυρίσουν
ὀπίσω εἰς κοντεναζιὸν τῆς αὐθεντίας ὑπ(έρ)πυρα) κε' φυλάζοντας τὰ
εἴκοσι τῆς | μερίδος ὅπου στέργει καὶ τὰ ἐξῆς διὰ μαρτυρίας.

—τοῦ μισερ πρ(ε) Τζάννε Ντεσκάκη.

—καὶ τοῦ κὺρ Λέου Νομικοῦ.

καγῶ παντολέ(ων) ὁ μηνιάτης κ(αὶ) νοτ(ά)ρ(ιος) γράφω.

119

[*Ιωάννης Αθηναῖος*]

Συμβιβαστικὴ λύση διαφορὰς γιὰ προικῶα

1548, 16 Μαΐου

ξ'

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀμήν, 1548 μῆ(νι) Μα-
γίου 16, εἰς τὴν | Ναξίαν εἰς τὸ σπίτιν κὺρ Νικολάου Ζύγην, εἰς ἐκεῖνον τὸν
τόπον εὐρισκόμενοι, ἡμεῖς οἱ δυὸ μερίδες διὰ πρῶτον κὺρ Στελιανὸς Ντὲ
Πάλ | μας καὶ ἐγὼ Ἰω(άννης) ὁ Ἀθηναῖος, ὁμοφωνοῦμεν καὶ οἱ δύο μας
θεληματικῶς | καὶ μὲ ὄρεξιν μας καλὴν ἔμπροστε εἰς τὶς παρεκαλετοὺς
καὶ ἀξιο | πίστους μαρτύρους τὶς κάτω γεγραμμένους, ὅτε ἀνάμεσάν
μας λέγω | ἀπὸ τὸ προικὶ ο τὸ εἶχεν δώσειν ὁ μακαρίτ(ης) ὁ πατέρας
μου κὺρ Δημήτρι | ος ὁ Ἀθηναῖος τῆς ἀδελφῆς μου τῆς κερα-Λιανῆς
εἰς ο πρῶτύτερόν της | προκοχάρτιν καθὼς φαίνεται γεγραμμένο διὰ
χειρὸς νοταρίου κὺρ | Παντελέου Μηνιάτην, εἰς αὐτὸν τὸ προικόχαρτιν
ἔχομεν τεφερέν | τζιαν, εἰς πέντε χιλιάδες ὑπέρπυρα τὰ μοῦ ἄφησε νὰ
πάρω καὶ νὰ πα | ραλάβω ο διὰ μερδικόν μου καὶ διὰ χάρισμάν μου ὁ
ἄνω γεγραμμένος καὶ | μακαρίτ(ης) ὁ πατέρας μου καὶ εἰς τὴν σήμερο
ὡς ἀδελφίαν ποὺ εὐρί | σκόμενταν ἐβάλαμεν τὸν Θεὸν εἰς τὴν μέσσην
μας καὶ πατοῦμεν τὸν ὀχθρὸ | καὶ πέφτομεν εἰς ἀγάπην νὰ μὴν ἡμπορεῖν
εἶς ἀπὸ τὸν ἄλλο μας ο διὰ | κανέναν γκαιρὸ οὔτε ἡμεῖς οὔτε οἱ κληρο-
νόμοι μας νὰ γυρεύσιν δι | καιώμαντα εἰς ὅ,τι διαφορὰν καὶ ἂν ἔχωμεν,
δέλομεν καὶ οἱ δύο μας νὰ εἴ | ναι ὅλα νουλάδαν καὶ χαλασμέναν εἰς
σὲ ὅλαν τὰ ἄνω γεγραμμέναν ρεσαλ | βάροντας ἀπ' ὅλαν, ἦτοι ὁ κὺρ
Στελιανὸς θέλει μὲ καλὴν του ὄρεξιν καὶ | ἀφήνει(ν) καὶ δίδειν τοῦ
Τιμίου Σταυροῦ ἔναν σπίτιν κατώγιν τὸ εὐρίσκεται | ἀποκάτω εἰς κὺρ
Τζάννε Τάγαρη τὸ ὁποῖο θέλει νὰ εἶναι πάντα τοῦ Τιμί | ου Σταυροῦ

ἀκόμη θέλιν καὶ δίδει μας καὶ ἐμᾶς οὐ διὰ χάρισμάν μας καὶ εἰς ὃ | νομὰν
 χάρισμάτου τὰ χωράφιαν τὰ ἔχει εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ Πολυ | χνίου
 ὅσαν καὶ ἂν εὐρίσκωνται καθὼς λέγειν τὸ προικοχάρτιν τῆς ξενομα |
 τισμένα εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον εἰς τὰ Κορίμπιαν καὶ εἰς τὰ Θαλάσσου
 αὐ | τὰ ὅλα νὰ τὰ μεράζωμεν ἴσα ἴσαν καὶ τὸ μερδικόν μου νὰ τὸ ἔχω τῆς
 ἐξου | σίας μου νὰ πουλήσω νὰ χάρισω ν' ἀλλάξω καὶ τὰ ἐξῆς καὶ διὰ
 χαράτзин μᾶς | δίδει νὰ πληρώνωμεν ὑπ(έρ)πυρα ἀργυρὰν ἔξε ἔναι τὰ
 αὐτὰ γὰρ χωράφιαν ἐλεύτερα | καὶ παντολεύτερα ὅξω ἀπὸ τὸ χαράτзин.
 Εἰς ὅλα τὰ ἄνω γεγραμμένα ἐπομεῖ | ναμεν κοντέντοι καὶ ἀνεπαμένοι
 καὶ βάνομεν καὶ ἀλληλογίαν εἰς τὴ μέση | {ση} μας ὑπέρπυραν τρι-
 ακόσιαν, ὃ μέρος ἤθελε σ[υ]ρθεῖν νὰ τὰ ζημιώνεται | νὰ παγαίνου τὰ
 ἡμισυν τῆς αὐθ(εν)τίας) καὶ τὰ μισὰ τῆς μερίδος ὅπου στέργειν, πλε |
 ρώνοντας ἢ πέναν καὶ μὴ πλερώνοντας ἢ γραφὴν νὰ ἔναι στέρεαν καὶ
 ἀχάλας | τὴν, καὶ διὰ πίστωσιν τῆς παρούσας γραφῆς ὁ λεγόμενος κύρ
 Στελιανὸς | μὲ τὸ ἴδιό του χέριν ἀπὸ κάτωθεν καὶ ὁμολογοῦν ὅλα τὰ
 ἄνωθεν καὶ εἰς ἕτερον | ἀληθοσύνην καὶ πίστιν τῆς παρούσης βάνομεν
 καὶ παρακαλετοὺς μαρτύρους | κύρ Νικόλαος Ζύγης καὶ ἄξιος φατόρος
 Σαντορίνης, καὶ κύρ Μπαρτολέ | ο Φωσιάνην.

–Εγὼ Νικολὸ Γύζης Φατοῦρ(ος) σαντ(όρες) μάρτυρ(ας) παρακαλετὸς
 εἰς τ' ἄνωθ(εν).

–Εγὼ Πορταλιὸς Φωσιάλης μαρτυρῶ τὸ ἄνωθε.

–Εγὼ Ἰω(άννης) Ἀθηναῖος στερεώνω τὰ ἄνωθε καὶ μὲ δέλημα τοῦ κου-
 νιάδου μου ἅ | νωθε κύρ Στελιανοῦ καὶ μὲ τὸ ἴδιόν μου χέρι ἔγραψαν.

Φ. 16

†Εγὼ Στελιανὸς τὲ Πάλμας στερε(εν)ώνω ὅ,τι ἡ γραφὴ ὀπίσω γράφει καὶ
 εἶμαι κουτέτο, | τὴν ὁποία γραφὴ ἔκαμα μὲ δεληματικῶς καὶ μὲ δέλημα
 τῆ<ς> συβίας μου τῇ | Λιανῆς ὡς καθὼς μοῦ εἶχε κουμμέσσην γραμμένη
 διὰ χειρὸς τοῦ κύρ Νικολάου Γύζη | καὶ ἄξιος φατοῦρος Σατορίνης καὶ
 ἀπογράφω μὲ τὸ ἴδιο μου χέρι καὶ ὁμολογῶ.

120

Αντώνιος ιερέυς Γάρδιος

Διεκδίκηση κληρονομίας καὶ διορισμός επιτρόπου

1571

[icxc] 15 [71]

η'

†Γνωστ(όν) [ἐστὶ] πᾶσιν ἀν(θρώπ)οις ἄρχουσί τε καὶ ἀρχομέν(οις)
 τοῖς μέλλουσιν ὁρᾶν καὶ ἀκοῦειν | τῆς παρούσης μου αὐτῆς γραφῆς ὅτι
 ἐγὼ Μαρούλ(α) θυγάτηρ τοῦ ποτὲ | μακαριτοῦ Ἰαννούλ(η) Τζακορόνια

ἔχοντας δικαιώματα) εἰς πράγματα(τα) ὅπου ἀνα ἢ μένω νὰ κληρονομήσω ἀπὸ γονικά μου) καὶ αὐτὰ εὐρίσκονται εἰς ἄλλωνων χέρια, ἢ τὰ ὅποια πράγματα εἶναι ἀπὸ τοῦ παπποῦ μου τοῦ μισερ Ἀντώνη Τζακορώνια ἢ ὁποῖος μισερ Ἀντώνης ἔχει διαθήκην ἡγουν τεσταμέντον καὶ ποιεῖ ἡ τοιαύτη δι ἢ ἀθήκη τὸν θεῖόν μου τὸν Μαρκουλήν κληρονόμο(ον) ὁμοίως καὶ τὸν π(ατέ)ρα μου τὸν μισερ Ἰαννούλη ἢ εἰς τοῦτον ἀδέθανεν ὁ μισερ Μαρκουλῆς ὁ θεῖός μου) καὶ ἔμεινεν ὁ <υ>ῖός μου ὁ μισερ Ζα ἢ νέο καὶ ἀπέθανεν καὶ αὐτὸς ὁ μισερ Ζανέο ἀπέθενεν ἄκληρος ὥσ(περ) ξέρουσιν [πολλοί]. ἢ Λοιπὸν ἐγὼ ἢ λεγομένη Μαρούλα(α) τοῦ μισερ Ἰαννούλη [...] θυγάτηρ εὐρίσκομαι λοιπὸν [κληρο] νόμος ἀντὶ τοῦ πατρὸς μου καὶ γυρεύω δικαιώματα ἢ τὴν δικαιοσύνην ὡς καθὼς ἢ εἶναι τὸ δίκαιον καὶ ἢ συνήθεια) τῶν π[άντων] διὰ τοῦτ(ο) ὡς εὐρίσκομαι κατοικοῦμένη [...] ἢ σήμερον καὶ εἶμαι κα[...] γυναῖκα [...] ἢ λα εἰς τότε καὶ ἔρχεται εἰς τὴν [Ἀξίαν] ὁ πανευγενέστατος αὐθέντης τῆς [Σ...] ἢ διὰ δουλείαν ἐδικήν του θέλω ἐγὼ ἢ ἄνωθεν ἢ Μαρούλα [εἰς βοῦλλα] τῆς αὐθεντίας [...] ἢ διὰ ἐπίτροπόν μου ἡγουν [νουμικάτον διὰ νὰ τυχάν(ειν) ...] ἢ κρίσιν τοῦ ἐ[κ]λαμπροτά(του) αὐ[...], ἢ [...] ἢ ἡμῶν θάνομεν ἀξιοπίστους [...].

† κυρ Μανέ(ος) Βον [...] μ(άρτυς) [...] μ(άρτυς).

Καὶ ἐγὼ ἀντώνιος ἱερεὺς γαρδι(ος) [...] ὑπέγραψα.

Τίτλος γραμμένος ὁριζόντια σὲ τμήμα τῆς πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο του διπλωμένου ἀντιγράφου: « Ἡ Μαρούλα [...] ἢ [...] τὸν ἀφέντη ἢ [...] νὰ γυρεύῃ ἢ δικαιώματά της [...] ἢ [...]».

121

Παντολέων Μηνιάτης, νοτάριος

Ελευθερία ἀπὸ ἐντριτίας

1549, 14 Ἰανουαρίου

δ'

† Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, ἀφμδ', μηνὶ Ἰουναρίῳ ἰδ', εἰς τὸ Μέσσα Κάστρον τῆς Ναξίας ἢ εἰς τὸ ἀρχοντικὸν τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχου σερ Πέρου Τεσδὲ εὐρισκόμενοι ἐκεῖ ἢ ὁ Ἰω(άννης) τοῦ Δημητράκη μαζὶ μὲ τὴν γυναῖκα του τὴν Κατερίνα ἐργοικώντας ἀπάνω εἰς ἢ σ' ἓνα κομμάτι χωραφάκι ὅπου ἔχει περβολιασμένο ὁ Ἰω(άννης) ἀπὸ τῆς γυναῖκας του τῆς ἄνω ἢ δεν Κατερίνας εἰς τὰ Κάτω Χωρία πλησίον τοῦ Σέργου τὸν Πύργον καὶ τοῦ Νικόλα ἢ τοῦ Κωσταντῆ ὀνόματι Λοῦρο ἀπὸ τὸ ὅποιο χωράφι ἔπαιρνε τὴν ἐτριτίαν του ὁ σερ ἢ Πέρος ἀπὸ μέσα καὶ τὴν σήμερον ἡμέρα θέλει ὁ σερ Πέρος καὶ ἐλευθερώνει τοῦ το ἀπὸ πᾶ ἢ σαν κράτησιν

ὅπου νά 'ναι διὰ δουκάτον ἕνα κορέντε, ἤγουν α', καὶ μαρτζέλους η', ἢ ἤγουν ὀκτώ, τὰ ὅποια τουρνέσια ὁμολογᾷ ὁ σὲρ Πέρος καὶ ἐπαράλαβέν τα καὶ κράζε ἢ ται κοντέτες καὶ ἀποπληρωμένος, παραδίδοντάς του το ἀπὸ τὴν σήμερον ἡμέρα ἢ ὁ σὲρ Πέρος μὲ ὅλα ἐκεῖνα τὰ δικαιώματα ὅπου εἶχεν μέσα εἰς αὐτὸ τὸ χωραφάκι ἢ νὰ τὸ ἔχη ὁ Ἰω(άννης) καὶ ἡ γυναῖκα του ἡ Κατερίνα καὶ τὰ παιδιὰ τους ἐλεύθερον παντολεύ ἢ δερὸν ἔτζι ἀπὸ ἐντριτία καὶ ἀπὸ πᾶσαν κράτησιν ὅπου εἶχεν τὸ λεγόμενον ἢ χωραφάκι νὰ μὴν ἡμπορῇ τινὰς νὰ τὸν ἐδιασεῖσιν μηδὲ νὰ τὸν ἐπειράξῃ μηδὲ γιὰ ἢ στράτα μηδὲ γιὰ καμμίαν ἄλλην ἀφορμὴ καὶ νὰ τὸ ἔχουσιν τῆς ἐξουσίας τους νὰ τὸ που ἢ λήσῃ νὰ τὸ χαρίσῃ καὶ νὰ τὸ κάμουν ὥσάν θέλουν δίδοντας τὸ πᾶσαν χρόνον ἢ ἕνα πετεινόπουλον τέλος καὶ ἂ δὲν τό 'χη νὰ τὸ δίδῃ σολδία ε' δίδοντας καὶ στὸν καιρὸν μο ἢ ναχὰ τὴν ἐτριτία τοῦ σὲρ Πέρου διὰ τὴν ἐσπαρμένην ο ἐφέτο καὶ ἀπὸ κεῖ καὶ κεῖδες νὰ ἢ μὴν ἔχη νὰ κάμῃ πλέα ὁ σὲρ Πέρος εἰς σ' ἐνοῦς τουρνεσίου πρᾶγμα μηδὲ οἱ κληρο ἢ νόμοι του εἰ μὴ τὸ τέλος στου. Ἐντζι ὀπλιγάρεται νὰ τοὺς τεφετέρη αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι ἢ του κόντρα εἰς πᾶσαν ἕναν ὅπου θέλει τους διασεῖσιν ἢ διὰ τὴν ἐτριτία ἢ διὰ στρά(τα) ἢ ἢ διὰ καμμίαν ἄλλην ἀφορμὴν καὶ κράτηξιν ἀπομένοντας κοτέντοι καὶ οἱ δύο μερίδες ἢ εἰς κουντάνα οὔτης ἀφεντίας ὑπ(έρ)πυρα) ιε' καὶ τὰ ἐξῆς. Διὰ μαρτυρίας τοῦ σὲρ Νικολοῦ ἢ καὶ τοῦ σὲρ Πέρου Ταληβόια καὶ τοῦ σὲρ Μανούλη Κοίτου μαῖιστρου καὶ Σταμάτη Σπανοῦ.

†Κόπια ἐβγαζόμενη ἀπὸ τὴ καθολικὴ ἢ γραφὴ ὑπὸ ἐμοῦ Σεραφεῖμ ἱερομόναχου ἢ τῆς κυρίας τῆς Καλορίτισσας ἀπὸ λό ἢ γου καὶ εἰς λόγον ἀπάνω εἰς φόβον ἢ Θεοῦ.

Ἐμετετέθη ἢ παροῦσα <γρ>αφὴ ἐκ τοῦ καθολικοῦ ἢ καταστίχου Παντολέοντος τοῦ Μηνιάτη.

Τίτλος γραμμένος ὁριζόντια σὲ τμήμα τῆς πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο τοῦ διπλωμένου ἀντιγράφου: «Γραφὴ Λούρου». Δεύτερος τίτλος γραμμένος παράλληλα μετὸν πρώτο: «Λευτερία τοῦ χωρα ἢ φίου στὰ Κάτω Χωρία ἢ λεγόμενο Λοῦρο».

122

Αντώνης Ταπουσός, ἀκροστιχάρης τῆς αφεντίας**Ελευθερία ἀπὸ μισιάρικο παντοτινὸ****1552, 20 Νοεμβρίου**

†

ι'

†Εἰς δόξαν Χ(ριστοῦ) ἀμὴν 1552, ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ 20. Εἰς τοποθεσίαν χωρίου ὀνόματι Χαλκὶ ἢ εἰς τὸ σπῖτι ἐμοῦ τοῦ κάτω γεγραμμένου ἀκροστιχάρη ἐκεῖ πρεζέντες τῶν κάτω γεγρα ἢ μένων μαρτύρων ὁμολογᾷ

ὁ κύρ Λιανὸς Φουστιέρης, ὁ τὸ πὼς εἶχεν ἔχει χωράφια | ἀπὸ γονικόν
 τοῦ εἰς τοποδέσιον εἰς τὴν Ἁγία Παρασκευή, στὸ Κορίμπι, σύμπλι(ον)
 | εἰς τὴν Βλυχάδα ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ Συριγᾶτα καὶ πάγει τὴν στράταν-
 στράταν νὰ πάγη | εἰς τοῦ Στεφάνου τοῦ Δακουτροῦ, νὰ πάγη πρὸς
 τὴν μεριὰν τοῦ γιαλοῦ σύμπλιον τοῦ Πέρου τ(ῆς) | χήρας μαζί μὲ τὸ
 χωράφι, ὁποῦ ἐποσσεδέρισε ὁ Νικηφόρος τοῦ Περβολάρη, καὶ θέλω |
 καὶ δῶνω τὰ τοῦ κύρ Γεώρ(γη) Βασάλου καὶ τοῦ κύρ Μιχάλη Πετζᾶ καὶ
 τοῦ κύρ Γεώρ(γη) Μπασταρ | δόπουλου καὶ ὁμολογᾷ ὁ ἄνωθ(εν) κύρ
 Λιανὸς ὁ Φουστιέρης πὼς τὰ εἶχε καὶ ὁ κύρ Γεώρ(γης) Βασάλος | πα-
 ντικιασμένα ἀπὸ τοῦ ἄνωθ(εν) κύρ Λιανοῦ τὴν δεῖα ὀνόματι Μαρία τοῦ
 Τζουγανόπουλου | καὶ τώρα θέλει καὶ ὁ κύρ Λιανὸς κατὰ πὼς τὰ εἶχε τῆς
 ἐξουσίας τοῦ ὡς φαίνεται καὶ θέλει | μὲ θέλημα καὶ ὀρεξίν του καλὴ καὶ
 ἐλευθερώνει τὰ ὁλότενα τὰ χωράφια ὅλα ἀπ' ὅ,τι | γράφουν οἱ κοφίνες
 τοῦ κύρ Γεώρ(γη) Βασάλου καὶ τῶν κοντουβερνάρων του τῶν ἄνωθ(εν)
 γεγρα | μένων νὰ τὰ ἔχουν ἐλεύτερα πάντη ἐλεύθερα, πούλησουν χα-
 ρίσουν πουρκίσουν νὰ τὰ κάμουν | ὡς βούλονται ὡς πρᾶμα ὁποῦ λευ-
 θερώνω ἐγὼ ὁ Λιανὸς ὁ ἄνωθ(εν) μὲ ὀρεξή μου καλὴ, νὰ τὰ ἔχου | αἰῶνα
 αἰῶνος καὶ ἡ λευτερία τῶν λεγομένω πραμάτω εἶναι πέρπυρα 18 καὶ
 χαρά | τζι ἄ(σπρον) ἐνάμισυ ἀργυρόν, τὰ ὅποια στάμενα κράζεται πλη-
 ρωμένος καὶ σατζιφά | δος ὁ λεγόμενος κύρ Λιανὸς ὡς ἓνα τορνέσι καὶ
 διὰ πλέο φέρμον τῆς παρούσης | γραφῆς θάνου καὶ ἀλληλογία εἰς τὴ
 μέσην τος, ὁ ποῦ ἀλληλογόησῃ νὰ πληρώνῃ τ(ῆς) ἀφε | ντίας πέρπυρα
 15, τὰ ἥμισυ τ(ῆς) ἀφεντίας καὶ τὰ ἥμισυ ποῦ ποιήσῃ τὴν πα | ροῦσα
 γραφή, πληρωθῇ καὶ μὴν πληρωθῇ ἡ παροῦσα γραφή νὰ εἶναι θεβαία
 καὶ | ἀγάλαστος κατὰ τὸ παρόν, παρακαλοῦ ἐτίμους καὶ ἀξιοπίστους
 μάρτυρες μαστρο-Νικόλαος Καλαβρὸς καὶ ὁ κύρ Μπαλιτρὰ Βλάσης
 μάρτυρες.

—Εγὼ Ἀντώνης Ταπουσὸς καὶ ἀκροστιχάρης τῆς ἀφεντίας γράφω.

—Εμετετέθη τὸ παρόν ὑπὸ χειρὸς [τοῦ] ποτὲ μισὲρ Ἀντωνίου Λουρδᾶ
 διὰ χειρὸς ἐμοῦ | π(α)πα-Γεωργίου Σπανοῦ καὶ νοταρίου λόγον καὶ λόγον
 ὡς τὸ ἡῦρα γραμμέν(ο) εἰς ἀσφάλεια καὶ φόβο Θεοῦ, | ὁποῦ ἐκεῖνος τὸ
 ἐμετάδεσε ἀπὸ χειρὸς Ἀντωνίου Νταποσοῦ καὶ ἀκροστιχάρη.

—Ὁ ποτὲ Λουρδᾶς τὸ ἐμετάδεσε εἰς τοὺς 1615, ἐν μηνὶ Νοεβρίῳ 22.

—Εγὼ ὁ π(απα)-Γεώργιος τὸ ἐμετάδεκ<α ἐ>κ χειρὸς τοῦ ἄνωθ(εν)
 Λουρδᾶ εἰς τοὺς 1632 Ἰουνί(ου) 27.

ἔχει δημοσιευθεῖ ἀπὸ τον Αντ. Κατσουρό, «Ναξιακά Δικαιοπρακτικά έγγραφα του 16ου αιώνας», Επετηρίς Μ.Α.Α.Α., 5 (1955), 58-60, α/α 8. Ξαναδημοσιεύεται για την πλήρη παρουσίαση του κώδικα. Τα παρακάτω κείμενα υπάρχουν επιπλέον στην έκδοση Κατσουρού. Το γαλλικό στην αρχή και το ελληνικό στο τέλος: «Pièces pour Georges Camilari dit Dromenos pour les terrains à la

Glifada». «Ἐστοντας καὶ νὰ δείξῃ τὸ παρὸν γράμμα, ἔτῃ τοῦ λέμεν νὰ δείξῃ τὸ καθολικὸ | καὶ ὅποτες τὸ δείξῃ νὰ ||τοῦ|| ἐλευθερώουν πάλε τὸ πρᾶγμα ὡς καθὼ λέγει καὶ ἦτον. | καὶ ἐγὼ Χρουσῆς ἔγραψα».

123

(το ἴδιο κείμενο με το 122)

Αντώνης Ταπούσος, ακροστιχάρης της αφεντίας

Ελευθερία από μισιάρικο παντοτινὸ

1552, 20 Νοεμβρίου

Κόπια

ια'

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, 1552, ἐν μηνὶ Νοεμβρίου 20, εἰς τοποθέσι(ον) χωρί(ον) ὀνόματι | Χαλκὶ εἰς τὸ σπῖτι ἐμοῦ τοῦ κάτω γεγραμμένου ἀκροστιχάρη ἐκεῖ πρεζέντες τῶν κάτω γε | γραμμένων μαρτύρων ὁμολογᾷ ὁ κυρ(οῦ) Λιανὸς Φουστιέρης ὅτι πὼς εἶχεν ἔχει χωράφια | ἀπὸ γονικόν του εἰς τοποθέσιον εἰς τὴν Ἀγίαν Παρασκευὴν στὸ Κορίμπι σύμπλιο εἰς τὴν | Βλυχάδα ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ Συριγᾶτα καὶ πάγει τὴ στράτα στράτα νὰ πάγῃ εἰς τοῦ Στε | φάνου τοῦ Ντακουτροῦ νὰ πάγῃ πρὸς τὴ μερι(ὰν) τοῦ γυαλοῦ σύμπλιον τοῦ Πέρου τζῆ χήρας μαζί με | τὸ χωράφι ὅπου ἐποσσεντέρισε ὁ Νικηφόρος τοῦ Περβολάρη καὶ θέλω καὶ δῶνω τα | τοῦ κυρ(οῦ) Γεώργη Βασάλου καὶ τοῦ κυρ(οῦ) Μιχάλη Μπιτζᾶ καὶ τοῦ κυρ(οῦ) Γεώργη Μπασταρδόπουλου | καὶ ὁμολογᾷ ὁ ἄν(ω)θεν κύρ Λιανὸς ὁ Φουστιέρης πὼς τὰ εἶχεν καὶ ὁ κύρ Γεώργης Βασάλος παντικι | ασμένα ἀπὸ τοῦ ἄνωθε κύρ Λιανοῦ τὴν θεῖαν ὀνόματι Μαρία τοῦ Τζουγανόπουλου καὶ τώρα θέλει | καὶ ὁ κύρ Λιανὸς κατὰ πὼς τὰ εἶχε τῆς ἐξουσίας του ὡς φαίνεται καὶ θέλει με δέλημα καὶ ὄρεξιν | του καλὴ καὶ λευτερώνει τα ὁλότενα τὰ χωράφια ὅλα ἀπ' ὅ,τι γράφου οἱ κομφίνες τοῦ κυροῦ | Γεώργη Βασάλου καὶ τῶν κουντουβερνάρων του τῶν ἄνωθεν γεγραμμένων νὰ τὰ ἔχουν ἐλεύτερα | πάντῃ ἐλεύτερα πουλήσουν χαρίσουν πουρκίσουν νὰ τὰ κάμουν ὡς βούλουνται ὡς | πρᾶμα ὅπου ἐλευθερώνω ἐγὼ ὁ Λιανὸς ὁ ἄνωθ(εν) με ὄρεξή μου καλὴ νὰ τὰ ἔχουν | αἰῶν(ος) αἰῶνος καὶ ἡ ἐλευτερία τῶν λεγομένων πραγμάτων εἶναι πέρπυρα 18 καὶ χαράτῃ ἅ(σπρο) ἀνάμισυ ἀργυρὸν τὰ ὅποια στάμενα κράζεται πληρωμένος | καὶ σατζιφάδος ὁ λεγόμενος κύρ Λιανὸς ὡς ἓνα τορνέσι καὶ διὰ πλέο φέρμο τῆς | παρούσης γραφῆς θάνου καὶ ἀλληλογίᾳ εἰς τὴν μέσην τοῦ ὁ ποὺ ἀλληλογῆσει νὰ πλε | ρώνῃ τῆς ἀφεντίας πέρπυρα 15 τὰ ἥμισυ τῆς ἀφεντίας καὶ τὰ ἥμισυ | ποὺ ποιήσῃ τὴν παροῦσα γραφὴ πληρωθῇ καὶ μὴν πληρωθῇ ἡ παροῦσα γραφὴ νὰ εἶναι | βέβαια καὶ ἀχάλαστος

κατὰ τὸ παρὸν παρακαλοῦν ἐντίμους καὶ ἀξιοπίστους μάρ | τυρες μα-
στρο-Νικόλαος Καλαβρὸς καὶ κὺρ Παλιτράς Βλάσης μάρτυρες.

Ἐγὼ Ἀντώνης Ταπουσὸς καὶ ἀκροστιχάρης τῆς ἀφεντίας γράφω.

Ἐμετατέθη τὸ παρ(ὸν) διὰ χειρ(ὸς) κάμου Μακαρί(ου) ἱερομονάχ(ου)
χωρεπισκόπου | Ἀξίας καθὼς τὸ ἥβρα γραμμένο ἀπὸ λόγ(ον) εἰς λόγον
εἰς ἀσφάλειαν καὶ | φόβον Θεοῦ), στὰς 1689, Σεπτεμβρίου 21.

124

*Πέτρος της Αγίας Ψυχής, νοτάριος**Συμβιβαστική λύση διαφοράς**1554, 18 Νοεμβρίου*

[...] Χριστοῦ [ἀμὴν] αφνδ', μηνὶ Νοεβρίου ιη', στὸ Μέσα Κάστρο τῆς
Ἀξίας | [...] εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον εὐρισκόμενος ἐκεῖ κατὰ παρρησί(ας)
ὁ εὐγεν[ῆς] μισερ Γιά | κουμος Τεστὲς ἐκεῖ δοσμένον καὶ τὸ θέλημα τῆς
ἀρχόντι | σσας του, τῆς ἀρχόντισσας Μαρκέτας γροικώντας ἀπάνων εἰς
ἓνα κομμάτι ἀπλάγι περιβολιασ | μένον ὅπου ἔδωκε τοῦ κὺρ Ρωμανοῦ
Μακλοβέρα τὸ ὅποῖον πρᾶγμα | <εἶ> ναι εἰς τὴν Ἐγγαρὲς στὸ Λιόπετρο
ὡς καθὼς φαίνεται μὲ τὴν γραφὴ | ποὺ τοῦ ἔκαμε ὁ μισερ Γιάκουμος
τοῦ ρηθέντος Ρωμανοῦ μὲ ἰδιόν του [χε] | ρι ο διὰ τὸ παρὸν πρᾶγμα καὶ
ἔστοτας καὶ τὸ δώσει ὁ ρηθεὶς μισερ Γιάκουμος [τὸ] | παρὸν πρᾶγμα
ὀνόματι Παλιὸ Περιβόλι καὶ καινούριον ὁ ρηθεὶς Ρωμανὸς ἐδέλησ[ε]
| χωρὶς τὴν βουλὴ καὶ τὸ θέλημα τοῦ μισερ Γιάκουμου καὶ ἔπλωσεν
καὶ ἐπῆρε καὶ | ἄλλους τόπους καὶ ἔβαλέ τις μέσα εἰς τὰ πράγματα
καὶ ἔστοντας καὶ νὰ [κά] | μὴ ὁ Ρωμανὸς τῆς ὁρεξῆς του ἐδέλησεν ὁ
μισερ Γιάκουμος καὶ ἐγύρευσεν τὰ | δικαιώματά του καὶ ἐπέσαν εἰς
σὲ σι(ασ)μὸν καὶ οἱ δύο ἡγου ὁ μισερ Γιάκουμος | καὶ ὁ Ρωμανὸς καὶ
ἐπῆραν τὴν ἀποκοπτάδες τῆς αὐθεντίας ἡγου τὸν εὐγενῆ | μισερ Γιαν-
νούλη Τεληβόγια καὶ τὸν κὺρ Μᾶρκον Κάπα καὶ ἐπῆγαν καὶ εἶδαν τοὺς
τό | πους ὅπου εἶχεν παρμένους ὁ ρηθεὶς Ρωμανὸς καὶ ἐκάμα νὰ δώσῃ ὁ
Ρωμανὸς τοῦ μι | σερ Γιάκουμου δουκάτα κορέντε α' καὶ νὰ ἔχη τις τό-
πους ὅλους ἡγου ἀπὸ τὸ | περιβολάκι τὸ παλιὸν τοῦ Μουσῆ νὰ ἔρρη τοῦ
Πυργιάδη νὰ ἔρρη στὴν στρά | τα τοῦ Ἁγίου Ἀρτ[ι]μίου νὰ ἔρρη στὴν
στράτα νὰ ἔρρη στὴ σκάλα τοῦ Ἁγίου Ἀρτιμίου καὶ | ἀπὸ κεῖ νὰ πάγῃ
στὸ Στρουπούλακκον νὰ ἔρρη στὸ ἀλωνάκι στὴν Πλάκα Ἰσθὴν Ὅμοι νὰ
φινιέρῃ στὴν Πλάκα στὴν Ξυλοκερατίαν ν' ἀκουπίσῃ στὸ [ἀλώνι] στὸ
κατοῦνι τοῦ Παλιοῦ Περιβο | λίου καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον τοῦ τὰ παραδί-
δει ὁ ρηθεὶς μισερ Γιάκουμος τοῦ ρηθέντος | Ρωμανοῦ ὡς ἄνωθεν) τὰ
λεγόμενα πρᾶγματα ὀνπλιγάροντας ὁ ρηθεὶς κὺρ Ρω | μανὸς νὰ κάμῃ

πετρ(ό)τραφους ψηλοὺς γύρου γύρου μὲ τὰ κλαδιὰ ἀπάνων ὡς καθὼς
 ἔναι τῶν ἀπλαγίων τὰ περιβόλια φραμένα ὁ διὰ ν' ἀπαντήσῃ ζῶον λι |
 ανὸν καὶ ἄν' πό κεῖς καὶ εἶχεν ἐπὶ ζὸ ἀπὸ τὰ ζῶα τοῦ μισερ Γιάκουμου τὰ
 λιανὰ | ὁποῦ κρατεῖ ὁ βοσκὸς του νὰ μὴ πορῇ νὰ τὰ σκοτώνῃ ὁ Ρωμανὸς
 μήτε ἄλλος τινὰς | ὁποῦ εἶχεν [...] τὰ πράγματα καὶ τοιοῦτον νὰ ἔναι ὁ
 βοσκὸς καλὸς νὰ βλέπῃ | τὰ ζῶα καλὰ εἰ δὲ ἀπὸ ἄλλοινοῦ κανενὸς ζῶα
 ὁποῦ εἶχαν τοῦ κάνει ζημία εἰς τὰ | πράγματα νὰ ἔχῃ παντοίαν ἐξουσία
 ὁ Ρωμανὸς καὶ οἱ κληρονόμοι του νὰ κάνου | τις πόστας τος κατὰ τὴν
 τάξῃ καὶ τὴ συνήθεια καὶ τὰ σκοτώματα νὰ ἔναι τοῦ ἄρχουν, | πληρώ-
 νοτα τέλος ὁ Ρωμανὸς κληρονομικῶς πᾶσαν χρόνον διὰ τὰ λεγόμενα |
 πράγματα σολδία ιδ', ἡγου δέκα τέσσερα, νουλάροτας καὶ τζακίζοτας
 πᾶσαν | ἄλλῃ γραφῇ ὁποῦ νὰ εἶχον ἔχει πρωτύτερα καμωμ(ένῃ) ἔτι ὑπὸ
 χειρὸς τοῦ σερ | ||m|| Γιάκουμου ὡσὰν καὶ ἄλλῃ νοδαρική καὶ τὰ ἐξῆς, εἰ
 μὴ ἡ παροῦσαν νὰ ἔναι στέργα βέ | θαια καὶ ἀκατάλυτη, νὰ ἔχῃ παντοί-
 αν ἐξουσία ὁ Ρωμανὸς καὶ οἱ κληρονόμοι | του εἰς τὰ λεγόμενα πράγματα
 πουλήσου χαρίσου πουρκίσου πακτώσου δώσου διὰ | τὴν ψυχὴν τος καὶ
 ἔως βούλονται νὰ κάμου ἅπασαν καιρὸν καὶ εἶχεν [...] |

Φ. 1 β

[...] ξιν |ως| κολλητερᾶν(ος) καὶ εἶχεν ἐνατίησιν το [...] | [...] κληρονό-
 μους του ὀνπλιγάρεται ὁ σερ Γιάκουμος ὁμοίως καὶ τὰ ἐ | ξῆς νὰ τεφε-
 τέρου τὸν Ρωμανὸν καὶ τοὺς κληρονόμους του σε πᾶσαν χρειά. | Εἰς ὅλα
 ἔμεινα κοτέτοι στερεώνοντας τὴν παροῦσαν εἰς πέναν καὶ κοτεναζιοῦ
 τῆς | αὐθεντίας ὑπ(έρ)πυρα) γ' φυλάσσοντας τὰ ἡμισυ τῆς μερίδος ὁποῦ
 στέρξει καὶ διὰ | μαρτυρίας παρακαλετῶν τὸν εὐγενῆ μισερ Γιαννούλ(η)
 Τεληβόγια καὶ σερ Τζου | ἄννε Κοληκότζα καὶ κὺρ Μᾶρκον Κάπαν.

[..]πέτρ(ος) τῆς ἀγί(ας) ψυχῆς κ(αὶ) νοτάρ(ιος) | γράφῃ.

125

Παῦλος τῆς Ἀγίας Ψυχῆς, νοτάριος

Μισιάρικο παντοτινὸ

1555, 20 Δεκεμβρίου

[αρ. 7]

Κόπια ἐβγαλμένη ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ καθολικὸν τοῦ πο(τὲ) νοτ(αρίου)
 Παύλου τῆς Ἀγίας [Ψυχῆς] ἀπὸ πα | λαιὸν λίμπρον ἀπὸ λόγον εἰς λό-
 γον.

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀμήν, αφνε', μηνὶ Δικεθρίου κ',
 στὸ μέσα Κάστρον τῆς Να(ξίας) | εἰς τὸν οἶκον τοῦ μισερ πρὲ Ἀντρέα
 τοῦ Βάρδα εὐρισκόμενοι οἱ μερίδες το ἕνα μέρος ὁ μισερ | πρὲ Ἀντρέας

τοῦ Βάρδα ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλον μέρος ὁ κύρ Ἰω(άννης) Τζακωνιάτης, ὅμως
 δίδει καὶ παν | τικιάζει ὁ ἄνωθεν πρὲ Ἀντρέας τοῦ Ἰω(άννη) Τζακωνιά-
 τη καὶ τῶν κληρονόμων του τὰ πράματα | ὅπου ἔχει στήν Πλάκα ἀπὸ
 τὴν μακαριτὴ τὴν ἀρχόντισσα Μαρούλα τοῦ Διασκούφου διὰ | μισάρικα
 παντοτινὰ αἰῶνα αἰῶνος παιδίων παιδιῶν του μὲ δέλημα τοῦ ἀφέντου
 μη | τροπολίτη καὶ τοῦ ἀφέν(τη) Ντεγάνου τοῦ μ(ισερ) Μπονοφάτζι-
 ου Ντεντὲ καὶ τοῦ ἀφέντη τοῦ πρε | βόστρου τοῦ μισερ πρὲ Τζάννε
 Ντεληβόγια καὶ τοῦ ἀφέν(τη) τοῦ καντόρου τοῦ μισερ) πρὲ Νικόλα
 | Τα[κ]ατζάνε καὶ τοῦ ἀφέν(τη) Ζαουράριου τοῦ μ(ισερ) Γλουμάκη
 Ντεμαρῆ καὶ τοῦ ἀφέν(τη) μ(ισερ) [πρὲ] Μιχελῆ | Ἀλεφούζου καὶ κα-
 νονέος τὰ ὅποια πράματα εὐρίσκονται στήν Πλάκα | τὰ λέσι Τρυγῶνα
 σύμπλιον στὸ Καστέλι(ον) καὶ τοῦ Ἰω(άννη) Βάρδα τὰ ὅποια πράματα |
 τὰ ἔφησεν ἡ μακαριτὴ ἀρχόντισσα Μαρούλα Διασκούφου διὰ τὴν ψυχὴν
 της | στήν κερὰ μας στήν Μητρόπολη νὰ τὰ ἔχη ὁ μισερ πρὲ Ἀντρέας
 ὡς τὴν ζωὴν του καὶ ἀπεθανών | τας του ἐκείνου ὁποῦ θέλουν ἔρδει ἀπὸ
 πίσων του τὰ ὅποια πράματα εἶναι ἀμπέλι(ον) χωράφι(ον) συκὲς καὶ
 ξωχώραφα, ὅμως δίδουν τα οἱ ἄνωθεν ἀφέντες μὲ καλὴν τος ὄρεξη τοῦ
 | ἄνωθε Ἰω(άννη) καὶ τῶν κληρονόμων του μισάρικα παντοτινὰ αἰῶνα
 αἰῶνος, μὲ τοῦτον νὰ φυτέ | ψη ἀμπέλι τὸ χωράφι πό 'χει τὶς συκὲς
 ἀμπέλι ὡσάν ἦν καὶ τ' ἄλλα μὲ τοῦτο νὰ τὸ κα | ματεύη καλὰ νὰ τὸ
 ἀξιγγλίσῃ νὰ τὸ τραφοκοπήσῃ πού ν' ἄρέσῃ κάθε καλοῦ γε | ωργοῦ καὶ ἃ
 δὲν τὸ κάμῃ νὰ τὸ θωροῦ δύο καλοὶ ἄνθρωποι νὰ τοῦ δώνουν τέρμεν(ο)
 οἱ μπενεφίτζαλοι ἡγου τὸ καπίτουλο νὰ τὸ κάνου καλὰ ἢ αὐτὸς ἢ τὰ
 παιδίαν του σὲ πὲρ κάζος | καὶ ἡδελε κάμει κλεψί(αν) ἀπὸ τὰ παιδίαν
 του μὲς τὸ πρᾶμα νὰ τὸ θωροῦ δύο καλοὶ ἄνθρω | ποι νὰ σιάζου νὰ 'ναι
 πληρωμένον τῆς κερᾶς μας τῆς μητρόπολης διπλὸν χωρὶς κον | τράστιον
 καὶ οἱ κοπιαστάδες νὰ μὴν ἐβγαίνου ἀπὸ μέσα, ὅμως ἡδωκεν ὁ ἄνωθεν
 Γιάννης | τῆς μακαριτῆς τῆς ἀρχόντισσας δουκάτα δέκα κορέντε καὶ τοῦ
 πρὲ Ἀντρέα τρί(α) κορέντε | καὶ τῆς κερᾶς μας τῆς Μητρόπολης δουκά-
 τα δύο πού'ναι ὅλα ἐπαντίκιν δουκάτα δεκαπέντε | κορέντε τὰ ἔδωκεν
 διὰ μπενεφίτζιον τῆς κερᾶς μας τῆς μητρόπολης καὶ εἰς τὰ χω | ράφια
 νὰ θάνῃ ὁξοδες ὁ Ἰω(άννης) πάντοτε ἡγου θεριστάδες δύο μερδικὰ καὶ
 ὁ πρὲ Ἀντρέας | καὶ (υἱ)οί, ὁποῦ θέλου ἔρδῃ ὀπίσων του ἕνα μερδικὸ μὲ
 τοῦτο, ὄντα νὰ μὴν ἡδελεν ἔχει | ὁ πρὲ Ἀντρέας σπόρο πρὸς χρόνον νὰ
 τὸν ἐβάνῃ ὁ κοπιαστής νὰ τὸν ἐπαίρῃ πάλι στ' ἁλῶνι ὄχι νὰ τὸν ἐβάνῃ
 ὁ κοπιαστής πάντα μὰ ὅσο πού τοῦ 'θελε φανῇ τοῦ κοπι | αστῆ μὲ τοῦτο
 νὰ τὸ τρυγᾷ καὶ νὰ τὸ πατῇ ὁ κοπιαστής μὲ ὁξοδες ἐδικές του καὶ ὅ,τι
 πέψει | ὁ Θεὸς νὰ 'ρχονται οἱ νοικοκυροὶ νὰ παίρνουν τὸ ἐμισόν τος μὲ
 ὁξοδες ἐδικές των τὰ μισὰ ἴσια | ἴσια ἔτις ἀπὸ τὸ κρασί ἔτις ἀπὸ γέννημα
 ἔτις ἀπὸ σῦκα ἔτις ἀπ' ὅ,τι ἡδελε γενῇ | μὲ τὸ παρὸν πρᾶμα τὰ μισὰ
 εἰς περ τοῦ ἄλλου τος ἔτις καὶ καλοκαιρινὸν ἀκό(μη) τὰ ξωχώραφα |

πού'ναι ἀπόξω στ' ἀμπέλι νὰ τὰ νοιάξη καὶ νὰ τὰ διβολίξη μόνον γιατί
δὲν ἔναι γιὰ καλὸ | καιρινὰ καὶ ὑπόσχεται ὁ πρὲς Ἀντρέας καὶ οἱ ἄνωθεν
ἀφέντες τὸ καπίτουλο καὶ ἐκεῖνοι | ποὺ θέλουν ἔρδη ἀπὸ πίσων τοῦ νὰ
μαντενιέρου καὶ νὰ ξαγγουσεύγου τὸν Ἰω(άννη) καὶ τοὺς κλη|ρονόμους
τοῦ ἀπὸ πᾶσα κοντράριον ποὺ τοῦ ἔλεν καδέρει στὴν κρίση διὰ τὸ
λεγόμενον | πρᾶμα καὶ τὸ παρὸν πρᾶμα εἶναι ἐλεύτερον παντελέφτερον
καὶ νὰ ἔχη ἐξουσία ὁ κοπι | αστὴς καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ τὰ παντικιάν
των καὶ τὰ ἀνεστήματάν των καὶ τοὺς κόπους τοῦ | τῆς ἐξουσίας τοῦ
πουλήσουν χαρίσουν προυκίσουν ψυχικὰ δώσουν καὶ τὰ ἐξῆς σὲ τοῦτον |

Φ. 1 β

τὸ ὅλον ἐπομείναισιν κοντέντοι καὶ ἀνεπαμένοι βάνου καὶ ἀνηλογί(αν)
στὸ μέσον τοῦ | ὑπ(έρ)πυρα ρ', ἡγου ἑκατό, τὰ ἡμισυ τῆς ἀφεντίας καὶ
τὰ ἡμισυ τῆς μερίδος τὸν στέργει, ἐπρος | κλέσας καὶ ἀξιοπίστους
καὶ παρακαλετοὺς μαρτύρους κύρ Πατέστα Ντεμαρῆ καὶ κύρ Γεώργη
Νταμίγο.

—Καὶ Πάυλος Ἀγίας Ψυχῆς καὶ νοτάριος τῆς ἐκλαμπροτάτης μας |
ἀφεντίας ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ μὲ θέλημα τῶν μερίδων.

Ἐν ἔτει 1662 Μαγί(ου) 2 ἐκοπιάρισα τὸ παρὸν ἀπὲ τὸ καθολικὸν [τό] |
ἔφερον καὶ ἐπρεξενταρίσε τὸ ὁ κύρ Ἀντώνι(ος) Σέργι(ος).

πάντολέ(ων) μηνιάτης νοτ(ά)ριος) ἔγραψα.

126

Παῦλος τῆς Ἀγίας Ψυχῆς, νοτάριος

Μισιάρικο Παντοτινὸ

1555, 20 Δεκεμβρίου

Κόπια ἐβγαλμένη ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ καθολικὸν τοῦ ποτὲ νοταρίου
Παύλου τῆς Ἀγίας Ψυχῆς ἀπὸ παλαιὸν λίμπρον ἀπὸ λόγον ἕως λόγον.

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀμὴν ἀφνε' μηνὶ Δεκεμβρίῳ κ'
εἰς τὸ Μέσα Κάστρο τῆς | Ναξίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ μισερ πρὲς Ἀντρέα
τοῦ Βάρδα εὐρισκόμενοι οἱ μερίδες τὸ ἓνα | μέρος ὁ μισερ πρὲς Ἀντρέας
τοῦ Βάρδα, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ κύρ Ἰωάννης Τζακω | νιάτης ὅμως
δίδει καὶ παντικιάζει ὁ ἄνωθεν πρὲς Ἀντρέας τοῦ Ἰωάννου Τζακωνιάτη
| καὶ τῶν κληρονόμων τοῦ τὰ πράγματα ὅπου ἔχει εἰς τὴν Πλάκα ἀπὸ
τὴν μακαρίτη τὴν | ἀρχόντισσα Μαρούλα τοῦ Διασκούφου διὰ μισιάρικα
παντοτινὰ αἰῶνα αἰῶνος παιδίων παι | διῶν τοῦ μὲ θέλημα τοῦ ἀφ(έντη)
Μητροπολίτου καὶ τοῦ ἀφ(έντη) Ντεγάνου τοῦ μισερ Μπονοφάτζιου |
Ντεσαντὲ καὶ τοῦ ἀφ(έντη) τοῦ πρεβόστρου τοῦ μισερ πρὲς Τζάννε Ντε-
λεβόγια καὶ τοῦ ἀφ(έντη) τοῦ Καντούρ(ου) | τοῦ μισερ πρὲς Νικόλα Τα-

κατζάνε καὶ τοῦ ἀφ(έντη) Ντεζαουράριου τοῦ μισερ Γλιμάκη Ντεμαρῇ |
καὶ τοῦ ἀφ(έντη) μισερ πρὲ Μιχάλη Ἀλεφούζου καὶ κανονέος τὰ ὅποια
πράγματα εὐρίσκο | νται εἰς τὴν Πλάκα τὰ λέσι Τρυγώνα σύμπλια στὰ
Καστέλιαν καὶ τοῦ Ἰω(άννου) Βάρδα τὰ ὅποια | πράγματα τὰ ἄφησεν
ἢ μακαρίτισσα ἀρχόντισσα Μαρούλα Διασκούφου διὰ τὴν ψυχὴν τῆς |
στὴν Κυρά μας τὴν Μητρόπολιν νὰ τὰ ἔχη ὁ μισερ πρὲ Ἀντρέας εἰς τὴν
ζωὴν του | καὶ ἀποθανώντας του ἐκείνου ὅπου θέλουν ἔρδει ἀπὸ πίσω
του τὰ ὅποια πράγματα εἶναι ἀμ | πέλια χωράφια συκὲς καὶ ξεχώραφα,
ὅμως δίδοντας οἱ ἄνωθεν ἀφέντες μὲ καλὴν τους ὄρεξιν | τοῦ ἄνωθεν
Ἰω(άννου) καὶ τῶν κληρονόμων του μισιάρικα παντοτινὰ αἰῶνα αἰῶνος,
μὲ τοῦ | το νὰ φυτεύσῃ ἀμπέλι τὸ χωράφι π' ἔχει τὲς συκὲς ἀμπέλι ὡσάν
ἦν καὶ τὰ ἄλλα μὲ τοῦτο νὰ τὸ καματεύῃ καλὰ νὰ τὸ ἐξαγγλίσῃ νὰ τὸ
τραφοκοπήσῃ ὅπου νὰ ἀρέσκῃ | κάθε καλοῦ γεωργοῦ καὶ ἂν δὲν τό κάμη
νὰ τὸ θωροῦν δύο καλοὶ ἄνθρωποι νὰ τοῦ δώνουν | τέρμενο οἱ μπενεφιτζι-
ἄλοι ἡγουν τὸ Καπίτουλο νὰ τὸ κάνουν καλὰ αὐτὸς ἢ τὰ παιδιά του | σὲ
πὲρ κάζος καὶ ἡδελεν κάμει κλεψίαν 'ποὺ τὰ παιδιά του μέσ' τὸ πρᾶγμα
νὰ τὸ θωροῦν | δύο καλοὶ ἄνθρωποι νὰ ζυγάξουν νὰ εἶναι πληρωμένον
τῆς Κυρίας Μητρόπολης διπλοῦν | δίχως κοντράστιο καὶ οἱ κοπιαστά-
δες νὰ μὴν ἐβγαίνουν ἀπὸ μέσα, ὅμως ἔδωκεν | ὁ ἄνωθεν Ἰω(άννης)
τῆς μακαρίτης τῆς ἀρχόντισσας δουκάτα δέκα κορέντε καὶ τοῦ πὲρ |
Ἀντρέα τρία κορέντε καὶ τῆς Κυρίας μας | τῆς Μητρόπολης δουκάτα
δύο πού 'ναι ὅλα | ἐμβαντίκι δουκάτα δεκαπέντε κορέντε τὰ ἔδωκεν διὰ
μπενεφίτζιο τῆς Κυρίας μας | τῆς Μητρόπολης καὶ εἰς τὰ χωράφια νὰ
βάνῃ ἔξοδες ὁ Ἰω(άννης) πάντοτε ἡγουν δερὶ | στάδες δύο μερδικὰ καὶ
ὁ πὲρ Ἀντρέας καὶ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν ἔλθει ὀπίσω του ἕνα μερδι | κὸ
μὲ τοῦτο, ὄντα νὰ μὴν ἡδελεν ἔχει ὁ πὲρ Ἀντρέας σπόρον πρὸς χρόνον
νὰ τὸν | βάνῃ ὁ κοπιαστής νὰ τὸν παίρνῃ πάλιν εἰς τὸ ἀλώνι ὅχι νὰ τὸν
βάνῃ ὁ κοπιαστής | πάντα μὲ ὅσον ὅπου ἡδελε φανῇ τοῦ κοπιαστοῦ μὲ
τοῦτο νὰ τὸ τρυγᾷ καὶ νὰ τὸ πατῇ ὁ | κοπιαστής μὲ ἔξοδες ἐδικές του
καὶ ὅ,τι πέψει ὁ Θεὸς νὰ ἔρχωνται οἱ νοικοκύριοι |

Φ. 1 β

νὰ παίρνουν τὰ ἑμισὰ τους μὲ ἔξοδες ἐδικές των τὰ ἑμισὰ ἴσια ἴσια ἔτις
ἀπὸ τὸ κρασί | ἔτις ἀπὸ γέννημα ἔτις ἀπὸ σῦκα ἔτις ἀπὸ ὅ,τι ἡδελε
γενῇ μὲς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τὰ ἑμισὰ | εἰς περ τοῦ ἄλλου τους ἔτις καὶ
καλοκαιρινὸ ἀκόμη τὰ ἐξωχώραφα ὅπου 'ναι ἀπ' ἔξω εἰς τὸ ἀμπέλι ἵνα
τὰ νοιάξῃ καὶ νὰ τὰ διβολίξῃ μόνον διατὶ δὲν εἶναι διὰ καλοκαιρινὰ καὶ
ὑπόσχεται ὁ πὲρ | Ἀντρέας καὶ οἱ ἄνωθεν ἀφέντες τὸ Καπίτουλο καὶ
ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν ἔλθῃ ἀπὸ πίσω τους νὰ μαν | τινιέρουν καὶ νὰ ξα-
κοσεύγουν τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς κληρονόμους των ἀπὸ πᾶσα κοντράστο
ὅπου | τοῦ ἡδελε καδέρει εἰς τὴν κρίσιν διὰ τὸ λεγόμενον πρᾶγμα καὶ τὸ
παρὸν πρᾶγμα εἶναι | ἐλευθέρων παντελεύθερον καὶ νὰ ἔχη ἐξουσίαν ὁ

κοπιαστής καὶ οἱ κληρονόμοι του τὰ παν | τικία του καὶ τὰ ἀναστήματά του καὶ τοὺς κόπους του τῆς ἐξουσίας των πουλήσουν χαρίσουν πουρ | κίσουν ψυχικὰ δώσουν καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰς τοῦτο τὸ ὅλον ἐπομείνασι κοντέτοι καὶ ἀναπαμένοι | θάνουν καὶ ἀνηλογίας εἰς τὸ μέσον τους ὑπ(έρ)πυρα) ρ', ἤγουν ἑκατό, τὰ ἥμισυ τῆς αὐθεντίας καὶ τὰ ἥ | μισυ τῆς μερίδος τὸν στέργει ἐπροσκαλέσασι καὶ ἀξιοπίστους καὶ παρακαλετοὺς μάρτυρας. —Μισὲρ Παντέστα Ντεμαρῆ καὶ κύρ Γεώργης Νταμέργο.

Κἀγὼ Παῦλος Ἀγίας Ψυχῆς καὶ νοτάριος τῆς ἐκλαμπροτάτης μας ἀφεντίας ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ | μὲ δέλημα τῶν μερίδων.

Ἐν ἔτει 1662 Μαΐου 2 ἐκοπιάρισα τὸ παρὸν ἀπὸ τὸ καθολικὸν τὸ ἔφερεν καὶ ἔπρε | ζεντάρισέ το ὁ κύρ Ἀντώνιος Σέργιος.

Παντολῆος Μηνιάτης νοτάριος ἔγραψα.

Φίλιππος Σουμαρίππας καντζελλάριος κοινὸς Ναξίας ἐκοπιάρισα τὸ παρὸν ἀπὸ κόπιαν | τὴν ἔφερεν καὶ ἐπρεζεντάρησέ την εἰς τὴν καντζελλαρίαν μας ὁ Γεώργης Χαντζάρης | εἰς 1762 Ἰουλίου 16 S.N.

Νικόλα(ος) Καστελλᾶν(ος) πρωτονοταριάδης ἐκοπιάρισα ἀπὸ κόπιαν κόπιας εἰς τὸ 1806ον ἔτος Νο(εμβρίου) 3.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «Κόπια τοῦ [παν | τικίου του] | ποτέ | νοταρίου Παύλου | τῆς Ἀγίας Ψυχῆς | ἐβγαλμένη ἀπὸ τὸν | παλαιὸν λίμπρον».

127

Νικόλαος Ακριβός, νοτάριος

Ανανέωση ενοχής, χρέους

1558, 2 Ιανουαρίου

ιβ'

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀμήν αφνη', Ἰανουαρίου 6', εἰς τὸν Μπουργ(ον) τ(ῆς) Ἀξίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ κύρ Κωνσταν(τῆ) Κονταράτου καὶ ἔμπροσθεν εἰς τῶν παρακαλετ(ων) μαρτύρων | τῶν κάτω [γε]γραμμένων κερα-Παρασκευῇ τοῦ Φωκιανοῦ θυγάτηρ καὶ συμβί(αν) τοῦ | κύρ Ἰω(άννη) Ζαχαρί(αν) ἔχων περιβόλι εἰς τὴν Ποταμιὰν τὸ ὅποιο ἔχει μὲ τὸν κύρ Δημήτρ(ιον) Καραντ[η] | τὸ ὅποϊον περιβόλι ἦτον ὀμπλιγάδον τοῦ μεγαλειότ(ατου) αὐθ(έντος) Γιάκωμου Γοζαδίνου ο γιά | δουκ(άτα) νέτα λ', ἤγουν τριάντα, χρυσᾶ τὸ ὅποϊον χρέος ἦτον τερμινάδον νὰ πληρω(θῇ) | καὶ σώνοντας τὸ τέρμενον καὶ δὲν ἤθελεν εἶσται τὸ χρέος πληρωμένον νὰ ἀπλώνη | ὁ εἰρημένος μισὲρ Γιάκουμ(ος) νὰ πουλ(ῇ) τὸ εἰρημένον περιβόλι νὰ πλερώνεται. Τὸ λοιπὸν δι | ἂ νὰ μὴν

πουληθῇ τὸ πρᾶμ(αν) ἐπειδὴ ἤσωσεν τὸ τέρμενον ἐδελήσαμεν ἐμεῖς οἱ
 | ἐπιτρόποι παπα-κὺρ Γεώργ(ιος) Δέτζος καὶ κὺρ Τζαννέτο Νταμέτζος
 καὶ ἐπαρακάλεσαν | τὸν ἄνω γεγραμμένον κὺρ Κωνσταντὴ καὶ δίδει τος
 τὰ εἰρημένα δουκάτα χρυσᾶ λ', | τὰ ὅποῖαν ὁμολογοῦν καὶ οἱ δύο πὼς
 τὰ ἐπεριλάβαν καὶ διὰ τὰ λεγόμενα δουκάτα | οἱ ἐπιτρόποι ὁποῦ 'ναι
 καθολικὰ σὰν τὸ κορμὶν τῆς ὁμπλιγάρουν τὸ εἰρημένον | περιβόλι τοῦ
 κὺρ Κωνσταντ(ῆ) νὰ παίρνη ὁ κὺρ Κωνσταντ(ῆς) ὅλον τὸ λάδιον ὁποῦ
 ἤδελεν | κάμει τὸ πρᾶμαν εἰς πρέζον τὴν κάθεν παλιάτζαν σολδιά τρι-
 ἄντα, ἀκόμ(η) παρα | δίδουν του καὶ τὸ κλειδὶν τοῦ σπιτίου ἀπὸ τὴν
 σήμερον νὰ τὸ ἔχη εἰς τὸ χέριν του ὁμοίως καὶ τὸ πε | ριγάρδιν νὰ τὰ ἔχη
 νὰ φαίνεται νοικοκύρης ὥστε νὰ πλερωθ(ῇ) ἀπὸ τὴν ἰντράδα τοῦ πρα
 | μάτου, ἀκόμη ὄντε νὰ εἶχαν χρεῖαν νὰ παίρνουν ἓνα μὸδ(ιον) 'λὲς οἱ
 ἐπιτρόποι νὰ μὴν τῶν τίς | κρατῇ ὁ κὺρ Κωνσταντ(ῆς) διὰ τὰ ὅποια δου-
 κάτα ὁμπλιγάρεται ὁ παπα-κὺρ Γεώργ(ιος) νὰ ἀπηλο | γᾶται εἰς πᾶ[σαν]
 ἐνάντιον τοῦ [...] κὺρ Κωνσταντ(ῆ) καὶ ὁμπλιγάρουνται οἱ ἐπιτρόποι |
 νὰ πλερώνουν τὸν κὺρ | Κωνσταντῇ | εἰς δύο χρόνους τὸ λεγόμενον χρέος
 καὶ ἃ δὲν ἐδέλαν | πληρώσουν τὸν κὺρ Κωνσταντ(ῆ) τὸ εἰρημένον χρέ-
 ος δίδουν πρὸς αὐτὸν ἀπλὴν ἄδειαν καὶ ἐ | ξουσίαν νὰ ἀπλώνη εἰς τὸ
 πρᾶμ(αν) νὰ τὸ πουλ(ῇ) νὰ πλερώνεται μὲ δύναμιν τῆς κρίσης, | στερε-
 ώνοντας τὴν παροῦ(σα) εἰς κοντεναντζὸν τῆς αὐθ(εντίας) ὑ(πέρ)πυρα
 ν', φυλάσσοντας τὰ ἡμῖς τῆς μερίδος.
 —Διὰ μαρτυρίας τοῦ μαστρο-Νικόλα Λαζαρη | καὶ μαστρο-Ἀργύρη Μαυ-
 ρόπουλου.

Νικόλαος Ἀκριβός, νοτ(άριος) ἔγραψα.

128

[Ανυπόγραφο]

Ελευθερία ἀπὸ εντριτία

1560, 8 Ιανουαρίου

†

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμὴν 1561, Ιανουαρίου 8.

ιγ'

Εἰς τὸ Μέσα Κάστρον τῆς Ἀξίας εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀρχόντισσων τῶν
 Γρίσπαινων εἰς τὸν | τόπον ἐκεῖνον ἔμπροσθεν ἐμένα τοῦ ὑπογράφοντος
 καὶ τοὺς ὑποκάτωθεν παρακα | λετοὺς μάρτυρες ὁ ἀφέντης ὁ πρὲ Φαντῆς
 ὁ Μπελώνιας καὶ Ντεζαουράριος λέγοντας τὸ πὼς | ἔχει ὁ Ἰω(άννης)
 Μουλουρᾶντζος ὁξωχώραφα περιβολιασμένα στὴν Σταυροπηγὴ σύ-
 μπλιο τῆς κερᾶς | τῆς Φανερωμένης καὶ τοῦ Χαντζίρη καὶ τοῦ Ἰω(άννου)
 Βρεμένου ἀπὸ τὰ ὅποια χωράφια παίρνει ὁ ἃ | φέντης ὁ πρὲ Φαντῆς

τὴν ἐντριτία πᾶσα ποὺ σπαρθεῖ χειμωνικὴ κατὰ τὴν τάξιν | καὶ ἔστοντας
καὶ νὰ μᾶς πέσουν οἱ χρόνοι ἀδέξιοι εἰς σὲ χαράτζια καὶ εἰς κανίσκια καὶ
εἰς | ἄλλους πολλοὺς πειρασμοὺς τὴν σήμερον ἡμέραν θέλει ὁ ἀφέντης
ὁ παπὰς μὲ ἰδιάν του βουλὴν | καὶ θέλῃσιν καὶ πουλεῖ καὶ εἰς ὄνομα
πουλησί(ας) ὁμοίως καὶ ἐλευθερώνει καὶ εἰς ὄνομα | ἐλευθερί(ας) τὴν
ἐντριτίαν ὅπου ἤπαιρνα ἀπὸ τὸν ρηδὲν Ἰω(άννη) Μουλουρᾶντζο οὐ διὰ
τὰ λεγόμενα χωρά | φια, τόσον ἐντριτία ὥσάν καὶ πᾶσα ἄλλον δικαίωμα
ὅπου εἶχεν ὁ ἀφέντης ὁ παπὰς, θέλει | ἡ ἀφεντιά του ἀπὸ τὴν σήμε-
ρον νὰ εἶναι ἐλεύθερα παντελεύθερα τὰ λεγόμενα χωράφια πρὸς | τὸν
Ἰω(άννη) καὶ τοὺς κληρονόμους του καὶ νὰ μὴδὲν ἔχη ἡ ἀφεντιά του τοῦ
ἀφέντη τοῦ παπᾶ μὴδὲ | οἱ κληρονόμοι του νὰ ἐναντιώσουν τὸν ἄνωθεν
Ἰω(άννη) καὶ τοὺς κληρονόμους του εἰς κανένα πρᾶγμα | διὰ τὰ λεγόμε-
να χωράφια μὴτε διὰ ἐντριτία μὴτε διὰ τέλος, μὴτε ἄλλην καμμίαν
κράτηξιν | ὥς ἄνωθεν, ὁμολογώντας ὁ ἀφέντης ὁ παπὰς τὸ πὼς ἐπῆρεν
καὶ ἐπερίλαβεν ἀπὸ τὸν ἄνωθεν | κύρ Ἰω(άννη) διὰ τὴν ἐλευθερίαν
τῶν πραγμάτων δουκάτα κορέντε 4, ἤγουν τέσσερα, | καὶ ὁμολογᾷ καὶ
λέγει πὼς εἶναι πληρωμένος καὶ ξεπληρωμένος ἡ ὁποία ἐλευθερία εἶναι
| καὶ μὲ θέλημα τῆς ἀνηψιάς του τῆς ἀρχόντισσας Φλουρέντζας καὶ τῆς
ἀρχόντισσας Γλέντας καὶ ἂ | πὸ τὴν σήμερον ἡμέραν τοῦ δώνει καὶ τοῦ
παραδίδει τοῦ ἄνωθεν κύρ Ἰω(άννη) καὶ τῶν κληρονόμων του | ὁ ἄνωθεν
ἀφέντης παπὰς ὥσάν καὶ ὁ ἀνηψιός του τοῦ ρηδὲν κύρ Ἰω(άννη) ὅλα τος
τὰ δικαιώματα ὅπου | εἶχαν εἰς τὰ λεγόμενα χωράφια νὰ τὰ ἔχη καὶ νὰ τὰ
ἐξουσιάζῃ ὁ λεγόμενος Ἰω(άννης) καὶ οἱ κληρονόμοι του | νὰ τὰ κάμουν
ὥς θέλουν καὶ βούλουνται, ὥσάν πράματα ἐδικὰ τος, πουλήσουν, χαρί-
σουν, καὶ | ὥς θέλουν νὰ τὰ ποιήσουν καὶ ἀνισῶς κανεῖς εἰς κανένα καιρὸν
ἐρχόμενον ἢ ἡδελὲν εὐρεθῇ τινὰς | ἢ ξένος ἢ ἐδικὸς ἢ κολλητεράνος νὰ
ἐναντιώσουν τὸν ἄνωθεν Ἰω(άννη) τὸν ἀγοραστὴ ἢ τοὺς κληρονόμους
| ς του εἰς τὸ αὐτὸν πρᾶμα καὶ ἐλευ<θε>ρία ὁμπλιγᾶρεται ὁ ἄνωθεν
ἀφέντης παπὰς καὶ τὰ καλὰν του | νὰ μαντινιέρουν καὶ νὰ ντεφεντέ-
ρουν τὸν ἄνωθεν Ἰω(άννη) καὶ τοὺς κληρονόμους του εἰς πᾶσα χρεια
| πλερώνοντας ὁ ἄνωθεν Ἰω(άννης) εἰς τὸ αὐτὸν πρᾶμα κάθε χρόνον
ἄσπρο ἀργυρὸν ἓνα ρεσαλβάρων | τας τὰ δικαιώματα τῆς ἀρχόντισσας
τῆς Γρίσπαινας μόνον καὶ μοναχὰ εἰ δὲ τοῦ ἄνωθεν ἀφέντη παπᾶ | τὰ
δικαιώματα νὰ εἶναι τοῦ ρηθέντος Ἰω(άννη) καὶ τῶν κληρονόμων του ὥς
ἄνωθεν. Εἰς ὅλον ἐκεῖνον | ἔμειναν κοντέντες καὶ ἀναπαμένες ὁ ἄνωθεν
μερίδες, βάνουν καὶ κοντάνα τῆς ἀφεντίας πέρπ(υρα) 50 | φυλασσό-
μενα τὰ ἡμισυ τῆς μερίδος ὅπου θέλει στέρξει τὸ παρὸν, βάνουν καὶ
μάρτυρας παρακαλετοὺς | τὸν εὐγενῆ μισερ Λογιζέτο Τριβυζᾶ καὶ τὸν
κύρ Τζαννέτο Τομίτζο.

Ἐγὼ Ἰωάννης Κρητικὸς ἐμετάβγαλα τὸ παρὸν γράμμα ὥς τὸ ἡῦρηκα
γραμμένον. Ἐν ἔτει 1600 Ἰουλίου II

Καγὼ Ἰω(άννης) ἱερεὺς Μελισσουργ(ός) και πρωτονοτάρι(ος) Δρυμα-
λίας ἐμε |

τάδεσα τὸ παρὸν καθὼς τὸ εὔρηκα γραμμένον εἰς λίμπρινον χαρτὶ
παλαιὸν | ἀπὸ χειρὸς τοῦ ἄνωθεν Ἰω(άννου) Κρητικοῦ ὡς φαίνεται καὶ
εἶναι. Ἐν ἔτει *αχζα΄* Ἰουλίου κστ΄.

129

Παῦλος Αγίας Ψυχῆς νοτάριος

Συνυποσχετικό και απόφαση εκτιμητών

1561, 25 Ιουλίου

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀμήν, *αφζα΄*, μηνὶ Δευτεροουλίου
κε΄, | εἰς τὸ Χαλκὶ καὶ εἰς τὸν οἶκο τοῦ παπα-κὺρ Γεώργη Σπανοῦ εὐ-
ρισκόμενοι οἱ με | ρίδες οἱ κάτω γεγραμμένοι τὸ ἐν μέρος ὁ παπα-κὺρ
Γιώργ(ης) Σπανὸς ἀπὸ | δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ μαστρο-Γιώργης [Ἀπό]κωστας
μὲ τὴ μητέρα του | τὴ κερα-Σοφία καὶ μὲ δέλημα τῆς συβίας του κερα-
Θωμαῖ | πού'δωκε τὸ δέλημά της ἔπροστε στὸ μαστρο-Νικόλα Βαλιέρη
| καὶ εἰς τὴ συβίας στου τῆς κερα-Λουκρέτζας ὅ,τι κάμωσιν [...] | νὰ εἶναι
καλὰ καμωμένο γροικώντας εἰς σ' ἐτοῦτο τὸ παρὸ κο | προμέσσο ὁποῦ
κάμνουσιν οἱ ἄνωδε μερίδες μὲ καλὸν τος | δέλημα καὶ μεγάλη τος ὄρεξη
ἀπάνω εἰς ἕναν ἀπέλι | ὁποῦ εὐρίσκεται στὸ μέρος τὸ λέσι στὰ Γιερότζια
στ' Ἀγριλίδι | καὶ παίρνει | ὁ] ἄνωδες παπὰς τὸ τρίτο καὶ μὲς' τὸ παρὸ
πρᾶμα παίρ | νει καὶ οἱ ἀρχ[όν]τισσες οἱ Κρισποπούλες τρίτο, ὅμως δέ-
λει ὁ ἄνωδες | παπὰς καὶ θάνου ἀποκοπταὶ τὸ κὺρ Μιχάλη Σπανὸ καὶ
κὺρ | Γουλιερμάκη Γιαμούρη νὰ τὸ ἀποκόψου ἀπάνω στὴ ψυ | χή τος
καὶ ὅ, τι τὸ ἐδέλασιν ἀποκόψει νὰ εἶναι καλὰ ἀποκο | μένο κα[τα]πὼς
εὐρίσκεται μὲ τὴν ἰντράδα του καὶ ὅ, τι | ἐδέλασι τὸ ἀποκόψου νὰ τὸ
παίρνη ὁ ἄνωδες παπὰς, | ἥγου νὰ τὸ ἀγοράξη, ἐβγάνοντας τοῦ παπᾶ τὰ
δικαιώ | ματά του κατὰ τὴν ὀζάντζα τοῦ τόπου μας καὶ τὰ ἐξῆς.

Σὲ τοῦτο ὅλο τὸν ἄνω γεγραμμένο τὸ παρὸν κοπρομέσσο ἐπομεῖ |
νασιν κοντέτοι καὶ ἀναπαμένοι θάνουσιν καὶ ἀλληλογία στὸ μέ | σον τος
ὑπ(έρ)πυρα) | πενήτα τὰ ἥμισυ τῆς ἀφεντίας καὶ τὰ ἥμισυ τῆς | μερίδος
τὸν στέργει πληρωθῇ το καὶ οὐ μὴ πληρωθῇ νὰ ἔχη τὴ δύ | ναμη τὸ
ἄνωδε κοπρομέσσο καὶ τὰ ἐξῆς, ἐπροσκαλέσασι | καὶ ἀξιοπίστους καὶ
παρακαλετοὺς μαρτύρους κὺρ Νικό | λα Τακουτροῦς καὶ κὺρ Γιάκουμος
Σπανὸς τοῦ μακαρίτου | παπα-Γουλιερμάκη <υ>ίός.

Καγὼ παυλος αγίας ψηχίς και νοταρῆς της ἐκλαμπρῶ | τατης μας
αφεντηας ἐγραψα με δελημα τον ἄνω | δε μερηδω.

Εἰς τὸ ἄνωδε μιλέξιμο ἡμέρα καὶ [[τε]] καὶ ὥρα ἤλθασιν οἱ ἃ | νωδε

ἀποκοπταὶ ὁ ἄνωθε κύρ Μιχάλης καὶ ὁ ἄνωθε κύρ Γου | λιαρμάκης καὶ
λέσιν σὲ μίαν ὀπίνιον καὶ εἰσὲ μίαν ὃ | ρεξιν ἀπάνω εἰς ἐκεῖνο ὅπου τις
ἐφώτισε ὁ πανάγαθος Θεὸς | καὶ εἰς στή ψυχὴ τῶνε καὶ θάνουσι τὸ πρᾶμα
καταπὼς εὐρίσκεται | μὲ τὴν ἱτράδα του ἐλεύτερο πάντη ἐλεύτερο δου-
κάτα | κουρέντε δεκάξι, ἡγου δεκάξι, πρὸς δεκατρεῖς μαρτζέλους τὸ
κάθε δουκάτο, καταπὼς εὐρίσκεται τὴ σήμερο τὸ λεγόμε | νο πρᾶμα καὶ
τὰ ἐξῆς.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλω-
μένου αντιγράφου: «[Κονπρομέσσον] | [...] | [...] | τὸ ἀμπέλι τῷ Γεροτζίων.». ».

130

*Παντελέων Μηνιάτης, νοτάριος**Μισιάρικο παντοτινό**1562, 23 Απριλίου*

ιδ'

† αφξβ', μηνὶ Ἀπριλίου κγ', εἰς τὸν Μποῦργο τῆς Ναξί(ας) εἰς τὸ σπίτι
τοῦ [μ(ισερ)] Γεωργ(ίου) Μυτιληναίου | εὐρισκόμ(ενος) ἐκεῖ ὁ Πέρος ὁ
γυναϊκάδελφ(ος) του ὁ Κολυβίτζης μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφόν Ιτου | τὸν κύρ
Νικόλ(α) Κολυβίτζη γροικώντας ἀπάνω εἰς τὸ πρᾶγμα ὅπου ἔχει προι-
κίον ὁ | Πέρος ἀπὸ τὸν κύρην τῶνε στήν Πλάκα ἡγου τὸν [Πύργο] κατὰ
πὼς εὐρίσκεται τραφοκοπη | μένον καὶ περιβολιασμέν(ον) μὲ χωράφια
μὲ περιγάρδ(ι) μὲ πηγὰδιν μὲ τὴν ληνὸν | καὶ μὲ ὅλαν του τὰ δικαιώματα
ὡσὰν εἶναι τὴν σήμερον, τὸ ὁποῖον πρᾶγμα λέ(γει) | ὁ Πέρος τὸ πὼς
τοῦ τὸ ἐμπατικί(α)σ(εν) τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ ἄνωθ(εν) κύρ Νικόλ(α) διὰ
παντο | τινὸν μισιάρικον ἀπὸ σήμερον τρεῖς τέσσερις χρόνους πλειότερον
λι ἰγότερον παιδίων παιδιῶν τῶνε καὶ κατὰ κληρονομί(αν) τῶν κληρονό-
μων των | διὰ δουκάτ(α) κορέντε Νο 7, ἡγουν ἐπτὰ, ὡς καθὼς κράζεται
ἀποπληρωμένος ὁ Πέ | ρος ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἔχοντάς του το παρα-
δομένο ὁ Πέ | ρος ἀπὸ στότες | κατὰ πὼς τό 'χει ὁ λεγόμενος Νικόλ(ας)
στά χέριαν του τὴν σήμερον νὰ μπορῇ νὰ τὸ κά | μνη ὁ Νικόλας καὶ οἱ
κληρονόμοι του καλὰ καὶ ἀρεσκόμενα ὅπου νὰ ἀρέσῃ | πᾶσαν καλοῦ
ἀν(θρώπ)ου γεωργοῦ καλοκαιρινὸν χειμωνικὸν μὲ τὰ σύνορά του | καὶ μὲ
τὰ σύμπλιά του δώνοντάς του καὶ ὁ Πέρος κληρονομικῶς του τίς ἐμισσοὺς
του σπόρους καὶ τὰ μισὰ του δεριστικά καὶ τ' ἄλῳν ὅ,τι πέψει ὁ Θεὸς
| νὰ μοιράζουσιν ἴσα ἴσα δίχω(ς) κανένα ἱγκανο γροικώντας νὰ παίρνη
ὁ | Νικόλ(ας) τὸ ἐμισόν του καὶ ὁ Πέρος καὶ ἡ μάνα τῶνε πάλ(ι) τὸ
ἄλλον ἐμισὸν ἔ | ως τὴν ζωὴν της καθὼς τό 'χει ἐδέττει ὁ Πέρος θάνοντας

ἀλήθεια καὶ ἡ μάνα | τῶνε τὸ μερδικόν της τὸν σπόρον καλοκαιρινόν
καὶ χειμωνικόν καὶ τὸ μερ | δικόν της τὰ δερυστικά κ' εἰς τὸν θάνατόν
της νὰ εἶναι τὸ πρᾶμαν τοῦ Πέρου καὶ | νὰ παίρνη ὅλα τὰ ἐμισὰ ὡς
ἄνωθ(εν) [λ]έμ(εν) ἤγουν [...] δένδρα καὶ πᾶσαν | γείδος ποὺ ἤδελ(εν)
γίνεσθαι μέσα νὰ μοιράζουσαν ἀντάμα μὲ τὸν Νικόλ(α) καὶ ὄν | τεν ἤδελαν
ἀδυναμήσειν τὰ χωράφια πάλιν νὰ τὰ ἀφήνη ὁ λεγόμενος Νικόλ(ας) ν'
ἄνε | πεύουνται καὶ πάλιν νὰ τὰ κάμνη καὶ νὰ ἰτάι τεντέρη ὡς ἄνωθεν
λέγομ(εν), μὲ τοῦτον νὰ | ἔχη ὁ Πέρος ἐξουσί(α) νὰ θάνη πάντ(α) μέσα
εἰς τὸ λεγόμενον πρᾶμαν ἕνα ζῶον ἐδι | κόν του νὰ θόσκειται καὶ ὅ, τι
χωράφια δὲν ἐδέλασιν εἴσται γιὰ καλοκαιρινὰ ὁ | Πέρος νὰ μὴν ἡμπορῇ
νὰ [σε]φεγάρη καὶ νὰ στρ(εν)τζέρη τὸν Νικόλ(αν) νὰ τὰ σπέρνη μό | νον
ἐκεῖνα ὅπου 'ναι γιὰ καλοκαιρινὰ γροικώντας καὶ μὲ τῆς Μαρί(ας) τὸ
μερδικόν | ἐκεῖνον ὅπου 'ναι πλησίον τοῦ αὐτοῦ πρᾶμάτου δεληματικῶς
καὶ πρεζέντε | κ' ἡ μάνα τῶνε ὡσάν εἶναι καὶ αὐτὴ κοτέντα ἔχοντας καὶ
ἀφήνοντας ἡ μάνα | τῶνε ἡ κερα-Τηρέξα τοῦ Νικόλ(α) ἕναν κομματζούλ(ι)
χωραφάκι πινακί(ων) δύο πλεώτερον λι | γότερον ποὺ 'ναι κεῖ ἀπόξω σύ-
μπλιον τοῦ Νικολοῦ τοῦ Μαύρου τοῦ περγαρδίου | κατὰ πὼς λέγει καὶ
'φῆκεν τοῦ το ἔτζι ὁ κύρης του ὁ μακαριτὸς Ἰω(άννης) ὁ Καλιβίτζης | γιὰ
κάποια δικαιώματα πού'χ(εν) ὁ Νικόλ(ας) εἰς ἄλλον πρᾶγμαν καὶ πῆρέν
τοῦ τα | νὰ τὸ παραλάβῃ ὁ Νικόλας μοναχικὸν ἐδικὸν τ(ου) ἀποθανώντα
τῆς μάνας του | νὰ μὴν τὸν ἐμπατζάρῃ ἄλλος κανεῖς ἀπὸ τ' ἀδέλφια του
ἔχοντας ὁ Νικόλ(ας) | καὶ οἱ κληρονόμοι του εἰς αὐτουνῶν τὸ πρᾶμαν τοῦ
Πέρου, τὰ δικαιώματά του | καὶ τὰ μισὰ 'ν[α]στήματα πού' θελεν κάμειν
μέσα, τῆς ἐξουσίας τῶνε που | λήσουν, χαρίσουν ψυχικὸ δώσουν καὶ τὰ
ἐξῆς, παίρνοντας ὁ Πέρος καὶ οἱ κληρο | νόμοι του πάντα τὰ ἐμισὰ του
ἀπὸ μέσα ὡς ἄνωθε λέγομεν ἀπομείνοντας καὶ | οἱ δύο μερίδες κοτέντοι
καὶ ἀνεπαμ(ένοι) σὲ πέναν τῆς ἀφεντίας ὑ(πέρ)πυρα κε' ὁ ἀλ

Φ. 16

λληλογήσας νὰ τὰ πληρώ(νη) τὰ ἐμισὰ τοῦ ἀφέντη καὶ τὰ ἐμισὰ τῆς
μερίδος ὅπου | στέργει καὶ πάλι νὰ στέκη θεβαία ἡ λεγόμενη γραφή
διὰ μαρτυρί(ας) τῶν ὑποκάτω | δεν γεγγραμμέν(ων) καὶ παρακαλετῶν
μαρτύρ(ων), μὲ τοῦτον ἅπασαν καιρὸν ὅπου | ἤδελ(εν) σηκωθῇ τινὰς
νὰ διασείσῃ τὸν Νικόλ(α) καὶ τοὺς κληρονόμους του εἰς τὸ | πρᾶμαν
αὐτουνῶν τοῦ Πέρου αὐτὸς ὁ Πέρος καὶ οἱ κληρονόμοι του καὶ τὰ | καλά
του κινήτ(α) καὶ ἀκίνητ(α) νὰ τὸν ἰντεφετέρουσιν αἰωνίως κατὰ τὴν τάξιν |
καὶ τὰ ἐξῆς παρόν(τες) κληθέντες καὶ παρακαλεμ(ένοι) μαρτύροι.

—παπα-κὺρ Ἰω(άννης) Κουμερκιάρης τοῦ Προδρόμου.

—κὺρ Νικόλ(ας) Παρζαλῆς καθὼς ὑπογράφουσιν ἀπὸ κάτωθ(εν).

—ἐγὼ παπα-Ἰω(άννης) Κουμερκιάρης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε.

—ἔγὼ Νικόλαος Παρζαλῆς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθ(εν).

πανταιλέ(ων) ὁ μηνιάτ(η) νοτ(ά)ρ(ιος) | ἔγραφ(α).

131

Τζάννεν Μανδάκης, νοτάριος

Πώληση

1567, 25 Απριλίου

[(εβ)γαλ(μενο)]

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ [ἀναστάντος] Χριστοῦ ἀμήν, στοὺς 1567, μην(ος) Ἀπριλί(ου) στὰς 25, εἰς τὴ Σαντορ(ίνη) | εἰς τὸ κάστρον τοῦ Σκάρου εἰς τὸν νοῖκον νεμένα τοῦ Τζάνν(εν) Μαδάκ(ην) Κρουσένζια πρεζέντ(ε) | καὶ θεληματικῶς τῆς συβίας μου τ(ῆς) Μαρούλ(ας) καὶ πρεζέντ(ε) τῶν ὑποκάτωθ(εν) καὶ παρα | καλεμ(ένων) μαρτύρ(ων) ὡς δὲ δηλοῦντ(αι), θέλων καὶ κάνων τὴν δυνατὴ φέρμ(ον) καὶ ἀχάλα(στον) πουλησία | καὶ εἰς ὄνομα πουλησί(ας) δίνονμεν καὶ πουλοῦμεν τοῦ μ(ισερ) Ἀντωνί(ου) Τζάννε καὶ τῆς ἀρ | χόντισσάς του μὲ τὶς κληρονόμους του ἕναν κομμάτι χωράφι λεγόμενον) ἡ Λάκκος σύμπλι(ον) | εἰς τοῦ μ(ισερ) Γιάκουμου Μπελώνι(αν) καὶ εἰς τὴν Τρυπητὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ κύρ Τζάνν(εν) | Νταμίγου πολὺν ὀλίγον ὡς εὐρίσκεται μὲ ὅλαν του τὰ δικαιώματα μὲ ἰστέρνες μὲ πα | τητήρι μὲ μάντρες ποστάδον καὶ τζερκιελάδον ὡς εὐρίσκεται καθὼς τό 'χομεν καὶ ἐ | μεῖς ἀγορασμ(ένον) ἀπὸ τὴ μακαριτὴ ἀρχοντοπούλ(αν) κερα-Φλουρέντζα Νταρτζεντοπού | λα κουνιάδα του μεγαλειοτάτ(ου) καὶ ποτὲ μισερ Ντομήνγιου Κρίσπου γροικώντας καὶ ξεκα | θαρίζοντας δίνων καὶ πουλῶ τουν τηνη ἰν πρέζιον καὶ βαλόρε γιὰ δου(κάτα) κορέντ(ε) Νο 100, | ἥγου ἑκατόν, καὶ μαρτζέλους | ἀργυροῦς Νο 3, ἥγου τρεῖς, ο διὰ χαράτzi τὸν κάθε χρόνον | εἰς τὴ μπόστ(αν) ἐμ(ένα) τοῦ Τζάννε Μαδάκην δίνοντάς το ἄλλην κράτησ(ιν) νὰ μὴν ἔχειν ἀπὸ | τὴν σήμερον νῆμέρα καὶ ὥρα θέλομεν μὲ καλὴ μας ὄρεξιν καὶ μὲ τὴν εὐκὴν τοῦ Θεοῦ | νὰ τὸ ἔχη τῆς ἐξουσίας του πουλήσ(ει), χαρίσ(ει) ψυχικὸ δώσ(ει) νὰ κάνη ὡς θέλει καὶ βούλετ(αι) | σὰν πρᾶμα ἐδικόν του καλὰ πουλημένος καὶ καλαγορασμ(ένος) ἀπὸ τ' ἄνωθ(εν) δ(ου)κάτα) | ἑκατὴν, κράζομαι πληρωμένος καὶ καλὰ σατziσφάδος εὐκαριστημένος [...] | γαλμέντε ὡς ἕναν τορνέσι καὶ καμμίαν ἄλλην κράτησ(ιν) νὰ μὴν ἔχη [δί] νοντας τὸ ἄνωθ(εν) | χαράτzi ὀμπλιγάροντάς του ἐμεῖς καὶ τὰ καλάν μ(ας) εἰς κάθε καιρὸν νὰ τὸν μαντινί | ρωμεν καὶ νὰ τότε ξεπερδεύγωμεν εἰς κάθε ἐνάντιον τόσο μὲ κ [ρίσιν] ὡς χωρὶς κρίσ(εως) ἀψέντε | του ὡσὰν καὶ πρεζέντε του, καθὼς φαίνεται πως ἔναι καὶ δοκισμένος ἄνθρωπος τίμιος καὶ σιγκιλάρης | καὶ διὰ πίστ(ιν) καὶ τέλεια δύναμη ἐβάλαμεν καὶ πέναν τῆς ἀφεντίας ὑπέρ(πυρα) 200, ὁ | ἀλληλογήσας νὰ τὰ ζημιώνεται τὰ ἥμισυ τῆς ἀφεντίας τὰ ἥμισυ τῆς μερίδ(ος) ποὺ | στέργει ἡ πένα πληρωμένη [ο νὰ πληρώσ(η)] εἰς ἄλλο μόνον | ἡ παρὼν νὰ 'ναι φέρμ(α) δυ[νατὴ] | καὶ [ἀχάλαστος], ἀκόμη

ὅσες στέρνες ἔναι σκαμμένες ἔναι μὲ τέτοια κοντετζιού νὰ γεμί | ζου
πρότερον παρὰ τὶς ἄλλες πού 'ναι κοντά του καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ διὰ δύνα-
μιν | ἐπαρεκάλεσαν τὶς κρασμ(έν)ους καὶ ἄξιους μ(άρτυρες) ὡς ἄνωθεν
δηλοῦνται ἔτσι στέ(ργουν).

Πρῶ(τον) μ(άρτυρες) καθὼς φαίνεται καὶ εἰς τὸ ἱκάντ(ος) τῆς ἀφεντίας
μας γραμμένον ὑπὸ χειρὸς τῶν κάτωθεν.

—Εἶπο μαρουλα στέγρο τα ανοδε

—μάρτυς παρακαλετὸς ὁ προσκυνημένος ἀφέντ(ης) ὁ μισερ πρὲ Μᾶρ-
κ(ος) Σόρτ(ε).

—μάρτυς ὁ εὐγενέστατος ἄρχος μισερ Μαρήνιν Ταρτζέντας καὶ φατόρ(ος)
Σαντορ(ίνης).

—μάρτυς ὁ μι(σέρ) Μανολη Κολουβᾶς.

—ἐγὼ πρε μαρκ(ος) σορτε μαρτηρας παρακαλετο.

—εἶπο μαρηνος ταρτζεντας φατουρος και [...λαριο] σαντορινης μαρτιρο
τ' ανωδ(εν).

(Μονόγραμμα, σῆμα νοταριακό) ἐγὼ τζαν(εν) μαδακ(ης) κ(αι) νοτ(α)-
ρ(ιος) τ(ης) ἐγλαμπρο(τατης) μ(ας) αφεν | τίας ὑπο παρακαλι(ας) γρά-
φω κ(αι) στερεόνο.

131a

(Γραμμένο στο φ. 16 του 131)

Τζάννεν Μανδάκης νοτάριος

Απόδειξη εξόφλησης

1567, II Μαΐου

Στοὺς 1567 μῆ(νὸς) Μαγί(ου) στὰς II εἰς τὴ Σαντορ(ίνη) μέσα στὸ σπί-
τι τοῦ ἄρχου κὺ | ρ Ἀντώνη Τζάννε.

Ὁμολογ(ῶ) ἐγὼ Τζάννε Μαδάκ(ης) πὼς ὅ, τι εἴχαμεν νὰ κάνωμεν
ἀπάνω | στὴ πουλησία πού ἐκάμαμεν στὸ Λακκίον μὲ τὴν [...] | [...] τὸ
μι(σέρ) Ἀντώνη πὼς εἶμ(αι) πληρωμέ(νος) σατζισφάδος εὐχαριστη | μέ-
να καὶ ἀνεπαμένα μὲ καλὴν μ(ας) ὄρεξη καὶ δὲν ἔχει πλέ(ον) μετ' ἐμένα
| νὰ κάμη μῆδὲ κανεὶς ἀπὸ μ(ᾶς) νὰ κάμη μετάνοιαν μὰ νὰ ναι [...] |
νέτος καὶ πατζί[φ]ικος ἀπὸ τὴν πουλησί(αν) μας [...].

Ἐγὼ τζάννε μαδάκ(ης) στερεονο την.

†Τὸ λεγόμεν(ον) χωράφι ἥγου τὸ Λακκίον ἐπούλησ(αν) καὶ ἔδωκαν
τοῦ μισερ | Ἀντώ(νη) καὶ τῶν κληρονόμων του ἔτζι θέλων καὶ ἐγὼν καὶ ἡ
γυναίκα μου καὶ | οἱ κληρονόμοι τῶν κληρονόμων μου [...] | ποτὲ νὰ μὴν
πειράξου [...] | κληρονόμων του μὰ νὰ τὸ δώση καὶ νὰ τὸ κληρονομήσῃ

ὡς θέλει με | εὐκὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων
καὶ μ(ᾱς) τῶν ἁμαρτωλῶν | [...] με τὰ καμώματάν ταῦτα εὐκαριστημένα
[...].

Ἐγὼ τζάνε μαδα(κης) [...] [γράφοι | κ(αι) βεβεονοντας το.

132

*[Ιωάννης Ζαχαρίας]**Δωρεά**1568, 6 Αυγούστου*

1ε'

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, ἀφξη', μηνὶ Αὐγούστῳ στ', εἰς τὸ Νέον Χω-
ρίον εἰς τὸ | μαγατζὲ τοῦ μισερ Φραντζέσκου Γονάτου ἔμπροσθεν ἐμοῦ
τοῦ νοταρίου | καὶ τῶν ὑποκάτωθεν ἀξιοπίστων καὶ παρακαλετῶν μαρ-
τύρων ἐνεφανίστην ἐκεῖ | κατὰ παρρησί(ας) ἡ κερα-Νικολέττα συμβία
τοῦ ποτὲ Μιχάλη Γριπετόπουλου, | λέγοντας ἔτσι πὼς τὴν σήμερον θέλει
δεληματικῶς οἰκεία βουλῇ καὶ δελῇ | σει καὶ δίδει καὶ παραδίδει καὶ
χαρίζει τῆς πεθερᾶς τῆς τῆς κερα-Σοφίας τοῦ ποτὲ | Ἰω(άννη) Γριπετό-
πουλου τῆς συμβίας τὸ μερτικόν τῆς τὸ περιβόλιν ὁποῦ εἶχε | χάρισμα
ὁ ἄνδρας τῆς ὁ λεγόμενος Μιχάλης ἀπὸ τὴν μάναν του τὸ ὁποῖ | ον
περιβόλ(ιν) εὐρίσκεται εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ Πλουμᾶ πλησίον τοῦ Γυ-
αλι | νοῦ καὶ τοῦ διακού Μπαρμπαρῇ ὡς καθὼς εὐρίσκεται ὅλα τῆς τα
δι | καιώματα ὁποῦ ἔχει ἐκεῖ εἰς τὸ λεγόμενον περιβόλι γδύνεται ἀπὸ τὴν
σήμερον καὶ δίδει τα καὶ ρεφουδάρει καὶ χαρίζει τα τῆς πεθερᾶς τῆς καὶ
τῶν | κληρονόμων τῆς καὶ ποτὲ διὰ κανένα καιρὸν κανένα δικαίωμα εἰς
αὐτὸ | νὰ μὴν ἔχη μήτε αὐτὴ μήτε ἄλλος δι' αὐτὴ μήτε κανεῖς ἀπὸ τῆς
κληρο | νόμους τῆς καὶ οὕτω θέλει ἡ λεγόμενη ἡ κερα-Σοφία καὶ κοντε-
ντάρεται ὅτι | νὰ ἔχη ἡ νύμφη τῆς καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς τὴν συκαμινέαν
ὁποῦ ἔναι εἰς τὸ | παρὸν περιβόλι πλησίον εἰς τὴν πόρτ(α) ἤγουν τὴν
μεγάλην νὰ τὴν ἔχουν τῆς | ἐξουσίας τος νὰ τὴν κάμουν ὡς θέλουν, με
τὴν κοντετζιὸν ἐτούτην | ὅτι ἄλλα δικαιώματα ἐκεῖ νὰ μὴν ἔχη εἰ μὴ εἰς
τὴν συκαμινέα μόνον | ὥσπου νὰ στέκη τὸ δένδρον καὶ ἂν πολλάκις καὶ
ἤθελεν χαθῇ ἀπὸ Θεοῦ) νὰ πά[η] | καλῶς νὰ μὴν ἔχη πλέα νὰ γυρεύη
ἐκεῖ κανένα δικαίωμα καὶ εἰ ποτὲ τὸν και | ρὸν ἤθελεν φανῇ καμμία
γραφὴ ἢ κανένας σιασμὸς διὰ τὸ λεγόμενον περι | βόλιν τὸ μερδικόν τῆς
νὰ εἶναι κομμένες καὶ νουλάδες καὶ εἰς καμμίαν κρὶ | σιν νὰ μὴν ἔχουν
καμμίαν δύναμιν εἰ μὴ ἐτούτη ἡ παροῦσα νὰ ἔναι [στερε] | ἂ βεβαία καὶ
ἀγάλαστος, ἀκόμη καὶ τὴν κοπριά ὁποῦ ἔναι [ὀμπρὸς] εἰς τὰ | σπίτια
τοῦ κύρ Μανώλη Γλυνοῦ ἐλεύθερη νὰ τὴν ἔχουν μαζὶ τὰ δύο ἀδέρ | φια

ὁ Μιχάλης) καὶ ὁ Μᾶρκος) δώνοντας κάθεν χρόνον ἢ λεγόμενη κερα-
 Νικολέτ | τα καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς ἑναν ἄσπρ(ον) κορέν(τε) τέλος τοῦ
 σερ Ἀντώνη Ντακορώ | νια τὸ ὅποῖον τέλ(ος) ὁμολογᾷ ὁ ρηθεὶς μισερ
 Ἀντών(ης) ἔμπροσθεν ἐμοῦ | τοῦ νοταρ(ίου) καὶ τῶν κάτω γεγραμμέ-
 νων μαρτύρων πὺς τὸ ἔχει χαρισμένον, ἀπομέ | νοντας κοντέντοι καὶ
 ἀναπαμένοι εἰς ὅλον τὸ ἄνω γεγραμμένον στε | ρεώνοντας τὴν παροῦσαν
 εἰς πένα καὶ κοντεναντζιὸν τῆς αὐθεντίας ὑπέρπυρα κε' | φυλάζοντας
 τὰ ἡμισυ τῆς μερίδος ια' ὅπου στέργει) καὶ τὰ ἐξῆς. Διὰ μαρτυρίας τοῦ
 μαῖστρο-Ἰω(άννη) Μανιάτη καὶ τοῦ κὺρ Μαρίνου Χαροκόπου καὶ τοῦ μι
 | σερ Παύλου Μπάλιου.

εγο παυλος μπαλυος ηπο παρακαλυας τον ανοθεν μαρτυρο τα ανο-
 δεν.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του δι-
 πλωμένου αντιγράφου: «[...] Νικολετα του[...] Γριπετόπουλου.»

133

*Ιωάννης Ζαχαρίας, νοτάριος**Μισιάρικο παντοτινό**1568, 16 Οκτωβρίου*

Κόπια

ιστ'

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, ἀφξή' μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιστ', εἰς τὸν Μπουρ-
 γ(ον) τῆς Na | ξί(ας) εἰς στὸ σπίτιν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ ἔμπροσθεν
 τῶν ἀξιοπιστῶν καὶ πα | ρακαλετῶν μαρτύρων ἐνεφανίστην ἐκεῖ κατὰ
 παρρησί(ας) ἡ Ξενία τοῦ Σταμάτη | τοῦ Τζεντούρη ἡ θυγάτηρ, λέγοντας
 ἔτζι πὺς τὴν σήμερον θέλει δεληματι | κὼς οἰκεία βουλῇ καὶ δελήσει καὶ
 δίδει καὶ παραδίδει τοῦ εὐλαβεστάτου παπα-κὺρ Ἰω(άννη) Σπανοῦ τὸ
 ἀμπέλιν τὸ μερτικόν τῆς ὁποῦ ἔχει εἰς τὸν Πασκουλίνον πλησίον | τοῦ
 αὐτοῦ παπᾶ καὶ τῆς Μελιτηνῆς τῆς ποτὲ παπαδιᾶς ὡς καθὼς εὐρίσκεται
 μὲ τὰ | δικαιώματάν του ὅλα ο διὰ μισιάρικον παντοτινὸν νὰ τὸ ἔχη εἰς
 τὸ χέριν του | κατὰ κληρονομί(αν) νὰ τὸ κυβερνᾷ καλὰ καὶ νοικοκυρά-
 τα ὅλον ἐκεῖνον ὁποῦ τό | πάρει ὡσάν καλὸς νοικοκύρης ὁποῦ ν'ἀρέσῃ
 πᾶσαν καλοῦ ἀν(θρώπ)ου γεωργοῦ, ἀκόμη δέ | λει ἡ λεγόμενη Ξενία καὶ
 δίδει καὶ παραδίδει τοῦ εἰρημένου παπᾶ καὶ τὸ χωράφιν | ὁποῦ ἔχει δο-
 σμένον τοῦ ἄνωθεν παπᾶ εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους νὰ τὸ ἔχη καὶ αὐ |
 τὸ μισιάρικον παντοτινὸν κατὰ κληρονομί(αν) νὰ τὸ καλλιεργᾷ καλὰ καὶ
 νοι | κοκυράτα νὰ τὸ σπέρνῃ χειμωνικὸν καλοκαιρινὸν καὶ ὅ,τι σπόρους
 ἠθέλῃν βάλλῃ μέσα τὸ εἰρημένον χωράφιν νὰ τοὺς θάνῃ ὁ λεγόμενος

παπὰς ὡς τὴν ζωὴν | τῆς εἰρημένης Ξενίας καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της οἱ κληρονόμοι της νὰ θάνουν τοὺς | ἐμισοὺς σπόρους καὶ ὄντες νὰ τὸ θέλῃ-σιν σπεῖρουν λινάρι νὰ θάνουσιν οἱ κληρονό | μοι της τοὺς ἐμισοὺς σπα-διστάδες, τὸ ὁποῖον χωράφιν εἶναι ποτιστικὸν καὶ | τὸ νερόν του μὲ τὴν κοντετζιὸν ἐτούτην ὅ,τι ἤδελεν ἐξαποστείλῃν ὁ Θεὸς | ἔττι εἰς τὸ ἀμπέλιν ὥσάν καὶ εἰς τὸ χωράφιν καὶ εἰς δένδρα νὰ μοιράζουσιν ἴσια ἴσια δίχως καμμίας λογῆς ἰγκάνο καὶ κανένα κοντράστιον, ὅμο | λογώντας αὐτὴ ἡ εἰρημένη Ξενία πὼς ἐπῆρεν καὶ ἐπερίλαβεν ἀπὸ τὸν εἰρημένον παπὰ ο διὰ ἐμπατίκιν καὶ διὰ ἔξοδες ὅπου ἤδελεν ξοδιάσει | αὐτὴ τὸ μερτικόν της νὰ ἐμπορῇ νὰ τὰ χωρίσῃ καὶ νὰ τὰ περβολιάσῃ ὁ λεγὸ | μενος παπὰς πέντ(ε) δουκ(άτα) κορέντε τὰ ὁποῖα πέντ(ε) δουκ(άτα) νὰ ἐβγῇ τὸ χρέ-ος τοῦ Ἑβραῖ | ου τοῦ Ρεμπῆ Ἀλκανᾶ καὶ τὰ ἐπίλοιπα νὰ ἔναι διὰ τίς ἔξοδες τοῦ μερτι | κοῦ της ὅπου θέλει νὰ ξοδιάσῃ νὰ τὰ χωρίσῃ καὶ ὅ, τι τέλος πληρώνουν νὰ | ἔναι ἀναμεσά τος κατὰ κληρονομί(ας) καὶ κάμνο-ντάς τα καλὰ καὶ ἀρεσκό | μενα ὡς ἄνω λέγομεν νὰ τὰ ἔχῃ αὐτὸς καὶ τὰ παιδιὰ του καὶ νὰ μὴν ἡμπο | ρῇ κανεὶς νὰ τὸν διασεῖσῃ μήτε αὐτὸν μήτε τοὺς κληρονόμους του ἀπὸ τὰ | λεγόμενα πράγματα καὶ ἂν πολλάκις καὶ δὲν τὰ ἤδελεν κάμνει ὡς ἄνω(θεν) λέ | γομεν ἡ νὰ τὴν ἤδελε ἐγκανάρει εἰς τὰ δικαιώματά της νὰ ἐμπορῇ νὰ | τὸν ἐπριβάρῃ ἀπὸ μέσα κατὰ τὴν συνήθειαν, ἀπομείνοντας κον | τέντοι καὶ ἀναπαημένοι εἰς ὄλον τὸ ἄνω γεγραμμένον στερεώνοντας | τὴν παροῦσαν εἰς πένα καὶ κοντεναζιὸν τῆς αὐθεντίας ὑπ(έρ)πυρα ρ' φυ | λάζοντας τὰ ἡμισυ τῆς μερίδος ὅπου στέργει) καὶ τὰ ἐξῆς διὰ μαρ | τυρί(ας) τοῦ Τζαννῆ τοῦ Νταμέντζου καὶ τοῦ καῖιστρο- Γεωργ(ίου) Μυτιλῆ | ναίου.

-Εγὼ Τζαννέτος [Τεν] μέτζος μαρτιρο τανόδε.

Ἐγὼ ἰω(άννης) ὁ ζαχαρι(ας) | κ(αι) νοτ(άρι) εγραψα.

134

(γραμμένο στο φ. 2α του ἰδίου δίφυλλου με το 133)

Αντώνης Ταπουσός

Εξόφληση

1575, 4 Ιανουαρίου

[ιζ']

†1575, [μηνού] Γενουαρίου εἰς τίς 5 ὁμολογᾷ ἡ Ξενία | τοῦ Τζεντούρη πὼς ἐ[πῆ]ρε γγαὶ ἐπερίλαβε ἀπὸ τὸ μπ(α)πὰ | κὺρ Ἰωάννη Σπανὸ ἡγου τ' ἀκροστιχάρη τὰ 5 δουκάτα {τὰ} | κορέντε πὺν μιλεῖ γῆ γραφὴ τος γιὰ τὰ πράματα πὺν | τό ἔχει μισιάρικα μπατοτινὰ ὀπλιγάροντας ἡ Ξε | νία

νὰ κάμη μαζί μὲ τὸ μπ(α)πὰ τὸ μισὸ τράφο ποὺ ἔχου | μὲ τ(ήν) Μελιτη-
νή.

Ἐγον αντονης ταπουσος γραφο.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας (στο εξώφυλλο του δι-
πλωμένου αντιγράφου), στο φ. 2β δίφυλλου στο οποίο η πράξη αρ. 133 είναι στο
φ. 1 α και η αρ. 134 είναι στο φ. 2 α): «Τοῦ Παπ(ᾶ) Ιω(άννη) [Σπανοῦ] | τοῦ
μετοχίου εἰς τὸν | Πασκουλίνον».

135

Νικόλαος Ακριβός, νοτάριος

Πώληση

1572, 10 Αυγούστου

Κόπια

ιη'

†1572, Αὐ(γούστου) 10, ἐν τῇ Ναξί(α). Εἰς τὸ ἀργαστήριν ἐμοῦ τοῦ
νοταρίου καὶ τῶν ὑποκάτωθεν παρα | καλετῶν μαρτύρων ἐνεφανίστην
ἐκεῖ κατὰ παρρησί(αν) ὁ Γεώργ(ιος) Λαουτάρης τοῦ ποτὲ Νικόλα Περι-
βολάρη ὁμοῦ μὲ τὴν συμβίαν του ὀνόματι Ἐρήνην, οἱ ὅποιοι εἶναι πρεξέ-
ντε καὶ [κον] | τέντα καὶ θέλουν καὶ πουλοῦν ἀπὸ τὴν σήμεραν ἡμέραν
καὶ ὥρ(αν) τοῦ σὲρ Τζῶρτζο Πετι | νιέρο καὶ τῶν γκληρονόμων του τὸ
ἐμισόν τος περιβόλ(ι) τὸ ποτιστικ(όν) ὁποῦ ἔχουν στήν | τοποδεσί(αν)
τῆς Ποταμι(ᾶς) τὸ ὁποῖον εἶναι προικὶν τῆς αὐτῆς κερα-Ρήνης σύμπλιο
ἀπὸ | τὴν μί(αν) μερι(ὰν) τοῦ μαστρο-Ιω(άννη) Μελισσηνοῦ καὶ ἀπὸ τὴν
ἄλλην τοῦ Σαλταμπάσου τὸ ὁποῖον περιβόλ(ι) τὸ ἐμισὸ τοῦ τὸ πουλοῦν
μὲ ὅλα του τὰ δικιώματα ἐλεύτερ(ον) παντολεύτερ(ον) | χωρὶς καμμί(αν)
κράτησιν οὐ διὰ χρυσᾶ βενέτικα δου(κάτα) 10, ἤγουν δέκα, καὶ μὲ τὸ χα-
ράτζι | ἀργ(υρᾶ) ἄσπρ(αν) δύο καὶ ὄχι ἄλλον τίποτα, τὰ ὅποια δουκάτα
τοῦ δίδει τὴν σήμερον τζικίν(ια) | δύο καὶ τὸ ρέστος τὰ ἄλλα ὀκτὼ νὰ
τοῦ τὰ δώση σὰν γκουμπλῖρη τὸ ἱκάντος [...] | τὸ ὁποῖ(ον) περιβόλι νὰ
τὸ ἔχη ὁ αὐτὸς Πετινιέρος καὶ οἱ κληρονόμοι του τῆς ἐξουσίας [τος] |
πουλήσουν χαρίσουν νὰ τὸ κάμουν σὰ θέλουν καὶ τὰ ἐξῆς, προμετάρο-
ντά του οἱ πουλη | τάδες ὁμπλιγάροντα τὰ κορμῖα τος καὶ τὰ καλά τος
νὰ μαντινιέρουν τὸν ἀγο | ραστὴν καὶ τοὺς κληρονόμους του καὶ πᾶσαν
ἄνθρωπον ὁποῦ τὸς θέλει δώσει κόντρα διὰ τὸ λεγὸ | μενον ἐμισὸ πε-
ριβόλι εἰς πᾶσ(αν) ἰντάνο καὶ ἰντερέσσο ἐδικόν τος στερεώνοντας | τὴν
παροῦσα εἰς πέναν καὶ κοντεναζὸν τῆς αὐθεντί(ας) ὑπ(έρ)πυρα 100 φυ-
λάσσοντα τὰ | ἡμισὰν τῆς μερίδος ποὺ στέργ(ει) εἰς μαρτυρί(αν) μισὲρ
Τζάννε Μελιμότζα καὶ κύρ Νικόλ[αν Λ...].

Νικόλ(αος) ακριβὼς νοτ(άριος) ὑπ(ε)γρ(αψα) .

135α

(στην ίδια σελίδα, κάτω από το 135)

Νικόλαος Ακριβός, νοτάριος**Εξοφλητική απόδειξη****1572, 11 Οκτωβρίου**

1572, Ὀκτώμβριϋ 11, ὁμολο(γῶ) ὁ ἄνω γεγραμμένος Γεώργ(ιος) Λαγουτάρης | πὼς ἔναι πλερωμένος καὶ ξεπλερωμένος τὰ ἄνω γεγραμμένα δέκα δ(ουκάτα) | καὶ κράζεται πλερωμένος ἐξεπλερωμένος καὶ ὄντε ὁμολογ(ᾶ) ἔμπροσθεν | τῶν παρακαλετῶν μαρτύρων κὺρ Ἰω(άννου) Ντετζτὲ καὶ σὲρ Μαρη Κάλβο.
Νικόλ(αος) ακριβὼς νοτ(άριος) ὑπ(έ)γρ(αφα).

136

Ἰωάννης Ζαχαρίας, νοτάριος**Δάνειο****1572, 2 Νοεμβρίου**

ιδ'

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, ἀφοβ' Νοεμβρίῳ 6', εἰς τὴν κέμερα | τοῦ σὲρ Φραντζέσκου Γοργογύρη ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ νοτ(αρίου) καὶ τῶν ὑ | ποκάτωθεν ἀξιοπίστων καὶ παρακαλετῶν μαρτύρων ὁμολογεῖ καὶ | λέγει ἡ κερα-Φλωρέντζα συμβία τοῦ ποτὲ Ἰακώβου Βούλγαρη | πὼς ἠπῆρεν καὶ ἐπερίλαβεν ἀπὸ τὸν μισὲρ Τζώρτζη Πετινιέρο | ο διὰ δανεικὰ καὶ εἰσὲ ὄνομα δανεικοῦ δ(ουκάτα) χρυσᾶ βενέτικα | καλοῦ ζυγίου ν(ούμερο) στ', ἤγουν ἔξε, τὰ ὁποῖα ἐχρεώστειεν ἡ λε | γόμενη κερα-Φλωρέντζα τοῦ κὺρ Κωσταντῆ Κούμνου καὶ ἡδωκέν | του τα καὶ ἐπλήρωσέν τονε διὰ τὰ ὁποῖα τοῦ εἶχεν καμωμένην | γραφὴν ὑπὸ χειρὸς Κόκκου τοῦ νοτ(αρίου) νὰ κρατῇ τὸ ἀμπέλιν της ἔ | ξε χρόνους καὶ κουμπλίροντα οἱ ἔξε χρόνοι νὰ τοῦ δώσῃ τὰ ἔξε | του τζεκίνια ὁ ὁποῖος κὺρ Κωσταντῆς εὐρισκόμενος τὴν σήμε | ρον καὶ αὐτὸς ἐδῶ εἰς τούτην τὴν γραφὴν ὁμολογεῖ πὼς ἔναι πληρω | μένος καὶ ἐξεπληρωμένος ἀπὸ τὴν λεγόμενὴν Φλωρέντζα καὶ στρέ | φει καὶ δίδει καὶ ρενοντζιάρει ἔτζι τῆς αὐτῆς Φλωρέντζας ὡσάν καὶ τοῦ | ἄνωθεν Πετινιέρο ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ λεγόμενον ἀμπέλι ὡς κα | θὼς ὁμολογοῦν οἱ τρεῖς τῶν γραφῶν γεγραμμένες ὑπὸ χειρὸς ἐ | μοῦ του νοταρίου ἡ μία εἰς τὲς ἔντεκα ἡ ἄλλη εἰς τὲς δώδεκα | καὶ ἡ ἄλλη εἰς τὲς τριάντα τοῦ περασμένου μηνὸς τὲς ὁποῖες | ἡ αὐτὴ Φλωρέντζα ὄξω ἀπὸ αὐτὲς ὀμπλιγάρεται νὰ δώσῃ | καὶ νὰ πληρώσῃ τοῦ λεγόμενου Πετινιέρο

τὰ λεγόμενα τζεκίνοι | α τὰ ἔξε τὸ ἄνωθε χρέος τοῦ Κούμνου ὅλον τὸν
 μῆνον Αὐγουστον τὸν πρωτερχόμενον εἰς τοὺς ἀφογ' ὀμπλιγάροντας
 του διὰ κα | λην σιγουριτὰν τὸ ἄνω γεγραμμένον ἀμπέλι ὁποῦ κρατεῖ | ὁ
 αὐτὸς Πετινιέρος μισιάρικον παντοτινὸν ὁπότε δὲν τὸν ἦ | θελ(εν) πλη-
 ρώσει εἰς τὸ ἄνω γεγραμμένον τέρμενον νὰ μπορῇ μὲ πᾶ | σα μπράτζο τῆς
 ἀφεντί(ας) νὰ ἀπλώνη εἰς τὸ μερτικόν τῆς τὸ ἀμπέλ(ι) | νὰ πληρώνεται
 τὰ ἔξε του τζεκίνια, εἰς τὰ ὁποῖα ὅλα τὰ ἄνω | γεγραμμένα εὐρισκόμενος
 ὁ ἄνωθ(εν) κύρ Κωσταντῆς πρεζέντες | καὶ γνωρίζοντας τὴν καλωσύνην
 ὁποῦ τοῦ ἤκαμεν ὁ Πετινιέ | ρος καὶ ἐδάνεισεν τὰ ἔξε τζεκίνια τῆς αὐτῆς
 Φλωρέντζας καὶ | ἐπλήρωσεν τὸν αὐτὸν κύρ Κωνσταντῆ ὀμπλιγάρεται
 νὰ δώσῃ τοῦ | ἄνωθ(εν) Πετινιέρο δυὸ δεκάρια τυρὶ καλὸν Μαρτιώτικον
 δίχως | καμμί(ας) λογιῆς ἰγκάνο καὶ κανέναν κοντράστιον ἀπομείνοντας |
 κοντέντοι καὶ ἀναπαμένοι ἔτζι ἡ λεγόμενη Φλωρέντζα | ὥσαν καὶ ὁ κύρ
 Κωνσταντῆς καὶ ὁ Πετινιέρος στερεώνοντας τὴν πα | ροῦσαν εἰς πένα
 καὶ κοντεναζιὸν τῆς ἀφεντί(ας) ὑπ(έρ)πυρα) ν', φυλά | ζοντας τὰ εἴκοσι
 τῆς μερίδος ὁποῦ στέργ(ει) καὶ τὰ ἐξῆς, διὰ μαρτυ | ρίας τοῦ μισερ
 Μαρη Κάλβου καὶ τοῦ κύρ Γεωργ(ίου) Μαρμαρ[ᾶ].

Φ. 16

καὶ τοῦ πν(ευματ)ικοῦ Τρουμπέτα ἀπὸ τὴν Ποταμία.

Ἐγὼ Ἰω(άννης) ὁ ζαχαρί(ας) κ(αι) νοτ(άριος) ἔγραφα.

137*

Παπα-Γιαννούλης Κωνστάντιος, νοτάριος Ἀνδρου

Διακανονισμός κτηνοληψίας

1574, 17 Ιουλίου

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυ(ρίου) ἡμ(ῶν) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστοῦ) ἀμήν, εἰς 1574,
 Ἰουλίου 17, ἐν τῇ Ἀντρῷ εἰς τὸ | ἀρχοντικὸν τοῦ ποτὲ μισερ Φιλίππῃ Πατέ.
 Μισερ Λουρέντζος Πατὲς υἱὸς τοῦ | μισερ Φιλίππῃ Πατὲ διὰ ὄνομαν τῆς
 ἀρχόντισσας τῆς μάνας του λέγει ἔτζι ὅτι | καιρὸν περασμένον ἤδελεν
 κρατῇ ὁ Δήμας Μαζαράκης μὲ τὴν φαμελιάν του | τὰ πράματα τοῦ μισερ
 Φιλίππῃ Πατὲ τοῦ π(ατέ)ρα του ζῶα καὶ πρόβατα 300, ἡγουν | τριακό-
 σια, ἡ πλειότερα ἢ λιγότερα, καθὼς εὐρίσκεται εἰς τὸ κατάστιχον τοῦ κύρ
 Ἰω(άννου) | Στρατηγόπουλου ἀπὸ τοὺς χιλίους πεντακοσίους ἐξήντα ὀκτώ
 καὶ ἐγύρεψεν | ὁ μισερ Λουρέντζος νὰ ἰδῇ τὸ κεφάλιν ἂν εἶναι σωστὸ καὶ
 δὲν εὐρίσκοντάς το σωστὸ | ἐπαρακαλέσασιν τονε καὶ ἄφησέν τα νὰ τὰ
 κρατοῦσι χρόνους τρεῖς. Καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς | χρόνους πάλιν τὰ εἶδεν
 καὶ δὲν ἦτανε σωστὰ καὶ πάλιν ἄφησέν τα ἄλλους τρεῖς, οἱ ὁποῖοι | κου-
 μπλέρουσιν τὴν σήμερον εἰς τοὺς 1574 Δευτερογουλίου 17, τὴν σήμερον δὲ

ἐπαρακαλέσασιν τὸν μισερ Λουρέντζο ἢ Μαρία γυναῖκα τοῦ Δήμα Μα |
 ζαράκη μὲ τοὺς υἱοὺς τῆς τὸν Γκίνη καὶ τὸν Ἰωάννην ὅτι νὰ τῶν τὰ ἀφήσῃ
 νὰ τὰ κρατοῦσιν | ἀκό(μη) χρόν(ους) 2, ἤγουν δύο, καὶ ἀπομένουσι χρεο-
 φειλέτες εἰς τὸν μισερ Λουρέντζο | ἢ Μαρία καὶ ὁ Γκίνης καὶ ὁ Ἰω(άννης)
 διὰ τὰ ἄνωθ(εν) πράμ(ατα), μὲ τοῦτο νὰ μετεχένουσιν εἰς τὸ | μισὸν διά-
 φορον καὶ εἰς τὴν μισὴν ζημίαν ἢ Μαρία καὶ ὁ Ἰω(άννης) καὶ ὁ Γκίνης μὲ
 τὴν γυναῖ | καν του τὴν Πίλια τὴν ἄλλην |μισή| τάζοντας ὅτι νὰ εὔρεθοῦσιν
 κεφάλια σωστὰ καθὼς φαίνεται | γραμμένο εἰς τὴν γραφὴν ὁποῦ ἔκαμεν ὁ
 κύρ Ἰω(άννης) Στρατηγόπουλος καὶ ὁμπλιγὰ | ροντάς τονε τὰ καλὰ τους
 στεκούμενα καὶ περιπατούμενα παρόντα καὶ μέλλοντα | χωρὶς κοντρά-
 στιον κανένα. Καὶ ὁ μισερ Λουρέντζος τάζεται ὅτι νὰ μὴν τῶν ἐπὰ | ρη
 κανίσκιν μήτε ζῶον φιλικόν, μόνον νὰ ἐβγάνουσιν πᾶσα χρόνον τοῦ μισερ
 Λουρέν | τζου ὁκτὼ ρίφια ἀρσενικὰ καὶ τότες νὰ μοιράζουσιν, ἀκό(μη)
 ἀπὸ τὴν σήμερον | καὶ ὁμπρός ἂν ἠδέλασιν δείξει πὼς ἤθελ(εν) φάγει
 ζῶον φιλικόν ὁ μισερ Λουρέντζος | τάζεται νὰ τῶν ἐδίδη διὰ τὸ ἓνα δέκα
 καὶ ὅ,τι διάφορον ἤθελεν εὔρεθῇ ἀπὸ τυρὶ | καὶ ρίφια νὰ τὰ μοιράζου-
 σιν εἰς τὴν μέση ἐβγάνοντας τὰ ὁκτὼ ρίφια καθὼς | εἴπαμεν ἄνωθ(εν),
 ἀκό(μη) τάζοντας ὅτι τὸ μερδικόν τῶνε τὸ τυρὶ νὰ μὴν ἠμποροῦσι | νὰ τὸ
 χρεώσουσιν ἄλλου μόνον τοῦ μισερ Λουρέντζου. Ἡ ὁποία γραφὴ ἐγένη
 μὲ τὸ δέλημα | τῆς ἀρχόντισσας τῆς κυρα-Μαρούλας μάνα τοῦ μισερ
 Λουρέντζου Πατέ. Καὶ διὰ πίστωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς παρούσης γραφῆς
 ἐποιήσαμεν μάρτυρ(ες) | παρακλητοὺς τ(ὸν) σερ Τζῶρτζον Ντεκαμίλη
 καὶ μαστρο-Τζάννε Κρητικόν καὶ κύρ Ἰω(άννην) | Κουλουρίδην.
 (νοταριακὸ σῆμα ἀριστερά ἀπὸ τὴν υπογραφή) Ἐγὼ πα(πα) γιανούλ(ης)
 κωνστάντιος θυμόσιος ὑπὸ βασιλικ(ῆς) ἐξουσί(ας) | νοτάριος παρα-
 κληθ(εῖς) ἔγραψα τὰ ἄνωθ(εν) μετὰ πάσ(ης) ἀληθί(ας).

*Το ἐγγράφο ἔχει δημοσιευθεῖ ἀπὸ το Δ. Ι. Πολέμη, «Οἱ Αφεντότοποι τῆς Ἀν-
 δρου», Ἄνδρος 1995, 140-142, α/α 15. Ξαναδημοσιεύεται στὴν παρούσα ἐκδοσὴ
 γιὰ τὴν πλήρη παρουσίαση τοῦ Κώδικα.

138*

Παντολέων Μηνιάτης

Ψυχικό

14 Ἀπριλίου 1576

Κόπια ἀπὸ τὸ καθολικὸν οἰκειόχειρον τοῦ ποτὲ κύρ Παντολέου | Μη-
 νιάτη καὶ νοτ(αρίου).

† Εἰς δόξαν Χ(ριστο)ῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θ(ε)οῦ ἡμῶν ἀμήν, αφος', μηνὶ
 Ἀπριλ(ίῳ) ιδ', εἰς τὴν Ἀξι(αν) εἰς τὸ μονα | στήριν τῆς Ἀγιωτάτης Ἀγ-

γελοχαιρέτιστος, ἔμπροστ(εν) τῶν ὑποκάτωθ(εν) γεγραμμέν(ων) καὶ πα-
ρακαλετῶν μαρτύρων ἐνεφα | νίσθην ἐκεῖ κατὰ παρησι(ας) ἡ ἀρχόν-
τισσα ἡ Μαρία γυνὴ τοῦ μισερ Νικολοῦ Κρουσέντζου, ἡ ὁποία ἔ | χοντας
τὸν νοῦν της καὶ τὴν ὑγεί(αν) καὶ τὴν γλῶτταν καθαρὰν θέλει οἰκεία
της βουλῇ καὶ θελήσεως καὶ κάμνει τὸ παρὸν | ψυχικόν εἰς ἄφεσιν τῶν
ἁμαρτιῶν αὐτίνης καὶ τῶν γονέων της, Γροικώντας πρὸς τὸ ἄνωθ(εν)
γεγραμμένον μοναστήριν, | τοῦ ὁποίου θέλει καὶ ἀφήνει ἀποθανώντας
της εἰς ψυχικὸν καὶ εἰς ὄνομα ψυχικοῦ ὅ,τι δὲ ἄρα καὶ ἂν ἔχη | ἀπὸ
λογαρισμὸν τῶν γονέων της καὶ ἀπὸ πᾶσα ἄλλης λογῆς μόδον καὶ ἰ τρό-
πον καὶ ὅ,τι ἄλλον ἤθελεν ἀκι | στάρει ἕως ὅλην της τὴν ζώην, στάμπελε,
μόμπιλε, ἔτζι ἀπὸ τὰ περασμένα, ὅπου εἶναι ἀπὸ προικίον της, | ὥσάν
ἐκεῖνα ὅπου ἐκάμασιν καὶ θέλουν κάμειν μὲ τὸν ἄνωθ(εν) της συμβίον
θέλει θεληματικῶς καὶ | ἀφήνει τα τοῦ λεγόμενου μοναστηρίου αἰωνίως,
ἡγουν ο διὰ τὴν ψυχὴν της, ὡς ἄνωθ(εν), καὶ ποτὲ διὰ κα | νέναν καιρὸν
κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἐδικούς της νὰ μὴν ἔχη τρομήξει νὰ κοντραδίρη στὸ λε-
γόμενον ψυχικὸν | εἰς βάρηταν τῆς Κερᾶς μας καὶ εἰς ἄραν καὶ κατάραν
τῶν γονέων μου καὶ ἐμοῦ τῆς ἁμαρτωλῆς καὶ τοῦτο ἔστον | τας καὶ ἐγὼ
ὥσάν κερὰ καὶ νοικοκερὰ τῶν πραγμάτων μου ἐμπόρουν καὶ ἐμπορῶ νὰ
τ' ἀφήσω, ὅπου μοῦ φανεῖ | δίχως κοντραδιτζιὸν κανενός, τ' ἀφήνω τὸ
λοιπὸν τοῦ λεγόμενου μοναστηρίου τῆς Κερᾶς μας τῆς Ἀγγελοχαιρέτι
| στος ὡς ἄνωθ(εν), μὲ τὴν κοντετζιὸν ἐτούτην, νὰ μὴν ἡμποροῦν ποτὲ
νὰ πουληθοῦν, μηδὲ νὰ χαριστοῦν, μηδὲ ν' ἀ | λιεναριστοῦν, μόνον νὰ
εἶναι τῆς Κερᾶς μας τῆς ἄνωθεν Ἀγγελοχαιρέτιστος αἰωνίως εἰς γοβέρ-
νον τῶν π(ατέ)ρων) ὅπου δέ | λουν εἵσταιν εἰς τὸ αὐτὸ μοναστήριν ἀπὸ
τὸ ὄρδινε τῶν πρεδικαδόρων, καθὼς εἶναι τὴν σήμερον ὁ εὐλαβέστατος
| πατέρας φρα-Τομάζος Πελεγρῆς, ὁ Κρητικὸς καὶ διδάσκαλος τῆς
θεολογία(ας), καὶ ἰ σὲ πὲρ σόρτε νὰ λείπη ἀπ' αὐτοῦνον | τὸ ὄρδινε τῶν
πρεδικαδόρων ἀπ' αὐτὸν τὸ μοναστήρι, θέλει ὅτι αὐτά της τὰ πράγμα-
τα, ἔτις στάμπελε ὥσάν | μόμπιλε, νὰ τὰ ρετζιβέρη καὶ νὰ τὰ γοβερνάρη
καὶ νὰ τὰ σκοδέρη ὁ ντεγᾶνος τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως ὅπου |
θέλει εἵσται, διότις θέλει νὰ μὴ γίνετα λάθος, | ὁ ὁποῖος καὶ δίχως
κανένα ἰγκάνο νὰ 'ναι κρατημένος, | νὰ δίδη καλὸ λογαριασμὸν εἰς
πᾶσα πρᾶγμα. Καὶ ἂν κανέναν ντεγᾶνος θέλει ἀποθάνει, ὁ διάδοχος
του καὶ οἱ | διαδόχοι τῶν διαδόχων του νὰ τὰ ρετζιβέρουν καὶ νὰ δίδουν
καλὸν λογαριασμὸν καὶ σωστὸν εἰς ὅσον καιρὸν καὶ χρὸ | νους ἡθελεν
λάχει νὰ λείπουν ἢ νὰ λείπη τινὰς ἀπ' αὐτὸν τὸ ὄρδινε τῶν πρεδικαδό-
ρων. Ἀκόμη ξεκαθαρινᾷ καὶ | λέγει καὶ θέλει ὅ, τι μόμπιλέν της ὅλον,
ὅπου θέλει βρεθῇν εἰς τὸν θάνατόν της νὰ τυχαῖν νὰ πουληθῇ νὰ γίνε
| ται μπενεφίτζιον τῆς ἐκκλησίας, ἡγουν τοῦ ρηθέντος μοναστηρίου,
καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ οὕτως θέλει ὅτι ἡ παροῦσα της νὰ εἶναι | βεβαία καὶ
ἀχάλαστος καὶ ἀνισὼς καὶ νὰ 'χη ἄλλην γραφὴν καμωμένην ὃ γραφές,

θέλει νὰ εἶναι νουλάδες, καλὰ καὶ καμμί(αν) | δὲν ἤκαμ(εν) ποτέ της, μόνο τὴν παροῦσαν ἐτούτην ἀλλ[ὰ] μὴδὲ ἄλλην θέλ(ει) καὶ παίρνεται νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ κάμη κόν | τρα ἐτουτηνῆς τῆς γραφῆς καὶ ἂν τὴν κάμη, νὰ μὴν [ξί]ξη εἰςὲ καμμί(αν) κρίσ(ιν), μόνον ἐτούτη νὰ εἶναι ἡ πρώτη της καὶ | ἡ ὕστερή της. Παρακαλῶντας αὐτὴ ἡ ἀρχόντισσα μὲ καλὴν της ὀρεξιν καὶ ἀξιοπίστους καὶ παρακαλετ(οὺς) μαρτύρους, | μισὲρ Τζαννέτο Συρῖγον καὶ ἀπογεγραμμένος οἰκεοχείρως μισὲρ Τζώρ-τζη Ντεναξί(ας) καὶ ἀπογεγραμμ(ένος) οἰκειοχείρως, μαστρο-Νικολὸ Φερέτος.

Ἐμετετέθη ἡ παροῦσα διὰ τοῦ νῦν ἔτους αφπστ', μηνὶ Αὐγούστῳ ιδ', ὑπὸ χειρὸς κάμου Νικολά(ου) ἱερέ(ως) τοῦ οἰκονό | μου τῆς ἀγιωτ(άτης) Μ(ητρο)πολό(εως) Ἀξί(ας) λόγ(ον) πρὸς λόγ(ον) εἰς φόβον Θεοῦ.

*Το ἔγγραφο ἔχει δημοσιευθεῖ ἀπὸ τον Ι. Βισβίτη, «Ναξιακά νοταριακά ἔγγραφα των τελευταίων χρόνων του Δουκάτου του Αιγαίου (1538-1577)», ΕΑΙΕΔ, 4(1951), 98-99, α/α 79. Ξαναδημοσιεύεται στὴν παρούσα ἐκδόση γιὰ τὴν πλήρη παρουσίαση τοῦ Κώδικα.

139

Γιάκουμος Γρίσπος

Κατάλογος γιὰ χρέη-χρεώστες

1580, 15 Μαρτίου

1580 a di 15 [...] Marzo.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ μοῦ χρωστοῦσι στάμενα στὴ Μῆλο [πο' βόδια στή-κασι] γιὰ λόγου τονε κατὰ πὼς | φαίνεται γραμμένο ἀπὸ χερὸς τοῦ μισὲρ Νικολοῦ Μιχελῆ καὶ κατζηλλιέρη ἐκεῖνο τὸ καιρὸ |

Πρῶτος Γιάννης τῆς Μαρίας γιὰ τὴ δουλειὰ πό 'καμα μὲ τὸμ(ισὲρ) Ἀντρία τοῦ Ξοφιᾶ τὸ καιρὸ τοῦ | καπετάνιου Φιλίππου καὶ ἐπλέρωσε τὴ μπάρτη του ὅποῖος μ(ισὲρ) Ἀντρίας ἐδῶ στὴ Να-ξία | καταπὼς τὸ θέ(λει) μολογήσει ὁμπροστὰ στὴ κρίση τζικίνια δύο, ἡγου τ(ζικίνια) 2, ἄ(σπρα) 0
—Ὁ μισὲρ Φρατζέσκος Ταταράκης γιὰ τὶς μύλους ὅπου ἐπούλησε στὸ Βόλο τῶ Κρητικῷ | καὶ μολόγησέν τις ὁ μισὲρ Μικέλης Μοδίνος καὶ πήραμέν τις καὶ βάλαμέν τις στὴ | κανάβα τὴν ἀφεντικὴ καὶ ἀπεκίὸ μέ 'πιασε ὁ Βαρδαλάχος καὶ πλέρωσέ | τες γιὰ ὄνομα ἐδικόν τονε ἔστοντας νά 'ναι φορτζάδος ἀπὸ τὸ Πρεβεδόρο | κὺρ Μᾶρκο Στέτα ὡς φαίνεται μὲ γραφὴ ἐδικὴν του πὼς ἡδωκ(εν) εἰκοσιπέντε | τζικίνια καὶ μὲ γραφὴ τοῦ μισὲρ Νικολοῦ Μιχελῆ τζικίνια τέσσερα, ἡγου. τ(ζικίνια) 4, ἄ(σπρα) 0

—Κατὰ τὴν ἄνωθε ὑπόδεση ὁ γιὸς τοῦ ἄνωθε κύρ Φρατζέσκου λεγού|με-
 νος κύρ Ἰω(άννης) Ταταράκης τζικίνια ἔχτῶ, ἤγου. .τ(ζικίνια) 8, ἄ(σπρα) 0
 —Ἀπὸ τὸ κύρ Νικόλα Μυλωνᾶ γιὰ τὴν ἄνωθε ὑπόδεση τζικίνι ἓνα, ἤ-
 γου τ(ζικίνι) 1, ἄ(σπρα) 0
 —Ὁ карабоκύρης ὁ κύρ Κωσταδῆς Σφακιώτης ἔλαβε τομάρια
 ἀπὸ λόγου μου νὰ τὰ | πουλήσῃ στὴ Μηλο καὶ δὲν τὰ ᾿δωκε μὰ
 ἤστρεψέν τα ὀπίσω ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχει πάρει | κομμάτια τρία καὶ
 εἶπέ μου πὼς τὰ πούλησε ἄ(σπρα) δεκαπέντε τὸ ἓνα νὰ λάβῃς
 | ἀπὸ λόγου του ἄ(σπρα) ἀργυρᾶ σαράντα πέντε, ὁποῖος εἶναι
 γαμπρὸς τοῦ λεγόμενου | Ταταράκη κάμου. . . . τ(ζικίνι) 0 ἄ(σπρα) 45
 τ(ζικίνια) 15 ἄ(σπρα) 45

Τὰ ὁποῖα στάμενα σὲ κάμνω κομμέσσο στὸ κορμί μου τὸ καθολικὸ
 | νὰ τὰ λάβῃς νὰ μοῦ τὰ στείλῃς ἂν τὰ δώνουν μὲ τ' ὁμαλὸ ὃ βερ νὰ
 κοπαρέρῃς | ὁμπροστὰ στὸν μισὲρ καπετάνιο δείχτοντας τὴ γραφὴ ποὺ
 ἔχεις ἀπὸ | τὸν ἐγλαμπρότατο ἀφέντη Μπέγη νὰ σὲ πλερώσουν ἄβερ
 νὰ τίς ὁ | ρίσης νὰ ᾿ρθουν ἐδῶ κατὰ τὸν ὅρισμό της ἐγλαμπρότατῆς του
 ἀφεντίας. | †Ελο† γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἀκαδέρει.

ἰμι εγο γιάκουμος γρισπος | γραφο με το ιδιόν μου χερι γιὰ πιὰ ἐμπι-
 στοσινι τις παρον γραφис.

140

Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος

Ψυχικό

1580, 22 Φεβρουαρίου

†Εἰς τὸ ὄνομαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀμήν, 1580, μηνὶ Φεβρου-
 αρίου | 22, στὸ Μποῦργο τῆς Ναξί(ας) εἰς στὸν οἶκον τῆς κυρα-Μα-
 ρούλας τοῦ Λαμπρί | δου εὐρίσκόμενες ἐκεῖ κατὰ παρρησίαν οἱ δύο
 ἀδελφές ἡ κυρα-Σοφία καὶ ἡ | ἀδελφή της ἡ κυρα-Μαρούλα, οἱ ὁποῖες
 ἀδελφές θέλουσι δεληματικ(ῶς) μὲ κα | λὴν τος ὄρεξη καὶ ἰδίᾳ τος δε-
 λήσει καὶ δίδουν καὶ παραδίδουν ἀπὲ τὴν σή | μερον καὶ ἀφιερώνουν
 εἰς τὸν ναὸν τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ ο διὰ τὴν ψυ | χὴν τος
 καὶ ο διὰ τὴν ψυχὴν τῶν γονέων τος καὶ τοῦ ἀντρός τονε τὸ χωράφι |
 ὁποῦ εἶχασι στὰ Καλαμούρια σύμπλιον τοῦ κύρ Λιβάχη καὶ τοῦ Τζάννε
 Π(αρ) | δοῦ νὰ γροικᾶται τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἀπὲ τὴν σήμερον οἱ
 λεγόμενες δύο ἀδελφές | ἐγδύνουνται ἀποὺ τὸ χωράφι καὶ ἐντύνουν το
 και παραδίνουν το εἰς στὸν Τίμιον | Σταυρὸν σὰν μπρᾶμα ποὺ ἤτονε δι-
 κόν τος καὶ ἀγορά τος δέλουν καὶ οἱ δύο ἀδελφές | Σοφία καὶ Μαρούλα
 νὰ εἶναι πάντ(α) τῆς ἐκκλησίας τοῦ Τιμίου Σταυροῦ διὰ μνημόσουνον |

ἐδικόν τος καὶ τῶν γονέων τος καὶ νὰ μὴν ἡμπορῇ κανένας μας ἐδικὸς νὰ διασειῇ τὸ ψυχικόν μας εἰ μὴ νὰ εἶναι πάντ(α) τοῦ νοικοκυροῦ τῆς ἐκκλησί(ας) | τοῦ κυρ Διονυσίου καὶ πνευματικοῦ καὶ ο διὰ τὸ λεγόμενον χωράφι ποῦ | παραδίνομεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ δίνομέν του νὰ πληρώνη χαρά | τζι ἄσπρα δεκάμισυ, ἤγουν 10 ½. Εἰσὲ ὅλον τὸ ἄνω γεγραμμένο ἐμείνασι | καὶ οἱ δύο ἀδελφές κοντέντες καὶ ἀνεπαμένες στερεώνοντας τὸ παρὸν ψυχικὸν εἰς πένα καὶ κοντεναζιὸ τῆς ἀφεντί(ας) ὑ(πέρ)πυρα) 500 φυλάζοντας | τὰ ἡμισυ τῆς μερίδος ποῦ στέργει καὶ τὰ ἐξῆς πληρώνοντας καὶ μὴ πληρώνον | τας τὸ παρὸν ψυχικὸν νὰ ἔχη το στέρεον βέβαιον καὶ ἀχάλαστο καὶ τὰ ἐξῆς καὶ | διὰ πίστωσιν τῆς ἀληθεί(ας) παρακαλοῦν καὶ μάρτυρες τὸν κυρ Γεώργη | Μαρμαρᾶ καὶ τὸν μαῖστρο-Ἀντώνη Σαργέδο καὶ τὸν μαῖστρο-Γεώργη Κον | ταῖτο.

Εγὼ σταματης ο τούρους νοτάρι(ος) εγραψα καὶ ὑπ(έγρα)ψα.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «1580|| Τοῦ Τιμίου Σταυροῦ | ἀφιέρωση χωραφίου στὰ | Καλαμούρια».

141

Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος**Διαθήκη****1581, 3 Μαρτίου**

† Ἐν ὀνόματι τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀμήν [ἔτει] ἀπὸ τῆς [...] τοῦ Κυ(ρίου) ἡμ(ῶν) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστοῦ), ἀφπα', | μηνὶ Μαρτίῳ γ', στὸ Μέσα Κάστρο τῆς Ναξίας στὸ ἀρχοντικὸν τοῦ μισερ Νίκολου Κρου | σέτζι(ας) ἐγὼ Νίκολο Κρουσέτζιας κατοικοῦμενος [εἰς τὸ] Κάστρον τῆς Ναξίας εὐρι | σκόμενος [...] τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος [...] μῆτε εἰς τὴν κλίνη κατακειτάμ | [ενος μῆτε νόσον] περιβαλλόμενος ἀλλὰ περιπατώμενος ἔνθεν κακεῖθεν ὡσάν | [πάντα ἡμουν] μέλλειν διορθώ(σει) πρὶν τὸν θάνατον αὐτοῦ | καὶ ἀφήνομ(εν) δὲ δὲ πᾶσιν τοῖς ἐν χριστιανοῖς τὴν ἐν Θεῷ ἀγάπην καὶ τελειωμένην συ | γχώρησιν τοὺς εἰπόντας καθ' ἡμῶν [ἀγαθὸν] καὶ πονηρὸν ἔπειτα δὲ [αἰτοῦμαι καὶ ...] | παρὰ αὐτῶν τὰ ὅμοια. Κατὰ τὸ παρὸν λέγω [ἐγὼ ὁ] Νίκολο Κρουσέτζι(ας) ὅτι [...] | [...] τοῦτο θέλω καὶ κάμνω [...] | [...] ὅπου ἔχω καὶ [δια]φεντεύω ἔτζι [...] | [...] ὅπου δὲν ἔχουσιν [...]. Ἐν μπρώτοις ἀρχὴν θέλω ἐγὼ ὁ ρηθεὶς Νίκολο Κρουσέτζι(ας) καὶ ἀφήνω εἰς τὴν Κερία μας | τὴν Ἀγγελολαχερέτιστ(ον) ἐκεῖ ὅπου θέλω θαπτεῖν [...] διὰ τὴν ψυχὴν μου κερεῖ | λίτρες β' νὰ δίδεται κάθεν χρόνον νὰ κάμνουν τῆς Κεράς μας

λαμπάδες τὸ ὁποῖ(ον) | κερὶ νὰ τὸ δίνη [ή] Τριανταφυλλοῦ πὺν τὸ [πλ]
 ηρώνει στὸ ἀμπέλι ὁποῦ ἔχει στὰ Κιντία, ἀκόμη | ἀφήνω ἕτερον τέλος
 εἰς τὴν Γκυρία μ(ας) τὴν Ἀγγελοχαιρέτιστον ὑπέρπυρα γ' νὰ [τὰ] |
 δίνη ὁ κύρ Ἰωάννης ὁ [...]πουλος διὰ τὸ ἀμπέλι ὁποῦ ἔχει στὰ Κιντία
 τοῦ παπᾶ τοῦ Χριστοῦ, ἀκόμη ἔ | τερον τέλος ὑπέρπυρα δ' πὺν τὸ
 πλη[ρώ]νει ὁ μισερ Λουτζιάνη εἰς στὸ ἀμπέλι ὁπό'χει | στὰ Κιντία καὶ
 [...] τῆς κεράς μας [...]. | δύο μοδίων νὰ ναι καὶ αὐτὸν τῆς Κεράς
 μας τῆς Ἀγγελοχαιρέτιστος, ἀκόμη ἀφήνω ἕναν χωράφιν τριῶν μοδί-
 ων πλησίον τῆς [...] Κατερίνας καὶ αὐτὸν τῆς Κκεράς μας, ἀκομή ἃ |
 φήνω τέλος σολδιά λστ' πὺν τὰ πληρώνει τοῦ Κουτζουρόπουλου εἰς
 τὸ πρᾶμαν ὁποῦ' χει στήν | Σταυροπηγὴν καὶ αὐτὸν τῆς κεράς μας,
 τὸ περιβόλι μου ὁποῦ ἔχω εἰς τοῦ Περούτζη τὸν Ποταμὸν | νὰ 'ναι
 τῆς ἀδελφῆς μου τῆς Ζαμπέτας μὲ τοῦτο νὰ 'ναι κρατημένη | πᾶσαν
 χρόνον τὴν ἡμέραν τῆς Κεράς μ(ας) νὰ πέμπη ἕναν μόδιον [σιτάριν] ὃ
 βερ νὰ τὸ κάμνη ψωμὶ ὃ κουλούρι(αν), | μίαν μετζαρόλαν κρασὶν νὰ τὰ
 μοιράξη ἡ χάρη τῆς, ρεσαλθάροντας ἀπ' ὄντε | ὁπό'χει νὰ δώνη τῆς
 Κεράς μας τίς μέρες ὅλες, καὶ τὸ χωράφιν ὁποῦ ἔχω εἰς τοὺς Ἀγίους
 [Σαρά] | ντες ὁπό'χει τὴ βαγιὰν νὰ 'ναι καὶ αὐτὴ τῆς ἀδελφῆς μου,
 καὶ τὸ χωράφι τὸ μεγάλο ὁποῦ | ἔχω στήν Ἀγίαν Τριάδα καὶ αὐτὸν
 τῆς ἀδελφῆς μου τῆς Ζαμπέτας, τὰ ὅποια ἀνωθ(εν) πρᾶμα | τα ὁποῦ
 ἀφήνω ἔτζι τῆς ἀδελφῆς μου ὡσὰν καὶ τὸ ψυχικὸν ὁποῦ ἀφήνω εἰς τὴν
 Γκε | ρά μας τὴν Ἀγγελοχαιρέτιστον ἀνισὼς τραβανιέρη μου θάνατος
 νὰ τὰ τρώγῃ καὶ νὰ | τὰ γαλδέρη ἡ συβίαν μου ὅλα τὰ ἔμισα [ἔ]ως τὴν
 ζωὴν τῆς καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τῆς νὰ | στρέφονται ὅλα ἐκεῖ ὁποῦ τὰ
 ἀφήνω διὰ τὴν ψυχὴν ἐμένα καὶ τῶν γονέων μου, | ἀφήνω τῆς ἀδελφῆς
 μου τέλος ὑπ(έρ)πυρα [γ'] πὺν τὸ δίνει ὁ Φραντζέσκος τοῦ Μαυρο-
 μάτη | εἰς τ' ἀμπέλι καὶ χωράφι ὁπό'χει στὰ Πετράδια, ἀκόμη δίνει
 μου ἡ Μαγδαληνὴ τέλος | σολδιά ιβ' καὶ αὐτὸ τῆς ἀδελφῆς μου, ἀκόμη
 δίνει μου ἀφέντης ὁ [μισερ ὁ] Πολίτης δι | ἃ τῆς Σαγρέδαινης τὰ πράγ-
 ματα τέλος σολδιά ιβ' καὶ αὐτὸν τῆς ἀδελφῆς μου, ἀκόμη δίνει μου
 ὁ | μ(αῖστρ)ο Γιάκουμος Ἀρκαδιώτης τέλος πετεινόπουλα δύο ο διὰ
 σολ(δία) η' καὶ αὐτὰ τῆς ἀδελφῆς μου

Φ.Ι β

(ἀκολουθοῦν 13 στίχοι μὴ ἀναγνώσιμοι λόγῳ ἐξαιρετικῆς φθοράς τοῦ κειμένου)

Καὶ γὰρ Σταμάτης ὁ Τουροῦς νοτάρι(ος) ἔγραψα [...]

142

[Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος]

Πώληση

1581, 9 Αυγούστου

Κόπια

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν, ἀφπα', μηνὶ Αὐγούστου θ', στὸ σπίτι τῆς κερα-Μαρί(ας) χήρας συμβί(ας) τοῦ ποτὲ | μ(αῖστρ)ο Ἰω(άννη) Σβηροῦ ἐνμπροστέν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν ὑποκάτωθεν ἀξίων καὶ παρακαλετῶν | μαρτύρων εὐρισκόμενη ἐκεῖ πρεζέντε ἡ λεγόμενη κερα-Μαρία λέγοντας πὼς ἔστοντας | καὶ νὰ χρεωστοῦ τοῦ μισερ Τζώρτζη Πετενιέρου δουκ(άτα) χρυσᾶ εἰς χρυσάφιν 24, ἤγουν | εἴκοσι τέσσερα, ὡς καθὼς φαίνεται μὲ πέντε χειρόγραφα νοδαρικὰ καὶ μαρτυρημένα πάντα | ὥσαν εἰς ἐκεῖνα τὰ ἱστρουμένα φαίνονται τὸ αὐτὸν καθάριον χρέος καὶ πάλιν τὴν σήμερον | ὁμολογεῖ καὶ θεβαιώνει πὼς τοῦ τὰ χρεωστεῖ χωρὶς καμμίας λογιῆς διάφορον σήμερον | τόσους καιροὺς ὥσαν εἰς τὰ αὐτὰ νοταριακὰ χαρτιά φαίνονται διὰ τὸ ὁποῖον χρέος τῶν εἴ | κοσι τεσσάρων τζικινίων ὁποῦ χρεωστεῖ τοῦ αὐτοῦ Πετενιέρου τοῦ ἔχει ὀμπλιγάδον | τὸ πρᾶμαν ἀμπέλι χωράφιν παλαιόσπιτα παλαιοληνουῶδες μὲ ἐκκλησία | τὸ ὁποῖον κρατεῖ ὁ διὰ παντοτινὸν μισιάρικον ὁ αὐτὸς μισερ Τζώρτζης ὡς σκα | θὼς φαίνεται μὲ τῆς γραφῆς του σύμπλιο τὸ αὐτὸν πρᾶμα μὲ τοῦ κύρ Κωσταντ(ῆ) Ἀμπράμου | τὸ ἀμπέλι καὶ τοῦ κύρ Νικολοῦ Ἀμούρη ἡ ὁποία κερα-Μαρία θέλοντας μὲ καλὴν τῆς ὁ | ρεξη νὰ πληρώσῃ τὸν αὐτὸν Πετενιέρο τὸ ἄνωθ(εν) χρέος θέλει τὴν σήμερον μὲ καλὴν τῆς ὁρε | ξη καὶ θέλημα καὶ δίδει καὶ πουλεῖ τὰ μερδικὰ ὅλα ὁποῦ τῆς ἐγγίζουσιν ἀπὸ ὅλον τὸ λε | γόμενον πρᾶμα μὲ τοῦτ(ον) τὸν μόνον ὅτι νὰ βάλουσιν ἀποκοφτάδες ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴν τος | νὰ ἀποκόψουν ὅλα τὰ λεγόμενά της μερδικὰ ὁποῦ τῆς ἐγγίζουσιν καὶ νὰ βάνουν καὶ | νὰ ἀμπατάρουν δύο ἄσπρα ἀργυρᾶ εἰς τὸ κάθεν δουκάτο ὁ διὰ χαράττι ὅσον τοῦ θέλει βάλει | εἰς τὴν σοῦμαν τοῦ | πρᾶμάτου καὶ ἡ ἀγορὰ νὰ φαίνεται ἀπὸ τὴν σήμερον ἡμέρα ὁλονοῦ τοῦ πρᾶμάτου μὲ ὅλα του τὰ δικαιώματα καὶ μὲ ὅλην του τὴν περιοχὴ ἀπάνω εἰς τὸν αὐτ(όν) | Μπετενιέρο καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους του ὁ διὰ νὰ μὴν ἡμπορῇ ποτὲ μήτε ἡ μία με | ριὰ νὰ συρδῇ μήτε ἡ ἄλλη, εἰ μὴ νὰ εἶναι στερκτὴ καὶ ἀχάλαστη ἡ παρὼν πουλησιὰ κα | τὰ τὴν ἐστιματζίον ὁποῦ θέλουν γκάμει οἱ ἐστιμαδόροι οἱ ὁποῖοι ἐστιμαδόροι νὰ | ἔλθουν νὰ τὴν ἐγράψουν εἰς ἐμένα τὸν νοτάριον καὶ ἔτζι στέργεται ἡ μία μερὰ ὥσαν | καὶ τὴν ἄλλη καὶ ὅποιος ἀπὸ τῆς δύο μερίδες ἤθελεν συρδεῖν ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἄνωθ(εν) | πούληση καὶ στίμαν νὰ ζημιώνεται τῆς ἀφεντίας μας ἄ(σπρα) 200 καὶ πάλι ἡ γραφὴ νὰ | ἔχη τὸ στερκτὸν βέβαιον καὶ ἀχάλαστο βάζουν καὶ ἀξιόπιστους μάρτυρες,

ἀκόμη | ἡ λεγόμενη κερα-Μαρία θέλει καὶ δίδει τοῦ αὐτοῦ Πετενιέρου
ο διὰ τὸ λεγόμενον πρᾶμα | ἄ(σπρα) ἀργυρᾶ κ' ο διὰ χαράττι τοῦ λεγό-
μενου πραιμάτου καὶ εἰς τὴν ἀποκοπὴν νὰ ἐβγάξουν | οἱ ἐστιμαδόροι διὰ
τὸ χαράττι τοῦ πραιμάτου δουκ(άτα) χρυσᾶ δέκα. |

—Εἰς μαρτυρί(αν) τοῦ εὐλαβεστάτου παπα-Στεφάνου Κολυβᾶ καὶ τοῦ
δασκάλου τοῦ κὺρ | Πέτρου τῆς Ἀγίας Ψυχῆς καὶ τοῦ κὺρ Φραντζέσκου
Γοργογύρη καὶ τοῦ μ(αῖστρ)ο Γεώργη Ντανασῆ | οἱ ὅποιοι ἀπογράφουν
εἰς τὸ αὐτεντικό με τὸ ἴδιον τος χέρι. |

142α

(στην ἴδια σελίδα, κάτω ἀπὸ το 142)

Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος

Διορισμός εκτιμητών και απόφασή τους

1581, 15 Αυγούστου

† αφπα', μηνὶ Αὐγούστου ιε', εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας οἱ ἄνω-
θε γεγραμμένες μερί | δες ἤγουν οἱ λεγόμενοι κερα-Μαρία καὶ ὁ εἰρημένος
μισερ Τζώρτζη Πετενιέρος ἐψηφίσασιν ο διὰ ἀποκοφτάδες καὶ στιμαδό-
ρους τὸν κὺρ Νικόλα Καρτεφύλλη καὶ | παραστεκάμενον καὶ τὸν κὺρ
Ντομένεγον Ντεφηνέ καὶ τὸν κὺρ Σταμάτη τὸν Γεωργά | κη οἱ ὅποιες
μερίδες κοντεντάρουνται τόσον ὅσον γράψουν ο διὰ στίμα τοῦ πραιμά |
του τοῦ ἄνωθε τὴν ὁποίαν ἐστιματζίον στέργουν ο διατὶ ἦσαν οἱ λεγό-
μενες μερίδες | πρεζέντ(ε) ἐκεῖ ὁποῦ τὸ ἐστιμάραςιν ὅλον τὸ λεγόμενον
μπρᾶγμαν με ὅλα του τὰ | δικαιώματα καὶ ποτ(ε) διὰ κανέναν γκαιρὸν
νὰ μὴν ἡμποροῦν νὰ συρδοῦν ὀπίσω |

Φ. 16

ἔτις ὁ λεγόμενος κὺρ Νικόλας καὶ ὁ κὺρ Ντομένεγος καὶ ὁ κὺρ Σταμά-
της ἐστίμαραν | καὶ ἐπόκοψαν ὅλον τὸ πρᾶμα καθὼς εὐρίσκεται ο διὰ
δουκ(άτα) χρυσᾶ Νο 50, ἤγουν πενήντα, ρεσαλβάροντας τὰ δικαιώμα-
τα τοῦ παντοτινοῦ κουντουβερνάρη | καὶ τὸ χαράττι δύο ἄ(σπρα) τὸ
δουκ(άτο) καθὼς ἔχουν τὸν συνιρασμὸν ὅπιστε παρακαλοῦν | καὶ μάρτυ-
ρες τὸν εὐλαβέστατον παπα-κὺρ [Μιχαῆλ] Γοργογύρη καὶ τὸν μ(αῖστρ)ο
Μανθαῖο Λα | ξαρόπουλον καὶ τὸν κὺρ Γεώργ(ιον) Διασκοῦφον καὶ τὸν
μ(αῖστρ)ο Κυριάκον Νταπλήσια καὶ | τὸν μ(αῖστρ)ο Ἰωάννη Ἀρβανιτάκη
καὶ τὸν μ(αῖστρ)ο Σταμάτη Ἀντωνίτζη οἱ ὅποιοι μάρτυρες ἀπο | γρά-
φουν εἰς τὸ αὐντέτικο με τὸ ἴδιον τος χέρι.

καγω σταμάταις τοῦρους ἀπὸ ἀφεντικεῖς ἐξουσίας νοτάρη(ος) ἔγραψα
καὶ ὑπ(έγραψα).

143

Τζουγάνες Γας

Ομολογία για πώληση και ελευθερία

1582, 27 Σεπτεμβρίου

κβ'

1582, μηνί Σεπτεμβρίου 27

†

[...] λα'

Ὁμολογῶ ἐγὼ Τζουγάννες Γας πὼς ἤλαβα καὶ ἐπερίλαβα ἀπὸ τὸ κὺρ Νικόλα | Διαπετάκη καὶ ὁ πεθερὸς του καὶ ὁ σύγαμπρός του ὁ κὺρ Ἰωάννης Ρουμελιώτισσας | δουκάτα τρία χρυσᾶ, διὰ τὰ ὅποια τῷ δίδω καὶ πουλῶ τῶνε καὶ ἐλευθερῶν τῶνε τὸ χωράφι | εἰς τὸ Στρόγυλο εἰς τὶς Ἀβολιανούς εἰς τὴ Ξυλοκερατία νὰ εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον λεύτερα πάντῃ ἐλεύτερα νὰ μὴν ἔχῃσι καμμία κράτηση μήτε ἐμένα μήτε εἰς τοὺς κληρονόμους μου μὲ | δέλημα τῷ παιδίῳ μου καὶ τῶν κληρονόμῳ μου καὶ τῆς συμβίας μου τῆς Μαρούσας εἰς μαρτυρία τοῦ | ἀφέντη Πρεβόστρου Νταλιθόγια καὶ σερ Τζωρτζη[ελέτο] Καζανόβα καὶ μαστρο-Νικολὸ Φε | ρέντο καὶ κὺρ Λία Ρουσόπουλο καὶ μαστρο-Δημήτρη Καρατζία καὶ Μαρούλη Μποτομόνη καὶ | Μᾶρκος Βάβουλας τὰ ὅποια χωράφια ἔναι σύμπλιο τοῦ Ροβίδη τοῦ Γιῶργο καὶ τοῦ Μπιζίκου | διὰ τὰ ὅποια πράματα ὀμπλιγάρο[[μεν]]νταιν αὐτοὶ οἱ ἀγοραστάδες νὰ δίδου πᾶσα χρόνο καὶ οἱ κληρονόμοι τος ἐμένα καὶ τῷ κληρονόμῳ μου χαρὰ | τῇ ἄσπρα τρία, 3.

Ἐγὼ τζουγάννες γας.

144

(στην ἴδια σελίδα με το 143 καὶ με το ἴδιο χέρι γραμμένο)

Παπα-Γεώργιος Σπανός πρωτοπαπᾶς Δρυμαλίας καὶ νοτάριος

Επιβεβαίωση πώλησης

1616, 28 Ιουλίου

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν 1616, ἐν μηνί Ἰουλίου 28, τὴν σήμερον θέλει ὁ μισερ Ἰάκωβος | Γας καὶ φερμάρει τὴν ἄνωθεν γραφὴ τοῦ κὺρ Μαθίου Μπαλωμένου καὶ τοῦ Γεώργη Για | μούρη καὶ Σταυράκη Σταυρακάκη καὶ τῆς Μαρίας τοῦ Ἰωάννη Ρουμελιώτισσας ὡς καθὼς τὴν ἔχει ὁ | κύρης του καμωμένη καὶ διὰ τὸ ἀληθὲς θέλει ὑπογράψει διὰ χειρὸς του καὶ διὰ τὴν ἄνωθεν φερ | ματζιὸ ἐδῶσ(α) οἱ ἄνωθεν μερίδες τοῦ λεγομένου μισερ Ἰακώβου τζικίνι α', χρυσὸ ἕνα [...] | καὶ τὸ ἄνωθεν πρᾶμα ἀπομείνει ἐλεύθερον παντοελεύθερο ὡς καθὼς διαλαβάνει ἡ ἄνωθεν γ | ραφὴ καμωμένη ὑπὸ χειρὸς τοῦ μισερ Τζουγάννη Γα καὶ κυροῦ τοῦ ἄνωθεν μισερ

Ἰάκωβου. Ἄλλη ἰ κράτηση νὰ μὴν ἔχου μόνον τὸ μουκάτι τῆς βασιλείας ὅ,τι διαλαβάνει ἢ ἄνωθεν τις γραφὴ ὀπλιγὰ ἰ ροντας ὁ μισερ Ἰάκωβος νὰ μαντινιέρη τοὺς ἄνωθεν λεγομένους) καὶ διὰ ἐπίστωσι τῆς ἀληθείας ἰ παρακαλοῦ καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους Σταμάτης Γράτζια καὶ Ἀντώνης Στραβομάτης.

–Ἰάκωβος Γᾶς βεβαιώνω τὰ ἄνωθεν.

–Παπα-Γεώργιος Σπανός πρωτοπαπᾶς Δρυμαλίας καὶ νουτάριος ἔγραψα μὲ θέλημα τῷ δύο ἰ μερίδω.

–Ἰωάννης ἱερεὺς Σπανός πρωτοπαπᾶς Δρυμαλίας ἐμετέδεσα τὸ παρὸν ἀπὸ τὸ κα ἰ θολικὸν εἰς ἀσφάλεια.

Τίτλος γραμμένος ὁριζόντια τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «Ελευθερίες εἰς τὸ Στρο ἰ γγυλὸ εἰς τὶς Ἀβολια ἰ νούς».

145

Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος

Διαθήκη

1586, 18 Ιουλίου

κόπι(αν)

† Ἐν ὀνόματι τοῦ αἰωνίου Θεοῦ ἡμῶν ἀμή<ν> στοὺς 1586, μηνὶ Ἰούλιος [1]8, στὸ Μέ[σα Κάστρο] τῆς Ναξίας στὸν οἶκον τοῦ ἰ εὐλαβέστατου μισερ πρὲ Μάρκου Μπελώνι(αν) ἔνμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν ὑποκάτωθεν) ἀξιοπίστων ἰ καὶ παρακαλετῶν μαρτύρων εὐρισκόμενη ἐκεῖ κατὰ παρρησί(αν) ἢ ἀρχόντισσα ἢ Μαρία θυγάτηρ τοῦ μακαριτοῦ ἰ ἀφέντη Τζάννε καὶ γυνὴ τοῦ ποτὲ μακαριτοῦ μισερ Νικολοῦ Κρουσέτζος ἢ ὁποία εὐρίσκεται τὴν σήμερο τῇ ἰ τοῦ Θεοῦ χάριτι μήτε νόσ(ον) περιβαλλόμενη μήτε εἰσὲ κλίνη κατακειτάμενη ἀλλὰ περιπατώμενη ἰ ἔνθεν κάκεϊνθεν [ώ]σαν καὶ πάντα ἡμου διὰ τοῦτο [...] πᾶσα ἄνθρωπος τὰ ἑαυτοῦ μέλλει διορθεῖναι πρὶν τοῦ θα ἰ νάτου αὐτοῦ ἀφήν(ει) δὲ πᾶσιν τοῖς ἐν χριστιανοῖς τὴν ἐν Κυρίῳ ἀγάπην καὶ τελειωμένη συγχώρησιν τοὺς εἰπόντας καθ' ἢ ἰ μὴν ἀγαθὸν καὶ πονηρὸν ἔπειτα δὲ ζητεῖ καὶ αὐτῆς [...] παρ' αὐτοῖς τὰ ὅμοι(αν). Κατὰ τὸ παρὸν λέγω ἐγὼ ἢ Μαρίαν ἰ συβία τοῦ ποτὲ Κρουσέτζ(ος) ὅτι ἔπειδ' ἢ να βρίσκεται ἀπὲ τὸν γκόσμον ἐτοῦτ(ον) ἄκληρος δίχως κληρονομί(αν) νὰ πᾶ ἰ ρη τὸ πτωχικὸν ὅπου μοῦ ἐδώρισεν ὁ Θεὸς θέλω τὴν σήμερον καὶ ἀφήνω εἰς τὴν Γκυρά μας τὴν Ἀγγελοχαιρέ ἰ τιστον διὰ τὴν ψυχὴ μου καὶ διὰ τὴν ψυχὴν τῶν γονέων μου πρῶτον μὲν τὸ χωράφι ὅπου ἔχω στὸ Γύρι σὺ ἰ μπλιον τοῦ Φραντζέσκου Μαυρομάτη καὶ τοῦ κύρ Κωσταντῇ Ἀμπράμου ἀκόμη τὸ χωράφι ὅπου ἔχω στὸ Λιβά-

δι | στο Πεζὶ πλησίον τοῦ Ποταμοῦ καὶ τοῦ μισερ Θεοδωρῇ Τάγαρη καὶ αὐτὸ νά 'ναι τῆς Κυρᾶς μας τῆς Ἀγγελοχαί | ρέτιστης διὰ τὴν ψυχὴ μου καὶ τῶν γονέων μου καθὼς [...] θέλω νὰ ἐνταφιασθῶ ἐκεῖ μὲ τὴν γκοντα-τζιόνα τοῦ | τη τὰ λεγόμενα δύο κομματί(αν) τὸ χωράφι ὁποῦ ἀφήνω εἰς τὴν Γκυρίαν μας τὴν Ἀγγελοχαιρέτιστον νὰ μὴ | ν ἤμποροῦν ποτὲ μήτε νὰ πουληθοῦν μήτε νὰ ἀλλακτοῦν μήτε καμμί(ας) λογιῆς μόδος νὰ μὴν ἤμπορ[ῃ]| νὰ γεν(ῃ) [ῃ μετὰ] νὰ εἶναι πάντα ἀφιερωμένα εἰς τὸν αὐτὸν ναὸν διὰ μνημόσυνον τῆς ψυχῆς μου καὶ τῶν | γονέων μου ἀκόμη διὰ νὰ ἐγνωρίζω πολλὰς χάρες καὶ δούλεψες καὶ νὰ ξοδιάζῃ καθημερινὸν διὰ | λόγου μου ὁ μισερ πρὲ Μᾶρκο Μπελώνι(ας) θέλω καὶ ἀφήνω τοῦ διὰ μνημόσυνον τῆς ψυχῆς μου καὶ τῶν γο | νέων μου τὸ χωράφι ὁποῦ ἔχω στὴ Γκόττη πλησίον τοῦ μαῖιστρο-Κωσταντίνου καὶ τοῦ ἀφέντη τοῦ Γερό-νυμου | τὸ ὅποῖον τοῦ τὸ ἔχω δοσμένο καὶ κρατεῖ το στὰ χέρια του ἀπὲ τὴν σήμερο νά 'ναι δικόν του ἕως τὴν ζωὴν του καὶ | μετὰ τὸν θάνατον [τοῦ] αὐτουνοῦ πρὲ Μάρκου νὰ τὸ ἀφήνῃ εἰςὲ ὅποιον 'φφίτζιο ἤθελεν θελήσει τῆς Κερᾶς | μας τῆς Μητρόπολης καὶ αὐτὸ διὰ μνημόσυνον τῆς ψυχῆς μου, τὸ σπίτι τὸ κατώγι [...εἶ]| ναι σύμπλιον τοῦ Χριστόδου-λου νά 'ναι καὶ αὐτὸν τοῦ μισερ πρὲ Μάρκου Μπελώνι(ας) διὰ τὴν ψυχὴ μου νὰ | τὸ κάμη σὰν θέλει ἀκόμη καὶ ὅ,τι ἄλλο μοῦ βρίσκ[εται] στὸ σπίτι μου στάμπιλε μόμπιλε κινητὰ καὶ ἀκίνη | τα ὅλα νά 'ναι τοῦ ἀφέντ(η) τοῦ πρὲ Μάρκου διὰ τὴν ψυχὴ μου καθὼς τοῦ τὰ ἔχω δοσμένα ἀπὸ πολὺν γκαί | ρόν. Τοῦτ(ον) ἐστίν ἡ πρώτη μου βουλ(ῃ) καὶ ὕστερός μου βούληση περάσσοντας ἀπὲ τὸν γκόσμον ἡ παροῦσα μου | διάταξις καθὼς ἄνωθ(εν) νὰ ἔχη τὸ στέρεον βέβαιον καὶ ἀχάλαστο καὶ ἂν ἤθελεν εὐρεθῇ καὶ ἄλλην γραφ | ῃν πρωτύτερα καμωμένη νὰ μηδὲν ἀξίζη, εἰ μὴ ἡ παροῦσα νὰ εἶναι στέρεος καὶ ἀχάλαστος καὶ τὰ ἐξῆς καὶ ἀνισῶς καὶ ἤθελεν εὐρεθῇ κανεῖς μου ἐδικός νὰ ἐναντιήσῃ τὴν παροῦσα μου καθὼς ὀρδινιάζω ἄνωθ(εν) | νά'χη τὴν γκατάραν τῶν τρακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων Πατέρων καὶ τῆς Κυρίας τῆς Ἀγγελοχαιρέτιστης | καὶ τῶν γονέων μου καὶ ποτὲ κανένα δίκαιον νὰ μηδὲν ἔχουσι. Καὶ διὰ πίστῳσιν τῆς ἀληθείας παρακαλεῖ καὶ μάρτυρες | οἱ ὅποιοι γράφουν διὰ χειρός τος εἰς τὸ καθολικόν.

—Εγὼ Νικολός Ντελλαγραμμάτικος μολογῶ τὰ ἄνωθεν.

—Τζάννε Γιράρδης μάρτυρας στὰ ἄνωθεν.

—Εγὼ Μαρίνο Ντελλαγραμμάτικα μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

—Εγὼ Χρυσῆς Σουμμαρούπας ὁμολογῶ τὰ ἄνωθεν.

—Εγὼ Γεώργης Ντανάσης μάρτυρας παρακαλετὸς στὰ ἄνωθε γεγραμμένα.

—Μᾶρκος Γρίσπος μάρτυρας παρακαλετὸς στὰ ἄνωθε γεγραμμένα.

καγο σταματης ο τουρους νοταρι(ος) με δελημαν της ἀρχόντησας εγραψα κ(αι) ημ(εν) κ(αι) μαρτυρας σταανοθ(εν) γεγραμενα.

[...] eregrata [nel] libro del [...]

Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος

Ελευθερία από εντριτία

1587, 18 Οκτωβρίου

κδ'

†Εἰς δόξαν Χ(ριστοῦ) ἀμήν, ἀφπζ', μηνὶ Ὀκτωβρί(ω) εἰς τὶς ιη', εἰς τὴν Ἀξί(α) εἰς τὸν οἶκον τοῦ εὐγενῆ μι | σερ Φραντζέσκου Κρίσπου <υ>ίου τοῦ μακαρ(ιτοῦ) [...] Τζάννε ἔμπροστε εἰς ἐμένα τὸν ὑπογράφων | τα νοτάριον καὶ εἰς τοὺς ὑποκάτωθεν γεγραμμένους μάρτυρες εὐρισκόμενος ἐκεῖ κατὰ παρρησίαν ὁ | μισερ Φραντζέσκος ὁ Κρίσπος μαζὶ μὲ τὴν ἀρχόντισσά του τὴν γκερα-Μαργαρίτα καὶ ἂ | πὸ τὸ ἄλλον μέρος ὁ Νικολὸ Ξυλοδόντης καὶ ὁ Γεώργης Προκόπης καὶ ὁ Γεώργης τῆς Πετινο | πούλας ἐγροικώντας ὅτι οἱ λεγόμενοι τρεῖς κοπιαστάδες ἔχουν ἕναν περιβόλι [...δέν...] | εἰς τὴν Ἀλογόμαντρα σύμπλι(ον) τοῦ Σταμάτη Τζαννία καὶ ἀπὲ τὴν ἄλλη μεριάν ἢ Στράτα Κου | μμούνα ἀπὸ τὸ ὅποιο περιβόλι ἐπῆρεν τὴν ἐντριτί(αν) ὁ λεγόμενος μισερ Φραντζέσκος, | τὴν σήμερον θέλει ὁ μισερ Φραντζέσκος καὶ ἡ ἀρχόντισσά του ἡ γκερα-Μαργαρίτα [μὲ] | καλὴν τος ὄρεξ[ιν] καὶ δίνουν καὶ παραδίνουν καὶ λευτερώνουν τὸ λεγόμενον χωράφι | καὶ ὅλα τὰ δικαιώματα ὅπου εἶχας εἰς αὐτὸν τὸ περιβόλι [νὰ γροι]κᾶται ἀπὸ τὴν σήμε | ρο ἐλεύτερο πάντῃ ἐλεύτερο χωρὶς καμμίαν κράτηξιν καὶ οἱ λεγόμενοι τρεῖς κο | πιαστάδες ὁ Νικολὸ Ξυλοδόντης καὶ ὁ Γεώργης Προκόπης καὶ Γεώργης τῆς Πετινοπούλας | τὸ αὐτὸ περιβόλι νὰ τὸ ἐξουσιάζουν καὶ νὰ τὸ γαλδέρουν αὐτοὶ καὶ οἱ κληρονόμοι | τος αἰωνίως ἐλεύτερο πάντῃ ἐλεύτερο χωρὶς καμμίαν κράτηξιν μόνον νὰ πληρώνουν [τὸν] | κάθα χρόνο τὸ χαράτζι τοῦπραμάτου [...] ἄσπρα γ', ἤγουν τρία, ὁμολογώντας | ὁ ρηθεὶς μισερ Φραντζέσκος καὶ ἡ ἀρχόντισσά του ἡ κερα-Μαργαρίτα πρεζέντε τῶν γκάτω γεγραμμένων μαρτύρων πὼς ἐπῆραν καὶ ἐπεριλάβασιν ἀπὸ τὶς τρεῖς κοπιαστάδες τὶς ἄνωθεν) διὰ | τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λεγόμενου περιβολίου [...] χρυσασφένια τοῦ καλοῦ πέζου ν(οῦμερο) θ', | ἤγουν ἐννιά, καὶ κράζονται πληρωμένοι [καὶ ξεπληρωμένοι ὡς] ἕναν τορνέζι καὶ ἀπὸ | τὴν σήμερον [...] αὐτοὶ καὶ οἱ | κληρονόμοι τος [...] | [...] τῶν τριῶν ἄνω κοπιαστάδων καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν νὰ γροικᾶται τὸ πρᾶμα ἀπὸ τὴν σήμερο ἐδικὸν τῶν ἐλεύτερο πάντῃ ἐλεύτερο | χωρὶς καμμίαν κράτηξιν καὶ νὰ τὸ ἔχουν εἰς ἐξουσίαν αὐτοὶ οἱ κοπιαστάδες καὶ οἱ κληρονόμοι τος | νὰ τὸ πουλήσουν νὰ τὸ χαρίσουν νὰ τὸ που[ρκί]σουν τῶν μαιδιδῶν τος καὶ ὡς θέλουν νὰ τὸ | κάμουν δίχως κανένα ἐμπόδιο [εἴτε σὲ] πὲρ κάζος καὶ ἤθελεν εὐρεθῇ κανεὶς νὰ δώ | ση πείραξη τῶν ἄνωθεν τριωνῶν κοπιαστάδων δι' ἀφορμὴν τὴν ἐλευτέρωσιν τοῦπραμάτου ὁμπλ | γάρεται ὁ

λεγόμενος μισὲρ Φραντζέσκος καὶ ἡ ἀρχόντισσάν του καὶ οἱ κληρονόμοι
 τος καὶ τὰ κα | λά τος ν'ἀπηλογοῦνται καὶ νὰ τοὺς μαντινιέρουν εἰσὲ
 πᾶσαν κρίση καὶ εἰσὲ πᾶσα ἐνάντι[ον ὅ] | ποὺ τὸς ἤδελεν δώσει πείραξη.
 Εἰσὲ ὅλο τὸ ἄνω γεγραμμένο ἐμείνα | σι τὰ παρόντα μέρη κοντέντοι καὶ
 ἀνεπαμένοι στερεώνοντας τὴν μπαροῦσαν ἐλευτερί(αν) εἰς πένα | καὶ
 τζερεμέν τῶν ἐμίνηδων τοῦ τόπου ἄσπρα φ', ἤγουν πεντακόσιαν, φυλά-
 ζοντας τὰ ἤμι | συ τῆς μερίδος ὁποῦ στέργει καὶ τὰ ἐξῆς καὶ διὰ πίστωσιν
 τῆς ἀληθείας παρακαλοῦν καὶ μάρτυρες τὸν κύρ Γεώργη Προκόπη τοῦ
 παπα- Νικολοῦ καὶ τὸ κύρ [...λον] Στέλλα καὶ τὸν | κύρ Μανώλη [...] τῆς
 Παμπακοῦς καὶ τὸν κύρ Δημήτρη τοῦ Γεώργη τοῦ Γιάκουμου.
 Ἐγὼ Φραντζέσκος Κρῖσπος γράφο [μεν τα] δι' ἐμοῦ χερὶ καὶ στέργω τὰ
 ἄνωθ(εν).

καγὼ σταματεῖς τουροὺς νοτάρη(ος) με δελημαν τον ανοθ(εν) μερη-
 δων εγραψα κ(αι) ημ(εν) μαρτυρας στα ανοθ(εν).

Φ. 1 β

1718 Μαρτίου 17 ἐφέρθη ἡ παρὼν ἐλευθερία | ἀπὸ τὸ Νικόλα Πάντιμον
 διὰ | νὰ ἔμψη στὴν καντζηλλαρίαν πρὸς φύλαξιν [...].

Τίτλος γραμμένος ὁριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας (φ. 1 β) -στο εξώφυλλο του
 διπλωμένου αντιγράφου: «[...] τῆς Ἀλογόμαντρας».

147

Ιωάννης Σπανός, νοτάριος

Πώληση

1587, 22 Δεκεμβρίου

†

κε'

†Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀμήν εἰς τὸ ἀφπξ', μη(νὶ) Δικεβρίου κβ',
 εἰς τοπο[θε]σί(αν) ὀνόματι τοῦ | Κανᾶ καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ κύρ
 Κωσταντῆ Κούμουνου εὐρίσκόμενος ὁ κύρ Κωσταντῆς με τὴν συμβία
 | αὐτοῦ τὴν κερα-Μαρία ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ κύρ Ἰωάννης) ὁ
 Τρικλωνίτης ὁ κουνιάδος τοῦ ἄνωθε | Κωσταντῆ πέφτου καὶ οἱ δύο
 μερίδες εἰς συβίβασιν πούλησίας. Ἐχοντας ὁ κύρ Κωσταντῆς ἀπὸ ἰτὸ
 προυκίον τῆς γυναίκας του τῆς ἄνωθε Μαρίας ἓνα κομμάτι χωράφι
 ἐντριτεμένο εἰς τὰ Ἀρκιὰ | σύμπλιον τοῦ Αὐγουστῆ Καληκατᾶ πινα-
 κίων τριῶν πλειότερον ὀλιγώτερον ἡμερον ἄγριον | καθὼς εὐρίσκεται
 ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ εἶναι τοῦ κύρ Ἰω(άννη) καὶ τῶν κληρονόμων του,
 ἀκόμη ἔχει καὶ εἰς τὶς | Σίμφωνες ἓνα περιβόλι τὸ λέσι Κοπριές καὶ
 εἶχε ὁ κύρ <Κ>ωσταντῆς τὶς ἐμισὲς προυκίον καὶ | τώρα θέλει ἀπὸ

τὴν σήμερον καὶ δώνου καὶ πουλοῦ των καὶ αὐτοὶ ὅλα τούτανε καὶ ὁμοία ἐλεύ | θερά καθὼς εὐρίσκονται τοῦ ἄνωθε Ἰω(άννη) καὶ τῶν κληρονόμων του καὶ ἡ πουλησίαν τῆς Κοπριάς εἶναι | δουκάτα χρυσᾶ βενέτικα τρία καὶ τοῦ χωραφίου τῶν Ἀρκιῶν δουκάτο χρυσὸν ἓνα καὶ ὁμολο | γεῖ ὁ κύρ Κωσταντῆς καὶ ἡ συμβία του ἡ κερα-Μαρία τὸ πῶ<ς> | ἐπῆρα τὰ τέσσερα τζικίνια καὶ ἔδωκάν | τα τοῦ Μαυρομάτη ὁποῦ τὸ ἐχρεωστοῦσα διὰ χρέος τοῦ κυροῦ του τοῦ Κωσταντῆ καὶ εἶναι πληρωμέ | νη καὶ σατζιφάδη ὡς ἓνα τορνέσι ἡ Κοπριά καὶ τὸ χωράφι ἀπὸ τὴν σήμερον ἀπομείνει εἰς τὴν | ἐξουσία τοῦ ἄνωθεν Ἰω(άννη) νὰ τὰ πουλήσῃ νὰ τὰ χαρίσῃ διὰ τὴν ψυχὴν του τὰ δώσῃ καὶ ὡς βουληθῇ τὰ | ποιήσῃ ὡς κάθε εἷς τὸ ἐδικόν του πράγμα καὶ ἐνποδὸ ἀπὸ κανεὶ νὰ μηδὲν ἔχῃ καὶ ἀποδίζοντας | παρὰ τινος ἀνθρώπου νὰ εἶναι κρατημέ- νος ὁ κύρ Κωσταντῆς καὶ ἡ συμβίαν του ἡ Μαριάν νὰ ἐπιλογοῦνται | αὐτοὶ καὶ τὰ καλά τος καὶ οἱ κληρονόμοι των νὰ μαντινιέρου καὶ νὰ ἐξεγγουσεύγου τὸν ἄνωθε Ἰω(άννην) καὶ τοὺς κ | ληρονόμους του εἰς πᾶσα κοντράστιον ποὺ νὰ τῶν συγυρῇ διὰ τὴν ἄνωθε Κοπριά καὶ τὸ χωράφι πληρώνοντας | ὁ κύρ Ἰω(άννης) κάθε χρόνο χαράτzi καὶ εἰς ὄνομα χαρατζίου ἄσ(πρα) β´, ἤγουν δύο. Καὶ εἰς ὅλο τὸ ἄνω γεγραμ- μένο ἐπομείναςιν κοντέντοι καὶ ἀν[απαμέ]νοι βάνου καὶ ἀλληλοῖα εἰς τὸ μέσον τος ὑ(πέρ)πυρα ρ´ | τὰ ἡμισυ τῆς ἀφεντίας καὶ ἡμισυ τῆς με- ρίδος ὁποῦ στέρξει τὴν παροῦσα γραφὴ ἡ ἀλληλοῖα πλη | ρωμένη καὶ ἀπλήρωτη ἡ γραφὴ ἰσχυρὰ βεβαίαν καὶ ἀχάλαστον, παρακαλοῦ καὶ ἀξιοπίστους | μαρτύρους τοὺς τιμιωτάτους ἄρχοντες τὸ μισερ Νικολὸ Σουμμαρούπα καὶ τὸ μισερ Τζάννε | Μπελώνιαν.

Κ(αγω) πα(πα) Ἰω(άννης) σπαν(ος) νοτ(άριος) εγραψα τη ἐμει χειρι (υπό) παρακαλιας | τον δίο μερίδον.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του δι- πλωμένου αντιγράφου: «[...] | κύρ Ἰω(άννη) Τρικλων[ίτη]».

148

Ιωάννης Σπανός, νοτάριος

Πώληση

1588, 1 Ιουλίου

(αραβική γραφή, σφραγίδα)

Ἐβγαλμένη | καὶ πάλι,

φ. 217

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν εἰς τὸν ἀφπη´, μηνὶ Ἰουλίου α´, εἰς τὸ χω- ρί(ον) τὸ ἐπονομαζόμενον Μονὴ εἰς τὸν οἶ | κον τῆς κερα-Λιανῆς τοῦ

Μπούφου εύρισκόμενος ὁ κύρ Γεώργ(ιος) τοῦ Τζαννῆ ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος κύρ Ἰω(άννης) | Τζούβαλης πέφτου καὶ οἱ δύο μερίδες εἰς συμπύ-
 βασιν πωλησίας. Ἐχοντας ὁ κύρ Γεώργ(ιος) ἕνα σπῖ | τι μὲ τὴν αὐλὴν
 του ἐδῶ εἰς τὴ Μονὴ σύμπλιον τοῦ Μανώλη τοῦ Δημήτρη καὶ τοῦ Μι-
 χάλη Σικάλα ἀγοραστὸ | ἀπὸ τὴν Καλὴ Πέρου θέλει ὁ κύρ Γεώργ(ιος)
 καὶ δῶνει καὶ πωλεῖ τὸ ἄνωθεν σπῖτι ἀπὸ τὴν σήμερον μὲ τὴν | αὐλὴν
 του καθὼς εὕρσκεται τοῦ κύρ Ἰω(άννη) καὶ τῶν κληρονόμων του καὶ ἡ
 πωλησίαν τοῦ παρόντος σπῖτι | ου καὶ τῆς αὐλῆς εἶναι δουκάτα χρυσᾶ
 βενέτικα δ' καὶ χαράτζι ἄσπρο α' καὶ ἄλλη κράτηση νὰ | μηδὲν ἔχη
 τὸ παρὸν σπῖτι ἀλλὰ νὰ τὸ ἔχη ὁ κύρ Ἰω(άννης) τῆς ἐξουσίας του νὰ
 τὸ πουλήσῃ νὰ τὸ προυκίσῃ καὶ | ὡς βουλή[θῃ ποι]ήσῃ ὡς κάθε εἰς τὸ
 ἐδι[κόν] του πρᾶγμα ὡς ἀγοράν του [...] μὲ τεσταμέν | τον ἰδῶσει| καὶ
 ἔνποδο ἀπὸ κανεὶ νὰ μηδὲν ἔχη καὶ ἀνμποδίζοντας παρ[ά τινος ἀν]
 θρώπου νὰ εἶναι | κρατημένος ὁ κύρ Γιώργ(ιος) καὶ τὰ καλά του νὰ
 μαντινιέρου καὶ νὰ ἐξεγγου[σέυγου] τὸν ἄνωθε Ἰω(άννη) καὶ τοὺς κλη |
 ρονόμους του ἀπὸ πᾶσα λογῆς πείραξη ὅπου νὰ τοῦ συγυρῇ τοῦ ἄνωθε
 καὶ τῶν κληρονόμων του διὰ | τὸ ἄνωθε σπῖτι καὶ τὴν αὐλὴ, ὁμολογώντας
 ὁ κύρ Γεώργ(ιος) τὸ πὼς ἐπῆρε καὶ ἐπερίλαβε τὰ ἄνωθε τέσσε | ρα τζι-
 κίνιαν καθὼς τὸ ἐπόκοπα ἐγὼ ὁ κάτω γεγραμμένος παπ(ᾶς) καὶ ὁ κύρ
 Γεώργ(ιος) Λουμπαρδόπουλος καὶ ἐ | πλήρωσεν ὁ κύρ Γεώργ(ιος) τὸ
 κεφαλοχάρατζόν του καὶ εἶναι πληρωμένος καὶ σατζιφάδος εἰς τὰ τέσσε
 | ρα τζικίνια ὡς ἕνα τορνέσι καὶ τὸ σπῖτι ἀπομείνει ἀπὸ τὴν σήμερον
 εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κύρ Ἰω(άννη) ὡς ἄνω | θε γράφομεν. Καὶ εἰς ὅλο
 τὸ ἄνω γεγραμμένο ἐπομείναισιν κουτέντοι καὶ ἀναπαμένοι βάνου καὶ
 ἀλληλοῖα | εἰς τὸ μέσον τος ὑπέ(ρ)πυρα ρ', τὰ ἥμισυ τῆς ἀφεντίας καὶ
 τὰ ἥμισυ τῆς μερίδος ὅπου στρέξει τὴν παροῦσα γρα | φῇ καὶ ἀλληλοῖα
 πληρωμένη καὶ ἀπλήρωτη ἡ γραφὴ ἰσχυρὰ βεβαία καὶ ἀγάλαστον,
 παρακαλοῦ καὶ ἂ | ξιοπίστους μαρτύρου τὸν Πιέρον Σπανὸ τὸν κύρ
 Γεώργ(ιον) Μαυρογεώργη καὶ κύρ Μιχάλη Στανπάγκον | κύρ Μιχάλη
 Κουμμ(έρ)τας.

Κ(αγω) πα(πα) ιω(άννης) σπαν(ος) νο(τάρι)ος εγραψα τη ἐμι χειρι
 υπο παρακαλίας τον διο μεριδον.

[Μανουήλ] Σπανός

Πώληση

1591, 13 Φεβρουαρίου

Ἐβγαλμένη | καὶ πάλιν
Φ. 219

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμή αφ᾽α', μη(νι) Φλεβαρίου ιγ', εἰς τὸ χωρίον
τὸ ἐπονομαζόμε | νο Κυνίδαρο καὶ εἰς τὸν οἶκον ἐμὲ τοῦ ὑποκάτωδε
[[μαρ]] παπ(ᾱ) εὐρίσκόμεν(α) τὰ δύ | ο μέρη ταῦτα τὸ ἐν μέρος τὸ ἐν
μέρος κύρ Λιανὸς τοῦ Μιράκη μὲ τὴν [συμβίαν] του καὶ μὲ | τὶς κληρο-
νόμους του ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος κύρ [...] Ἰωάνν(ης) Πατζάλης [[ἀπὸ
δὲ τὸ ἄλλον μέρος]] | πέφτου καὶ οἱ δύο μερίδες εἰς συνίβαση πουλησί-
ας ἔχοντας ὁ κύρ Λιανὸς ἓνα | κομμάτι παλιοπέρβολο εἰς τὸ Τζιμπούνι
ἀπόξω τὸ λέσιν εἰς τὴ Φυρὸν ἢ συκία τοῦ Λιοῦ τῆς [Παπα]λαρίδαινας
καὶ τῷ Τζουνάκηδω καθὼς το' πόκοψε ὁ μαστρο-Στα | υριανὸς τοῦ Μα-
ρίνου καὶ ὁ Σταμάτης τοῦ Νικολοῦ δουκάτο χρυσὸ ἑνάμι | συ καὶ ζητᾶ
ὁ ἄνωδε Λιανὸς δύο δουκάτα σωστὰ χρυσᾶ νὰ μὴν τὸ βάλη | χαράτzi
διατὶ τὸν τριτεύγει τὸ μοναστήρι καὶ δώνει καὶ πουλεῖ ὁ κύρ Λιανὸς | μὲ
τὴ συμβία του καὶ μὲ τὶς κληρονόμους του τὸ ἑμισὸ παλιοπέρ | βολο τοῦ
ἄνωδε κύρ Ἰω(άννη) καὶ τὶς κληρονόμων του διὰ τὰ αὐτὰ δύο | δουκάτα
νὰ τὸ ἔχη ἐξουσία νὰ τὸ πουλήσῃ νὰ τὸ χαρίσῃ καὶ ὥς βοῦ | λεται νὰ τὸ
κάνῃ δώνοντας τὴν ἐντρία τοῦ μοναστηρίου καὶ ἓν | ποδο νὰ μὴν ἔχη ἀπὸ
κανεῖ καὶ ἀποδίδοντα παρά τινος ἀνδρῶ | που ὁμπλιγᾶρεται ὁ Λιανὸς
καὶ οἱ κληρονόμοι του νὰ μαντινιέrouν | καὶ νὰ ἐξεκγουσεύγου τὸν κά-
θε ἀγοραστὴ καὶ τὰ καλὰ του | ὅδε καὶ ἂν εὐρίσκονται καὶ ὁμολογᾶ
ὁ ἄνωδε Λιανὸς καὶ οἱ κληρο | νόμοι του πὼς ἐπῆρα καὶ ἐπεριλάβασι
τὰ ἄνωδε δουκάτα τὰ δύο καὶ | εἶναι πληρωμένοι καὶ ἐξεπλεωμένοι
ἕως ἑναν τορνέσι. Εἰς ὅλο τὸ ἄνω γε | γραμμένο ἐπομείναςιν κοντέντοι
καὶ ἀνεπα<μέ>νοι θάνου καὶ ἀλληλογία εἰς τὸ | μέσον τος ἄσπρα σ'
τὰ ἡμισυ τῆς ἀφεντίας καὶ τὰ ἡμισυ τῆς μερίδος ὅπου | στέρξειν τὴν
παροῦσα ἀλληλογία πληρωμένη καὶ ἀπλήρωτη ἢ γραφὴ | ἰσχυρὰ θέβαια
καὶ ἀχάλαστη παρακαλοῦν καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους | κύρ Λιανὸς
Νέγγρης καὶ κύρ Σταμάτης Κοτζόκολος καὶ κύρ Γεώργης | Ματζμαῖς.

Κ(αγω) Μανουήλ [χωρεπίσκοπος] ὁ σπαν(ὸς) εἰγραψα τι ἐμι χιρι
ηπο | παρακαλίας τον διον μερίδο.

Τίτλος γραμμένος κάθετα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλω-
μένου αντιγράφου: «[...] π(απα) κύρ Ἰω(άννης) [...] | [...] ο ἰκονόμου τῆς [...] | [...] οπου Παροναξί [ίας τιμί(ας) χεῖρ(ας) ...] | [...] | [...]».

150

Ιωάννης Σπανός, νοτάριος

Πώληση

1592, 13 Αύγουστου

|| Κόπια. | Χωράφιαν τὰ ἐπόκοψε ὁ Μᾶρκος τῆς Φασσολοῦς καὶ ὁ | Πέρος
τῆς Τζόλιας. || (κάθετα στο κείμενο αριστερά)

Φ. 218

ἐβγαλμένη | καὶ πάλι
κστ'

† Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμὴν στὸ ἀφ'ἑβ', μηνὸς Αὐγούστου εἰς τὰς ιγ',
εἰς τὸ χωρίον τὸ ἐπονομαζόμενον | Μονὴ καὶ ἐς τὸν οἶκον τοῦ κυρ
Γεωργ(ίου) Καψάλη εὐρισκόμενος ὁ κυρ Γεώργ(ιος) καὶ ἡ συμβία του
ἡ [Ἀννέ] | ζα ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος κυρ Ἰω(άννης) Π[ια]τζάλης πέ-
φτου καὶ οἱ δύο μερίδες εἰς συμπίβασιν πουλη[σίας], | ἔχοντας ὁ κυρ
Γεώργ(ιος) Καψάλης ἓνα κομμάτι χωράφι εἰς τὰ Ἀρκιὰν εἰς τὸν Ἅγιον
Ἡλία ἀποκατωθιδὸν [σύμ] | πλιον τοῦ Μιχάλη Τεμένεγον καὶ τοῦ Γιαν-
νόπουλου π(ινακίων) ὁκτὼ πλειότερο λιγότερον [καθὼς] | εὐρίσκεται,
ἐντριτεμένο τοῦ Πρεβόστρου θέλει ὁ κυρ Γεώργ(ιος) καὶ ἡ συμβία του
ἀπὸ τὴν σήμε | ρον καὶ δώνου καὶ πουλοῦ ὅλα τὰ δικαιώματα ποὺ ἔχου
εἰς τὸ ἄνωθεν χωράφι τοῦ κυρ Ἰω(άννη) καὶ | τῶν κληρονόμων του καὶ
ἡ πουλησιὰ τοῦ παρόντος χωραφίου εἶναι δουκάτα χρυσᾶ βενέ | τικα 4,
ἥγουν τέσσερα, καὶ ὁμολογεῖ ὁ κυρ Γεώργ(ιος) τὸ πὼς εἶναι πληρωμέ-
νος καὶ σατζιφάδος | ὥς ἓνα τορνέσι καὶ τὸ χωράφι ἀπομείνει εἰς τὴν
ἐξουσίαν τοῦ κυρ Ἰω(άννη) ἀπὸ τὴν σήμερον πουλὴ | σει χαρίσει προι-
κίσει καὶ ὥς βουληθῇ τὸ ποιήσει ὥς καθὼς εἶναι τὸ ἐδικόν του πρᾶγμα
καὶ [ἔμποδο] | ἀπὸ κανεὶ νὰ μηδὲν ἔχη καὶ ἀνμποδίζοντας παρά τινος
ἀνθρώπου νὰ εἶναι κρατημένος ὁ | κυρ Γεώργ(ιος) αὐτὸς τὰ καλὰ του
ὅδε καὶ ἂν εὐρίσκωνται νὰ μαντινιέρου καὶ νὰ ξεγγουσεύγου τὸν ἄνω |
θε Ἰω(άννην) καὶ τοὺς κληρονόμους του εἰς πᾶσα λοῆς κρίση καὶ πείρα-
ξη ὁποῦ νὰ τῶν συγυρῇ | διὰ τὸ παρὸν χωράφι καὶ τὸ μιτάτον μὲ τοιοῦτο
νὰ τῶν δώση ἄλλα δύο πινάκια σιτάρι. Εἰς ὅλο | τὸ ἄνω γεγραμμένο
ἐπομείναςιν κοντέντοι καὶ ἀνεπαμένοι θάνου καὶ ἀλληλοῖα εἰς τὸ μέ |
σον τος ὑ(πέρ)πυρα ρ', τὰ ἕμισυ τῆς ἀφεντίας καὶ τὰ ἑξῆς παρακαλοῦ
καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους | τὸν [...] Πολίτισσας, τὸν κυρ [Μαθαῖο] Κα-
ραντζιάν, τὸν κυρ Μιχα[ήλ] Κουμέρτα.

Κ(ἀγώ) πα(πα) ιωάννης σπαν(ος) κ(αι) νοτάρ(ιος) εγραψα τη ἡμή
χειρὶ υπο παρακαλιας τον διο μερίδον.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του δι-
πλωμένου αντιγράφου: «[...] | Πανζάλης | [...] Καψάλη.»

Φρα-Γιάκουμος

Μισιάρικο παντοτινό

1593, 22 Σεπτεμβρίου

†Εἰς ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀμήν, στίς 1593, μηνί(ου) Σετεβρίου στίς 22, ἐνεφανίστη ὁ κύρ Μι | χελῆς ὀνόματι Σαλιάρης ἐμπρὸς στὸν προσκυνη-
 σμένο ἀφέντη πῖσκοπο | τῆς Ἄντρου Μποναβετούρα Μπλέννο ζητώντας
 ὁ ἄνωθεν κύρ Μιχελῆς | νὰ τοῦ δώσῃ το ἀμπέλι πό 'χει εἰς τ' Ἀγερσανὶ
 στὰ Χιλιανοῦ καὶ ἔτzi καὶ τὸ ἄλλο | ἀμπέλι σύμπλιο ποὺ ἐπῆρε ἀπὸ τῇ
 συβία τοῦ μακαριτ[οῦ] μαστρο-Ἰω(άννη) | τῆς [Μιρίκαινας] ἀκό(μη) καὶ
 τὸ χωράφι ποὺ 'ναιν στὸ Φιλῶτι τοῦ μοναστηρί(ου) | διὰ νὰ τὰ κοπιάσῃ
 ὡσὰν κουντουβερνάρης καλός, λοιπὸν ἔτzi θέλει καὶ | κοντεντάρεται ὁ
 ἄνωθες ἀφέντης ὁ πῖσκοπος καὶ δίδει τοῦ τα | μὲ τῇ κοντετζιὸν ἐτούτη
 πρῶτο τοῦ δίδει τὰ δύο ἀμπέλια τὰ ἄνωθε | νὰ τὰ [...] τὰ δύο νὰ χαλάσῃ
 τίς τράφους νὰ τῇ παστρέψῃ καὶ | εἰ συμβῇ νὰ φτέψῃ ὅλους σκὲς καὶ νὰ
 φτέψῃ καὶ τὰ χωράφια | ἀμπέλι τὸ χρόνον τὸν ἐρχόμενον μὲν ὁξοδες ἐδικές
 του καὶ νὰ κάνῃ | τῇ φυτεία νὰ τῇ γοβερνάρῃ κατὰ τὴν τάξῃ καὶ ὄντε νὰ
 μὴ μπιάσῃ | τὸ χρόνον ἐκεῖνο πάλι νὰ φτέψῃ μὲ τῇ κομοτητά του καὶ νὰ
 τὰ 'χῃ | ἀπαντημένα χειμῶνα-καλοκαίρι μὲ τράφους ἐδικούς του καὶ εἰς
 τὸ | διάφορο τοῦ πρμαμάτου ποὺ δέ 'πεστείλει ὁ Θεὸς νὰ μοιράζου ἴσια |
 ἴσια καὶ νὰ τὸ φέρνῃ μὲ ὁξοδες ἐδικές τους στὸ μοναστήρι ὡς τῇ | Χώρα
 καὶ ὁ, τι δίδει(ν) του καὶ τὸ ἄνωθε χωράφι νὰ τὸ καλλιγεργᾷ καὶ νὰ | τὸ
 σπέρνῃ χειμωνικὸ καὶ καλοκαιρὸν νὰ τὸ θάνῃ στάρι καὶ ὄχι ἄλλῃ | σπορὰ
 νὰ 'ναι φραμένο καὶ καλὰ καμωμένο ν'ἀρέσῃ πᾶσα καλοῦ νοικοκύρη |
 καὶ εἰς τὸν καρπὸ ποὺ δέ 'πεστείλει ὁ Θεὸς νὰ μοιράζου ἴσια ἴσια | στ'
 ἁλώνι καὶ νὰ τὸ φυτεύῃ καὶ αὐτὸ μὲ ὁξοδες ἐδικές του καταπῶς | ἄνωθε
 καὶ ὁ ἄνωθες ἀφέντης ὁ πῖσκοπος [...] στὰ ἄνωθε | [...] μὲ τὴν κοντετζιὸν
 ἐτούτη τοῦ δίδει καὶ τὸ ἄνωθε | χωράφι ὄντεν δὲν ἤθελε φτέψῃ καὶ νὰ
 κάμῃ καταπῶς ἄνωθε νὰ | παίρνῃ ἀπὸ τὸ χωράφι ἀφέντης ὁ | πῖσκοπος
 δύο μερικὰ ἀπὸ | καρπ[οῦς] ὁ κοπιαστής ἓνα ἔτzi καὶ ἀπὸ ἀμπελίου τὸ
 καρπὸ | καὶ νὰ φέρνῃ καὶ ἀπὸ τῷ πρμαμάτῳ τὸ κανίσκι κατὰ τὴν τάξῃ καὶ
 διὰ τοῦ | τὸ δέλ[ουμ]ε καὶ δίδομέ του τὰ ἄνωθε πράματα διὰ νὰ κάμῃ ὁ,
 τι ἄνωθε γρά | φομε διὰ νὰ τὰ 'χῃ χρόνους δέκα νὰ τὰ κάμῃ ὡσὰν καλὸς
 νοικοκύρης | εἰς ὁ, τι ἄνωθε γράφομε καὶ ὁ,τι ὥρα δὲν ἤθε<λε> κάμει τὰ
 ἄνωθεν νὰ μποροῦμεν νὰ τὸν ἐβγάνομ(εν) μὲ πᾶσα κρίση καὶ νὰ χάνῃ ὁ,
 τι κόπους ἤθε<λε> ἔχει | καὶ εἰς ἀλληλογίας τῆς παρούσας θάνομε καὶ
 κοντενατζιὸ ἄσπρα ἑκατό | τὰ μισὰ τῆς ἀφεντίας καὶ τ'ἄλλα μισὰ τῷ με-
 ρίδῳ ποὺ στέργου καὶ | εἰς παρακαλετοὺς μαρτύρους τὸν μισὲρ Νικολὸ
 Ντεληβέγια καὶ τὸ μισὲρ Ἀντώνη Ντεληβέγια.

— Ο διὰ νὰ μὴν ἐξέρη ὁ ἄνωθε μάρτυς ἐπαρακαλέσα ἐμένα τὸν Ἀντώνη Λουρδᾶ νὰ γράψω τὸ | [ἐνώπιον] δύο μαρτύρω Νικολὸ Νταληβόγια καὶ Ἀντώνη Ντεληβόγια καὶ οἱ δύο ἀξαδέλφια | καὶ ἐγὼ Ἀντώνης Λουρδᾶς ὡς ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου καὶ μὲ δέλημα τοῦ ἀφέν | [τη] πισκόπου ἔγραψα καὶ ἐπόγραψα.

Καὶ ἐγὼ φρα Γηακουμος εἰς αλιθίας | εγραψα τα ανοδε.

152

Σεραφεῖμ ιερομόναχος Κουντούρης, κοινός γραφέας**Πώληση****1594, 19 Σεπτεμβρίου**

Ἔτος (ἀπ') ἐκ τῆς (ἐν)σαρκώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ 1594, Σεπτεμβρίου 19.

†Ζητημένος ἐγὼ ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου Ποταμιᾶς εἰς τὴν κάμαρα τοῦ | μισερ Φραντζέσκου Βιζούντη, ὁ ὁποῖος μισερ Φραντζέσκος ὁμάδι μὲ τὴν | συμβίαν του καὶ μὲ τὴν θυγάτηρ των κυρία Αἰκατερίνα χήρα ποτὲ Ἀλβίξε | Πριούλη ἔχοντας καὶ ποσσεδέροντας ἐτούτη τὴν ὅμοιαν κάμαρα | ἀνώγειον μὲ τὸ μαγαγαζέ της ἡ ὁποία κάμαρα εἶναι τοποθεμένη μέσα | εἰς τὴν καυκάρα ὀνομαζόμενη τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη καὶ εἶναι σύμπλια τῶν | φυλλαδίων Νικόλα Παρπαράκη ἀπὸ τὸ ἄνω μέρος ἀπὸ τὸ κάτω σύμ | πλια τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἄρχου Λουρετζάκη Δελλαρόκκα καὶ Κοινοῦ Δρόμου, | ὁ ὁποῖος μισερ Φρατζέσκος ὁμοῦ μὲ τὴν συμβίαν του καὶ θυγατέρα του εὐρίσ | κόμενοι εἰς μεγάλην ἀνάγκη θέλουν αὐτοδέλητοι καὶ πουλοῦν τοῦ ἀφ(έν)τη Δελλαρόκκα τὴν καυκάρα μὲ μίαν ἐλιά μέσα καὶ τὴν ἐκκλησία ἡ ἀποτομή | τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου διὰ δουκάτα ἀσημένια δεκαπέντε καὶ τὴν παρὼν | κάμαρα μὲ τὸ κατώγειον διὰ δουκάτα δέκα, τὸν ὁποῖον ἀριθμὸν τῶν δουκάτων | τὸν ἐμέτρησεν ὁ ἄρχος τοῦ μισερ Φρατζέσκου εἰς τὴν παρουσίαν ἐμοῦ τοῦ γράφοντος | καὶ μαρτύρων καὶ εἶναι εὐκαριστημένοι οἱ πουληταὶ ἕως ἕναν σόλδι καὶ βάνουν εἰς | τὸ πασίφικο ποσσέσσο τὸν ἄρχον καὶ τοὺς κληρονόμους του τόσον εἰς τὴν καυκάρα | καὶ ἐκκλησίαν ὅσον εἰς τὴν καμάρα μὲ ὅλα τος τὰ πριβιλέγια καὶ δικαιώματα | καὶ ἐδῶ ὁμπρός μας τοῦ παραδίδουν τὸ κλειδί τῆς κάμαρας ὡσὰν πράματα ἐδικὰ | του καὶ λεγίτιμα ἀγορασμένα πουλήσει τα, χαρίσει τα, ὑποτεκάρει τα, πουλήσει τα, τόσαν | αὐτὸς ὡσὰν καὶ οἱ κληρονόμοι τους καὶ διὰ βεβαίωσιν ἀμετάθετον βάνουν κοντάνα ὁποῖος | ἤθελεν ἀνηλογήσει νὰ δώνη τοῦ ἐσχωτάτου καπετὰν Δελλε-Νάβις δουκάτα εἴκοσι | καὶ ἕναν χρόνον εἰς τὴν γαλέρα καὶ πάλι ἡ πουλησία νὰ εἶναι ἱμμόπιλη καὶ ἀχάλαστη | καὶ

διὰ σιγουριτὰ ὑπογράφουν τὰ μέρη καὶ ὑπογράφουν καὶ ἀξιοπίστοι μάρτυρες.

—Io Francisco Vizzande Affermo come di sopra per me e per la mia l consorte e per la mia figlia e femmo totalmente contenti e sodisfati.

—Giovani Me[.] ici testimonio,

—Giacomo Gramati[go]

—Μαρκετος Σουμαριπας.

—Γακουμῆς Ρογης μάρτυς.

—Νικολαος Παρπαρακης μάρτυς.

—ἱερεὺς Λίερος μάρτυρας.

—Νικόλαος Γαλατερός μαρτυρῶ.

—Γιάννης Γρυλάκης μάρτυς.

—Φρατζέσκος Βεδικώνης μάρτυς καὶ μὴν ἡξεύροντας νὰ γράφουν τοὺς ἐπογράψαμε τὸ ἰδέλημά τους ὁ ἐφημέριος των εἰς τὴν ψυχὴν μου.

—Καγὼ Σεραφίμ ιερομόναχος Κουντούρης κ(αι) κινος γραφέας κ(αι) ἐφιμεριος του ἰ χωρίου εγραψα με δελιμα τ(ων) μερίδον εἰς ασφαλιαν.

153

Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος

Πώληση εντριτίας και ελευθερία

1594. 25 Οκτωβρίου

Κόπια ἐβγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικὸν γραμμένο [...] εἰς φόλ(ι)α Νο 315.

κζ'

1594

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν ἀφ' ὃδ' μηνὶ Ὀκτώβριος [κε], εἰς στὸ Μέσα Κάστρο τῆς Ναξί(ας) στὸ ἀρχοντικὸν τῆς ἀρχῆς ἰ ντισσας Μαρί(ας) Νταμουληδοπούλας ὁμπροστὰ εἰς τοὺς ἀξιοπίστους καὶ παρακαλετοὺς μάρτυρες εὐρισκόμενοι ἐκεῖ ἰ κατὰ παρρησίας ἡ ἀρχόντισσα ἡ Μαρία μαζὶ μὲ τὴν θυγατέραν τῆς τὴν ἀρχόντισσα Τανζί(αν) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἰ ὁ κύρ Ἰω(άννης) ὁ Παραβατάκης καὶ Νικόλας Τραγάξης γροικώντας ὅτι ὁ εἰρημένος κύρ Ἰω(άννης) καὶ ὁ κύρ Νικόλας Τραγαζάκης ἰ ἔχουσιν κάποι(αν) χωράφι [...] εἰς τὴν Βλυχάδα στὴ Ἀγί(αν) Μπαρσκειὺ σύμπλι(αν) τοῦ Ἰω(άννη) Περάκη καὶ τοῦ μαστρο-Μαράτου ἰ Τζικαλᾶ τὰ ὁποι(αν) χωράφι(αν) ἐπληρώνασιν τὴν ἐντριτί(αν) τῆς ἄνωθεν) ἀρχόντισσας Μαρίας Νταμουληδοπούλας καὶ τοῦ ἰ ἰ δελφοῦ τῆς τοῦ ἀφέντη τοῦ καντόρου. Τὴν σήμερον ἡ ἄνωθεν ἀρχόντισσα ἡ Μαρία καὶ ἡ κόρη τῆς ἡ Ταντί(αν) θέλουσιν ἰ δεληματικῶς καὶ πρεξέντε δίνουν παρ-
ραδίδουν καὶ πουλοῦν ἀπὲ τὴ σήμερον τὴν ἐντριτί(αν) τοῦ ἄνωθεν χωρα-

φίου | τοῦ αὐτουνοῦ Ἰω(άννη) Παραβατάκη καὶ τοῦ Νικόλα Τραγαζάκη αὐτουνοῶν καὶ τῶν γκληρονόμων τος ο γιά τζεκί(αν) χρυσά εἰς | χρυσάφιν τοῦ καλοῦ πέξου ν(ούμερο) θ', ἤγουν δύο, καὶ ὑπ(έρ)πυρα) ἐνενήντα, τὴν πληρωμὴν τὴν ἄνωθεν ἐντριτίας ἡ ἀρ | χόντισσα Μαρίαν καὶ ἡ κόρη τῆς ὁμολογοῦσι ὁμπροστὰ εἰς τοὺς κάτω γεγραμμένους μάρτυρες πὼς τὴν πῆρασι | σωστὰ ἀπὲ τῖς δύο ἀγοραστάδες Ἰω(άννη) καὶ Νικόλα τοὺς ἄνωθ(εν) κοπιαστάδες καὶ κράζονται πληρωμένες καὶ σατζιφάδες ὡς ἓνα νᾶσπρο καὶ διὰ τὴν ἐντριτί(αν) ποὺ παίρνουν καὶ ἀγοράζουν | τὴνε οἱ αὐτοὶ κοπιαστάδες νὰ εἶναι κρα | τημένοι κάθεν χρόνον νὰ δίνουν χαράτζι ἄσπρ(ον) ἐμισὸν καὶ ἀποὺ τὴν σήμερον ἡ ἀρχόντισσα ἡ Μαρίαν Τζα | μουληδοπούλα καὶ ἡ κόρη τῆς ἡ ἀρχόντισσα Τανζιάν ἐγδύνονται ἀπὲ ὅλα τος τὰ δικαιώματα ποὺ εἶχας καὶ ἔπαιρναν | ἀπὲ τὰ λεγόμενα χωράφια καὶ ἀπὸ πᾶσα ἄλλον τος δικαίωμα ὡς νὰ μὴν τὴν ἐδέλασι παίρνει ποτὲ καὶ ἐντύνου | καὶ παραδίνουν τῶνε ἀπὲ τὴν σήμερον στὰ χέριαν τοῦ ἄνωθ(εν) Ἰωάννη καὶ Νικόλ(α) τῶν ἄνωθ(εν) κοπιαστάδων νὰ γροικᾶται ἡ | αὐτὴ ἐντριτί(αν) ἀποὺ τὴν σήμερον δικὴν τος φέρμο ποσ-σέσσο νὰ τὴν ἔχουν καὶ νὰ τὴν ἐξουσιάζουν αὐτοὶ καὶ οἱ κληρονόμοι τος παντοτινὰ αἰωνίως κατὰ διαδοχῆς καὶ νὰ τὴν ἔχουσι ἐξουσί(αν) νὰ τὴν μπουλήσουν νὰ τὴν χα | ρίσουν νὰ τὴν μπ(ρου)κίσουν τῶν μπαιδί(ων) τος καθὼς δέλουν νὰ τὴνε κάμουν δίχως κανέναν ἐμπόδιον | καὶ ἀνισῶς [...] νὰ δώσῃ πείραξιν τῶν ἄνωθεν ἀγοραστάδων γιά τὴν ἐλευτερί(αν) | τῆς ἐντριτίας [ὁμπλιγάρονται] ἡ ἀρχόντισσα ἡ Μαρία καὶ ἡ κόρη τῆς ἡ ἀρχόντισσα Τανζία καὶ ὁ ἀφέντης ὁ καν | τόρος [...] τῆς ἀρχόντισσας Μαρίας καὶ οἱ διαδόχοι καὶ κληρονόμοι τος καὶ τὰ καλὰ τος κινῇ | τὰ καὶ ἀκίνητα ν' ἀπηλογοῦνται καὶ νὰ τοὺς μαντινιέρουν εἰς σὲ πᾶσα κρίση καὶ τὰ ἐξῆς προμετάρουν | τας ἡ ἀρχόντισσα ἡ Μαρί(αν)] εἰς πᾶσα θέλημα τῶν ἄνωθεν ἀγοραστάδων ὅποτε δέλουν νὰ κάμουν χοντζέτι | νὰ πηγαίνουν νὰ τὸ κάνουν χωρὶς κουντράστο. Εἰςὲ ὅλον τὸ ἄνω γεγραμμένο οἱ μερίδες ἐστέρξα τὴν παροῦσαν | ἐλευτερί(αν) εἰς πένα καὶ τζερεμὲ ἄσπρα ρ', ἤγουν 100, ὁ ἀλληλογήσας νὰ τὰ ζημιώνεται καὶ νὰ πηγαίνουν | τὰ μισὰ τοῦ ἀφέντ(ος) τοῦ Καδῆ καὶ τὰ ἄλλα μισὰ τοῦ Ἐμίνη καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ διὰ πίστωσιν τῆς ἀληθείας παρα | καλοῦν καὶ μάρτυρες τὸν κύρ Μιχελ(ῆ) Μπιλῖνον λεγόμενον Σαλιαράκη καὶ τὸν κύρ Μανώλη Προκόπη.

*| Τὴν πάρτη ἐτούτη τὴν ἐπρετεντέρουν οἱ καλόγεροι. |

σταμάτης ὁ Τουροὺς νοτάρι(ος)εγγραφα καὶ υπ(έ)γραφα).

Τίτλος γραμμένος ὀριζόντια σὲ τμήμα τῆς πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο τοῦ διπλωμένου ἀντιγράφου: «[...] ἡ ἀρχόντισσ Μα | [ρία] Νταμουλῆ μὲ τὴν θυ | [γα]τέραν τῆς τοῦ Ἰω(άννη) Πα | [ραβ] ατάκη καὶ τοῦ Νικόλα | [Τραγ]αζάκη στὴν Ἁγία-Παρασ | κευή, στὴ Βλυχάδα.» | «Κόπι(αν)»

*Δεν φαίνεται λόγω φθορῶν ἡ θέση τῆς παραπομπῆς

154

*Ιωάννης Πουλημένος Συμμαρίπας, νοτάριος**Μισιάρικο παντοτινό**1596, 19 Φεβρουαρίου*

Εἰς δόξα Χριστοῦ ἀμήν 1596, Φεβρουαρίου 11.

Ἐπέσαμε σὲ συνίβαση μαζί μὲ τὸν Ἰωάννη | Πιτίλη καὶ δίδει του τὸ
ἀμπέλι ὁποῦ ἔναι στὸ Φιλῳτί εἰς τὸν τόπο λεγούμενο Κριδαρίστρα σύ-
μπλιο τοῦ Μανῳλή | τῆς Τρα[.ου] λοῦς καὶ τοῦ Γιάννη τοῦ Στεφάνου τοῦ
Γραζία | καὶ τῆς Στράτας τῆς Κομμούνας καὶ τὸ ἄνωθε ἄρχου | ποῦ τοῦ
τὸ δίδει εἰς τὸ πρᾶμα τὸ ἄλλο ὁποῦ ἔχει καὶ ἑκείνου | μισιάρικο, τὸν ὁποῖο
τόπο Κριδαρίστρα τὸ δίδει μὲ | τούτη τὴ κοντεζίον νὰ τὸ ἔχη μισιάρικο
παντοτινὸ | αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι του καὶ νὰ τὸ καλλιεργᾷ ν' ἂ | ῥέση
πᾶσα καλοῦ γιεργοῦ καὶ ἃ δὲν ἤθελε τὸ κάμη | καλὰ νὰ χάνη τὸ πρᾶμα
καὶ τὸ κόπο του καὶ ἀπὸ τὰ | δένδρα ὁπό'χει μέσα καὶ ἀνὶ φυτέψη
καὶ ἄλλ(α) | νὰ κάνου καρπὸ ἔττι ἀπὸ τὰ παλιὰ ὥσαν καὶ τὰ νιὰ | νὰ
παίρνη ἀφεντότοπος τὰ μισὰ καὶ ὁ κοπιαστής | τὰ ἄλλα μισὰ ἔττι καὶ
ἀπὸ τ' ἀμπέλι ὥσαν καὶ ἀπὸ | τὸ χωράφι καὶ εἰς τοῦτο ἐπομείνασι κοντέ-
ντοι καὶ | ἀνεπαμένονοι οἱ δύο μερίδες ἡγου ὁ ἄρχος ὁ μ(ισερ) | Γιάκωμο
Γρῖσπος καὶ ὁ ἄνωθε ὁ Γιῶάννης Πιτίλης | εἰς πένα καὶ κοντενατζιὸν
τῆς ἀφεντίας ἁ(σπρα) 1000 | τὰ μισὰ τῆς ἀφεντίας καὶ τ' ἄλλα μισὰ τῆς
μερίδας | ὁποῦ στέργει καὶ γιὰ τὴ θεβαίωση τῆς παρούσης | παίρνου [τε]
νὰ πᾶσι εἰς τὸν ἀφέντη τὸ Καδῆ νὰ κάμου | χοτζέτι καὶ διὰ μαρτυρίας
ἐβάλασι τὸ μ(ισερ) πρὲ | Πέρο Κρῖσπο τὸ ποτὲ μ(ισερ) Νικολοῦ καὶ
μ(ισερ) ἀφέντη Ζώρξη Ποῦλο | καὶ τὸν ἀφέντη τὸ Καντόρο.

†- Εγὼ πρὲ πέρος γρισπος μαρτιρας ὑπο παρακαλίας.

†-Εγὼ πρὲ τζορτζις Καντορο μάρτιρας παρακαλετος.

-ἐγὼ Ζόρξι Πήλλης.

-Joane [de Lucio] testimoniaza | ut supra.

Ἐγὼ Ἰω(άννης) πουλιμενος συμμαρίπας εγραψα τιν παριν απο πα-
ρακαλίας το μερίδο.

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του δι-
πλωμένου αντιγράφου: «γραφὴ τ' ἀπέλι της Κρι | θαρίστρας. | Βαλμένη στήν μά-
να | τὴν ἐδικήν μας. | [166.] (No)εβρίου 17 S.N. ».

155

παπα-Νικόλας Σπανός

Εντριτία

1597. 29 Αυγούστου

Κόπια ἐβγαλμένη ἀπὸ ἕναν ἄλλο [λίμπρο ὡς τὸ εἶδα] | γραμμένο διὰ χειρὸς τοῦ παπα-Νικόλα Σπανοῦ λόγον εἰς | λόγον ὡς τὸ εἶδα καὶ [ὡς τὸν] ἐβγαλα με [...] καὶ τὸν [...] γράφω.

†1597, Αὐγούστου 29, εἰς τὸ χωρί(ον) Φιλώτι εἰς τὸν οἶκο καὶ κατοικί(αν) | τοῦ Ἰω(άννη) Γράτζια ἐδεκεῖ φανερώνει ἔμπροστας εἰς τοὺς ὑποκάτωθεν | ἀξιοπίστους καὶ παρακαλετοὺς μαρτύρ(ους) τὰ μέρη [ταῦτα] πρῶτον μὲν τὸ ἐν μέρος | ὁ ἄνωθεν Ἰω(άννης) Γρατζίας μαζί καὶ μὲ τὴν συμβίαν του ἀπὸ δὲ τὸ ἕτερον μέρος | ἡ Μαργαρίτα τοῦ μακαρί(του) Στεφάνου Στερανᾶ συμβία μαζί καὶ μὲ τὰ ⁴παιδιὰ της τὸν Ἰω(άννη) καὶ τὸν Ἀνδρέ(αν) καὶ τὸν Πέρον ἐδεκεῖ κατὰ παρρησίας | ἡ ἄνωθεν Μαργαρίτα καὶ μαζί μὲ τὰ παιδιὰ της δίδουν καὶ πουλοῦν τοῦ ἄνωθεν Ἰω(άννη) | Γρατζία καὶ τῶν κληρονόμων του τὸ χωράφιν ὄνπερ ἔχουσιν εἰς τὴν Λαγκάδα | μὲ τὰ δικαιώματά του ὅλα καθὼς εὐρίσκεται σύμπλιον τοῦ Ὀρκοῦ | τοῦ παπα-Στεφάνου καὶ τοῦ Ἰω(άννη) τοῦ Κοντοῦ τοῦ χωραφίου μὲ πληρεστάτ(ην) [ἄδειαν] | καὶ ἐξουσίαν νὰ τὸ ἔχη νὰ τὸ κρατῇ καὶ νὰ τὸ ποσσεντέρη καὶ ὅ, τι τοῦ φανεῖ | παντοτινὸν καὶ αἰώνιον νὰ τὰ κάμη καὶ ο διὰ πρέξιον ἀληθῶς ἐβάλα(σιν) | ο διὰ ἀποκοφτάδες τὸν Μιχελὴ Φραγκούλη καὶ τὸν Νικόλα Παπαδόπουλον | καὶ ἀποκόψασιν το τζικίνια 4, ἥγουν τέσσερα, καὶ χαράτζι ἄ(σπρον) α', ἥγουν | ἕνα, τὰ ὁποῖα τζικίνια ὁμολογᾷ ἡ ἄνωθεν Μαργαρίτα πὼς τὰ ἔλαβεν καὶ τὰ ἐπλη | ρώθην ὅλα ὡς ἕναν τορνέσ(ι) ἀπὸ τὸν ἄνωθε Ἰω(άννη) τὸν Γρατζία καὶ κρά | ζεται πληρωμένη καὶ σατισφάδα καὶ στρέφουν τονε [σήμερον καὶ ἀναπ....] | αὐτὸν καὶ [τοὺς] κληρονόμους τ(ου) τὸ ὁποῖον χωράφιν παίρνει τὴν ἐντριτίαν ὁ μι | σὲρ Γιάκουμος [...] εἰς [...] τὰ ἀπάνω γ[εγρα]μμένα [...] | [...] εἰς κανέναν καιρὸν ἤδελεν ἕναν | τιώσει τινὰς ἀπομένει ὁμπλιγά[δα] ἡ ἄνωθεν Μαργαρίτα καὶ τὰ παιδιὰ ἱτζη καὶ τὰ καλά τος νὰ μαντινίρ[ου] καὶ νὰ ἐξεκουσεύγουν τὸν ἄνωθεν | ἀγοραστὴν καὶ τοὺς κληρονόμους εἰς πᾶσαν κρίσιν καὶ διὰ πλέα βεβαί | ὡσιν τῆς παρούσας βάζουν καὶ ἀλληλογίαν ἄ(σπρα) 300 ὁ ἀλληλογήσας νὰ τὰ | ζημιώνε(ται) καὶ πάλιν τὸ παρὸν νὰ [μένη] στέρεον καὶ ἀχάλαστον ἐπροσκά | λεσαν καὶ ἀξιοπίστους μάρτυ(ρες) τὸν Ἰω(άννη) τοῦ Δημήτρη Βροέτζη καὶ τὸν [[καὶ τὸν]] Μιχάλη τοῦ Δημήτρη Βροέτζη.

—Καὼ Ἰω(άννης) Σκάς εμετάδεκα το παρὸν λος τό ἰδα γρα(μμένον).

Τίτλοι γραμμένοι οριζόντια καὶ παράλληλα σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: λος «γραφή τῆς [Λαγκα] | ἀπὸ [...] | Μαρ-

γαρίτα [...] | Στεφάνου [...] | [...] | αὐγούστου 2 [...] | Εβάλθηκε στην μα
[να] ιδικήν μα[ς] | 166[8] (Νοεμβ) ρίου». 2ος «γραφη Λακάδα δας | Φιλώτι
σύμπλιο Ἰ'Ορκό».

156

*Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος**Εντριτία**1597, 7 Νοεμβρίου*

Κόπια ἐβγαλμένη ἀπὸ τὸ καθολικὸν κατάστιχον [γραμμέν(ον) εἰς φύ-
λλ(ιον) No. 434.

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν 1597, μηνὶ Νοέμβριος 7, στὸ Μέσα Κάστρο
τῆς Ναξίας εἰς τὸ | ἀρχοντικὸν τῆς εὐγενεστάτης ἀρχόντισσας Κατε-
ρίνας Κρίσπαινας ὁμπροστά εἰς ἐ | μένα τὸν ὑπογράφοντα νοτάρι(ον)
καὶ εἰς τοὺς ἀξιοπίστους μάρτυρες εὐρισκόμενη ἐκεῖ | κατὰ παρρησίαν
ἡ εὐγενέστατη ἀρχόντισσα Κατερίνα ἀρχόντισσα τοῦ ποτὲ μακαριτοῦ |
μ(ισερ) Γιάκουμου Κρίσπου καὶ ἀποὺ τὸ ἄλλο μέρος ὁ κύρ Κωσταντῆς
ὁ γούμενος καὶ ὁ κύρ Γεώρ | γης ὁ Ντελέντας γροικώντας ὅτι ἡ λεγόμενη
ἀρχόντισσα Κρίσπαινα τῆς βρίσκεται νά | ἔχη τόπον εἰς τοῦ Κανᾶ μὲ
πύργον καὶ κατοικί(αν) σπίτιαν καταπὼς εὐρίσκονται, κομφι | νάροντας
τὸ πρᾶμα ἀποὺ τὴν ἐμπολὴ ὁποὺ μπαί(νει) τὸ νερὸ νά ρθῇ ἀπὸ τὴν Ἀγία
Ἀναστασί(αν) ἀπὸ κάτω ὁποὺ χωρίζει ὁ πετρότοιχος τὸ περιβόλι νά ῥθῃ
πέρα στὸ μπλά | τανον ποὺ χωρίζει ὁ τράφος νά πάρῃ τὴν βόλτα νά ῥθῃ
στὴν ἐλιά καταπὼς χωρίζου οἱ τράφοι νά πάγῃ τὸν μποταμὸν ποταμὸν νά
ῥθῃ στὴν ἐμπολὴ, τὰ ὁποῖ(αν) σπίτια καὶ πύρ | γος καὶ χωράφι(αν) καθὼς
ἄνωθ(εν) ἡ εὐγενέστατη ἀρχόντισσα θέλει θεληματικῶς | καὶ πρεξέντ(ε)
καὶ δίνει τὰ τῶν ἐδυονῶν κοπιαστάδων τοῦ κύρ Κωσταντῆ Κούμνου καὶ
τοῦ | κύρ Γεώργη Ντελέντα νά τὰ ἔχουν καὶ νά τὰ βαστοῦσι παντοτινὰ
ἀπὸ τρίτου ἡγουν | νά παίρνουν οἱ αὐτοὶ κοπιαστάδες δύο μερδικὰ καὶ ἡ
ἀρχόντισσα τὸ ἕναν μερδι | κὸν παντοτινὰ παίδιων μπαιδιῶν τος, τὰ δέ-
ντρα ποὺ βρίσκονται μέσα εἰς τὰ πρᾶμα | τα ἔτζι ἡμεραν ὅσον ἄγρι(αν)
νά γίνονται καὶ αὐτὰ τρί(αν) μερδικὰ τῆς ἀρχόντισσας τὸ ἕναν | μερδικὸν
[καὶ τῶν] κοπιαστάδ(ων) τὰ δύο προμετάροντας οἱ λεγόμενοι κοπιαστά-
δες | κύρ Κωσταντῆς καὶ ὁ κύρ Γεώργης νά ἔχη τοὺς τράφους τοῦπραμά-
του καλὰ φραμένους γι | ἂ νά γυρίζουν τὰ ζᾶ ἀπόξω καὶ ὅσα σκοτώματα
ἐδέλασι σκοτώσει οἱ λεγόμενοι κοπι | αστάδες ὅλα νά εἶναι τῆς ἀρχόντισσας
ἐβγάζοντας τὸ τομάρι καὶ τὴν συκωταρι(αν) νά εἶναι | τῶν γκοπιαστάδων
κατὰ τὴν ὀζάντζα, ὁμολογώντας ἡ εὐγενέστατη ἀρχόντισσα ὁ | μπροστά
εἰς τοὺς κάτω γεγραμμένους μάρτυρες πὼς ἔλαβε ἀπὸ τοὺς δύο κοπια-

στάδες | διὰ τὸ ἐμπατίκι τοῦ πρᾶμάτου τζεκί(αν) χρυσᾶ 4, ἤγουν τέσσερα, καὶ ἀπὲ τὴν σήμερο | οἱ λεγόμενοι κοπιαστάδες νὰ ἐξουσιάζουν καὶ νὰ γοβερνάρουν τα πράματα καλὰ καθὼς ἄνωθ(εν) | καὶ ἔτζι προμετάρει ἡ εὐγενέστατη ἀρχόντισσα καὶ οἱ διαδόχοι τῆς νὰ μαντινιέρουν τοὺς | ἄνωθ(εν) κοπιαστάδες ἀπὸ πᾶσα ἕνα πού νὰ τὸς δώσουν πείραξιν προμετάροντας | οἱ λεγόμενοι κοπιαστάδες νὰ πᾶσι εἰς τὸν ἀφέντη τὸν Γκαδῆ νὰ τὸ κάμουν καὶ χοτζέτι | στὸν ἀφέντη τῶν Γκαδῆ μὲ τὸν μισερ Μπαλτρᾶ τὸν <υ>ῖον τῆς ἀρχόντισσας. Εἰσὲ ὅλον τὸ ἄνω γεγραμμένο | οἱ μερίδες ἐστέρξαν τὴν μπαροῦσαν εἰς πένα καὶ κοντεναζιὸ τῆς ἀφεντίας ἃ | σπρα 1000, ἤγουν χίλιαν, ὁ ἀλληλογήσας νὰ τὰ ζημιώνεται τὰ μισὰ τοῦ ἀφεντός τοῦ Καδῆ | καὶ τὰ ἄλλα μισὰ τοῦ Ἐμίνη καὶ τὰ ἐξῆς καὶ διὰ πίστωσιν τῆς ἀληθείας παρακαλοῦν καὶ | μάρτυρες τὸν μισερ Ἀντώνη Καταλοῦζο τοῦ μισερ Μπέρτουμ(εν) καὶ τὸν μισερ Ἀντώνη Ντεληθόγι(αν) | καὶ τὸν μαῖστρο-Ἀντώνη Σπυζα[δόνη].

—Εγὼ Ἀντώνης Καταλοῦζος μάρτυρας παρακαλετὸς εἰς τὰ ἄνωθε.

Ἐγὼ σταματης ο τοῦρούς νοτάρ(ιος) εγραψα κα υπ(εγραψα).

Τίτλος γραμμένος οριζόντια σε τμήμα της πίσω σελίδας -στο εξώφυλλο του διπλωμένου αντιγράφου: «[ἡ ἀρχόντισσα Κρίσπαινα | τοῦ Κωνσταντ(ῆ) Κού | μνου καὶ τοῦ Γεώργη Ντελέντα». | «1797 Νοέμβρι(ος) II».

157

Ιωάννης Διακονόπουλος

Πώληση εντριτίας και ελευθερία

1597, 7 Αυγούστου

Ἐβγαλμένη

φ. 556

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμή, ἔτος 1597, [Αὐ] γούστου εἰς τὰς 7, καὶ εἰς τοποδέσιο τὸ | ὑπονομαζόμενον Περιβόλι ὄνομα [τι] Φασολιὰ εὐρισκόμενοι κατὰ παρρη | σίας εἰς τοὺς παρακαλετοὺς καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους μισερ Νικολὸ Τεκα | μήλας μὲ τὴν ἀρχόντισσά του τὴν ἀρχόντισσα Μαργαρίτα τὸ δὲ ἄλλο μέρος ὁ κύρ Πέ | ρος Ἀπράμος <υ>ῖος τοῦ ποτὲ μακαρίτου Πώλου ἔστοτας νὰ ἔχη ἡ ἀρχόντισσα Μαρ | γαρίτα κομμάτι χωράφι στὸν Ἅγιο Θαλάλεο σύπλιο τοῦ Φρατζέσκου Γοργογύρη | καὶ εἰς τὴ Κουμμούνα Στράτα καὶ παίρνει το ἀπὸ τὴ σήμερο ὁ ρηθεὶς κύρ Πέρος καὶ ἀγορά | ζει το ἀπὸ τὴν ἀρχόντισσα καὶ ἐλευτερώνει τὴν ἐντριτία ἀπὸ τὴ σήμερο νὰ τὸ ἔχη τῆς ἐξουσίας του ὁ ρηθεὶς κύρ Πέρος πωλήσει, χαρίσει πουρκίσει ὡς βούλεται νὰ τὸ κἀνῃ ὡς ἂ | γορά του ὁποῦ εἶναι καὶ τὸ παρὸ χωράφι ἐποκόφτη ὅλο τζικίνια δύο ἡμισυ καὶ | ἔπεσε στὴ πάρτη

τοῦ ἀγοραστῆ διὰ τὴν ἐ[ντρ]ιτία νὰ δώσῃ τζικίνι ἓνα καὶ σαχιά τρία | καὶ τέλος βάζου σολδιά δύο διὰ ποιὸ φέρμο καὶ βέβαιο καὶ διὰ ἐπίστωση τῆς παρούσας | βάζου καὶ ἀνηλογία ἄ(σπρα) διακόσια τὰ ἥμισυ τῆς ἀφετίας καὶ τὰ ἥμισυ τῆς μερίδος ποὺ | στερεώνει τὴ παροῦσα καὶ τὸ παρὸ χωράφι ἐποκόφτη καὶ οἱ ἀποκοφτάδες εἶναι {Για}| Γιακουμῆς τοῦ Γεώργη καὶ Γιακουμῆς τῆς Μαργαρίτας καὶ εἰςὲ ὅλο τὸ ἄνω γεγραμμέ | νο ἐπομείν(ουν) [κοντέντοι] καὶ ἀνεπαμένοι οἱ δύο μερίδες καὶ ὁ σὲρ Νικολὸς καὶ ἡ ἀρχὴ | τισσά του ἡ ἀρχότισσα Μαργαρίτα Γρίσπαινα παίρνεται πὼς εἶναι πληρωμένη καὶ σα | τζιφαρισμένη ὡς ἓνα τορνέσι καὶ διὰ ἐπίστωση ἐπροσκάλεσι καὶ παρα | καλετοὺς καὶ ἀξιοπίστους μαρτύρους. Μάρτυρας παρακαλετὸς μαστρο- Ἀτρέ | ας Κακάδης μάρτυρας κὺρ Νικολὸς Κουμέρτας καὶ κὺρ Γεώργιος Γρίσπος. Ἀκόμη | λέγει ἡ ἀρχόντισσα Μαργαρίτα καὶ ὁ ἄρχος τῆς νά 'ναι καὶ τὸ ἄλλο κομματάκι ὁποῦ εἶναι | στὴ Κουμμούνα Στράτα ἀπόξω νά 'ναι καὶ ἐκεῖνο τοῦ κὺρ Πέρου ἐδικό του νὰ τὸ ἔχη τῆς | ἐξουσίας του.

—Εἶπω ἰω(άννης) διακονωπουλος εἰσαγαγὼ παρακαλῶς τον διο μεριδω.

—Εν ἔτει 1675 Μαρτίου 15 μοῦ ἔδωσεν τὸ παρὸν γράμμα ὁ μ(ισερ) Μικέλε Στελιανὸς καὶ ἔβα | λά το εἰς τὴ φανερὴ καντζηλλαρία κάγῳ Ἰωάννης Μηνιάτης νοτάριος).

Τίτλος γραμμένος ὁριζόντια σὲ τμήμα τῆς πίσω σελίδας -στο ἐξώφυλλο του διπλωμένου ἀντιγράφου: «[...] κὺρ Πέρου | [...] ἀπὸ τὴν ἀρ | [χόντισσα Μ]αργαρίτα χω | ράφι».

158

Σταμάτης ο Τουρούς, νοτάριος

Πώληση

1598, 22 Δεκεμβρίου

κόπι(αν)

†Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμή(ν) 1598, μηνὶ Δικέβριος 22, στὸ Μπουρ(γον) τῆς Ναξίας στὸν οἶκο τοῦ μαστρο-Ἰωάννη [Κα] | λαργυροῦ ὀμπροστὰ εἰς ἐμένα τὸν ὑπογράφοντα νοτάριον καὶ εἰς τοὺς ἀξιοπίστους καὶ παρακαλετοὺς μάρτυ | ρες εὐρισκόμενη ἐκεῖ κατὰ παρρησί(αν) ἡ κυρα- Κατερίνα ἡ θυγάτηρ τοῦ ποτὲ Ἀντρέ(αν) Σκορδίλη μαζὶ μὲ τὸν | συβί(ον) ντῆς τὸν μαῖιστρο-Σταμάτη Μαυρομάρη <υ>ἰδς τοῦ ποτὲ Δημήτρη γροικώντας ὅτι ἡ λεγόμενη κυρα-Κατερίνα | τῆς θρίσκειται νάχη εἰς τὸν αἰγιαλὸν κάτω ἓναν σπῖτι μαγατζὲ γονικὸν τῆς τὸν σύμπλιον τοῦ

μαγατζὲ τοῦ κύρ | Ἀλέξη Ἀκριβοῦ καὶ τοῦ μαστρο-Μάρκου Καλοτᾶ καὶ τῆς Στράτας τῆς Κουμμούνας, τὸν ὅποιο μαγατζὲ ἢ λεγόμε | νη κερα-Κατερίνα καὶ ὁ μαστρο-Σταμάτης ὁ ἄντρας τῆς θέλουσι θεληματικῶς καὶ πρεζέντε καὶ πουλοῦσιν τονε κατὰ πὼς εὐρίσκεται μὲ ὅλα του τὰ δικαιώματα τοῦ μαστρο-Φραντζέσκου Ντονάδου αὐτουνοῦ καὶ τῶν διαδόχων του οὐ γιὰ δουκ(άτα) χρυσᾶ τζεκί(αν) τοῦ καλοῦ πέξου ν(οῦμερο) 10, ἥγουν δέκα, καὶ μὲ τὸ χαράτζιν του ἄσπρα τέσσε | ρα, ἥγουν ν(οῦμερο) 4, τέσσερα τὰ ὅποια δέκα δουκάτα τὴν πληρωμὴν τοῦ μαγατζὲ ἢ κυρα-Κατερίνα οἱ πουληταὶ καὶ ὁ μαστρο-Στα | μάτης ὁ ἄντρας τῆς ὁμολογοῦσι ὁμπροστὰ εἰς τοὺς κάτω γεγραμμένους μάρτυρες πὼς τὰ πῆρασι καὶ περιέ | λαβάν τα σωστὰ ἀπὸ τὸν ἄνωθεν(ν) μαστρο-Φραντζέσκο τὸν ἀγοραστὴ καὶ κράζεται πληρωμένη καὶ ξεπληρωμένη | ὥς ἕναν ἄσπρο καὶ ἀπὸ τὴν σήμερο ἢ λεγομένη κυρα-Κατερίνα οἱ πουληταὶ καὶ ὁ ἄντρας τῆς καὶ οἱ διάδοχοι τος ἐγδύνου | νται ἀπὲ τὸν λεγόμενον μαγατζὲ καὶ ἀπὲ ὅλα τος τὰ δικαιώματα σὰν νὰ μὴ τὸ θέλασιν ἔχει ποτὲ καὶ παραδίνουν τονε | ἀπὲ τὴν σήμερο στὰ χέρι(αν) τοῦ ἄνωθεν Φραντζέσκου Ντονάδου τ' ἀγοραστὴ αὐτουνοῦ καὶ τῶν διαδόχων του νὰ γροῖ | κᾶται ὁ μαγατζὲς ἀπὸ τὴν σήμερο δικός του φέρμο ποσσέσσο νὰ τὸν ἔχη καὶ νὰ τὸν ἐξουσιάζῃ αὐτὸς καὶ οἱ δια | δόχοι του αἰωνίως πουλήσουν, χαρίσουν, πουρκίσουν τῶν παιδιῶν τος καὶ ὥς θούλονται νὰ τονε κάμουν ὡσὰν | πρᾶμα δικόν τος καὶ ἀγορά τος δίχως κανέναν ἐμπόδ(ιον), σὲ πὲρ κάζος καὶ νὰ 'δελε θρεθῇ τινὰς νὰ δώσῃ πείρα | ξη τοῦ ἄνωθεν(ν) μαστρο-Φραντζέσκου Ντονάδου τ' ἀγοραστὴ καὶ τῶν διαδόχων του δι' ἀφορμὴν τοῦ λεγομένου μαγατζὲ | ὁμπλιγάρεται ἢ κερα-Κατερίνα οἱ πουληταὶ καὶ οἱ διάδοχοι τῆς καὶ τὰ καλά τος κινήτὰ καὶ ἀκίνητὰ ν' ἀπηλο | γοῦνται καὶ νὰ τὸν ἐμαντινιέρου σὲ κάθε κρίση [καὶ] τὰ ἐξῆς, προμετάροντας ἢ κερα-Κατερίνα οἱ πουληταὶ νὰ στείλῃ τὸν μαστρο-Σταμάτη τὸν ἄντραν τῆς νὰ πάγῃ μὲ τὸν μαστρο-Φραντζέσκο νὰ τὸ κάμου χοντζέ | τι στὸν ἀφέντη Γκαδῆ. Εἰσὲ ὅλον τὸ ἄνω γεγραμμένο οἱ μερίδες ἐστέρξαν τὴν μπαροῦσαν πουλησί(αν) | εἰς πένα καὶ κοντεναζιὸ τῆς ἀφεντί(ας) ἄσπρα ἑξακόσιαν, ἥγουν ν(οῦμερο) 600, ὁ ἀλληλογησας νὰ τὰ ζημιώ | νεται καὶ νὰ πηγαίνουν τὰ μισὰ τοῦ Καδῆ καὶ τὰ ἄλλα μισὰ τοῦ Ἐμίνῃ καὶ τὰ ἐξῆς καὶ διὰ πίστωσιν τῆς ἀλῆ | θείας παρακαλοῦν καὶ μάρτυρες τὸν εὐλαβέστατον παπα-Λιανὸν Μπαγούξη καὶ μαστρο-Γιαννούλ(η) Ἀρ | τενάκη καὶ τὸν μαστρο-Κωσταντὴ Πασαγενίτη.

—Παπα-Ἡλί(ας) Μπαγούξης μάρτυρας παρακαλετ(ὸς) στὰ ἄνωθεν.

—Κωσταντῆς Πασαγενίτης μάρτυρας εἰς τὰ ἄνωθεν.

—Γιαννούλης Ἀρτενάκης μάρτυρας εἰς τὰ ἄνωθεν.

—Εγὼ Σταμάτης Μαυρομάρης καὶ ἡ συβία μου βεβαιώνομε τα ἄνωθεν(ν) καὶ μὲ τὸ δέλημά της ἔγραψα.

σταματης ὁ Τοῦρὸς νοτάρη(ος) ἔγραψα κ(αι) υπ(ε)γραψα).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΠΑΛΑΙΟΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΣΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Η μετάφραση οφείλεται στην ευγενική συνδρομή του Ομότιμου Καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης κ. Βασιλείου Δημητριάδη και της Επικούρου Καθηγητριάς του Τμήματος Νομικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κυρίας Σοφίας Τζωρτζακάκη-Τζαρίδου.

1

Πράξη αριθ. 9. Δάνειο, 1714, 2 Μαΐου (βλ. πανομοιότυπο I).

Στο πάνω μέρος δύο σειρές, κάτω από την ημερομηνία, σφραγίδα:

اشبو رجه كاغت دهرونده كزير اولنان منوال مشروح اوزره انشا الله تعالى ميهالاكيدن خبر كلديقه ذكر اونه مبلغ
مزبور

ايتمك اوزره قريمز اوزره ايمزا اولندي لسنه ١١٢٦ ربيع الاخير في ٢٧
عبدالله النايب

شيخ محمد افندي على بوستانجي محمود بوستانجي
سليمان بابا على عرب

Işbu rumca kâğit deruninde gezir olunan minval-i meşruh üzere inşallah-i te'alâ Mihalakiden haber geldikde zikr ona meblağ-mezbur ... itmek üzere ... olmak üzere imza olundu Li-sene 1126 rebiulahir fi 27 Abdullah al-naib

«Υπογράφηκε για να [...] (καταβληθεί;) το αναφερόμενο ποσό σ' αυτόν που αναφέρεται, αφού περάσει το χρονικό διάστημα (που αναφέρεται) σ' αυτό το γραμμένο ελληνικά χαρτί, όταν θα έρδει είδηση από τον Μιχαλάκη με τη βοήθεια του Θεού. Στις 27 Ρεμπιουλαχίρ 1126 (1 Μαΐου 1714). Αμπτουλάχ, ναίπητς¹».

1. Κατώτερος του καδή ιεροδίκης.

Ονόματα μαρτύρων στο κάτω μέρος:

Şeyh Mehmed, Ali Bostancı, Mahmud Bostancı, Süleyman, Baba Ali Arab

«Σεΐχης Μεχμέτ, Αλή Μποσταντζή, Μαχμούτ Μποσταντζή, Μπαμπά-Αλή, Άραβας²».

2

Πράξη αριθ. 10. Μαρτυρίες, 1712, 5 Οκτωβρίου.

Στη γωνία πάνω αριστερά, τρεις σειρές, σφραγίδα:

Διακρίνεται μόνον η λέξη vaki³ και محمد المولىحلافتاً عفو له affi lahu

«Μεχμέτ, αναπληρωτής του Μολλά⁴, ας τον συγχωρήσει ο Θεός».

Στη σφραγίδα διαβάζεται μόνο η λέξη «Μεχμέτ».

3

Πράξη αριθ. 11. Μαρτυρία, 1713, 9 Ιουνίου (βλ. πανομοιότυπο II).

Στη γωνία πάνω αριστερά, τρεις σειρές, σφραγίδα:

.... المسحور ما فيه ... الفقير اليه محمد المولىحلافتاً بجزيه نقشه و باره عفو له (....عبدہ
 (۱۷۱۳)

... al-meshur ma fihi al-fakir aleyha ... Mehmed ... al-molla hilafeten
 be cezire-i Nakş a ve Bara 'aff -i lahu
 (... 'abduhu Mehmed)

«[...] ο γνωστός, αυτό που υπάρχει σ' αυτό (το έγγραφο), το [...] (έγραψε; επικύρωσε;) ο φτωχός Μεχμέτ, αναπληρωτής του Μολλά στα νησιά Νάξο και Πάρο. Ας τον συγχωρήσει ο Θεός».

Σφραγίδα: «[...] ο δούλος του (του Θεού) Μεχμέτ».

2. Οι μάρτυρες είναι: ο πρώτος, ηγούμενος τεκέ (ισλαμικού ιδρύματος αντίστοιχου με χριστιανική μονή), δύο μέλη της ανακτορικής φρουράς του Σουλτάνου, ο δε τελευταίος επίσης ηγούμενος τεκέ, με τη λαϊκή απόδοση του τίτλου.

3. Δηλαδή: συμβαίων, λαβών χώραν, γενόμενος, πραγματικός, υπάρχων, κείμενος.

4. Τίτλος καδή.

4

Πράξη αριθ. 14. Ανταλλαγή, 1714, 13 Οκτωβρίου.

Στη γωνία πάνω αριστερά (δυσκολοδιάκριτη εγγραφή) και μία σειρά κάτω από την ημερομηνία:

درون رومیان سندده تحریر اولان منوال اوزرنه حکم صحیح اولندی فی ۱۶ ج سنه ۱۱۲۶

Derun-i rumian senedde tahrir olan minval üzere hükm-i sahih olundu Fi 16 Cemaziyeâhir sene 1126

«Με τον τρόπο που γράφηκαν τα περιεχόμενα ελληνικά στη βεβαίωση έγιναν πραγματική διαταγή (Διατάσσονται τα αναγραφόμενα στη βεβαίωση). Στις 29 Μαΐου 1714»⁵.

5

Πράξη αριθ. 15. Πληρεξούσιο, 1714, 29 Οκτωβρίου.

Ονόματα μαρτύρων στο κάτω μέρος:

يوسف چلبی نائب ناقشه و پاره موسا پاشه ابن عبدالله محمد چلبی ابن مصطفى محمد افندی شیخی

Yusuf Çelebi naib-i Nakşa ve Para Musa Paşa ibn ‘Abdullah
Mehmed Çelebi ibn Mustafa Mehmed Efendi Seyhi

«Γιουσούφ Τσελεμπή, ναΐπης⁶ Νάξου και Πάρου
Μουσά Πασάς⁷, γιος Αμπτουλάχ
Μεχμέτ Τσελεμπή⁸ γιος Μουσταφά
Μεχμέτ Εφέντης⁹, Σεϊχή¹⁰».

5. Το όνομα και η σφραγίδα του ιεροδικαστή δεν έχουν περιληφθεί στο φωτοαντίγραφο.

6. Αναπληρωτής καδής.

7. Δεν είναι ο τίτλος του ανώτατου αξιωματούχου Πασά που δινόταν σε βεξίρηδες, αλλά συνηθισμένος τίτλος στρατιώτη, συνήθως Αλβανού.

8. Τίτλος που δινόταν σε μορφωμένους ή πλούσιους.

9. Συνηθισμένος τίτλος απλών ατόμων.

10. Αυτός που ανήκει ή εξαρτάται από κάποιον σείχη, επικεφαλής δερβισικού τεκέ.

6

Πράξη αριθ. 21. Πώληση, 1718, 18 Δεκεμβρίου (βλ. πανομοιότυπο III).

Στο πάνω μέρος δύο σειρές, κάτω από την ημερομηνία, σφραγίδα:

سمعت احواله على الوجه ... ما فيه ... صحيح عند ... الفقير اليه سبحانه و تعال عبدالله النائب بجزيره نقسه و
بارده عفى له

‘Abdullah, al-na’ib be cezire-i Naksa ve Bara, affi lahu

«Για να ακουστούν οι υποθέσεις του, με τον τρόπο [...] αυτό που υπάρχει σ’ αυτό (το έγγραφο), [...] αληθές κατόπιν [...] ο φτωχός, η ευλογία του Υπερένδοξου και Ύψιστου ας είναι επάνω του, Αμπντουλάχ, ναΐπη των νησιών Νάξου και Πάρου. Ας τον συγχωρήσει ο Θεός».

7

Πράξη αριθ. 35. Πώληση, 1722, 29 Ιουνίου.

Στη γωνία πάνω αριστερά, τρεις σειρές, σφραγίδα:

الامر حسبما رقم فيه
احمد المولىحلافتة
نمقه الفقير ... اليه سبحانه
تحريره بجزيره نقسه باره
عفى عنه

namika al-fakir aleyh subhane-hu El-amr-i hasbema rakam-i fihi,
tahriren be cezire-i Nakşa ve Bara Ahmed al-molla hilafeten
‘aff-i lahu

«Την υπόθεση, όπως περιέχεται στο έγγραφο αυτό, έγραψε ο φτωχός, η ευλογία (του Θεού) ας είναι επάνω του, ο Αχμέτ, αναπληρωτής του μολλά στα νησιά Νάξου και Πάρου. Ας τον συγχωρήσει ο Θεός».

8

**Πράξη αριθ. 42. Εξόφληση χρέους, 1736, 6 Νοεμβρίου
(βλ. πανομοιότυπο IV).**

Στη γωνία πάνω δεξιά, τρεις σειρές και δύο σειρές, κάτω από την ημερομηνία, σφραγίδα:

مواجهسندہ مارطنى ... نام ذمى مجلس شرعيده صولنجه اولدغينه | پاپا يانى زمينك رومى كاغيدينه امزا وضع
اولندى سنه خمسين ...

Müvacehesinde Martini ... nam zimmi meclis-i ş er'ide solunca olduğ una |
Papa Yani zimminin Rumi kâğ idine imza vaz' olundı sene hamsin ...

«Ο υπήκοος Παπα-Γιάννης υπέγραψε το γραμμένο στα ελληνικά χαρτί παρουσία του υπήκοου Μαρτίνη στο ιερό δικαστήριο επειδή αυτός (ο Μαρτίνης) ήταν άρρωστος. Έτος πενήντα [...]»

9

Πράξη αριθ. 100. Πώληση, 1762, 6 Ιανουαρίου.

Στη γωνία πάνω αριστερά (δυσκολοδιάκριτη εγγραφή):

المقر صالح النائب جزيرد نفسه بارد

Al-mukirr Salih el-na'ib cezire-i Naksa Bara

«Ο ομολογών Σαλίχ, ναίπης των νησιών Νάξου και Πάρου».

10

Πράξη αριθ. 102. Διανομή, 1793, 15 Αυγούστου.

Η σφραγίδα δεν διαβάζεται.

11

Πράξη αριθ. 148. Πώληση, 1588, 1 Ιουλίου (βλ. πανομοιότυπο XIV).

Πάνω στη μέση, δύο σειρές, σφραγίδα:

غب الطلب و الالتماس وصف العلم على القرطاس | تمقه الفقر على بن الياس المولى بقشه خلافة

Gibbe-t-talib ve iltimas vasfou 'l-ilm 'ala al-kirtas namika al-fakir Ilias
al-molla be Naksa hilafeten

«Έπειτα από αίτηση και φιλική παράκληση, περιγράφονται τα γνωστά στο χαρτί. Έγραψε ο φτωχός Αλή, γιος του Ιλίας, αναπληρωτής του μολλά στη Νάξο».

Η σφραγίδα δεν διαβάζεται.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ*

* Στους πίνακες και τα ευρετήρια που ακολουθούν οι αριθμοί παραπέμπουν στις πράξεις.

Ι. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ*

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Α' ΠΡΑΞΕΙΣ 1-42 (ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ, ΕΤΩΝ 1702-1736)

Αρ. Πρ.	Χρον. σύντ./αντ.	Συντάκτης / Αντιγραφέας	Είδος πράξης	Κόπια κ.λπ.
1.-	1702, 21/11	Ιωάννης Μηνιάτης, Ν.	Προικοσύμφωνο	κόπια
2.-	1705, 18/11	Γεώργιος Μενδρινός, Ν.	Πώληση	
3.-	1706, 25/8	Στέφανος ιερ. Μελισσουργός	Πώληση	Τίτλ.
4.-	1709, 10/1, Ν.	Νικόλαος Αναπλιώτης, Κ.	Πατριμόνιο	κόπια
5.-	1710, 22/4	Νικόλαος ιερ. Παξιμάδης, ΠρΝ.	Ανταλλαγή	Τίτλ.
6.-	171[1], 8/10	Νικόλαος ιερ. Παξιμάδης, ΠρΝ.	Παραίτηση κληρον.	
	1719, 10/3	(α. α') - Μάρκος ιερ. Σπανός, ΠρΠ.		
	1736, 21/8, S.N.	(α. β') - [Στέφανος Τρουμπίνος]		
7.-	1712, 24/3	Νικόλαος ιερ. Παξιμάδης, ΠρΝ.	Πώληση	Τίτλ.
8.-	1712, 3/9	Νικόλαος ιερ. Μελισσηνός, ΠρΝ.	Μαρτυρία	κόπια+Τίτλ.
9.-	17[14], 2/5	Γεώργιος Μενδρινός, φαν. Ν.	Δάνειο	Τίτλ.
10.-	1712, 5/10	Νικόλαος ιερ. Μελισσηνός, ΠρΝ.	Μαρτυρίες	κόπια
11.-	1713, 9/6	Γεώργιος Μενδρινός, φαν. Ν.	Μαρτυρία	κόπια
12.-	1712, 16/12	Γρηγόριος ιερομόν. Βάβουλας	Δωρεές	Τίτλ.
13.-	1713, 15/5, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Κ.	Προτίμηση	
14.-	1714, 13/10	[παπα-Νικόλας Μιχαλόπουλος], οικονόμος Δρυμαλίας + Ν.	Ανταλλαγή	
15.-	1714, 29/10, Παλ.	[Στέφανος Τρουμπίνος]	Πληρεξούσιο	
16.-	1715, 19/1, S.N.	[Στέφανος Τρουμπίνος]	Πώληση	
17.-	1715, 24/4	Γεώργιος Μενδρινός, φαν. Ν.	Πώληση	
18.-	1715, 9/5, S.N.	Στέφανος Τρου(μ)πίνος, φαν. Ν.	Διαθήκη	
19.-	1715, 27/5, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Κ.	Πώληση	
20.-	1715, 19/12, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Κ.	Πατριμόνιο	
21.-	1718, 18/12	Στέφανος ιερ. ο Μελισσουργός	Πώληση	
22.-	1718, 23/12, S.N.	[Τζαμπατής Κορονέλλος]	Μαρτυρίες	
23.-	1718, 29/12, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Κ.	Γεροντομοίρι	
24.-	1719, 25/3, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Ν. + Κ.	Πώληση	Τίτλ.
25.-	1719, 21/6, S.N.	[Τζαμπατής Κορονέλλος]	Μαρτυρία	
26.-	1719, 21/6, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Ν. + Κ.	Πώληση	
27.-	1719, 14/8, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Ν. + Κ.	Διαθήκη	

* Συνοτομογραφίες: [...] = πράξη ανυπόγραφη, ταυτοποιείται ο συντάκτης από τη γραφή και άλλα στοιχεία· (α) = αντιγραφές· Ν. = Νοτάριος· Κ. = Καντζελλάριος· ΠρΝ. = Πρωτονοτάριος· ΠρΠ. = Πρωτόπαπας.

Αρ. Πρ.	Χρον. σύντ./αντ.	Συντάκτης / Αντιγραφάας	Είδος πράξης	Κόπια κ.λπ.
28.-	1720, 6/2	Στέφανος ιερ. ο Μελισσουργός	Ανταλλαγή	
29.-	1720, 31/8, S.N.	Στέφανος Τρουμπίνος, Ν. φαν.	Πώληση	
30.-	1720, 15/9, S.N.	Στέφανος Τρουμπίνος, φαν. Ν.	Διαθήκη	
31.-	1720, 22/10	Στέφανος Τρουμπίνος, Ν.	Διαθήκη	
32.-	1720, 2/11, S.N.	Στέφανος Τρουμπίνος, Ν. φαν.	Πώληση	
33.-	1722, 16/3, S.N.	Αντώνιος Σουμμαρίπας	Διανομή κληρον.	
34.-	1722, 9/4, S.N.	Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος, Ν.	Διαθήκη	
35.-	1722, 29/6	παπα-Φραντζέσκος Καρεγλάς	Πώληση	
36.-	1726, 16/9, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Κ.	Διαθήκη	
37.-	1726, 9/10, S.N.	Τζαμπατής Κορονέλλος, Κ.	Διαθήκη	
38.-	172[.]	Σταυριαν. Μιχαλίτζης, ΠρΝ.+ φαν. Κ.	Συνυποσχετικό	
39.-	1732, [...]	Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος, Ν. + Κ.	Πώληση	
40.-	[...]	Τζώρτζης και Αντώνης Σουμμαρίπας	Διεκδ. κληρον.	
	1732, 29/6.	(α) - Γεώργιος ο Μενδρινός, Ν. + ΠρΝ.	εκ. καθολικ.	
41.-	1734, 13/2, S.N.	Στέφανος Τ(ρ)ουμπίνος, Ν. + Κ.	Συνυποσχετικό	
42.-	1736, 6/11, S.N.	Χρουσής Ντερεμόν, Κόνσολος Φράν.	Εξόφλ. χρέους	

Β' ΠΡΑΞΕΙΣ 43-97 (ΝΟΤΑΡΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΟΣ ΣΟΥΜΜΑΡΙΠΑΣ, 1741-1757)

43.-	1741, [.]2, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Προικοσύμφωνο	κόπια
44.-	1741, 5/6, Ν.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Πώληση	
45.-	1741, 11/9, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Πληρεξούσιο	
46.-	1742, 18/1, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Συνυποσχετικό	
47.-	1742, 28/1	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Συνυποσχετικό	
48.-	1742, 2/4, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	κληρονομ. αδελφού	
49.-	1742, 7/4	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Πληρεξούσιο	
50.-	1742, 1/4, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Πληρεξούσιο	
51.-	1742, 9/4, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Συνυποσχετικό	
52.-	1741, 2/11, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Ένορκη δήλωση	
53.-	1744 -14/5, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν.+Κ. κοιν.	Συντροφία	
54.-	1744, 14/5, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Συντροφία	
55.-	1744, 25/9	Παντελέος Σουμμαρίπας, Ν. κοινός	Διαιτητική απόφ.	
56.-	1747, [...]	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Εξοφλητική απόδ.	
57.-	1748, 15/4, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Μαρτυρία	
58.-	1748, [...]	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	[Συνυποσχετικό]	
59.-	1746, 4/9	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Πληρεξούσιο	
60.-	[1747]	Παντελέος Σουμμαρίπας, κοινός Κ.	Μαρτυρία	
61.-	1747, 8/11, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, κοινός Κ.	Πληρεξούσιο	
62.-	1747- 29/11, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Εξοφλητική απόδ.	
63.-	1747, 9/12	[Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός]	Διαθήκη	
64.-	1747, 20/12	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Συμπλήρωση Διαθ.	
65.-	1748, 1/1, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Κωδικοέλλος	
66.-	1749, 18/10, Παλ.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Ανταλλαγή	κόπια+ Τίτλ.
67.-	1750, 13/6	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Μισιάρικο παντοτ.	
68.-	1752, 19/11, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Μισιάρικο παντοτ.	

Αρ. Πρ.	Χρον. σύντ./αντ.	Συντάκτης / Αντιγραφάας	Είδος πράξης	Κόπια κ.λπ.
69.-	1756, 4/4	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Πώληση	
70.-	1752, 18/7, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Μισιάρικο παντοτ.	
71.-	1751, 10/11, Παλ.	Παντελέος Σουμμαρίπας, κοινός Κ.	Πώληση	
71α.-	1752, 2/10	[Παντελέος Σουμμαρίπας]	Πώληση	
72.-	1752, 30/7, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, κοινός Κ.	Πώληση	
73.-	1752, 14/8, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Πώληση	
74.-	1753, 2/1, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Πώληση	
75.-	1753, 2/1, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Πώληση	κόπια+ Τίτλ.
76.-	1753, 20/11	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Πώληση	
	1757, 6/1, Παλ.		ακύρωση της άνω	
77.-	1753, 15/12, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Πώληση	
78.-	1753, 15/12	[Παντελέος Σουμμαρίπας]	Πώληση	
79.-	1753, 1[.]/12	[Παντελέος Σουμμαρίπας]	Πώληση	
80.-	1754, 18/8, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Διαιτητική απόφ.	
80α.-	1754, 21/8, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Διαιτητική απόφ.	
81.-	1754, [..]/10, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Μισιάρικο παντοτ.	
82.-	1754, 18/12, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Μισιάρικο παντοτ.	
83.-	1755, 9/11	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Πώληση	
84.-	1755, [7]/5	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Μισιάρικο παντοτ.	
85.-	1755, [..]/9, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Μισιάρικο παντοτ.	
86.-	1754, 20/12, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Συνυποσχετικό	
87.-	1754, 4/3, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Πώληση	
88.-	1755, 12/12	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. -	Διαιτητική απόφ.	
89.-	1756, 9/11	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. -	Μισιάρικο παντοτ.	
90.-	1756, 9/11	Παντελέος Σουμμαρίπας -	Μισιάρικο παντοτ.	
91.-	1757, 20/12	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. -	Διαθήκη	
92.-	1757, 2/4, Νέο	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. -	Πάχτωση νερόμυλ.	
93.-	1757, 6/7, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Εξοφλητική απόδ.	
94.-	1757, 2/9, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Πώληση	
95.-	1757, 2/9, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ. κοινός	Ανταλλαγή	
96.-	1757, 2/9, S.N.	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Ανταλλαγή	
97.-	1757, 5/11	Παντελέος Σουμμαρίπας, Κ.	Εξοφλητική απόδ.	

Γ' ΠΡΑΞΕΙΣ 98-106 (ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ, ΕΤΩΝ 1760-1798)

98.-	1760, 23/3	Φραντζέσκος Μιχαλίτζης, ΠρΝ.+ Κ.	Πώληση	
	1760, 16/8	(α) - Νικόδημος ιερομόναχος, Κ.		
99.-	[1760]	[χατζη-Αντώνης, πρωτομάστορας]	Ομολογία για πώλ.	
100.-	1762, 6/1	Φραντζέσκος Μιχαλίτζης, Κ.	Πώληση	
101.-	1763, 8/12	Φίλιππος Σουμ(μ)αριπ(π)ας	Εξοφλητική απόδ.	
102.-	1793, 15/8	Νικόλαος Πολίτης, Κ. κοινός	Διανομή	Ίσον+ Τίτλ.
103.-	1796, 24/9	Ιγνάτιος Λίχτελ ιερέυς	Δουλεία οδού	
104.-	1796, 4/7	Ιγνάτιος Λίχτελ, ιερέυς	Ομολογία για πώλ.	
105.-	1773, 3/11, Ν.	[Ιγνάτιος Λίχτελ]	Πώληση	
106.-	1798-14/6, S.N.	Φραντζέσκος Μπαρότζης, Κ. κοινός	Απόφ. Κοιν. κριτηρ.	Τίτλος

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Δ' ΠΡΑΞΕΙΣ 107-158 (ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ, ΕΤΩΝ 1472-1598)
ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ

Αρ. Πρ.	Χρον. σύντ./αντ.	Συντάκτης / Αντιγραφέας	Είδος πράξης	Κόπια κ.λπ.
107.- α'	1472 -13/3 [;] 1604, 19/3	Ιωάννης Μυριστικός ό Μενδρινός, Ν. (α. α') - Νικόλαος Μυριστικός, Ν. (α. β') - Σταμάτης Τουρούς, Ν.	Τέλος	κόπια εβγ.
108.-	1482 -8/3 [;] 1688, 12/8	Νικόλαος Μυριστικός, Ν., (α. α') - Ιγνάτιος ιερομ. αρχιμ. (α. β') - Αντώνιος Μενδρινός, ΠρΤ.	Ψυχικό	ίσον απaráλ.
109.- β'	1482 -30/12	[ανυπόγραφο]	Προικοσύμφωνο	κόπ.εβγ.καθ.
110.- γ'	1498 -7/1 [...]	[ανυπόγραφο] (α) - Γιάννης Βαφτισμένος	Τέλος	
111.- δ'	1525 -31/12 [;] 1630, 21/10	σέρ Ντζουάν Αντώνιο[....] (α) Ιάκωβος Νικολάου Κρέσπος, Κ. (μτφρ)-Περάτζης Σπανόπουλος, Ν.+ Κ.	Τέλος	
112.-	1503-14/9	Νικόλα(ο)ς Μυριστικός, Ν.	Ψυχικό	Τίτλ.
113.-	1528, 1/6	Ιωάννης Μυριστικός, Ν.	Προικοσύμφωνο	
114.-	1529, 29/11	Ιωάννης Μυριστικός, Ν.	Δάνειο	
114α.-	1530, 2/5	Ιωάννης Μυριστικός, Ν.	Δάνειο, παράταση	
115.-	1514, 21/8	Μπερνάρδος Γάτος, Ν.+Κ.	Τέλος Τίτλ.	
116.-	1536, 21/5	Παντολέων ο Μηνιάτης, Ν.	Προικοσύμφωνο	
117.- ε'	1537, 21/2	Παντολέων ο Μηνιάτης, Ν.	Διαθήκη	κόπια εβγ.
118.- ς'	1545, 10/1	Παντολέων ο Μηνιάτης	Μισιάρικο παντοτ.	κόπια εβγ.
119.- ζ'	1598, 16/5	Ιωάννης Αθηναίος	Συμβιβ. προικώα	
120.- η'	1571, [...]	Αντώνιος ιερεύς ο Γάρδιος	Διεκδίκηση κληρ.	Τίτλ.
121.- θ'	1549, 14/1 [;]	Παντολέων ο Μηνιάτης (α)- Σεραφείμ, ιερομόναχος	Ελευθερία	Τίτλ.
122.- ι'	1552, 20/11 1615, 22/11 1632, 27/6	Αντώνης Ταπουσός, Ακροστιχάρης (α. α') - μισέρ Αντώνιος Λουρδάς (α. β') - παπα-Γεώργιος Σπανός, Ν.	Ελευθερία	
123.- ια'	1552, 20/11 1698, 21/9	Αντώνης Ταπουσός, Ακροστιχάρης (α) - Μακάριος, ιερομόν., Χωρεπίσκο.	Ελευθερία	κόπια
124.-	1554, 18/11	Πέτρος της Αγίας Ψυχής, Ν.	Συμβιβασμός	
125.-	1555, 20/12 1662, 2/5	Παύλος της Αγίας Ψυχής, Ν. (α)- Παντολέων Μηνιάτης, Ν.	Μισιάρικο παντοτ.	κόπια
126.-	1555, 20/12 1662, 2/5 1762, 16/7, S.N. 1806, 3/11	Παύλος της Αγίας Ψυχής, Ν. (α. α') - Παντολέων Μηνιάτης, Ν. (α. β') - Φίλιπ. Σουμμαρίπας, Κ.κοινός (α. γ') - Νικόλαος Καστελλάνος, ΠρΝ.	Μισιάρικο παντοτ.	κόπια+Τίτλ.
127.- ιβ'	1558, 2/1	Νικόλαος Ακριβός, Ν.	Ανανέωση χρέους	
128.- ιγ'	1561, 8/1 1600, 11/7 1690, 26/7	[ανυπόγραφο] (α. α') - Ιωάννης Κριτικός (α. β') - Ιωάνν. ιερ. Μελισσοουργός ΠρΤ.	Ελευθερία	
129.-	1561, 26/7	Παύλος της Αγίας Ψυχής, Ν.,	Συνυποσχ.+απόφαση	Τίτλ.

Αρ. Πρ.	Χρον. σύντ./αντ.	Συντάκτης / Αντιγραφάας	Είδος πράξης	Κόπια κ.λπ.
130.- ιδ´	1562, 23/4	Παντελέων Μηνιάτης, Ν.	Μισιάρικο παντοτ.	
131.-	1567, 25/4	Τζάνν(εν) Μαδάκης, Ν.	Πώληση	εβγ.
131α.-	1567, 11/5	Τζάννε Μαδάκης	Εξοφλητική απόδ.	
132.- ιε´	1568, 6/8	[Ιωάννης ο Ζαχαρίας, Ν.]	Δωρεά	Τίτλ.
133.- ις´	1568, 16/10	Ιωάννης ο Ζαχαρίας, Ν.	Μισιάρικο παντοτ.	κόπια
134.- ιζ´	1575, 4/1	Αντώνης Ταπουσός	Εξόφληση του 133	Τίτλ.
135.- ιη´	1572, 10/8	Νικόλαος Ακριθός, Ν.	Πώληση	κόπια
135α.-	1572, 11/10	Νικόλαος Ακριθός, Ν.	Εξοφλητική απόδ.	
136.- ιθ´	1572, 2/11	Ιωάννης Ζαχαρίας, Ν.	Δάνειο	
137.-	1574, 17/7	παπα-Γιαννούλης Κωνστάντιος, Ν.	Κτηνοληψία	
138.-	1576, 14/4	Παντολέων Μηνιάτης	Ψυχικό	κόπια
	1586, 19/8	(α) - Νικόλαος ιερεύς, οικονόμος		
139.-	1580, 15/5	Γιάκουμος Γρίσπος	Κατάλογος χρεών	
140.-	1580, 22/2	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.	Ψυχικό	Τίτλ.
141.-	1581, 3/3	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.	Διαθήκη	
142.-	1581, 9/8	[Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.]	Πώληση	κόπια
142α.-	1581, 15/8	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.	Συνυποσχ.+απόφ.	
143.- κβ´	1582, 27/9	Τζουγάννες Γάς	Ομολ. πώλησης	
	[;]	(α) [Ιωάννης ιερεύς Σπανός, ΠρΠ.]		
144.-	1616, 28/7	παπα-Γεώργιος Σπανός, ΠρΠ. + Ν.	Επιβεβ. πώλησης	Τίτλ.
	[;]	(α) - Ιωάννης ιερ. Σπανός, ΠρΠ.		
145.-	1586, 18/7	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.	Διαθήκη	κόπια
146.-	1587, 18/10	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.	Ελευθερία	Τίτλ.
	1718, 17/3	[ανυπόγραφο]	Πράξη κατάθεσης	
147.- κε´	1587, 22/12	παπα-Ιωάννης Σπανός, Ν.	Πώληση	Τίτλ.
148.-	1588, 1/7	παπα-Ιωάννης Σπανός, Ν.	Πώληση	εβγ.πάλι+Τίτλ.
149.-	1591, 13/2	[Μανουήλ, χωρεπίσκοπος, ο] Σπανός	Πώληση	εβγ., πάλι
150.- κς´	1592, 13/8	παπα-Ιωάννης Σπανός, Ν.	Πώληση	κόπια, εβγ.πάλι+Τίτλ.
151.-	1593, 22/9	φρα-Γιάκουμος	Μισιάρικο παντοτ.	
152.-	1594, 19/9	Σεραφείμ, ιερομόν., Κουντούρης	Πώληση	
153.- κζ´	1594, [25]/10	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.,	Πωλ. εντριτ.+ελευθ.	κόπια+Τίτλ.
154.-	1596, 19/2	Ιωάννης Πουλημένος Σουμμαρίπας	Μισιάρικο παντοτ.	Τίτλ.
155.-	1597, 29/8	παπα-Νικόλας Σπανός	Εντριτία	κόπια+Τίτλ.
	1668, [...]11	(α) - Ιωάννης Σκάς		
156.-	1597, 7/11	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.	Εντριτία	κόπια+Τίτλ.
157.-	1597, 7/8	Ιωάννης Διακονόπουλος	Πώλ. εντριτ.+ελευθ.	εβγ.+Τίτλ.
	1675, 15/3	(α) - Ιωάννης Μηνιάτης, Ν.	Πράξη κατάθεσης	
158.- κη´	1598, 22/12	Σταμάτης ο Τουρούς, Ν.	Πώληση	κόπια

II. ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΕΩΝ*

(ΝΟΤΑΡΙΟΙ, ΚΑΝΤΖΕΛΛΑΡΙΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ)

- Αθηναίος Ιωάννης: 119 (γρ)
Ακριβός Νικόλαος, Ν.ν: 88 (αναφ), 127, 135
Αναπλιώτης Νικόλαος, Κ. Ναξίας: 4
Βάβουλας Γρηγόριος ιερομόναχος, πρωτέκδικος Ναξίας: 12 (γρ)
Βαφτισμένος Ιωάννης: 110 (α)
Γάς Τζουγάνες: [143 (γρ)]
Γάτος Μπερνάρδος, Πατούρνους, φανερός και βασιλικός εξουσιαστικός Ν(Νοδάρος) ορ-
δινιαστικός Κ. (Καντζηλλιέρης) του εγλαμπροτάτου Δούκα και καθιερωτάτου
γοβερναδόρου Αξίας: 115
Γιάκουμος, φρα: 151 (γρ)
Γάρδιος Αντώνιος ιερέυς: 120 (γρ)
Γρίσπος Γιάκουμος: 139 (γρ)
Διακονόπουλος Ιωάννης: 157 (γρ)
Διασκούφος Μαθιός: 110 (γρ)
Δραγομανάκης Φίλιππος, κανονικός και Κ. καπιτολάριος: 105 (μάρτυρας)
Ζαχαρίας Ιωάννης, Ν.: [132], 133, 136, 136 (αναφ)
Ιγνάτιος ιερομόναχος, αρχιμανδρίτης: 180 (α)
Καρεγλάς, παπα-Φραντζέσκος: 35 (γρ)
Καστελλάνος Νικόλαος, Πρωτονοταριάδης: 126 (α.γ')
Κόκκος Ν.: 136 (αναφ)
Κορονέλλος Τζαμπατής, Κ. Ναξίας, Ν. και Κ. Ναξίας: 13, 19, 20, [22], 23, 24, [25], 26,
27, 36, 37
Κρέσπος Ιάκωβος (ποτέ Νικολάου), Κ.: 111 (α)
Κρητικός Ιωάννης: 128(α.α')
Κωνστάντιος, παπα-Γιαννούλης, δημόσιος υπό βασιλικής εξουσίας Ν. (Ανδρος): 137
Λίχτελ, Λίχτλε, Ιγνάτιος, ιερέυς: 103 (γρ), 104 (γρ), [105] (γρ)
Λουρδάς Αντώνιος: 122 (α.α)
Μακάριος ιερομόναχος, Χωρεπίσκοπος Αξίας: 123 (α)
Μαδάκης Τζάννη, Ν. της εγλαμπροτάτης μας αφεντίας, (Σαντορίνη): 131, 131α
Μελισσηνός Νικόλαος, ιερέυς, ΠρΝ. Δρυμαλίας: 8, 10, 14 (αναφ)
Μελισσουργός Ιωάννης, ιερέυς ΠρΝ. Δρυμαλίας: 128 (α.β')
» Στέφανος ιερέυς: 3, 21, 28

* Συντομογραφίες: [...] = πράξη ανυπόγραφη, ταυτοποιείται ο συντάκτης της· (α) = αντιγραφέας· (γρ) = γραφέας· (αναφ) = γίνεται αναφορά του στην πράξη· Ν. = Νοτάριος· Κ. = Καντζελλάριος· ΠρΝ. = Πρωτονοτάριος· ΠρΠ. = Πρωτόπαπας.

- Μενδρινός Αντώνιος, ΠρΝ. Αξίας: **108** (α.β')
- » Γεώργιος, Ν. Αξίας, φανερός Ν. Αξίας, Ν. και ΠρΝ. Αξίας: **2, 9, 11, 17, 40** (α)
- Μηνιάτης Ιωάννης, Ν.: **1, 34** (αναφ), **157** (αυτόγραφο σημείωμα)
- » Παντολέον, Παντελέον, Ν., αποστολικός Ν. της αφεντικής εξουσίας: **116, 117, 118, 119, 121, 130, 138**
- » Παντολέον, Ν.: **125** (α), **126** (α.α')
- Μιχαλίτσης Σταυριανός, ΠρΝ. και φανερός Κ. Αξίας: **38, 44** (αναφ), **51** (αναφ)
- » Φραντζέσκος, Ν., ΠρΝ. και Κ. Ναξίας, Κ. (Καντζελιέρης) Ναξίας: **79** (αναφ), **98, 100**
- Μιχαλόπουλος, παπα-Νικόλας, Οικονόμος Δρυμαλίας και Ν.: **[14]**
- Μιχελής Νικολός, Κ.: **139** (αναφ)
- Μπαρότσης Φραντζίσκος, Κ. κοινός: **106**
- Μυριστικός Ιωάννης ο Μενδρινός, Ν.: **107, 111, 113, 114, 114α**,
- » Νικόλαος, Ν., Ν. (Νουδάρος) και αποστολικός ταβουλάριος: **107** (α.α'), **108, 112**
- Ντερεμόν Χρυσής Κόνσολος Φράντζας: **42** (γρ)
- Νικόδημος ιερομόναχος Κ.: **98** (α),
- Νικόλαος ιερέυς και Οικονόμος μητροπόλεως Αξίας: **138** (α)
- Νταπόρτος σερ Μάρκος, Ν.: **111** (μάρτυρας)
- Παλατιανός, παπα-Αντώνης, ά(μ)ποτε Ν.: **110** (μάρτυρας)
- Παξιμάδης Νικόλαος ιερέυς, ΠρΝ.: **5, 6, 7**
- Παύλος της Αγίας Ψυχής, Ν.: **125, 126, 129**
- Πέτρος της Αγίας Ψυχής, Ν.: **124**
- Πολίτης Νικόλαος, Κ. Κοινός: **102, 196**
- Ρώσσης, ντον Ιάκωμπος: **93** (αναφ)
- Σεραφείμ ιερομόναχος Καλορίτισσας: **121** (α)
- Σεραφείμ ιερομόναχος Κουντούρης, κοινός γραφέας και εφημέριος: **152** (γρ)
- Σκάς Ιωάννης: **155** (γρ)
- Σουμπαρίπας Αντώνης: **33** (γρ)
- » Παντελέος, Ν. κοινός, Ν. και Κ. κοινός, Κ. κοινός, Κ.: **43-97, 87** (αναφ)
- » Πουλημένος Ιωάννης: **154** (γρ)
- » Τζώρτζης και Αντώνης: **40** (γρ)
- » Φίλιππος, Κ. κοινός Ναξίας: **101, 126** (α.β')
- Σπανόπουλος Περαιτής, Ν. και Κ. φανερός: **111** (μεταφραστής)
- Σπανός Γεώργιος, ΠρΠ. Δρυμαλίας και Ν.: **122** (α.β'), **144**
- » Ιωάννης, ιερέυς ΠρΠ. Δρυμαλίας: **[143** (α)], **144** (α), **147, 148, 149, 150**
- » Μανουήλ Χωρεπίσκοπος [...]: **149** (γρ)
- » Μάρκος, ιερέυς ΠρΠ.: **6** (α.α')
- » παπα-Νικόλας: **155** (γρ)
- Στρατηγόπουλος Ιωάννης, Ν.: **137** (αναφ)
- Ταπουσός (Νταπουσός) Αντώνης, Ακροστιχάρης της αφεντίας: **122** (γρ), **123** (γρ), **134** (γρ)
- Τ(ρ)ουμπίνος, Τρου(μ)πίνος, Στέφανος, Ν. και Κ. Ναξίας, φανερός Ν. Ναξίας, Ν. Ναξίας: **[15], [16], 18, 29, 30, 31, 32, 34, [35** (αναφ)], **39, 41, 43** (56) (αναφ), **52** (αναφ), Εισαγωγή, σ. Χ.
- Τουρούς Σταμάτης, από αφεντικής εξουσίας Ν.: **107** (α.β'), **140, 141, 142, 145, 146, 153, 156, 158**
- Χαντζη-Αντώνης, πρωτομάστορης: **[99** (γρ)]

III. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

(νομικός χαρακτηρισμός τους)

ανταλλαγή: 5, 14, 28, 66, 95, 96.

απόδειξη, εξόφληση, εξοφλητική απόδειξη (riceputa): 56, 62, 93, 97, 101, 131a, 134, 135a
απόδειξη και ομολογία για πώληση: 99, 104, 143

απόφαση α) διαιτητική: 55, 80, 80a, 88· β) εκτιμητών: 129, 142a· γ) κοινοτικού κριτηρίου
106

γεροντομοίρι (παραίτηση από): 23

δάνειο: 9, 114, 114a (παράταση προθεσμίας εξόφλησης), 136

διαθήκη: 27, 30, 31, 34, 36, 37, 63, 64 (συμπλήρωση), 65 (κωδικοέλλος), 91, 117, 141, 145
διάταξη τελευταίας βούλησης και ανάθεση διαχείρισης περιουσίας: 18

ένορκη δήλωση μάρτυρα διαθήκης: 52

διανομή: 102, βλ. και κληρονομιά

δουλεία οδού: 103

δωρεά: 12, 132

ελευθερία: βλ. και εντριτία, μισιάρικο παντοτινό, πώληση

α) από εντριτία: 121, 128, 146, 153, 157, 121· β) από μισιάρικο παντοτινό: 122, 123

εντριτία: 121, 128, 146, 153, 156, 157

κληρονομικά:

– διανομή κληρονομιάς: 33

– διεκδίκηση κληρονομιάς και διορισμός επιτρόπου: 120

– διεκδίκηση μητρικής κληρονομιάς (διαμαρτυρία παιδιών): 40

– κληρονομιά άκληρου αδελφού: 48

– παραίτηση από κληρονομικό δικαίωμα: 6

– πώληση για επίλυση κληρονομικής διαφοράς: 24

κτηνοληψίας διακανονισμός: 137

μαρτυρία: 8, 10, 11, 22, 25, 57, 60

μισιάρικο παντοτινό, κουντουβερνία: 67, 68, 70, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 118, 123, 125,
126, 130, 133, 154

– προσωρινό: 109, 151 (δεκαετία)

πατριμόνιο (λόγω ιερωσύνης): 4, 20,

πάχτωση: 92 (νερόμυλου)

πληρεξούσιο (επιτροπική): 15, 45, 49, 50, 59, 61, 120

προικοσύμφωνο: 1, 43, 109, 113, 116

προτίμηση (παραίτηση από δικαίωμα): 13

πώληση: 2, 3, 7, 16, 17, 19, 21, 24, 26, 29, 32, 35, 39, 44, 69, 71, 71a (ακύρωση), 72-75,

76 (πώληση και ακύρωσή της), 77, 78, 79, 83, 87, 94, 98, 99, 104, 105, 128, 131, 135,

142, 143, 144 (επιβεβαίωση), 147, 148, 149, 150, 152, 153, 155, 157, 158

συμβιβαστική λύση διαφοράς: 119 (για προικώα), 124 (για καταπάτηση αγρών)

συνυποσχετικό: 38, 41, 46, 47, 51 (ορισμός τρίτου διαιτητή), 58, 86, 129, 142a

συντροφία: 53, 54,

τέλος: 107, 110, 111, 115, 121

χρέος: 42 (εξόφληση), 127 (ανανέωση), 142 (πώληση για εξόφληση), 139 (κατάλογος χρε-
ών)

ψυχικό: 108, 112, 138, 140

IV. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

A

Αβάζος Γιώργης 44
 Αγγελινάκης (Αγκκ-) Μάρκος (παπα-) 16
 Αγγονάκης (Αγγ-, Αγγκ-) Αντώνιος 44
 βλ. και Ζμαράδα
 – Γεώργιος 44, 77
 – Γιώργιος ποτέ Αντώνη 74, 75
 – Νικόλαος 44
 – Νικολής 32, 74
 – Σάντουλος 77
 Αγία Τριάς 4, 30, 34, 109
 Άγιοι Πάντες, ή, 4
 Άγιοι Άγγελοι, οί, 117
 Άγριλίδη Μαρία συζ. παπα-Γρηγόρη 12
 Άθηνάιος Δημήτριος 119
 – Ίωάννης υιός Δημητρίου 118, 119 βλ.
 και Λιανή
 Αϊκατερίνα πεθερά Φιλιππάκη Σουμμαρί-
 πα 11
 – χήρα ποτέ Άλβίξε Πριούλη, θυγ. Φραν-
 τζέσκου Βιζούντη 152
 Άκριβός Άλέξης 158
 – Νικόλαος 88, 127, 135, 135b
 Άλαράμος Μπέρτος 117
 Άλεφούζος Μιχελής 125
 Άλκανα Ρεμπή 133
 Άμάγης (σακελλάριος) 1
 Άμανίτης Νικόλας 14
 Άμούρης Νικολός 142
 Άμπράμος Γιώργης 76, 85
 – Ντεμέναος 72
 – Κωσταντής 142, 145
 Αναπλιώτης Γιώργης 36
 – Ίωάννης (παπα-) 36, 37
 – Μιχελής 25
 – Νικόλαος καντζελλάριος Ναξίας 4
 – Παῦλος (μαστρο-) 85
 – Φραντζέσκος 98
 Άνγγελικα παπαδιά 28

Άνδρέας 116
 Άντρέας από Κεραμί 91
 – μισέρ Άντριάς του Ξοφιᾶ 139
 Άντριάς, μισέρ, του Ξοφιᾶ 139
 Άνδριάννα του Κουμουλένο 63
 – θυγ. ποτέ Νικολού Σιγάλα 29
 – θυγ. ποτέ Ματαίου Σουμμαρίπα 63
 – χήρα ποτέ Ζαχαρία Σπανόπουλου 2
 Άνεστασία αδελφή Νικ. Τζαννιμπέλου 28
 Άννα αδελφή Νικ. Τζαννιμπέλου 28
 – πρεσβυτέρα παπα-κὶρ Ίωάννη πρω-
 τέκδικου Δρυμαλίας 71, 71a
 Άννέζα θυγ. Γιώργη Σαγκρεώτη 116
 – συζ. Γεωργίου Καψάλη 150
 – χήρα Σταμάτη Κατερίνη 67
 Άννεζίνα τῆς Φωτοῦς Μύξη 5
 – σύζ. του Ίωάννη Κυνηγοῦ 36
 – σύζ. Σμαραγδῆ Μιχαλίτση 32
 Άννουσα του Λευτέρη 28
 Άντζολέτα θυγ. ποτέ Τζανέτου Νταμπῆ, συζ.
 Χρυσῆ Σουμμαρίπα 63, 64, 65
 Άντωνία θυγ. Πέρου Παντζέρα 117
 Άντωνίτσης Σταμάτης 142a
 Αξιώτης Χρυσῆς 53, 54
 Άπεραδίτης Σταμάτης Λιανοῦ 82
 Άπεραδιτικής Ίωάννης, ο Άξιώτης 49
 Απόκωστας Γιώργης (μαστρο-) 129 βλ. και
 Θωμά, Σοφία
 Απόστολοι κ.ά. 109
 Άπράμος Πέρος υιός ποτέ μακαρίτου Πώ-
 λου 157
 Άπτουλα Έφέντης 9
 Άρβανιτάκης Ίωάννης 142a
 Άργυρός 66, 113
 – Άρβανίτης 85
 – Στάθης 18
 Άρκαδιώτης Γιάκουμος 141
 Άρνης Γεωργιλᾶς 107
 Άρτενάκης Γιαννούλης (μαστρο-) 158

Αρχόντισσα χήρα ποτέ Δημήτρη Τσιριγώτη
47, 48

Αρώνης (ιερομόναχος) 70

– πρὲ Βαλτ[...] 20

– Βασίλης 26

– Ίωάννης 51, 63

– Στέφανος 10

Ατταλειώτης Νικόλαος 108

B

Βάβουλας Γρηγόριος (πρωτέκδικος Ναξίας)
7, 12

– Λεόντιος (ιερομόναχος) 12, 17

– Μᾶρκος 143

Βαβούνης Μιχάλης τοῦ Δημήτρη 81

Βαγιανή Εἰρήνη 21 βλ. και Γκαλούδς

Βαθρακοκόλη Κυριακή 18

Βαλιέρης Νικόλας (μαστρο-) 129 βλ. και
Λουκρέτσα

Βαμπερτί, Κόνσολοςτῆς Ὀλλάντας 59

Βάρδας Αντρέας (πρὲ) 125, 126

– Ίωάννη 125, 126

Βαρδαλάχος 139

Βασάλος Γεώργης 122, 123

– Μιχελέτος 118

Βασιλάκης Ίωαννάκης 55

Βασίλειος Ἅγιος (εκκλησιαστική λειτουργία
τοῦ -) 109

Βατίπελας Τζουαννάκης 16

Βαφιάδαινα 27

Βαφτισμένος Γιάννης 110

Βδοκία συζ. Δήμου Καλλιπολίτη βλ. και
Ευδοκία 82

Βεδικώνης Φρατζέσκος 152

Βενιέρης Ίωάννης (πρὲ) 19

Βιζούντης Φραντζέσκος 152 βλ. και Αἰκα-
τερίνα

Βιολάντα θυγ. Ἀνδριάνας, χήρας ποτέ Ζα-
χαρία Σπανόπουλου 2

Βλάσης

Βλαστός Πέργης λεγόμενος Μουστά 115

Βούλγαρης Ἰάκωβος βλ. Φλωρέντζα

Βρεμένος Ίωάννης 128

Βριάνης Βασίλης (μαστρο-) 108

Βροέτζης Μιχάλης τοῦ Δημήτρη 155

– Ίωάννης τοῦ Δημήτρη 155

Γ

Γάδαινα θεία Στάη Μπαρότση 95, 96

Γαλανός τοῦ Κούλουρη 116

Γαλατερός Νικόλαος 152

Γᾶνος Αντώνης 6, 96

– Νικόλας 5

Γάνου Μαρία 5

Γάρδιος (παπα-) 109

– Αντώνιος (ιερεύς) 120

– Νικόλας, διάκος υἱός παπα-Γάρδιου 109

Γαρούφαλης ὁ Μυκονιάτης 57

Γᾶς Ἰάκωβος 144

– Τζουγάννες 143, 144 βλ. και Μαρούσα

Γ(κ)ασπαρίνης Γρηγόριος (ιερομόναχος) 95,
96

Γάτος Ίωάννης 22

– Μπερνάρδος Πατούρνους 115

– Χρυσῆς (πρὲ) 91

Γερακάρης Κωνσταντῆς κύρης Φιλίππας 84
Μανιόν 12

Γερακάρη Μαρία τοῦ Ἀγριλίδη 12

Γεράρδης Χρυσῆς 40

– Τζουάννος Χρυσῆς 63, 64

– Τζουάννες 73

Γερόνυμος ἀφέντης 145

Γεωργάκης Σταμάτης 142α

Γεώργης (μαστρο-) υἱός ποτέ μαστρο-Για-
κουμῆ 1, 3

– τῆς Πετινοπούλας 146

Γεωργιλᾶς (παπα-) 1

Γεώργιος τοῦ Τζαννῆ 148

Γιακουμῆς (μαστρο-) ποτέ, πατήρ μαστρο-
Γεώργη, παππούς μαστρο-Λάζαρη 1

– τοῦ Γεώργη 157

– τῆς Μαργαρίτας 157

– Νικόλας μαστρο-Γιακουμῆ 28

Γιακουμῆνα τοῦ Περβανᾶ 18

Γιάκουμος (φρά) 151

Γιαμούρης Γεώργης 144

– Γουλιαρμάκης 129

– Ἰάκωβος (παπα-) 8

Γιάννης τοῦ Γουλιαρμῆ 3

– (παπα-Ίωάννης) πρωτέκδικος Δρυμα-
λίας 71α

– τῆς Μαρίας 139

– τοῦ Στεφάνου τοῦ Γραζία 154

– ἐγγονος Τζουάννε Μπόνου 27

Γιαννόπουλος 150

- Γιαννούλης Ίωακείμ (παπα-) 82
 Γιαχάρας 63
 Γερμανάκης Κωνσταντῆς βλ. Φιλίππα
 Γουστινιανός Ἀντώνιος 19
 – Μαρκέτος 33
 Γιώργης τοῦ Μανώλη 91
 – μαστρο 99
 Γκαλουδά θυγ. Βαγιανῆς Εἰρήνης 21
 Γκιατζίνο Σερί Φραντζέζος 59
 Γκούφας Νικόλας 87
 Γλάκας Μανώλης (μαστρο-) 66· βλ. και Καλή
 Γλέντα (ἀρχόντισσα) 128
 – μητέρα Κορακίτη Μανώλη και Ἰωάννη 78, 79
 Γλυνός Μανώλης 132
 Γοξαδίνος Γιάκωμος 127
 Γονάτος Φραντζέσκος 132
 Γοργογύρης ντόν Ἀντώνιος υἱός Θεοδωρή 91
 – Γεωργιλῆς 117
 – Θεοδωρῆς βλ. Μανταλένα, Φλωρέντζα, Φρανγκουλάκη
 – Μανουήλ (παπα-) 109
 – Μιχαήλ (παπα-) 142α
 – Σταμάτης (παπα-) 65
 – Φραντζέσκος 142, 142α, 136, 157
 Γουλάμος, γαμπρός παπα-Ἰωάννη Γραδικιώτη 109
 Γουλίαμας Γεώργης 23, 34, 41
 Γουλιελμάκης (Γουλιέλμης) ντόν Ἀντώνης 83, 89, 90, 91
 – Ἀντώνιος (ιερέυς) 67, 94
 Γραδικιώτης Ἰωάννης (παπα-) 109 βλ. και Φλουρέντζα
 Γραμματικός Ἀντώνης (μαστρο-) 99
 Γράτζιας Ἰωάννης 155
 – Σταμάτης 144
 Γρέλης Στεφανάκης 87
 Γρηγόριος (παπα-) δεῖος Μαρίας Φυροπούλας 12
 Γριμάλδης Ντεμενεάκης 34
 – Φίλιππος 43, 44, 68, 101, 105
 Γριμάντε 102
 Γριμάρδης, ἀφέντης 44
 Γριμπᾶς Ἰάκωβος 17
 Γριπετόπουλος Ἰωάννης 132 βλ. και Σοφία
 – Μιχάλης, υἱός Ἰωάννη 132
 Γρίσπαινες 128
 Γρίσπος Γεώργιος 157
 – Γιάκουμος 2, 139 βλ. και Ζαμπία
 – υἱός τοῦ ποτέ Νικολοῦ Γρίσπου 113
 – Γιάκωμος 154
 – Μάρκος 145
 – Ντόν Μπαλταζάρος 13
 – Τζουάννε 50
 – Φραντζέσκος 13
 Γρυλάκης Γιάννης 152
 Γυαλινός 132
 Γύζης Νικολό 119
 Γυράρδης Δημήτρης 22, 31
 – Τζάννε 145
 – Τζουάννε ποτέ Χρουνσή 73 βλ. και Κατζιάνα
 – Τζώρτζης 4, (Γεραρδῆς) 6, 23, 24, 50
 – Χρουνσῆς 41
 Δ
 Δα-, Δε- βλ. και Ντα-, Ντε, Τα-, Τε-
 Δαδᾶς Γιαννέτος 107
 Δελλαρόκκας Λουρετζάκης 152
 Δελλε-Νάβης (καπετάν) 152
 Δέτζος Γεώργιος 127
 Δημήτρης (πρέ) (ποτέ) 66
 – Γεώργη Γιάκουμου 146
 – γαμπρός Γεώργη Σαγκρεώτη 116
 – υἱός Κατερίνας συζ. ποτέ μαστρο-Μάρκου Μελισσουργοῦ 34
 Διακονόπουλος Ἰωάννης 157
 – Μανωλάκης 36
 – Μπατής 36
 – Φραντζέσκος 37 βλ. και Μαργαρίτα
 Διαμαντῆς Λευτέρη Διαμαντῆ Συμυρνιός 101
 Διαπετάκης Νικόλας 143
 Διασίτης Γιώργιος 66
 – Σταθάκης, Στάδης 1, 57, 58 βλ. και Ζαμπέτα
 Διασκοῦφος βλ. και Μαρούλα
 – Γεώργιος 142α
 – Μανθιός υἱός Μπιάκη 107, 110
 – Μιχάλης υἱός Νικολάου 110
 – Μπιάκης 107
 – Νικόλας υἱός μισέρ Μάρκου 115
 Δραγάζης Ἱερεμίας (ιερομόναχος) 61
 Δραγομάνακης Γιώργης 34
 – Κωνσταντῖνος 41, 82, 92, 94
 – Φίλιππος 80, 105
 Δραγομᾶνος Δημητράκης 57

Δροσά Λιανή σύζ. Γιάννη 21
 Δροσάς Γιάννης (μαστρο-) 21

Ε

Έβραϊος 113
 Έγγλέζος 53, 54
 Ελία γυνή Λύκαρη Μιχιελή 47, 48
 – αδελφή Τζιριγώτη Δημήτρη 46
 Έργινα, θυγ. Παρασκευής χήρας Πατίστα Μπόρη 30
 – ανιψιά Μαργαρίτας, χήρας Φραγκόπουλου 37
 Έρήνη συζ. ποτέ μαστρο-Αντώνη Θεοφίλου, θυγ. ποτέ Μαθαίου Κοντοπίδη 1
 – σύζ. Γεώργη Λαουτάρη ποτέ Νικόλα Περιβολάρη 135
 – σύζ. μαστρο-Μανασή Παλαιού 76
 Έρσα αδελφή Άντζολέτας, θυγ. ποτέ Τζαννέτου Νταμπή, συζ. Χρουσή Σουμμαρίπα 63
 Εύδοκία συζ. Δήμου Καλλιπολίτη, θυγ. Σταμάτη Σέργη βλ. και Βδοκία 82
 Εύλογητός Μάρκος 5

Ζ

Ζαμπέτα αδελφή Νικόλο Κρουσέτζια 141
 – θυγ. Στάθη Διασίτη 58
 Ζαμπία θυγ. Γιάκουμου Γρίσπου 113
 Ζαχαρίας Ίωάννης 133, 136 βλ. και Παρασκευή
 Ζμαράγδα βλ. Σμαράγδα
 Ζήγης Νικόλαος 119
 Ζούλης (Τζούλης) Έμμανουήλ (ιερέυς) 18, 21
 – Φραντζέσκος (ιερέυς) 61
 – παπα-Φραντζίσκος 70, 78, 79

Θ

Θεοδώρα συζ. Ίωάννη (μαστρο-) Μανικάτη 114
 – Θοντόρα Ντοκορόνια 115
 Θεολογίτης Άλέξης 20
 – Μιχέλς 25
 Θεοφίλου μαστρ-Αντώνης βλ. και Έρήνη
 Θεός (εισαγωγική επιφώνηση του γραφέα, επίκλησή του) 1, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 16, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 29, 32, 34, 37, 41, 43, 44, 46, 53, 57, 68, 82, 85, 86, 91, 102, 105, 107, 108, 116, 117, 118, 119, 123, 126, 129, 131, 131a, 133, 140, 141, 145, 151

Θεοτόκος 1, 43 (1), 63, κ.ά.
 Θεοφύλακτος 37 βλ. και Μαργαρίτα
 Θωμαή σύζ. Γιώργη Απόκωστα (μαστρο-) 129

Ι

Ίγνάτιος ιερομόναχος άρχιμανδρίτης Ναξίας 108
 Ίσπανός παπα-κύρ Νικόλαος πρωτόπαπας Δρυμαλίας 71
 Ίωάννης του Γιώργη του Μιχιελή 72
 – του Δημητράκη 121
 – υιός Μαργαρίτας ποτέ Στεφάνου Στεφαννά 155
 – της Μιρίκαινας (μαστρο-) 151
 – Ρο(υ)μελιώτισσας 143, 144
 – του Σταματέλου 29
 – (μαστρο-) [Κα]λαργυρός 158

Κ

Καβανίτης Ίωάννης 66
 Καγιάφος Γιάννης (καραβοκύρης) 28
 Καζανόβα Τζωρτζηελέτος 143
 Κακάδης Άτρέας (μαστρο-) 157
 Καλαθρός Νικόλαος (μαστρο-) 122, 123
 Καλαμαράς Σταμάτης 110
 Καλαμπάκης καλόγερος 10
 Καλαφάτης Νικόλος βλ. Ρήνη
 Κάλθος Μαρής 135β, 136
 Καλή θυγ. Μανώλη Γλάκα (μαστρο-) 66
 – Πέρου 148
 Καληκατᾶς Αύγουστος 147
 Καλλιπολίτης Δήμος (μαστρο-), σύζ. Εύδοκίας 82
 Καλυβίτζης Ίωάννης 130
 Καλίτζα άνηψιά Άντζολέτας θυγ. ποτέ Τζαννέτου Νταμπή, συζ. Χρουσή Σουμμαρίπα 63
 – χήρα Ίωάννη Σπυρίδου 87
 – άφέντη Φραγκόπουλου 63
 Καλλέργης Νταμένεγος 8
 – Τζαννής 49
 – Φραντζέσκος 77
 Καλλίνκος ιερομόναχος καί πνευματικός 7, 12
 Καλλιπολίτης Δήμος βλ. και Εύδοκία
 Καλοτᾶς Μάρκος (μαστρο-) 158
 Καλούτζης 107, 110

- Γιώργης 110
- Μιχάλης 110
- Καλουτζόπουλος 110
- Κάντας Δημήτρης (μαστρο-) 116
- Καντόρος Τζώρτζης 154
- Κάπας Μᾶρκος 124
- Καπούνης Ἰωάννης 62, 74, 75
 - Μανώλης 70
- Καραμανώλης Κωσταντής 106
 - Φρατζῆκος, υἱός Κωνσταντῆ 106
- Καραντζᾶς Δημήτριος 45, 87, 127
 - ντοτόρ 80α, 93
 - Τζαννετῆς 71
- Καραντζῆς Οἰκονόμος 97
- Καρα(ν)τζῆς Μαθαῖος 150
 - Μακάριος, ἱερομόναχος 3
 - Τζαννέτος 34, 60
 - Δημήτρης (μαστρο-) 143
 - Οἰκονόμος, 37
- Καρεγλᾶς Νικόλας τοῦ Βασίλη 70
 - Φραντζέσκος (παπα-) 17, 29, 35
- Καρλ[...] Βασιλάκης, (Χιώτης) 59
- Καρτεφύλλης Νικόλας 142α
- Καλούτζης (Γκαλούτζης) 107
- Καστελλᾶνος Νικόλαος 126
- Καταλοῦξος Ἀντώνης 156
 - Μᾶρκος 109
- Κατερίνα 141
 - σύζ. Ἰωάννη Δημητράκη 121
 - ἐγγονή Κατερίνας σύζ. ποτέ Μάρκου Μελισσουργού (μαστρο-) 34
 - σύζ. Πέρου Παντζέρα 117
 - σύζ. Ἰακώβου Πολίτη 102
 - σύζ. Ἀργυροῦ Σάββα, θυγ. Ἀποστόλη Κατζούρη 50
 - θυγ. ποτέ Ἀντρέα Σκορδίλη 158
 - αρχοντοπούλα Μάρκου, Φρανγκοπούλα 63
- Κατερινάκη αὐταδελφή Μιχαλάκη Πολίτη 102
- Κατερίνης Δημήτρης 69
 - Μανώλης 62
 - Σταμάτης βλ. Ἀννέζα
- Κατζιάνα σύζ. ἀφέντη Τζουάννε Γυράρδη ποτέ Χρουσῆ 73
 - σύζ. ἀφέντη Γιάκουμου Μπαρότση 93
- Κατζούλη Μαργέτα 3, 22
- Κατζούλης Γιάννης 3, (Ἰωάννης) 14, 22
 - χωροεπίσκοπος 66
- Κατζούρης Ἀποστόλης 50 βλ. και Κατερίνα, Μαρία, Σοφία
- Ἰάννης 105
- Γιώργης 68, 69
- Γιώργης (παπα-) 79
- Γιώργης λεγόμενος Λιανουδάκης 89, 90
 - Λιανός Λιανουδάκη (-κίου) 105
 - Στέφανος 68
- Καψάλης Γεώργιος 150 βλ. και Ἀννέζα
- Κερπαζᾶς Γιώργης (μαστρο-) 99
- Κεφαλᾶς Γεώργιος (παπα-) 102
- Κιαάμπης, Κια Αγιάμπης 97
- Κιτριλάκης (παπα-) 43
- Κλαζέ Πιέτρο 67
- Κλήμεντος μακαριτός 117
- Κόκκος 16
 - ἡγούμενος Κόκκος 73
 - νοτάριος Κόκκος 136
 - Δημήτριος 106
 - Κωνσταντῖνος 75, 98
- Κολυβίτζης Νικόλας 130 βλ. και Τηρέζα
 - Πέρος γυναικάδελφος Γεωργίου Μυτιληναίου 130
- Κοληκότζας Τζουάννε 124
- Κολυβάς Μανώλης 109, 131
 - Στέφανος (παπα-) 142
- Κονταράτος Γεωργῆς (μαστρο-) 140
 - Κωνσταντῆς 127
- Κοντοπίδης, Κοντομπίδης Ἀντώνης βλ. Κριμέντζα
 - Μαθαῖος 1 βλ. και Ἑρήνη
 - Μανώλης 8
- Κοντός Ἰωάννης 155
- Κοντόφρεος Φραντζέσκος (πρέ) 31
- Κοντύλης Ἀγουστής (παπα-) 22, 25
 - παπα-Μιχελῆς (παπα-) 22
 - Νικόλαος 67, 76
- Κορακίτης βλ. και Γλέντα
 - παπα- 81
 - Γιώργος Νικόλα 77
 - Ἰωάννης ποτέ Κωνσταντῆ 78, 79
 - Λαμπριανός 91
 - Μανώλης ποτέ Δημήτρη 73,
 - Μανώλης ποτέ Κωσταντῆ 78, 79
 - Φρανγγούλης 50, 77 βλ. και Σοφία
 - Φρανγγούλης Ἰωάννη 62

- Κορονέλλος Γερμανός 74, 75, 76, 80α, 81, 87
 – Γιάκουμος 16.
 – Γιοζέφης 8
 – Μαρκέτος 39
 – Φίλιππος 20
 – Τζαμπατής 6, 13, 19, 20, 23, 24, 26, 27, 36, 37, 44, 93
 – Χρυσός 40.
 – Χρυσός ποτέ Γάκωβου 52
- Καρτεφύλλης Νικόλας 142α
- Κορτιάνος Νικολάκης 16
- Κοτζάκης Ίωάννης 18
- Κοτζόκοιος Σταμάτης 149
- Κότζος Ίωάννης 18
- Κουλαμπάς Γιάκουμος 106
- Κουλουρίδης Ίωάννης 137
- Κουερκιάρης Ίωάννης 130
 – Ίωάννης του Προδρόμου (παπα-) 130
- Κουμέρτας Μιχαήλ, Μιχάλης 14, 148, 150
 – Μιχελής 148
 – Νικολός 157
- Κούμνος Κωσταντής 136, 156 βλ. και Φλωρέντζα
- Κούμουλος Αντώνης 100
 – Λοΐζος 81 βλ. και Φλουρέντζα
- Κούμουνος Κωσταντής 147
- Κουντούρης 43 (46)
 – Σεραφείμ (ιερομόναχος) 152
- Κούραλης Νικόλαος 106
- Κουρλέτης Βασίλης 17, 19
 – Ίωάννης ποτέ Λαμπριανού 74, 75
 – Ίωάννης 17, 19
 – Στεφανής 68, 76
- Κουτζουρόπουλος 141
- Κουτζούκος Παναγιώτης Γιώργη 51
- Κουτουκάρης Γιώργης 109
- Κούφας Μιχάλης 29
- Κρητικοί 139
- Κρητικός Ίωάννης 128
 – Τζάννε (μαστρο-) 137
- Κρητικού Γιακουμίνια 21
- Κριμέντζα δυγ. ποτέ Αντώνη Κοντοπίδη 78, 79
 – χήρα ποτέ Μιχελή Σουμμαρίπα 20
- Κρίσπαϊνα Κατερίνα σύζ. ποτέ Γιάκουμου Κρίσπου 156
- Κρισποπούλες 129
- Κρίσπος πρέ Βαλτασάρος πρεβόστρος 19
 – Ίάκωβος ποτέ Νικολάου 111
 – Μπαλτρά, υιός Γιάκουμου καί Κατερίνας 156
 – Ντομήνιγος (μισέρ) 131
 – Πέρος ποτέ Νικολού 109, 117, 154
 – Φραντζέσκος υιός ποτέ [...] Τζάννε 146
 βλ. και Μαργαρίτα
- Κρουσέτζιας (Κρουσέντζος) Νικολός 141
 βλ. και Ζαμπέτα, Μαρία
- Κυνηγός Δημήτρης βλ. και Μαρούλα
 – Ίωάννης 36 βλ. και Άννεζίνα
- Κωβαΐος Ήλίας 17
- Κωματιανός βλ. και Χωματιανός
 – Αντώνιος 4
 – Ματαΐος 4
- Κωματιανού Μαριέττα 4
- Κωσταντής (γούμενος) 156
- Κωσταντίος, παπα-Γιαννούλης 132
- Κωνσταντίνος (μαστρο-) 145
- Κωστόπουλος Γιώργης υιός Δημήτρη 115
- Λ
- Λαγηνομύτης Νικόλας 27
- Λα(γ)ουτάρης Γεώργιος 135β βλ. και Έρήνη
 – Γεώργης ποτέ Νικόλα Περιβολάρη 135
- Λάζαρης (μάστρο-) υιός μαστρο-Γεώργη υιού ποτέ μαστρο-Γιακουμή 1
 – Νικόλας (μαστρο-) 127
- Λαζαρόπουλος Μανθαΐος 142α
 – Γιάκουμος 18
- Λαμπρίδης βλ. Μαρούλα
- Λανφράνγκο Αντώνιος 115
- Λέντα σύζ. ποτέ Κωνσταντή Μπελώνια 116
- Λευθέρης υιός Άννεζίνας Μιχαλίτση 32
- Λιανή αδελφή Ίωάννη Αθηναίου 119
 – του Μπούφου 148
- Λιανός του Μιράκη 149
- Λιανουδάκης Γεώργης 104
- Λιθάκης 140
 – Μανώλης, (Μανωλάκης) 32
 – Σταυριανός 43, 72
- Λίερος ιερέυς 152
- Λίζα σύζ. Σαγκρεώτη Γιώργου 116
- Λικίνιος (ιερομόναχος) 78
- Λιμπερτάς Σταμάτης (παπα-) 80, 80α

Λ[.]ονίτης Νικόλας 27
 Λιοντίδαινα 83
 Λιός της [Παπ]λαρίδαινας 149
 Λιχτάριος (παπα-) 81
 Λίχτλε, Λιέχτλε, Λίχτελ, Λίεκε, Ιγνάτιος, Ίγνιάτσιος, Ιησουίτης προεστώς της Κυρίας Καπέλλας (πατέρας) 69, 83, 89, 90, 94, 103, 104, 105
 Λοῖζος Δημήτρης 81, 91
 Λορεδάνος Αντώνιος 24, 38
 – Φίλιππος 63
 Λουκρέτσα σύζ. Νικόλα Βαλιέρη (μαστρο-) 129
 Λουμπαρδόπουλος Γεώργιος 148
 Λουρδᾶς ἀφέντης 20
 – Αντώνιος αφέντης 30, 151
 Λύκαρης Μιχελής 47, 48 βλ. και Έλιά
 – Τρανός 1

M

Μάγγος Άνδρέας 109
 Μαγιτός (Μαϊτός) Νικολός (Νικόλας) 77, 78, 79
 Μαζαράκης Γκίνης υἱός Δήμα Μαζαράκη 137
 – Δήμας 137 βλ. και Μαρία
 – Ίωάννης υἱός Δήμα Μαζαράκη 137
 Μαθιός του Πέρου 29
 – Νικόλας 44
 – Πέρου 29
 Μακαρία 34
 Μακάριος (ιερομόναχος) 3, 7
 – (ιερομόναχος χωρεπίσκοπος) 123
 Μακλοβέρας Ρωμανός 124
 Μαλατέστας Γιάκωβος 30
 – Γιάκωμος 20
 Μαλησινός Γεώργιος 60
 Μαμούρης Γεώργιος 102
 Μα(ν)δάκης Τζάννε 131, 131a βλ. και Μαρούλα
 Μάνδας Φραντζίκος 105
 Μανιάτης Ίωάννης (μαστρο-) 132
 Μανικάτης Ίωάννης (μαστρο-) 114
 Μανουήλ (ιερεύς) 61
 Μανταλένα θυγ. Φλωρέντζας χήρας Θεοδωρή Γοργογύρη 91
 Μαντάς βλ. Μαρούλα
 Μανώλης (παπα) 51

– [...] της Παμπακούς 146
 – Δημήτρη 148
 – έγγονος Τζουάννε Μπόνου 27
 – της Τρα[.]ου] λους 154
 Μαργαρίτα σύζ. μαστρο-Γεώργη υἱού ποτέ μαστρο-Γιακουμή 1
 – χήρα Φραντζέσκου Διακονόπουλου, θυγ. Θεοφύλαχτου 37
 – σύζ. Φραντζέσκου Κρίσπου 146
 – σύζ. Λευτέρη Πουλουδη 35
 – σύζ. ποτέ Στεφάνου Στεφανᾶ 155
 – σύζ. Νικολό Τεκαμήλα, Γρίσπαινα 157
 Μαργιώρα 15 βλ. Μείμης Τζελεπής
 Μαρία, Παρθένος 30, βλ. και Παναγία
 Μαρία, βλ. και Τζουγανοπούλου
 – θυγ. ποτέ Άποστόλη Κατζούρη 50
 – θυγ. ποτέ αφέντη Τζάννε, σύζ. ποτέ Νικολού Κρουσέτζου 138, 145
 – σύζ. Δήμα Μαζαράκη 137
 – χήρα Μποσιέ 63
 – Ίωάννη Ρο(υ)μελιώτισσας 144
 – χήρα ποτέ Ίωάννη Σθηροῦ 142, 142a
 – Μαργία, θυγ. ποτέ Νικολού Σιγάλα 29
 – ανιψιά Άντζολέτας θυγ. ποτέ Τζαννέτου Νταμπή, σύζ. αφέντη Χρουσή Σουμμαρίπα 63
 – της Τομαζίνας 109
 Μαρίνος (μαστρο-) 99
 Μαρκέτα αρχόντισσα Γιάκουμου Τεστέ 124
 Μάρκος αδελφός Μιχάλη Γριπετόπουλου 132
 – του Λιαρμάκη 27
 – Μαρούς ποτέ 43
 – γαμπρός Άντώνη Μολιέρη 28
 – γαμπρός Φραντζέσκου Μπαντουάνου 113
 – ανιψιός Άντζολέτας θυγ. ποτέ Τζαννέτου Νταμπή 65
 – της Φασολούς 150
 Μαρκούλης Ίάκουμος 34
 – θεῖος Μαρούλας θυγ. ποτέ Ίαννούλη Τζακαρώνια 120
 Μαρμαράς Γεώργιος 136, 140
 Μαρούλα 27, 131
 – Διασκούφου 125, 126
 – θυγ. ποτέ Δημήτρη Κυνηγοῦ 51
 – του Λαμπρίδου 140

- σύζ. Τζάννεν Μαδάκη 131
- σύζ. Κωσταντῆ Μαντᾶ 76
- πεθερά Πέρου Παντζέρα 117
- μητ. Λουρέντζου Πατέ 137
- θυγ. ποτέ Ίαννούλη Τζακαρώνια 120
- Μαρούσα σύζ. Τζουγάννε Γᾶ 143
 - σύζ. Μανώλη Πολίτη, θυγ. Τζώρτζη Μαρτζέλου 85
- Μαρτζέλος Ἀντώνιος 8
 - Τζώρτζης 27, 29, 85 βλ. και Μαρούσα
- Μαρωνίτης Ίωάννης 83
- Ματζαμᾶς Γεώργιος 149
- Μαυρογεώργης Γεώργιος 148
- Μαυρομάταινα Ἐλένα (ποτέ) 3, 22
- Μαυροματάκης Νικόλας 14 βλ. και Ρήνη
 - Ἀντώνης 36
 - Μιχελῆς 47, 73, 87, 95, 113
 - Νικόλαος 86, 97
 - Φραντζέσκος 141, 145
- Μαυρομάτης Μιχελῆς 56
- Μαυρομάρης Σταμάτης υἱός ποτέ Δημήτρη 158
- Μαῦρος Νικολός 130
- Μεϊμέτ Τζελέπης τῆς Μαργιώρας 15
- Μελισσηνός Γεώργιος 60, 83
 - Ίωάννης (μαστρο-) 135
 - Νικόλαος πρωτονοτάριος Δρυμαλίας (παπα-) 8, 10
- Μελισσουργός Ἀντώνης 6
 - παπα-Γεώργιος (παπα-) (ιερεὺς) 18, 28, 33, 34, 37, 96
 - Γρηγόριος, ἱερομόναχος 98
 - Ίωάννης ἱερεὺς και πρωτονοτάριος Δρυμαλίας 128
 - Μᾶρκος (μαστρο-) 34 βλ. και Τριανταφυλλιά
 - Νικόλαος (ιερεὺς) 35
 - Στέφανος (παπα-) (ιερεὺς) 3, 6, 21, 28
- Μελισσουργού Κατερίνα σύζ. ποτέ Μάρκου (μαστρο-) 34
- Μελιτηνή ποτέ παπαδιά Ίωάννη Σπανοῦ 133, 134
- Μενδρινός Ἀντώνιος 108
 - Γεώργιος (νοτάριος) 2, 9, 17, 40 βλ. και Μπαροτσοπούλα Μαρία
 - Ίωάννης 86
 - Μιχάλης 9
- Μεχμέτ ἄγας, ὁ Ἀξιότης 62
- Μηριάτης Ίωάννης (νοτάριος) 1, (ποτέ) 34, 157
 - Παντελεός (Παντολέων) 116, 117, 118, 119, 121, 125, 126, 130, 138
- Μιγάρης Σταμάτης 115
- Μιχαλίτση Ἀννεζίνα σύζ. ποτέ Σμαραγδῆ Μιχαλίτση 32
- Μιχαλίτσης Ἐλευθέριος (Λευτέρης, Λευθέρης) 31, 43 (66), 51
 - Νικόλαος ποτέ Θωμᾶ 46
 - Σμαραγδῆς 32 βλ. και Ἀννεζίνα
 - Σταυριανός (καντζελλάριος) 38, 44, 51
 - Φραντζέσκος (καντζελλάριος) 79, 98, 100
 - Φραντζέσκος 57
- Μιχελῆς Νικολός κατῆλληιερης 139
 - τοῦ Σίβλια ράφτη (μαστρο-) 111
- Μοδινός Μιχελῆς (Μικέλης) 114, 139
- Μολιάρης Λαυρέντιος (ιερομόναχος) 82
- Μολιντῆς Γιώργης 92
- Μολιέρης Ἀντώνιος 28
- Μόσκαρης Ἀλεξανδρῆς 26
- Μοσκονᾶς Γιωργάκης 16
- Μουλουράντζος Ίωάννης 128 βλ. και Φλωρέντζα
- Μουσταφᾶς μπέης 24
- Μπαγούξης Λιανός (Ηλίας), (παπα-) 158
- Μπάκαλος Γιάκουμος (μαστρο-) 3
- Μπάλιος Παῦλος 132
- (Μ)παλτρά(ς) Βλάσης 122, 123
- Μπαλωμένος Μαθιός 144
- Μπάος Τζώρτζης 97
- Μπαρμπαρέσος Βασίλης 50
- Μπαρμπαρῆς διάκος 132
- Μπαρμπέρης Ἀντώνης ποτέ Γιώργη 76
- Μπαρόττεινα Ζαμπέτα χήρα ποτέ Ἰάκωβου (Γιακουμάκη) Μπαρόττση 17, 26 βλ. και Κατζίνα
- Μπαρόττσης (Μπαρό(ν)ττσης) Βερνάρδος, Μπερνάρδος 24, 19, 38, 43, 71
 - Γιάκουμος ποτέ Χρουσῆ 93
 - Ἰάκουμος 88
 - Ἰάκωβος 24, 26, 86,
 - ποτέ Νικολέττου 88
 - Μᾶρκος Καντόρης 91
 - Νικολάκης 104

- Νικόλαος 89, 90, 92
- Στάης 95, 96
- Τζαμπατής 4, 43
- Τζαμπατής Γιάκωβου 74
- Τζωρτζέτος 17, 24, 38, 44
- Φραντζέσκος 57, (πρέ) 68, 74, 75, 86, 89, 94, (Φραντζέσκος) 106
- Χρουσής (Χρουσάκης) ποτέ Τζωρτζέ- του 10, 24, 38
- Μπαροτσοπούλα Μαρία, σύζ. Γεωργίου Μεν- δρινοῦ 17
- Μπαρπαρίνης Μαρτίνος 42
- Μπασταρδόπουλος Αντώνης 95
- Γεώργης 122, 123
- Νικόλας 2
- Μπατουᾶνος Φρατζέσκος υἱός ποτέ σέρ [...] Μπατουάνου 113
- Μπάφος Δημήτρης 36
- (Μπάφης) Ἰωάννης 32 βλ. και Φιλίπ- πα
- Μπεζουᾶνος Φρατζέσκος 114
- Μπελώνιας Γιάκουμος 131
- Κωνσταντῆς βλ. Λέντα
- Μᾶρκος (πρέ-) 145
- Μᾶρκος (μαστρο-) 114
- Τζάννε 147
- Τζοάν 109
- Τζώρτζης (παπα-) 109
- Φαντῆς (πρέ-) 128
- Μπέρτουμ(εν) 156
- Μπιζίκος 143
- Μπιλίανα Καλή 21
- Μπιλῖνος Μιχελῆς λεγόμενος Σαλιαράκης 153
- Μπιτζᾶς (Πετζᾶς) Μιχάλης 123, 128
- Μποναβετούρα Μπλένιο (ἐπίσκοπος Ἀν- δρου) 151
- Μπονᾶνος Τζουάννες 27 βλ. και Σταμάτα
- Μπόπος 34
- Μπόρη Ἐργίνα θυγ. Μπατίστα 30
- Παρασκευή χήρα Μπατίστα Μπόρη 24, 30
- Μπόρης Ἀλίσανδρος υἱός Μπατίστα 30
- Μπατίστας 24, 30
- Μποσιέ βλ. και Μαρία, χήρα
- Μπερνάρδος 63
- Μποτομόνης Μαρούλης 143
- Μπουρταλαμαῖος 55
- Μπούφας Κωσταντῆς 8
- Μπροπονᾶς Βασίλης 10
- Μυκονιάτης Ἰωάννης ποτέ Ἀναστάση 62
- Μηλαῖος Μανώλης τῆς Μενέγας (μαστρο-) 108
- Μυλωνᾶς Νικόλας 139
- Μύξη Φωτοῦ 5
- Ἀννεζίνα θυγ. Φωτοῦς 5
- Φραγκούλα θυγ. Ἀννεζίνας 5
- Φωτοῦ θυγ. Ἀννεζίνας 5
- Μυριστικός Ἰωάννης Μεντρινός 107, 108, 113, 114
- Νικόλας 112
- Μυριστικοῦδαινα Ἑρήνη 28
- Μυτιληναῖος Γεώργιος (μαστρο-) 130, 133
- N
- βλ και Δα-, Δε-, Τα-, Τε-
- Νέγρης Λιανός 149
- Νιατρίζα Μαργαρίτας Σκυλάκαινας (παντι- κατόρισσα) 29
- Νικόδημος (χωροπίσκοπος, καθηγούμενος τοῦ μοναστηρίου) 66
- Νικόλαος, ἱερεὺς 138
- Νικολαράκης Νικολέττος (μαστρο-) 84, 98, 99
- Νικόλας διάκος υἱός ποτέ παπα-κύρ Γαρδί- ου ιερέως 109
- παππούς Κορακίτη Μανώλη και Ἰωάν- νη 79
- υἱός τοῦ Κουλίπαπα 112
- τοῦ Κωσταντῆ 121
- Νικόλας (μαστρο-) γαμπρός Μπιλῖαι- νας 21
- Νικολέττα σύζ. ποτέ Μιχάλη Γριπετόπουλου 132
- Νικολός Πουλάκαινας 78
- (μαστρο-) τοῦ Λέου τοῦ παπα-Νικηφό- ρου 118
- Νικουλάρης Γεώργης 111
- Νικηφόρος τοῦ Περβολάρη 122, 123
- Νομικός Λέο 118
- Ντακορώνιας Γλουμάκης 117
- Πρέ Μπέλος 113
- Φραντζέσκος 117
- Ντακουτρός Στέφανος 122, 123
- Ντάλε 41
- Νταμέντζος Τζαννέτος (παπα-) 1, 127

- Τζαννης 133
 Νταμέργος Γεώργης 126
 Νταμίγος Γεώργης 107, 125
 –Ιωάννης (παπα-) 108
 –Τζάννεν 131
 Νταμουλή (Νταμουληδοπούλα) Μαρία 153
 βλ. και Τανζία
 Νταμπής Τζαννέτος 63 βλ. και Αντζολέττα,
 Έρσα, Καλίτζα, Μαρία
 Ντανασής Γεώργης 142
 Νταπόρτος Μάρκος (νοτάριος) 111
 Νταπουσός (Ταπουσός) Αντώνης 122, 123,
 134
 Νταπλήσιας Κυριάκος 142α
 –Νικολός 117
 Νταρτζεντοπούλα Φλουρέντζα 131
 Ντεγαϊτας Νικολός (παπα-) 72, 73
 –Ρογγέρης 9
 Ντεκαμίλης Τζώρτζος 137
 Ντελαγραμμάτικας (-κος) Μαρίνος 113,
 145
 –Νικολός 145
 Ντελαπόρτας Ιωάννης 49
 Ντελλαρόκκας Λωρέντζος 94, 106
 Ντε Λαστίκ Ντά Βιγγορούξ 55
 Ντελαφοντάνας(ς) Ντζουάννε 111
 Ντελέντας Γεώργης 156
 –Πιέρο υιός Αντώνιο 115
 Ντεληβόγιας (Ντα-, Τα-, Τε-, -βέγιας) Αντώ-
 νης 151, 156
 –άφέντης Πρεβόστρος 143
 –Γιαννούλης 124
 –Νικολός 151
 –Πέρος 113, 121
 –Τζάννες (πρέ) 113, 125, 126
 Ντεμαρής 80
 –Γλουμάκης 125, 126
 –Πατέστας (Παντέστας) 125, 126
 Ντεμένεος υιός Κατερίνας συζ. ποτέ μα-
 στρο-Μάρκου Μελισσουργου 34
 Ντε Μοντένα Ρα(ι)μόν 55
 Ντεναξίας Τζώρτζης 138
 Ντανάσης Γεώργης 145
 Ντεπάλμας Στελιανός 119
 Ντερεμόν (Ντιριμόν) Ντεμοντένα Ένρίκος
 (Ρίκος) 44, 100
 –Χρυσής 42, 74, 75
 Ντεσκάκης Τζάννε 118
 Ντεστές (Ντεζηδές, Ντεζντές, Ντεσδές, Ντε-
 στές, Ντεσντές, Τεστές, Τεσδέ) 37
 –Γάκωθος (Γιάκουμος) 19, 124 βλ. και
 Μαρκέτα
 –Ιωάννης 135α
 –Μπονοφάτζιος (Ντεγᾶνος) 125, 126
 –Πέρος 121
 –Τζουάννες 9, 26
 –Φίλιππος 9
 Ντεσταντέ(ς) (Τεστάντες) Αντώνιος (Αντω-
 νάκης) 41
 Ντεφηνές Ντομένεγος 142α
 Ντονάδος Φραντζέσκος (μαστρο-) 158

 Ξ
 Ξενάκηδες 25
 Ξενία, θυγ. Σταμάτη Τζεντούρη 133, 134
 Ξενοπούλος Σταμάτης (μαστρο-) 28
 Ξυλοδόνης Νικολός 146

 Ο
 Όμηρος Λουκάς (Λουκάκης) 14, 15
 –Παυλής 63, 64
 –Τζώρτζης 29
 Όμπιλίνος Μανουήλ, (παπα-, πνευματικός)
 117

 Π
 Παγανόπουλος Μανώλης (παπα-) 17
 Παλαιός Μανασής (μαστρο-) 76 βλ. και Έ-
 ρήνη
 Μανουήλ (ιερέυς) 88
 Μανώλης (παπα-) 81
 Παλατιανός Ά(ν)τώνης (παπα-) 110
 Παλιός Γεώργης 1
 –Παῦλος 132
 Παλιούδαινα 43
 Παναγία, ή 4, 18, 20, 22, 34, 91 κ.ά.
 Πανιόλος παπάς 80
 Πάνκαλος Αντώνης (μαστρο-) 99
 Παντελάκης Γιώργης 101
 Παντελιάς Κωσταντής 88
 Παντζέρας Πέρος 117 βλ. και Αντωνία, Κα-
 τερίνα, Μαρούλα
 Πάντιμος Νικόλας 146
 Παντουάνης Νικολός 76
 Παξιμάδης Νικόλαος (πρωτονοτάριος ιε-
 ρεύς) 5, 6, 7, 12

- Παπαδιᾶς Δημήτρης 30
 Παπαδόπουλος Γιώργης 70
 – Νικόλας 155
 Παπλωματᾶς Ἰωάννης 1
 Παραβατάκης Ἰωάννης 153
 Παραβατᾶς Νικόλας 27
 – Μιχάλης 27
 Παραδέκας Γιώργης 106
 Παρασκευᾶς 107
 Παρασκευή θυγ. Φωκιανοῦ, σύζ. Ἰωάννη Ζα-
 χαρία 127
 – σύζ. ποτέ Πατίστα Μπόρη 30
 – ἀδελφή Γιώργη Πετούλη 83
 Παρδός Τζάννης 140
 Παρζαλής Ἀντώνης 117
 – Νικόλαος 130
 Παρπαράκης Νικόλας 152
 Πασαγενίτης Κωσταντῆς (μαστρο-) 158
 Πα(ν)τᾶλης Ἰωάννης 149, 150
 Πατέρες θεοφόροι 112, 145
 Πατές μισέρ Λουρέντζος υἱός μισέρ Φιλίπ-
 πῆ 137, βλ. και Μαρούλα
 Παυλιώτης Γιαννάκης 26
 – Γιώργης 26, 36
 Παῦλος τῆς Ἀγίας Ψυχῆς 125, 126, 129
 Πελεγρῆς, φρά Τομάζος 138
 Πελεκάνος Μιχα(ε)λῆς 3, 28
 Περάκης Ἰωάννης 153
 Περβανᾶς βλ. και Γιακουμῖνα
 Περδίκης Δημήτρης (μαστρο-) 110
 – Μιχελῆς (μαστρο-) 114
 Περιβολάρης Νικόλας βλ. και Ἑρήνη
 Περιχωρίτες 62
 Πέρο(ς) Ντζώρτζης τοῦ Ἀντωνίου 111
 – ἡ χήρα τοῦ Πέρου 122, 123
 – τοῦ Λία 27
 – υἱός Μαργαρίτας ποτέ Στεφάνου Στε-
 ραναῖ 155
 – τῆς Τζόλιας 150
 Πετενάκης 8
 Πετενιέρος (Πετινιέρος, Μπετενιέρος) Τζώρ-
 τζης 135, 136, 142, 142α
 Πετούλης Γιώργος 83 βλ. και Παρασκευή
 – Ἰάκουμος 62, 83
 Πέτρος τῆς Ἀγίας Ψυχῆς 124, 142
 Πήλια σύζ. Γκίνη Μαζαράκη 137
 Πιέρο Γιάκωβος Πέτρος 85
 Πιταράκης Μανώλης 35
 – Φωτεινός 63
 Πιτίλης Ἰωάννης 154
 Πολίτης 141
 – Νικόλαος καντζελλάριος κοινός Ναξι-
 ας 102
 – Ἀντωνᾶς 38
 – Γεώργιος (παπα-) 6 βλ. και Σοφία
 – Ἰάκωβος 102 βλ. και Κατερίνα
 – Μανώλης 85 βλ. και Μαρούσα
 – Μᾶρκος 101
 – Μιχαλάκης 102 βλ. και Κατερινάκη
 Πολυκρέτης Ἀντώνιος (ιερεὺς) 5, 21
 – Βασίλης 38
 – Γεώργιος (παπα-) 10, 44
 Ποταμίτης Γιώργης (μαστρο-) 99
 Πουλουδῆς Λευτέρης 35 βλ. και Μαργαρί-
 τα
 Ποῦλος ἀφέντης Ζώρης 154
 Πραντουναῖς Ἀνδρόνικος (μαστρο-) 98, 99
 Πριούλης Ἀλβίτς 152 βλ. και Αἰκατερίνα
 Προκόπης Γεώργης τοῦ παπα- Νικολοῦ 146
 – Μανώλης 153
 Προφήτης Γλιμάκης 100
 – Σταμάτης 85
- P**
 Ραφτάκης Ἰωάννης 18
 Ραφαῆλης Ἰωάννης 53, 54
 Ρεφενέ(ς) Σταμάτης Ἀντώνη 96
 Ρήνη σύζ. ποτέ Νικολοῦ Καλαφάτη 116
 – θυγ. ποτέ Νικόλα Μαυροματάκη 14
 Ροβίθης Γεώργιος 143
 Ρόγης Γιακουμῆς 152
 Ροδίτης Ἰω(άννης) Μπάσταρδος 111
 – Νικόλας, Νικολός (μαστρο-) 22, 100
 – Μᾶρκος Κωστατῆς 39
 Ρότας Τζαναντρέας 17
 Ρο(υ)μελιώτισσας Ἰωάννης 143, 144 βλ. και
 Ἰωάννης, Μαρία
 Ρουσόπουλος Ἰάκουμος 117
 – Λίας 143
 Ρώσσης Βαρτιλομαῖος 13, 19
 – Ντό Ἰάκωμπος (Ἰάκωμπος) 63, 93
- Σ**
 Σάββας Ἀργυρός βλ. και Κατερίνα
 Σαγκρεώτης Γεώργιος 116 βλ. και Ἀννέζα
 Σαγρέδος Ἀντώνης (μαστρο-) 140

Σάλιαρης (Σαλιαράκης) Μιχελής 151, 153
 βλ. και Μπιλίνος

Σαλῆ αφέντης, ντοπρά καδής 88

Σαμνιώτης Γιωργάκης 41

Σαχῆς Θοδωρής (μαστρο-) 72

Σβηρός Ἰωάννης 142 βλ. και Μαρία

Σγρέδαινα 141

Σεραφεῖμ ἱερομόναχος κυρίας τῆς Καλορί-
 τισσας 121

Σέρβος Γιάκουμος Νικολέττου (μαστρο-) 61

Σέργης Νικόλας 84
 – Σταμάτης βλ. Εὐδοκία

Σέργιος Ἀντώνιος 125, 126

Σιγάλα Ἀντριάννα, ἀδελφή Μαρίας, θυγ. πο-
 τέ Νικολοῦ 33
 – Λιανή ποτέ, ἀδελφή Μαρίας και Ἀν-
 τριάννας 33
 – Μαρία (Μαργγία), θυγ. ποτέ Νικολοῦ 33

Σιγαλάκης Πέτρος πατέρας συντροφίας τοῦ
 Ἰησοῦ 80, 80α

Σιγάλας Γεώργιος 5
 – Νικολός 29 βλ. και Μαργγία
 – (Σιγαλάκης) Πέτρος, πατέρας συντρο-
 φίας τοῦ Ἰησοῦ 68, 80, 80α

Σικάλας Μιχάλης 148

Σκάς Ἰωάννης 155

Σκιατῆς Ἀντώνιος

Σκλαβοῦνος Ἀντώνιος 87
 – Νικολός 1
 – Φρατζέσκος 34

Σκορδίλης Ἀντρέας βλ. Κατερίνα

Σκουλάτος Μάρκος 2

Σκουλουδάκης (γερομόναχος) 34

Σκυλάκαινα Μαργαρίτα 29 βλ. και Νιατρί-
 τζα

Σκυλάκης Βασίλης 91

Σμαράγδα, Ζμαράγδα, χήρα Ἀντωνίου Ἀνγ-
 γονάκη, θυγ. ποτέ Χρουσῆ Φρανγγόπου-
 λου 44

Σμυρνιός Γεωργάκης 79

Σόρτε πρέ Μάρκος 131

Σοφία μητ. Γιώργη Ἀπόκωστα (μαστρο-) 129
 – σύζ. Φραγκούλη Κορακίτη, θυγ. Ἀπο-
 στόλη Κατζούρη 50
 – σύζ. ποτέ Ἰωάννη Γριπετόπουλου 132
 – ἀδελφή Μαρούλας Λαμπρίδου 140
 – θυγ. Γεώργιου Πολίτη 6
 – θυγ. ποτέ Σταμάτη Φενκαράκη 70

Σουλεϊμάν πασιᾶς 97

Σουμμαρίπα Νικολέττα 23
 – Βλ. και Αἰκατερίνα, Ἀνδριάννα, Ἀντζο-
 λέτα, Καλίτζα, Κριμέντζα, Μαρία, Σπυ-
 ρίδαίνα

Σουμμαρίπας 16
 – Ἀντώνης 33
 – Ἀντώνης Νικολέττου 40
 – Ἀντώνης θεῖος Τζαμπατῆ 45
 – ποτέ Ἀντώνιος ποτέ Χρουσῆ 52
 – Γερμανός (Γιορμανάκης) Τζώρτζη 43
 (66), 60
 – Γιάννης 106
 – Γιορμανός 53, 54, 80α
 – Γιώργης πρε 20
 – Γιώργης 86
 – Ἰάκωβος ποτέ Χρουσῆ 38
 – Πάκωβος 8
 – Ἰωάννης Πουλημένος 154
 – Μαρκεῖτος ποτέ Τζώρτζη 93
 – Μαρκετός 152
 – Μιχελής (ποτέ) 20
 – Μιχελής 72
 – Νικολεττάκης 20
 – Νικολέττος 39, 40, 41, 43 (66), 71
 – Νικολέττος Καντόρες (πρέ) 20, 43 (5,
 66), Καντόρης 41
 – Νικολέττος Τζώρτζη 41
 – Ντεγᾶνος 65
 – Παντελέος 20, 43-45, 47, 50-53, [54],
 55-62, [63], 64-67, 80-97
 – Τζαμπατῆς (-άκης), υἱός ἀφέντη Φρα-
 ντζέσκου 43 (5), 45
 – Τζώρτζης ποτέ Γιορμανοῦ 43 (1), 46,
 86, 88
 – Τζώρτζης ποτέ Μάρκου 51
 – Τζώρτζης Νικολέττου 40, 43
 – Φιλίππας 11
 – Φιλίππης Ντόν 20
 – Φίλιππος 71, 101, 126,
 – ποτέ Φραντζέσκου 89
 – Φραντζέσκος ποτέ Φιλίππου 43 (1)
 – Φραντζέσκος ποτέ Χρουσῆ 43 (1)
 – Φραντζέσκος 41
 – Χρουσάκης 23
 – Χρουσῆς 36, 63, 72, 101
 – Χρουσῆς ποτέ Μάρκου 43
 – Χρουσῆς ποτέ Νικολέττου 47

- Σουμπαρούπας Μιχαήλ 106
 – Νικολός 147
 – Χρυσής 145
 – Χρυσής Φρατζέσκου 43 (1)
 Σπανόπουλος Περαιτζίς νοτάριος και κα-
 τσηλλάριος φανερός 111
 – Ζαχαρίας 2
 Σπανοπούλου Ανδριάντα χήρα ποτέ Ζαχα-
 ρία 2 βλ. και Βιολάντα
 Σπανός Ανεγνώστης 25
 – Γιώργης 39
 – Γεώργης (παπα-) 129
 – Γεώργιος πρωτοπαπάς Δρυμαλίας
 (παπα-), νοτάριος 144.
 – Γεώργιος (παπα-), νοτάριος 122
 – Γιάκουμος υιός παπα-Γουλιερμάκη 129
 – Δημήτρης 13
 – Ίωάννης (παπα-) 8, 27, 133, 134 βλ.
 και Μελιτινή
 – Ίωάννης πρωτοπαπάς Δρυμαλίας (πα-
 πα-), νοτάριος 143, 144
 – Ίωάννης (παπα-), νοτάριος 147, 148,
 150
 – Μάρκος πρωτόπαπας Δρυμαλίας, ιε-
 ρεύς 6
 – Μιχάλης 129
 – Νικόλας 155
 – Πέρος 148
 – Σταμάτης 121
 Σπιζαδόνης Αντώνης (μαστρο-) 156.
 Σπυρίδαινα Καλίτζα χήρα Ίωάννη Σπυρί-
 δου 87
 – άνηψιά Αντζολέτας θυγ. ποτέ Τζαννέ-
 του Νταμπή, σύζ. άφέντη Χρυσή Σουμ-
 μαρίπα 63
 Σπύριδος Γεώργιος 9
 – Ίωάννης 63
 – Χατζηαντώνιου υιός 97
 Σταμάτα, κοπελούδι Τζάννε Μπονάνου 27
 Σταματάκης του Νικόλα τζη παπαδιάς 27
 Σταματέλος Γιώργης 27
 Σταμάτης του Καντύλη 43(5)
 – του Αντώνη Ρεφενέ 96
 – παπάς 63, 96 βλ. και Φλωρέντζα
 Στανπάγκος Μιχάλης 148
 Σταυρακάκης Σταυράκης 144
 Σταυράκης του Λιαρμάκη 27
 Σταυριανός του Μαρίνου 149
 Σταυρός 43, 109
 Στελιανός Μικέλε 157
 Στέτας Μάρκος 139
 Στερανά Μαργαρίτα, σύζ. Στέφανου 155
 Στερανάς Ανδρέας, υιός Στέφανου 155
 – Ίωάννης υιός Στέφανου 155
 – Πέρος υιός Στέφανου 155
 – Στέφανος 155
 Στέργιος Γεωργάκης 78
 Στεφανάκης αφέντης 35
 Στέφανος ιερεύς, ό Μελισουργός 3
 – παπάς 155
 Στούβαλης Ίωάννης 10
 Στραβομάτης Αντώνης 144
 Στρατηγόπουλος Ίωάννης 137
 Στρατής Μανώλης 34
 Στρός Γιάκουμος 112
 Συρίγος, μισέρ Τζαννέτος 138
 Σφακιώτης Κωσταντής 139
 Σφόρτζα-Κάστρης Ίάκωβος 92
 Σωτήρ (έλεήμων) 27, 36

 Τ
 βλ. και Δα-, Δε-, Ντα-, Ντε,
 Τάγαρης Γεώργιος 63
 – Θεοδωρής 30, 89, 91
 – Τζάννε 119
 – Χρυσής 91
 Τακατζάνε Νικόλας (πρέ) 125, 126
 Τακουτρούς Νικόλας 129
 Τανασής Νικολός (μαστρο-) 116
 Τανζία (Ταντία) θυγ. Νταμουλή Μαρία 153
 Τανμράλης Μιχαήλ 106
 Ταριλιόνες Στέφανος 16
 Ταρτζέντας Μαρτίνης 131
 Ταταράκης Ίωάννης υιός Φρατζέσκου 139
 – Φρατζέσκος 139
 Τεκαμίλας Νικολός 157 βλ. και Μαργαρί-
 τα
 Τεμένεγος Μιχάλης 150
 Τζακορώνιας Αντώνης 120
 – Ίαννούλης βλ. Μαρούλα
 Τζακωνιάτης Ίωάννης 125, 126
 Τζάννε Αντώνιος 113, 131
 – Πρέ Μαρής 113
 – Πέρος 5
 Τζαννετάκη, θυγ. Στάδη Διασίτη 58
 Τζαννεντεσκάκης πατήρ 118

Τζαννετίνα, θυγ. Στάδη Διασίτη 58
 Τζαννετίνας Μανώλης 29
 Τζαννημπέλος Νικόλας 28 βλ. και Άννα, Άνεστασία
 Τζαννίας Σταμάτης 146
 Τζαντριάννα Έρηνη 27
 Τζαπής 113
 Τζεντούρης Σταμάτης βλ. Ξενία
 Τζές Ίωάννης (μαστρο-) 107
 Τζήλια του Μπουρέκη 35
 Τζικαλός Μαράτος (μαστρο-) 153
 Τζιλιβός Μπενέτος 112
 Τζιριγώτης, Τσιριγώτης Δημήτρης 46, 47, 48 βλ. καί Άρχόντισσα, Έλία
 Τζιτίλης 109
 Τζιώτης Γιάννης 26
 Τζούβαλης Ίωάννης 148
 Τζουγανοπούλου Μαρία δεία Λιανού Φουσιέρη 122, 123
 Τζωρτζάκαινα (ή άρχόντισσα) 30
 Τζωρτζάκης του Γιώργη 34
 Τηνιακός Νικολός 35
 Τηρέξα μάνα του Νικόλα Κολυβίτζη 130
 Τομίτζος Τζαννέτος 128
 Τοῦρκος, ό. 6
 Τουρούς Σταμάτης 107, 140, 141, 142, 142α, 145, 146, 153, 156, 158
 Τραγάξης (Τραγαζάκης) Νικόλας 153
 Τρανός της Φυροπούλας 12
 Τριανταφυλλιά θυγατέρα Κατερίνας συβίας ποτέ μαστρο-Μάρκου Μελισσουργού 34
 Τριανταφυλλού 141
 Τριβυζάς Λογιζέτος 128
 –σακελλάριος 37
 Τρικλωνίτης Ίωάννης κουνιάδος του Κωσταντή Κούμουνου 147.
 Τρουμπέτας πνευματικός 136
 Τ(ρ)ου(μ)πίνος Στέφανος (νοτάριος) 18, 29, 30, 31, 32, 34, 39, 41, 43, 52

Φ

Φενκαράκης Σταμάτης 70
 Φερέ(ν)τος Νικολός (μαστρο-) 138, 143
 Φηρή Μαργία 7
 Φιλίππα θυγάτηρ μισέρ Κωσταντή Γιερμακάρη 84
 –Ίωάννη Μπάφου 84
 Φίλιππος, καπετάνιος 139

Φλουρέντζα Λοΐζου Κούμουλου 81
 –ανηψιά παπα-Ίωάννη Γραδικιώτη 109
 Φλωρέντζα σύζ. ποτέ Ίακώβου Βούλγαρη 136
 –θυγατέρα παπα- Σταμάτη 63(2)
 –χήρα Θεοδωρή Γοργογύρη 91
 –Κωσταντή Κούμνου 136
 –ανηψιά Μουλουράντζου Ίωάννη 128
 Φονσί Φρανγγούλης 5
 Φόντες Άντωνέλλος, ποτέ σέρ Γασπά 111
 Φουσιέρης Λιανός 122, 123 βλ. και Τζουγανοπούλου Μαρία
 Φουτρές Γιώργης 77
 Φραγκοπούλαίνα (αρχόντισσα), Φραγκοπούλα, Κατερίνα, Μάρκου 63
 Φραγγόπουλος (Φραγκ-, Φρανγγ-, Φρανγκ-) 65
 –Μαρκάκης, υιός Χρουσάκη 36
 –Μάρκος 44, 63, 65, 87
 –Χρουσάκης (χρουσής) 36, 37, 44
 Φραγγικουλάκη θυγ. Φλωρέντζας χήρα Θεοδωρή Γοργογύρη 91
 Φραγκουλάκης Βασίλης 42
 –Ίωάννης (παπα-) 42
 Φραγκούλης Μιχελής 155
 Φραντζολού Σοφία 100
 Φρατζίκος Άφέντρας και Κωνσταντή Καραμανώλη 106
 Φρατζίσκα του Γιώργου 35
 Φυροπούλα Μαρία 12
 Φωσιάνης (Φωσιάλης) Μπαρτολέο (Πορταλιός) 119

Χ

Χαμαλένα, η 30
 Χάντζαρης Γεώργης 126
 Χα(ν)τζη-Άντώνης (πρωτομάστορης) 99
 –Βασιλάκη Ίωάννης 58
 –Βασίλης 82
 –Γιώργης (μαστρο-) 99
 –Ισουφά άγάς 57
 –Ρουστέμ άγάς 88
 Χαρβαλιάς Γεώργιος 117
 Χαροκόπος Μαρίνος 132
 Χασάν άγάς 97
 Χουζούρης Βασίλης 88
 –Γιώργης 88
 Χριστός, Ίησους Χριστός, 30, 38, 108, 111, 116, 117, 118, 119, 124, 127, 131, 141,

- 142, 145, 147, 148, 150, 152, 154, 156, 157, 158
 Χρυσολουράς μαστρο-Γιώργης 76
 Χρυσόστομος (λειτουργία εκκλησιαστική του-) 109
 Χρυσόφους Ίάκουμος 61
 – Νικολέττος (μαστρο-) 61
- Χωματιανός βλ. και Κωματιανός
 – Αντώνης (παπα-) του Ματιού 63
 – Ματαῖος 43(26)
- Ψ
 Ψαρράς Δημήτρης (παπα-) 10, 14
- Barbarin Martin 42
 Barozzi Giacomo 65
 Barozzi Giuseppe 65
 Caponi D. Pietro 91
 Caranza De Tenubrio 91
 Caranza Demetrio 63
 Claze Pietro 67
 Comatiano Antonio 4, 41
 Coronello Francesco 91
 De Lastic de Vigouroux, Le B De Lastic
 De Vigouroux 43 (66), 44, 55, 86
- De Luco Joane 154
 De Montena Raimond 55
 [D]iacuffi Zanetto 86
 Giacomo, Grammatigo 52
 Me[.]jico Giovanni 152
 Sériés Jacinthe 59
 Tarillon Francesco 16
 Vanberti C.D. 59
 Vizzande Francisco 152

V. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

A

- Ἀβολιανοί, οἱ 143, 144
 Ἀγγελολαίρετος (Κυρία, ἡ, μοναστήρι) 141, 145
 Ἀγία, ἡ Ἀναστασία (ἐκκλησία) 156
 – Ἄννα 1
 – Κυριακή (ἐκκλησία) 7
 – Μαρίνα (οἱ τῆς Ἐγκαρέας), 72
 – Παρασκευή (Μπαρρασκευή) 34, 36, (μοναστήρι) 37, 88, (στο Κορίμπι, σύμπλοιο στή Βλυσάδα) 123, 153
 – Σοφία (ἐκκλησία), 117, 142α
 – Τριάδα, Τριάς 4, 30, 34, 109, 141
 – Φωτεινή (ἐκκλησία) 27
 – Ἀγίας τῆς (Ἀγίας τίμιου μοναστήρι στήν Κωμιακή) 71
 Ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἱ 133
 – Σαράντα, Τεσσαράκοντα, οἱ (μοναστήρι) 36, (οἱ Ἅγιοι Μ') 109, 141
 Ἅγιος, ὁ, Ἀρτίμιος 124
 – Γαλάντε(ς) 43 (26', 66')
 – Γεώργης εἰς τὰ Κορίμπια 119
 – Ἡλίας, ὁ (μέρος) 3, (ἐκκλησία) 36, 150
 – Θαλέλεος, Θαλάλεος, ὁ (χωριό) 73, 109, 157
 – Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ὁ Μέγας 109
 – Ἰωάννης, ὁ ἀποτομή (ἐκκλησία) 152
 – Ἰωάννης, (εἰς τὴν Ἀμμουδάρεα) 116
 – Ἰωάννης (τῆς Ἀχαψ) 32
 – Ἰωάννης (στό Νιό Χωριό) 34
 – Ἰωάννης (τῆς Πάτινος) 74, 75
 – Ἰωσήφ (στό Ἀγιερσανί στο Κολώνι) 84
 – Νικόλαος (στό Λιθάδι) 37
 – Παντελεήμων (στά Καλαμούρια) 37, 70
 – Πέτρος (ἀμπέλι ὀνομαζόμενο τοῦ-) 43 (2)
 – Πέτρος (στά Καλαμούρια) 94, 109, 70
 – Πολύκαρπος (στο Ἀπλίκι) 43 (5)
 – Σίδερος (εἰς τὸ μέρος στό) 24, 83
 – Φικᾶς (ἐκκλησία) 27

- Αἰγαῖο Πέλαγος, τό 111
 Ἀ(ν)γκκαδας, ὁ 80
 Ἀγγίδια, τὰ 91
 Ἀγιαρσανί Ἀγιερσανί, τό (χωριό) 37, 77, 78, 84, 151
 Ἀγούσα, ἡ (Νάουσα τῆς Πάρου) 16
 Ἀγριλίδη στ' (το λέει στά Περότζια στ') 129
 Ἀλογομάντρα, ἡ 146
 Ἀλυκή, ἡ 1
 Ἀμμουδάρα, ἡ 1, 116
 Ἀμόμιξη, ἡ 38
 Ἀνευλαβή (χωράφι ὀνομαζόμενο-) 43 (46)
 Ἄνδρος, ἡ (το νησί) 137, 151
 Ἀπεράθου, τ' (χωριό) 30
 Ἀπλίκι, τό 43(5)
 Ἀρκιά, τὰ, 147, 150
 Ἀρτιμόνη, ἡ (καυκάρα λεγόμενη ἡ-) 34
 Ἀρφανῆς, τῆς (χωράφι) 43 (46)
 Ἀτζαχᾶς, ὁ (χωράφι στὸν-) 43 (46)
 Ἀτζμασούριον, τό 24
 Ἀτταλειώτισσα, ἡ 63
 Αὐλί, τό 12
 Ἀφεντικό, τό, (χωράφι ὀνομαζόμενο τό-) 43 (46), 109
 Ἀχαψ, ἡ (χωριό) 32
 Ἀχλάδες, οἱ 68, 90
 Ἀχτιά τοῦ Κατερίνη, τὰ 90

B

- Βαδοκοιλιώτισσα, ἡ 91
 Βιγλί, τό (ἀμπέλι λεγόμενο στό-) 24
 Βλυσάδα, ἡ, 123, 153
 Βορεινά (χωράφι ὀνόματι -) 90
 Βοῦβες, οἱ (χωράφι ὀνομαζόμενο οἱ-) 90

Γ

- Γαλανάδο, τό 68, 69, 90
 Γαλατᾶς, ὁ (συνοικία τῆς Κωνσταντινούπολης) 98

Πιεραντάμπελος, ὁ (χωράφι τοῦ-) 43 (46)

Πιερότζια, τὰ (στ' Ἀγριλίδι) 129

Πιοφύρι, τό 115

Γκόττη, ἡ (χωράφι στή-) 145

Γκῶς, ἡ (ἡ Κῶς, το νησί) 97

Γριᾶς Μαρίας, τῆς (ποτιστικό) 27

Γύρι, τό 145

Δ

Δαμίνο, τό 39

Δροσανή, ἡ (Κυρία ἡ, ἐκκλησία) 8

Δρυμαλία, ἡ 6, 8, 10, 14, 71, 71a, 80, 128, 144

Δρυμός, ὁ (ἀμπέλι στό-) 71

Ε

Ἐγκαρές, Ἐνγκαρές, οἱ (χωριό) 1, 4, 15, 20, 31, 32, 63, 72, 73, 107, 109, 110, 115, 124

Ἐλεγοῦσα, ἡ, (Κυρία ἡ, ἐκκλησία) 27

Ἐμπαση, ἡ 43 (26)

Ἐρεμος, ὁ (χωράφι λεγόμενο, ὁ) 23

Ζ

Ζίρια, τὰ 30

Ζερβοῦ καυκάρα 96

Θ

Θαλάσσου, τὰ (χωράφια εἰς τὰ -) 119

Θεοσκεπάστος, Θεοσκεπάστη, ἡ (Κυρία, ἡ, ἐκκλησία στό Κάστρο) 34, 109, 113

Κ

Καβαλοῦς, τῆς (στο μέρος τῆς-) 14

Καλαμούργια, τὰ 4, 5, 20, 27, 70, 109, (τά Πίσω-) 117, 140

Καλόξυλος, ὁ 39, 43 (26), 71

Καλορίτισσα, ἡ (μοναστήρι στό Σαγγρί) 121

Καλύδια, τὰ 80

Κανᾶ, τοῦ 156

Καπέλλα, ἡ Κυρία (παρεκκλήσι μονῆς, μοναστήρι) 16, 68, 69, 80, 83, 88, 94, 105

Κάρμπου, τοῦ (ἀμπέλι) 45

Καστέλια, τὰ 125, 126

Καστριώτη, στοῦ 85

Κάστρο, τό 30, 43 (1), 115, 116, 117, 121, 123, 125, 126, 128, 141,

Μέσα Κάστρο 121, 124, 125, 126, 128, 141, 145, 153, 156

Κάστρον τοῦ Σκάρου (στή Σαντορίνη) 131

Καταφύγια, τὰ (χωράφια ονομαζόμενα τὰ-) 91

Κάτω Χωρία, τὰ (κατωχώρια) 66, 121

Κεχριές, οἱ 27, 96

Κιερέν(ι)ου, τοῦ (ἀμπέλι) 79

Κιντία, τὰ 141

Κιουράς, τῆς 43(26)

Κι(ου)ρτζή Καψί, τό (Kireş Kapi=Πύλη τοῦ ἀσβέστη στό Γαλατᾶ τῆς Κων/πολης) 98, 99

Κλουβάτου, τοῦ (ἀμπέλι τοῦ-) 27

Κοινός Δρόμος, ὁ 72, 84, 94, 95, 96, 152, βλ. και Στράτα κομπούνα

Κολίες, οἱ (στ' Ἀπεράδου) 30

Κολώνι, τό 84

Κοπριές, οἱ (περιθόλι λεγόμενο οἱ-) 147

Κορίμπι, τό (χωράφι στό-) 123

Κορφιάδαινας 89, 103, 105

Κοσκινᾶ, εἰς τοῦ 39

Κουντουρίδια, τὰ (χωράφι ὀνομαζόμενο τὰ-) 43 (5)

Κουρνοχώριο, τό 25

Κουτζής, τῆς (χωράφι ὀνομαζόμενο τῆς-) 67

Κριδαρίστρα, ἡ (ἀμπέλι ὀνομαζόμενο) 154

Κριτόματη, ἡ (Παναγία μοναστήρι στή Μεσοράχη) 73

Κυνιδάρι, τὰ (ἀμπέλια στα-) 27

Κυνίδαρος, ὁ (χωριό) 149

Κωμ(ν)ιακή, ἡ (χωριό) 71

Κωνσταντινούπολη ἡ, 9, 31

Λ

Λα(γ)γκάδα, ἡ, 107, 110, 155

Λαγκάδια, τὰ, 67, 77

Λακκίον, τό, 131a

Λάκκος, ἡ, (χωράφι λεγόμενο ἡ-), 131

Λακκώματα, τὰ, 43

Λαχνόν, τό, (στίς Ἐγγαρές χωράφι), 109

Λιβάδι, τό, 37, 109, 145

Ληναρά, τοῦ, (ἀμπέλι ὀνομάζεται τοῦ-) 63

Λιμιώνας, ὁ, 27, 29

Λιόπετρο, τό, (στίς Ἐγγαρές), 124

Λογῶν, τῶν (ἐλαιογύριον ὀνομαζόμενον τῶν-) 102

Λουλουδιά, ἡ 13

Λοῦρος, ὁ (χωράφι στα Κάτω Χωριά ὀνόματι τοῦ-) 121

M

Μαθιοῦ, τοῦ (ἐλαιογύριον ὀνομαζόμενο των Λογγῶν καὶ Μαθιοῦ) 102

Μακαρانيτζίδικα, τά (περιοχή στο Γαλατά της Κων/λης) 98

Μακαρία, ἡ 34

Μαρῆς (καυκάρα στοῦ-) 43 (46)

Μαρκαντώνιου, τοῦ (ὀνομάζεται τοῦ-) 43 (5)

Μαρμαρωτῆς, τῆς (περιβόλι, λιούρι) 43 (2)

Μαύρου, τοῦ (στή Σταυροπηγή χωράφι) 95

Μαχτᾶς, ὁ (πράγμα λεγόμενο πλησίον τοῦ Μαχτᾶ στο Φιλώτι) 10, 11

Μεθύρα, ἡ 78, 79

Μέλανεσ, οἱ (χωρίο) 1, 22, 25, 43 (2, 26), 80

Μῆλος, ἡ (το νησί) 137, 139

Μητρόπολη ἡ λατίνα) 63, 74, 75

Μητρόπολη ἡ ρωμέικη 37

Μητροπολιανό, τό 19, 43 (36)

Μεσοράχη, ἡ (στον Ἅγιο Θαλέλεο) 73

Μοδινός, ὁ (τοῦ -) 118

Μοναστηριώτισσα, ἡ 107

Μονή, ἡ (χωριό) 27, 148, 150

Μονή (Μοναστήρι), βλ. Καλορίτισσα, Κριτόματη, Παναγία, Ταξιάρχης, Φανερωμένη

Μπαγκίρο, τό 76

Μπαμπακιά, ἡ 91

Μπετεστίνας, τῆς (τά σπίτια) 20

Μπουργος, ὁ (τῆς Ναξίας) 76, 106, 107, 111, 117, 118, 127, 130, 133, 140, 158

Μπουρλή, τοῦ (χωράφι ὀνομαζόμενο τοῦ-) 72

Μύκονος, ἡ (τό νησί) 57

Μύλοι, οἱ (εἰς τοὺς Μύλους στή Λαγκάδα) 107

Μύλος, ὁ (τοῦ Παπᾶ) 24, (τοῦ Μπαρότση) 1, 124

Μουση Μουση, τοῦ (περιβολάκι) 124

N

Νέο Χωρίο, τό (Νιό Χωρίο) 21, 34, 132

Νίδους, τῆς (πράγματα στο Σαγγρί λεγόμενα τῆς-) 34

Ντζιᾶ, ἡ (το νησί) 111

Ξ

Ξυλοκερατία, ἡ (στή Πλάκα) 124, 143

Ξυνογαλοῦ, ἡ (στή Νάουσα τῆς Πάρου) 16

O

Ὀλλάνδα, ἡ (Ὀλλανδία) 59

Ὀμμος, ἡ (στήν Πλάκα) 124

Ὀρκός, ὁ 155

Ὀσκελλος, ὁ 118

Π

Παλκό, τό (εἰς τό Παλκό τοποθέμενον) 102

Παναγία, ἡ

– στο Ἁγερσανί 37

– τοῦ Γάτου 63

– στίς Μέλανεσ (στό πλάϊ τοῦ δεσπότη Χριστοῦ), 22

– Καλαβριανή στο Δαμίνο 39

– Κριτόματη, ἡ (μοναστήρι στή Μεσοράχη), 73

– Κριτόματση, ἡ (στις Μέλανεσ) 113

– Παντάνουσα 28

Παντάνασσα, Παντάνουσα, ἡ (Κυρία) 28

Παντοκράτωρ, ὁ (στον Μπούργο) 107

Παπᾶς, ὁ

χωράφια εἰς τόν Παπᾶ 109,

τοῦ Παπᾶ ὁ Μύλος 24

Παρατρέχος, ὁ 91, 94, (Μπαπατρέχος) 89, 104, 109, 111

Πάρος, ἡ το (νησί) 24, 55

Πασκουλίνος, ὁ (αμπέλι εἰς τόν-) 33

Πατρικά, τά (λιβάδι στα-) 44

Πεζί, τό (χωράφι στο) 145

Περιβόλι, τό 43 (46), 157

Παλιό Περιβόλι (στις Εγγαρές, στο λιόπετρο) 124

Πέρου τοῦ Λιᾶ (αμπέλι στον Ἅγιο Φικᾶ) 27

Πετράδια, τά, 15, 141

Πέτρου, τοῦ (χωράφι στο Παρατρέχο) 91, 103, 105

Πλάκα, ἡ 17, 19, 34, 63, 94, 124, 125, 126, 130

Πλατάνια, τά 34

Πλάτανος, ὁ 27

Πλουμᾶς, ὁ (τοποθεσία στοῦ-) 132

Πλύστρες, οί 116
 Πόλη, ή (βλ. και Κωνσταντινούπολη) 45, 50,
 (Μπόλη) 98, 99
 Πολίχνη, τό 108, 118, 119
 Πορτέλα, ή (χωράφια της-) 43 (46)
 Ποταμιά, ή (χωριό), 30, 91, 92, 107, 112,
 127, 135, 136, 152
 Απάνω Ποταμιά, ή 109
 Ποταμός, ό 105, 141, 145
 Πλατύς Ποταμός, ό 34
 του Περούτζη ό ποταμός 141
 Πυρνάρια, τά (τό πρᾶμα τῶν) 27
 Πυργιάδη, τοῦ 124
 Πύργος, ό (στό Σαγγρί) 43 (4, 5), (ἀμπέλια
 στόν-) 109, (τοῦ Ἀντώνη Γάνου) 96, (τοῦ
 Σέργου) 121

P

Ρ[αχί]δι, τό (στο Πάνω Σαγγρί) 43 (46)
 Ρόζος, ό 24, 30
 Ρύακας, Βαθύς Ρύακας, ό 27
 Ρώμη, ή 43

Σ

Σαγγρί, τό (χωριό) 31, 34, 36, 37, 43 (4),
 81, 82, 85, 91, 116
 Ἄνω, Ἀπάνω 43 (46), 100
 Σαλονίκη, ή 55
 Σαλοῦκο, τό 1, (ἀμπέλι λεγόμενου-) 109
 Σαλταμπάσου, τοῦ 135
 Σάμος, ή (το νησί) 18
 Σαντορίνη, ή (το νησί) 41, 119
 Σιδερίτη, τοῦ (ποτιστικό) 43 (46)
 Σιμολιά της Μουρίνας, ή 38
 Σίμφωνες, οί 12, 147
 Σκάλα, ή 5
 Σκαμνιά, ή (χωράφι ονομαζόμενο Σκαμνιά
 στα Καλαμούργια) 5
 Σκιεβριά, τά 66
 Σκορδιάς, ό (ἀμπέλι τοῦ) 43 (36, 5), (λιθά-
 δι στό) 43 (36, 5)
 Σκουλήκοι, οί (χωράφι στίς-) 30
 Σπάνια, ή (Ρήγας της-), 43 (36)
 Σταυριῶτες, οί 31
 Σταυροπηγή, ή 95, 128, 141
 Σταυρός (μοναστήρι στό Σαγγρί) 31, 36, 37
 Τίμιος και Ζωοποιός Σταυρός (ἐκκλησία
 τοῦ Μπούργου) 108, 112, 119, 140

Στράτα, ή 4

κουμούνα 17, 19, 26, 67, 78, 83, 146,
 154, 157, 158

Στρόγγυλο, τό (εἰς τίς Ἀβολιανούς εἰς την
 Ξυλοκερατία) 143, 144

Στρουπούλακος, ό 124

Σύρα, ή (το νησί) 49

Συριγάτα, τά (εἰς τήν Ἁγία Παρασκευή εἰς
 το Κορίμπι) 123

T

Ταξιάρχης, Μέγας Ταξιάρχης, ό (ἐκκλησία)
 117, (-μοναστήρι) 66, (στό Σαγγρί) 31

Τζαννίνας, της (χωράφι) 43 (46)

Τζαουνέλη, τοῦ (τῶν ἀμπελιῶν) 2

Τζενεβρίνας, της (ἀμπέλι) 43 (46)

Τζερεδέλο, τό (περιθόλι στην Ἁγία Παρα-
 σκευή) 88

Τζυκογύρι, τό (εἰς τή Μονή), 27

Τζιμπούνι, τό 149

Τζουνάκηδω(ν), τῶν 149

Τουπακόπουλω(ν), τῶ(ν) (χωράφι ὀνομαζό-
 μενο τῶν) 34

Τουρκία, ή 6

Τρίποδες, οί (χωριό) 2, 7

Τριῶν Πραμάτων, τῶν (τοποθεσία) 91

Τρυγώνα, ή (στήν Πλάκα) 125, 126

Τρυπητή, ή (χωράφι στις Μέλανες) 130

Τρυφερῆς, της (ἀμπέλι στο Λιμνιώνα σύμ-
 πλιο της-) 29

Y

Υψηλότερα, ή (Κυρία) 12 κ.ά.

Φ

Φανερωμένη, ή (κυρία, Κυρά, μοναστήρι στην
 ανατολική Νάξο) 7, 117, 128

Φασολιάς, της (περιθόλι ὀνομαζόμενο) 157

Φιλῶτι, τό (χωριό) 10, 11, 151, 154, 155

Φράντζα, ή (Κόνσολος Φράντζας) 42, Ρή-
 γας της 43 (36)

Φυλλάδα της Ντέ Βίκαινας, ή 113

Φυλλάδια, τά (σύμπλοιο τῶν- στην Ποταμιά)
 152

Φυρό, ή (παλιοπέρβολο εἰς τή-) 149

Φυρό Τρουλί, τό 30

X

Χαλκί, (Χαρκί, 8), τό (χωριό) 123, 129

Χαμαλένα, ή (στο Φηρό Τρουλί, τοποθεσία
της-) 30

Χαντάκι, τό 117

Χαντζίρη, τοῦ (συμπλιο τοῦ) 128

Χαντρινά, τά 74, 75

Χίλιανοῦ, τά (ἀμπέλι εἰς τ' Ἀγιερσανί στά
Χιλιανοῦ) 151

Χίος, ή (το νησί) 15, 53

Χριστόδουλου, τοῦ (σύμπλιο τοῦ) 145

Χριστός, ό (ἐκκλησία στη Νάουσα Πάρου)
116

– ό Δεσπότης (ἐκκλησία στίς Μέλανες)
22

– της Πιάτζας (ἐκκλησία) 37

– ό Σωτήρ (ἐκκλησία στό Κουρνοχώρι,
στίς Μέλανες) 25

Χρυσοχειριά, ή (ή Κυρία μας) 43 (4)

Χώρα, ή (της Πάρου) 16, (της Νάξου) 27,
68, 81, 151

VI. ΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ - ΓΛΩΣΣΑΡΙ

A

- άβεβαιότερον, τό 36, 37
 ά βερ, ό βερ (ή - ο ver) 139
 αγαδός 12, 141, 145, 151
 άγάπη, ή 27, 30, 34, 36, 37, 80, 119, 141, 145
 άγās, ό (τουρκικός τίτλος πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματούχων) 41, 57
 άγγειον, τό 116
 άγελάδα, ή 27, 95, 116
 άγελάδες μισιάρικες 1, 4, 27, 43(2, 5), 91
 άγέρας, άγιέρας, ό (ο ελεύθερος χώρος πάνω στην οικοδομή και το δικαίωμα ανέγερσης οριζόντιας ισοκτησίας σ' αυτόν) 5, 8, 21, 28, 43(1), 106
 άγορά, ή 2, 5, 8, 12, 14, 17, 20, 21, 24, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 39, 43, 44, 71, 71α, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 83, 87, 94, 98, 100, 104, 105, 106, 140, 157
 άγοράζω 13, 17, 35, 70, 116, 129, 153, 157
 άγοραστής, ό 2, 3, 16, 19, 21, 26, 29, 32, 39, 44, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 87, 94, 98, 100, 105, 128, 131, 135, 143, 149, 152, 153, 155, 158
 άγοράστρα, ή 17, 29, 71
 άγριος 43, 85, 147, 156
 άγώγια, τά (τα μεταφορικά ζώα, τα γαϊδαρομούλαρα) 68, 81, 82, 84, 85, 90
 άδεια, ή 32, 37, 41, 127
 άδελφομοίρι, τό 109
 άδελφός, φή, -φια, ό, ή, τα 13, 17, 28, 29, 31, 32, 33, 43, 46, 47, 48, 50, 63, 78, 83, 91, 102, 119, 130, 140, 141, 153
 άδιάσειστος 88, 112
 άδίκου τρόπου 70, 85
 άδιόρθωτος, μένω άδιόρθωτος (ατακτοποίητος, όσον αφορά την κληρονομία) 34
 άδούλευτος, ό (ακαλλιέργητος, εγκατάλειμνος) 67, 70, 85
 άδυναμήσειν τά χωράφια (χάνουν τη δύναμή τους για παραγωγή) 130
 άενάως, ένάγως (συνεχώς) 34, 63
 άέρας, ό (εκκλησιαστικό ύψος) 109
 άζάπης, ό (ο ανύπανδρος - τουρκ. azar) 91
 άζημίωτος 5, 39, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 87
 άθρετώ (δεν τηρώ τις συμφωνίες) 14, 76
 αί(ν)δέσιμος, ό 16, 20, 43, 63, 67, 68, 69, 71, 80, 80α, 83, 89, 90, 91, 93, 94
 αίγιαλός, ό 158
 αίρετοί κριταί, οί (διαιτητές), βλ. και άλλιτροι 38, 41, 80, 86,
 αίσθησες, αίστησες, οί 30, 63, 91, 117
 αίτοϋμαι 117, 141
 αίφνίδιος 34, 63
 αίών, ό 2, 12, 28, 34, 51, 108, 112, 123, 125, 126
 αίώνιον μνημόσυον 112, 155
 αίώνιος 2, 3, 13, 17, 21, 28, 108, 130, 139, 146, 153, βλ. - και διαδοχικώς, και κληρονομικώς
 άκαδέρω (συμβαίνω, τυχαίνω = *accadere*) 125, 139
 άκαλά (αν και) 23, 70
 άκαρτερω 63, 91
 άκαταζήτητος 2, 44, 48, 55, 66, 80, 80α, 101
 άκέραιος 117
 άκιαρα (=άκυρα) 80
 άκίνητα, τά 19, 61, 78, 91, 130, 145, 153, 158 βλ. και κινήτα και άκίνητα
 άκληρος (χωρίς κληρονόμους) 1, 27, 34, 46, 47, 48, 145
 άκολουθώ, άκολουθία, ή 63, 109
 άκόντο (έναντι λογαριασμού, οφειλής - *acconto*) 14
 άκουπώ, ακουμπώ 124
 άκράτηχος 111

- ἄκρια, ἄκριες, οἱ (οἱ ἄκριες τοῦ χωραφιοῦ, ἀλλά καὶ τὰ ἄγρονα ἀγροτεμέχια) 17, 82
 ἀκροστιχάρης, ὁ 122, 23, 134
 ἀλάθαστα 8, 62
 ἀλαφρύνομαι 87
 ἀλέθω 92
 ἀλεύρι, τό (μιγάδενο, στάρενο) 92
 ἀλήθεια, ἡ 7, 8, 9, 50, 56, 62, 64, 93, 97, 107, 108, 110, 130, 137, 140, 144, 145, 146, 151
 ἀληθές, τό 25, 35, 144
 ἀληθινή, ἡ 98
 ἀληθοσύνη, ἡ 64, 119
 ἀλλαξία, ἡ (ανταλλαγῇ) 5, 14, 28, 66, 95, 96
 ἀλλάζω (ανταλλάζω) 119, 145
 ἀλληλογία, ἀνηλογία, ἡ (αθέτηση τῆς συμφωνίας) 1, 17, 113, 116, 119, 122, 123, 125, 126, 129, 130, 147, 148, 149, 150, 151, 155, 157
 ἀλληλογῶ, ἀνηλογῶ, ὁ ἀλληλογησας (αθετώ συμφωνία) 3, 21, 28, 100, 116, 123, 130, 131, 152, 153, 155, 156, 158
 ἀλλοίωση, ἡ 111
 ἀλμάκου (τουλάχιστον - *almanco, almeno*) 40
 ἄμπιτροι, οἱ (οἱ διαιτητές - *arbitro*) 38, (-μαρίτιμοι) 41, 46, 51, 55, 80, 86, 88
 ἄλωναυ 89, 90, 118
 ἄλωνι, τό, 67, 70, 85, 92, 125, 126, 130, (ἄλωνάκι) 124, 151
 ἄμανάτι (ενέχυρο - *τουρκ. emanet*) 57, 63
 ἁμαρτωλός 27, 34, 36, 37
 ἁμάχι, το (ενέχυρο) 87, 113
 ἀμετάθετος 152
 ἀμετάκριτος (ἀπόφαση ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπανακριθεῖ, ἀνέκκλητος) 86
 ἀμετάλλαχτος (ποὺ δὲν ἀλλάζει, συνών. ἀμετράτρεπτος ἀμετάστρεφτος) 27, 47, 51
 ἀμετανόητη ἐπιτροπική ἡ (μὴ ἀνακλητή) 61
 ἀμεταποίητο τῆς γραφῆς, τό 110
 ἁμώνω (ορκίζομαι) 55, 63
 ἁμπατάρω, μπατάρω (συμψηφίζω, λογαριάζω - *θεν. bater*) 130
 ἁμπέλι, τό 1, 2, 4, 8, 13, 14, 17, 19, 20, 24, 26, 27, 29, 30, 34, 37, 43, 45, 63, 65, 66, 68, 69, 71, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 87, 94, 109, 113, 116, 125, 126, 129, 133, 136, 141, 151, 154
 ἁμπιτο βιντουάλε (τὰ συνήδη γιὰ τὴ διατροφή - *ambito viduale*) 36, 37
 ἀνάβουλα (χωρὶς βούληση) 76
 ἀνάγκη, ἡ 20, 152
 ἀναγνωστικό, τό (ἐκκλησιαστικό βιβλίον με ἀναγνώσματα ἐκκλ. κειμένων) 109
 ἀνακληρονομία, ἡ 5
 ἀναπαμένος, ἀναπαμένος καὶ εὐχαριστημένος (ἐξοφλημένος, ἐξασφαλισμένος ασφαλῆς) οἱ 3, 5, 21, 28, 33, 42, 70, 72, 77, 87, 96, 116, 119, 125, 126, 128, 129, 130, 132, 133, 136, 140, 146, 147, 148, 149, 150, 154
 ἀναπαύγεται (το χωράφι= δὲν καλλιεργεῖται γιὰ νὰ πάρει δύναμη) 85, 90
 ἀνασταίνω 117
 ἀναστήματα, ἀνεστήματα, τά (ἔργα, δημιουργήματα, οἰκοδομήματα) 117, 118, 125, 126, 130
 ἀνατολή, ἡ 107
 ἀναφέρω 80
 ἀνάφτω 37, 100
 ἀνάχτιση, ἡ (το ξαναχτίσιμο) 25, 27
 ἀνγ(γ)ίζω 24, 63, 72
 ἀνγκαστικός 90
 ἄνδρας, ὁ 29, 43, 116, 140, 158
 ἀνδρόγυνο, τό 4, 5, 21, 112
 ἀνεμόμυλος, ὁ 43
 ἀνεμποδίστως 108
 ἀνεμφίβολα 45
 ἀνενόχλητος 5, 102
 ἀνεψιός, ἀνιψιός, ὁ 12, 18, 20, 37, 63, 64, 65, 109, 128
 ἀνήρ, ὁ 116
 ἀνθρωπος, ὁ 10, 25, 107, 110, 111, 120, 125, 126, 130, 135, 139, 145, 147, 149, 6λ. καὶ παλαιός -
 ἀνουλάρω (ακυρώνω, καὶ νουλάρω - *annullare*) 71α, 76
 ἀνταλλαγῇ, ἡ 5, 6λ. καὶ ἀλλαξία
 ἀνταμοιβή, ἡ 66, 96
 ἀντελόνικες συκιές, οἱ (ποικιλία σύκων, τὰ ἀντελόνικα) 116
 ἀντίδικος, ὁ 112
 ἀντιλογῶ 109
 ἀνυδρίες, οἱ 77
 ἀνώγι (ο), τό, ἀνώγεια, τά 28, 37, 43, 63, 76, 113, 152

- ἀνωφέλετος (ἀνώφελος, ἀχρηστος) 71, 80
 ἀξάνια, τά (το εξάγιον, ποσότης αλευριού που
 δίνεται προς ανταμοιβή στον μυλωνά) 92
 ἀξάδελφος, ὁ, ἀξάδέλφη, ἡ 36, 76
 ἀξαμαχιέβγω (ελευθερώνω από ἐνέχυρο) 63
 ἀξία, ἡ 117
 ἀξιασμός, ὁ 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 83, 87
 ἀξαγγλίζω, ἀξιγγλίζω (καθαρίζω το χωράφι
 από άγρια χόρτα και ζιζάνια) 125, 126
 ἀξίζω 15, 71α
 ἀξιόπιστοι μάρτυρες, οἱ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8,
 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 26, 27,
 29, 30, 32, 33, 36, 39, 43, 44, 58, 73
 ἄξιος, ὁ 38, 87, 111
 ἀξίωμα της ἱερωσύνης, το 4, 20
 ἀουντέντικο, ὑπογράφω στό, τό (αυθεντικό,
 επίσημο - autentico) 142α
 ἀπαντέχω, απαντοχή, ἡ 115, 117
 ἀπαντημένος (περιφραγμένος, προφυλαγμέ-
 νος) 70, 85, 89
 ἀπαρασάλευτος (νομικά αμετάβλητος) 91
 ἀπηλογοῦμαι, ἐπιλογοῦμαι 127, 146, 147,
 153, 158
 ἀπλάγι, τό 124
 ἀπλήρωτος 111
 ἀπλοδωριά, ἡ 80
 ἀπλώνω (επεκτείνομαι, μτφρ. στρέφομαι κα-
 τά, βάζω χέρι) 114, 124, 127, 136
 ἀποβιώνω, ἀποβίωση, ἡ 34, 43, 47, 48, 63,
 84, 116
 ἀπογδύνομαι (αποβάλλω- γδύνομαι από τα δι-
 καιώματα ιδιοκτησίας) 3, 6, 21, 35
 ἀπογραφή, ἡ (ἡ υπογραφή) 101
 ἀπογράφω, απογραφέντες (υπογράφω) 10,
 35, 88, 142
 ἀποδείχνω, ἀποδεικνύω, ἐποδεικνύω, ἀποδει-
 χτημένος 46, 47, 55, 67, 68, 88, 147, 149
 ἀπόδειξη, ἡ 89, 99
 ἀποδίζοντας, ο (ο ἐμποδίζων) 149
 ἀποδιώκω 40
 ἀποθαίνω, αποθαμένος 18, 27, 34, 36, 46,
 91, 109, 113, 125, 126, 130
 ἀποθυμῶ 20
 ἀποκατασταίνω 15, 45, 46, 50
 ἀποκόβω, ἀποκόφτω, ἐποκόφτω, ἀποκομ-
 μένος 3, 17, 19, 28, 29, 44, 72-75, 78,
 82, 84, 85, 87, 129, 142, 155, 148, 150,
 157
 ἀποκοπή, ἡ (ἡ ἐκτίμηση της αξίας ενός αντι-
 κειμένου) 3, 28, 66, 68, 73, 74, 75, 82,
 84, 85, 87, 105, 142
 ἀποκοπτές, ἀποκοπτάδες, ἀποκοφτάδες, οἱ
 (οἱ ἐκλεγμένοι ἐκτιμητές, πραγματογνώ-
 μονες) 17, 44, 74, 82, 124, 129, 142,
 142α, 155
 ἀποκοπτική τιμή, ἡ 17
 ἀποκτῶ 109
 ἀπολείπω (λείπω, ἐκλείπω, δεν υπάρχω) 86
 ἀπηλογοῦμαι, πηλογοῦμαι 146
 ἀπομένω, ἐπομένω 57, 84, 111, 113, 117,
 121, 125, 126, 130, 147, 148, 149, 150,
 154, 155, 157
 ἀποξενώνω, -ομαι, -ῶμαι, ἀποξενωμένος (απο-
 μακρύνομαι, στερούμαι από, χάνω την
 κυριότητα) 2, 17, 19, 24, 26, 29, 39, 66,
 69, 72-77, 79, 80, 83, 87, 94, 95, 96,
 98, 100, 111
 ἀποξύλου (δίνω το χωράφι μετά την συλλογή
 των καρπών) 72
 ἀποπληρωμή, ἡ 5
 ἀποπληρώνομαι, ἀποπληρωμένος 57, 121,
 130
 ἀποστέλλω, ἀπεστέλνω 70, 151
 ἀποτελειώνω 51
 ἀπόφαση, ἀφώφηση, ἡ 51
 ἀποφασίζω, ἀπόφασις, ἡ 41, 45, 46, 51, 55,
 80, 80α, 86, 106
 ἀπρεπής 67
 ἀπροφάσιστα 92
 ἀραί, οἱ (οἱ κατάρεις) 108, 112
 ἀργαστήρι, τό 98, 99, 118, 135
 ἀργυρός 109, 116, 123, 128, 131, 142
 ἀργυροδιάχρυσος 43(2)
 ἀρέσω 17, 84, 98, 100, 125, 126, 130, 151,
 154
 ἀριθμός, ὁ 39, 44, 74
 ἀρνάζι, τό 84
 ἀρνιά, τά 116
 ἀροδόκητος, ὁ 81
 ἄρος, ἄωρος, ὥρος θάνατος, ὁ (παραφθορά
 του τύπου ἄωρος θάνατος) 30, 34
 ἀρρεβών, ὁ 36
 ἀρρωσταίνω 42
 ἀρρώστια, ἡ 42
 ἄρρωστος, ὁ 8
 ἄρφανές, οἱ 36

- ἀρχή, ἡ 43
 ἀρχιερατικός, ὁ 106
 ἀρχιερέας, ὁ 63
 ἀρχινῶ 1 15
 ἄρχοντας, ἄρχος, ὁ 40, 41, 43, 63, 73, 109, 120, 124, 152, 154
 ἀρχοντικόν, τό 2, 63, 92, 121, 137, 156
 ἀρχόντισσα, ἡ 2, 4, 5, 10, 11, 17, 26, 27, 30, 36, 37, 42, 43, 46, 63, 73, 86, 87, 93, 123, 125, 126, 128, 129, 131, 137, 145, 146, 153, 156, 157
 ἀρχοντοπούλα, ἡ 2, 23, 36, 43, 44, 56, 63, 64, 65, 91, 131
 ἀρχοντόπουλο, τό 26, 37, 40, 43, 91
 ἄρχος, ὁ, 43, 63, 73, 109, 124, 152, 154
 ἄρχω, ἀρχόμενος 120
 ἀρωτημένος 22, 25, 76, 91
 ἀσάλευτος 112
 ἀσβέστης, ὁ 27
 ἀσερνικά, τά 20, 27, 43, 44
 ἀσήμενιος 43 (16), 63
 ἀσήμιον, ἀσήμι, τό 40, 64, 109, 113
 ἀσημωμένος 43(1)
 ἀσθενής, ὁ 27, 30, 34, 36, 37
 ἀσθενοῦσα, ἡ 37
 ἀσκανδάλιστος 17
 ἀσπάζομαι 8
 ἀσπλαχνία, ἡ 40
 ἄσπρο, τό (τούρκικο ἀσημένιο νόμισμα) 3, 5, 13, 15, 19, 21, 24, 26, 27, 32, 35, 44, 57, 68, 72, 73, 74, 90, 109, 128, 139, 142, 142α, 146, 147, 149, 153, 155, 158
 ἀσπροκέ(ν)τητος 30, 43
 ἀστερίσκος, ὁ (εκκλησιαστικό σκεῦος) 109
 ἀσύδοτος 96
 ἀσφάλεια, ἡ, 2, 9, 11, 12, 13, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 57, 63, 65, 66, 71, 80α, 82, 83, 99, 100, 105, 123, 144, 152
 ἀσφαλής, ἀσφαλῶς 2, 11, 48, 102, 111
 ἀσφαλίζω 107
 ἀτξένσο, τό (προσθήκη σε δωρεά, κληρονομιά, πρόωρο δικαίωμα σε μενεφίτσιο- ac-cesso) 63
 ἀτυχία, ἡ 118
 αὐθεντία, ἡ 117, 118, 120, 124, 126, 132, 133, 135
 αὐλή, ἡ 3, 21, 22, 28, 148
 αὐλογύρηση, ἡ (ἡ αὐλή του σπιτιού) 69, 91
 αὕξηση, ἡ, 81
 αὐτοθέλητος (με τη θέλησή του) 152
 αὐτοπροαίρετος, αὐτοπροαιρέτως 70, 72, 87
 ἀφε(ν)τία, ἡ 2, 3, 11, 19, 21, 28, 40, 46, 76, 86, 87, 88, 92, 109, 111, 113, 121, 123, 126, 128, 129, 131, 136, 142, 147, 148, 150, 151, 157, 158
 ἀφέντης, ὁ 4, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 23, 24, 26, 30, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 43, 45, 51, 53, 55, 56, 57, 63, 65, 68, 71, 74, 75, 80, 81, 83, 86, 88, 89, 92, 95, 117, 125, 126, 127, 128, 139, 153, 151, 154, 156, 158
 ἀφεντικό, τό 109
 ἀφεντότοπος, ὁ 12, 118, 154
 ἀφήνω, ἀφησμένος 30, 137
 ἀφιερώνω 44, 46, 66, 108, 140, 145
 ἀφιέρωσις, ἡ 140
 ἀφορεσμός τέλειος, ὁ 8, 117
 ἀφορμή, ἡ 15, 121, 158
 ἄφραγος 73
 ἀφρόντιστος 85
 ἀγάλαστος 3, 14, 17, 28, 30, 34, 36, 37, 38, 41, 100, 101, 119, 123, 124, 121, 132, 140, 142, 145, 147, 148, 149, 152, 155
 ἀχαμνές δούλεψες (χαλαρές, ασθενικές) 77
 ἀχαμνισμένος (εξασθενημένος) 34
 ἀχλάδες, οἱ 68
 ἀχτιά, τά (μικρές λωρίδες χωραφίου ενισχυμένες με ξερολιθιά) 12
 ἀψέντε (απών - absente) 117
 Β
 βαγιά, ἡ (ἡ δάφνη) 141
 βαλόρε (ἡ τιμή, ἡ αξία - valore) 131
 βάζω, θάνω 41, 116, 130, 139, 150, 152, 155
 βαρέλι, τό 18
 βάρος, τό 34
 βασιλεία, ἡ 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 85, 87, 89, 94
 βασιλικός, ὁ 115
 βαστάζω 28
 βατζέλι, τό (ἡ λεκάνη, μπρούτζινη ἡ μαμα-ρένια) 37, 43
 βγάζω, βγάνω βλ. ἐβγάζω

θαίνω βλ. ἐβγαίνω

βεβαίος 3, 9, 17, 21, 27, 28, 30, 34, 36, 37, 38, 41, 63, 67, 100, 111, 117, 123, 124, 132, 140, 147, 148, 149, 157

βεβαιώνω, βεβαιωμένος 7, 16, 17, 20, 24, 31, 32, 34, 37, 41, 43, 45, 49, 50, 51, 53, 57, 58, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 70, 71a, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 106, 109, 116, 142, 158

βεβαιώσις, ἡ 1, 13, 19, 23, 26, 33, 39, 107, 108, 110, 137, 152, 154, 155

βελόνες, οἱ (βελόνες διακοσμητικές ασημένιες για το στερέωμα των μαλλιών) 43

βελουδένιος, ὁ, (πολυτελές ύφασμα κόκκινο η πράσινο - velluto, βεν. veludo) 43

βενέτικος (από τη Βενετία, βενετσιάνικος) 30, 43, 114, 135, 148, 150

βέργα, ἡ 43

βεργινάδα, ἡ (νεαρή φοράδα) 27

βία, ἡ 74, 75

βιαζόμενος 108

βικάριος, ὁ (ο αναπληρωτής του ἐπισκόπου κανονικός - vicario) 117

βλέπω 155

βοϊβοντίκι, τό (ο φόρος για το βοϊβόντα) 68

βοηθῶ 115

βολές, οἱ (οι φορές) 12

βορεινός, ὁ 4

βόσκομαι 130

βοσκός, ὁ 124

βοτανίζω 118

βουδόπουλο, τό (το μικρό βόδι) 27

βούλγαρη, καρέκλα ντέ βούλγαρη 43(3)

βουλῆ, ἡ (η βούληση) 12, 17, 67, 71, 107, 124, 128, 132, 133, 145

βούλκες, βούκλες, οἱ (ο κρίκος της αλυσίδας, γαλλ. boucle) 30

βούλλα, ἡ (δακτυλίδι με σφραγίδα, η σφραγίδα) 9, 14, 15, 110

βούλομαι 2, 5, 12, 16, 19, 20, 21, 27, 28, 29, 30, 32, 37, 39, 69, 74, 76, 77, 83, 87, 88, 94, 98, 100, 105, 110, 123, 124, 128, 131, 147, 149, 150, 152

βουλῶ (γκρεμίζω) 152

βουλωτήρι, τό (το δακτυλίδι με σφραγίδα) 91

βουνό, τό 107, 116

βουνοπλάϊ, βουνοπαλόι, τό 107

βουτζάδες, οἱ (οι βαρελάδες) 99

βουτζάδικο, τό (το βαρελάδικο) 98, 99

βουτζί, τό (ξύλινο βαρέλι που χρησιμοποιούταν κυρίως για την αποθήκευση κρασιού, από την αρχ. λέξη θυτίον>βουτσιόν>βοτσίιν, υστερολατ. buttis) 1, 43

βρύση, ἡ 80, 81, 91

Γ

γαλέρα, γκαλέρα, Γαλέρα, ἡ (εἶδος πολεμικού καραβιού) 152

γαθρός, ὁ 11, 20, 28, 87, 109, 113

γαδάρα, γαϊδάρα, γαϊδούρα, ἡ 43(5), 96, 116

γαλατάδικο, τό 98

γαλδέρω (καρπούμαι - galdere) 117, 141, 146

γγιούστε, τά (δίκαια - giusto) 111

γαλονάδος, ὁ, (ταινιωτή διακόσμηση σε μπουστομπράτζολα, από το γαλλόνι = ταινία στρατιωτικού θαδμου - gallone) 43(16)

γαμπρός, ὁ 109, 139

γέννημα, τό (περιληπτικό όνομα για ό,τι έχει παραχθεί είτε από σπαρτά είτε από ζώα) 18, 125, 126

γέννησις, ἡ 111, 115

γεννιέμαι 32

γένος, τό 20

γεντίκι, τό (σκοινί, ιδιαίτερα ρουμούλκησης-τουρκ. yedek) 98, 99

γερά, βλ. καλά και σωστά

γερανιός (βαθυγάλαζος) 116

γερομόναχος, ὁ βλ. ιερομόναχος

γέροντας, ὁ 10

γεροντομοίρι, γιεροντομοίρι, τό (το μέρος της περιουσίας που κρατούν οι γονεῖς για τα γεράματα τους) 23, 43(4, 56)

γεωργός, ὁ 68, 70, 81, 82, 84, 89, 125, 126, 130, 151, 154 βλ. και γεωργός καλός, πραχτικός

γῆ, ἡ 43, 68, 69, 73, 74, 75, 77, 81, 87, 88, 89, 102, 130

γῆς-δένδρη (τυπική έκφραση για την πλήρη κυριότητα ενός χωραφισού, περιλαμβάνει δηλαδή και τη γῆ και τα δέντρα) 43(26), 68, 77, 81, 87, 88, 89, 91

γιατρική, ἡ 45

γιατρός, ὁ 113

- γιεμικλίκι, τό (το δόσιμο για τα έξοδα τροφίμων - τουρκ. *yemeklik*) 70, 72, 82, 84, 85
- γιέννα, ή 91
- γιερντάμπελος, ό 17, 26, 117
- γιουντίτζιον, ή (δικαστήριο, δικαστική απόφαση-*giudizion*) 117
- γιουρσιδίτζιο, ή (η δικαιοδοσία-*giurisdizione*, λατ. *jurisdictio*) 43(4)
- γκαστρωμένη, ή 36
- γλώσσα, ή 27, 30, 36, 37, 63, 91
- γνήσιος 50 βλ. αδελφός, παιδιά κ.ά.
- γνώμη, ή 3, 12, 21, 23, 24, 28, 31, 48, 61, 63, 66, 67, 71, 80α, 91, 107
- γνωρίζω 85
- γοβερνάρω (διοικώ, κυβερνώ, επιβλέπω, φροντίζω - *governor*) 151, 156
- γοβέρνον, τό (η διοίκηση, η κυβέρνηση) 138
- γοβερνατόρος, ό (ο κυβερνήτης - *governatore*) 115
- γόδες, οί 43
- γονέοι, οί 4, 20, 30, 34, 43, 63, 66, 73, 79, 88, 91, 109, 117, 140, 141, 145
- γονικός, ό, γονικό, τό (από γονείς, κληρονομικός) 3, 12, 14, 17, 18, 20, 24, 27, 29, 31, 66, 70, 71, 78, 84, 117, 120, 123, 158
- γορδελιάσματα, τά (οι κορδέλλες) 1
- γούνα, ή 27
- γράμμα, τό 9, 12, 20, 27, 29, 32, 34, 36, 37, 41, 45, 50, 58, 66, 67, 70, 76, 80, 80α, 84, 85, 87, 89, 96, 102, 106, 115, 128
- γραμμένος, γεγραμμένος 8, 75, 76, 77, 97, 107, 110, 112, 128, 149, 153, 155, 156
- γραφέας κοινός, ό 152
- γραφή, ή 24, 62, 67, 69, 81, 88, 97, 110, 118, 120, 121, 123, 124, 130, 132, 134, 136, 137, 139, 142, 145, 147, 148, 149, 155
- γράφου, διά γράφου = δι' έγγραφου 38
- γράφω 10, 11, 18, 19, 20, 25, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 47, 50, 51, 53, 56, 58, 61, 63, 70, 79, 80, 80α, 82, 83, 84, 86, 89, 94, 95, 102, 106, 108, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 123, 126, 127, 129, 130, 136, 140, 141, 142, 144, 145, 151, 152, 153, 156, 158
- γροικᾶται (ακούεται) 13, 14, 15, 19, 22, 25, 26, 30, 34, 43, 46, 55, 63, 64, 69, 70, 72, 80, 85, 88, 89, 91, 93, 96, 118, 121, 124, 129, 130, 131, 146, 153
- γρόσι, τό (αργυρό τουρκικό νόμισμα, ίσο με 40 παράδες (*para*) ή 120 άσπρα (*akçe*), από το βεν. *grosso*, ίσο προς το 1/24 του δουκάτου, ως το 1687 είναι ευρωπαϊκό νόμισμα) 27, 29, 30, 32, 34, 39
- γυαλός, ό 84, 123
- γυμνούμαι (αποβάλλω, γδύνομαι από τα δικαιώματα της ιδιοκτησίας) 2
- γυναίκα, ή 29, 30, 36, 109, 113, 114, 116, 117, 147
- γυρεύω 63, 117 137
- γυρίζουν (τα ζώα απόξω=να μη μπαίνουν) 156
- γυροκούρτινα, τά 116
- Δ
- δακτυλίδι, τό 1, 30, 43, 91, 116
- δαμαλίδες, οί 27, 109
- δανείζω 136
- δανεικό, τό 136
- δείχνω 139
- δεκάρια, δύο δεκάρια τυρί 136
- δεκατία, ή, (άρχικά σήμαινε τό δέκατο της φορολογίας στον άρχοντα, στη συνέχεια όμως ποσοστό φόρου καί όχι αναγκαστικά τό 1/10) 70, 81, 82, 85, 90
- δένδρο, τό, δένδρη, τά 43, 68, 77, 81, 87, 88, 89, 91, 112, 117, 132, 133, 154, 156 βλ. και γής
- δενδρολογημένος 4
- δέομαι 38, 117
- δεργάτες, οί 43(56)
- δεσποτεία, ή 5, 29, 66, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 87
- δεσπότης, ό 30
- δηλοποιώ 102, 103, 107, 108
- δηλώνω 48, 131
- δημόσιος 137
- διαβάζω, διαβαζόμενος 52, 91
- διαβαίνω 66
- διαβεβαιώνω 35
- διαγιέρνω (επιστρέφω) 115
- διαδοχή, ή 153
- διάδοχοι, οί 2, 13, 26, 28, 32, 98, 107, 115, 153, 158
- διαδήκη, ή 8, 27, 36, 37, 44, 52, 63, 64, 65, 80, 91, 108, 117, 120

διαιτησία, ἡ 38

διάκος, ὁ 109

διαλαβάνω 34, 52, 53, 57, 63, 65, 70, 77, 81, 84, 86, 87, 88, 95, 96, 97

διαλείπω 107

διαλεκτής, ὁ (εκείνος που διαλέγει, επιλέγει) 102

διαμαρτυρία, ἡ 40

διασεῖω 35, 43, 117, 121, 130, 133, 140

διαταγή, ἡ 116

διάταξη, ἡ 30, 31, 117

διατάττω 30, 36, 37, 63, 91

διαφέντευση, ἡ (ἡ υπεράσπιση, προστασία) 73, 74, 75, 80, 83, 111

διαφεντεύω (υπερασπίζομαι, προστατεύω και συν. ντεφεντέρω, ιταλ. difendere) 2, 5, 16, 17, 24, 26, 29, 32, 39, 44, 72, 76, 77, 78, 79, 84, 98, 100, 107, 141

διαφορά, ἡ 6, 7, 38, 41, 46, 51, 55, 80, 86, 88, 101, 106, 119

διάφορον, τό (το κέρδος, ο τόκος) 18, 53, 63, 93, 114, 137, 142, 151 βλ. και ιντε-ρέσσο

διαφυλάττω 5

διβολίζω (σκάβω, οργώνω αγρό για δεύτερη φορά για να καταστραφούν τα ζιζάνια) 125, 126

δίκαιον, τό 85, 86, 100, 111, 120, 145

δικαιολόγημα, τό 40, 55, 88, 111

δίκαιος, ὁ 48, 61, 63, 84, 86

δικαισύνη, ἡ 30, 38, 40, 41, 51, 55, 80, 86, 88, 111

δικαίωμα, τό 2, 3, 5, 6, 13, 17, 19, 21, 28, 29, 32, 39, 40, 43, 44, 45, 66, 67, 70, 71, 72, 78, 79, 83, 87, 91, 94, 98, 100, 105, 106, 111, 115, 117, 119, 120, 121, 124, 128-132, 133, 135, 142, 142α, 146, 150, 152, 153, 155, 158

διοκισμένος άνθρωπος (διοικημένος) 131

δίνω, δίδω, δοσμένος 2, 12, 16, 19, 26, 29, 30, 32, 34, 43, 55, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 83, 84, 86, 96, 97, 98, 107, 108, 110, 111, 113, 115, 119, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 154, 155

διορδώνω 117, 122, 141, 145

διόρθωσις, ἡ 27, 30, 36, 37, 109

διορία, ἡ, διόρισεις, οἱ 68, 81, 92

διορίζω 43, 65, 68, 91

διορισμός, ὁ 4, 71, 84, 91

δισκάριο, τό (εκκλ. δίσκος προσκομιδής) 109

δόλος, ὁ 52

δονατζιόνε, ἡ (δωρεά - donazione) 80

δόξα, εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας ἡ-μῶν Ἀμήν, εἰς δόξαν Χριστοῦ Ἀμήν (προ-εισαγωγική επιφώνηση σε συμβόλαια) 7, 14, 19, 20, 24, 26, 27, 29, 30, 32, 34, 41, 108

δόσιμο, τό (οἱ υποχρεωτικές και πραιρετικές εισφορές) 66, 72, 89, 96

δουκάτο, τό (ευρωπαϊκό ασημένιο νόμισμα) 111, 124-128, 130, 131, 135, 142α, 143, 147, 148, 149, 150, 152, 158

δουλειά, ἡ 139

δουλεύω, δουλεμένος 20, 67, 81, 85, 90, 115

δουλευτής, ὁ 62, 68

δούλεψη, ἡ 20, 27, 42, 53, 77, 82, 89, 145

δύναμη, ἡ 15, 88, 98, 127, 129, 132

δυναμώνω, δυναμωμένος 41, 43, 48, 98, 100

δυναστεία, ἡ 3, 21, 28, 40

δυνατός 131

δύση, ἡ 107

δυσκολία, ἡ 84

δύσμοιρη, ἡ 64

δῶμα, τό 21, 106

δωρίζω 145

δῶρος τό 43(1)

Ε

ἐμαντινιέρω, βλ. μαντινιέρω

ἐβγάζω, βγάζω, βγάνω 41, 85, 156

ἐβγαίνω, βγαίνω 151, 156

ἐβγαλμένη (έχει θγει κόπια, αντίγραφο) 108, 117, 118, 126, 150, 153, 155, 156, 157

ἐβδομάδα, ἡ 12, 32, 92

ἐγγίζω 142

ἐγγόνια, ἐνγγόνια, τά 27, (ἐκονή, ἡ) 34, 91

ἐγγύτρα, ἡ 76

ἐγδύνωμαι, ἐκδύνωμαι (γδύνωμαι από την ιδιο-κτησία και τα δικαιώματά μου, αποβάλλω την ιδιότητα του κυρίου) 3, 17, 19, 21, 24, 26, 29, 35, 39, 44, 72, 73, 77, 79, 98, 100, 132, 140, 153, 158

- ἐγκανάρω βλ. ἰνγκανάρω
 ἐγραμμένος βλ. γραμμένος
 ἐδικός, ὁ (ο συγγενής) 3, 21, 27, 35, 36, 37, 73, 74, 75, 76, 109, 116, 128, 145, 147, 150, 151, 152
 εἶδηση, ἡ 104
 εἰκόνες, εικονίσματα 8, 43(1)
 Ἁγία Θεοτόκος 1, 43(1),
 Ἁγία Κατερίνα 37(16)
 Ἅγιος Γεώργιος 1, 63(2)
 Ἅγιος Γοβδέλαος 37(16)
 Ἅγιος Σπυρίδων 63(2)
 Παναγία 63(1)
 Σάν Φραντζέσκο 63(2)
 εἰρηνεύω 41, 46
 εἰρήνη, ἡ 63
 εἰρηνικός, εἰρηνικῶς 16, 17, 32, 44, 80, 88, 95, 105
 ἐκκλησία, ἡ 8, 20, 25, 27, 39, 43(1, 6), 71, 108, 109, 112, 140, 142, 152
 – ἡ Ἁγία καθολική και ἀποστολική 1, 109, 113, 116, 116 κ.ἄ 117 κ.ἄ
 ἡ ἁγία καθολική ἐκκλησία τῆς Ρώμης 43(1)
 ἐκλαμπρος, ἐκλαμπρότατος ὁ 9, 19, 53, 54, 55, 59, 63, 74, 75, 115, 117, 126, 129, 131, 139, 152
 ἐκλέγω 55, 86
 ἐκόλφι, τό (το εγκόλπιον. *Η λέξη εἶναι γνωστή ἀπὸ τὸν 10ο αἰῶνα ἀπὸ τὰ μεσαιωνικά κείμενα ὡς γκόρφι και προέρχεται ἀπὸ τὸ ουδ. του επιθέτου εγκόλπιος*) 109
 ἐλαία, ἐλιά, ἡ 15, 29, 38, 43, 66, 72, 87, 102, 109, 112, (ἐλές, οἶ) 127, 152
 ἐλαιογύρι, λυοῦρι, τό 9, 102
 ἐλεήμων, ὁ 27, 36
 ἔλεος, τό 63
 ἐλευθερία, ἐλευτερία, ἐλευθέρωση ἡ (ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὰ θάρη καλλιερρητικῆς σύμβασης, συνήθως με τίμημα) 121, 123, 128, 144, 146, 153
 ἐλεύθερος, ἐλεύτερος, λεύτερος 12, 39, 43, 68, 71, 76, 81, 91, 94, 109, 111, 119, 121, 123, 125, 126, 128, 129, 132, 135, 143, 144, 146
 – ἐλεύθερος, πάντῃ ἐλεύθερος 39, 434 (1, 26, 36), 68, 71, 122, 123, 129, 143, 146
 – ἐλεύθερος, παντελεύθερος, παντοελεύθερος 121, 125, 126, 128, 135, 144, 157
 ἐλευτέρωση, ἡ 146, βλ. και ἐλευθερία
 ἐλπίδα, ἡ 67
 ἐμβαίνω 103, 105
 ἐμίνης, ὁ (φορολογικός υπάλληλος, τούρκ. *emîn*) 153, 156, 158
 ἐμίρης, ὁ 62
 ἐμισός 24
 ἐμπαίνω 51, 115, 146
 ἔμπαση, ἡ (ἡ ἐμπασιά, τό πέρασμα, ἡ εἴσοδος) 43, 111
 ἐμπατζάρω 130
 ἐμπατίκι, ἐνπατίκι, ἐνβατίκι, μπατίκι, παντίκι (χρηματικό ποσό ἡ πράγμα κινητό που πλήρωνε ο κοπιαστής κατὰ τὴ συνάψη τῆς καλλιερρητικῆς σύμβασης σ' αὐτόν που παραχωροῦσε τὴ γῆ. *Η ἴδια λέξη κατέληξε να σημαίνει και τὴν καλλιερρητικὴ σύμβαση βλ. περισσότερα στὴν Εἰσαγωγή*) 67, 68, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 96, 111, 115, 125, 126, 133, 147, 156
 ἐμπατικιάζω, παντικιάζω, παντικιασμένος (συνάπτω τὴν καλλιερρητικὴ σύμβαση, παραχωρῶ σε ἀγρότη κτήμα ὡς μισιάρικο παντοτινό ἡ με σύμβαση ἐντριτίας, βλ. περισσότερα στὴν Εἰσαγωγή) 122, 123, 125, 126, 130
 ἔμπη, ἡ 146
 ἐμπιστεμένος 27, 67
 ἐμπιστοσύνη, ἡ 53, 82, 115, 139
 ἐμποδίζω 147, 148, 149, 150
 ἐμπόδιο, ἐμποδο, ἐνποδο, τό 71, 106, 146, 147, 149, 153
 ἐμπολή, ἡ (αὐλάκι που διοχετεύεται τὸ νερό) 156
 ἐμφανίζομαι 58
 ἐνάγωγος, βλ. ἀενάως
 ἐναλλαγή, ἡ 5
 ἐνάντιο(ν), τό, 19, 87, 100
 ἐναντιότητα, ἡ 5, 9, 16, 27, 77
 ἐναντιώνομαι 52, 107, 110, 115, 128, 145
 ἐναντίωση, ἐναντίση, ἐνατίση, ἡ 110, 124, 146
 ἐνγράφως 41, 46, 55, 80, 86, 88
 ἐνδειξη, ἡ 36, 37, 40, 62, 93, 103, 107
 ἐνδοξασμένος, ὁ 43

ἐνδοξος, ἐνδοξώτατος 65, 88, 97

ἐνδυναμών 4

ἐνδύνω -ομαι, ἐντύνω (ντύνω, περιβάλλω κάποιον με κυριότητα) 3, 17, 21, 98, 100, 140, 153

ἐνεργῶμαι 43(1)

ἐνορία, ἡ 36

ἐνορίτης, ὁ 27, 37

ἐνόχληση, ἡ 83

ἐνοχλῶ, ἐνοχλησμένος 5, 15, 85

ἐνσάρκος οἰκονομία, ἐνσάρκωση, ἡ 108, 117, 152

ἐνταιριάζομαι 63

ἐνταφιάζομαι 36, 37, 145

ἐντεφεντέρω, βλ. ντεφεντέρω

ἐντιμος, ἔ(ν)τιμος, ὁ 25, 62, 71α, 95, 122

ἐντράδα, ἱντράδα ἡ (το εισόδημα, η πρόσσος - *entrata*) 15, 18, 127, 129

ἐντριτία, ἐτριτία, ἐντρία, ἡ (καλλιερητική σύμβαση βλ. περισσότερα στην Εισαγωγή) 10, 11, 43(26, 56), 109, 116, 121, 128, 146, 149, 153, 155, 157, 159

ἐντριτεμένος 27, 147, 150

ἐντριτεύγω (συνάπτω την καλλιερητική σύμβαση ἐντριτία) 11, 30, 149

ἐντροπή, ἡ 40

ἐνχαρίσματα τῆς ἐκκλησίας, τὰ (τὰ αφιερώματα) 117

ἐνχειρίζω (εγχειρίζω, δίνω στο χέρι) 57, 62, 71, 87, 93, 94, 97

ἐξαγγλίζω, ξαγγλίζω 125, 126

ἐξαμπελίζω 43

ἐξεκουσεύγω, βλ. ξαγκουσεύω

ἐξεπληρωμένος, βλ. ξεπληρώνω

ἐξετάζω 38

ἐξήγηση, ἡ 88

ἐξηγῶ 43, 67, 106

ἐξοδες, οἱ, ἐξοδα, τὰ (τα ἐξοδα) 5, 24, 41, 46, 47, 55, 63, 67, 68, 70, 81, 89, 90, 91, 92, 111, 118, 125, 126, 133

ἐξοδιάζω, βλ. ξοδιάζω

ἐξουσία, ἡ 11, 13, 14, 16, 18, 19, 24, 26, 27, 29, 32, 37, 41, 43-47, 50, 55, 63, 65, 66, 71, 71α, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 83, 86, 88, 91, 95, 96, 98, 100, 108, 109, 113, 115, 116, 119, 121, 123-127, 130, 131, 132, 135, 148, 149, 150, 155,

157 βλ. και ἐλεύθερη, ἀφεντική, τελεία, παντοία, παντοτινή, πληρεστάτη, τελεία κ.ά.

ἐξουσιάζω 11, 30, 31, 34, 63, 79, 87, 98, 128, 146, 153, 156

ἐξουσιαστής, ὁ 96

ἐξουσιαστικός, ὁ 115

ἐξόφληση, ἡ 55

ἐξοφληστικά, ξοφληστικά 44

ἐξοχώτατος, ὁ 152

ἐξωχώραφα, βλ. ξοχώραφα
ἐπαινῶ, ἐπαινεμένος 61, 80

ἐπιβαλθήκασι 67

ἐπιζῶ 124

ἐπικλούθηση, ἡ 80α

ἐπιλογοῦμαι, βλ. ἀπηλογοῦμαι

ἐπίλοιπος, ἐπίλοιπο, ὁ, το 27, 31, 32, 73, 74, 75, 77, 78

ἐπιμέλεια, ἡ 88

ἐπίσκοπος, ὁ 151

ἐπιστασία, ἡ 65

ἐπίστωση, βλ. πίστωση

ἐπιτροπεύω 15

ἐπιτροπική, ἡ 15, 59, 61, 76

ἐπιτροπικός, ὁ 45, 49, 50, 61, 63, 65, 66, 98

ἐπίτροπος, ἐπίτροπος ἀρχιερατικός, ὁ 15, 106, 117, 120, 127, 151

ἐπογράφω, βλ. ὑπογράφω

ἐποδείξουν, ἐπόδειξαν, βλ. ἀποδείχνω

ἐποκόφτω, βλ. ἀποκόφτω

ἐπομένω, βλ. ἀπομένω

ἐπριθάρω, βλ. πριθάρω

ἔργο, τό 40, 43

ἐρευνῶ 38, 117

ἔρημη, ἡ 70

ἔρχομαι, τὰ ἐρχόμενα 41, 115

ἐρχομός, ὁ 59

ἐσεφεγάρω 130

ἐσπαρμένος, βλ. σπέρνω

ἐσπλαχνία, ἡ 27, 36, 37

ἐστιμαδόροι βλ. στιμαδόροι

ἐστιματζίον, ἡ 142, 142α

ἐταιρία τοῦ Ἰησοῦ, ἡ, (το τάγμα των Ἰησουιτών) 83

ἐτιμώτατος, βλ. τίμιος

ἔτος, τό 109, 117, 141, 152,

Εὐακέλιον, τό 109

εὐγενής, εὐγιενής, εὐγενέστατος 43, 46, 51, 108, 109, 112, 113, 121, 123, 124, 128, 130, 146, 156

εὐκή, ἡ 34, 91, 109, 131a

εὐλαβής, εὐλαβέστατος 108, 109, 133, 138, 142, 145, 158

εὐλογητικός 1, 34, 43(1), 91, 109, 113, 116, 117

εὐλογος 86, 106

εὐρίσκομαι, τα εὐρισκόμενα 65, 86, 109, 115, 128, 156, 158

εὐφραίνομαι 107

εὐχαριστημένος 70-76, 78, 79, 80a, 87, 101, 102, 131a, 152, βλ. και αναπαμέ-
νος, ξεπληρωμένος κ.ά.

εὐχαρίστηση, ἡ 69, 79, 80, 95

εὐχαριστιέμαι 80a

εὐχή, ἡ 1, 4, 20, 30, 43, 109, 116, 117

ἐφέντης, βλ. ἀφέντης

ἐφετεινός, βλ. φετεινός

ἐφημερεύω 25

ἐφημέριος, ὁ, 8, 152

ἐχος, τό (ἡ περιουσία, τα υπάρχοντα) 46, 47, 48, 61, 63, 73, 74, 75, 76, 97

ἔχω 152

Z

ζάπτι, σάπτι, τό. (ἡ κατοχή, ἡ κυριότητα, *τουρκ.* *zapt*) 8, 16, 32, 39, 66, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 87, 94, 98, 100, 105

ζαφείρι, τό (πολύτιμη πέτρα) 43

ζεугάρια, τά 30, 43, 116

ζευγαρίζω 111

ζημία, ἡ 1, 5, 16, 21, 24, 28, 32, 44, 98, 100, 111, 115, 124, 137

ζημιώνω, ζημιούμαι 1, 2, 14, 17, 109, 119, 131, 142, 153, 155, 156, 158

ζήτημα, ζητήματα, τά 80, 91

ζήτησις, ἡ 8, 25, 67, 73, 74, 75, 77, 88, 89, 90, 92, 95, 96

ζητῶ 23, 30, 36, 37, 63, 86, 98, 100, 101, 117

ζυγάζω 126

ζύγι, καλὸ ζύγι, τό 136

ζῶ 18, 43, 63, 64, 84, 91, 113, 137

ζωή, ἡ 27, 109, 113, 116, 125, 126, 130, 141, 145

ζώνη, ἡ 109

ζωντόβολα, χοντρά λιανά, τά 27, 40

ζῶο, τό, ζῷ, τά (τα ζῶα) 27, 124, 130, 137, 156

ζωοδροφή, ἡ 55

H

ἡξεύρω, βλ. ξεύρω

ἡσυχία, ἡ 65

ἡγούμενος, ὁ 7, 36

ἡμέρα, ἡ 111, 131, 146, 156, (οἱ ἐπίσημες) 37, (οἱ ὑστερνές) 63, (τῆς κρίσεως) 112,

ἡμερος, ὁ 147

Θ

θάλασσα, ἡ, βλ. ρίζιγα τῆς θαλάσσου 15

θάνατος, ὁ 18, 27, 30, 31, 34, 36, 37, 43, 63, 91, 109, 113, 116, 117, 133, 141, 145

θανή, ἡ 27

θαβομαι 37, 117, 141

θαφή, ταφή, ἡ 63, 91

θεῖος, ὁ, θεία, ἡ 18, 45, 74, 75, 91, 116

θέλημα, τό 3, 5, 8, 13, 21, 28, 33, 35, 52, 67, 68, 70, 81, 82, 84, 85, 88, 89, 90, 109-113, 115, 117, 119, 126, 128, 129, 137, 142, 143, 144, 145, 146, 151, 152, 153, 158

θεληματικός, θεληματικῶς 5, 16, 17, 27, 28, 31, 36, 37, 48, 70, 71a, 79, 85, 87, 89, 91, 95, 96, 111, 119, 130, 131, 132, 133, 140, 153, 158

θέληση, ἡ 23, 24, 42, 44, 61, 91, 107, 128, 132, 133, 140, 145

θέλω 2, 5, 12, 16, 17, 19, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 48, 53, 57, 63, 65, 66, 69, 73, 74, 76, 77, 83, 86, 87, 88, 94, 98, 100, 105, 108, 109, 112, 115, 116, 121, 123, 124, 127, 128, 131, 135, 137, 141, 151, 153, 158

θερίζω 89, 90

θεριστής, θεριστάδες, οἱ 67, 125, 126

θεριστικά, τά (χρήματα που δίνονταν στους
θεριστάδες) 130

θέρος, τό 67, 70, 85, 103

θηλυκό πουλάρι, τό 96

θηράπαιυση, θαράπαιυση, ἡ 63, 70, 91, 98

θρονία, τά 109

θυγάτηρ, ἡ 5, 6, 16, 27, 30, 34, 44, 82, 116, 133, 152

θυμᾶμαι 52

θωρῶ 18, 106, 125, 126

I

ἰγκάνο, τό (απάτη, δόλος, ξεγέλασμα - *ingan-
no*) 118, 130, 133, 136

ἰδιοχείρως 19, 20, 22, 23, 24, 29, 32, 36, 42, 45, 74, 75, 102

ἱερατεῖο, τό 20

ἱερατικά πράγματα, τὰ 20

ἱερεὺς, ὁ 4, 36, 37, 63, 108, 117

ἱερομόναχος, γερομόναχος, ὁ 7

ἱερουργῶ 117

ἱερωσύνη, ἡ 109

Ἰησοῦιτης, ὁ 68

ἱκάμπιο, ἱκάμπιο (δάνειο, ναυτικό δάνειο - *in cambio*) 41, 114

ἱκάντος, τό (πλειστηριασμός, *incanto*) 131, 135

ἱμπρά (έγκριση, αποπληρωμένος - *τούρκ.ibra*) 101

ἱναμπελάπιλε απόφαση, ἡ (ανέκκλητη - *inappellabile*) 38, 46

ἱνγκανάρω, ἐγκανάρω (εξαπατώ, ξεγελώ - *ingannare*) 133

ἱ(ν)καρνάδο, τό (το γκρενὴν χρώμα, πάπλωμα *ικαρνάδο*) 43

ἱν περπέτουο (διηλεκτής, διηλεκτός - *in perpetuo*) 118

ἱ(ν)στρουμέντο, τό (συμβόλαιο, δικαιοπρακτικό έγγραφο, *λατ. instrumentum*) 111, 142

ἱντάνο, ντάνο (ζημία, βλάβη, *in danno*, ζημίες και ωφελήματα - *in danno e interesse*) 135

ἱντερέσσο, τό (το διαφέρον- *interesse*) 61, 135

ἱντεφεντέρω 130, βλ. τεφεντέρω

ἱντράδα, ἡ, βλ. εντράδα

ἱμμόπιλη πουλησία, ἡ (ἀκίνητη - *immobile*) 152

ἱποδεσία, ἡ (η τοποδεσία) 110

ἱσια, τὰ 53, 81, 84, 85, 90

ἱσια ἱσια, ἱσια πρὸς ἱσια 67, 68, 118, 119, 125, 126, 130, 133, 151

ἱσιοςύνη, ἡ 63

ἱσιότης, ἡ (ἰσότης, ἰση μεταχείριση) 38, 41

ἱσόλιτοι (εις ολόκληρο, *λατ. in solidum*) 21

ἱσον ἀπαράλλακτον 108

ἱσχυρός 14, 21, 100, 117, 147, 148, 149

K

καβαλλιέρος, ὁ (*cavalliere*) 115

καβούλι, τό (αποδοχή, συγκατάθεση, συμφωνία, *τουρκ. kabul*) 96

καθενέτα μαλαματένια, ἡ (αλυσίδα που κρεμούσαν τα κοσμήματα) 30, 43

καδέρνο, τό 27

καδέρω (συμβαίνω, τυχαίνω, πέφτω - *cadere*) 125, 126, 139

καδής, γκαδής, ὁ (τούρκος δικαστής, *τουρκ. kadi*) 5, 9, 14, 153, 154, 156, 158

καθαρός, καθαρώτατος 27, 30, 36, 37, 38, 51, 55, 63, 80, 86-88, 91, 105, 115

καθηγούμενος, ὁ (ο γηγούμενος) 7, 66

καθιερώτατος, ὁ 115

καθιστῶ 65

καθολικό, τό (το πρωτότυπο, το πρωτόκολλο των πρωτοτύπων εγγράφων, ο κώδικας) 6, 40, 107-110, 115, 121, 122, 125, 126, 138, 144, 145, 153, 156

καθολικός, καθολικά (απόλυτος, με πλήρη πληρεξουσιότητα) 15, 45, 98, 99, 110, 117, 127 139, βλ. και κορμί καθολικό

κάδομαι 113

καθορδινιασμένος 109

καϊκι, τό (μικρό σκάφος, *τουρκ. kayik*) 42

καινούργια, τὰ 22, 124

καιρός, γκαιρός, ὁ 2, 3, 6, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 21, 26, 28-30, 32, 34, 36, 40, 42, 48, 53, 56, 67, 70, 82, 84, 85, 106, 107, 113, 119, 121, 124, 128, 130, 132, 137, 139, 142, 142α, 155 βλ. και ὁ κατά καιροῦ (την εποχή εκείνη, ο τότε)

κακό, τό 117

κακοδουλεμένος 68, 81, 82, 89, 90

κακοκοιμησιά, ἡ 40

καλά, τὰ (η περιουσία σε υποσχετική ρήτρα) 2, 3, 17, 19, 21, 29, 35, 111, 115, 128, 130, 135, 137, 147, 148, 150, 155, 156, 158

καλός 12, 16, 17, 21, 78, 88, 100, 117, 133, καλαδιάτικα, τὰ (η ὑποχρέωση του κοπιαστή όταν ὀρίμαζαν τὰ σταφύλια, νά φέρνει

- κάθε Κυριακή στον γαιοκτήμονα ένα κα-
λάθι) 68, 81, 82, 84, 89
καλλιεργῶ 70, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 115,
118, 133, 151, 154
καλόγερος, ὁ, καλόγρια, ἡ 10, 43(3), 153
καλοδουλεμένος 70, 84, 89
καλοκαίρι, καλοκαίριον, καλοκαίρι, τό 12,
18, 68, 81, 82, 84, 151
καλοκαιρινός, καλοκαιρινός 70, 89, 90,
118, 125, 126, 130, 133, 151
κάλτσες, κάρτζες, οἱ 1, 43(16)
καλύμματα, τά (εκκλησιαστικό ὕφασμα, πο-
τηροκαλύμματα) 109
καλυτέρευση, ἡ 82
καλῶ, κληθέντες 130
καλωσύνη, ἡ 1, 27, 117, 136
κάμαρα, κέμερα, ἡ 1, 33, 106, 136, 152
καμαράκι, τό 20, 43(3)
καματεύω (κοπιᾶζω καλλιεργῶ) 67, 118, 125,
126
κάματος, ὁ (ο κόπος, ἡ παραγωγή) 43(2),
68, 70, 84
καμίνι, τό 110
κάμνω 129, 130, 153, 154
καμουχί, τό (καμουχάς θαρίτιμο μεταξωτό
κεντητό ὕφασμα, τουρκ. *Kemha*, *kimha*)
43(16)
κάμπιο, βλ. *ιν κάμπιο*
κάμπος, ὁ (εὐρύκα κάμπο καὶ ἡκαμά το πε-
ριβόλι) 117
κάωμα, τό 115
καωμένος (καλλιεργημένος σε ἀντίθεση με
το χέρσο) 129, 151
κάναβα ἀφεντική, ἡ 139
καναθέτα, ἡ (μετάλλινον συνήθως κουτί ἡ
ξύλινο μπαούλο με ζωγραφιστή διακό-
σμηση) 43(36)
κάνδρο, το 43(3, 36, 4)
κανίσκι, τό (φρουδαλικό θάρος που δίνει ο
καλλιεργητής) 128, 137, 151
κανόνικος, κανονέος, ὁ (μέλος του σώματος
ιερέων της καθολικῆς ἐκκλησίας που συ-
γκροτοῦσαν το καπίτο(υ)λο, το ἐκκλη-
σιαστικό συμβούλιο - *canonico*) 80, 94,
105, 125, 126
καντζελλαρία, φανερή -, ἡ (*cancellaria*) 40,
42, 59, 66, 76, 111, 126, 146, 157
καντζελλάριος, καντζηλλιέρης, ὁ (*cancel-
liere*) 4, 13, 19, 26, 36, 37, 41, 52, 53,
55, 56, 59, 58, 63, 64, 65, 67, 68, 70,
71, 71α, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 80, 80α,
81, 83, 85, 87, 88, 89, 91, 93, 94, 96,
98, 100, 105, 106, 111, 115, 139
καντζηλλαρικός 98, 99
καντήλια, τά 37
καντηλιέρι, τό (το κηροπήγιο) 37, 63
καντηλιερόλυχος, ὁ 20, 37, 43
καντόρος, ὁ (ἐκκλησιαστικός τίτλος, ψάλτης
ιερέας στην καθολικῆ ἐκκλησία, ἕνας α-
πό τους κανόνικους που διηύθυνε την ἐκ-
κλησία - *cantore*) 125, 153, 154
κα(ν)τούνι, τό, (ἡ γωνία δρόμου, δρομάκι,
στενός δρόμος - *cantone*) 43(3), 69,
124, 139
καπετάν, καπατάνιος, ὁ 139, 152
καπιτάλε, τό (το κεφάλαιο - *capitale*) 53
καπιτολάριος, ὁ 105
καπίτολο, τό (ἐκκλησιαστικό συμβούλιο
της καθολικῆς Ἐπισκοπῆς συγκροτούμε-
νο από τους κανόνικους, που βοηθοῦσαν
τον ἐπίσκοπο στο ἔργο του πνευματικό
καὶ διοικητικό) 125, 126
καπουτζίνοι πατέρες, οἱ 9
καραβοκύρης, καρακύρης, ὁ 28, 36, 41, 50,
51, 59, 139
καρέγλες, οἱ 43
καρένιος, (ἀπό ξύλο καρυδιάς) 43(3, 36,
4)
καριόλα, ἡ, (σιδερένιο διπλό κρεβάτι - *car-
riola*) 43(1)
καρπός, ὁ 67, 68, 67, 70, 81, 84, 85, 89,
90, 102, 113, 131, 151, 154
καρποτρώγω 27, 31, 43(36, 5, 56), 91, 111
καρποφορῶ, καρποφορεμένος 80, 88, 115
κάρτα, ἡ (το ἕνα τέταρτο, μονάδα μέτρησης
υγρῶν, ¼ της οκάς ἡ του λίτρου-quarto)
18
κασέλα, ἡ (κιβώτιο ἐπίμηκες για τὴ φύλαξη-
θεν. *cassella*, υποκοριστικό του *cassa*) 1,
20, 27, 30, 34, 37, 43(1, 4), 63, 109,
116
κασελέτα, ἡ 43, 63
κασελοπούλα, ἡ 37
καταβολεύω (βάζω καταβολάδες) 68, 82,
84
κατάκειμαι 141, 145

καταλλαγή, ἡ (ἡ ανταλλαγή) 28, 66, 95, 96, βλ. και αλλαξία
κατάρτα, γκατάρτα, ἡ 30, 34, 37, 91, 108, 138, 145
κατασταίνω 63
κατάστιχο, κατάστιχο καθολικό, τό (λογιστικό βιβλίον καταχωρίσεων οικονομικῶν πράξεων) 121, 137, 156
κατευόδιο, τό 114
κατέχω 25
κατηφορισμένος, ὁ 77
κατοικία, ἡ 70, 76, 116, 155, 156
κάτοικος, ὁ 59, 73
κατοικῶ 43, 91, (κατοικούμενος) 117
κατρέφτες, οἱ 30, 43, 63
κατῶγιν, τό 1, 20, 28, 37, 43(3, 4), 63, 76, 113, 119, 145, 152
καυκάρα, ἡ, καυκαράκι, καυκάρι, τό (ο ἄγρονος ἀγρός) 2, 7, 15, 27, 34, 37, 43(2), 63, 66, 70, 73, 83, 87, 96, 152
κεντημένος, κετητός 43(16), 109
κερί, τό 107, 141
κεφάλαια, τά 90
κεφαλές, οἱ 27
κεφάλι, κιεφάλι, τό, 92, 93, 96, 137
κεφαλοχάραττο, τό, 148
κεφαλή, κιεφαλή, ἡ (το ἀνθρώπινο κεφάλι) 43(16)
κεφάλιν, κιεφάλιν(ν), το (το κεφάλαιο) 93, 137
κεφάλι, τό (τμήμα κειμένου, κεφάλαιο) 92
κεφάλωση, ἡ (εἶδος κτηνοληψίας) 27
κίνδυνα θαλάσσης και στεριᾶς, τά 53
κινητά, τά 19, 61, 78, (κινητή, ἡ) 91, 130, 145, 153, 158, βλ. και ἀκίνητα
κιουρός, ὁ 36
κλάδος, ὁ, κλαδιά, τά 102, 124
κλέβω 68
κλειδί, τό 127, 152
κλεισιά, ἡ 125, 126
κληρονομία, ἡ 6, 24, 33, 48, 50, 70, 109, 130, 133
κληρονομικός, κληρονομικῶς 44, 46, 47, 48, 51, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 87, 118, 130
κληρονόμοι, γκληρονόμοι, οἱ 15, 16, 17, (κληρονόμισσες, οἱ 33), 39, 44, 67, 68, 73, 75, 76, 77, 79, 80α, 82, 83, 84,

85, 86, 89, 104, 107, 108, 110, 111, 115, 116, 117, 118, 121, 124, 125, 126, 128, 130, 131, 131α, 133, 135, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 152, 153, 155
κληρονομῶ 120
κλίνη, ἡ 141
κλίνω (=γέρνω) 102
κλωστή, ἡ 116
κόβω 40, 92
κόκκινος 1, 43, (16, 2) 109
κολαγίνα, κολαῖνα, ἡ (το περιλαῖμο, περιδέ-
ραο - collana, collanina) 1, 30, 36, 43(16)
κολλητερανικός 13
κολλητερανός, ὁ (ο ὁμορος, ο γείτονας-
collaterano) 21, 35, 72, 76, 83, 94, 124, 128
κολλητερανόςυνη, ἡ (ἡ γειτονία) 13
κόλλυθα, τά 37
κολοβός 43(16)
κομάνικα, τά (τα επιμανίκια) 109
κομματζούλι, τό 130
κομμάτι, τό 17, 24, 26, 32, 34, 38, 72, 115, 121, 124, 131, 139, 145, 147, 149, 157
κομμέσος, ὁ (ο πληρεξούσιος - commesso) 45, 139
κομοτητά, ἡ (ἡ ἀνεση - comodita) 151
κομπλίρω, κουμπλίρω, γκουμπλίρω, γκουμπλί-
ρω (ολοκληρώνω, συμπληρώνω - com-
plire) 135, 136, 137
κο(μ)προμέσσο, τό (το συνυποσχετικό - com-
promesso) 46, 47, 51, 53, 55, 80, 88, 129
κομφεριμέρω (επιβεβαιώνω, επικυρώνω - con-
fermare) 110
κομφινάρω (συνορεύω - confinare) 107, 156
κομφίνες, οἱ (τα σύνορα - confine) 123
κονίσματα, τά 30, 43(1)
κονσενιάρω (παραδίδω - consegnare) 50
κόνσολος ὁ, (ο πρόξενος - console) 42, 53, 54, 59, 74, 75
κοντάνα, κουντάνα, ἡ (ἡ ποινή, το πρόστι-
μο - condanna) 14, 21, 38, 76, 86, 100, 121, 128, 152
κοντεζιόν(ε), κονδετζιόνε, κοντιτζιόνε, κον-
τετζιό(ν), κοντετζιού, κουντετζιόν, γκον-
τατζιόνε, ἡ (ο ὁρος, ἡ συμφωνία - con-

- dizione) 1, 4, 20, 43, 67, 91, 113, 116, 117, 131, 132, 145, 154
- κοντενα(τ)ζιόν κοντεναζιόν, κο(ν)τενατζιού, γκοντατζιόνα, κουτενα(ντ)ζόν, ή (πρόστιμο, τιμωρία - *condannazione*) 118, 124, 127, 132, 133, 135, 136, 140, 151, 156, 158
- κο(υ)ντεντάρομαι (είμαι ευχαριστημένος, σύμφωνα - *contentare*) 115, 132, 142, 142a, 151
- κο(ν)τέ(ν)τος (ευχαριστημένος, ικανοποιημένος - *contento*) 3, 28, 42, 113, 116, 126, 129, 130, 132, 136, 140, 146, 147, 148, 149, 150, 154, 157, βλ. και αναπαμένος
- κοντιτζίλιο (κωδικέλλος, σύντομο έγγραφο που συμπληρώνει και τροποποιεί διαθήκη - *codicillo*) 65
- κόντο, διά κόντο (λογαριασμός - *conto*) 62, 87, 93
- κόντρα (εναντίον-*contro*) 135
- κοντραδέρω (αντιλέγω, ενίσταμαι - *contradire*) 117, 138
- κοντραδότε, ή (αντιπροίκα, αντίφερνα - *contraddote*) 43(6)
- κοντράριος, ό (αντίπαλος - *contrario*) 125
- κοντράστο, κοντράστιον, κονντράστο, τό (αντίρρηση, διαφωνία - *contrasto*) 125, 126, 133, 136, 137, 147, 153
- κοντοτιέρος, ό (μισθοφόρος - *condottiere*) 115
- κοντουτόρε, ό (μισθωτός - *conduttore*) 115
- κοντρατζιού, ή 117
- κοντρεστάρω (αντιπάσσομαι, εναντιούμαι, εμποδίζω - *contrastare*) 108
- κοπελάδι, τό 27
- κόπια, ή (τό αντίγραφο- *copia*) 1, 4, 8, 10, 11, 66, 71a, 75, 100, 108, 109, 117, 118, 121, 123, 125, 126, 133, 135, 138, 142, 145, 150, 153, 155, 156, 158
- κοπιάζω 107, 151
- κοπιάρω (αντιγράφω - *copiare*) 6, 11, 107, 108, 125, 126
- κοπιαστής, ό (ο καλλιεργητής, ο δουλευτής, που έχει σύμβαση μισιάρικο, εντριπία) 67, 70, 85, 118, 125, 126, 146, 151, 153, 154, 156, βλ. και δουλευτής
- κόποι, οί 42, 53, 55, 90, 117, 125, 126, 154
- κοπριά, ή (μικρός κήπος αλλά και ξερές ακαθαρσίες ζώων για λίπασμα) 63, 90, 147
- κοπρίζω 90
- κο(υ)ρέντε (τρέχων, τρέχουσα τιμή - *corrente*) 62, 121, 124, 125, 126, 128, 129, 133, 129, 130, 131, 134
- κόρη, ή, 66, 153
- κορμί, τό, 15, 29, 45, 49, 61, 115, (ίδιον μου κορμί) 117, 127, 135, 139
- κορωνιά, ή (είδος ελιάς μικρόκαρπης λαδοελιάς που κατά πάσα πιθανότητα πήρε το όνομά της από την Κορώνη) 89
- κόσμος, ό 40
- κοστίζω (κοσπίζω, αξίζω, τιμώμαι - *costare*) 77
- κουβαλώ 90
- κουκουλάρικο, τό (όρος υφαντικής, ύφασμα μεταξωτό από κουκούλι, πιο χοντρό μετάξι) 116
- κουλούρια, τά, 141
- κουμανταρίζω (κυβερνώ, εξουσιάζω, φροντίζω, περιποιούμαι - *comadare*) 34
- κομμεσάριος, κομμεσάριος καθολικός, ό (επίτροπος, πληρεξούσιος *commessario*) 117
- κουνιάδα, ή 46, 47, 48, 131
- κουνιάδος, ό, 98, 147
- κουντουβερνάρης, ό (ο αγρότης που έχει συνάψει καλλιεργητική σύμβαση κουντουβερνιά= λατ. *contuvernalis*) 43 (26, 36, 46, 5), 118, 123, 142a, 151
- κουντουβερνιά, ή, 67, 68, 70, 81, 82, 84 βλ. μισιάρικο παντοτινό (λατ. *contubernium*)
- κουρνίζες, κορνίζες, οί 43(36)
- κουρτουνες, κουρτίνες, οί 1, 43, 116
- κουσούρι, τό (ελάττωμα, μειονέκτημα - *tourk. kusura*) 57
- κουτάλια, κοτάλια, τά 63, 109
- κουταλοπήρουννα, τά 43(16)
- κοφτένος (είδος κεντητού ξομπλιού σε μεταξωτά πουκάμισα) 43(16)
- κράζομαι (καλούμαι) 17, 21, 22, 32, 34, 44, 63, 98, 100, 105, 106, 115, 121, 123, 130, 131, 146, 153, 155, 158
- κρασί, τό 18, 20, 82, 84, 109, 125, 126, 141
- κρασοβούτζι, τό 34, 43920, 63
- κρατημένος (υποχρεωμένος) 27, 76, 81, 84, 92, 107, 110, 111, 114, 116, 138, 141, 147, 148, 150
- κράτηξη, ή (υποχρέωση, θάρος) 18, 20, 21,

- 28, 31, 34, 37, 67, 68, 70, 72, 81, 82, 84, 90, 91, 95, 118, 121, 128, 131, 135, 143, 144, 146, 148
- κρατῶ 27, 34, 38, 40, 43(26), 46, 47, 51, 59, 109, 111, 113, 115, 116, 117, 124, 127, 136, 137, 142, 145, 155
- κρατοῦντες, οἱ (οἱ ἄνθρωποι που κυβερνοῦν, που κατέχουν την εξουσία) 14
- κρέας, τό 29
- κρεββαταρία, ἡ 1
- κρεββάτι, τό 116
- κρεββατίνα, ἡ (ἡ ξύλινη κατασκευή για το στῆριγμα της κληματαριάς) 117
- κρεββατοστρώσι, τό (το νυκτικό κρεβάτι με ὅλο του τον εξοπλισμό) 1, 20, 30, 109, 116
- κρητικό σεπέτι, τό 43(4)
- κριδέντζα, ἡ (το ομοφυλάκιο, η σκευοθήκη, η ντουλάπα - credenza) 43(3), 63
- κριθάρι, τό 18
- κρίνω, κρίνομαι (δικάζω) 55, 88, 106
- κρίση, ἡ (δικαστική κρίση, απόφαση) 5, 30, 34, 36, 48, 57, 117, 120, 125, 126, 127, 131, 132, 138, 139, 146, 150, 151, 153, 155
- κρίσιμο, τό (δικαστική κρίση, δικαστήριο) 115
- κρισολογήματα, τά (οἱ δικαστικές διενέξεις) 38, 86
- κριτήριο φοβερό, τό (ἡ δεύτερη παρουσία, θεϊκό δικαστήριο) 17, 34, 45, 64, 111
- κριτής, ὁ (ο δικαστής) 38, 41, 46, 80, 86, 119
- κτίζω 21, 106, 117
- κυβέρνηση, ἡ (ἡ διαχείριση) 27, 36, 37 64
- κυβερνῶ, κυβερνημένος (διαχειρίζομαι, ρυθμίζω) 13, 18, 81
- κυπαρισσένιος 43(3, 36, 4)
- κύρης, κυρός, ὁ 22, 26, 37, 39, 61, 130
- Κυρία, ἡ (προσφώνηση μοναστηριῶν, ἐκκλησιῶν καὶ ἀρχοντισσῶν)
- κυρίευση, ἡ (ἡ κυριότητα) 72, 73, 75, 76, 79, 87, 94
- κυριεύω, κυριεύω (εἶμαι κύριος, ιδιοκτήτης) 43, 66, 71, 78, 88
- Κύριος, Κέριος, ὁ (ο Θεός, ο Χριστός) 18, 27, 30, 31, 34, 36, 37, 41, 43, 53, 55, 63, 65, κ.ά.
- κυριότητα, ἡ 5, 16, 19, 24, 26, 32, 44, 66, 72, 98, 100
- κῦρος, τό 2, 61, 88
- Λ
- λαβίδι, τό (το κουτάλι της θείας κοινωνίας) 109
- λαγκάδι, λανκάδι, τό 110
- λάδι, τό 127
- λαϊμός, ὁ 43 (16)
- λακκώματα, τά 43(46)
- λαλά, ἡ (γιαγιά, περσοτούρκ.lala) 1
- λαμβάνω 11, 35, 55, 56, 62, 71α, 80, 80α, 82, 85, 86, 89, 93, 96, 97, 105, 111, 117, 139, 155
- λαμπάδες, οἱ 141
- λατίνα, μητρόπολη ἡ λατίνα 63
- λατρεύω (φροντίζω, περιποιούμαι κάποιον πάρα πολύ) 42, 117
- λεγάτο, τό (κληροδότημα - legato) 117
- λεγίτιμα (νόμιμα - legittima) 152
- λέγω 2, 3, 5, 7-12 κ.ά.
- λείπομαι 13, 68, 76, 85, 138
- λειτουργία, ἡ 20, 34, 37, 43(56), 63, 91
- λειτουργικόν, τό (ἐκκλησιαστικό βιβλίο με λειτουργίες) 109
- λειτουργῶ 37
- λείψανο, τό 37
- λευτερία, λεύτερος, λευτερώνω, βλ. ἐλευθερία, ἐλευθερος, ἐλευθερώνω
- ληνός, ὁ, ληνό, ληνού ἡ (το πατητήρι) 29, 43(46), 64, 69, 82, 84
- λιανά, τά 27, 124
- λιβάδι, τό 43(26, 5), 44, 74, 75, 109, 113
- λίμπρινος 128
- λίμπρο, τό (το βιβλίο - libro) 125, 126
- λινάρι, τό 18, 133
- λινοφορεσιά, ἡ 63
- λιογυράκι, (ελαιώνας) τό 30
- λιογύρι(ν), λιοῦρι, τό, (ο ελαιώνας) 1, 43(2), 91
- λίτρα, ἡ (μονάδα μέτρησης υγρῶν) 107, 141
- λιτριάρικος 109
- λογαριασμός, λογαριαζμός, ὁ 43(45), 71, 87, 101, 113, 115, 138
- λογῆς, κάθε λογῆς 41
- λογιώτατος, ὁ 88
- λόγος, ὁ α) τα λόγια, η ομιλία, η λέξη 40, 107, 111, 121, 123, 125, 138, 155
β) η συμφωνία, η αιτία (λόγος ὑπανδρείας) 116
γ) στη γενική ἀντί για προσωπική ἀντω-

νυμία 4, 29, 38, 41, 42, 53, 61, 80α, 81, 82, 84, 89, 96, 115, 139,
 λογοτριβές, οί (οι διαφωνίες) 64, 86
 λουρί, τό 109
 λύχνος, ό 43(36, 4)

M

(μ)ποταμίδα, ή (το παραποτάμιο κτήμα) 107
 μαγατζές, ό 16, 27, 33, 106, 132, 152, 158
 μαγεριόν, μαγεργέτο, μαγεριόν, τό 3, 21, 43
 μαγιέτα, ή (η πόρπη, τό κουμπι) 43(16)
 μαζώνω 102
 μακαρανιτζίδικο, τό (μακαρονάδικο - τουρκ.
makaranci) 98
 μακαριτή, μακαρίτισσα, ή 7, 11, 40, 43(3),
 108, 109, 117, 119, 125, 126, 131
 μακαριτός, μακαρίτης, ό 7, 17, 24, 28, 37,
 79, 88, 91, 104, 107, 113, 116, 117, 119,
 130, 146, 151
 μάλαμα, τό (το χρυσάφι, μόν. μάλαγμα) 40, 64
 μαλαμάτενα, μαλαματένια, μαλαμένα, τά
 (χρυσάφενια) 30, 43, 63 91
 μαλιτζια, ή (η κακία = malizia) 118
 μαλιτζιόζοι, οί 118
 μαλλί, τό 43(1)
 μάλλινα, τά 116
 μάνα, ή 1, 3, 5, 31, 36, 91, 130, 132, 137,
 154
 μανάρι, τό, (το τσεκούρι - βεν. *manera*) 18
 μανίκια, τά, 109
 μαντήλι, τό, 34
 μαντινιέρω μαντενέρω, έμαντινιέρω (υπε-
 ρασπίζομαι, προστατεύω - *mantenere*)
 2, 3, 16, 17, 19, 21, 24, 28, 32, 98, 100,
 115, 125, 126, 128, 131, 135, 144, 146,
 147, 148, 149, 150, 153, 155, 158
 μάντρα, ή 131
 μαξελάρια, τά 1, 63
 μαξελαρομάνες, οί (μεγάλο μαξιλάρι, μαξι-
 λαροθήκη) 43(4)
 μαξελαροντύματα, τά (οι μαξιλαροθήκες)
 43(16)
 μαργαριταρένιος 30, 43(16)
 μαργαριτάρι, τό 6, 40
 μαρνέρης, (ναυτικός=marinero, marinaio)
 18
 μάρτζελος, ό (νόμισμα =marcello) 121, 129,
 131

μάρτυρας, ό 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14,
 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26,
 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 38, 39,
 44, 58, 66, 72, 151, κ.ά. βλ. και αξιόπι-
 στος, παρακαλετός
 μαρτυρία, ή 3, 8, 10, 21, 25, 32, 34, 42, 43,
 57, 88, 102, 106, 118, 121, 133, 135,
 136, 142, 143, 154
 μαρτυρώ 8, 10, 11, 16, 17, 23-26, 28, 29, 30,
 33-37, 41, 42, 44, 61, 62, 66, 74, 110,
 119, 130, 132, 145, 146, 152
 μασαρία, ή (η οικοσκευή που περιλάμβανε
 αντικείμενα καθημερινής χρήσης για το
 φαγητό, το ντύσιμο και το στολισμό) 20,
 30, 36 43(3, 4), 116
 μαστόροι, οί (απο το λατ. *magister*) 99
 μαῦρος 43
 μαυροκέντητος 30
 μαχτού (ο ετήσιος κατ' αποκοπήν φόρος που
 μπορούσαν να αναλαμβάνουν την είσπρα-
 ξή του και οι ίδιες οι κοινότητες, τουρκ.
μαχτιού) 72, 84, 85
 με(ν)τζάνα, ή, (το μεγάλο πήλινο δοχείο που
 έβαζαν κυρίως κρασί - βεν. *mezana*) 1,
 20, 34, 43(4)
 μεγαλειότατος, ό 127
 μελετώ 20
 μέλλω, μέλλει (σκοπεύω, πρόκειται να) 111,
 113, 120, 141, 145
 μελισσοτόπι, τό 107, 110
 μέλλον, τό, μέλλοντα, τά 17, 19, 38, 39, 44,
 74, 75, 76, 137
 μέμφομαι 64
 μερδικό, τό 36, 40, 68, 70, 71, 72, 78, 82, 84,
 85, 89, 116, 119, 125, 126, 130, 151, 156
 μερεμένος 43(46)
 μεριά, ή 13, 100, 110, 112, 123, 130, 142
 μερίδες, οί 28, 33, 68, 71, 73, 75, 77, 80,
 84, 88, 89, 90, 92, 95, 96, 109, 115,
 119, 124, 126, 128, 129, 131, 132, 140,
 142, 142α, 144, 146, 147, 148, 149,
 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157,
 στερκτέος 111, 135, 136
 μερίδια, τά 79
 μέριζα, ή (δαντέλλα) 116
 μερλένος (δαντελένιο ύφασμα, βεν. *merlo*)
 43(16)
 μέρος, τό, μέρη, τά 2, 3, 5, 14, 16, 17, 19,

- 26, 28, 29, 30, 33, 38, 39, 43, 44, 51, 53, 55, 57, 66, 67, 70, 72, 74, 75, 76, 77, 79, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 98, 102, 106, 107, 116, 121, 125, 129, 132, 148, 149, 152, 157
- μερτικό, τό 133, 142
- μέση, ἡ 53, 81, 84, 85
- μεσημέρι, τό 107
- μέσον, τό 150
- μεσοῦτι (διαπιστωμένος – τούρκ. *meçhut*) 98
- μεταβάξω, μεταβάνω 128
- μεταγιενέστερος 81, 89
- μεταθέτω 10, 102, 111, 155
- μεταξωτός 43(16), 109, 116
- μεταχειρίζομαι 20
- μετέχω, μετεχένουσιν 43(5, 56), 137
- μετζαρόλα, ἡ (σκεῦος για μέτρηση υγρῶν-*mezzaruola*) 141
- μετρητά, τά 68, 82, 87
- μέτρο κρασί, τό (μονάδα μέτρησης) 109
- μετρῶ 2, 10, 11, 16, 17, 19, 34, 44, 71, 73, 78, 98, 100, 152
- μηναια ὁλόχρονα, τά (ἐκκλησιαστικά δι-
δλία, τά μηναιά) 109
- μῆνες, οἱ 42, 63, 115
- μητέρα, ἡ 14, 30, 31, 32, 40, 43(3), 79, 91, 129
- μητρικός 6, 61, 87, 91
- μητρόπολη ἡ λατίνα 43(6), 63, 74, 75, 125, 126, 145
- ἡ ρωμέικη 37
- μητροπολιανός, ὁ 19
- μητροπολίτης, ὁ 19, 125, 126
- μιλέζιμο, τό, (το ἔτος σε χρονολογία, το χιλι-
στό - *millezimo*) 129
- μισάρικο, μισιάρικο παντοτινό, τό (καλλιεργ-
ητική σύμβαση βλ. περισσότερα στην
Εισαγωγή) 29, 30, 69, 70, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 118, 122, 125, 126, 130, 133, 134, 136, 142, 154, 155 βλ. και
ἀγελάδα, γαϊδούρα, φοράδα
- μισιάρικο προσωρινό, τό 109, 151
- μισεύω (αναχωρῶ, φεύγω, αποχωρῶ –λατ.
missus, missa) 6
- μισιάτο, τό (μέτρο χωρητικότητας υγρῶν προϊ-
όντων) 18
- μιτάτο, τό (κατάλυμα βοσκῶν ἀπὸ ξερολιθιά)
70, 150
- μνημα, μνημούρι, τό 37
- μνημόσυνο, τό 31, 34, 36, 63, 91, 108, 112, 140, 145,
- μόδι, τό (μον. μέτρησης κυρίως σιτηρῶν) 18, 24, 36, 37, 44, 63, 72, 111, 145, 146
- μόδος, ὁ (ο τρόπος - *modo*) 18, 24, 36, 37, 44, 6372, 87, 109, 111, 141
- μοιράζω 53, 63, 65, 68, 70, 81, 84, 85, 90, 102, 116, 118, 119, 130, 137, 151
- μοιρασιά, ἡ 31
- μοιρασσοχάρτι, τό 102
- μόμπιλε (τα κινητά αντικείμενα, κυρίως τα
ἐπιπλα συνήθως με την ἐκφραση μό-
μπιλε-στάμπιλε-*mobile-stabile*) 138, 145
- μομπίλια, τά (τα κινητά) 43(3), 113
- μοναστήρι, τό 16, 36, 37, 43(3), 66, 67, 68, 69, 80, 83, 89, 90, 94, 149, 151
- μοναχικός 1, 30, 43(3), 68, 91
- μονέδα, ἡ (τα χρήματα, θεν. *moneda*) 62, 71, 72, 74, 75, 76, 93 βλ. και κορέντε,
- μετρητή
- μονή, ἡ 8
- μονοφύτιλος 37
- μουζούρι, τό (μονάδα μέτρησης δημητριακῶν
ἀλλὰ και καρπῶν, λαδιού - *misura*) 115
- μουκάτι τῆς βασιλείας, τό (ορισμένο ετήσιο
τέλος, εδαφονόμιο) 144
- μούλκι, τό (ιδιωτικό ἀκίνητο, τουρκ. *mulk*)
43(56), 99
- μουσελίμης, ὁ 72, 84, 85, 88, 97
- μουτεβαλής (ειδικός ἐφορος του θακουφίου
μουκαταλή) 98
- μπάνκος, ὁ (ο πάγκος, το τραπέζι) 1, 27, 43(3), 74, 75
- μπάρα, ἡ 91
- μπάρμπας, ὁ 20, 36, 43, 44
- μπαρμπέριο, τό (το κουρεῖο) 98
- μπατίκι, τό βλ. ἐμπατίκι
- μπενεφιτζάλοι, οἱ (ἐκεῖνοι που ἔχουν το μπε-
νεφίτζιο) 125, 126
- μπενεφιτζιο(ν), τό (η ευεργεσία, ἐκκλησιαστι-
κό αξίωμα με εἰσόδημα - *beneficio*) 125, 126, 138
- μπιτάρω, μπιταρισμένος (καλλιεργημένος, γό-
νιμος) 81, 82, 84
- μπόλια, ἡ (το μαντήλι της κεφαλῆς, η πετσέ-
τα, το προσόπι - *boglia*) 1, 116

μπόστα, ή 131
 μπουταμίδα, μπουταμός, βλ. ποταμίδα, ποταμός
 μπουτίνια, τά (τα μπουτάκια) 43(16)
 μπουτόνιο, τό (ρομβοειδής κόμβος που σχηματίζει περιδέραιο) 30, 43(2), 63
 μπουγάδα, ή, (ιταλ. *bucata*) 18
 μπουργιάνικος 108
 μπούστο, τό 43(16), 63
 μπουστομπράτσο, τά (μεταλλικοί κρίκοι με τους οποίους προσαρμοζόταν οι μπουστοί των γυναικών, κοντογούνια με περιβραχιόνια) 1, 30, 43(16)
 μπράτσο, τό 136
 μπριλάτος (με ανθάκια διακοσμητικά, ψεύτικο διαμάντι - *brillo*) 43(16)
 μπροκάδος (ύφασμα χρυσοούφαντο μεταξωτό πλυτελείας - *broccatto*) 43(16)
 μύλος, ό 43(26), 92, 107, 111, 115, 139 βλ. και τοπωνύμια
 μυλωνάς, ό 92
 μυστήρια τίμια, τά 43

N

Nτ βλ. και T

ναός, ό 8, 140, 142α, 145
 νάπος, ό (μέτρο θάρους ξηρών καρπών κυρίως δημητριακών) 92
 νέον, κατά τό νέον, στό νέον (το Γρηγοριανό ημερολόγιο) 4, 44, 46, 50, 52, 53, 54, 57, 61, 62., 63, 65, 70, 72, 73, 74, 75, [75α], 87, 105
 νέος 82
 νεότης, ή 22
 νερό, τό 12, 15, 32, 43(4, 46), 92, 107, 133, 156
 νερόμυλος, ό 43(26), 92
 νεροποτίσι, τό (τόπος ποτίσματος ζώων, διακαίωμα ποτίσματος) 43(4, 5, 56), 88
 νέτα (καθαρό, υπόλοιπο - *netto*) 17
 νήσος, ή 9, 16, 41, 49, 72, 85
 νοιάζω (φροντίζω, νοιάζομαι) 126
 νοικοκυρά, ή 30, 37, 44, 65, 70, 82, 84, 85
 νοικοκυράτα (νοικοκυρεμένα) 133
 νοικοκύρης, ό, 18, 22, 34, 66, 70, 81, 82, 84, 96, 110, 115, 118, 125, 126, 127, 133, 140, 151

νόμμος 5, 17, 20, 34, 43(56), 44, 50, 83, 91, 98, 100, 109, 111, 113, 116
 νόμος, ό 111, 121
 νόσος, ή 117, 145
 νοταρία, ή (το συμβολαιογραφείο) 45
 νοταρικός, νοδαρικός 88, 124, 142
 νοτάριος, νοδάρος, νουδάρος, νουτάριος ό (ο συμβολαιογράφος - βεν. *podaro*) 107, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 118, 119, 122, 126, 131, 132, 133, 135, 136, 142, 144, 145, 146,
 -άποστολικός 116
 -κοινός 45, 47, 50-53, 55, 56, 62,
 -φανερός 9, 11, 14, 17, 18, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 34, 38, 39, 40, 43
 νοτινός 110
 νουλάδος (άκυρος - *annullato*) 119, 132, 138
 νουλάρω (ακυρώνω, καταργώ - *anullare*) 124
 νοϋς, ό 27, 30, 36, 37, 85, 117
 ντεζαουράριος, ό (αξίωμα ιερέων της καθολικής εκκλησίας, ο ταμίας στο καπίτολο, ένας από τους κανόνικους, θησαυροφύλακας-tesauro) 125, 126, 128
 ντεσταμέντο, τό βλ. τεσταμέντο
 ντεφεντέρω, έντεφεντέρω, (ιν)τεφεντέρω, τεφεντέρω, (προστατεύω, υποστηρίζω - *difendere*, βεν. *difender* και *defender*) 3, 28, 29, 35, 85, 121, 124, 128, 130
 ντισκούστο, τό (η συζήτηση, η διαφωνία - *discusso*) 34
 ντουζίν(ι)α, ή (δωδεκάδα - *dozzina*) 43(16)
 ντοτόρε, ό (ο ιατρός-*dottore*) 45
 νύφη, ή 37, 132

Ξ

ξαγγλίζω 126
 ξαγκουσεύω, ξαγγουσεύγω, ξεγγουσεύγω, έξεκουσεύγω (απαλλάσσω από στενοχώρια) 110, 125, 126, 147, 148, 149, 150, 155
 ξαποστέλλω, ξαποστέλλω 70, 81, 84
 ξεδιαλύνω 63, 66, 92, 97
 ξεκαθαρινώ (διευκρινίζω) 138
 ξεκαθαρίζω 15, 17, 32, 67, 131
 ξεκαθάρισις, ή 17
 ξεκαθαροσύνη, ή 110
 ξελουσπώνω, ξελασπώνω 115
 ξεμπερδεύω 131

ξενοματισμένους 119

ξένος, ὁ 3, 21, 35, 72, 73, 74, 75, 76, 108, 128

ξεπαστρέω 46, 86

ξεπεσμένοι 77

ξεπληρώνω, ἐξεπληρώνω, (ἐ)ξεπληρωμένος 5, 9, 17, 19, 26, 44, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 83, 87, 94, 98, 128, 135α, 136, 146, 149, 158

ξεπληρωμή, ἡ 2, 17, 21, 26, 29, 32, 98, 100
βλ. και συνιβαστικός, ταιργιαστικός

ξεπουλῶ 74, 75

ξερότοπος, ὁ 117

ξεσκίζομαι 57

ξετελεύτω (τελειώνω) 4, 24, 27, 36, 37, 43, 55, 67, 86, 88

ξηύρω, ἡξεύρω 56, 57, 80α, 152

ξηγοῦμαι 100

ξοδιάζω 45, 59, 61, 70, 117, 133, 145

ξυλοβούτσια, τά (ξύλινα θαρέλια) 27

ξυναξάρια, τά (συναξάρια, θῖοι ἁγίων) 109

ξωχώραφα, ἐξωχώραφα, ὀξωχώραφα, τά (χωράφια του ἰδίου ιδιοκτήτη, ἐξω ἀπό περιφραγμένο κτήμα) 43, 125, 126, 128

Ο

ὁδός, ἡ 116

ὁζάντζα, ἡ (συνήθειο ἔθιμο - usanza) 129, 156
οἰκέτιος 132

οἰκοκύρης, ὁ 98

οἰκονομία ἔνσαρκος, ἡ (ο Χριστός) 108, 117

οἰκονόμος, ὁ 8, 14

οἰκονομῶ 43, 116

οἶκος, ὁ, οἰκία, ἡ 91, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 140, 145, 146, 150, 155

ὀλογυρίς 66

ὀλοχρονική, ἡ (εκκλησιαστικό βιβλίο) 109

ὀμιλία, - ρωμεική, - φραγγική, ἡ 111

ὀμογενιασμένος 38

ὀμογνώμηση, ἡ 51

ὀμόγνωμος 43

ὀμογνωμῶ 53

ὀμόζυγη, ἡ 63, 65, 93

ὀμολογία, ἡ 57, 57, 63, 86, 87, 93, 97, 99, 112, 114

ὀμολογῶ 12, 22, 25, 34, 42, 44, 55, 62, 68, 77, 82, 93, 99, 104, 107, 108, 111, 114, 121, 123, 127, 128, 131α, 133, 135β,

136, 139, 142, 145, 146, 147, 148, 153, 155, 158

ὁμοφωνία, ἡ 65

ὁμοφωνῶ, ὁμοφωνισμένος, ὁμοφώνως 5, 65, 116, 119

ὁμπλιγάδος, ὁμπλεγάδος (υποχρεωμένος, θεβαρυνμένος - *obligato*) 114, 121, 127, 142, 155

ὁμπλιγάρω -ομαι, ὁμπλεγάρω (υποχρεώνω - *obligare*) 19, 21, 26, 113, 114, 115, 121, 124, 127, 128, 131, 134, 135, 136, 137, 143, 146, 149, 153, 158

ὁμπλιγατζίον, ἡ (ἡ υποχρέωση, ἡ δέσμευση - *obbligazione*) 111, 115

ὄνομα, διὰ -, εἰς -, τό 17, 29, 32, 67, 85, 90, 91, 98, 99, 107, 109, 110, 111, 113, 115, 116, 117, 119, 126, 128, 131, 136, 147, βλ. και θανεικό, ἐκκλησία, ελευθερία, καθολικός, πούλησία, προίκα, χάρισμα
ὄνοματίζω, νοματίζω, (ὀ)νοματισμένος, ὄνομαζόμενος 3, 8, 28, 46, 50, 53, 63, 71, 80, 80α, 92

ὄξοδες, οἱ (τα ἐξοδα) 37, 151

ὀπίνιον, ἡ (γνώμη, σκοπός - *opinion*) 129

ὀρδινε, τό 138

ὀρδινιαστικός, ὁ (ο κανονικός, ο συνηθισμένος, ο ευτελής) 115

ὀρδινία, ἡ (διαταγή, εντολή, παραγγελία - *ordine*) 62, 65

ὀρδινιάζω (διατάζω, παραγγέλλω, διοργάνω - *ordinare*) 145

ὄρεξη, καλή -, ἡ 17, 33, 110, 112, 119, 123, 125, 126, 129, 131, 131α, 140, 142, 146

ὀρδός 63, 109

ὀρίζω 31, 43, 44, 53, 66, 73, 91, 96, 109, 116

ὀρισμός, ὁ (διαταγή, προσταγή, εντολή, απόφαση) 27, 36, 37, 139

ὄρκος, ὁ 52, 55, 57, 64, 111

ὄρος, τό 117

ὀρφανά, τά 14, 34, 78

ὀσπίτια, τά 12

οὐσία, ἡ 61

ὄφελος, τό 61, 82

ὀφθαλμοφανώς 66

ὀφφίτζιο, τό (ἡ υπηρεσία, το γραφεῖο - *ufficio*) 145

ὀχθρός, ὁ 119

Π

παζάρι, τό 83, 94

παιδί, τό 1, 4, 18, 22, 27, 29, 30, 32, 34, 36, 37, 40, 43, 58, 67, 68, 78, 79, 82, 104, 107, 108, 109, 113, 116, 117, 121, 125, 133, 143, 146, 153, 155, 156, 158, βλ. και γνήσιο, ἐκ τῆς σαρκός

παίδιω παιδιῶν (ἀπό παιδί σε παιδί, κληρονομικά) 85, 89, 90, 107, 109, 125, 126, 130, 156

παίρνω 119, 128, 130, 133, 136, 137, 139, 148, 149, 153, 158

πάκτος, πάχτος, το (η μίσθωση, το μίσθωμα) 92

πακτώνω, παχτώνω (μισθώνω) 124

πακτωσία, παχτωσία, η (μίσθωση) 87

παλαιός, παλιά 17, 22, 111, 124, 128, 154

παλαιόσπιτα, τά 142

παλεύοντας ἓνα χωράφι (καταβάλλοντας μεγάλες προσπάθειες για καλλιέργεια) 85

παλιάτζα, ἡ (το πῆλινο δοχεῖο κρασιού, η κανάτα κυρίως ἀλλά και μονάδα μέτρησης του μούστου - *ragliazza*) 127

παλιοπέρβολο, τό 149

παλιόφουρνος, ὁ 14

πανάγαθος, ὁ 129

παναγύρι, πανηγύρι τό 37

πανδρεία, ύπανδρεία, ἡ 43, 116

παντρεύομαι, ύπαντρεύομαι, (ύ)πανδρεμένος 36, 37, 49, 91

πάνες, οἱ 43 (16)

πανοσιώτατος, ὁ 7, 66

πανσεβασμός 83, 89, 90, 94

παντελεήμων, ὁ 91

παντελεύθερο, παντοελεύθερο, τό 94, 119, 121, 125, 126, 128, 129, 135, 144, 146

πάντη ἐλεύθερο, τό, (ἀκίνητο ἐντελώς, ὁλοσχερῶς ἐλεύθερο ἀπό οποιοδήποτε βάρους) 94, 123, 129, 143, 146

παντικάτορας, ὁ, παντικατόρισσα, ἡ (ο ἀγρότης που ἔχει συνάψει καλλιερρητική σύμβαση με αὐτόν που παραχωρεῖ τη γῆ) 29, 67, 68, 70, 78, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 95

παντίκι, ἐμπατίκι, ἐνπατίκι, ἐνβατίκι, μπατίκι, τό (χρηματικό ποσό ἢ πράγμα κι-

νητό που πληρώνει ο κοπιαστής κατὰ τη σύναψη της καλλιερρητικής σύμβασης σ' αὐτόν που τον παραχωρεῖ τη γῆ. Η ἴδια λέξη κατέληξε να σημαίνει και την καλλιερρητική σύμβαση, βλ. περισσότερα στην Εισαγωγή) 67, 68, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 96, 111, 115, 125, 126, 130, 133, 147, 156

παντικιάζω, ἐμπατικιάζω, παντικιασμένος (συνάπτω την καλλιερρητική σύμβαση, παραχωρῶ σε ἀγρότη κτήμα ως μισιάρικο παντοτινό ἢ με σύμβαση ἐντριτίας, βλ. περισσότερα στην Εισαγωγή) 123, 125, 126, 130

παντοδυναμία, ἡ 43

παντοδύναμος, ὁ 31, 43, 91

παντοτινός 29, 30, 81, 84, 90, 91, 108, 111, 118, 134, 155 βλ. και μισιάρικο παντοτινό

παπαδιά, ἡ 27, 71α, 117

παπακία, ἡ (το μπαμπακοχώρο) 110

παπάς, ὁ 20, 24, 34, 91, 129 κ.ά.

παπλώματα, τά 1, 43, 63 βλ. και παπλώματα μεταξωτά, πολιτικά

παππούς, ὁ 79, 88

παράβγαλμα, τό (τμήμα γῆς χωρίς περίφραξη δίπλα σε περιφραγμένο κτήμα) 84

παραγγέλω 27, 31, 36, 37

παράς, ὁ (νόμισμα. 1 γρόσι = 40 παράδες) 63, 72

παραδίω, (μ)παραδίνω 2, 3, 12, 19, 21, 26, 29, 63, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 91, 108, 110, 111, 115, 118, 119, 124, 127, 128, 130, 132, 133, 140, 146, 152, 153, 158

παραθύρι, τό 21, 106

παραίτω, παραιτούμαι, παραιτημένος 8, 66, 70, 72, 74, 75, 86, 81, 85, 87, 89, 90, 111

παρακάλεση, ἡ 96

παρακαλετοί, οἱ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 14, 16, 17, 19, 26, 29, 31, 32, 33, 39, 46, 86, 115 βλ. και μάρτυρες παρακαλετοί

παρακαλία, ἡ (η παράκληση) 9, 17, 18, 29, 30, 32, 44, 62, 110, 147, 148, 149, 150, 154

παραγγελία, παρακελία, παραγγελκελία, ἡ (στερνὴ ἐπιθυμία, ἐντολή) 27, 31, 34, 36, 65, 132,

- παρακαλῶ, παρακληθεῖς, παρακαλεμένος
 8, 30, 37, 38, 45, 78, 79, 91, 108, 110,
 111, 112, 114, 117, 130, 137, 145, 149,
 150, 151
 παράκληση, ἡ 84
 παρακλητική, ἡ (το λειτουργικό βιβλίο της ορ-
 θόδοξης εκκλησίας με τροπάρια στους 8
 ἤχους, συνών. Οκτώηχος) 109
 παραλαμβάνω 111, 121
 παραπονοῦμαι 64
 Παρασκευή, ἡ (ἡ ἡμέρα) 108
 παρίσταμαι 34, 45, 58
 παρκάρω, μπαρκάρω (επιβιβάζομαι σε πλοίο
 - imbarcare) 42
 πάρκος, ὁ (περίκλειστος χώρος-parco) μῆ-
 πως ο περίκλειστος χώρος γύρω από το
 ταφικό μνημεῖο, τάφο) 63
 παρόν, παρόντα, τό, τά (παρόν και μέλλον,
 ἡ υπάρχουσα και μελλοντική περιουσία)
 17, 19, 38, 39, 44, 74, 75, 76, 112, 137
 παρούσα, ἡ 90
 παρουσία, ἡ 152
 παρρησία (ενώπιον) 11, 26, 44, 55, 56, 58,
 63, 72, 132
 παρρησιάζομαι 38, 58, 64, 74, 91
 πάρτη, ἡ (το μέρος, το μερίδιο, ἡ πλευρά -
 parte) 116, 153, 157
 παρτηνῆρω (ανῆκω = appartenere) 109
 πασιφικο, τό (ειρηνικό=pacifico) 152
 πάσκουλον, τό (ἡ νομή, βοσκότοπος - pasco-
 lo) 43(56)
 παστρεῦω (καθαρίζω) 151
 πατέρας, πατήρ, ὁ 6, 24, 63, 66, 68, 72,
 79, 83, 84, 85, 88, 108, 119
 πατζαρίζομαι (επιχειρῶ, επεμβαίνω-impazar)
 65
 πατητήρι, πατητέρι, τό 17, 68, 77, 81, 84,
 87, 94, 131
 πάτος, το (το πάτημα των σταφυλιών) 82
 πατρίδα, ἡ 31
 πατρικός, ὁ 6, 31, 91
 πατριμόνιο, τό (patrimonio, βλ. περισσότε-
 ρα στην Εισαγωγή) 4, 20
 πατῶ (το πάτημα των σταφυλιών) 68, 81,
 84, 125, 126
 πέξο, πέξο καλό, τό (βάρος, ζύγι-peso) 146,
 153, 158
 πεθερά, ἡ 11, 56, 93, 132
 πεθερός, ὁ 56, 93, 113, 143
 πείραξη, ἡ 3, 13, 16, 19, 21, 24, 26, 27,
 28, 29, 30, 32, 44, 98, 100, 117, 148,
 150, 153
 πειράζω 17, 27, 111, 121, 131a
 πειρασμός, ὁ 128
 πέμπω 125, 130
 πένα, ἡ (ἡ ποινή, το χρηματικό πρόστιμο -
 βεν. pena) 109, 111, 115, 119, 124, 130,
 131, 132, 133, 135, 136, 140, 146, 153,
 154, 156, 158
 πέπτον, τό (το ένα πέμπτο) 17, 19, 44, 67,
 68, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79,
 81, 82, 83, 84, 85, 87, 89, 90, 94
 πέρ κάζος (σε περίπτωση - per caso) 125,
 126, 146
 περιβαλλόμενος νόσον (άρρωστος) 141, 145
 περιβολάκι, τό 12, 124
 περιβόλι, τό, περιβόλεα, τά 12, 15, 43, 71,
 88, 107, 110, 111, 115, 117, 127, 132,
 135, 146, 147
 περιβολιασμένος 12, 116, 121, 124, 128,
 130, 133
 περιβρεθέντες, οἱ (οι παραβρεθέντες μάρτυ-
 ρες) 75
 περιγάρδι, τό (μικρός κήπος) 127, 130
 περίγυρο, τό 109
 περιέχω 57, 63, 65, 72, 76, 85, 87, 91, 94
 περιλαβαίνω (παίρνω στα χέρια μου, παρα-
 λαμβάνω) 127, 128, 133, 136, 146, 149,
 158
 περιοχή, μπεριοχή, ἡ 3, 19, 21, 39, 43, 71,
 88, 89, 100, 105, 111
 περιπατούμενα, τά (τα ζῶα που περιλαμβά-
 νονται στην περιουσία) 137
 περιπατῶμενος (μπορεῖ να περπατάει) 141,
 145
 περίσταση, περιστάσεις, ἡ, οἱ (ἡ περίπτωση,
 τα θέματα που πραγματεύεται το συμφω-
 νητικό) 30, 48, 71, 84, 89, 91, 98
 περνῶ 115
 περό (ὅμως, εν τούτοις - però) 43(1)
 περσυνός 27
 πετεινόπουλο, τό 121, 141
 πετζέτες, οἱ (οι πετσέτες - pezza, pazzeta)
 1 43
 πέτζι, τό (κομμάτι - pezzì, pezzo, fare pezzì
 = κάνω κομμάτια) 114a

- πετσοπούλες, οί 34
 πέτρα, ή α) πέτρα 68, β) πολύτιμος λίθος, πετράδι 1, 43(2), 91, γ) μυλόπετρα 92
 πετραχήλιον, τό (άμφιο που φορεί ο ιερέας στον τράχηλο όταν ιερουργεί) 109
 πετροτοίχι, τό 68
 πετρότειχος, ό 156
 πετρότραφος, ό (ο φράκτης με ξερολιδιά) 124
 πεύκι, τό (το χαλί, ο τάπητς) 43, 109
 πέφτω 94, 147, 150
 πηγάδι, τό 66, 78, 94, 117, 130
 πηγαίνω 41
 πηγή, ή 91
 πῆχες, οί (μονάδα μέτρησης) 109, 116
 πιακαρίες, οί 40
 πιάτζα, ή, πιάτιες, οί (η πλατεία, αγορά-piazza) 37, 53
 πιθάρι, τό 43
 πινάκι, το (μονάδα μέτρησης των δημητριακών βάρους 8 οκάδων ή 10 1/2 κιλών) 18, 92, 130, 147, 150
 πινομή, ή (η επινομή, το δικαίωμα νομής) 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 83
 πίστη, ή 63, 107, 119
 πιστός, ό 38, 48, 87, 91
 πίστωσης, επίστωση, πίστωση τής αληθείας, ή (θεθαίωση, επιθεθαίωση) 7, 12, 14, 15, 16, 29, 32, 108, 109, 114, 116, 117, 137, 140, 145, 146, 147, 153, 156, 157, 158
 πλάγι, τό 22, 87
 πλακώνω 34
 πλάτανος, μπλάτανος, ό 91
 πλατύβολη, ή 91
 πλεχτά, τά 1
 πληθαίνω 53
 πληρεξούσιο, τό 45, 49, 50
 πληρωμή, ή 153, 158
 πληρώνω, πλευρώνω, πληρωμένος 3, 5, 19, 21, 22, 26, 27, 28, 32, 36, 45, 66, 68, 69, 72-76, 78, 86, 87, 91, 92, 96, 98, 100, 105, 106, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 119, 123, 125-129, 131, 133, 1356, 136, 140, 141, 146-150, 153, 155, 157, 158
 πλησιάζω 111
 πλησιασμοί, οί 108
 πλησια(σ)τόροι, οί 84
 πλησίος, ό 147
 πλύνω 92
 πνευματικός, ό 7, 12, 40, 108, 117, 140
 ποδάρια, τά (μονάδα μέτρησης) 89
 ποδιά, ή 1, 43, (εκκλησιαστικό ύφασμα) 109
 ποιῶ 117, 128, 147, 150
 πολιτεύομαι 66, 74, 75, 77, 80, 83
 πολίτικος (από την Πόλη) 30, 43
 πολυτίμητος 43
 πονηρό, τό 141, 145
 πορεύομαι 18
 πόρτα, ή 21, 69, 132
 πορτοπούλα,μπορτοπούλα, ή 28
 πορτάδες, οί (τα έξοδα μεταφοράς) 67
 ποσότης, ή 43, 63, 65, 67, 70, 71, 71α, 77, 82, 85, 91, 96
 ποσσεδέρω, ποσσεντέρω (κατέχω, νέμομαι - possedere) 26, 43, 44, 66, 71, 72, 80, 88, 90, 94, 111, 122, 123, 152, 155
 ποσέσσο, τό (η κατοχή, η νομή - possesso, possessione) 16, 17, 19, 29, 32, 39, 43, 44, 63, 79, 88, 94, 98, 100, 111, 152, 153, 158
 πόστα, ή (το φύτεμα - posto, οι σειρές) 124
 ποστάδος (φυτεμένος - porre) 131
 ποταμίδα,μποταμίδα, ή 15, 107, 111
 ποταμός,μποταμός, ό 103, 105, 111, 115, 156
 ποτήριον, τό 63, 109
 ποτιστικό, τό 4, 12, 13, 27, 31, 32, 43, 133, 135
 πουκάμισα, τά 1, 43
 πουλάρι, τό (το μικρό της φοράδας η γαιδούρας, ο πώλος) 27, 96, 116
 πουλήμα, τό 100
 πουλησία, ή 2, 72, 73, 76, 78, 79, 100, 105, 128, 131, 131α, 142, 147, 148, 149, 150, 152 βλ. και πώλησις, πουλησία ακαταζήτητη, αχάλαστος, δυνατή, ιμμόπιλη, καντζηλλιερική, φέρμο κ.ά.
 πουλητής, ό 19, 29, 39, 71, 72, 74, 75, 76, 94, 100, 135, 152, 158
 πουλητική γραφή, ή 71
 πουλήτρα, ή 44, 73, 78, 87
 πουλῶ,μπουλῶ,πουλημένος 2, 3, 5, 7, 15, 16, 17, 19, 21, 24, 29, 32, 35, 39, 41, 43, 44, 53, 63, 66, 69, 71, 71α, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 87, 94, 98, 100,

- 103, 104, 105, 117, 119, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 131a, 135, 139, 142, 143, 145, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 155, 157, 158
- πούρι (όμως, σέ διαφορετική περίπτωση - *pure*) 91, 115
- πουρκίζω κ.λπ. θλ. προικίζω κ.λπ
- πρακτικοί, οί 17, 70, 72, 74, 75, 77, 81, 82, 84, 87
- πρᾶμα, τό 2, 3, 6, 10, 11, 12, 13, 16, 18, 19, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 39, 40, 44, 66, 72, 77, 82, 89, 94, 102, 105, 106, 107, 108, 109, 116, 117, 120, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 137, 140, 141, 142, 146, 150, 151, 152, 154, 156
- πραμάτεια, ἡ (το ἐμπόρευμα) 53
- πράξις, πράξη, πράξεις, πράξεις, ἡ, οί 4, 6, 14, 34, 35, 43, 44, 66, 68, 70, 79, 87, 88, 93, 94, 96, 98 θλ. και καντζηλλα-
ρική, νοταρική
- πράττω 16, 19, 20, 26, 27, 32, 40, 44, 49, 51, 52, 57, 58, 63, 66, 73, 74, 76, 77, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 94, 95, 98, 100, 111
- πρεβόλα, ἡ 27
- πρεβόστρος, ὁ (ο πρωδιερέας της καθολικῆς ἐκκλησίας ένας ἀπό τους κανόνικους - *prevostro*) 13, 125, 126, 143, 150
- πρεβεδόρος, ὁ 139
- πρεδικατόρος 138
- πρεζέντε (παρών - *presentare*) 117, 118, 121, 130, 131, 135, 136, 142, 142a, 146, 153, 158
- πρεζεντέρωμα (παρουσιάζομαι - *presentare*) 40, 125, 126
- πρέζιον, πρέζον, ιν πρέζιον, τό (η τιμή, η αξία - *prezzo, pregio*) 127, 131, 155
- πρέπος, τό (το πρέπον) 43(66), 85
- πρετενσιόνε πρετενζιόνε, ἡ (η απαίτηση, η αξίωση - *pretensione*) 23
- πρετεντέρω (απαίτω αξιώνω διεκδικώ - *pretendere*) 6, 42, 80, 91, 98, 100, 101, 153
- πρετεστέρω (καταθέτω διαμαρτυρία, αναφορά ἡ καταγγελία - *protestare*) 40
- πρετέστο, τό (η διαμαρτυρία, η αναφορά, η καταγγελία - *protesto*) 40
- πριβάρω, ἐπριβάρω (αποστερώ, στερούμαι - *privare*) 118, 133
- πριβιλέγιο, πρεβελέγγιο, τό (το προνόμιο, το έγγραφο προστασίας - *privilegio*) 108, 117, 152
- πρίβος, ὁ (ο στερημένος - *privo*) 27
- προαίρεση, ἡ (ἀγαθή) 12, (κακή) 40
- πρόβατα, τά 1, 27, 43, 137
- προβεζιόνε, ἡ (η προμήθεια - *provvigione*) 53
- προγονή, ἡ 42
- προεστός, ὁ 16, 67, 68, 69, 80, 80a, 83, 89, 90, 94, 105, 106
- πρόδεση, ἡ (ἐκκλησιαστ. η μνημόνευση, τα έξοδα της μνημόνευσης) 18, 27, 36
- προίκα, ἡ 109, 113, 116
- προικίζω, πουρκίζω, μπρουκίζω 123, 124, 125, 126, 146, 148, 150, 153, 157
- προικί(ο), προυκίο, πουρκί, τό 34, 36, 43, 72, 108, 109, 119, 130, 135, 147
- προικοδοτῶ, προυκοδοτῶ, πουρκοδοτισμένος 34, 43
- προικοσύμφωνο, πουρκοσύμφωνο, τό 40, 43
- προικοχάρτι, πουρκοχάρτι, τό 1, 34, 119
- προμετάρω (υπόσχομαι - *promettere*) 111, 118, 135, 153, 156, 158
- προμηθεύω 37
- πρόνοια, ἡ 31
- πρόξιμοι, πρόσμοι ἐδικοί, οί (οι στενοί, οι πλησιέστεροι συγγενείς - *prossimo*) 1, 20, 109, 113
- προσερινόν μισιάρικον, τό 109 θλ. και μισιάρικο
- προσηλώνω (αφιερώνω, κάνω δωρεά σε μοναστήρι ἡ ἐκκλησία) 112
- προσκαλῶ 20, 22, 24, 27, 30, 36, 37, 125, 126, 129, 155
- προσκυνημένος 131, 151
- προστάττω 40
- πρόσωπο, τό 40, 63, 65, 66, 71, 72, 77, 79, 81, 83, 85, 87, 91, 95, 96, 98, 100
- προσωπική, ἡ (προσωπικῶς) 44, 63, 71a, 73, 77, 91
- προσωπικῶς 5, 11, 16, 28, 29, 51, 56, 59, 59, 71, 74, 75, 83, 84, 87, 94
- προφάσεις, οί 40, 67
- προφασίζομαι 40
- πρωτέκδικος, ὁ (ἐκκλησιαστικός τίτλος που απονεμόταν στον πρεσβύτερο διάκονο) 12
- πρωτογιέννητος, ὁ 43(1)
- πρωτονοταριάδης, ὁ 126

πρωτονοτάριος, ό 5, 6, 7, 8, 10, 14, 38, 40, 80, 108

πρωτοπάπας, ό (ο πρώτος στην τάξη ιερέας, ο πρωδιερέας) 6, 71, 71a

πρωτότυπο, τό 6, 102

πτερά, τά 116

πτωχικό, τό 145

πύργος, ό 43(4, 5), 71, 96, 121, 156

πώλησις, ή 2, 3, 7, 19, 43

P

ραγκή, ή (το *raķi*) 18

ράζα, ή (μάλλινο ύφασμα - *θεν. raso*) 43

ρεάλι, τό (ευρωπαϊκό ασημένιο νόμισμα) 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 28, 32, 35, 36, 43, 72, 73, 75

ρενοντζιάρω (παραιτούμαι-*rinunziare*) 136

ρεσαλβάρω (διασώζω, διαφυλάττω - *resalvare*) 119, 128, 141, 142, 142a

ρεσαρτζιμέντο, τό (απόδοση χρέους, αποζημίωση - *risarcimento*) 24

ρέστος, ό (το υπόλοιπο - *resto*) 135

ρετζιβέρω 138

ρεφάδα (αποζημιωμένη, ικανοποιημένη - *refare*) 36

ρεφουδάρω (παραιτούμαι από τη διεκδίκηση, αποποιούμαι - *θεν. refudar, ιτ. refutare*) 23, 132

ρίζα, ή 102

ρίζιγα, τά (ο κίνδυνος, το ρίσκο - *rischio*) 15

ριπόζο, τό (η ανάπαυση - *riposo*) 43(3)

ριτζεπούτα, ρετζαπούτα, ή (απόδειξη παραλαβής - *ricevuta*) 9, 62, 93, (καντζελλαρική) 97

ριφάρω, ριφάρεται (αποζημιώνω, αποδίδω-*ri-fare*) 44, 63, 71

ρίφια άρσενικά, τά (κατοίκια άρσενικά) 137

ροδέλα, ή 43

ρουφέτι, τό (η συντεχνία, οι σύντροφοι - *τουρκ. rufeka*) 99

ροϋχα, τά 18, 20, 30, 31, 43, 92, 113

ρουχική, ή 36, 40

ρυάκι, τό 27

ρωμέικη, Μητρόπολη ή 37

Σ

Σάββατο, τό 107

Σαββατοκύριακα, τά 37

σαββατόχρονο, τό (μνημόσυνο σε κάθε ένα από τα δύο ψυχοσάββατα που γίνονται υπέρ των κεκοιμημένων) 31, 36, 37

σαλευγούμενα, τά (τα κινούμενα, τα ζώα) 115

σαλεύω (κλονίζω) 112

σαρακηνή ποδιά, ή (αραβική) 109

σαρανταλείτουργο, τό (συνεχόμενες λειτουργίες για την ανάπαυση της ψυχής του πεθαμένου, αλλά και η αντίστοιχη αμοιβή του ιερέα) 27, 31, 34, 36, 37

σάρξ, ή 36, 91 βλ. και παιδί εκ της σαρκός σατ(χ)ιφάδος (ικανοποιημένος - *θεν. satisfado*) 42, 123, 131, 131a, 147, 148, 150, 153

σατισφάρω, σατισφαρίζω (ικανοποιώ - *satisfare*) 32, 42,

σατισφαρισμένος, σατςφαρισμένος 3, 21, 32, 157

σαχί(ν), τό (είδος νομίσματος) 157

σέβας, τό 80

σεντόνια, τά 1, 20, 43(16), 63

σεντονόπουλο, τό 109

σεπέτι, τό (μπαούλο και κάνιστρο - *τουρκ. sepet*) 43(36)

σερασκιέρης, ό 59

σερβίτζιο, τό 42

σεφεγάρω (περισφίγω - *schiffare*) 130

σηκώνω, -ομαι 29, 30, 32, 34, 81, 130

σηκωταριά, ή 156

σημαδεύω 69

σημάδια, τά 73, 102, 115

σημαδούρια, τά 43(2)

σήμερο 131

σιάζω (κάνω, διευθετώ) 125

σιασμός, ό (συνδιαλλαγή, συμβιβασμός, συμφωνία) 115, 124, 132

σιγκιλάρης (μοναδικός, σπάνιος - *singolare*) 131

σιγουρα (ασφαλή - *sicuro*) 114

σιγουριτά, ή (ασφάλεια, εγγύηση - *sicurta*) 136, 152

σιδερικά, τά 98, 99

σιμότεροι, οί 116

σιτάρι, τό, 14, 150

σιωπώ 64

σκάνδαλα, τά (ανατροπές, αδετήρεις συμφωνιών) 6

σκανδαλίζω, σκανδαλίσας 2, 76, 98, 100

σκάνιο, τό (πολυθρόνα) 43(1, 4)

σκάπελο, τό (το κάθισμα, το σκαμνί - *sga-bello*) 43(3)
 σκάριτα, ή (έλλειψη - *scarsita*) 92
 σκλαβωμένοι, οί 55
 σκλέτος (σκέτος, απλός χωρίς στολίδια - *schietto*) 1, 30, 43
 σκολαρίκια, τά 30, 43(2)
 σκοτώματα, τά 124, 156
 σκοτώνω 124, 156
 σκούφια, ή 43(16)
 σκρίνιο, τό 43(36)
 σκρίτα, τά, σκρίτο, τό (έγγραφη χρεωστική αποδείξη - *scritto*) 1, 18, 27, 36
 σμαράγδι, ζμαράγδι, τό (πολύτιμη πέτρα) 91
 σμίγω, ζμίγω 78
 σοδεσφατίζιόν, ή (ικανοποίηση - *soddisfazione*) 63
 σολδίο, τό (νόμισμα) 110, 111, 116, 124, 152, 157
 σουατζικί, τό (υποχρέωση μεταφοράς νερού) 41
 σουλφι, τό (ο διακανονισμός, συμβιβασμός - τουρκ. *sulh*) 6, 44, 48, 101
 σπαθιστάδες, οί (εκείνοι που κάνουν το ξελινάρισμα) 133
 σπαλέτο, τό (ύφασμα που ριχνόταν στην ράχη, χρυσό - *spalletta*) 1
 σπάτζο, τό (έκταση, περιοχή - *spazio*) 69
 σπέρνω 10, 67, 70, 89, 90, 118, 128, 151
 σπίτι, τό 3, 5, 14, 18, 20, 21, 27, 28, 30, 33, 34, 35, 37, 42, 43, 63, 76, 78, 79, 84, 91, 100, 108, 109, 112, 113, 116, 118, 121, 127, 133, 142, 148, 156, 158
 σπιτικά, τά 71
 σπιτότοπος, ό 69
 σπλαγνώμαι 40
 σπόρκο, τό (βρώμικο, όχι καθαρό, ακαθάριστο - *sporco*) 17, 72, 73, 82, 83, 85, 87
 σπόροι, οί 118, 125, 126, 130, 133, 151
 σπρόντζινος, ό (μπρούτζινος) 43(4)
 σταθερός 30, 34, 41, 46, 55
 στάμενα, τά (η περιουσία ακίνητη και κινητή) 114, 122, 123, 139
 στάμπιλε (τα ακίνητα βλ. παραπάνω - *stabile* στάμπιλε-μόμπιλε) 138, 145
 στανικώς 34
 στάρι, τό 18, 41, 151

στάσιμο, τό α) η κατάσταση που βρίσκεται κανείς, η κοινωνική του θέση, β) σε καλή κατάσταση (αμπέλι σε στάσιμο) 20, 81, 82, 84
 στατούτα, τά (οι θεμελιώδεις νόμοι - *statuto*) 111
 Σταυρός, ό 43, 108, 109
 σταφύλια, τά 81, 84
 στεγάζω 106
 στέκουμαι, στάθηκα 10, 56, 80, 105, 130
 στέκει εις τήν τιμήν του (όσο η χήρα δεν παντρεύεται) 36, βλ. και τιμή
 στεκούμενα, τά (τα ακίνητα) 115, 137
 στέλλω 53, 139
 στέργω, στέργομαι (συμφωνώ, αποδέχομαι) 20, 29, 31, 32, 35, 37, 38, 41, 47, 51, 58, 61, 66, 67, 70, 74, 75, 76, 78, 79, 82, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 92, 95, 96, 98, 100, 101, 102, 105, 108, 109, 113, 116, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 135, 136, 140, 142, 142α, 146, 147, 148, 149, 151, 153, 154, 156
 στέρεος 27, 28, 37, 38, 47, 51, 53, 59, 73, 74, 76, 77, 83, 84, 85, 86, 88, 90, 91, 94, 96, 101, 111, 118, 119, 124, 132, 140, 145, 155
 στερεύω 37
 στερεώνω, στερεωμένος 5, 6, 31, 34, 47, 48, 61, 67, 82, 98, 118, 127, 133, 135, 136, 140
 στερέωση, στερέωσης ή 43(66), 44, 91
 στερκτός, στερχτός (αποδεκτός, σύμφωνος) 5, 21, 33, 45, 82, 83, 94, 102, 142
 στέρνες, ιστέρνες, οί (οι δεξαμενές) 131
 στεροῦμαι 119
 στίγμα, τό 107
 στίμα, ή (εκτίμηση, η εκτίμηση της αξίας πράγματος, διατίμηση - *stima*) 142, 142α
 στιμαδόροι, οί (οι εκτιμητές) 142
 στιχάρι, τό (μακρύ εσωτερικό άμφιο των ορθοδόξων ιερέων) 109
 στομαχικοί, οί (κοντά τριγωνικά καλύμματα του στήθους των γυναικών με διάφορα ξόμπλια) 1, 43(16)
 στοχάζομαι 66, 77, 88
 στρ(εν)τζέρω (σφίγγω, πιέζω, υποχρεώνω - *stringere*) 130
 στραπάτζο, τό (κακομεταχείριση - *strapazzo*) 102

- στράτα της δικαιοσύνης, ή 111
στράτα, ή 107, 11, 115, 121, 123, 124, 6λ.
και - της δικαιοσύνης, καθολική
στρέφω, στρέφομαι (επιστρέφω, δίνω πίσω)
18, 20, 27, 34, 55, 97, 116, 136, 141, 155
στρέφω 64
στρογγυλός, στροκυλός, ό 43, 109
στώνω 64
σύγαμπος, ό 143
συγγενής, συγγενείς, ό, οί 27, 36, 37, 108
συγυρῶ (συγυρῶ= συγκυρῶ, Μεσαιων. επί
γεγονότων, επέρχομαι κατά τύχη, / ακο-
λουθῶ, συνοδεύω, επακολουθῶ - suivre)
147, 148, 150
συγχώρεση, ή 27, 30, 34, 36, 37, 117, 141, 145
6λ. και - τελειωμένη, τελειοτάτη
σύζυγος, ό 108, 112
σύκα, τά 81, 89, 125, 126
συκαμινέα, ή 132
συκιά, ή 12, 38, 68, 81, 82, 87, 89, 125, 126, 149, (σκές, οί) 151
συκογυράκι, τό (μικρό χωράφι με συκιές)
103, 104
συκογύρι, τό (χωράφι με συκιές) 43(4, 46), 105
συ(μ)βάζομαι (συμβιβάζομαι συνφωνῶ) 2, 72, 74
συμβαίνει 100
συμβία, ή 17, 21, 36, 37, 46, 76, 114, 117, 132, 141, 143, 147, 149, 150, 151, 152, 155, 158
συμβίος, ό 17, 29, 35, 82, 116, 158
συμπάθειο, τό 63
συμπέθερος, ό 37
σύμπλιος 1, 12, 67, 71, 78, 81, κ.ά.
συμφωνητικό, τό 48
συμφωνία, συμφωνία, ή 1, 109
συμφωνισμός ταιριαστικός, ό 53
σύμφωνο, τό 116
συμφωνῶ, συμφωνισμένος 14, 39, 41, 43, 46, 51, 67, 69, 81, 86, 89, 92, 90, 94, 95
συγγενεία, ή, 20
συγγροικῶ 111
συνήθεια, συνήθεια μπαλαιά, ή 1, 111, 120, 124, 133
συνήθεια, τά 111
συνιβάζω, -ομαι, συ(μ)βάζω, συ(μ)βάζομαι, συ(μ)βασμένος, συμπιβασμένος (συμβάλλομαι, συμφωνῶ) 2, 35, 72, 77, 84, 85, 116
συνίβαση, συμπίβαση, συμβίβαση, συνίβαση, ή (σύμβαση, συμφωνία) 116, 147-150, 154
συνίβασμός, συ(μ)βασμός, ό 43, 71α, 142, 142α
συνιβαστικός, συμβαστικός, συνιβαστικῶς, συνιβαστικά 2, 21, 44, 67, 71
συνκαταβαίνω 24
συνοικέσιον, τό 1
σύνορα, τά 94, 111, 118, 130
συντάσσω, συντεταγμένος 111
συντροφία τοῦ Ἰησοῦ, ή (το τάγμα των Ἰησοιπτῶν της Νάζου) 67, 68, 80, 94
συντροφία, ή 53
συντροφιάζω 53, 54
συνυποσχητικό, τό 41, 46, 51, 86, 129
συνχίζω 44, 98
σύνχιςες, σύχιςες, οί (οι δικαστικές διενέξεις) 41, 46
συρμαγιά, ή (χρηματικό κεφάλαιο τουρκ. sermaye) 41, 98, 99
σύρματα, τά 43(1, 16, 4)
συρμή, η, συρμές, οί (τα απαραίτητα μιας νοικοκυράς η ενός τεχνίτη) 1, 36, 37, 40, 63
σύρομαι (οδηγούμαι δια της θίας σε δικαστικές περιπέτειες) 56, 119, 142, 142α
συρτά, τά (μικρά ζῶα που ακολουθούν τη μητέρα τους) 91
σφαλῶ 43
σῶμα, τό 27, 36, 37
σωματικῶς και θεληματικῶς 67
σώνω, σώνοντας (τελειώνοντας) 127
σῶος 27, 36, 108, 111, 117
σωστά 2, 5, 8, 9, 17, 35, 62, 68, 70, 71, 74, 75, 77, 81, 83, 84, 89, 90, 92, 94, 97, 105, 137, 158
6λ. σωστά και γερά, εμπιστευμένα, ευχαριστημένα, καλοδουλεμένα, μετρημένα, μετρητά
σωτηρία ψυχική, ή 31, 43, 63, 91, 108, 112
- Τ**
6λ. και Ντ-
τάβλα, ή (τραπέζι) 20, 34, 43, 109

- ταβλομάντηλο, τό (το τραπεζομάντηλο) 1, 43(1), 109
 ταβουλάριος ἀποστολικός, ὁ 107, 108, 112
 ταγιάδο (εἶδος διακόσμησης με σκάλισμα ἢ στολίδι- *tagliato*) 43(16, 3, 4)
 τάγματα οὐρανικά, τά 43
 τάζω (υπόσχομαι) 4, 20, 32, 37, 43, 63, 76, 115, 116, 137
 ταιριγιάζω, ταιριασμένος (έρχομαι σε συμφωνία) 16, 17, 32, 39, 71, 81, 82, 84, 92, 100
 ταιριγισμός, ὁ (ἡ συμφωνία) 17, 33, 66, 67, 68, 71, 71α, 81, 83, 89, 92, 94, 95
 ταιριγιστικός 53, 71, 94, 96, 98
 τάνσα, ἡ (διατίμηση, φόρος - *tassa*) 68, 70, 72, 81, 84, 85
 τανσάρω (διατιμῶ, φορολογῶ - *tassare*) 66, 72, 85
 ταντζαρέλα, ἡ βλ. τεντζερας
 τάξη, ἡ (ἡ συνήθεια, ὁ νόμος) 52, 63, 72, 73, 74, 76, 82, 83, 84, 87, 89, 129, 130, 151
 ταξίδι, τό 41
 ταραχές, οἱ 41
 τάσσω 109, 113
 ταφή, ἡ 37
 ταχίρι, τεχίρι, τεχίρι, τό (καταγραφή φόρων ἐνός τόπου - *tourek. tahrir*) 44, 66, 72
 ταψί, τό 18
 τέλειος, ὁ 80α
 τελευτή, ἡ 109
 τέλος, τό (καλλιεργητική σύμβαση που ὁ ἰδιοκτήτης τῆς γῆς παίρνει μόνο φεουδαλική πρόσοδο καὶ ὄχι γαιοπρόσοδο, βλ. περισσότερα στὴν Εἰσαγωγή) 107, 110, 111, 115, 116, 121, 122, 124, 128, 132, 133, 141, 157
 τέντζερας, ὁ, τέντζερο, τό, ταντζερέλα, ἡ (χάλκινη χύτρα - *tourek. tencere*) 37, 63
 τέρμενον, τό (προθεσμία, τὰ χρονικὸ ὅριο - *termine*) 114, 125, 126, 127, 136
 τερμινάδος 127
 τέρτζος, ὁ (τρίτος - *terzo*) 51
 τεσσαρόφυλλος 43(4)
 τεσταμέντον, ντεσταμέντο, τό (ἡ διαθήκη - *testamento*) 1, 33, 113, 120
 τετραβάκελον, τό (ἐκκλησιαστικὸ βιβλίον, εὐαγγέλιον) 109
 τετράδιο, τό 109
 τεφεντέρω, βλ. ντεφεντέρω
 τεφερέντζια, ἡ (διαφορὰ, ἔρις - *differenza*) 119
 τζακίζομαι 41, 124
 τζαντούνι, τό 43(16)
 τζεκίνι, τζικίνι, τό (νόμισμα) 139, 157
 τζενεραλμέντε (γενικά, ἐν γένει - *general-mento*) 117
 τζερεμές, ὁ (πρόστιμο - *τούρκ. cereme*) 146, 153
 τζερκιελάδος (περιφραγμένος - *cerchia*) 131
 τζόχινος 43(1b)
 τηγάνι, τό 1, 37
 τιλάρι, τό 43(1), 63, 116
 τιμή, ἡ (τίμημα) 2, 5, 17, 21, 29, 32, 43, 44, 53, 78, 82, 89, 98, 100, 117
 κρατᾷ τὴν τιμὴ τοῦ ἀνδρός (= *δεν παντρεύεται*) 116
 τιμητής, τιμωτής, ὁ (εκτιμητής) 70, 72-75, 87 βλ. καὶ κοινός, πραχτικός
 τιμητικά, τιμητικῶς 77, 109
 τίμιος 80, 91, 94, 108, 147
 τιμῶ 17, 29, 66, 82
 τοῖχος, ὁ 69, 106
 τομάρια, τὰ 139, 156
 τοποθεμένος 24, 25, 32, 39, 43, 66, 67, 70, 87, 88, 91, 102, 152
 τοποθεσία, ἡ, τοποθέσιον, τό 7, 11, 12, 13, 17, 19, 20, 24, 30, 38, 66, 70, 79, 107, 108, 110, 112, 115, 119, 123, 132, 135, 157
 τόπος, ὁ 16, 41, 69, 111, 115, 116, 117, 119, 128, 129, 154, 156
 τορνέσι, τουρνέσι, τό (νόμισμα) 41, 117, 121, 123, 131, 148, 149, 150, 155, 157
 τόρνος, ὁ (*tornio*) 43(1)
 τόρτζα, ἡ (ἡ δάδα - *torcia*) 43(1)
 τουλουπάνενος 43(16)
 τραβανιέρω, τραβερνιέρω (επέρχομαι - *travvenire*) 113, 117, 141
 τραβέρσα, ἡ (εσώρουχο, ποδιά, χοντρό πανί που στρωνόταν στὴ μέση τοῦ στρώματος) 1, 43
 τραμουντάνα, ἡ (βοριάς, βόρειος ἄνεμος - *tramontana*) 107
 τρανός 43(1, 36), 63, 74, 75, 79

τραπέζι, τό 20, 30, 43(1), 63
 τραφοκοπῶ (χτίζω τράφο γύρω από το κτήμα
 με ξερολιδιά) 5, 67, 82, 125, 126, 130
 τράφος, ὁ (φράκτης με ξερολιδιά) 70, 73,
 111, 134, 151
 τρέχω, τρέχει ηδιαφορά 67, 80
 τρέχω 67
 τριαδικοί, οἱ 109
 τριτεύγω βλ. ἐντριτεύω
 τρίχα μαύρη, ἡ 95
 τρόπος, ὁ 24, 46, 48, 50, 61, 70, 84, 85,
 95, 105 βλ. και ἀδικος, δίκαιος, ειρηνι-
 κός, ἡσυχος, κ.λπ.
 τρυγητάδες, οἱ 68
 τρύγος, ὁ 82
 τρυγῶ 68, 81, 84, 125, 126
 τρώγω 36, 113, 117, 141
 τυπικόν, τό (λειτουργικό βιβλίο της εκκλη-
 σίας) 109
 τυρί, τό 136

Υ

ύαλικά, τά 63
 ύγεία, ἡ 8
 ύγιής, ὁ 108
 υἱός, γιός, - νόμιμος, ὁ 4, 17, 19, 20, 30, 32,
 34, (γιός) 42, 45, 58, 62, 91, 107, 112,
 116, 146
 ύμποτεκάρω (θάζω υποθήκη) 152
 ύπακούω 52
 ύπανδρεία, ύπανδρεύομαι, (ύ)πανδρεμένος,
 βλ. πανδρεία, παντρεύομαι, παντρεμένος
 ύπάρχοντα, τά 32, 72, 78, 79
 ύπέρπυρο, πέρπυρο, τό (χρυσό θυξαντινό
 νόμισμα) 109, 111, 115, 116, 119, 122,
 123, 126, 128, 130, 132, 140, 141, 146,
 150
 ύπερφχαριστημένος 80
 ύπηρέτης, ὁ 10
 ύπογραφή, άπογραφή, ἡ 31, 38, 41, 43, 44,
 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 59, 58,
 66, 67, 68, 69, 70, 71, 80, 80α, 82, 83,
 86, 87, 89, 90, 93, 94, 96, 98, 106
 ύπογράφω, άπογράφω, έπογράφω, υπογρά-
 φων, ύπογεγραμμένος 3, 5-11, 16, 17,
 20, 21, 22, 26, 28, 32, 35-39, 41, 42,
 44, 52, 55, 56, 57, 65, 73, 79, 80, 80α,
 83, 88, 89, 91, 96, 97, 99, 105, 108,

109, 111, 112, 113, 115, 135, 135β, 140,
 142, 144, 151, 152, 153, 156, 158
 ύπόδεση, ἡ 42, 45, 49, 51, 56, 59, 80, 88,
 139
 ύποδεσιάριδες, οἱ 67, 88
 ύποδεσιάρικα μέρη, τά 80
 ύπόκειμαι, ύποκείμενος 40
 ύπονομαζόμενος 157
 ύποστατικά, τά 22, 39, 43(26), 63, 66, 71,
 76, 87, 88
 ύπόσχεση, ἡ 32, 38, 79, 93
 ύπόσχομαι, ύποσχόμενος 2, 9, 16, 17, 24,
 28, 29, 35, 39, 44, 45, 46, 47, 51, 59,
 61, 70, 72, 73, 74, 76, 78, 81, 82, 84,
 85, 86, 89, 92, 97, 98, 100, 102, 109,
 110, 125, 126
 ύστερη, ύστερνή, ἡ 27, 30, 36, 37, 91
 ύψηλότατος, ὁ 97
 ύψώνω 20

Φ

φαιλόνη(ο), τό (διακριτικό άμφιο των πρεσβυ-
 τέρων, αχειρίδωτος μανδύας) 109
 φαίνομαι, φαίνεται 22, 43(56), 59, 62, 73,
 87, 128, 155
 φακιόλι, τό (μαντήλι της κεφαλής από λεπτό
 ύφασμα, κεφαλόδεσμος, λατ. υποκορ.
Fasciola, του *fascia* - ταινία) 30
 φαμέλια, ἡ (η οικογένεια - *famelia*, *famiglia*)
 137
 φανάρι, τό 43(1, 2)
 φανερός 2, 9, 11, 17, 18, 22, κ.ά.
 φανερώνω 38, 45, 48, 52, 57, 62, 71α, 80,
 86
 φανέρωση, ἡ 45, 50, 62, 89, 93, 97
 φασόλια, τά 72
 φασολογῶ 118
 φατόρος, φατούρος, ὁ 109, 119, 131
 φερμάρω (στερεώνω, θεβαιώνω - *fermare*) 144
 φερματζό, ἡ (θεβαιώση, στερέωση) 144
 φέρμος (θέβαιος, ισχυρός, απρόσβλητος, α-
 διάρρηκτος - *fermo*) 110, 122, 123, 131,
 153, 157, 158
 φετεινός, έφετεινός 17, 27
 φεύγω 41
 φθειρόμαι 40
 φιλανθρωπία, ἡ 80
 φινιέρω (τελειώνω - *finire*) 124

φιόγκος, ὁ (fiocco) 43(2)
 φιόρε, τό (το λουλούδι - fiore) 43(36)
 φιραέτι, τό (παραχώρηση, εκχώρηση - τουρκ. feragat) 98
 φιργάδες βασιλικές, οἱ (πολεμικά πλοία) 59
 φιτζιέτα, ἡ (η σειρά) 43(2)
 φλουρί βενέτικο, τό (χρυσό νόμισμα) 55
 φόβος, φόβος Θεοῦ, ὁ 8, 10, 22, 25, 34, 53, 63, 86, 102, 121, 123
 φοβοῦμαι 30, 34
 φοράδα μισιάρικη, ἡ 4, 27, 43(5), 91
 φορεσιά, ἡ 30, 43(16)
 φορνίδος (εφοδιασμένος - fornito) 43(4)
 φόρου ζωῆς, ἔως - (εφ' ὅρου ζωῆς, για ὅλη τη ζωῆ, ισόβια) 23, 27, 31, 37, 43 (26, 3, 36, 46, 56)
 φορτζάδος (εξανασκαμένος - forzato) 139
 φόρτωμα, τό (φορτίο) 90
 φορτώνομαι 41
 φουμερεῖνω (εφημερεύω) 34
 φουρναριό, τό 43(4)
 φράζω 68, 90, 110 124, 151, 156
 φρόνημα, τό 108
 φρόνιμος, ὁ 88
 φταίσιμο τῆς κλεψιδῆς, τό 67
 φτενός 85
 φύλαξη, ἡ, 4, 6, 40, 146
 φυλάττω 6, 53, 102, 109, 111, 115, 124, 127, 133, 146
 φυτεία, ἡ (το νέο ἀμπέλι) 43 (2, 26, 46), 91, 117, 151
 φυτεύω 43(46), 111, 125, 126 151, 154
 φωτίζω 31, 53, 129

X

χαίρομαι 71
 χάλασμα, τό (ερείπωμένο κτίριο) 70
 χαλατάδικο, τό (σκοινάδικο, τουρκ. Halat - σκοινί) 98
 χανδάκι, τό 103
 χάνω 41
 χαρανί, τό (ο χαλκίνος λέβητας, το καζάνι) 1, 18
 χαράτζι, τό (ο εγγειος φόρος - τουρκ. haras - μεταφορικά, κάθε εἶδους επαχθῆς επιβάρυνση) 119, 123, 128, 131, 135, 140, 142, 142α, 143, 146, 147, 148 149, 153, 155, 158 βλ. και κεφαλοχάρατζον

χάρες, οἱ (οι υπηρεσίες που προσφέρονται) 27
 χάρη, ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ (η εκδήλωση ἀγάπης και εὐνοίας του Θεοῦ προς τον ἄνθρωπο) 91, 141, 145, τῆς χάρης του (προκειμένου για θεῖο πρόσωπο, η λατρεία του, ο εορτασμός του) 37
 χαρίζω 2, 3, 12, 17, 21, 31, 35, 43, 66, 73, 76, 77, 83, 87, 94, 98, 100, 111, 115, 117, 119, 121, 123, 124, 125, 126, 128, 130, 131, 132, 135, 146, 147, 149, 150, 152, 153, 157
 χάρισμα, τό 119, 132
 χάρκωμα, τό (το χάλκινο σκεῦος) 63
 χαρτί, τό 20, (λίμπρινον χαρτί / libro = χαρτί βιβλίου) 128, 142
 χαρχαλί, τό (το περιδέραιο) 30, 43(16)
 χειμῶνας, χειμῶνας καλοκαίρι, χειμωκαλοκαίρι 68, 81, 82, 84, 151
 χειμωνικός, χειμωνικός καί καλοκαινός, σπέρνεται 70, 85, 118, 128, 130, 151
 χείρα, ἡ 32, 47, 49, 51, 53, 56, 62, 74, 75, 76, 79, 80α, 83, 84, 85, 88, 92, 93, 97, 101, 107, 111, 119, 126, 128, 131, 136, 139, 147, 148, 150, 155
 χειροδότως 44, 62, 76
 χειρομάνδηλα, τά 116
 χέρια, τά 30, 36, 37, 44, 50, 72, 78, 94, 110, 127, 142, 142α, 145, 158
 χειρόγραφο, το 110, (χειρόγραφα νοδαρικά και μαρτυρημένα) 142
 χήρα, ἡ 37, 47, 48, 63, 87, 89, 113, 152
 χοντζέτι, τό (ἀπόφαση τοῦ καδῆ, τίτλος ιδιοκτησίας - τουρκ. hüccet) 15, 34, 153, 154, 156, 158
 χοντρά ζωντόβολα, τά (βοδινά και αλογομούλαρα) 27
 χρεία, ἡ (η ἀνάγκη) 20, 37, 68, 71, 74, 75, 79, 80, 111, 124, 127, 128
 χρέος, τό 20, 30, 43(56), 57, 63, 67, 86, 87, 91, 106, 113, 127, 133, 136, 139, 142, 147
 χρεοφειλέτης, ὁ 137
 χρεώνω 137
 χρεώστης, ὁ 101
 χρεωστικός, χρεωστικῶς 111
 χρεωστῶ, χρωστῶ 18, 27, 49, 57, 59, 63, 87, 136, 137, 142
 χρήσιμος, ὁ 17

χριστιανός, ό 8, 27, 28, 30, 36, 37, 63, 117, 141, 145
 χρόνος, ό 11, 31, 39, 61, 63, 66, 68, 84, 91, 92, 110, 115, 124, 128, 130, 131, 136, 137, 141, 151, 152
 χρουσογουλάτος 109
 χρυσαφένιος 146
 χρυσάφι, τό 113, 142, 153
 χρυσομπόλα, η (μπόλια κεντημένη με χρυσή κλωστή) 43(16)
 χρυσός 43(16), 116, 127, 135, 142, 143, 147, 148, 149, 153, 158
 χρυσωμένος 63
 χτίζω, χτίστης, ό 22
 χῶμα, τό 68
 χωράφι, τό 4, 5, 10, 12, 13, 20, 23, 30, 31, 32, 34, 37, 38, 43, 44, 63, 66, 67, 72, 74, 75, 76, 79, 80, 81, 82, 85, 89, 90, 91, 95, 103, 108, 109, 110, 111, 113, 115, 116, 118, (χωραφάκι) 121, 123, 125, 126, 128, (χωραφάκι) 130, 131, 131α, 133, 140, 141, 143, 146, 147, 150, 151, 153, 155, 157
 χωρεπίσκοπος, ό 66, 123
 χωρίζω 133, 156

χωρίο, τό 8, 12, 18, 25, 27, 81, 121, 148, 149, 150, 152, 155

Ψ

ψαλτήρι, τό (εκκλησιαστικό βιβλίο) 109
 ψηλός 124
 ψηφίζω 142, 142α
 ψυχή, ή 8, 10, 11, 12, 20, 22, 25, 27, 30, 34, 36, 37, 63, 64, 91, 115, 117, 124, 125, 126, 129, 140, 141, 145, 152
 ψυχικό, τό (αυτό που αφιερώνεται σε εκκλησία ή σε μοναστήρι για ψυχική σωτηρία) 3, 5, 21, 31, 35, 108, 112, 125, 126, 130, 138, 140, 141
 ψυχοδίνω, ψυχικό δίδω 3, 5, 21, 35, 115, 125, 126, 130, 131, 147
 ψωμί, τό 141
 ψωνίζω 53

Ω

ώρα, ή 8, 10, 27, 30, 36, 37, 40, 43, 44, 46, 74, 75, 94, 131, 135, 151
 ώρολόγιον, τό (εκκλησιαστικό βιβλίο) 109
 ώφελοῦμαι 40

affermo (affermare - βεβαιώνω, επικυρώνω) 41, 42, 63, 65, 91
 confermo (confermare - επιβεβαιώνω, επικυρώνω) 67
 contento (ευχαριστημένος) 152
 consorte (η σύζυγος) 152
 di (ημέρα) 139
 eregistrato (καταγεγραμμένος) 145
 esposto (τα εκτιθέμενα, το περιεχόμενο) 63
 figlia (η θυγατέρα) 152
 givane (η νεαρά) 152
 libro (βιβλίο) 145
 marzo (Μάρτιος μήνας) 139
 patrimonio (πατρογονική κληρονομιά, περιουσία) 4
 pregatto (παρακληθείς - pregare-παρακαλώ) 65, 91
 presente (παρών) 67
 sacerdote (ιερέας, λειτουργός) 91

sentesiato (senteziare - αποφασίζω, κρίνω) 55
 semmo (siamo - είμαι) 154

S.N. (Stilo Novo-κατά το νέο ημερολόγιο, το Γρηγοριανό, που από το 1582 εισήχθηκε στην καθολική Ευρώπη. Αντίθετα S.V. = Stilo Vechio - κατά το παλαιό ημερολόγιο) 13, 16, 18-20, 22-27, 29, 30, 32-34, 36, 37, 41-43, 45, 48, 51, 68, 77, 80-82, 85, 86, 93-96, 101, 106

sopra (come di sopra - ως άνω) 152 (quanto di sopra - ως άνω) 63

sodisfatto (ικανοποιημένος) 152

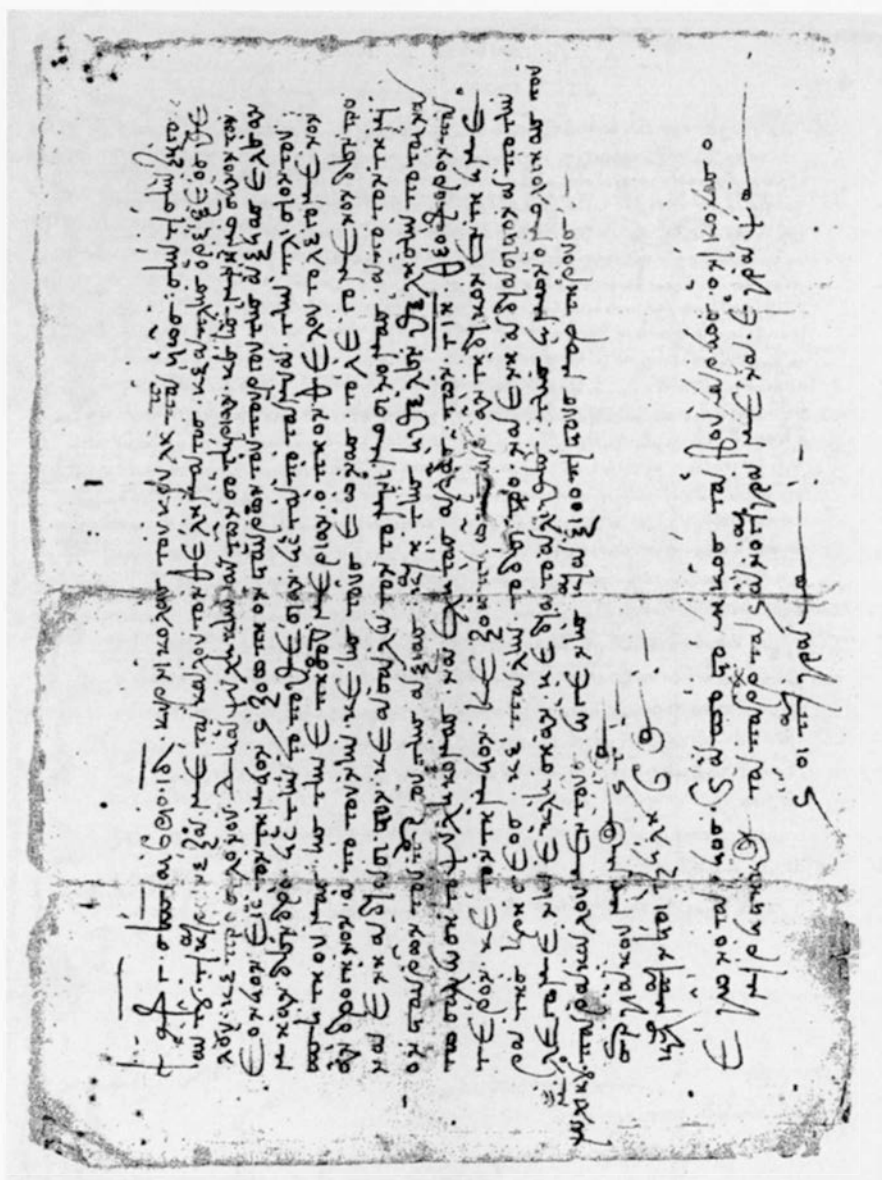
testimonio (μαρτυρία, μάρτυς) 43(66), 65, 91, 152, 154

testimonianza (testimonianza - μαρτυρία) 154
 totalmente 152

vice supiere (αναπληρωτής ηγούμενος) 67

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΑ

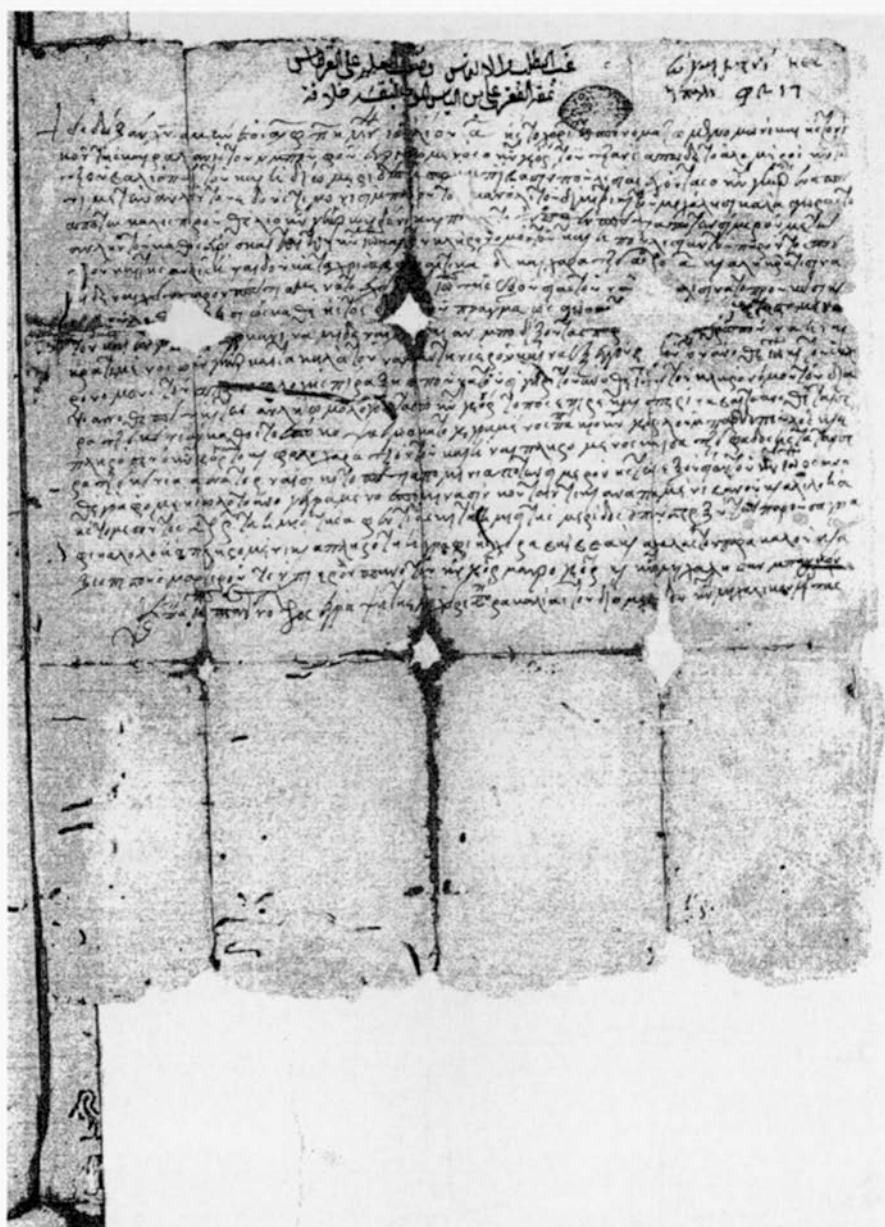
[illegible]

VIII. Πράξη αρ. 112.

[illegible]

(Faint handwritten notes at the bottom of the page)

XIV. Πράξη αρ. 148.

ZUSAMMENFASSUNG

Die vorliegende Ausgabe des *Kodex Vaticanus 2639* besteht aus Autographa und Kopien von Notariatsurkunden wie auch aus Akten, verfasst von Privatpersonen aus der Insel Naxos. Die Informationen, die uns aus dem Kodex über das Leben der Verfasser und der Abschreiber zur Verfügung stehen sind eher spärlich; wir gewinnen aber ein genaues Bild vom System der Herstellung der Texte und der Anfertigung von Abschriften. Man erkennt z.B. Zeichen des Zusammenfaltens der Urkunden; manche der Urkunden tragen in ihrem Titelblatt (Überschlag) als Überschrift eine kurze Zusammenfassung ihres Inhalts. An sich aber befindet sich der Kodex in einem schlechten Zustand und er ist daher schwer lesbar.

Der Kodex besteht aus vier umfangreichen Teilen: a) Urkunden Nr. 1-42 (1702-1736) b) Urkunden Nr. 43-97, des Notars Panteleon Summaripa, c) Urkunden Nr. 98-106 (1760-1798) d) Urkunden Nr. 107-158 (1472-1598). Er stellt im Wesentlichen eine Art von Sammlung von vereinzelt und nicht eingebundenen Handschriften dar. Wie es sich aus einer Kopie einer Urkunde (Nr. 126 aus 1555) ergibt, ließ man am wahrscheinlichsten diese Sammlung nach den 3. November 1806 einbinden. Diese Zeitangabe kann auch als Ausgangspunkt unserer Überlegungen über die Herkunft des Kodex dienen. Eine andere verlässliche Information ist der Verkauf des Kodex von Perikles Zerlenti dem Louis Petit, dem katholischen Erzbischof von Athen (1912-1926), der ihn der Vatikanischen Apostolischen Bibliothek weiterverkaufte. Man kann nicht mit Gewissheit feststellen, wann wer um welchen Zweckes Willen den Kodex einbinden ließ. Wir vermuten, dass die endgültige Zusammensetzung des Kodex von Zerlenti selbst erfolgte, der eine Reihe von einzelnen und nicht eingebundenen Handschriften ordnete und einband.

Dieser Kodex wird in seiner Gesamtheit zum ersten Mal publiziert. Drei Urkunden, die früher einzeln publiziert wurden (Nr. 121, Nr. 137 und Nr. 138), sind miteinbezogen und werden wieder publiziert, um ein genaues und einheitliches Bild des Kodex zu gewinnen. Da es keine Aufzählung der Blätter gibt, sind die Zahlen (1-158), die wir als Nummerierung der Urkunden angeben, auch unser Bezugspunkt. Hauptsächlich folgt die vorliegende Ausgabe Prinzipien für die Herausgabe der byzantinischen Urkunden («Règles à suivre pour l'édition des actes byzantines», REB,

10, 1952, 124-128): Die Rechtschreibung wurde wiederhergestellt, da es um Privaturkunden geht, die in einer volkstümlichen Sprache geschrieben sind ohne die Regeln der Rechtschreibung in Acht zu nehmen. Die grammatikalische und syntaktische Form des Textes wurde/ blieb erhalten. Der Anhang eines Namen - Orts - Sach - und Stichworteverzeichnisses und einer Tafel der Rechtsakten und einer mit den Namen der Verfasser und Kopierer erleichtern das Nachslagen des Kodex.

Der Kodex *Vat.Graec.* 2639 beinhaltet 158 Notariatsurkunden von verschiedenen Notaren (71) aus der Zeit der lateinischen-venezianischen und der osmanischen Herrschaft auf der Insel Naxos. Die zeitlich erste Urkunde stammt aus dem Jahr 1472, also aus der Zeit des Herzogtums von Naxos oder des Archipels (1207-1494). Der Kodex enthält aus derselben Zeit noch zwei weitere Urkunden aus dem Jahr 1482. Die letzte überlieferte Notariatsurkunde ist aus dem Jahr 1798, also aus der Zeit der osmanischen Herrschaft (1566-1829). Aus der Zwischenzeit, also der Zeit der eigentlichen venezianischen Herrschaft (1494-1500, 1511-1517), der Herrschaft der Crispi (1564-1566), als die Insel der osmanischen Herrschaft tributpflichtig wurde, und der Herrschaft des Joseph Nasi bzw. des jüdischen Herzogtums (1566-1579) enthält der Kodex jeweils drei, achtzehn und zehn weitere Urkunden. Der Rest der Urkunden (124) ist in die Zeit der osmanischen Herrschaft (1566-1829) zu datieren. Diese Darstellung bedarf eines kurzen historischen Überblicks:

Als die Kreuzfahrer im Jahr 1204 Konstantinopel eroberten und das byzantinische Reich zerfiel, gerieten die Kykladen durch die *Partitio Terrarum Imperii Romaniae* unter die Herrschaft der Lateiner. Marco Sanudo, ein Teilnehmer des Kreuzzugs und Neffe des Dogen Enrico Dandolo, eroberte Naxos im Jahr 1207; er zog es vor, sich als Vasall dem lateinischen Kaiserreich zu unterstellen. Sanudo wurde zum Herzog des Archipels erhoben, als ihm Naxos vom lateinischen Titularkaiser Ostroms Heinrich von Hainault im Jahr 1210 als erbliches Lehensherzogtum zugesprochen wurde; dementsprechend wurde Naxos Sitz des Herzogtums. Sanudo verteilte das eroberte Land unter seinen Männern als feudales Lehen; eine Feudalherrschaft westeuropäischen Charakters entstand in der Ägäis. Er selbst regierte 20 Jahre lang (1207-1227) (als Herzog Marcos I.), umgeben von lateinischen Seigneurs, die ihm den Treueid leisteten.

Ausser Naxos gehörten zum persönlichen Besitz Sanudos noch die Inseln Paros, Antiparos, Melos, Sifnos, Kithnos, Ios, Amorgos, Kimolos, Sikinos, Syros, und Pholegandros. Andere Inseln waren im Besitz von Dandolo (Andros), Ghisi (Tinos, Mykonos, Skyros, Skopelos, Serifos, Chios), Barozzi (Thera), Foscolo (Anafi), Venier (Kythira) oder Viaro (Andikythira). In den Annalen des Herzogtums von Naxos findet man in großer Zahl die Namen Sanudo, Dandolo, Ghisi, Crispo, Sommaripa, Venier, Quirini, Barozzi und Gozzadini gefüllt. 21 Herzöge aus zwei Familien (Sanudo – Crispi) regierten den Archipel nacheinander als Vasallen der lateinischen Kaiser in Konstantinopel. Auf diese Art erhielt das Herzogtum von Naxos eine

Art Sonderstatus, denn es unterstand nicht einem von Venedig entsandten Sachwalter, sondern geriet auf verschiedene Wege in die Hand von Feudalherren lateinischer vor allem aber venezianischer Herkunft. Diese führten neben dem Feudalsystem und dem Katholizismus auch andere Institutionen in das Herzogtum von Archipel und besonders auf Naxos ein; unter Anderem das Notariatswesen, das auch in der Zeit der osmanischen Herrschaft nichts an seiner Gültigkeit einbüßen würde.

Die Familie Sanudo regierte das Herzogtum bis 1383, als sie durch einen Aufstand der Crispi gestürzt wurde. Unter den Crispi, die als letzte venezianische Herzöge von 1383 bis 1566 herrschten, verfielen soziale Ordnung und Landwirtschaft, wobei die Piraterie aufblühte. Ab 1532 nahmen die Angriffe türkischer Korsaren, voran Khair ad-Din Barbarossa, stark zu. Nur Tributzahlungen an die Osmanen ab 1536/37 retteten die Oberherrschaft der Venezianer auf Naxos, die bis zum Jahr 1566 dauerte. Der letzte christliche Herzog, Jacob IV. Crispi, wurde im Jahr 1566 von Sultan Selim II. abgesetzt. Als Nachfolger der Crispi wurde (vom Sultan) der portugiesische Jude Joseph Nasi eingesetzt. Unter Joseph Nasi, der Naxos bis zu seinem Tod (1579) nie betrat, sondern es von seinem Vertreter regieren ließ, wie danach bis zum griechischen Freiheitskampf (1821) stand die Insel unter wechselnder Verwaltung von Tributären der Hohen Pforte, die der italienischen und französischen Aristokratie und dem griechischen Patriziat in Konstantinopel angehörten.

Als Naxos im 16. Jh. unter die Herrschaft der Osmanen geriet, erhielt es im Jahr 1580 von Sultan Murat III. Sonderrechte, die unter Anderem auch den Aufbau einer eigenartigen Gemeindeverwaltung ermöglichten. Auf diese Art kamen ab 1621 auf der Insel Naxos drei Gemeindeverbände zu Stande, jene der Nachfahren der Lateiner, der griechischstämmigen Bürger und schliesslich der Landbevölkerung der Insel. Jede von den genannten Gemeinden verfügte über ein öffentliches und ein bischöfliches Kanzleramt. Wie es sich aus dem *Kodex Vat. Graec. 2639* ergibt, gab es auf der Insel Naxos öffentliche Kanzler (δημόσιος νοτάριος), bischöfliche Erznotare (αρχιερατικοί πρωτονοτάριοι) und Landesbischöfe (χωρεπίσκοποι). Auch jedem Dorf stand es zu, einen gelehrten rechtskundigen Priest oder Mönch als Notar zu wählen. Sie hatten gleiche Befugnisse mit einem Notar aus der Zeit der lateinischen-venezianischen Herrschaft; sie waren also Urkundenschreiber, die den Vertragswillen der Parteien rechtlich gestalteten. Ihre Notarverpflichtungen betrafen nicht nur die Beurkundung von Verträgen, sondern auch die Ausfertigung von Abschriften; die Privaturkunden, die die Notare verfassten, erhielten durch Zuziehung und Mitunterzeichnung von Zeugen eine verstärkte Sicherheit. Als Kanzlerämter galten auch die Sekretariate der Konsularbehörden auf Naxos. In ihre Kompetenzen fiel unter anderem auch der Abschluss von Verträgen sogar unter den Einheimischen.

Wie es sich aus einer eingehender Beschäftigung mit dem *Kodex Vat. Graec. 2639* ergibt, birgt die Mannigfaltigkeit dieser Zeit Entwicklungen

auch im Bereich des angewandten Rechts. Auf Naxos herrschten nämlich verschiedene Rechtsordnungen, da Venedig im Rahmen einer Oberherrschaft vorher bestehende Institutionen anerkannt hatte: das römisch-byzantinische Recht, das kanonische Kircherecht der katholischen Kirche für die Lateiner, das kanonische Kirchenrecht der orthodoxen Kirche für die Griechen, die Assizen der Romaniae und schliesslich die lokalen Sitten und Gebräuche. Zu den oben genannten Rechtsordnungen wurde unter osmanischen Herrschaft noch das osmanische Recht hinzugezählt. Auch als unter den obwaltenden Rechtsverhältnissen der Bedarf einer globalen Lösung der Konflikte dringend wurde, hielt man zumindest auf theoretischer Ebene auf dem Prinzip der Rechtspersönlichkeit, (*αρχή της προσωπικότητας του δικαίου*) fest. Besonders im Bereich des Privatrechts veranlassten verschiedene Faktoren die Gewalthaber mit der rechtlichen Behandlung der Eroberten mild umzugehen; abermals (wiederholt) erlaubten sie den Beherrschten, nach eigener Rechtsordnung Rechtsgeschäfte abzuschließen. Dementsprechend – auch wenn z.B. in der osmanischen Zeit die Gerichtsbarkeit beim osmanischen Richter lag – hatten auch die einheimischen Gemeinde- und kirchlichen Gerichtsinstanzen und die Schiedsrichter Befugnis zur Rechtsprechung. Sie waren sogar bevollmächtigt, gerichtliche Entscheidungen des osmanischen Richters rückgängig zu machen, wenn diese mit dem einheimischen Recht nicht übereinstimmten.

Der *Vat.Graec.* 2639 enthält eine Fülle von Notariatsurkunden (158), die das Obligationsrecht, Sachenrecht, Familienrecht und Erbrecht betreffen. Aus dem Bereich des Obligationsrechts erhält der Kodex Verkaufsurkunden (*πωλητήρια* und *ανταλλαγές*) und Darlehensverträge (*δανειοδοτικές συμβάσεις*), aus dem Bereich des Sachenrechts Anbauverträge (*κουντουβερνίες*, *παντοτινά*), aus dem Bereich des Familienrechts Dotalurkunden (*προικοσύμφωνα*) und schliesslich aus dem Bereich des Erbrechts Testamente (*διαθήκες*), Testamentszusätze (*κωδίκελλοι*) und Seelenheile (*ψυχικά*). Die genannten Notariats-Privaturkunden sind aus historischem Aspekt besonders wichtig, da sie auf drei verschiedene Zeiten zurückzuführen sind; ihr eigentlicher Wert aber besteht darin, dass sie sich trotz der Wechselfolge der Rechtsordnungen auf Naxos mit einheimischen Rechtsvorstellungen sogar römisch-byzantinischer Herkunft auseinandersetzen und ihr rechtliches Verständnis darlegen. Dank des Aufbaus eines Gemeindeverwaltungssystems nämlich, in das das Notariatssystem miteinbezogen wurde, blieb das einheimische Recht erhalten. Unter diesem Aspekt – auch wenn die Beziehungen zwischen Regierten und Verwaltenden auf Verwaltungsebene zu bestimmten Zeiten und an bestimmten Orten unterschiedlich geregelt wurden –, blieben die Rechtsvorschriften und Rechtsprinzipien die ganze Zeit hindurch von der lateinischen bis zur osmanischen Zeit auf Naxos zum grossen Teil unverändert, indem sie jedes Mal aus der gegenwärtigen Wirklichkeit nur diejenigen Grundzüge annahmen, die wichtig für die Aktualität des geltenden Rechts waren.

D. Karamboula

ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΤΟΜΟΥ
ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ
ΣΕ 400 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2013
ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
«Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΕ»
ΣΕ ΧΑΡΤΙ CHÂMOIS PALATINA